
SIGILL: COLL: HARVARD: CANTAB: NOV: ANGL: 1650.
CHRISTO ET ECCLESIAE

Indische Studien.

Beiträge für die Kunde des indischen Alterthums.

Im Vereine mit mehreren Gelehrten

herausgegeben

von

Dr. Albrecht Weber,

Professor e. o. des Sanskrit an der Universität zu Berlin, Mitglied der Königl. Akademie der Wissenschaften daselbst, auswärtigem Mitglied der Königl. Bairischen Akademie der Wissenschaften in München und der Société Asiatique in Paris, Ehrenmitglied der Asiatic Society of Bengal in Calcutta und der Société d'Ethnographie Orientale et Américaine in Paris, corresp. Mitglied der Kaiserl. Akademie der Wissenschaften in St. Petersburg und der American Oriental Society, ordentlichem Mitglied der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft und der historisch-theologischen Gesellschaft in Leipzig.

Mit Unterstützung der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft.

Sechster Band.

Berlin,
Ferd. Dümmler's Verlagsbuchhandlung.
1861.

1861, Nov. 7.

Vol. V. Heft 1, and Vol. VI. $ 3.75

The [illegible]

George [illegible], Esq.

of [illegible].

Die

Hymnen des Ṛigveda.

Herausgegeben

von

TH. AUFRECHT.

Erster Theil.

Maṇḍala I—VI.

Berlin,
Ferd. Dümmler's Verlagsbuchhandlung.
1861.

Ṛiksaṃhitâ.

---

1. gâyatrî.

Agním îḷe puróhitaṃ yajnásya devám ṛitvíjam | hótâraṃ ratnadhā́tamam || 1 || agníḥ pū́rvebhir ṛíshibhir ī́ḍyo nū́tanair utá | sá devā́ñ́ éhá vakshati || 2 || agnínâ rayím açnavat pósham evá divé-dive | yaçásaṃ vîrávattamam || 3 || ágne yáṃ yajnám adhvaráṃ viçvátaḥ paribhū́r ási | sá íd devéshu gachati || 4 || agnír hótâ kavíkratuḥ satyáç citráçravastamaḥ | devó devébhir ā́ gamat || 5 || 1 ||

yád aṅgá dâçúshe tvám ágne bhadráṃ karishyási | távét tát satyám aṅgiraḥ || 6 || úpa tvâgne divé-dive dóshâvastar dhiyā́ vayám | námo bháranta émasi || 7 || rā́jantam adhvarā́ṇâṃ gopā́m ṛitásya dī́divim | várdhamânaṃ své dáme || 8 || sá naḥ pitéva sûnávé 'gne sûpâyanó bhava | sácasvâ naḥ svastáye || 9 || 2 ||

2. gâyatrî.

Vā́yav ā́ yâhi darçatemé sómâ áraṃkṛitâḥ | téshâm pâhi çrudhī́ hávam || 1 || vā́ya ukthébhir jarante tvā́m áchâ jari-

---

1, 2 ā́ ihá. 6 táva ít. 7 tvâ agne. ā́ imasi. 9 pitā́-iva sûnáve ágne su-upâyanáḥ. sácasva. — 2, 1 vā́yo *iti.* darçata imé. çrudhí.

tā́raḥ | sutásomâ aharvídaḥ || 2 || vā́yo táva prapr̥ñcatī́ dhénâ jigâti dâçúshe | urûcī́ sómapîtaye || 3 || índravâyû imé sutā́ úpa práyobhir ā́ gatam | índavo vâm uçánti hí || 4 || vā́yav índraç ca cetathaḥ sutā́nâṃ vâjinîvasû | tā́v ā́ yâtam úpa dravát || 5 || 3 ||

vā́yav índraç ca sunvatá ā́ yâtam úpa nishkr̥tám | makshv ìtthā́ dhiyā́ narâ || 6 || mitrā́ṃ huve pûtádakshaṃ váruṇaṃ ca riçā́dasam | dhíyaṃ ghr̥tā́cîṃ sā́dhantâ || 7 || r̥téna mitrâvaruṇâv r̥tâvr̥dhâv r̥taspr̥çâ | krátum br̥hántam âçâthe || 8 || kavī́ no mitrā́váruṇâ tuvijâtā́ urukshā́yâ | dákshaṃ dadhâte apásam || 9 || 4 ||

3 gâyatrî.

Á'çvinâ yájvarîr ísho drávatpâṇî çúbhas patî | púrubhujâ canasyátam || 1 || áçvinâ púrudaṅsasâ nárâ çávîrayâ dhiyā́ | dhíshṇyâ vánataṃ gíraḥ || 2 || dásrâ yuvā́kavaḥ sutā́ nā́satyâ vr̥ktábarhishaḥ | ā́ yâtaṃ rudravartanî || 3 || índrā́ yâhi citrabhâno sutā́ imé tvâyávaḥ | áṇvîbhis tánâ pûtā́saḥ || 4 || índrā́ yâhi dhiyéshitó víprajûtaḥ sutā́vataḥ | úpa bráhmâṇi vâghátaḥ || 5 || índrā́ yâhi tū́tujâna úpa bráhmâṇi harivaḥ | suté dadhishva naç cánaḥ || 6 || 5 ||

ómâsaç carshaṇîdhr̥to víçve devâsa ā́ gata | dâçvā́ṅso dâçúshaḥ sutám || 7 || víçve devā́so aptúraḥ sutám ā́ ganta tū́rṇayaḥ | usrā́ iva svásarâṇi || 8 || víçve devā́so asrídha éhimâyâso adrúhaḥ | médhaṃ jushanta váhnayaḥ || 9 || pâvakā́ naḥ sárasvatî vā́jebhir vâjínîvatî | yajnáṃ vashṭu dhiyā́vasuḥ || 10 || codayitrī́ sûnr̥tânâṃ cétantî sumatînā́m | yajnáṃ dadhe sárasvatî || 11 || mahó árṇaḥ sárasvatî prá cetayati ketúnâ | dhíyo víçvâ ví rā́jati || 12 || 6 ||

Prathamo 'nuvâkaḥ.

2, 2 vā́yo *iti.* ácha. 4 índravâyû *iti.* 6 makshú itthā́. 9 tuvi-jâtaú. — 3, 3 sutā́ḥ. 4 índra ā́. 5 dhiyā́ ishitā́ḥ. 7 carshaṇi-dhr̥taḥ. 12 víçvâḥ.

4. gâyatrî.

Surûpakṛitnúm ûtáye sudúghâm iva godúhe | juhûmási dyávi-dyavi || 1 || úpa naḥ sávanā́ gahi sómasya somapâḥ piba | godā́ id reváto mádaḥ || 2 || áthâ te ántamânâṃ vidyā́ma sumatînā́m | mā́ no áti khya ā́ gahi || 3 || párehi vígram ástṛitam índram pṛichâ vipaçcítam | yás te sákhibhya ā́ váram || 4 || utá bruvantu no nído nír anyátaç cid ârata | dádhânâ índra íd dúvaḥ || 5 || 7 ||

utá naḥ subhágâñ̐ arír vocéyur dasma kṛishṭáyaḥ | syā́méd índrasya çármaṇi || 6 || ém âçúm âçáve bhara yajnaçríyaṃ nṛimā́danam | patayán mandayátsakham || 7 || asyá pîtvā́ çatakrato ghanó vṛitrā́ṇâm abhavaḥ | prā́vo vā́jeshu vâjínaṃ || 8 || táṃ tvâ vā́jeshu vâjínaṃ vâjáyâmaḥ çatakrato | dhánânâm indra sâtáye || 9 || yó râyò 'vánir mahā́nt supâráḥ sunvatáḥ sákhâ | tásmâ índrâya gâyata || 10 || 8 ||

5. gâyatrî.

Ā́ tv étâ ní shîdaténdram abhí prá gâyata | sákhâyaḥ stómavâhasaḥ || 1 || purûtámam purûṇā́m î́çânaṃ vā́ryâṇâm | índraṃ sóme sácâ suté || 2 || sá ghâ no yóga ā́ bhuvat sá râyé sá púraṃdhyâm | gámad vā́jebhir ā́ sá naḥ || 3 || yásya saṃsthé ná vṛiṇváte hárî samátsu çátravaḥ | tásmâ índrâya gâyata || 4 || sutapā́vne sutā́ imé çúcayo yanti vîtáye | sómâso dádhyâçiraḥ || 5 || 9 ||

tváṃ sutásya pîtáye sadyó vṛiddhó ajâyathâḥ | índra jyaíshṭhyâya sukrato || 6 || ā́ tvâ viçantv âçávaḥ sómâsa indra girvaṇaḥ | çáṃ te santu prácetase || 7 || tvā́ṃ stómâ avîvṛidhan tvā́m ukthā́ çatakrato | tvā́ṃ vardhantu no gíraḥ

4, 2 sávanâ ā́. 3 átha. 4 párâ ihi. pṛicha. 5 índre. 6 syā́ma ít. 7 ā́ îm. patayát. 8 prá âvaḥ. 10 râyáḥ avániḥ. tásmai. — 5, 1 tú ā́ ita. sîdata índram. 3 gha. yóge. 4 tásmai.

|| 8 || ákshitotiḥ saned imáṃ vā́jam índraḥ sahasríṇam | yásmin viçvâni paúṅsyâ || 9 || mā́ no mártâ abhí druhan tanū́nâm indra girvaṇaḥ | ī́çâno yavayâ vadhám || 10 || 10 ||

6. gâyatrî.

Yuñjánti bradhnám arusháṃ cárantam pári tasthúshaḥ | rócante rocanā́ diví || 1 || yuñjánty asya kā́myâ hárî vípakshasâ ráthe | çóṇâ dhṛishṇū́ nṛivā́hasâ || 2 || ketúṃ kṛiṇvánn aketáve péço maryâ apeçáse | sám ushádbhir ajâyathâḥ || 3 || ā́d áha svadhā́m ánu púnar garbhatvám eriré | dádhânâ nā́ma yajníyam || 4 || vîḷú cid ârujatnúbhir gúhâ cid indra váhnibhiḥ | ávinda usríyâ ánu || 5 || 11 ||

devayánto yáthâ matím áchâ vidádvasuṃ gíraḥ | mahā́m anûshata çrutám || 6 || índreṇa sáṃ hí dṛíkshase saṃjagmânó ábibhyushâ | mandū́ samânávarcasâ || 7 || anavadyaír abhídyubhir makháḥ sáhasvad arcati | gaṇaír índrasya kā́myaiḥ || 8 || átaḥ parijmann ā́ gahi divó vâ rocanā́d ádhi | sám asminn ṛiñjate gíraḥ || 9 || itó vâ sâtím ī́mahe divó vâ pā́rthivâd ádhi | índram mahó vâ rájasaḥ || 10 || 12 ||

7. gâyatrî.

Índram íd gâthíno bṛihád índram arkébhir arkíṇaḥ | índraṃ vā́ṇîr anûshata || 1 || índra íd dháryoḥ sácâ sámmiçla ā́ vacoyújâ | índro vajrī́ hiraṇyáyaḥ || 2 || índro dîrghā́ya cákshasa ā́ sū́ryaṃ rohayad diví | ví góbhir ádrim airayat || 3 || índra vā́jeshu no 'va sahásrapradhaneshu ca | ugrá ugrā́bhir ûtíbhiḥ || 4 || índraṃ vayám mahâdhaná índram árbhe havâmahe | yújaṃ vṛitréshu vajríṇam || 5 || 13 ||

5, 10 yavaya. — 6, 4 â-îriré dádhânâḥ. 6. ácha. vidát-vasum. 7 mandū́ *iti*. — 7, 2 háryoḥ. 3 cákshase. 5 mahâ-dhané.

sá no vṛishann amúṃ carúṃ sátrâdâvann ápâ vṛidhi | asmábhyam ápratishkutaḥ || 6 || tuñjé-tuñje yá úttare stómâ índrasya vajríṇaḥ | ná vindhe asya sushṭutím || 7 || vṛíshâ yûthéva váṅsagaḥ kṛishṭī́r iyarty ójasâ | ī́çâno ápratishkutaḥ || 8 || ya ékaç carshaṇînā́ṃ vásûnâm irajyáti | índraḥ páñca kshitînā́m || 9 || índraṃ vo viçvátas pári hávâmahe jánebhyaḥ | asmā́kam astu kévalaḥ || 10 || 14 ||

Dvitîyo 'nuvâkaḥ.

8. gâyatrî.

Éndra sânasíṃ rayíṃ sajítvânaṃ sadâsáham | várshishṭham ûtáye bhara || 1 || ní yéna mushṭihatyáyâ ní vṛitrā́ ruṇádhâmahai | tvótâso ny árvatâ || 2 || índra tvótâsa ā́ vayáṃ vájraṃ ghanā́ dadîmahi | jáyema sáṃ yudhí spṛídhaḥ || 3 || vayáṃ çū́rebhir ástṛibhir índra tváyâ yujā́ vayám | sâsahyā́ma pṛitanyatáḥ || 4 || mahā́ṅ índraḥ paráç ca nú mahitvám astu vajríṇe | dyaúr ná prathinā́ çávaḥ || 5 || 15 ||

samohé vâ yá ā́çata náras tokásya sánitau | víprâso vâ dhiyâyávaḥ || 6 || yáḥ kukshíḥ somapā́tamaḥ samudrá iva pínvate | urvī́r ā́po ná kâkúdaḥ || 7 || evā́ hy àsya sûnṛítâ virapçī́ gómatî mahī́ | pakvā́ çā́khâ ná dâçúshe || 8 || evā́ hí te víbhûtaya ûtáya indra mā́vate | sadyáç cit sánti dâçúshe || 9 || evā́ hy àsya kā́myâ stóma ukthám ca çáṅsyâ | índrâya sómapîtaye || 10 || 16 ||

9. gâyatrî.

Índréhi mátsy ándhaso víçvebhiḥ somapárvabhiḥ | mahā́ṅ abhishṭír ójasâ || 1 || ém enaṃ sṛijatâ suté mandím índrâya mandíne | cákriṃ víçvâni cákraye || 2 || mátsvâ suçi-

7, 6 ápa. 7 yé. 8 yûthā́-iva. — 8, 1 ā́ indra. 2 ní. 6 yé. 8 evá hí asya. — 9, 1 índra ā́ ihi. 2 ā́ ím. sṛijata. 3 mátsva.

pra mandíbhiḥ stómebhir viçvacarshaṇe | sácaishú sávaneshv ấ || 3 || ásṛigram indra te gíraḥ práti tvā́m úd ahâsata | ájoshâ vṛishabhám pátim || 4 || sáṃ codaya citrám arvā́g rā́dha indra váreṇyam | ásad ít te vibhú prabhú || 5 || 17 ||

asmā́nt sú tátra codayéndra râyé rábhasvataḥ | túvidyumna yáçasvataḥ || 6 || sáṃ gómad indra vā́javad asmé pṛithú çrávo bṛihát | viçvā́yur dhehy ákshitam || 7 || asmé dhehi çrávo bṛihád dyumnáṃ sahasrasā́tamam | índra tā́ rathínîr íshaḥ || 8 || vásor índraṃ vásupatiṃ gîrbhír gṛiṇánta ṛigmíyam | hóma gántâram ûtáye || 9 || suté-sute nyòkase bṛihád bṛihatá éd aríḥ | índrâya çûshám arcati || 10 || 18 ||

10. anushṭubh.

Gā́yanti tvâ gâyatríṇó 'rcanty arkám arkíṇaḥ | brahmā́ṇas tvâ çatakrata úd vaṅçám iva yemire || 1 || yát sā́noḥ sā́num ā́ruhad bhū́ry áspashṭa kártvam | tád índro árthaṃ cetati yûthéna vṛishṇír ejati || 2 || yukshvā́ hí keçínâ hárî vṛíshaṇâ kakshyaprā́ | áthâ na indra somapâ girā́m úpaçrutiṃ cara || 3 || éhi stómā́ñ abhí svarâbhí gṛiṇîhy ā́ ruva | bráhma ca no vaso sácéndra yajñáṃ ca vardhaya || 4 || ukthám índrâya çáṅsyaṃ várdhanam purunishshídhe | çakró yáthâ sutéshu ṇo râráṇat sakhyéshu ca || 5 || tám ít sakhitvá îmahe táṃ râyé táṃ suvī́rye | sá çakrá utá naḥ çakad índro vásu dáyamânaḥ || 6 || 19 ||

suvivṛítaṃ suniráǰam índra tvā́dâtam íd yáçaḥ | gávâm ápa vrajáṃ vṛidhi kṛiṇushvá rā́dho adrivaḥ || 7 || nahí tvâ ródasî ubhé ṛighâyámâṇam ínvataḥ | jéshaḥ svàrvatîr apáḥ sáṃ gā́ asmábhyaṃ dhûnuhi || 8 || ā́çrutkarṇa çrudhī́ hávaṃ

9, 8 sácâ eshú. 4 ájoshâḥ. 6 codaya índra. 8 tā́ḥ. 10 bṛihaté ā́ ít. — 10, 1 gâyatríṇaḥ árcanti. çatakrato *iti*. 2 ā́ áruhat. 3 yukshvá. átha. somapâḥ. 4 ā́ ihi. svara abhí. sácâ índra. 5 naḥ. 6 sakhitvé. 8 ródasî *iti* ubhé *iti*. 9 çrudhí.

nū́ cid dadhishva me gíraḥ | índra stómam imám máma kṛishvā́ yujáç cid ántaram || 9 || vidmā́ hí tvâ vṛíshantamaṃ vā́jeshu havanaçrútam | vṛíshantamasya hûmaha ûtíṃ sahasrasā́tamâm || 10 || â tū́ na indra kauçika mandasânáḥ sutám piba | návyam ā́yuḥ prá sū́ tira kṛidhī́ sahasrasā́m ṛíshim || 11 || pári tvâ girvaṇo gíra imā́ bhavantu viçvátaḥ | vṛiddhā́yum ánu vṛíddhayo júshṭâ bhavantu júshṭayaḥ || 12 || 20 ||

11 anushṭubh.

Índraṃ víçvâ avîvṛidhant samudrávyacasaṃ gíraḥ | rathī́tamaṃ rathī́nâṃ vā́jânâṃ sátpatim pátim || 1 || sakhyé ta indra vâjíno mā́ bhema çavasas pate | tvā́m abhi prá ṇonumo jétâram áparâjitam || 2 || pûrvī́r índrasya râtáyo ná ví dasyanty ûtáyaḥ | yádî vā́jasya gómataḥ stotṛíbhyo máṅhate maghám || 3 || purā́m bhindúr yúvâ kávir ámitaujâ ajâyata | índro víçvasya kármaṇo dhartā́ vajrī́ purushṭutáḥ || 4 || tváṃ valásya gómató 'pâvar adrivo bílam | tvā́ṃ devā́ ábibhyushas tujyámânâsa âvishuḥ || 5 || távâháṃ çûra râtíbhiḥ práty âyaṃ síndhum âvádan | úpâtishṭhanta girvaṇo vidúsh ṭe tásya kârávaḥ || 6 || mâyā́bhir indra mayínaṃ tváṃ çúshṇam ávâtiraḥ | vidúsh ṭe tásya médhirâs téshâṃ çrávâṅsy út tira || 7 || índram ī́çânam ójasâbhí stómâ anûshata | sahásraṃ yásya râtáya utá vâ sánti bhū́yasîḥ || 8 || 21 ||

Tṛitiyo 'nuvâkaḥ.

12. gâyatrî.

Agníṃ dûtáṃ vṛiṇîmahe hótâraṃ viçvávedasam | asyá yajnásya sukrátum || 1 || agním-agniṃ hávîmabhiḥ sádâ ha-

10, 9 nú. kṛishvá. 10 vidmá. hûmahe. 11 tú. sú. kṛidhí. 12 imā́ḥ. júshṭâ. — 11, 2 te. nonumaḥ. 3 yádi. 5 gómataḥ ápa avaḥ. 6 táva ahám. úpa atishṭhanta. vidúḥ te. 7 áva atiraḥ. 8 ójasâ abhí.

vanta viçpátim | havyavā́ham purupriyám || 2 || ágne devā́ñ ihā́ vaha jajnânó vṛiktábarhishe | ási hótâ na ī́ḍyaḥ || 3 || tā́ñ uçató ví bodhaya yád agne yā́si dûtyàm | devaír ā́ satsi barhíshi || 4 || ghṛítâhavana dîdivaḥ práti shma ríshato daha | ágne tvám̐ rakshasvínaḥ || 5 || agnínâgníḥ sám idhyate kavír gṛihápatir yúvâ | havyavā́ḍ juhvâsyaḥ || 6 || 22 ||

kavím agním úpa stuhi satyádharmâṇam adhvaré | devám amîvacā́tanam || 7 || yás tvā́m agne havíshpatir dûtám̐ deva saparyáti | tásya sma prâvitā́ bhava || 8 || yó agním̐ devávîtaye havíshmâñ âvívâsati | tásmai pâvaka mṛiḷaya || 9 || sá naḥ pâvaka dîdivó 'gne devā́ñ ihā́ vaha | úpa yajnám̐ havíç ca naḥ || 10 || sá naḥ stávâna ā́ bhara gâyatréṇa návîyasâ | rayím̐ vîrávatîm ísham || 11 || ágne çukréṇa çocíshâ víçvâbhir deváhûtibhiḥ | imám̐ stómam̐ jushasva naḥ || 12 || 23 ||

13. gâyatrî.

Súsamiddho na ā́ vaha devā́ñ agne havíshmate | hótaḥ pâvaka yákshi ca || 1 || mádhumantam̐ tanûnapâd yajnám̐ devéshu naḥ kave | adyā́ kṛiṇuhi vîtáye || 2 || nárâçáñsam ihá priyám asmín yajná úpa hvaye | mádhujihvam̐ havishkṛítam ||3||ágne sukhátame ráthe devā́ñ îḷitá ā́ vaha | ási hótâ mánurhitaḥ || 4 || stṛiṇîtá barhír ânushág ghṛitápṛishṭham manîshiṇaḥ | yátrâmṛítasya cákshaṇam || 5 || ví çrayantâm ṛitâvṛídho dvā́ro devī́r asaçcátaḥ | adyā́ nûnám̐ ca yáshṭave || 6 || 24 ||

náktoshā́sâ supéçasâsmín yajná úpa hvaye | idám̐ no barhír âsáde || 7 || tā́ sujihvā́ úpa hvaye hótârâ daívyâ kavī́ |

12, 3 ihá ā́. 5 sma. 6 agnínâ agníḥ. juhú-âsyaḥ. 10 dîdivaḥ ágne. ihá ā́. — 13, 2 adyá. 3 yajné. 5 yátra amṛítasya. 6 adyá. 7 su-péçasâ asmín yajné. 8 su-jihvaú.

yajnáṃ no yakshatâm imám || 8 || íḷâ sárasvatî mahī́ tisró devī́r mayobhúvaḥ | barhíḥ sîdantv asrídhaḥ || 9 || ihá tváshṭâram agriyáṃ viçvárûpam úpa hvaye | asmā́kam astu kévalaḥ || 10 || áva sṛijâ vanaspate déva devébhyo havíḥ | prá dâtúr astu cétanam || 11 || svā́hâ yajnáṃ kṛiṇotanéndrâya yájvano gṛihé || tátra devā́ñ úpa hvaye || 12 || 25 ||

14. gâyatrî.

Aíbhir agne dúvo gíro víçvebhiḥ sómapîtaye | devébhir yâhi yákshi ca || 1 || ā́ tvâ káṇvâ ahûshata gṛiṇánti vipra te dhíyaḥ | devébhir agna ā́ gahi || 2 || indravâyū́ bṛíhaspátim mitrā́gním pûsháṇam bhágam | âdityā́n mā́rutaṃ gaṇám || 3 || prá vo bhriyanta índavo matsarā́ mâdayishṇávaḥ | drapsā́ mádhvaç camûshádaḥ || 4 || ī́ḷate tvā́m avasyávaḥ káṇvâso vṛiktábarhishaḥ | havíshmanto araṃkṛítaḥ || 5 || ghṛitápṛishṭhâ manoyújo yé tvâ váhanti váhnayaḥ | ā́ devā́nt sómapîtaye || 6 || 26 ||

tā́n yájatrâñ ṛitâvṛídhó 'gne pátnîvatas kṛidhi | mádhvaḥ sujihva pâyaya || 7 || yé yájatrâ yá ī́ḍyâs té te pibantu jihváyâ | mádhor agne váshaṭkṛiti || 8 || ā́kîṃ sū́ryasya rocanā́d víçvân devā́ñ usharbúdhaḥ | vípro hótehá vakshati || 9 || víçvebhiḥ somyám mádhv ágna índreṇa vâyúnâ | píbâ mitrásya dhā́mabhiḥ || 10 || tváṃ hótâ mánurhitó 'gne yajnéshu sîdasi | sémáṃ no adhvaráṃ yaja || 11 || yukshvā́ hy árushî ráthe haríto deva rohítaḥ | tā́bhir devā́ñ ihā́ vaha || 12 || 27 ||

15. gâyatrî.

Índra sómam píba ṛitúnā́ tvâ viçantv índavaḥ | matsa-

13, 11 sṛija. 12 kṛiṇotana índrâya. — 14, 1 ā́ ebhiḥ. 2 agne. 3 mitrā́ agním. 4 bhriyante. matsarā́ḥ. drapsā́ḥ. 6 ghṛitá-pṛishṭhâḥ. 7 ṛita-vṛídhaḥ ágne. 8 yájatrâḥ yé. 9 hótâ ihá. 10 ágne. píba. 11 mánuḥ-hitaḥ ágne. sáḥ imám. 12 yukshvá hí árushîḥ. ihá ā́. — 15, 1 píba ṛitúnâ ā́.

rā́sas tádokasaḥ ‖ 1 ‖ márutaḥ píbata ṛitúnâ potrā́d yajnám punîtana | yûyáṃ hí shṭhā́ sudânavaḥ ‖ 2 ‖ abhí yajnáṃ gṛiṇîhi no gnā́vo néshṭaḥ píba ṛitúnâ | tváṃ hí ratnadhā́ ási ‖ 3 ‖ ágne devā́ñ̐ ihā́ vaha sâdáyâ yónishu trishú | pári bhûsha píba ṛitúnâ ‖ 4 ‖ brā́hmaṇâd indra rā́dhasaḥ píbâ sómam ṛitū́ñ̐r ánu | távéd dhí sakhyám ástṛitam ‖ 5 ‖ yuváṃ dákshaṃ dhṛitavrata mítrâvaruṇa dûḷábham ‖ ṛitúnâ yajnám âçâthe ‖ 6 ‖ 28 ‖

draviṇodā́ dráviṇaso grā́vahastâso adhvaré | yajnéshu devám îḷate ‖ 7 ‖ draviṇodā́ dadâtu no vásûni yā́ni çṛiṇviré | devéshu tā́ vanâmahe ‖ 8 ‖ draviṇodā́ḥ pipîshati juhóta prá ca tishṭhata | neshṭrā́d ṛitúbhir ishyata ‖ 9 ‖ yát tvâ turī́yam ṛitúbhir dráviṇodo yájâmahe | ádha smâ no dadír bhava ‖ 10 ‖ áçvinâ píbatam mádhu dī́dyagnî çucivratâ | ṛitúnâ yajnavâhasâ ‖ 11 ‖ gā́rhapatyena santya ṛitúnâ yajnanī́r asi | devā́n devayaté yaja ‖ 12 ‖ 29 ‖

16. gâyatri.

Ā́ tvâ vahantu hárayo vṛíshaṇaṃ sómapîtaye | índra tvâ sū́racakshasaḥ ‖ 1 ‖ imā́ dhânā́ ghṛitasnúvo hárî ihópa vakshataḥ | índraṃ sukhátame ráthe ‖ 2 ‖ índram prâtár havâmaha índram prayaty àdhvaré | índraṃ sómasya pîtáye ‖ 3 ‖ úpa naḥ sutám ā́ gahi hā́ribhir indra keçíbhiḥ ‖ suté hí tvâ hávâmahe ‖ 4 ‖ sémám naḥ stómam ā́ gahy úpedáṃ sávanaṃ sutám | gauró ná tṛishitáḥ piba ‖ 5 ‖ 30 ‖

imé sómâsa índavaḥ sutā́so ádhi barhíshi | tā́ñ̐ indra sáhase piba ‖ 6 ‖ ayáṃ te stómo agriyó hṛidispṛig astu çáṃtamaḥ | áthâ sómaṃ sutám piba ‖ 7 ‖ víçvam ít sávanaṃ

15, 2 píbata. sthá 3 píba. 4. ibá ā́ sâdáya. píba. 5 píba. táva ít hí. 6 dhṛita-vratâ mítrâvaruṇâ duḥ-dábham. 7. 8 draviṇaḥ-dā́ḥ. 10 sma. 12 santya. — 16, 2 imā́ḥ dhânā́ḥ. hárî *iti.* ihá úpa. 3 havâmahe. pra-yatí adhvaré. 5 sáḥ imám. úpa idám. 7 átha.

sutám índro mádâya gachati | vṛitrahā́ sómapîtaye || 8 || sémáṃ naḥ kā́mam ā́ pṛiṇa góbhir áçvaiḥ çatakrato | stávâma tvâ svâdhyàḥ || 9 || 31 ||

17. gâyatrî. 4 und 5 pâdanicṛit.

Índrâváruṇayor aháṃ samrā́jor áva ā́ vṛiṇe | tā́ no mṛiḷâta îdṛíçe || 1 || gántârâ hí sthó 'vase hávaṃ víprasya mā́vataḥ | dhartā́râ carshaṇînā́m || 2 || anukâmáṃ tarpayethâm índrâvaruṇâ râyá ā́ | tā́ vâṃ nédishṭham îmahe || 3 || yuvā́ku hí çácînâṃ yuvā́ku sumatînā́m | bhûyā́ma vâjadā́vnâm || 4|| índraḥ sahasradā́vnâṃ váruṇaḥ çáṅsyânâm | krátur bhavaty ukthyàḥ || 5 || 32 ||

táyor íd ávasâ vayáṃ sanéma ní ca dhîmahi | syā́d utá prarécanam || 6 || índrâvaruṇa vâm aháṃ huvé citrā́ya rā́dhase | asmā́nt sú jigyúshas kṛitam || 7 || índrâvaruṇa nū́ nú vâṃ síshâsantîshv dhîshv ā́ | asmábhyaṃ çárma yachatam || 8 || prá vâm açnotu sushṭutír índrâvaruṇa yā́ṃ huvé | yā́m ṛidhā́the sadhástutim || 9 || 33 ||

Caturtho 'nuvâkaḥ.

18. gâyatrî.

Somā́naṃ sváraṇaṃ kṛiṇuhí brahmaṇas pate | kakshī́vantaṃ yá auçijáḥ || 1 || yó revā́n yó amîvahā́ vasuvít pushṭivárdhanaḥ | sá naḥ sishaktu yás turáḥ || 2 || mā́ naḥ çáṅso ávarusho dhûrtíḥ práṇaṅ mártyasya | rákshâ ṇo brahmaṇas pate || 3 || sá ghâ vîró ná rishyati yám índro bráhmaṇas pátiḥ | sómo hinóti mártyam || 4 || tváṃ tám brahmaṇas pate sóma índraç ca mártyam | dákshiṇâ pâtv áṅhasaḥ || 5 || 34 ||

16, 9 sáḥ imám. — 17, 2 ávase. 7 índrâvaruṇâ. 8 nú. dhíshú. — 18, 3 práṇak. ráksha naḥ. 4 gha.

sádasas pátim ádbhutam priyám índrasya kā́myam | saním medhā́m ayâsisham || 6 || yásmâd ṛité ná sídhyati yajnó vipaçcítaç caná | sá dhînā́ṃ yógam invati || 7 || ā́d ṛidhnoti havíshkṛitim prā́ñcaṃ kṛiṇoty adhvarám | hótrâ devéshu gachati || 8 || nárâçáṅsaṃ sudhṛíshṭamam ápaçyaṃ sapráthastamam | divó ná sádmamakhasam || 9 || 35 ||

19 gâyatrî.

Práti tyáṃ cā́rum adhvaráṃ gopîthā́ya prá hûyase | marúdbhir agna ā́ gahi || 1 || nahí devó ná mártyo mahás táva krátum paráḥ | ma° || 2 || yé mahó rájaso vidúr víçve devā́so adrúhaḥ | ma° || 3 || yá ugrā́ arkám ânṛicúr ánâdhṛishṭâsa ójasâ | ma° || 4 || yé çubhrā́ ghorávarpasaḥ sukshatrā́so riçā́dasaḥ | ma° || 5 || 36 ||

yé nā́kasyā́dhi rocané diví devā́sa ā́sate | ma° || 6 || yá îṅkháyanti párvatân tiráḥ samudrám arṇavám | ma° || 7 || ā́ yé tanvánti raçmíbhis tiráḥ samudrám ójasâ | ma° || 8 || abhí tvâ purvápîtaye sṛijā́mi somyám mádhu | ma° || 9 || 37 ||

Prathamo 'dhyâyaḥ.

20. gâyatrî.

Ayáṃ devā́ya jánmane stómo víprebhir âsayā́ | ákâri ratnadhā́tamaḥ || 1 || yá índrâya vacoyújâ tatakshúr mánasâ hárî | çámîbhir yajnám âçata || 2 || tákshan nā́satyâbhyâm párijmânaṃ sukháṃ rátham | tákshan dhenúṃ sabardúghâm || 3 || yúvânâ pitárâ púnaḥ satyámantrâ ṛijûyávaḥ | ṛibhávo vishṭy àkrata || 4 || sáṃ vo mádâso agmaténdreṇa ca marútvatâ | âdityébhiç ca rā́jabhiḥ || 5 || 1 ||

19, 1 agne. 4 yé. 5 çubhrā́ḥ. 6 nā́kasya ádhi. 7 yé. — 20, 2 yé. 4 vishṭī́ akrata. 5 agmata índreṇa.

utá tyám̩ camasám̩ návam̩ tváshṭur devásya níshkṛitam | ákarta catúraḥ púnaḥ || 6 || té no rátnâni dhattana trír ắ sắptâni sunvaté | ékam-ekam̩ suçastíbhiḥ || 7 || ádhârayanta váhnayó 'bhajanta sukṛityáyâ | bhâgám̩ devéshu yajníyam || 8 || 2 ||

21. gâyatrî.

Ihéndrâgnī́ úpa hvaye táyor ít stómam uçmasi | tắ sómam̩ somapắtamâ || 1 || tắ yajnéshu prá çaṅsatendrâgnī́ çumbhatâ naraḥ | tắ gâyatréshu gâyata || 2 || tắ mitrásya práçastaya indrâgnī́ tắ havâmahe | somapắ sómapîtaye || 3 || ugrắ sántâ havâmaha úpedám̩ sávanam̩ sutám | indrâgnī́ éhá gachatâm || 4 || tắ mahắntâ sádaspátî índrâgnî ráksha ubjatam | áprajâḥ santv atríṇaḥ || 5 || téna satyéna jâgṛitam ádhi pracetúne padé | índrâgnî çárma yachatam || 6 || 3 ||

22. gâyatrî.

Prâtaryújâ ví bodhayâçvínâv éhá gachatâm | asyá sómasya pîtáye || 1 || yắ suráthâ rathī́tamobhắ devắ divispṛíçâ | açvínâ tắ havâmahe || 2 || yắ vâm̩ káçâ mádhumaty áçvinâ sûnṛítâvatî | táyâ yajnám mimikshatam || 3 || nahí vâm ásti dûraké yátrâ ráthena gáchathaḥ | áçvinâ somíno gṛihám || 4 || híraṇyapâṇim ûtáye savitắram úpa hvaye | sá céttâ devátâ padám || 5 || 4 ||

apắm̩ nápâtam ávase savitắram úpa stuhi | tásya vratắny uçmasi || 6 || vibhaktắram̩ havâmahe vásoç citrásya rắdhasaḥ | savitắram̩ nṛicákshasam || 7 || sákhâya ắ ní shîdata savitắ stómyo nú naḥ | dắtâ rắdhaṅsi çumbhati || 8 ||

20, 8 váhnayaḥ ábhajanta. — 21, 1 ihá indrâgnī́ *iti.* 2 çaṅsata indrâgnī́ çumbhata. 3 prá-çastaye. 4 havâmahe úpa idám. ắ ihá. 5 sádaspátî *iti.* — 22, 1 bodhaya açvínau ắ ihá. 2 rathí-tamâ ubhắ. 3 mádhu-matî. 4 yátra.

ágne pátnîr ihā́ vaha devā́nâm uçatī́r úpa | tváshṭâram sómapîtaye || 9 || ā́ gnā́ agna ihā́vase hótrâm yavishṭha bhā́ratîm | várûtrîm dhisháṇâm vaha || 10 || 5 ||

abhí no devī́r ávasâ maháḥ çármaṇâ nṛipátnîḥ | áchinnapatrâḥ sacantâm || 11 || ihéndrâṇī́m úpa hvaye varuṇâṇī́m svastáye | agnā́yîm sómapîtaye || 12 || mahī́ dyaúḥ pṛithivī́ ca na imám yajnám mimikshatâm | pipṛitā́m no bhárîmabhiḥ || 13 || táyor íd ghṛitávat páyo víprâ rihanti dhîtíbhiḥ | gandharvásya dhruvé padé || 14 || syonā́ pṛithivi bhavânṛiksharā́ nivéçanî | yáchâ naḥ çárma sapráthaḥ || 15 || 6 ||

áto devā́ avantu no yáto víshṇur vicakramé | pṛithivyā́ḥ saptá dhā́mabhiḥ || 16 || idám víshṇur ví cakrame tredhā́ ní dadhe padám | sámûḷham asya pâṅsuré || 17 || trī́ṇi padā́ ví cakrame víshṇur gopā́ ádâbhyaḥ | áto dhármâṇi dhâráyan || 18 || víshṇoḥ kármâṇi paçyata yáto vratā́ni paspaçé | índrasya yújyaḥ sákhâ || 19 || tád víshṇoḥ paramám padám sádâ paçyanti sûráyaḥ | divī́va cákshur ā́tatam || 20 || tád víprâso vipanyávo jâgṛivā́ṅsaḥ sám indhate | víshṇor yát paramám padám || 21 || 7 ||

23. gâyatrî. 19 pura-ushṇik. 20 anushṭubh. 21 pratishṭhâ. 22—24 anushṭubh.

Tîvrā́ḥ sómâsa ā́ gahy âçī́rvantaḥ sutā́ imé | vā́yo tā́n prásthitân piba || 1 || ubhā́ devā́ divispṛíçéndravâyū́ havâmahe | asyá sómasya pîtáye || 2 || indravâyū́ manojúvâ víprâ havanta ûtáye | sahasrâkshā́ dhiyás pátî || 3 || mitrám vayám havâmahe váruṇam sómapîtaye | jajnânā́ pûtádakshasâ || 4 || ṛiténa yā́v ṛitâvṛídhâv ṛitásya jyótishas pátî | tā́ mitrā́váruṇâ huve || 5 || 8 ||

22, 9 ihá ā́. 10 agne ihá ávase. 13 ihá indrâṇī́m. 14 víprâḥ. 15 bhava anṛiksharā́. yácha. 20 diví-iva. — 23, 2 divi-spṛíçâ indravâyū́. 3 víprâḥ havante.

várunaḥ prâvitā́ bhuvan mitró víçvâbhir ûtíbhiḥ | kára-tâṃ naḥ surā́dhasaḥ || 6 || marútvantaṃ havâmaha índram ā́ sómapîtaye | sajū́r ganéna tṛimpatu || 7 || índrajyeshṭhâ márudgaṇâ dévâsaḥ pū́sharâtayaḥ | víçve máma çrutâ hávam || 8 || hatá vṛitráṃ sudânava índreṇa sáhasâ yujā́ | mā́ no duḥçáṅsa îçata || 9 || víçvân devā́n havâmahe marútaḥ sóma-pîtaye | ugrā́ hí pṛíçnimâtaraḥ || 10 || 9 ||

jáyatâm iva tanyatúr marútâm eti dhṛishṇuyā́ | yác chúbhaṃ yâthánâ naraḥ || 11 || haskârā́d vidyútas páry áto jâtā́ avantu naḥ | marúto mṛiḷayantu naḥ || 12 || ā́ pûshañ citrábarhisham ā́ghṛiṇe dharúṇaṃ diváḥ | ā́jâ nashṭáṃ yáthâ paçúm || 13 || pûshā́ rā́jânam ā́ghṛiṇir ápagûḷhaṃ gúhâ hi-tám | ávindac citrábarhisham || 14 || utó sá máhyam índu-bhiḥ sháḍ yuktā́ñ anuséshidhat | góbhir yávaṃ ná carkṛi-shat || 15 || 10 ||

ambáyo yanty ádhvabhir jâmáyo adhvarîyatā́m | pṛiñ-catī́r mádhunâ páyaḥ || 16 || amū́r yā́ úpa sū́rye yā́bhir vâ sū́ryaḥ sahá | tā́ no hinvantv adhvarám || 17 || apó devī́r úpa hvaye yátra gā́vaḥ píbanti naḥ | síndhubhyaḥ kár-tvaṃ havíḥ || 18 || apsv àntár amṛítam apsú bheshajám apā́m utá práçastaye | dévâ bhávata vâjínaḥ || 19 || apsú me sómo abravîd antár víçvâni bheshajā́ | agníṃ ca viçváçambhuvam ā́paç ca viçvábheshajîḥ || 20 || 11 ||

ā́paḥ pṛiṇîtá bheshajáṃ várûthaṃ tanvè máma | jyók ca sū́ryaṃ dṛiçé || 21 || idám âpaḥ prá vahata yát kíṃ ca duritám máyi | yád vâhám abhidudróha yád vâ çepá utā́-nṛitam || 22 || ā́po adyā́nv acârishaṃ rásena sám agasmahi | páyasvân agna ā́ gahi tám mâ sáṃ sṛija várcasâ || 23 || sám

23, 6 bhuvat. 7 havâmahe. 8 índra-jyeshṭhâḥ márut-gaṇâḥ. çruta. 10 ugrā́ḥ. 11 yát çúbham yâthána. 13 ā́ aja. 14 avindat. 15 utó *iti*. 17 tā́ḥ. 19 apsú antáḥ. dévâḥ. 22 vâ ahám. çepé utá ánṛitam. 23 adyá ánu. agne.

mâgne várcasâ sṛija sám prajáyâ sám ā́yushâ | vidyúr me asya devā́ índro vidyât sahá ṛ́ishibhiḥ || 24 || 12 ||

Pañcamo 'nuvâkaḥ.

24. trishṭubh. 3—5 gâyatrî.

Kásya nûnáṃ katamásyâmṛ́tânâm mánâmahe cā́ru devásya nā́ma | kó no mahyā́ áditaye púnar dât pitáraṃ ca dṛiçéyam mâtáraṃ ca || 1 || agnér vayám prathamásyâmṛ́tânâm mánâmahe cā́ru devásya nā́ma | sá no mahyā́ áditaye púnar dât pitáraṃ ca dṛiçéyam mâtáraṃ ca || 2 || abhí tvâ deva savitar ī́çânaṃ vā́ryâṇâm | sádâvan bhâgám îmahe || 3 || yáç cid dhí ta itthā́ bhágaḥ çaçamânáḥ purā́ nidáḥ | adveshó hástayor dadhé || 4 || bhágabhaktasya te vayám úd açema távā́vasâ | mûrdhā́naṃ râyá ârábhe || 5 || 13 ||

nahí te kshatráṃ ná sáho ná manyúṃ váyaç canā́mī́ patáyanta âpúh | némā́ ā́po animisháṃ cárantîr ná yé vā́tasya praminánty ábhvam || 6 || abudhné rā́jâ váruṇo vánasyordhváṃ stū́paṃ dadate pûtádakshaḥ | nîcī́nâḥ sthur upári budhná eshâm asmé antár níhitâḥ ketávaḥ syuḥ || 7 || urúṃ hí rā́jâ váruṇaç cakā́ra sū́ryâya pánthâm ánvetavā́ u | apáde pā́dâ prátidhâtave 'kar utā́pavaktā́ hṛidayâvídhaç cit || 8 || çatáṃ te râjan bhishájaḥ sahásram urvī́ gabhîrā́ sumatísh ṭe astu | bā́dhasva dûré nírṛitim parâcaíḥ kṛitáṃ cid énaḥ prá mumugdhy asmát || 9 || amī́ yá ṛ́ikshâ níhitâsa uccā́ náktaṃ dádṛiçre kúha cid díveyuḥ | ádabdhâni váruṇasya vratā́ni vicā́kaçac candrámâ náktam eti || 10 || 14 ||

tát tvâ yâmi bráhmaṇâ vándamânas tád ā́ çâste yája-

23, 24 mâ agne. sahá. — 24, 1 katamásya amṛ́tânâm. mahyaí. 3 sádâ avan. 4 hí te. 5 táva ávasâ. 6 caná amī́. ná imā́ḥ. 7 vánasya ûrdhvám. 8 ánu-etavaí. utá apa-vaktā́ hṛidaya-vídhaḥ. 9 sumatíḥ te. 10 yé ṛ́ikshâḥ. dívâ îyuḥ. vi-cā́kaçat candrámâḥ.

mâno havírbhiḥ | áheḷamâno varuṇehá bodhy úruçaṅsa mā́ na ā́yuḥ prá moshîḥ || 11 || tád ín náktaṃ tád dívâ máhyam âhus tád ayáṃ kéto hṛidá ā́ ví cashṭe | çúnaççépo yám áhvad gṛibhîtáḥ só asmā́n rā́jâ váruṇo mumoktu || 12 || çúnaççépo hy áhvad gṛibhîtás trishv ā́dityáṃ drupadéshu baddháḥ | ávainaṃ rā́jâ váruṇaḥ sasṛijyâd vidvā́n ádabdho ví mumoktu pā́çân || 13 || áva te héḷo varuṇa námobhir áva yajnébhir îmahe havírbhiḥ | kshá́yann asmábhyam asura pracetâ rā́jann énâṅsi çiçrathaḥ kṛitā́ni || 14 || úd uttamáṃ varuṇa pā́çam asmád ávâdhamáṃ ví madhyamáṃ çrathâya | áthâ vayám âditya vraté távā́nâgaso áditaye syâma || 15 || 15 ||

25. gâyatrî.

Yác cid dhí te víço yathâ prá deva varuṇa vratám | minîmási dyávi-dyavi || 1 || mā́ no vadhā́ya hatnáve jihîḷânásya rîradhaḥ | mā́ hṛiṇânásya manyáve || 2 || ví mṛiḷîkā́ya te máno rathī́r áçvaṃ ná sáṃditam | gîrbhír varuṇa sîmahi || 3 || párâ hí me vímanyavaḥ pátanti vásyaïshṭaye | váyo ná vasatī́r úpa || 4 || kadā́ kshatraçríyaṃ náram ā́ váruṇaṃ karâmahe | mṛiḷîkā́yorucákshasam || 5 || 16 ||

tád ít samânám âçâte vénantâ ná prá yuchataḥ | dhṛitávratâya dâçúshe || 6 || védâ yó vînā́m padám antárikshena pátatâm | véda nâváḥ samudríyaḥ || 7 || véda mâsó dhṛitávrato dvā́daça prajā́vataḥ | védâ yá upajā́yate || 8 || véda vā́tasya vartaním urór ṛishvásya bṛihatáḥ | védâ yé adhyā́sate || 9 || ní shasâda dhṛitávrato váruṇaḥ pastyā̀sv ā́ | sā́mrâjyâya sukrátuḥ || 10 || 17 ||

24, 11 varuṇa ihá. 12 ít. 13 hí. trishú âdityám. áva enam. 14 pra-cetaḥ. 15 áva adhamám. çrathaya átha. táva ánâgasaḥ. — 25, 1 yát. hí. 4 vásyaḥ-ishṭaye. 5 mṛiḷîkā́ya uru-cákshasam. 7 véda. 8 véda.

áto víçvâny ádbhutâ cikitvā̃n abhí paçyati | kritā̃ni yā̃ ca kártvâ || 11 || sá no viçvā̃hâ sukrátur âdityáḥ supáthâ karat | prá ṇa ā̃yûṅshi târishat || 12 || bíbhrad drâpíṃ hiraṇyáyaṃ váruṇo vasta nirṇíjam | pári spáço ní shedire || 13 || ná yáṃ dípsanti dipsávo ná drúhvâṇo jánânâm | ná devám abhímâtayaḥ || 14 || utá yó mā̃nusheshv ā̃ yáçaç cakré ásâmy ā̃ | asmā̃kam udáreshv ā̃ || 15 || 18 ||

párâ me yanti dhîtáyo gā̃vo ná gávyûtîr ánu | ichántîr urucákshasam || 16 || sáṃ nú vocâvahai púnar yáto me mádhv ā̃bhṛitam | hóteva kshádase priyám || 17 || dárçaṃ nú viçvádarçataṃ dárçaṃ rátham ádhi kshámi | etā̃ jushata me gíraḥ || 18 || imám me varuṇa çrudhî hávam adyā̃ ca mṛiḷaya | tvā̃m avasyúr ā̃ cake || 19 || tváṃ víçvasya medhira diváç ca gmáç ca râjasi | sá yā̃mani práti çrudhi || 20 || úd uttamám mumugdhi no ví pā̃çam madhyamáṃ cṛita | ávâdhamā̃ni jîváse || 21 || 19 ||

26. gâyatrî.

Vásishvâ hí miyedhya vástrâṇy ûrjâm pate | sémáṃ no adhvaráṃ yaja || 1 || ní no hótâ váreṇyaḥ sádâ yavishṭha mánmabhiḥ | ágne divítmatâ vácaḥ || 2 || ā̃ hí shmâ sûnáve pitā̃pír yájaty âpáye | sákhâ sákhye váreṇyaḥ || 3 || ā̃ no barhī́ riçā̃daso váruṇo mitró aryamā̃ | sī́dantu mánusho yathâ || 4 || pū̃rvya hotar asyá no mándasva sakhyásya ca | imā̃ u shú çrudhī gíraḥ || 5 || 20 ||

yác cid dhí çáçvatâ tánâ deváṃ-devaṃ yájâmahe | tvé íd dhûyate havíḥ || 6 || priyó no astu viçpátir hótâ mandró váreṇyaḥ | priyā̃ḥ svagnáyo vayám || 7 || svagnáyo hí vā̃ryaṃ

25, 17 hótâ-iva. 18 etā̃ḥ. 19 çrudhi. adyá. 21 áva adhamā̃ni. — 26, 1 vásishva. sáḥ imám. 3 sma. pitā̃ âpíḥ. 4 barhíḥ. 5 sú çrudhi. 6 yát. hí. tvé *iti*. hûyate.

devā̆so dadhiré ca naḥ | svagnáyo manâmahe || 8 || áthâ na ubháyeshâm ámṛita mártyânâm | mitháḥ santu práçastayaḥ || 9 || víçvebhir agne agníbhir imám yajnám idám vácaḥ | cáno dhâḥ sahaso yaho || 10 || 21 ||

27. gâyatrî. 13 trishṭubh.

Áçvam ná tvâ vā̆ravantam vandádhyâ agním námobhiḥ | samrā̆jantam adhvarā̆ṇâm || 1 || sá ghâ naḥ sûnúḥ çávasâ pṛithúpragâmâ suçévaḥ | mîḍhvā̆n̆ asmā̆kam babhûyât || 2 || sá no dûrā̆c câsā̆c ca ní mártyâd aghâyóḥ | pâhí sádam íd viçvā̆yuḥ || 3 || imám û shú tvám asmā̆kam saním gâyatrám návyâṅsam | ágne devéshu prá vocaḥ || 4 || ā̆ no bhaja paraméshv ā̆ vā̆jeshu madhyaméshu | çíkshâ vásvo ántamasya || 5 || 22 ||

vibhaktā̆si citrabhâno síndhor ûrmā̆ upâká ā̆ | sadyó dâçúshe ksharasi || 6 || yám agne pṛitsú mártyam ávâ vā̆jeshu yám junā̆ḥ | sá yántâ çáçvatîr íshaḥ || 7 || nákir asya sahantya paryetā̆ káyasya cit | vā̆jo asti çravā̆yyaḥ || 8 || sá vā̆jam viçvácarshaṇir árvadbhir astu tárutâ | víprebhir astu sánitâ || 9 || járâbodha tád viviḍḍhi viçé-viçe yajníyâya | stómam rudrā̆ya dṛíçîkam || 10 || 23 ||

sá no mahā̆n̆ animânó dhûmáketuḥ puruçcandráḥ | dhiyé vā̆jâya hinvatu || 11 || sá revā̆n̆ iva viçpátir daívyaḥ ketúḥ çṛiṇotu naḥ | ukthaír agnír bṛihádbhânuḥ || 12 || námo mahádbhyo námo arbhakébhyo námo yúvabhyo náma âçinébhyaḥ | yájâma devā̆n yádi çaknávâma mā̆ jyā̆yasaḥ çáṅsam ā̆ vṛikshi devâḥ || 13 || 24 ||

26, 9 átha. — 27, 1 vandádhyai. 2 gha. 2 dûrā̆t ca âsā̆t. 4 ûm *iti* sú. 5 çíksha. 6 vi-bhaktā̆ asi. ûrmaú upâké. 7 ávâḥ. 11 puru-candráḥ.

28. 1 — 6 anushṭubh. 7 — 9 gâyatrî.

Yátra grā̆vâ pṛithúbudhna ûrdhvó bhávati sótave | ulū̆khalasutânâm ávéd v indra jalgulaḥ || 1 || yátra dvā̆v iva jaghánâdhishavaṇyā̂ kṛitā̆ | ulû° || 2 || yátra nā̆ry apacyavám upacyaváṃ ca çíkshate | ulû° || 3 || yátra mánthâṃ vibadhnáte raçmīn̆ yámitavā̆ iva | ulû° || 4 || yác cid dhí tváṃ gṛihégṛiha úlûkhalaka yujyáse | ihá dyumáttamaṃ vada jáyatâm iva dundubhíḥ || 5 || 25 ||

utá sma te vanaspate vā̆to ví vâty ágram ít | átho índrâya pā̆tave sunú sómam ulûkhala || 6 || âyajī̆ vâjasā̆tamâ tā̆ hy ùccā̆ vijarbhṛitáḥ | hárî ivā̆ndhâṅsi bápsatâ || 7 || tā̆ no adyá vanaspatî ṛishvā̆v ṛishvébhiḥ sotṛíbhiḥ | índrâya mádhumat sutam || 8 || úc chishṭáṃ camvòr bhara sómam pavítra ā̆ sṛija | ní dhehi gór ádhi tvací || 9 || 26 ||

29. pañkti.

Yác cid dhí satya somapâ anâçastā̆ iva smási | ā̆ tū̆ na indra çaṅsaya góshv áçveshu çubhríshu sahásreshu tuvîmagha || 1 || çíprin vâjânâm pate çácîvas táva daṅsánâ | ā̆ — || 2 || ní shvâpayâ mithûdṛíçâ sastā̆m ábudhyamâne | ā̆ — || 3 || sasántu tyā̆ árâtayo bódhantu çûra râtáyaḥ | ā̆ — || 4 || sám indra gardabhám mṛiṇa nuvántam pâpáyâmuyā̆ | ā̆ — || 5 || pátâti kuṇḍṛiṇā̆cyâ dûráṃ vā̆to vánâd ádhi | ā̆ — || 6 || sárvam parikroçáṃ jahi jambháyâ kṛikadâçvàm | ā̆ — || 7 || 27 ||

30. gâyatrî. 11 pâdanicṛit. 16 trishṭubh.

Ā̆ va índraṃ kríviṃ yathâ vâjayántaḥ çatákratum |

28, 1 áva ít ûṃ *iti.* 2 jaghánâ adhi-savanyā̂. 3 nárî. 4 yámitavaí. 5 yát. hí. gṛihé-gṛihe. 6 átho *iti.* 7 hí uccā̆. hárî *iti.* iva ándhâṅsi. vanaspatî *iti.* 9 út çishṭám. pavítre. — 29, 1 hí. tú. tuvimagha. 3 svâpaya. ábudhyamâne *iti.* pâpáyâ amuyā̆. 7 jambháya.

máṅhishṭhaṃ siñca índubhiḥ ‖ 1 ‖ çatáṃ vâ yáḥ çúcînâṃ sahásraṃ vâ sámâçirâm | éd u nimnáṃ ná rîyate ‖ 2 ‖ sáṃ yán mádâya çushmíṇa enā́ hy àsyodáre | samudró ná vyáco dadhe ‖ 3 ‖ ayám u te sám atasi kapóta iva garbhadhím | vácas tác cin na ohase ‖ 4 ‖ stotráṃ râdhânâm pate gírvâho vîra yásya te | víbhûtir astu sûnṛítâ ‖ 5 ‖ 28 ‖

ûrdhvás tishṭhâ na ûtáye ’smín vā́je çatakrato | sám anyéshu bravâvahai ‖ 6 ‖ yóge-yoge tavástaraṃ vā́je-vâje havâmahe | sákhâya índram ûtáye ‖ 7 ‖ ā́ ghâ gamad yádi çrávat sahasríṇîbhir ûtíbhiḥ | vā́jebhir úpa no hávam ‖ 8 ‖ ánu pratnásyaúkaso huvé tuvipratíṃ náram | yáṃ te pū́rvam pitā́ huvé ‖ 9 ‖ táṃ tvâ vayáṃ viçvavârā́ çâsmahe puruhûta | sákhe vaso jaritṛíbhyaḥ ‖ 10 ‖ 29 ‖

asmā́kaṃ çipríṇînâṃ sómapâḥ somapā́vnâm | sákhe vajrint sákhînâm ‖ 11 ‖ táthâ tád astu somapâḥ sákhe vajrin táthâ kṛiṇu | yáthâ ta uçmásîshṭáye ‖ 12 ‖ revátîr naḥ sadhamā́da índre santu tuvívâjâḥ | kshumánto yā́bhir mádema ‖ 13 ‖ ā́ gha tvā́vân tmánâptáḥ stotṛíbhyo dhṛishṇav iyânáḥ | ṛiṇór ákshaṃ ná cakryòḥ ‖ 14 ‖ ā́ yád dúvaḥ çatakratav ā́ kā́maṃ jaritṝṇā́m | ṛiṇór ákshaṃ ná çácîbhiḥ ‖ 15 ‖ 30 ‖

çáçvad índraḥ pópruthadbhir jigâya nā́nadadbhiḥ çā́çvasadbhir dhánâni | sá no hiraṇyarathám daṅsánâvânt sá naḥ sanitā́ sanáye sá no ’dât ‖ 16 ‖ ā́çvinâv áçvâvatyeshā́ yâtaṃ çávîrayâ | gómad dasrâ híraṇyavat ‖ 17 ‖ samânáyojano hí vâṃ rátho dasrâv ámartyaḥ | samudré açvinéyate ‖ 18 ‖ ny àghnyásya mûrdháni cakráṃ ráthasya yemathuḥ | pári

30, 1 siñce. 2 ā́ ít. 3 yát. çushmíṇe. hí asya udáre. 4 tát cit. 6 tishṭha. 8 gha. 9 pratnásya ókasaḥ. 10 viçva-vâra ā́. 12 te uçmási ishṭáye. 13 sadha-mā́de. 14 tmánâ âptáḥ. dhṛishṇo *iti*. 15 çata-krato *iti*. 17 ā́ açvinau áçva-vatyâ ishā́. 18 açvinâ ī́yate. 19 ní aghnyásya.

dyā́m anyád îyate || 19 || kás ta ushaḥ kadhapriye bhujé márto amartye | kā́ṃ nakshase vibhâvari || 20 || vayā́ṃ hí te ámanmahy ā́ntâd ā́ parâkā́t | áçve ná citre arushi || 21 || tvā́ṃ tyébhir ā́ gahi vā́jebhir duhitar divaḥ | asmé rayíṃ ní dhâraya || 22 || 31 ||

Shashṭho 'nuvâkaḥ.

31. jagatî. 8. 16. 18 trishṭubh.

Tvám agne prathamó áñgirâ ṛíshir devó devā́nâm abhavaḥ çiváḥ sákhâ | táva vraté kaváyo vidmanā́pasó 'jâyanta marúto bhrā́jadṛishṭayah || 1 || tvám agne prathamó áñgirastamaḥ kavír devā́nâm pári bhûshasi vratám | vibhúr víçvasmai bhúvanâya médhiro dvimâtā́ çayúḥ katidhā́ cid âyáve || 2 || tvám agne prathamó mâtaríçvana âvír bhava sukratûyā́ vivásvate | árejetâṃ ródasî hotṛivū́ryé 'saghnor bhârám áyajo mahó vaso || 3 || tvám agne mánave dyā́m avâçayaḥ purûrávase sukṛíte sukṛíttaraḥ | çvâtréṇa yát pitrór múcyase páry ā́ tvâ pū́rvam anayann ā́param púnaḥ || 4 || tvám agne vṛishabháḥ pushṭivárdhana údyatasruce bhavasi çravā́yyaḥ | yá ā́hutim pári védâ váshaṭkṛitim ékâyur ágre víça âvívâsasi || 5 || 32 ||

tvám agne vṛijinávartaniṃ náraṃ sákman piparshi vidáthe vicarshaṇe | yáḥ çū́rasâtâ páritakmye dháne dabhrébhiç cit sámṛitâ háñsi bhū́yasaḥ || 6 || tváṃ tám agne amṛitatvá uttamé mártaṃ dadhâsi çrávase divé-dive | yás tâtṛishâṇá ubháyâya jánmane máyaḥ kṛiṇóshi práya ā́ ca sûráye || 7 || tváṃ no agne sanáye dhánânâṃ yaçásaṃ kârúṃ kṛiṇuhi stávânaḥ | ṛidhyā́ma kármâpásâ návena devaír dyâ-

30, 20 te. 21 ā́ ā́ntât. 31, 1 vidmanā́-apasaḥ ā́jâyanta. 3 mâtaríçvane. hotṛi-vū́rye ásaghnoḥ. 4 ā́ áparam. véda. éka-âyuḥ. 7 amṛita-tvé. tatṛishâṇáḥ. 8 kárma apásâ.

vâpṛithivî prā́vataṃ naḥ ‖ 8 ‖ tváṃ no agne pitrór upástha ā́ devó devéshv anavadya jā́gṛiviḥ | tanûkṛíd bodhi prámatiç ca kâráve tváṃ kalyâṇa vásu víçvam ópishe ‖ 9 ‖ tvám agne prámatis tvám pitā́si nas tváṃ vayaskṛít táva jâmáyo vayám | sáṃ tvâ rā́yaḥ çatínaḥ sáṃ sahasríṇaḥ suvī́raṃ yanti vratapā́m adâbhya ‖ 10 ‖ 33 ‖

tvā́m agne prathamám âyúm âyáve devā́ akṛiṇvan náhushasya viçpátim | íḷâm akṛiṇvan mánushasya çā́sanîm pitúr yát putró mámakasya jā́yate ‖ 11 ‖ tváṃ no agne táva deva pâyúbhir maghóno raksha tanvàç ca vandya | trâtā́ tokásya tánaye gávâm asy ánimeshaṃ rákshamâṇas táva vraté ‖ 12 ‖ tvám agne yájyave pâyúr ántaro 'nishaṅgā́ya caturakshá idhyase | yó râtáhavyo 'vṛikā́ya dhā́yase kîréç cin mántram mánasâ vanóshi tám ‖ 13 ‖ tvám agna uruçáṅsâya vâgháte spârháṃ yád réknaḥ paramáṃ vanóshi tát | âdhrásya cit prámatir ucyase pitā́ prá pā́kaṃ çā́ssi prá díço vidúshṭaraḥ ‖ 14 ‖ tvám agne práyatadakshiṇaṃ náraṃ vármeva syûtám pári pâsi viçvátaḥ | svâdukshádmâ yó vasataú syonakṛíj jîvayâjáṃ yájate sópamā́ diváḥ ‖ 15 ‖ 34 ‖

imā́m agne çaráṇim mîmṛisho na imám ádhvânaṃ yám ágâma dûrā́t | âpíḥ pitā́ prámatiḥ somyā́nâm bhṛímir asy ṛishikṛín mártyânâm ‖ 16 ‖ manushvád agne aṅgirasvád aṅgiro yayâtivát sádane pûrvavác chuce | ácha yâhy ā́ vahâ daívyaṃ jánam ā́ sâdaya barhíshi yákshi ca priyám ‖ 17 ‖ eténâgne bráhmaṇâ vâvṛidhasva çáktî vâ yát te cakṛimā́ vidā́ vâ | utá prá ṇeshy abhí vásyo asmā́nt sáṃ naḥ sṛija sumatyā́ vā́javatyâ ‖ 18 ‖ 35 ‖

31, 8 prá avatam. 9 upá-sthe. ā́ ûpishe. 10 pitā́ asi. 13 cit. 14 agne. 15 várma-iva. syona-kṛít. sáḥ upa-mā́. 16 ṛishi-kṛít. 17 pûrva-vát çuce. vaha. 18 eténa agne. cakṛimá. neshi.

32. trishṭubh.

Índrasya nú vîryấṇi prá vocaṃ yấni cakấra prathamấni vajrî́ | áhann áhim ánv apás tatarda prá vakshấṇâ abhinat párvatânâm || 1 || áhann áhim párvate çiçriyâṇáṃ tváshṭâsmai vájraṃ svaryàṃ tataksha | vâçrấ iva dhenávaḥ syándamânâ áñjaḥ samudrám áva jagmur ấpaḥ || 2 || vṛishâyámâṇo 'vṛiṇîta sómaṃ tríkadrukeshv apibat sutásya | ấ sấyakam maghávâdatta vájram áhann enam prathamajấm áhînâm || 3 || yád indrấhan prathamajấm áhînâm ấn mâyínâm áminâḥ prótá mâyấḥ | ất sũryaṃ janáyan dyấm ushấsaṃ tâdī́tnâ çátruṃ ná kílâ vivitse || 4 || áhan vṛitráṃ vṛitratáraṃ vyàṅsam índro vájreṇa mahatấ vadhéna | skándhâṅsîva kúliçenâ vívṛikṇấbhiḥ çayata upapṛík pṛithivyấḥ || 5 || 36 ||

ayoddhéva durmáda ấ hí juhvé mahâvîráṃ tuvibâdhám ṛijîshám | nấtârîd asya sámṛitiṃ vadhấnâṃ sáṃ rujấnâḥ pipisha índraçatruḥ || 6 || apấd ahastó apṛitanyad índram ấsya vájram ádhi sấnau jaghâna | vṛíshṇo vádhriḥ pratimấnam búbhûshan purutrấ vṛitró açayad vyàstaḥ || 7 || nadáṃ ná bhinnám amuyấ çáyânam máno rúhâṇâ áti yanty ấpaḥ | yấç cid vṛitró mahinấ paryátishṭhat tấsâm áhiḥ patsutaḥçī́r babhûva || 8 || nîcấvayâ abhavad vṛitráputréndro asyâ áva vádhar jabhâra | úttarâ sũr ádharaḥ putrá âsîd dấnuḥ çaye sahávatsâ ná dhenúḥ || 9 || átishṭhantînâm aniveçanấnâṃ kấshṭhânâṃ mádhye níhitaṃ çárîram | vṛitrásya niṇyáṃ ví caranty ấpo dîrgháṃ táma ấçayad índraçatruḥ || 10 || 37 ||

32, 2 tváshṭâ asmai. 3 maghá-vâ adatta. 4 indra áhan. ất. prá utá. kíla. 5 ví-aṅsam. skándhâṅsi-iva kúliçena ví-vṛikṇâ áhiḥ çayate. 6 ayoddhấ-iva. ná atârît. pipishe. 7 ấ asya. ví-astaḥ. 9 vṛitráputrâ índraḥ. vádhaḥ. 10 ấ açayat.

dâsápatnîr áhigopâ atishṭhan níruddhâ ā́paḥ paṇíneva gā́vaḥ | apā́m bílam ápihitam yád ā́sîd vṛitrám jaghanvā́ṅ ápa tád vavâra || 11 || áçvyo vā́ro abhavas tád indra sṛiké yát tvâ pratyáhan devá ékaḥ || ájayo gā́ ájayaḥ çûra sómam ávâsṛijaḥ sártave saptá síndhûn || 12 || nā́smai vidyún ná tanyatúḥ sishedha ná yā́m míham ákirad dhrâdúnim ca | índraç ca yád yuyudhā́te áhiç cotā́parī́bhyo maghávâ ví jigye || 13 || áher yâtā́ram kám apaçya indra hṛidí yát te jaghnúsho bhī́r ágachat | náva ca yán navatím ca srávantîḥ çyenó ná bhîtó átaro rájâṅsi || 14 || índro yâtó 'vasitasya rā́jâ çámasya ca çṛiṅgíṇo vájrabâhuḥ | séd u rā́jâ kshayati carshaṇînā́m arā́n ná nemíḥ pári tā́ babhûva || 15 || 38 ||

Dvitîyo 'dhyâyaḥ.

33. trishṭubh.

Étā́yâmópa gavyánta índram asmā́kam sú prámatim vâvṛidhâti | anâmṛiṇáḥ kuvíd ā́d asyá râyó gávâm kétam páram âvárjate naḥ || 1 || úpéd ahám dhanadā́m ápratîtam júshṭâm ná çyenó vasatím patâmi | índram namasyánn upamébhir arkaír yáḥ stotṛíbhyo hávyo ásti yā́man || 2 || ní sárvasena ishudhī́ṅr asakta sám aryó gā́ ajati yásya váshṭi | coshkûyámâṇa indra bhū́ri vâmám mā́ paṇír bhûr asmád ádhi pravṛiddha || 3 || vádhîr hí dásyum dhanínam ghanénaṅ ékaç cárann upaçâkébhir indra | dhánor ádhi vishuṇák té vy âyann áyajvânaḥ sanakā́ḥ prétim îyuḥ || 4 || párâ cic chîrshā́ vavṛijus tá indrā́yajvâno yájvabhiḥ spárdhamânâḥ | prá yád divó harivaḥ sthâtar ugra nír avratā́ṅ adhamo ródasyoḥ || 5 || 1 ||

32, 11 paṇínâ-iva. 12 áva asṛijaḥ. 13 ná asmai vi-dyút. hrâdúnim. ca utá aparī́bhyaḥ. 14 yát. 15 yâtáḥ áva-sitasya. sáḥ ít. — 33, 1 ā́ ita áyâma úpa. 2 úpa ít. 4 ghanéna. ví áyan. prá itim. 5 cit çîrshā́. té indra áyajvânaḥ.

áyuyutsann anavadyásya sénâm áyâtayanta kshitáyo návagvâḥ | vṛishâyúdho ná vádhrayo nírashṭâḥ pravádbhir índrâc citáyanta âyan || 6 || tvám etā̃n rudató jákshataç cā̃yodhayo rájasa indra pâré | ávâdaho divá ā̃ dásyum uccā̃ prá sunvatáḥ stuvatáḥ çáṅsam âvaḥ || 7 || cakrâṇā̃saḥ parîṇáham pṛithivyā̃ híraṇyena maṇínâ çúmbhamânâḥ | ná hinvânā̃sas titirus tá índram pári spáço adadhât sū̃ryeṇa || 8 || pári yád indra ródasî ubhé ábubhojîr mahinā̃ viçvátaḥ sîm | ámanyamânā̃ñ abhí mányamânair nír brahmábhir adhamo dásyum indra || 9 || ná yé diváḥ pṛithivyā̃ ántam âpúr ná mâyā̃bhir dhanadā̃m paryábhûvan | yújaṃ vájraṃ vṛishabháç cakra índro nír jyótishâ támaso gā̃ ádukshat || 10 || 2 ||

ánu svadhā̃m aksharann ā̃po asyā̃vardhata mádhya ā̃ nâvyânâm | sadhrîcînena mánasâ tám índra ójishṭhena hánmanā̃hann abhí dyū̃n || 11 || ny âvidhyad ilîbíçasya dṛiḷhā̃ ví çṛiñgíṇam abhinac chúshṇam índraḥ | yā̃vat táro maghavan yā̃vad ójo vájreṇa çátrum avadhîḥ pṛitanyúm || 12 || abhí sidhmó ajigâd asya çátrûn ví tigména vṛishabhéṇâ púro 'bhet | sáṃ vájreṇâsṛijad vṛitrám índraḥ prá svā̃m matím atirac chā̃çadânaḥ || 13 || ā̃vaḥ kútsam indra yásmiñ câkán prā̃vo yúdhyantaṃ vṛishabháṃ dáçadyum | çaphácyuto reṇúr nakshata dyā̃m úc chvaitreyó nṛishā̃hyâya tasthau || 14 || ā̃vaḥ çámaṃ vṛishabháṃ túgryâsu kshetrajeshé maghavañ chvítryaṃ gā̃m | jyók cid átra tasthivā̃ṅso akrañ chatrûyatā̃m ádharâ védanâkaḥ || 15 || 3 ||

33, 6 vṛisha-yúdhaḥ. índrât. 7 ca áyodhayaḥ. áva adahaḥ. 8 pṛithivyā̃ḥ. té. 9 ródasî *iti*. 10 cakre. adhukshat. 11 asya ávardhata mádhye. hánmanâ ahan. 12 ní avidhyat. abhinat çúshṇam. 13 vṛishabhéṇa. vájreṇa asṛijat. atirat çā̃çadânaḥ. 14 prá âvaḥ. út çvaitreyáḥ. nṛi-sáhyâya. 15 çvítryam. çatru-yatā̃m. védanâ akaḥ.

34. jagatî. 9. 12 trishṭubh.

Tríç cin no adyā́ bhavataṃ navedasâ vibhúr vâṃ yā́ma utá râtír açvinâ | yuvór hí yantrā́ṃ himyéva vā́saso 'bhyâyaṅsényâ bhavatam manîshíbhiḥ || 1 || tráyaḥ paváyo madhuvā́hane ráthe sómasya venā́m ánu víçva íd viduḥ | tráyaḥ skambhā́saḥ skabhitā́sa ârábhe trír náktaṃ yâthás trír v açvinâ dívâ || 2 || samâné áhan trír avadyagohanâ trír adyá yajnám mádhunâ mimikshatam | trír vā́javatîr ísho açvinâ yuvā́ṃ doshā́ asmábhyam ushásaç ca pinvatam || 3 || trír vartír yâtaṃ trír ánuvrate jáne tríḥ suprâvyè tredhéva çikshatam | trír nândyàṃ vahatam açvinâ yuvā́ṃ tríḥ príksho asmé aksháreva pinvatam || 4 || trír no rayíṃ vahatam açvinâ yuvā́ṃ trír devátâtâ trír utā́vataṃ dhíyaḥ | tríḥ saubhagatvā́ṃ trír utá çrávâṅsi nas trishṭhā́ṃ vâṃ sū́re duhitā́ ruhad rátham || 5 || trír no açvinâ divyā́ni bheshajā́ tríḥ pā́rthivâni trír u dattam adbhyáḥ | omā́naṃ çaṃyór mámakâya sûnáve tridhā́tu çárma vahataṃ çubhas patî || 6 || 4 ||

trír no açvinâ yajatā́ divé-dive pári tridhā́tu pṛithivī́m açâyatam | tisró nâsatyâ rathyâ parâváta âtméva vā́taḥ svásarâṇi gachatam || 7 || trír açvinâ síndhubhiḥ saptámâtṛibhis tráya âhâvā́s tredhā́ havísh kṛitám | tisró pṛithivī́r upári pravā́ divó nā́kaṃ rakshethe dyúbhir aktúbhir hitám || 8 || kvà trī́ cakrā́ trivṛíto ráthasya kvà tráyo vandhúro yé sánîḷâḥ | kadā́ yógo vâjíno rā́sabhasya yéna yajnáṃ násatyopayâtháḥ || 9 || ā́ nâsatyâ gáchataṃ hûyáte havír mádhvaḥ pibatam madhupébhir âsábhiḥ | yuvór hí pū́rvaṃ savitósháso rátham ṛitā́ya citráṃ ghṛitávantam íshyati || 10 || ā́ nâsatyâ tribhír ekâdaçaír ihá devébhir yâtam madhupéyam açvinâ |

34, 1 cit. adyá. himyā́-iva. 2 víçve. ûṃ *iti*. 4 supra-avyè tredhā́-iva. akshárâ-iva. 5 utá avatam. tri-sthám. duhitā́ ā́. 7 âtmā́-iva. 9 nâsatyâ upa-yâtháḥ. 10 savitā́ ushásaḥ.

prā̆yus tā̆rishṭaṃ nī́ rápâṅsi mṛikshataṃ sédhataṃ dvésho bhávataṃ sacâbhúvâ || 11 || ā̆ no açvinâ trivṛítâ ráthenârvā̆ñcaṃ rayíṃ vahataṃ suvī́ram | çṛiṇvántâ vâm ávase johavîmi vṛidhé ca no bhavataṃ vā̆jasâtau || 12 || 5 ||

35. trishṭubh. 1. 9 jagatī.

Hváyâmy agním prathamáṃ svastáye hváyâmi mitrā̆váruṇâv ihā̆vase | hváyâmi rā̆trîṃ jágato nivéçanîṃ hváyâmi deváṃ savitā̆ram ûtáye || 1 || ā̆ kṛishṇéna rájasâ vártamâno niveçáyann amṛítam mártyaṃ ca | hiraṇyáyena savitā̆ ráthenā̆ devó yâti bhúvanâni páçyan || 2 || yā̆ti deváḥ pravátâ yā̆ty udvátâ yā̆ti çubhrā̆bhyâṃ yajató háribhyâm | ā̆ devó yâti savitā̆ parâvátó ’pa víçvâ duritā̆ bā̆dhamânaḥ || 3 || abhī́vṛitaṃ kṛíçanair viçvárûpaṃ híraṇyaçamyaṃ yajató bṛihántam | ā̆sthâd ráthaṃ savitā̆ citrábhânuḥ kṛishṇā̆ rájâṅsi távishîṃ dádhânaḥ || 4 || ví jánâñ chyâvā̆ḥ çitipā̆do akhyan ráthaṃ híraṇyapraügaṃ váhantaḥ | çáçvad víçaḥ savitúr daívyasyopásthe víçvâ bhúvanâni tasthuḥ || 5 || tisró dyā̆vaḥ savitúr dvā̆ upásthâñ ékâ yamásya bhúvane virâshā̆ṭ | âṇíṃ ná ráthyam amṛítā̆dhi tasthur ihá bravîtu yá u tác cíketat || 6 || 6 ||

ví suparṇó antárikshâṇy akhyad gabhîrávepâ ásuraḥ sunîtháḥ | kvèdā̆nîṃ sū̆ryaḥ káç ciketa katamā̆ṃ dyā̆ṃ raçmír asyā̆ tatâna || 7 || ashtaú vy àkhyat kakúbhaḥ pṛithivyā̆s trī́ dhánva yójanâ saptá síndhûn | hiraṇyâksháḥ savitā̆ devá ā̆gâd dádhad rátnâ dâçúshe vā̆ryâṇi || 8 || híraṇyapâṇiḥ savitā̆ vícarshaṇir ubhé dyā̆vâpṛithivī́ antár îyate | ápā̆mîvâm bā̆dhate véti sū̆ryam abhí kṛishṇéna rájasâ dyā̆m ṛiṇoti || 9 ||

34, 11 prá ā̆yuḥ. níḥ. 12 ráthena arvā̆ñcam. — 35, 1 ihá ávase. 2 ráthena ā̆. 3 parâ-vátaḥ ápa. 4 ā̆ asthât. 5 çyâvā̆ḥ. daívyasya upá-sthe. 6 dvaú upá-sthâ. amṛítâ ádhi. tát. 7 kvà idā̆nîm. asya ā̆. 8 ví akhyat. ā̆ agât. dyā̆vâpṛithivī́ *iti*. ápa ámivâm.

híraṇyahasto ásuraḥ sunîtháḥ sumṛiḷîkáḥ svávâñ yâtv arvā́ñ | apasédhan raksháso yâtudhā́nân ásthâd deváḥ pratidosháṃ gṛiṇânáḥ || 10 || yé te pánthâḥ savitaḥ pûrvyā́so 'reṇávaḥ súkṛitâ antárikshe | tébhir no adyá pathíbhiḥ sugébhî rákshâ ca no ádhi ca brûhi deva || 11 || 7 ||

Saptamo 'nuvâkaḥ.

36. Strophe um Strophe bṛihatî und satobṛihatî.

Prá vo yahvám purûṇā́ṃ viçā́ṃ devayatī́nâm | agníṃ sûktébhir vácobhir îmahe yáṃ sîm íd anyá ī́ḷate || 1 || jánâso agníṃ dadhire sahovṛídhaṃ havíshmanto vidhema te | sá tváṃ no adyá sumánâ ihā́vitā́ bhávâ vā́jeshu santya || 2 || prá tvâ dûtáṃ vṛiṇîmahe hótâraṃ viçvávedasaṃ | mahás te sató ví caranty arcáyo diví spṛiçanti bhânávaḥ || 3 || devā́sas tvâ váruṇo mitró aryamā́ sáṃ dûtám pratnám indhate | víçvaṃ só agne jayati tváyâ dhánaṃ yás te dadā́ça mártyaḥ || 4 || mandró hótâ gṛihápatir ágne dûtó viçā́m asi | tvé víçvâ sáṃgatâni vratā́ dhruvā́ yā́ni devā́ ákṛiṇvata || 5 || 8 ||

tvé íd agne subhág e yavishṭhya víçvam ā́ hûyate havíḥ | sá tvám no adyá sumánâ utā́paráṃ yákshi devā́nt suvī́ryâ || 6 || táṃ ghem itthā́ namasvína úpa svarā́jam âsate | hótrâbhir agním mánushaḥ sám indhate titirvā́ṅso áti srídhaḥ || 7 || ghnánto vṛitrám ataran ródasî apá urú ksháyâya cakrire | bhúvat káṇve vṛíshâ dyumny ā́hutaḥ krándad áçvo gávishṭishu || 8 || sáṃ sîdasva mahā́ñ asi çócasva devavîtamaḥ | ví dhûmám agne arushám miyedhya sṛijá praçasta darçatám || 9 || yáṃ tvâ devā́so mánave dadhúr ihá yáji-

35, 11 su-gébhiḥ ráksha. — 36, 1 anyé. 2 ihá avitā́ bháva. 6 utá aparám. 7 gha îm. 8 ródasî *iti*. dyumnī́.

shṭhaṃ havyavâhana | yáṃ káṇvo médhyâtithir dhanaspṛítaṃ yáṃ vṛíshâ yám upastutáḥ || 10 || 9 ||

yám agním médhyâtithiḥ káṇva îdhé ṛitā́d ádhi | tásya présho dîdiyus tám imā́ ṛícas tám agníṃ vardhayâmasi || 11 || râyás pûrdhi svadhâvó 'sti hí té 'gne devéshv ā́pyam | tváṃ vā́jasya çrútyasya râjasi sá no mṛiḷa mahā́ñ asi || 12 || ûrdhvá û shú ṇa ûtáye tíshṭhâ devó ná savitā́ | ûrdhvó vā́jasya sánitâ yád añjíbhir vâghádbhir vihváyâmahe || 13 || ûrdhvó naḥ pâhy áṅhaso ní ketúnâ víçvaṃ sám atríṇaṃ daha | kṛidhī́ na ûrdhvā́ñ caráthâya jîváse vidā́ devéshu no dúvaḥ || 14 || pâhí no agne rakshásaḥ pâhí dhûrtér árâvṇaḥ | pâhí rī́shata utá vâ jíghâṅsato bṛíhadbhâno yávishṭhya || 15 || 10 ||

ghanéva víshvag ví jahy árâvṇas tápurjambha yó asmadhrúk | yó mártyaḥ çíçîte áty aktúbhir mā́ naḥ sá ripúr îçata || 16 || agnír vavne suvī́ryam agníḥ káṇvâya saúbhagam | agníḥ prā́van mitrótá médhyâtithim agníḥ sâtā́ upastutám || 17 || agnínâ turváçaṃ yáduṃ parâváta ugrā́devaṃ havâmahe | agnír nayan návavâstvam bṛihádrathaṃ turvī́tiṃ dásyave sáhaḥ || 18 || ní tvā́m agne mánur dadhe jyótir jánâya çáçvate | dîdétha káṇva ṛitájâta ukshitó yáṃ namasyánti kṛishṭáyaḥ || 19 || tveshā́so agnér ámavanto arcáyo bhîmā́so ná prátîtaye | rakshasvínaḥ sádam íd yâtumā́vato víçvaṃ sám atríṇaṃ daha || 20 || 11 ||

37. gâyatrî.

Krîḷáṃ vaḥ çárdho mā́rutam anarvā́ṇaṃ ratheçúbham | káṇvâ abhí prá gâyata || 1 || yé pṛíshatîbhir ṛishṭíbhiḥ sâ-

36, 11 prá íshaḥ. 12 svadhâ-vaḥ ásti. te ágne. 13 ûṃ *iti* sú naḥ. tíshṭha. 14 kṛidhí. vidā́ḥ. 15 ríshataḥ. 16 ghanā́-iva. 17 prá âvat mitrā́ utá. sâtaú. 18 ugrá-devam. nayat. 19 káṇve.

káṃ vā̃çîbhir añjíbhiḥ | ájâyanta svábhânavaḥ || 2 || ihéva çriṇva eshâṃ káçâ hásteshu yád vádân | ní yā̃mañ citrám riñjate || 3 || prá vaḥ çárdhâya ghrishvaye tvesháḍyumnâya çushmíṇe | devâttam bráhma gâyata || 4 || prá çañsâ góshv ághnyaṃ krîḷáṃ yác chárdho mā̃rutam | jámbhe rásasya vâvṛidhe || 5 || 12 ||

kó vo várshishṭha ā̃ naro diváç ca gmáç ca dhûtayaḥ | yát sîm ántaṃ ná dhûnuthá || 6 || ní vo yā̃mâya mā̃nusho dadhrá ugrā̃ya manyáve | jíhîta párvato giríḥ || 7 || yéshâm ájmeshu pṛithivī́ jujurvā̃ñ iva viçpátiḥ | bhiyā̃ yā̃meshu réjate || 8 || sthiráṃ hí jā̃nam eshâṃ váyo mâtúr níretave | yát sîm ánu dvitā̃ çávaḥ || 9 || úd u tyé sûnávo gíraḥ kā̃shṭhâ ájmeshv atnata | vâçrā̃ abhijnú yā̃tave || 10 || 13 ||

tyáṃ cid ghâ dîrghám pṛithúm mihó nápâtam ámṛidhram | prá cyâvayanti yā̃mabhiḥ || 11 || máruto yád dha vo bálaṃ jánâñ̃ acucyavîtana | girī̃ñr acucyavîtana || 12 || yád dha yā̃nti marútaḥ sáṃ ha bruvaté 'dhvann ā̃ | çṛiṇóti káç cid eshâm || 13 || prá yâta çī́bham âçúbhiḥ sánti káṇveshu vo dúvaḥ | tátro shú mâdayâdhvai || 14 || ásti hí shmâ mádâya vaḥ smási shmâ vayám eshâm | víçvaṃ cid ā̃yur jîváse || 15 || 14 ||

38 gâyatrî.

Kád dha nûnáṃ kadhapriyaḥ pitā̃ putráṃ ná hástayoḥ | dadhidhvé vṛiktabarhishaḥ || 1 || kvà nûnáṃ kád vo árthaṃ gántâ divó ná pṛithivyā̃ḥ | kvà vo gā̃vo ná raṇyanti || 2 || kvà vaḥ sumnā̃ návyâñsi márutaḥ kvà suvitā̃ | kvò víçvâni saúbhagâ || 3 || yád yûyám pṛiçnimâtaro mártâsaḥ syā̃tana |

37, 3 ihá-iva çṛiṇve. káçâḥ. 5 çañsa. yát çárdhaḥ. 7 dadhré. 9 níḥ-etave. 11 gha. 12. 13 ha 13 bruvate ádhvan. 14 tátro *iti* sú. 15 sma. — 38, 1 ha. 2 gánta. 3 kvò *iti*.

stotā́ vo amṛ́taḥ syât ‖ 4 ‖ mā́ vo mṛigó ná yávase jaritā́ bhûd ájoshyaḥ | pathā́ yamásya gâd úpa ‖ 5 ‖ 15 ‖

mó shú ṇaḥ párâ-parâ nírṛitir durhā́ṇâ vadhît | padîshṭá tṛ́ishṇayâ sahá ‖ 6 ‖ satyám tveshā́ ámavanto dhánvañ cid ā́ rudríyâsaḥ | míhaṃ kṛiṇvanty avâtā́m ‖ 7 ‖ vâçréva vidyún mimâti vatsáṃ ná mâtā́ sishakti | yád eshâṃ vṛishṭír ásarji ‖ 8 ‖ dívâ cit támaḥ kṛiṇvanti parjányenodavâhéna | yát pṛithivī́ṃ vyundánti ‖ 9 ‖ ádha svanā́n marútâṃ víçvam ā́ sádma pā́rthivam | árejanta prá mā́nushâḥ ‖ 10 ‖ 16 ‖

máruto vî̆ḷupâṇíbhiç citrā́ ródhasvatîr ánu | yâtém ákhidrayâmabhiḥ ‖ 11 ‖ sthirā́ vaḥ santu nemáyo ráthâ áçvâsa eshâm | súsaṃskṛitā́ abhī́çavaḥ ‖ 12 ‖ áchâ vadâ tánâ girā́ jarā́yai bráhmaṇas pátim | agním mitráṃ ná darçatám ‖ 13 ‖ mimîhí çlókam âsyè parjánya iva tatanaḥ | gā́ya gâyatrám ukthyàm ‖ 14 ‖ vándasva mā́rutaṃ gaṇáṃ tveshám panasyúm arkíṇaṃ | asmé vṛiddhā́ asann ihá ‖ 15 ‖ 17 ‖

39. Strophe um Strophe bṛihatî und satobṛihatî.

Prá yád itthā́ parâvátaḥ çocír ná mā́nam ásyatha | kásya krátvâ marutaḥ kásya várpasâ káṃ yâtha káṃ ha dhûtayaḥ ‖ 1 ‖ sthirā́ vaḥ santv ā́yudhâ parâṇúde vîḷū́ utá pratishkábhe | yushmā́kam astu távishî páṇîyasî mā́ mártyasya mâyínaḥ ‖ 2 ‖ párâ ha yát sthiráṃ hathá náro vartáyathâ gurú | ví yâthana vanínaḥ pṛithivyā́ vy ā́çâḥ párvatânâm ‖ 3 ‖ nahí vaḥ çátrur vividé ádhi dyávi ná bhū́myâṃ riçâdasaḥ | yushmā́kam astu távishî tánâ yujā́ rúdrâso nū́ cid âdhṛishe ‖ 4 ‖ prá vepayanti párvatân ví viñcanti vánaspátîn | pró ârata maruto durmádâ iva dévâsaḥ sárvayâ viçā́ ‖ 5 ‖ 18 ‖

38, 6 mó *iti* sú naḥ. 8 vâçrā́-iva vi-dyút. 9 parjányena uda-vâhéna. 10 svanā́t. 11 citrā́ḥ. yâtá îm. 12 sthirā́ḥ. 13 ácha vada. — 39, 2 parâ-núde vîḷú. prati-skábhe. 3 vartáyatha. pṛithivyā́ḥ ví. 4 nú. 5 pró *iti*.

úpo rátheshu príshatîr ayugdhvam práshṭir vahati róhitaḥ | ā́ vo yā́mâya pṛithivī́ cid açrod ábîbhayanta mā́nushâḥ || 6 || ā́ vo makshū́ tánâya káṃ rúdrâ ávo vṛiṇîmahe | gántâ nûnáṃ nó 'vasâ yáthâ purétthā́ káṇvâya bibhyúshe || 7 || yushméshito maruto mártyeshita ā́ yó no ábhva ī́shate | ví táṃ yuyota çávasâ vy ójasâ ví yushmā́kâbhir ûtíbhiḥ || 8 || ásâmi hí prayajyavaḥ káṇvaṃ dadá pracetasaḥ | ásâmibhir maruta ā́ na ûtíbhir gántâ vṛishṭíṃ ná vidyútaḥ || 9 || ásâmy ójo bibhṛithâ sudânavó 'sâmi dhûtayaḥ çávaḥ | ṛishidvíshe marutaḥ parimanyáva íshuṃ ná sṛijata dvísham || 10 || 19 ||

40. Strophe um Strophe bṛihatî und satobṛihatî.

Út tishṭha brahmaṇas pate devayántas tvémahe | úpa prá yantu marútaḥ sudā́nava índra prâçū́r bhavâ sácâ || 1 || tvā́m íd dhí sahasas putra mártya upabrûté dháne hité | suvī́ryam maruta ā́ sváçvyaṃ dádhîta yó va âcaké || 2 || praítu bráhmaṇas pátiḥ prá devy ètu sûnṛítâ | áchâ vîráṃ náryam paṅktírâdhasaṃ devā́ yajnáṃ nayantu naḥ || 3 || yó vâgháte dádâti sûnáraṃ vásu sá dhatte ákshiti çrávaḥ | tásmâ íḷâṃ suvī́râm ā́ yajâmahe suprátûrtim anehásam || 4 || prá nûnám bráhmaṇas pátir mántraṃ vadaty ukthyàm | yásminn índro váruṇo mitró aryamā́ devā́ ókâṅsi cakriré || 5 || 20 ||

tám íd vócema vidátheshu çambhúvam mántraṃ devâ anehásam | imā́ṃ ca vā́cam pratiháryathâ naro víçvéd vâmā́ vo açnavat || 6 || kó devayántam açnavaj jánaṃ kó vṛiktá-

39, 6 úpo *iti.* 7 makshú. gánta. naḥ ávasâ. purā́ itthā́. 8 ví. 9 gánta. 10 bibhṛitha su-dânavaḥ ásâmi. pari-manyáve. — 40, 1 tvâ îmahe. bhava. 2 hí. 3 prá etu. devī́ etu. ácha. devā́ḥ. 4 tásmai. 6 prati-háryatha. víçvâ ít. 7 açnavat.

barhisham | prá-pra dâçvā́n pastyâbhir asthitântarvā́vat ksháyaṃ dadhe || 7 || upa kshatrám pṛiñcîtá hánti rā́jabhir bhayé cit sukshitíṃ dadhe | nā́sya vartā́ ná tarutā́ mahâdhané nā́rbhe asti vajríṇaḥ || 8 || 21 ||

41. gâyatrî.

Yáṃ rákshanti prácetaso váruṇo mitró aryamā́ | nū́ cit sá dabhyate jánaḥ || 1 || yám bâhúteva pípratí pā́nti mártyaṃ risháḥ | árishṭaḥ sárva edhate || 2 || ví durgā́ ví dvíshaḥ puró ghnánti rā́jâna eshâm | náyanti duritā́ tiráḥ || 3 || sugáḥ pánthâ anṛiksharā́ ā́dityâsa ṛitáṃ yaté | nā́trâvakhâdó asti vaḥ || 4 || yáṃ yajnáṃ náyathâ nara ā́dityâ ṛijúnâ pathā́ | prá vaḥ sá dhîtáye naçat || 5 || 22 ||

sá rátnam mártyo vásu víçvaṃ tokám utá tmánâ | áchâ gachaty ástṛitaḥ || 6 || kathā́ râdhâma sakhâyaḥ stómam mitrásyâryamṇáḥ | máhi psáro váruṇasya || 7 || mā́ vo ghnántam mā́ çápantam práti voce devayántam | sumnaír íd va ā́ vivâse || 8 || catúraç cid dádamânâd bibhîyā́d ā́ nídhâtoḥ | ná duruktā́ya spṛihayet || 9 || 23 ||

42. gâyatrî.

Sám pûshann ádhvanas tira vy áṅho vimuco napât | sákshvâ deva prá ṇas puráḥ || 1 || yó naḥ pûshann aghó vṛíko duḥçéva âdídeçati | ápa sma tvám pathó jahi || 2 || ápa tyám paripanthínam mushîvā́ṇaṃ huraçcítam | dūrám ádhi srutér aja || 3 || tváṃ tásya dvayâvíno 'gháçaṅsasya kásya cit | padā́bhí tishṭha tápushim || 4 || ā́ tát te dasra mantumaḥ pûshann ávo vṛiṇîmahe | yéna pitṝ́n ácodayaḥ || 5 || 24 ||

40, 7 asthita antaḥ-vā́vat. 8 ná asya. ná árbhe. — 41, 1 nú. 2 bâhútâ-iva. 4 ná átra ava-khâdáḥ. 5 náyatha. 6 ácha. 7 mitrásya aryamṇáḥ. — 42, 1 ví. sákshva. naḥ. 4 padā́ abhí.

ádhâ no viçvasaubhaga híraṇyavâçîmattama | dhánâni susháṇâ kṛidhi || 6 || áti naḥ saçcáto naya sugā́ naḥ supáthâ kṛiṇu | pū́shann ihá krátum vidaḥ || 7 || abhí sûyávasam naya ná navajvâró ádhvane | pū́° || 8 || çagdhí pûrdhí prá yaṅsi ca çiçîhí prā́sy udáram | pū́° || 9 || ná pûsháṇam methâmasi sûktaír abhí gṛiṇîmasi | vásûni dasmám îmahe || 10 || 25 ||

43. gâyatrî. 9 anushṭubh.

Kád rudrā́ya prácetase mîḷhúshṭamâya távyase | vocéma çáṃtamam hṛidé || 1 || yáthâ no áditiḥ kárat páçve nṛíbhyo yáthâ gáve | yáthâ tokā́ya rudríyam || 2 || yáthâ no mitró váruṇo yáthâ rudráç cíketati | yáthâ víçve sajóshasaḥ || 3 || gâthápatim medhápatiṃ rudrám jálâshabheshajam | tác chaṃyóḥ sumnám îmahe || 4 || yáḥ çukrá iva sū́ryo híraṇyam iva rócate | çréshṭho devā́nâṃ vásuḥ || 5 || 26 ||

çáṃ naḥ karaty árvate sugám meshā́ya meshyè | nṛíbhyo nā́ribhyo gáve || 6 || asmé soma çríyam ádhi ní dhehi çatásya nṛiṇā́m | máhi çrávas tuvinṛimṇám || 7 || mā́ naḥ somaparibā́dho mā́râtayo juhuranta | ā́ na indo vā́je bhaja || 8 || yā́s te prajā́ amṛítasya párasmin dhā́mann ṛitásya | mûrdhā́ nā́bhâ soma vena âbhū́shantîḥ soma vedaḥ ||9||27||

Ashṭamo 'nuvâkaḥ.

44. Strophe um Strophe bṛihatî und satobṛihatî.

Ágne vívasvad ushásaç citrám rā́dho amartya | ā́ dâçúshe jâtavedo vahâ tvám adyā́ devā́n̐ usharbúdhaḥ || 1 || júshṭo hí dûtó ási havyavā́hanó 'gne rathī́r adhvarā́ṇâm | sajū́r açvíbhyâm ushásâ suvī́ryam asmé dhehi çrávo bṛihát

42, 6 ádha. su-sánâ. 8 su-yávasam. — 43, 4 tát çam-yóḥ. 8 soma-paribâdhaḥ mā́ árâtayaḥ. — 44, 1 vaha. adyá. 2 havya-vā́hanaḥ ágne.

‖ 2 ‖ adyā́ dûtáṃ vṛiṇîmahe vásum agním purupriyám | dhûmáketum bhā́ṛijîkaṃ vyùshṭishu yajnā́nâm adhvaraçríyam ‖ 3 ‖ çréshṭhaṃ yávishṭham átithiṃ svā̂hutaṃ júshṭaṃ jánâya dâçúshe | devā́n̐ áchâ yā́tave jâtávedasam agním île vyùshṭishu ‖ 4 ‖ stavishyā́mi tvā́m ahám víçvasyâmṛita bhojana | ágne trâtā́ram amṛ́itam miyedhya yájishṭhaṃ havyavâhana ‖ 5 ‖ 28 ‖

suçáṅso bodhi gṛiṇaté yavishṭhya mádhujihvaḥ svā̂hutaḥ | práskaṇvasya pratiránn ā́yur jîváse namasyā́ daívyaṃ jánam ‖ 6 ‖ hótâraṃ viçvávedasaṃ sáṃ hí tvâ víça indháte | sá ā́ vaha puruhûta prácetasó 'gne devā́n̐ ihá dravát ‖ 7 ‖ savitā́ram ushásam açvínâ bhágam agníṃ vyùshṭishu kshápaḥ | káṇvâsas tvâ sutásomâsa indhate havyavā́haṃ svadhvara ‖8‖ pátir hy àdhvarā́ṇâm ágne dûtó viçā́m ási | usharbúdha ā́ vaha sómapîtaye devā́n̐ adyá svardṛíçaḥ ‖ 9 ‖ ágne pū́rvâ ánûsháso vibhâvaso dîdétha viçvádarçataḥ | ási grā́meshv avitā́ puróhitó 'si yajnéshu mā́nushaḥ ‖ 10 ‖ 29 ‖

ní tvâ yajnásya sā́dhanam ágne hótâram ṛitvíjam | manushvád deva dhîmahi prácetasaṃ jîráṃ dûtám ámartyam ‖ 11 ‖ yád devā́nâm mitramahaḥ puróhitó 'ntaro yā́si dûtyàm | síndhor iva prásvanitâsa ûrmáyo 'gnér bhrâjante arcáyaḥ ‖ 12 ‖ çrudhí çrutkarṇa váhnibhir devaír agne sayā́vabhiḥ | ā́ sîdantu barhíshi mitró aryamā́ prâtaryā́vâṇo adhvarám ‖ 13 ‖ çṛiṇvántu stómam marútaḥ sudā́navo 'gnijihvā́ ṛitâvṛídhaḥ | píbatu sómaṃ váruṇo dhṛitávrato 'çvíbhyâm ushásâ sajū́ḥ ‖ 14 ‖ 30 ‖

45. anushṭubh.

Tvám agne vásūn̐r ihá rudrā́n̐ âdityā́n̐ utá | yájâ sva-

44, 3 adyá. bhā́ḥ-ṛijîkam. 4 sú-âhutam. ácha. 5 °a amṛita. 6 namasyá. 7 prá-cetasaḥ ágne. 9 hí adhvarā́ṇâm. 10 ánu ushásaḥ. puráḥ-hitaḥ ási. 12 puráḥ-hitaḥ ántaraḥ. — 45, 1 yája.

dhvarám̃ jánam mánujâtam̃ ghṛitaprúsham ‖ 1 ‖ çrushṭîvā̆no hí dâçúshe devā̆ agne vícetasaḥ | tā̆n rohidaçva girvaṇas tráyastriñçatam ā̆ vaha ‖ 2 ‖ priyamedhavád atriváj jā̆tavedo virûpavát | añgirasván mahivrata práskaṇvasya çrudhî hávam ‖ 3 ‖ máhikerava ûtáye priyámedhâ ahûshata | rā̆jantam adhvarā̆ṇâm agním̃ çukréṇa çocíshâ ‖ 4 ‖ ghṛítâhavana santyemā̆ û shú çrudhî gíraḥ | yā̆bhiḥ káṇvasya sûnávo hávanté 'vase tvâ ‖ 5 ‖ 31 ‖

tvā̆m̃ citraçravastama hávante vikshú jantávaḥ | çocíshkeçam purupriyā̆gne havyā̆ya vóḷhave ‖ 6 ‖ ní tvâ hótâram ṛitvíjam̃ dadhiré vasuvíttamam | çrútkarṇam̃ sapráthastamam̃ víprâ agne dívishṭishu ‖ 7 ‖ ā̆ tvâ víprâ acucyavuḥ sutásomâ abhí práyaḥ | bṛihád bhā̆ bíbhrato havír ágne mártâya dâçúshe ‖ 8 ‖ prâtaryā̆vṇaḥ sahaskṛita somapéyâya santya | ihā̆dyá daívyam̃ jánam barhír ā̆ sâdayâ vaso ‖ 9 ‖ arvā̆ñcam̃ daívyam̃ jánam ágne yákshva sáhûtibhiḥ | ayám̃ sómaḥ sudânavas tám pâta tiróahnyam ‖ 10 ‖ 32 ‖

46. gâyatrî.

Eshó ushā̆ ápûrvyâ vy ùchati priyā̆ diváḥ | stushé vâm açvinâ bṛihát ‖ 1 ‖ yā̆ dasrā̆ síndhumâtarâ manotárâ rayîṇā̆m | dhiyā̆ devā̆ vasuvídâ ‖ 2 ‖ vacyánte vâm̃ kakuhā̆so jûrṇā̆yâm ádhi vishṭápi | yád vâm̃ rátho víbhish pátât ‖ 3 ‖ havíshâ jâró apā̆m píparti pápurir narâ | pitā̆ kúṭasya carshaṇíḥ ‖ 4 ‖ âdâró vâm matînā̆m̃ nā̆satyâ matavacasâ | pâtám̃ sómasya dhṛishṇuyā̆ ‖ 5 ‖ 33 ‖

yā̆ naḥ pī̆parad açvinâ jyótishmatî támas tiráḥ | tā̆m asmé râsâthâm ísham ‖ 6 ‖ ā̆ no nâvā̆ matînā̆m̃ yâtám pâ-

---

45, 8 atri-vát. añgirasvát. çrudhi. 5 ghṛíta-âhavana santya imā̆ḥ ûm̃ *iti* sú çrudhi. hávante ávase. 6 puru-priya ágne. 8 bhā̆ḥ. 9 ihá adyá. sâdaya. — 46, 1 eshó *iti*. ví uchati. 8 ví-bhiḥ.

rā́ya gántave | yuñjā́thâm açvinâ rátham || 7 || arítram vâṃ divás pṛithú tîrthé síndhûnâṃ ráthaḥ | dhiyā́ yuyujra índavaḥ || 8 || divás kaṇvâsa índavo vásu síndhûnâm padé | sváṃ vavríṃ kúha dhitsathaḥ || 9 || ábhûd u bhā́ u aṅçáve híraṇyam práti sū́ryaḥ | vy àkhyaj jihváyā́sitaḥ || 10 || 34 ||

ábhûd u pârám étave pánthâ ṛitásya sâdhuyā́ | ádarçi ví srutír diváḥ || 11 || tát-tad íd açvínor ávo jaritā́ práti bhûshati | máde sómasya pípratoḥ || 12 || vâvasânā́ vivásvati sómasya pîtyā́ girā́ | manushvác chambhû ā́ gatam || 13 || yuvór ushā́ ánu çríyam párijmanor upā́carat | ṛitā́ vanatho aktúbhiḥ || 14 || ubhā́ pibatam açvinobhā́ naḥ çárma yachatam | avidriyā́bhir ûtíbhiḥ || 15 || 35 ||

Tṛitîyo 'dhyâyaḥ.

47. Str. um Str. bṛihatî und satobṛihatî.

Ayáṃ vâm mádhumattamaḥ sutáḥ sóma ṛitâvṛidhâ | tám açvinâ pibataṃ tiróahnyaṃ dhattáṃ rátnâni dâçúshe || 1 || trivandhuréṇa trivṛítâ supéçasâ ráthenā́ yâtam açvinâ | káṇvâso vâm bráhma kṛiṇvanty adhvaré téshâṃ sú çṛiṇutaṃ hávam || 2 || áçvinâ mádhumattamam pâtáṃ sómam ṛitâvṛidhâ | áthâdyá dasrâ vásu bíbhratâ ráthe dâçvā́ṅsam úpa gachatam || 3 || trishadhasthé barhíshi viçvavedasâ mádhvâ yajnám mimikshatam | káṇvâso vâṃ sutásomâ abhídyavo yuvā́ṃ havante açvinâ || 4 || yā́bhiḥ káṇvam abhíshṭibhiḥ prā́vataṃ yuvám açvinâ | tā́bhiḥ shv àsmā́ñ avataṃ çubhas patî pâtáṃ sómam ṛitâvṛidhâ || 5 || 1 ||

sudā́se dasrâ vásu bíbhratâ ráthe pṛíksho vahatam açvinâ | rayíṃ samudrā́d utá vâ divás páry asmé dhattam

---

46, 8 yuyujre. 10 ví akhyat jihváyâ ásitaḥ. 13 manushvát çambhû *iti*. 14 upa-ā́carat. 15 açvinâ ubhā́. — 47, 2 ráthena ā́. 3 átha adyá. 4 tri-sadhasthé. 5 prá ā́vatam. sú asmā́n.

purusprı̣́ham || 6 || yán nâsatyâ parâváti yád vâ sthó ádhi turváçe | áto ráthena suvṛ́itâ na ấ gataṃ sâkáṃ sū́ryasya raçmíbhiḥ || 7 || arvā́ñcâ vâṃ sáptayo 'dhvaraçríyo váhantu sávanéd úpa | ísham pṛiñcántâ sukṛ́ite sudā́nava ấ barhíḥ sîdataṃ narâ || 8 || téna nâsatyā́ gataṃ ráthena sū́ryatvacâ | yéna çáçvad ûháthur dâçúshe vásu mádhvaḥ sómasya pîtáye || 9 || ukthébhir arvā́g ávase purûvásû arkaíç ca ní hvayâmahe | çáçvat káṇvânâṃ sádasi priyé hí kaṃ sómam papáthur açvinâ || 10 || 2 ||

48. Str. um Str. bṛihatî und satobṛihatî.

Sahá vâména na usho vy ùchâ duhitar divaḥ | sahá dyumnéna bṛihatā́ vibhâvari râyā́ devi dā́svatî || 1 || áçvâvatîr gómatîr viçvasuvído bhū́ri cyavanta vástave | úd îraya práti mâ sûnṛ́itâ ushaç códa rā́dho maghónâm || 2 || uvā́soshā́ uchā́c ca nú devī́ jîrā́ ráthânâm | yé asyâ âcáraṇeshu dadhriré samudré ná çravasyávaḥ || 3 || úsho yé te prá yā́meshu yuñjáte máno dânā́ya sûráyaḥ | átrā́ha tát káṇva eshâṃ káṇvatamo nā́ma gṛiṇâti nṛiṇā́m || 4 || ấ ghâ yósheva sûnáry ushā́ yâti prabhuñjatī́ | jaráyantî vṛ́ijanam padvád îyata út pâtayati pakshíṇaḥ || 5 || 3 ||

ví yā́ sṛijáti sámanaṃ vy àrthínaḥ padáṃ ná vety ódatî | váyo nákish ṭe paptivā́ṅsa âsate vyùshṭau vâjinîvati || 6 || eshā́yukta parâvátaḥ sū́ryasyodáyanâd ádhi | çatáṃ ráthebhiḥ subhágoshā́ iyáṃ ví yâty abhí mā́nushân || 7 || víçvam asyâ nânâma cákshase jágaj jyótish kṛiṇoti sûnárî | ápa dvésho maghónî duhitā́ divá ushā́ uchad ápa srídhaḥ || 8 || úsha ấ bhâhi bhânúnâ candréṇa duhitar divaḥ | âvá-

47, 7 yát. 8 sávanâ ít. su-dā́nave. 9 nâsatyâ ấ. 10 puru-vásû *iti*. — 48, 1 ví ucha. 3 uvā́sa ushā́ḥ uchā́t. 5 átra áha. 5 gha yóshâ-iva sûnárî ushā́ḥ. îyate. 6 ví arthínaḥ. nákiḥ te. 7 eshā́ ayukta. sū́ryasya ut-áyanât. su-bhágâ ushā́ḥ. 8 asyâḥ nanâma. jágat.

hantî bhū́ry asmábhyaṃ saúbhagaṃ vyuchántî dívishṭishu || 9 || víçvasya hí prā́ṇanaṃ jī́vanaṃ tvé ví yád uchási sûnari | sā́ no ráthena bṛihatā́ vibhâvari çrudhí citrâmaghe hávam || 10 || 4 ||

úsho vā́jaṃ hí váṅsva yáç citró mā́nushe jáne | ténā́ vaha sukṛíto adhvarā́n̐ úpa yé tvâ gṛiṇánti váhnayaḥ || 11 || víçvân devā́n̐ ā́ vaha sómapîtaye 'ntárikshâd ushas tvám | sā́smā́su dhâ gómad áçvâvad ukthyàm úsho vā́jaṃ suvī́ryam || 12 || yásyâ rúçanto arcáyaḥ práti bhadrā́ ádṛikshata | sā́ no rayíṃ viçvávâraṃ supéçasam ushā́ dadâtu súgmyam || 13 || yé cid dhí tvā́m ṛíshayaḥ pū́rva ûtáye juhûré 'vase mahi | sā́ naḥ stómân̐ abhí gṛiṇîhi rā́dhasóshaḥ çukréṇa çocíshâ || 14 || úsho yád adyá bhânúnâ ví dvā́râv ṛiṇávo diváḥ | prá no yachatâd avṛikám pṛithú chardíḥ prá devi gómatîr íshaḥ || 15 || sáṃ no râyā́ bṛihatā́ viçvápeçasâ mimikshvā́ sám íḷâbhir ā́ | sáṃ dyumnéna viçvatúrosho mahi sáṃ vā́jair vâjinîvati || 16 || 5 ||

49. anushṭubh.

Úsho bhadrébhir ā́ gahi diváç cid rocanā́d ádhi | váhantv aruṇápsava úpa tvâ somíno gṛihám || 1 || supéçasaṃ sukháṃ ráthaṃ yám adhyásthâ ushas tvám | ténâ suçrávasaṃ jánam prā́vâdyá duhitar divaḥ || 2 || váyaç cit te patatríṇo dvipác cátushpad arjuni | úshaḥ prā́rann ṛitū́n̐r ánu divó 'ntebhyas pári || 3 || vyuchántî hí raçmíbhir víçvam âbhā́si rocanám | tā́ṃ tvā́m ushar vasûyávo gîrbhíḥ káṇvâ ahûshata || 4 || 6 ||

48, 10 citra-maghe. 11 téna ā́. 12 sā́ asmā́su dhâḥ. 13 yásyâḥ. ushā́ḥ. 14 hí. pū́rve. juhûré ávase. rā́dhasâ úshaḥ. 16 mimikshvá. viçva-túrâ ushaḥ. — 49, 1 aruṇá-psavaḥ. 2 téna. prá ava adyá. 3 dvi-pát. prá âran. ántebhyaḥ.

50. gâyatrî. 10—13 anushṭubh.

Úd u tyáṃ jâtávedasaṃ deváṃ vahanti ketávaḥ | dṛiçé víçvâya sū́ryam || 1 || ápa tyé tâyávo yathâ nákshatrâ yanty aktúbhiḥ | sū́râya viçvácakshase || 2 || ádṛiçram asya ketávo ví raçmáyo jánâñ ánu | bhrā́janto agnáyo yathâ || 3 || taráṇir viçvádarçato jyotishkṛíd asi sûrya | víçvam ā́ bhâsi rocanám || 4 || pratyáñ devā́nâṃ víçaḥ pratyáññ úd eshi mā́nushân | pratyáñ víçvaṃ svàr dṛiçé || 5 || 7 ||

yénâ pâvaka cákshasâ bhuraṇyántaṃ jánâñ ánu | tváṃ varuṇa páçyasi || 6 || ví dyā́m eshi rájas pṛithv áhâ mímâno aktúbhiḥ | páçyañ jánmâni sûrya || 7 || saptá tvâ haríto ráthe váhanti deva sûrya | çocíshkeçaṃ vicakshaṇa || 8 || áyukta saptá çundhyúvaḥ sū́ro ráthasya naptyàḥ | tā́bhir yâti sváyuktibhiḥ || 9 || úd vayáṃ támasas pári jyótish páçyanta úttaram | deváṃ devatrā́ sū́ryam áganma jyótir uttamám || 10 || udyánn adyá mitramaha âróhann úttarâṃ dívam | hṛidrogám máma sûrya harimā́ṇaṃ ca nâçaya || 11 || çúkeshu me harimā́ṇaṃ ropaṇā́kâsu dadhmasi | átho hâridravéshu me harimā́ṇaṃ ní dadhmasi || 12 || úd agâd ayám âdityó víçvena sáhasâ sahá | dvishántam máhyaṃ randháyan mó aháṃ dvishaté radham || 13 || 8 ||

Navamo 'nuvâkaḥ.

51. jagatî. 14. 15 trishṭubh.

Abhí tyám meshám puruhûtám ṛigmíyam índraṃ gîrbhír madatâ vásvo arṇavám | yásya dyā́vo ná vicáranti mā́nushâ bhujé máṅhishṭham abhí vípram arcata || 1 || abhī́m avanvant svabhishṭím ûtáyo 'ntarikshaprā́ṃ távishîbhir ā́vṛitam | índraṃ dákshâsa ṛibhávo madacyútaṃ çatákratuṃ

50, 6 yéna. 7 pṛithú. 12 átho iti. 13 mó iti. — 51, 1 madata. 2 abhí îm.

jávanî sûnṛítā́ruhat ‖ 2 ‖ tváṃ gotrám áñgirobhyo 'vṛiṇor ápotā́traye çatádureshu gâtuvít | saséna cid vimadā́yâvaho vásv âjā́v ádriṃ vâvasânásya nartáyan ‖ 3 ‖ tvám apā́m apidhā́nâvṛiṇor ápā́dhârayaḥ párvate dā́numad vásu | vṛitráṃ yád indra çávasā́vadhîr áhim ā́d ít sū́ryaṃ divy ā́rohayo dṛiçé ‖ 4 ‖ tvám mâyā́bhir ápa mâyíno 'dhamaḥ svadhā́bhir yé ádhi çúptâv ájuhvata | tvám pípror nṛimaṇaḥ prā́rujaḥ púraḥ prá ṛijíçvânaṃ dasyuhátyeshv âvitha ‖ 5 ‖ 9 ‖

tváṃ kútsaṃ çushṇahátyeshv âvithā́randhayo 'tithigvā́ya çámbaram | mahā́ntaṃ cid arbudáṃ ní kramîḥ padā́ sanā́d evá dasyuhatyā́ya jajnishe ‖ 6 ‖ tvé víçvâ távishî sadhryàg ghitā́ táva rā́dhaḥ somapîthā́ya harshate | táva vájraç cikite bâhvór hitó vṛiçcā́ çátror áva víçvâni vṛíshṇyâ ‖ 7 ‖ ví jânîhy ā́ryân yé ca dásyavo barhíshmate randhayâ çā́sad avratā́n | çā́kî bhava yájamânasya coditā́ víçvét tā́ te sadhamā́deshu câkana ‖ 8 ‖ ánuvratâya randháyann ápavratân âbhū́bhir índraḥ çnatháyann ánâbhuvaḥ | vṛiddhásya cid várdhato dyā́m ínakshataḥ stávâno vamró ví jaghâna saṃdíhaḥ ‖ 9 ‖ tákshad yát ta uçánâ sáhasâ sáho ví ródasî majmánâ bâdhate çávaḥ | ā́ tvâ vā́tasya nṛimaṇo manoyúja ā́ pū́ryamâṇam avahann abhí çrávaḥ ‖ 10 ‖ 10 ‖

mándishṭa yád uçáne kâvyé sacā́ñ índro vañkū́ vañkutárā́dhi tishṭhati | ugró yayíṃ nír apáḥ srótasâsṛijad ví çúshṇasya dṛiṅhitā́ airayat púraḥ ‖ 11 ‖ ā́ smâ ráthaṃ vṛishapā́ṇeshu tishṭhasi çâryâtásya prábhṛitâ yéshu mándase | índra yáthâ sutásomeshu câkáno 'narvā́ṇaṃ çlókam ā́ rohase diví ‖ 12 ‖ ádadâ árbhâm mahaté vacasyáve kakshī́-

---

51, 2 sûnṛítâ ā́ aruhat. 3 ápa utá átraye. vi-madā́ya avahaḥ. 4 api -dhā́nâ avṛiṇoḥ ápa ádhârayaḥ. çávasâ ávadhîḥ. diví ā́ arohayaḥ. 5 prá arujaḥ. prá. 6 âvitha árandhayaḥ. 7 hitā́. vṛiçcá. 8 randhaya. víçvâ ít. 10 te. 11 sacā́. vañkū́ *iti* vañku-tárâ ádhi. srótasâ asṛijat. 12 sma. prá-bhṛitâḥ.

vate vṛicayā́m indra sunvaté | ménâbhavo vṛishaṇaçvásya sukrato víçvét tā́ te sávaneshu pravā́cyâ || 13 || índro açrâyi sudhyò nireké pajréshu stómo dúryo ná yū́paḥ | açvayúr gavyū́ rathayúr vasûyúr índra íd râyáḥ kshayati prayantā́ || 14 || idám̐ námo vṛishabhā́ya svarā́je satyáçushmâya taváse 'vâci | asmínn indra vṛijáne sárvavîrâḥ smát sûríbhis táva çármant syâma || 15 || 11 ||

52. jagatî. 13. 15 trishṭubh.

Tyám̐ sú meshám mahayâ svarvídam̐ çatám̐ yásya subhvàḥ sâkám ī́rate | átyam̐ ná vā́jam̐ havanasyádam̐ rátham éndram̐ vavṛityâm ávase suvṛiktíbhiḥ || 1 || sá párvato ná dharúṇeshv ácyutaḥ sahásramûtis távishîshu vâvṛidhe | índro yád vṛitrám ávadhîn nadîvṛítam ubjánn árṇâṅsi járhṛishâṇo ándhasâ || 2 || sá hí dvaró dvaríshu vavrá ū́dhani candrábudhno mádavṛiddho manîshíbhiḥ | índram̐ tám ahve svapasyáyâ dhiyā́ máṅhishṭharâtim̐ sá hí páprir ándhasaḥ || 3 || ā́ yám pṛiṇánti diví sádmabarhishaḥ samudrám̐ ná subhvàḥ svā́ abhíshṭayaḥ | tám̐ vṛitrahátye ánu tasthur ûtáyaḥ çúshmâ índram avâtā́ áhrutapsavaḥ || 4 || abhí svávṛishṭim máde asya yúdhyato raghvī́r iva pravaṇé sasrur ûtáyaḥ | índro yád vajrī́ dhṛishámâṇo ándhasâ bhinád valásya paridhī́ṅr iva tritáḥ || 5 || 12 ||

párîm̐ ghṛiṇā́ carati titvishé çávo 'pó vṛitvī́ rájaso budhnám ā́çayat | vṛitrásya yát pravaṇé durgṛíbhiçvano nijaghántha hánvor indra tanyatúm || 6 || hradám̐ ná hí tvâ nyṛishánty ûrmáyo bráhmâṇîndra táva yā́ni várdhanâ | tváshṭâ cit te yújyam̐ vâvṛidhe çávas tatáksha vájram abhíbhûtyo-

---

51, 13 ménâ abhavaḥ. víçvâ ít. 14 gavyúḥ. — 52, 1 mahaya. ā́ índram. 2 sahásram-ûtiḥ. ávadhît. 6 pári îm. ā́ açayat. 7 nirishánti. bráhmâṇi indra.

jasam || 7 || jaghanvā̃n̆ u háribhiḥ sambhṛitakratav índra vṛitrám mánushe gâtuyánn apáḥ | áyachathâ bâhvór vájram âyasám ádhârayo divy ā́ sū́ryaṃ dṛiçé || 8 || bṛihát sváçcandram ámavad yád ukthyàm ákriṇvata bhiyásâ róhaṇaṃ diváḥ | yán mā́nushapradhanâ índram ûtáyaḥ svàr nṛishā́co marútó 'madann ánu || 9 || dyaúç cid asyā́mavẫn̆ áheḥ svanā́d áyoyavîd bhiyásâ vájra indra te | vṛitrásya yád badbadhânásya rodasî máde sutásya çávasā́bhinac chíraḥ || 10 || 13 ||

yád ín nv ìndra pṛithivī́ dáçabhujir áhâni víçvâ tatánanta kṛishṭáyaḥ | átrā́ha te maghavan víçrutaṃ sáho dyā́m ánu çávasâ barháṇâ bhuvat || 11 || tvám asyá pâré rájaso vyòmanaḥ svábhûtyojâ ávase dhṛishanmanaḥ | cakṛishé bhū́mim pratimā́nam ójaso 'páḥ sváḥ paribhū́r eshy ā́ dívam || 12 || tvám bhuvaḥ pratimā́nam pṛithivyā́ ṛishvávîrasya bṛihatáḥ pátir bhûḥ | víçvam ā́prâ antáriksham mahitvā́ satyám addhā́ nákir anyás tvā́vân || 13 || ná yásya dyā́vâpṛithivī́ ánu vyáco ná síndhavo rájaso ántam ânaçúḥ | nótá svávṛishṭim máde asya yúdhyata éko anyác cakṛishe víçvam ânushák || 14 || ā́rcann átra marútaḥ sásminn âjaú víçve devā́so amadann ánu tvâ | vṛitrásya yád bhṛishṭimátâ vadhéna ní tvám indra práty ânáṃ jaghántha || 15 || 14 ||

53. jagatî. 10. 11 trishṭubh.

Ny û shú vā́cam prá mahé bharâmahe gíra índrâya sádane vivásvataḥ | nū́ cid dhí rátnaṃ sasatā́m ivā́vidan ná duḥshṭutír draviṇodéshu çasyate || 1 || duró áçvasya durá in-

52, 8 sambhṛitakrato *iti*. áyachathâḥ. diví. 9 svá-candram. yát. nṛi-sā́caḥ marútaḥ ámadan. 10 asya áma-vân. çávasâ ábhinat çíraḥ. 11 ít nú indra. átra áha. 12 dhṛishat-manaḥ. 13 ā́ apráḥ. 14 dyā́vâpṛithivī́ *iti*. ná utá. anyát. — 53, 1 ní ûṃ *iti* sú. nú. hí. iva ávidat.

dra gór asi duró yávasya vásuna inás pátiḥ | çikshânaráḥ pradívo ákâmakarçanaḥ sákhâ sákhibhyas tám idáṃ gṛiṇîmasi || 2 || çácîva indra purukṛid dyumattama távéd idám abhítaç cekite vásu | átaḥ saṃgṛíbhyâbhibhûta ā́ bhara mā́ tvâyató jaritúḥ kā́mam ûnayîḥ || 3 || ebhír dyúbhiḥ sumánâ ebhír índubhir nirundhânó ámatiṃ góbhir açvínâ | índreṇa dásyuṃ duráyanta índubhir yutádveshasaḥ sám ishā́ rabhemahi || 4 || sám indra râyā́ sám ishā́ rabhemahi sáṃ vā́jebhiḥ puruçcandraír abhídyubhiḥ | sáṃ devyā́ prámatyâ vîráçushmayâ góagrayā́çvâvatyâ rabhemahi || 5 || 15 ||

té tvâ mádâ amadan tā́ni vṛíshṇyâ té sómâso vṛitrahátyeshu satpate | yát kâráve dáça vṛitrā́ṇy aprati barhíshmate ní sahasrā́ṇi barháyaḥ || 6 || yudhā́ yúdham úpa ghéd eshi dhṛishṇuyā́ purā́ púraṃ sám idáṃ haṅsy ójasâ | námyâ yád indra sákhyâ parâváti nibarháyo námuciṃ nā́ma mâyínam || 7 || tváṃ káraññjam utá parṇáyaṃ vadhîs téjishṭhayâtithigvásya vartanī́ | tváṃ çatā́ váṅgṛidasyâbhinat púro 'nânudáḥ párishûtâ ṛijíçvanâ || 8 || tvám etā́ñ janarā́jno dvír dáçâbandhúnâ suçrávasopajagmúshaḥ | shashṭíṃ sahásrâ navatíṃ náva çrutó ní cakréṇa ráthyâ dushpádâvṛiṇak || 9 || tvám âvitha suçrávasaṃ távotíbhis táva trā́mabhir indra tū́rvayâṇam | tvám asmai kútsam atithigvám âyúm mahé rā́jne yū́ne arandhanâyaḥ || 10 || yá udṛícîndra devágopâḥ sákhâyas te çivátamâ ásâma | tvā́ṃ stoshâma tváyâ suvī́râ drā́ghîya ā́yuḥ pratarấṃ dádhânâḥ || 11 || 16 ||

54. jagatî. 6. 8. 9. 11 trishṭubh.

Mā́ no asmín maghavan pṛitsv áṅhasi nahí te ántaḥ

53, 8 táva ít. sam-gṛíbhya abhi-bhûte. 5 puru-candraíḥ. gó-agrayâ áçva-vatyâ. 7 gha ít. 8 téjishṭhayâ atithi-gvásya. váṅgṛidasya abhinat. ananu-dáḥ pári-sûtâḥ. 9 dáça abandhúnâ su-çrávasâ upa-jagmúshaḥ. duḥ-pádâ avṛiṇak. 10 táva ûtí-bhiḥ. 11 yé ut-ṛíci indra. su-vī́râḥ. — 54, 1 pṛitsú.

çávasaḥ parîṇáçe | ákrandayo nadyò róruvad vánâ kathā́ ná kshoṇī́r bhiyásâ sám ârata || 1 || árcâ çakrā́ya çâkíne çácîvate çriṇvántam índram maháyann abhí shṭuhi | yó dhṛishṇúnâ çávasâ ródasî ubhé vṛíshâ vṛishatvā́ vṛishabhó nyṛiñjáte || 2 || árcâ divé bṛihaté çûshyàṃ vácaḥ svákshatraṃ yásya dhṛisható dhṛishán mánaḥ | bṛihácchravâ ásuro barháṇâ kṛitáḥ puró háribhyâṃ vṛishabhó rátho hí sháḥ || 3 || tváṃ divó bṛihatáḥ sā́nu kopayó 'va tmánâ dhṛishatā́ çámbaram bhinat | yán mâyíno vrandíno mandínâ dhṛishác chitā́ṃ gábhastim açánim pṛitanyási || 4 || ní yád vṛiṇákshi çvasanásya mûrdháni çúshṇasya cid vrandíno róruvad vánâ | prâcī́nena mánasâ barháṇâvatâ yád adyā́ cit kṛiṇávaḥ kás tvâ pári || 5 || 17 ||

tvám âvitha náryaṃ turváçaṃ yáduṃ tváṃ turvī́tiṃ vayyàṃ çatakrato | tváṃ rátham étaçaṃ kṛítvye dháne tvám púro navatíṃ dambhayo náva || 6 || sá ghâ rā́jâ sátpatiḥ çûçuvaj jáno râtáhavyaḥ práti yáḥ çā́sam ínvati | ukthā́ vâ yó abhigṛiṇā́ti rā́dhasâ dā́nur asmâ úparâ pinvate diváḥ || 7 || ásamaṃ kshátram ásamâ manîshā́ prá somapā́ ápasâ santu néme | yé ta indra dadúsho vardháyanti máhi kshatráṃ sthávirаṃ vṛíshṇyaṃ ca || 8 || túbhyéd eté bahulā́ ádridugdhâç camûshádaç camasā́ indrapā́nâḥ | vy àçnuhi tarpáyâ kā́mam eshâm áthâ máno vasudéyâya kṛishva || 9 || apā́m atishṭhad dharúṇahvaraṃ támo 'ntár vṛitrásya jaṭháreshu párvataḥ | abhī́m índro nadyò vavríṇâ hitā́ víçvâ anushṭhā́ḥ pravaṇéshu jighnate || 10 || sá çévṛidham ádhi dhâ dyumnám asmé máhi kshatráṃ janâshā́ḷ indra távyam | rákshâ ca no maghónaḥ pâhí sûrī́n râyé ca naḥ svapatyā́ ishé dhâḥ || 11 || 18 ||

54, 1 pari-náçe. 2 árca. stuhi. ródasî ubhé *iti*. ni-ṛiñjáte. 3 árca. dhṛishát. bṛihát-çravâḥ. sáḥ. 4 kopayaḥ áva. yát. dhṛishát çitā́m. 5 adyá. 7 gha çûçuvat. asmai. 8 te. 9 túbhya ít. ví açnuhi tarpáya. átha. 10 abhí îm. hitā́ḥ. anu-sthā́ḥ. 11 dhâḥ. ráksha. su-apatyaí.

55. jagatî.

Diváç cid asya varimā́ ví papratha índraṃ ná mahnā́ pṛithivī́ caná práti | bhîmás túvishmâñ carshaṇíbhya âtapáḥ çíçîte vájraṃ téjase ná váṅsagaḥ || 1 || só arṇavó ná nadyàḥ samudríyaḥ práti gṛibhṇâti víçritâ várîmabhiḥ | índraḥ sómasya pîtáye vṛishâyate sanā́t sá yudhmá ójasâ panasyate || 2 || tváṃ tám indra párvataṃ ná bhójase mahó nṛimṇásya dhármaṇâm irajyasi | prá vîryèṇa devátā́ti cekite víçvasmâ ugráḥ kármaṇe puróhitaḥ || 3 || sá íd váne namasyúbhir vacasyate cā́ru jáneshu prabruvâṇá indriyám | vṛíshâ chándur bhavati haryató vṛíshâ kshémeṇa dhénâm maghávâ yád ínvati || 4 || sá ín mahā́ni samithā́ni majmánâ kṛiṇóti yudhmá ójasâ jánebhyaḥ | ádhâ caná çrád dadhati tvíshîmata índrâya vájraṃ nighánighnate vadhám || 5 || 19 ||

sá hí çravasyúḥ sádanâni kṛitrímâ kshmayā́ vṛidhâná ójasâ vinâçáyan | jyótîṅshi kṛiṇvánn avṛikā́ṇi yájyavé 'va sukrátuḥ sártavā́ apáḥ sṛijat || 6 || dânā́ya mánaḥ somapâvann astu te 'rvā́ñcâ hárî vandanaçrúd ā́ kṛidhi | yámishṭhâsaḥ sā́rathayo yá indra te ná tvâ kétâ ā́ dabhnuvanti bhū́rṇayaḥ || 7 || áprakshitaṃ vásu bibharshi hástayor áshâḷhaṃ sáhas tanvì çrutó dadhe | ā́vṛitâso 'vatā́so ná kartṛíbhis tanū́shu te krátava indra bhū́rayaḥ || 8 || 20 ||

56 jagatî.

Eshá prá pûrvī́r áva tásya camríshó 'tyo ná yóshâm úd ayaṅsta bhurváṇiḥ | dáksham mahé pâyayate hiraṇyáyaṃ rátham âvṛítyâ háriyogam ṛíbhvasam || 1 || táṃ gûrtáyo nemanníshaḥ párîṇasaḥ samudráṃ ná saṃcáraṇe sanishyávaḥ |

55, 1 paprathe. 2 ví-çritâḥ. 3 devátâ áti. víçvasmai. 5 sáḥ ít. ádha. tvíshi-mate. 6 yájyave áva. sártavaí. 7 yé. — 56, 1 camríshaḥ átyaḥ. â-vṛítya. 2 neman-íshaḥ.

pátiṃ dákshasya vidáthasya nū́ sáho girím ná venā́ ádhi roha téjasâ ‖ 2 ‖ sá turváṇir mahā́ñ areṇú paúṅsye girér bhṛishṭír ná bhrâjate tujā́ çávaḥ | yéna çúshṇam mâyínam âyasó máde dudhrá âbhū́shu râmáyan ní dā́mani ‖ 3 ‖ devī́ yádi távishî tvā́vṛidhotáya índraṃ síshakty ushásaṃ ná sū́ryaḥ | yó dhṛishṇúnâ çávasâ bā́dhate táma íyarti reṇúm bṛihád arharishváṇiḥ ‖ 4 ‖ ví yát tiró dharúṇam ácyutaṃ rájó 'tishṭhipo divá ā́tâsu barháṇâ | svàrmîḷhe yán máda indra hárshyā́han vṛitráṃ nír apā́m aubjo arṇavám ‖ 5 ‖ tváṃ divó dharúṇaṃ dhisha ójasâ pṛithivyā́ indra sádaneshu mā́hinaḥ | tváṃ sutásya máde ariṇâ apó ví vṛitrásya samáyâ pâshyấrujaḥ ‖ 6 ‖ 21 ‖

57. jagatî.

Prá máṅhishṭhâya bṛihaté bṛihádraye satyáçushmâya taváse matím bhare | apā́m iva pravaṇé yásya durdháraṃ rā́dho viçvā́yu çávase ápâvṛitam ‖ 1 ‖ ádha te víçvam ánu hâsad ishṭáya ā́po nimnéva sávanâ havíshmataḥ | yát párvate ná samáçîta haryatá índrasya vájraḥ çnáthitâ hiraṇyáyaḥ ‖ 2 ‖ asmaí bhîmā́ya námasâ sám adhvará úsho ná çubhra ā́ bharâ páṅîyase | yásya dhā́ma çrávase nā́mendriyáṃ jyótir ákâri haríto nā́yase ‖ 3 ‖ imé ta indra té vayám purushṭuta yé tvârábhya cárâmasi prabhûvaso | nahí tvád anyó girvaṇo gíraḥ sághat kshoṇī́r iva práti no harya tád vácaḥ ‖ 4 ‖ bhū́ri ta indra vîryàṃ táva smasy asyá stotúr maghavan kā́mam ā́ pṛiṇa | ánu te dyaúr bṛihatī́ vîryàm mama iyáṃ ca te pṛithivī́ nema ójase ‖ 5 ‖ tváṃ tám indra

---

56, 2 nú. 3 ramáyat. 4 tvā́-vṛidhâ ûtáye. arhari-sváṇiḥ. 5 rájaḥ átishṭhipaḥ. yát máde indra hárshyâ áhan. 6 dhishe. pâshyā́ arujaḥ. — 57, 1 ápa-vṛitam. 2 ishṭáye. nimnā́-iva. 3 adhvaré. çubhre. bhara. nā́ma indriyám. ná áyase. 4 te. tvâ â-rábhya. 5 mame. neme.

párvatam mahā́m urúṃ vájreṇa vajrin parvaçáç cakartitha | ávâsṛijo nívṛitâḥ sártavā́ apáḥ satrā́ víçvaṃ dadhishe kévalaṃ sáhaḥ || 6 || 22 ||

Daçamo 'nuvâkaḥ.

58. jagatî. 6—9 trishṭubh.

Nū́ cit sahojā́ amṛíto ní tundate hótâ yád dū́tó ábhavad vivásvataḥ | ví sā́dhishṭhebhiḥ pathíbhî rájo mama ā́ devátâtâ havíshâ vivâsati || 1 || ā́ svám ádma yuvámâno ajáras tṛishv àvishyánn ataséshu tishṭhati | átyo ná pṛishṭhám prushitásya rocate divó ná sā́nu stanáyann acikradat || 2 || krâṇā́ rudrébhir vásubhiḥ puróhito hótâ níshatto rayishā́ḷ ámartyaḥ | rátho ná vikshv ṛiñjasâná âyúshu vy ā̂nushág vā́ryâ devá ṛiṇvati || 3 || ví vā́tajū́to ataséshu tishṭhate vṛíthâ juhū́bhiḥ sṛíṇyâ tuvishváṇiḥ | tṛishú yád agne vaníno vṛishâyáse kṛishṇáṃ ta éma rúçadûrme ajara || 4 || tápurjambho vána ā́ vā́tacodito yûthé ná sâhvā́ñ áva vâti váṅsagaḥ | abhivrájann ákshitam pā́jasâ rájaḥ sthâtúç carátham bhayate patatríṇaḥ || 5 || 23 ||

dadhúsh ṭvâ bhṛígavo mā́nusheshv ā́ rayíṃ ná cā́ruṃ suhávaṃ jánebhyaḥ | hótâram agne átithiṃ váreṇyaṃ mitráṃ ná çévaṃ divyā́ya jánmane || 6 || hótâraṃ saptá juhvò yájishṭhaṃ yáṃ vâgháto vṛiṇáte adhvaréshu | agníṃ víçveshâm aratíṃ vásûnâṃ saparyā́mi práyasâ yā́mi rátnam || 7 || áchidrâ sûno sahaso no adyá stotṛíbhyo mitramahaḥ çárma yacha | ágne gṛiṇántam áṅhasa urushyórjo napât pûrbhír ā́yasîbhiḥ || 8 || bhávâ várûthaṃ gṛiṇaté vibhâvo bhávâ ma-

---

57, 6 áva asṛijaḥ. sártavaí. — 58, 1 nú. pathí-bhiḥ. mame. 2 tṛishú avishyán. 3 vikshú ṛiñjasânáḥ. ví ânushák. 4 tuvi-sváṇiḥ. te. 5 váne. 6 dadhúḥ tvâ. 8 urushya ū́rjaḥ. 9 bháva.

ghavan maghávadbhyaḥ çárma | urushyā́gne áṅhaso griṇántam prâtár makshū́ dhiyā́vasur jagamyât || 9 || 24 ||

59. trishṭubh.

Vayā́ íd agne agnáyas te anyé tvé víçve amṛítâ mâdayante | vaíçvânara nā́bhir asi kshitînā́m sthū́ṇeva jánâṅ upamíd yayantha || 1 || mûrdhā́ divó nā́bhir agníḥ pṛithivyā́ áthâbhavad aratī́ ródasyoḥ | táṃ tvâ devā́so 'janayanta deváṃ vaíçvânara jyótir íd ā́ryâya || 2 || ā́ sū́rye ná raçmáyo dhruvā́so vaiçvânaré dadhire 'gnā́ vásûni | yā́ párvateshv óshadhîshv apsú yā́ mā́nusheshv ási tásya rā́jâ || 3 || bṛihatī́ iva sûnáve ródasî gíro hótâ manushyò ná dákshaḥ | svàrvate satyáçushmâya pûrvī́r vaiçvânarā́ya nṛítamâya yahvī́ḥ || 4 || diváç cit te bṛiható jâtavedo vaíçvânara prá ririce mahitvám | rā́jâ kṛishṭînā́m asi mā́nushîṇâm yudhā́ devébhyo várivaç cakartha || 5 || prá nū́ mahitváṃ vṛishabhásya vocaṃ yám pûrávo vṛitraháṇaṃ sácante | vaiçvânaró dásyum agnír jaghanvā́n ádhûnot kā́shṭhâ áva çámbaram bhet || 6 || vaiçvânaró mahimnā́ viçvákṛishṭir bharádvâjeshu yajató vibhā́vâ | çâtavaneyé çatínîbhir agníḥ puruṇîthé jarate sûnṛítâvân || 7 || 25 ||

60. trishṭubh.

Váhniṃ yaçásaṃ vidáthasya ketúṃ suprâvyàṃ dûtáṃ sadyóartham | dvijánmânaṃ rayím iva praçastáṃ râtím bharad bhṛígave mâtaríçvâ || 1 || asyá çā́sur ubháyâsaḥ sacante havíshmanta uçíjo yé ca mártâḥ | diváç cit pū́rvo ny àsâdi hótâpṛíchyo viçpátir vikshú vedhā́ḥ || 2 || táṃ

58, 9 urushyá agne. makshú dhiyā́-vasuḥ. — 59, 1 amṛítâḥ. sthū́ṇâ-iva. 2 átha abhavat aratī́ḥ. 4 bṛihatī́ *iveti*. 6 nú. 7 çâtavaneyé. — 60, 2 ní asâdi hótâ â-pṛíchyaḥ.

návyasî hṛidá ā́ jā́yamânam asmát sukîrtír mádhujihvam açyâḥ | yám ṛitvíjo vṛijáne mā́nushâsaḥ práyasvanta âyávo jījananta || 3 || uçík pâvakó vásur mā́nusheshu várenyo hótâdhâyi vikshú | dámûnâ gṛihápatir dáma ā́ň agnír bhuvad rayipátî rayîṇā́m || 4 || táṃ tvâ vayám pátim agne rayîṇā́m prá çaṅsâmo matíbhir gótamâsaḥ | âçúṃ ná vâjambharám marjáyantaḥ prâtár makshū́ dhiyā́vasur jagamyât || 5 || 26 ||

61. trishṭubh.

Asmā́ íd u prá taváse turā́ya práyo ná harmi stómam mā́hinâya | ṛícîshamâyā́dhrigava óham índrâya bráhmâṇi râtátamâ || 1 || asmā́ íd u práya iva prá yaṅsi bhárâmy âṅgûshám bā́dhe suvṛiktí | índrâya hṛidā́ mánasâ manîshā́ pratnā́ya pátye dhíyo marjayanta || 2 || asmā́ íd u tyám upamáṃ svarshā́m bhárâmy âṅgûshám âsyèna | máṅhishṭham ácho-ktibhir matînā́ṃ suvṛiktíbhiḥ sûríṃ vâvṛidhádhyai || 3 || asmā́ íd u stómaṃ sáṃ hinomi ráthaṃ ná táshṭeva tátsinâya | gíraç ca gírvâhase suvṛiktī́ndrâya viçvaminvám médhirâya || 4 || asmā́ íd u sáptim iva çravasyéndrâyârkáṃ juhvầ sám añje | vîráṃ dânaúkasaṃ vandádhyai purā́ṃ gûrtáçravasaṃ darmā́ṇam || 5 || 27 ||

asmā́ íd u tváshṭâ takshad vájraṃ svápastamaṃ svaryàṃ ráṇâya | vṛitrásya cid vidád yéna márma tujánn ī́çânas tujatā́ kiyedhā́ḥ || 6 || asyéd u mâtúḥ sávaneshu sadyó maháḥ pitúm papivā́ň cā́rv ánnâ | mushâyád vishṇúḥ pacatáṃ sáhîyân vídhyad varâháṃ tiró ádrim ástâ || 7 || asmā́ íd u gnā́ç cid devápatnîr índrâyârkám ahihátya ûvuḥ | pári

60, 4 hótâ adhâyi. dámûnâḥ. dáme ā́. rayi-pátiḥ. — 61, 1 asmaí. ṛícîshamâya ádhri-gave. 3 svaḥ-sā́m. 4 táshṭâ-iva. su-vṛiktí índrâya. viçvam-invám. 5 çravasyā́ índrâya arkám. dâná-okasam. 7 asyá ít. 8 índrâya arkám ahi-hátye.

dyā̆vâpṛithivī̆ jabhra urvī̆ nā̆sya té mahimā̆nam pári shṭaḥ || 8 || asyéd evá prá ririce mahitvám̥ divás pṛithivyā̆ḥ páry antárikshât | svarā̆ḷ índro dáma ā̆ viçvágûrtaḥ svarír ámatro vavakshe ráṇâya || 9 || asyéd evá çávasâ çushántam̥ ví vṛiçcad vájreṇa vṛitrám índraḥ | gā̆ ná vrâṇā̆ avánîr amuñcad abhí çrávo dâváne sácetâḥ || 10 || 28 ||

asyéd u tveshásâ ranta síndhavaḥ pári yád vájreṇa sîm áyachat | îçânakṛíd dâçúshe daçasyán turvī̆taye gâdhám̥ turváṇiḥ kaḥ || 11 || asmā̆ íd u prá bharâ tū̆tujâno vṛitrā̆ya vájram ī̆çânaḥ kiyedhā̆ḥ | gór ná párva ví radâ tiraçcéshyann árṇâṅsy apā̆m̥ carádhyai || 12 || asyéd u prá brûhi pûrvyā̆ṇi turásya kármâṇi návya ukthaíḥ | yudhé yád ishṇâná ā̆yudhâny ṛighâyámâṇo niriṇā̆ti çátrûn || 13 || asyéd u bhiyā̆ giráyaç ca dṛiḷhā̆ dyā̆vâ ca bhū̆mâ janúshas tujete | úpo venásya jóguvâna oṇím̥ sadyó bhuvad vîryā̆ya nodhā̆ḥ || 14 || asmā̆ íd u tyád ánu dâyy eshâm éko yád vavné bhū̆rer ī̆çânaḥ | praítaçam̥ sū̆rye paspṛidhânám̥ saúvaçvye súshvim âvad índraḥ || 15 || evā̆ te hâriyojanâ suvṛiktī̆ndra bráhmâṇi gótamâso akran | aíshu viçvápeçasam̥ dhíyam̥ dhâḥ prâtár m. dh. j. || 16 || 29 ||

Caturtho 'dhyâyaḥ.

62. trishṭubh.

Prá manmahe çavasânā̆ya çûshám âṅgûshám̥ gírvaṇase aṅgirasvát | suvṛiktíbhiḥ stuvatá ṛigmiyā̆yā̆rcâmârkám̥ náre víçrutâya || 1 || prá vo mahé máhi námo bharadhvam âṅgûshyàm̥ çavasânā̆ya sā̆ma | yénâ naḥ pū̆rve pitáraḥ pa-

---

61, 8 jabhre urvī̆ *iti* ná asya. staḥ. 9 asyá ít. dáme. su-aríḥ. 10 gā̆ḥ. 12 bhara. rada tiraçcā̆ íshyan. 14 dṛiḷhā̆ḥ. bhū̆ma. úpo *iti*. 15 dâyi. prá étaçam. 16 evá. hari-yojana. su-vṛiktí índra. ā̆ eshu. — 62, 1 stuvaté ṛigmiyā̆ya árcâma arkám. 2 yéna.

dajnā́ árcanto áṅgiraso gā́ ávindan || 2 || índrasyā́ṅgirasâṃ ceshṭaú vidát sarámâ tánayâya dhâsím | bṛihaspátir bhinád ádriṃ vidád gā́ḥ sám usríyâbhir vâvaçanta náraḥ || 3 || sá sushṭúbhâ sá stubhā́ saptá vípraiḥ svaréṇā́driṃ svaryò návagvaiḥ | saraṇyúbhiḥ phaligám indra çakra valáṃ rávena darayo dáçagvaiḥ || 4 || gṛiṇânó áṅgirobhir dasma ví var ushásâ sū́ryeṇa góbhir ándhaḥ | ví bhū́myâ aprathaya indra sā́nu divó rája úparam astabhâyaḥ || 5 || 1 ||

tád u práyakshatamam asya kárma dasmásya cā́rutamam asti dáṅsaḥ | upahvaré yád úparâ ápinvan mádhvarṇaso nadyàç cátasraḥ || 6 || dvitā́ ví vavre sanájâ sánîḷe ayā́syaḥ stávamânebhir arkaíḥ | bhágo ná méne paramé vyòmann ádhârayad ródasî sudáṅsâḥ || 7 || sanā́d dívam pári bhū́mâ vírûpe punarbhúvâ yuvatī́ svébhir évaiḥ | kṛishṇébhir aktóshā́ rúçadbhir vápurbhir ā́ carato anyā́nyâ || 8 || sánemi sakhyáṃ svapasyámânaḥ sûnúr dâdhâra çávasâ sudáṅsâḥ | âmā́su cid dadhishe pakvám antáḥ páyaḥ kṛishṇā́su rúçad róhiṇîshu || 9 || sanā́t sánîḷâ avánîr avâtā́ vratā́ rakshante amṛítâḥ sáhobhiḥ | purū́ sahásrâ jánayo ná pátnîr duvasyánti svásâro áhrayâṇam || 10 || 2 ||

sanâyúvo námasâ návyo arkaír vasûyávo matáyo dasma dadruḥ | pátiṃ ná pátnîr uçatī́r uçántaṃ spṛiçánti tvâ çavasâvan manîshā́ḥ || 11 || sanā́d evá táva rā́yo gábhastau ná kshī́yante nópa dasyanti dasma | dyumā́n̐ asi krátumân̐ indra dhī́raḥ çíkshâ çacîvas táva naḥ çácîbhiḥ || 12 || sanâyaté gótama indra návyam átakshad bráhma hariyójanâya | sunîthā́ya naḥ çavasâna nodhā́ḥ prâtár m. dh. j. || 13 || 3 ||

62, 3 índrasya áṅgirasâṃ ca ishṭaú. 4 su-stúbhâ. svaréṇa ádrim. 6 ápinvat mádhu-arṇasaḥ. 7 sániḷe *iti*. méne *iti*. 8 bhū́ma vírûpe *iti*. yuvatī́ *iti*. aktā́ ushā́ḥ. anyā́-anyâ. 10 avâtā́ḥ. purú. 12 ná úpa. çíksha.

63. trishṭubh.

Tvám mahā̆ñ indra yó ha çúshmair dyā̆vâ jajnânáḥ prithivī́ áme dhâḥ | yád dha te víçvâ giráyaç cid ábhvâ bhiyā̆ drilhā̆saḥ kiráṇâ naíjan || 1 || ā̆ yád dhárî indra vívratâ vér ā̆ te vájram jaritā̆ bâhvór dhât | yénâviharyatakrato amítrân púra ishṇā̆si puruhûta pûrvī́ḥ || 2 || tváṃ satyá indra dhrishṇúr etā̆n tvám ṛibhukshā̆ náryas tváṃ shā̆ṭ | tváṃ çúshṇaṃ vrijáne prikshá âṇaú yū̆ne kútsâya dyumáte sácâhan || 3 || tváṃ ha tyád indra codîḥ sákhâ vritráṃ yád vajrin vrishakarmann ubhnā̆ḥ | yád dha çûra vrishamaṇaḥ parâcaír ví dásyûñr yónâv ákrito vrithâshā̆ṭ || 4 || tváṃ ha tyád indrā̆rishaṇyan drilhásya cin mártânâm ájushṭau | vy àsmád ā̆ kā̆shṭhâ árvate var ghanéva vajriñ chnathihy amítrân || 5 || 4 ||

tvā̆ṃ ha tyád indrā̆rṇasâtau svàrmîlhe nára âjā̆ havante | táva svadhâva iyám ā̆ samaryá ûtir vā̆jeshv atasā̆yyâ bhût || 6 || tváṃ ha tyád indra saptá yúdhyan púro vajrin purukútsâya dardaḥ | barhír ná yát sudā̆se vríthâ várg aṅhó râjan várivaḥ pûráve kaḥ || 7 || tváṃ tyā̆ṃ na indra deva citrā̆m ísham ā̆po ná pîpayaḥ párijman | yáyâ çûra práty asmábhyaṃ yáṅsi tmánam ū̆rjaṃ ná viçvádha ksháradhyai || 8 || ákâri ta indra gótamebhir bráhmâṇy óktâ námasâ háribhyâm | supéçasaṃ vā̆jam ā̆ bharâ naḥ prâtár m. dh. j. || 9 || 5 ||

64. jagatî. 15 trishṭubh.

Vríshṇe çárdhâya súmakhâya vedháse nódhaḥ suvriktím prá bharâ marúdbhyaḥ | apó ná dhī́ro mánasâ suhástyo

63, 1 prithivī́ *iti*. ha. kiráṇâḥ ná aíjan. 2 hárî *iti*. yéna aviharyata-krato *iti*. 3 ṛibhukshā̆ḥ. prikshé. sácâ ahan. 4 ha. 5 indra árishaṇyan. cit. ví asmát. ghanā́-iva vajrin çnathihi. 6 indra árṇa-sâtau. sa-maryé. 7 aṅhóḥ. 9 te. ā́-uktâ. bhara. — 64, 1 bhara.

gírah sám añje vidátheshv âbhúvah || 1 || té jajnire divá ṛishvā̆sa ukshāṇo rudrásya máryâ ásurâ arepásah | pâvakā̆sah çucáyah sū̆ryâ iva sátvâno ná drapsíno ghorávarpasah || 2 || yúvâno rudrā̆ ajárâ abhoggháno vavakshúr ádhrigâvah párvatâ iva | dṛilhā̆ cid víçvâ bhúvanâni pā̆rthivâ prá cyâvayanti divyā̆ni majmánâ || 3 || citraír añjíbhir vápushe vy àñjate vákshahsu rukmā̆ñ ádhi yetire çubhé | áṅseshv eshâm ní mimṛikshur ṛishṭáyah sâkám jajnire svadháyâ divó nárah || 4 || îçânakṛíto dhúnayo riçā̆daso vā̆tân vidyútas távishîbhir akrata | duhánty ū̆dhar divyā̆ni dhûtáyo bhū̆mim pinvanti páyasâ párijrayah || 5 || 6 ||

pínvanty apó marútah sudā̆navah páyo ghṛitávad vidátheshv âbhúvah | átyam ná mihé ví nayanti vâjínam útsam duhanti stanáyantam ákshitam || 6 || mahishā̆so mâyínaç citrábhânavo giráyo ná svátavaso raghushyádah | mṛigā̆ iva hastínah khâdathâ vánâ yád ā̆ruṇîshu távishîr áyugdhvam || 7 || siṅhā̆ iva nânadati prácetasah piçā̆ iva supíço viçvávedasah | kshápo jínvantah príshatîbhir ṛishṭíbhih sám ít sabā̆dhah çávasā̆himanyavah || 8 || ródasî ā̆ vadatâ gaṇaçriyo nṛíshâcah çûrâh çávasā̆himanyavah | ā̆ vandhúreshv amátir ná darçatā̆ vidyún ná tasthau maruto rátheshu vah || 9 || viçvávedaso rayíbhih sámokasah sámmiçlâsas távishîbhir virapçínah | ástâra íshum dadhire gábhastyor anantáçushmâ vṛíshakhâdayo nárah || 10 || 7 ||

hiraṇyáyebhih pavíbhih payovṛídha új jighnanta âpathyò ná párvatân | makhā̆ ayā̆sah svasṛíto dhruvacyúto dudhrakṛíto marúto bhrā̆jadṛishṭayah || 11 || ghṛíshum pâvakám vanínam vícarshaṇim rudrásya sûnúm havásâ gṛiṇîmasi |

64, 3 abhok-hánah. 4 ví añjate. 7 khâdatha. 8 çávasâ áhi -manyavah. 9 ródasî *iti.* vadata. vi-dyút. 10 anantá-çushmâh. 11 út jighnante. â-pathyàh. sva-sṛítah. dudhra-kṛítah. bhrā̆jat-ṛishṭayah.

rajastúram tavásam mā́rutam gaṇám ṛijîshíṇam vṛíshaṇam saçcata çriyé ‖ 12 ‖ prá nū́ sá mártaḥ çávasâ jánâñ áti tasthaú va ûtī́ maruto yám ā́vata | árvadbhir vā́jam bharate dhánâ nṛíbhir âpṛíchyam krátum ā́ ksheti púshyati ‖ 13 ‖ carkṛítyam marutaḥ pṛitsú dushṭáram dyumántam çúshmam maghávatsu dhattana | dhanaspṛítam ukthyàm viçvácarshaṇim tokám pushyema tánayam çatám hímâḥ ‖ 14 ‖ nū́ shṭhirám maruto vîrávantam ṛitîshā́ham rayím asmā́su dhatta | sahasríṇam çatínam çûçuvā́ṅsam prâtár — ‖ 15 ‖ 8 ‖

Ekâdaço 'nuvâkaḥ.

65. dvipadâ virâj.

Paçvā́ ná tâyúm gúhâ cátantam námo yujânám námo váhantam | sajóshâ dhī́râḥ padaír ánu gmann úpa tvâ sîdan víçve yájatrâḥ ‖ 2 ‖ ṛitásya devā́ ánu vratā́ gur bhúvat párishṭir dyaúr ná bhū́ma | várdhantîm ā́paḥ panvā́ súçiçvim ṛitásya yónâ gárbhe sújâtam ‖ 4 ‖ pushṭír ná raṇvā́ kshitír ná pṛithvī́ girír ná bhújma kshódo ná çambhú | átyo nā́jmant sárgapratakthaḥ síndhur ná kshódaḥ ká îm varâte ‖ 6 ‖ jâmíḥ síndhûnâm bhrā́teva svásrâm íbhyân ná rā́jâ vánâny atti | yád vā́tajûto vánâ vy ásthâd agnír ha dâti rómâ pṛithivyā́ḥ ‖ 8 ‖ çvásity apsú haṅsó ná sī́dan krátvâ cétishṭho viçā́m usharbhút | sómo ná vedhā́ ṛitáprajâtaḥ paçúr ná çíçvâ vibhúr dûrébhâḥ ‖ 10 ‖ 9 ‖

66. dvipadâ virâj.

Rayír ná citrā́ sū́ro ná saṃdṛíg ā́yur ná prâṇó nítyo ná sûnúḥ | tákvâ ná bhū́rṇir vánâ sishakti páyo ná dhenúḥ

64, 13 nú. 15 nú sthirám. ṛiti-sáham. — 65, 2 sa-jóshâḥ. 4 vár-dhanti îm. 6 ná ájman. 7 bhrā́tâ-iva. 8 ví. róma. 10 vedhā́ḥ. dúré-bhâḥ.

çúcir vibhā́vâ ‖ 2 ‖ dâdhā́ra kshémam óko ná raṇvó yávo ná pakvó jétâ jánânâm | ṛíshir ná stúbhvâ vikshú praçastó vâjī́ ná prītó váyo dadhâti ‖ 4 ‖ durókaçociḥ krátur ná nítyo jâyéva yónâv áraṃ víçvasmai | citró yád ábhrâṭ çvetó ná vikshú rátho ná rukmī́ tveshấḥ samátsu ‖ 6 ‖ séneva sṛishṭā́mamaṃ dadhâty ástur ná didyút tveshápratîkâ | yamó ha jâtó yamó jánitvaṃ jâráḥ kanī́nâm pátir jánînâm ‖ 8 ‖ táṃ vaç carā́thâ vayáṃ vasatyā́staṃ ná gā́vo nákshanta iddhám | síndhur ná kshódaḥ prá nī́cīr ainon návanta gā́vaḥ svàr dṛíçîke ‖ 10 ‖ 10 ‖

67. dvipadâ virâj.

Váneshu jâyúr márteshu mitró vṛiṇîté çrushṭíṃ rā́jevâjuryám | kshémo ná sâdhúḥ krátur ná bhadró bhúvat svâdhī́r hótâ havyavā́ṭ ‖ 2 ‖ háste dádhâno nṛimṇā́ víçvâny áme devā́n dhâd gúhâ nishī́dan | vindántîm átra náro dhiyaṃdhā́ hṛidā́ yát tashṭā́n mántrâñ áçaṅsan ‖ 4 ‖ ajó ná kshā́ṃ dâdhā́ra pṛithivī́ṃ tastámbha dyā́m mántrebhiḥ satyaíḥ | priyā́ padā́ni paçvó ní pâhi viçvā́yur agne guhā́ gúhaṃ gâḥ ‖ 6 ‖ yá îṃ cikéta gúhâ bhávantam ā́ yáḥ sasā́da dhā́râm ṛitásya | ví yé cṛitánty ṛitā́ sápanta ā́d íd vásûni prá vavâcâsmai ‖ 8 ‖ ví yó vîrútsu ródhan mahitvótá prajā́ utá prasū́shv antáḥ | cíttir apā́ṃ dáme viçvā́yuḥ sádmeva dhī́râḥ sammā́ya cakruḥ ‖ 10 ‖ 11 ‖

68. dvipadâ virâj.

Çrîṇánn úpa sthâd dívam bhuraṇyúḥ sthâtúç caráthaṃ aktū́n vy ū̂rṇot | pári yád eshâm éko víçveshâm bhúvad

66, 5 jâyā́-iva. 7 sénâ-iva sṛishṭā́ ámam. 9 vasatyā́ ástam, nákshante. 10 ainot. — 67, 1 rā́jâ-iva ajuryám. 4 vindánti im. dhiyam-dhā́ḥ. 8 vavâca asmai. 10 ródhat mahitvā́ utá. sádma-iva. — 68, 1 ví ū̂rṇot.

devó devā̆nâm mahitvā̆ ‖ 2 ‖ ā̆d ít te víçve krátuṃ jushanta çúshkâd yád deva jîvó jánishṭhâḥ | bhájanta víçve devatváṃ nā̆ma ṛitáṃ sápanto amṛítam évaiḥ ‖ 4 ‖ ṛitásya préshâ ṛitásya dhîtír viçvā̆yur víçve ápâṅsi cakruḥ | yás túbhyaṃ dā̆çâd yó vâ te çíkshât tásmai cikitvā̆n rayíṃ dayasva ‖ 6 ‖ hótâ níshatto mánor ápatye sá cin nv âsâm pátî rayîṇā̆m | ichánta réto mithás tanū̆shu sáṃ jânata svaír dákshair ámûrâḥ ‖ 8 ‖ pitúr ná putrā̆ḥ krátuṃ jushanta çróshan yé asya çā̆saṃ turā̆saḥ | ví rā̆ya aurṇod dúraḥ purukshúḥ pipéça nā̆kaṃ stṛíbhir dámûnâḥ ‖ 10 ‖ 12 ‖

69. dvipadâ virâj.

Çukráḥ çuçukvā̆n̆ ushó ná jâráḥ paprā̆ samîcī̆ divó ná jyótiḥ | pári prájâtaḥ krátvâ babhûtha bhúvo devā̆nâm pitā̆ putráḥ sán ‖ 2 ‖ vedhā̆ ádṛipto agnír vijânánn ū̆dhar ná gónâṃ svā̆dmâ pitûnā̆m | jáne ná çéva âhū̆ryaḥ sán mádhye níshatto raṇvó duroṇé ‖ 4 ‖ putró ná jâtó raṇvó duroṇé vâjī̆ ná prîtó víço ví târît | víço yád áhve nṛíbhiḥ sánîḷâ agnír devatvā̆ víçvâny açyâḥ ‖ 6 ‖ nákish ṭa etā̆ vratā̆ minanti nṛíbhyo yád ebhyáḥ çrushṭíṃ cakártha | tát tú te dáṅso yád áhant samânaír nṛíbhir yád yuktó vivé rápâṅsi ‖ 8 ‖ ushó ná jâró vibhā̆vosráḥ sáṃjnâtarûpaç cíketad asmai | tmánâ váhanto dúro vy ṛìṇvan návanta víçve svàr dṛiçîke ‖ 10 ‖ 13 ‖

70. dvipadâ virâj.

Vanéma pûrvī̆r aryó manîshā̆ agníḥ suçóko víçvâny açyâḥ | ā̆ daívyâni vratā̆ cikitvā̆n ā̆ mā̆nushasya jánasya

---

68, 4 nā̆ma. 7 cit nú âsâm pátiḥ. — 69, 1 samîcī̆ *iti*. 3 svā̆dma. 7 nákiḥ te. 8 vivéḥ. 9 vi-bhā̆vâ usráḥ. 10 ví ṛiṇvan. — 70, 1 manîshā̆.

jánma ‖ 2 ‖ gárbho yó apā́ṃ gárbho vánânâṃ gárbhaç ca sthâtā́ṃ gárbhaç caráthâm | ádrau cid asmâ antár duroṇé viçā́ṃ ná víçvo amṛ́itaḥ svâdhī́ḥ ‖ 4 ‖ sá hí kshapā́vâñ agnī́ rayîṇā́ṃ dā́çad yó asmâ áraṃ sûktaíḥ | etā́ cikitvo bhū́mâ ní pâhi devā́nâṃ jánma mártâṅç ca vidvā́n ‖ 6 ‖ várdhân yám pûrvī́ḥ kshapó vírûpâḥ sthâtúç ca rátham ṛitápravîtam | árâdhi hótâ svàr níshattaḥ kṛiṇván víçvâny ápâṅsi satyā́ ‖ 8 ‖ góshu práçastiṃ váneshu dhishe bháranta víçve balíṃ svàr ṇaḥ | ví tvâ náraḥ purutrā́ saparyan pitúr ná jívrer ví védo bharanta ‖ 10 ‖ sâdhúr ná gṛidhnúr ásteva çū́ro yā́teva bhîmás tvesháḥ samátsu ‖ 11 ‖ 14 ‖

71. trishṭubh.

Úpa prá jinvann uçatī́r uçántam pátiṃ ná nítyaṃ jánayaḥ sánîḷâḥ | svásâraḥ çyā́vîm árushîm ajushrañ citrám uchántîm ushásaṃ ná gā́vaḥ ‖ 1 ‖ vîḷú cid dṛiḷhā́ pitáro na ukthaír ádriṃ rujann áṅgiraso rávena | cakrúr divó bṛiható gâtúm asmé áhaḥ svàr vividuḥ ketúm usrā́ḥ ‖ 2 ‖ dádhann ṛitáṃ dhanáyann asya dhîtím ā́d íd aryó didhishvò víbhṛitrâḥ | átṛishyantîr apáso yanty áchâ devā́ñ jánma práyasâ vardháyantîḥ ‖ 3 ‖ máthîd yád îṃ víbhṛito mâtaríçvâ gṛihé-gṛihe çyetó jényo bhū́t | ā́d îṃ rā́jne ná sáhîyase sácâ sánn ā́ dûtyàm bhṛígavâṇo vivâya ‖ 4 ‖ mahé yát pitrá îṃ rásaṃ divé kár áva tsarat pṛiçanyàç cikitvā́n | sṛijád ástâ dhṛishatā́ didyúm asmai svā́yâṃ devó duhitári tvíshiṃ dhât ‖ 5 ‖ 15 ‖

svá ā́ yás túbhyaṃ dáma ā́ vibhā́ti námo vâ dā́çâd uçató ánu dyū́n | várdho agne váyo asya dvibárhâ yā́sad

70, 4 asmai. 5 agníḥ. asmai. 6 bhū́ma. 9 naḥ. 11 ástâ-iva. yā́tâ-iva. — 71, 3 ácha. 5 pitré. 6 své. dáme. várdho *iti*. dvi-bárhâḥ.

râyā́ saráthaṃ yáṃ junā́si ‖ 6 ‖ agníṃ víçvâ abhí príkshaḥ sacante samudráṃ ná sravátaḥ saptá yahvī́ḥ | ná jâmíbhir ví cikite váyo no vidā́ devéshu prámatiṃ cikitvā́n ‖ 7 ‖ ā́ yád ishé nṛipátiṃ téja ā́naṭ çúci réto níshiktaṃ dyaúr abhī́ke | agníḥ çárdham anavadyáṃ yúvânaṃ svâdhyàṃ janayat sûdáyac ca ‖ 8 ‖ máno ná yó 'dhvanaḥ sadyá éty ékaḥ sátrâ sū́ro vásva îçe | rā́jânâ mitrā́váruṇâ supâṇī́ góshu priyám amṛ́taṃ rákshamâṇâ ‖ 9 ‖ mā́ no agne sakhyā́ pítryâṇi prá marshishṭhâ abhí vidúsh kavíḥ sán | nábho ná rûpáṃ jarimā́ minâti purā́ tásyâ abhíçaster ádhîhi ‖ 10 ‖ 16 ‖

72. trishṭubh.

Ní kā́vyâ vedhásaḥ çáçvatas kar háste dádhâno náryâ purū́ṇi | agnír bhuvad rayipátî rayîṇā́ṃ satrā́ cakrâṇó amṛ́tâni víçvâ ‖ 1 ‖ asmé vátsam pári shántaṃ ná vindann ichánto víçve amṛ́tâ ámûrâḥ | çramayúvaḥ padavyò dhiyaṃdhā́s tasthúḥ padé paramé cā́rv agnéḥ ‖ 2 ‖ tisró yád agne çarádas tvā́m íc chúciṃ ghṛiténa çúcayaḥ saparyā́n | nā́mâni cid dadhire yajníyâny ásûdayanta tanvàḥ súĵâtâḥ ‖ 3 ‖ ā́ ródasî bṛihatī́ vévidânâḥ prá rudríyâ jabhrire yajníyâsaḥ | vidán márto nemádhitâ cikitvā́n agním padé paramé tasthivā́ṅsam ‖ 4 ‖ saṃjânânā́ úpa sîdann abhijnú pátnîvanto namasyàṃ namasyan | ririkvā́ṅsas tanvàḥ kṛiṇvata svā́ḥ sákhâ sákhyur nimíshi rákshamâṇâḥ ‖ 5 ‖ 17 ‖

tríḥ saptá yád gúhyâni tvé ít padā́vidan níhitâ yajníyâsaḥ | tébhî rakshante amṛ́taṃ sajóshâḥ páçûñ ca sthâtṛī́ñ

71, 7 vidā́ḥ. 8 sûdáyat. 9 ádhvanaḥ. 10 vidúḥ. ádhi ihi. — 72, 1 rayi-pátiḥ. 2 sántam. 3 ít çúcim. 4 ródasî *iti.* bṛihatī́ *iti.* vidát. 6 tvé *iti.* padā́ avidan. tébhiḥ.

carátham ca pâhi || 6 || vidvā́ñ agne vayúnâni kshitînā́m vy ânushák çurúdho jîváse dhâḥ | antarvidvā́ñ ádhvano devayā́nân átandro dûtó abhavo havirvā́ṭ || 7 || svâdhyò divá ā́ saptá yahvī́ râyó dúro vy ṛitajnā́ ajânan | vidád gávyam sarámâ dṛilhám ûrvám yénâ nú kam mā́nushî bhójate víṭ || 8 || ā́ yé víçvâ svapatyā́ni tasthúḥ kṛiṇvânā́so amṛitatvā́ya gâtúm | mahnā́ mahádbhiḥ pṛithivī́ ví tasthe mâtā́ putraír áditir dhā́yase véḥ || 9 || ádhi çríyam ní dadhuç cā́rum asmin divó yád akshī́ amṛítâ ákṛiṇvan | ádha ksharanti síndhavo ná sṛishṭā́ḥ prá nī́cîr agne árushîr ajânan || 10 || 18 ||

73. trishṭubh.

Rayír ná yáḥ pitṛivittó vayodhā́ḥ supráṇîtiç cikitúsho ná çā́suḥ | syonaçī́r átithir ná prîṇânó hóteva sádma vidható ví târît || 1 || devó ná yáḥ savitā́ satyámanmâ krátvâ nipā́ti vṛijánâni víçvâ | purupraçastó amátir ná satyá âtméva çévo didhishā́yyo bhût || 2 || devó ná yáḥ pṛithivī́m viçvádhâyâ upakshéti hitámitro ná rā́jâ | puraḥsádaḥ çarmasádo ná vîrā́ anavadyā́ pátijushṭeva nā́rî || 3 || tám tvâ náro dáma ā́ nítyam iddhám ágne sácanta kshitíshu dhruvā́su | ádhi dyumnám ní dadhur bhū́ry asmin bhávâ viçvā́yur dharúṇo rayîṇā́m || 4 || ví pṛíksho agne maghávâno açyur ví sûráyo dádato víçvam ā́yuḥ | sanéma vā́jam samithéshv aryó bhâgám devéshu çrávase dádhânâḥ || 5 || 19 ||

ṛitásya hí dhenávo vâvaçânā́ḥ smádûdhnîḥ pîpáyanta dyúbhaktâḥ | parâvátaḥ sumatím bhíkshamâṇâ ví síndhavaḥ samáyâ sasrur ádrim || 6 || tvé agne sumatím bhíkshamâṇâ diví çrávo dadhire yajníyâsaḥ | náktâ ca cakrúr ushásâ

72, 7 ví ânushák. 8 yahvī́ḥ. ví ṛita-jnā́ḥ. yéna. 10 akshī́ *iti*. — 73, 1 hótâ-iva. 2 âtmā́-iva. 3 pátijushṭâ-iva. 4 dáme. bháva. 6 smát-ûdhnîḥ. bhíkshamâṇâḥ. 7 bhíkshamâṇâḥ.

vírûpe kṛishṇám ca várṇam aruṇám ca sám dhuḥ ‖ 7 ‖ yấn râyé mártânt súshûdo ágne té syâma maghávâno vayám ca | châyéva víçvam bhúvanam sisakshy âpaprivấn ródasî antáriksham ‖ 8 ‖ árvadbhir agne árvato nṛíbhir nṛíñ vîraír vîrấn vanuyâmâ tvótâḥ | îçânấsaḥ pitṛivittásya râyó ví sûráyaḥ çatáhimâ no açyuḥ ‖ 9 ‖ etấ te agna ucáthâni vedho júshṭâni santu mánase hṛidé ca | çakéma râyáḥ sudhúro yámam té 'dhi çrávo devábhaktam dádhânâḥ ‖ 10 ‖ 20 ‖

Dvâdaço 'nuvâkaḥ.

74. gâyatrî.

Upaprayánto adhvarám mántram vocemâgnáye | âré asmé ca çṛiṇvaté ‖ 1 ‖ yáḥ snî́hitîshu pûrvyáḥ samjagmânấsu kṛishṭíshu | árakshad dâçúshe gáyam ‖ 2 ‖ utá bruvantu jantáva úd agnír vṛitrahấjani | dhanamjayó ráṇe-raṇe ‖ 3 ‖ yásya dûtó ási ksháye véshi havyấni vîtáye | dasmát kṛiṇóshy adhvarám ‖ 4 ‖ tám ít suhavyám añgiraḥ sudevám sahaso yaho | jánâ âhuḥ subarhísham ‖ 5 ‖ 21 ‖

ấ ca váhâsi tấñ ihá devấñ úpa práçastaye | havyấ suçcandra vîtáye ‖ 6 ‖ ná yór upabdír áçvyaḥ çṛiṇvé ráthasya kác caná | yád agne yấsi dûtyàm ‖ 7 ‖ tvóto vâjy áhrayo 'bhí pû́rvasmâd áparaḥ | prá dâçvấñ agne asthât ‖ 8 ‖ utá dyumát suvî́ryam bṛihád agne vivâsasi | devébhyo deva dâçúshe ‖ 9 ‖ 22 ‖

75. gâyatrî.

Jushásva sapráthastamam váco devápsarastamam | havyấ juhvâná âsáni ‖ 1 ‖ áthâ te añgirastamấgne vedhastama

---

73, 7 vírûpe *iti*. 8 châyấ-iva. ródasî *iti*. 9 vanuyâma. çatá-himâḥ. 10 agne. te ádhi. — 74, 1 vocema agnáye. 3 vṛitra-hấ ajani. 6 su-candra. 7 kát. 8 vâjî́. — 75, 2 átha te añgirastama ágne.

priyám | vocéma bráhma sânasí || 2 || kás te jâmír jánânâm ágne kó dâçvàdhvaraḥ | kó ha kásminn asi çritáḥ || 3 || tvám jâmír jánânâm ágne mitró asi priyáḥ | sákhâ sákhibhya ī́ḍyaḥ || 4 || yájâ no mitrā́váruṇâ yájâ devā́ñ ṛitám bṛihát | ágne yákshi svám dámam || 5 || 23 ||

76. trishṭubh.

Kā́ ta úpetir mánaso várâya bhúvad agne çáṃtamâ kā́ manîshā́ | kó vâ yajnaíḥ pári dáksham ta âpa kéna vâ te mánasâ dâçema || 1 || éhy agna ihá hótâ ní shîdā́dabdhaḥ sú puraētā́ bhavâ naḥ | ávatâm tvâ ródasî viçvaminvé yájâ mahé saumanasā́ya devā́n || 2 || prá sú víçvân raksháso dhakshy agne bhávâ yajnā́nâm abhiçastipā́vâ | áthā́ vaha sómapatim háribhyâm âtithyám asmai cakṛimâ sudā́vne || 3 || prajā́vatâ vácasâ váhnir âsā́ ca huvé ní ca satsîhá devaíḥ | véshi hotrám utá potrám yajatra bodhí prayantar janitar vásûnâm || 4 || yáthâ víprasya mánusho havírbhir devā́ñ áyajaḥ kavíbhiḥ kavíḥ sán | evā́ hotaḥ satyatara tvám adyā́gne mandráyâ juhvā́ yajasva || 5 || 24 ||

77. trishṭubh.

Kathā́ dâçemâgnáye kā́smai devájushṭocyate bhâmíne gī́ḥ | yó mártyeshv amṛíta ṛitā́vâ hótâ yájishṭha ít kṛiṇóti devā́n || 1 || yó adhvaréshu çáṃtama ṛitā́vâ hótâ tám û námobhir ā́ kṛiṇudhvam | agnír yád vér mártâya devā́nt sá câ bódhâti mánasâ yajâti || 2 || sá hí krátuḥ sá máryaḥ sá sâdhúr mitró ná bhûd ádbhutasya rathī́ḥ | tám médheshu

75, 3 dâçú-adhvaraḥ. 5 yája. — 76, 1 te úpa-itiḥ. te âpa. 2 ā́ ihi agne. sîda ádabdhaḥ. bhava. yája. 3 bháva. átha ā́. cakṛima. 4 âsā́ ā́. satsi ihá. 5 evá. adyá ágne. — 77, 1 dâçema agnáye kā́ asmai devá-jushṭâ ucyate. 2 ûm *iti*. ca.

prathamáṃ devayántîr víça úpa bruvate dasmám ā́rîḥ || 3 || sá no nṛiṇā́ṃ nṛítamo riçā́dâ agnír gíró 'vasâ vetu dhîtím | tánâ ca yé maghávânaḥ çávishṭhâ vā́japrasûtâ isháyanta mánma || 4 || evā́gnír gótamebhir ṛitā́vâ víprebhir astoshṭa jâtávedâḥ | sá eshu dyumnám pîpayat sá vā́jaṃ sá pushṭíṃ yâti jósham ā́ cikitvā́n || 5 || 25 ||

78. gâyatrî.

Abhí tvâ gótamâ girā́ jā́tavedo vícarshaṇe | dyumnaír abhí prá ṇonumaḥ || 1 || tám u tvâ gótamo girā́ râyáskâmo duvasyati | dyumnaír — || 2 || tám u tvâ vâjasā́tamam aṅgirasvád dhavâmahe | dyumnaír — || 3 || tám u tvâ vṛitrahántamaṃ yó dásyū̐r avadhûnushé | dyumnaír — || 4 || ávocâma ráhûgaṇâ agnáye mádhumad vácaḥ | dyumnaír — || 5 || 26 ||

79. gâyatrî. 1 — 3 trishṭubh. 4 — 6 ushṇih.

Híraṇyakeço rájaso visâré 'hir dhúnir vā́ta iva dhrájîmân | çucíbhrâjâ usháso návedâ yáçasvatîr apasyúvo ná satyā́ḥ || 1 || ā́ te suparṇā́ aminantaṁ évaiḥ kṛishṇó nónâva vṛishabhó yádîdám | çivā́bhir ná smáyamânâbhir ā́gât pátanti míhaḥ stanáyanty abhrā́ || 2 || yád îm ṛitásya páyasâ píyâno náyann ṛitásya pathíbhî rájishṭhaiḥ | aryamā́ mitró váruṇaḥ párijmâ tvácam pṛiñcanty úparasya yónau || 3 || ágne vā́jasya gómata ī́çânaḥ sahaso yaho | asmé dhehi jâtavedo máhi çrávaḥ || 4 || sá idhanó vásush kavír agnír îḷényo girā́ | revád asmábhyam purvaṇîka dîdihi || 5 || kshapó

77, 4 gíraḥ ávasâ. çávishṭhâḥ. 5 evá agníḥ. — 78, 1 gótamâḥ. nonumaḥ. 3 havâmahe. — 79,1 áhiḥ. návedâḥ. 2 aminanta. yádi idám. ā́ agât. 3 pathíbhiḥ. 5 vásuḥ. puru-anîka.

râjann utá tmánā́gne vástor utóshásaḥ | sá tigmajambha rakSháso daha práti || 6 || 27 ||

ávâ no agna ûtíbhir gâyatrásya prábharmaṇi | víçvâsu dhîshú vandya || 7 || ā́ no agne rayím bhara satrâsā́haṃ váreṇyam | víçvâsu pṛitsú dushṭáram || 8 || ā́ no agne sucetúnâ rayíṃ viçvā́yuposhasam | mârḍîkáṃ dhehi jîváse || 9 || prá pûtā́s tigmáçocishe vā́co gotamâgnáye | bhárasva sumnayúr gíraḥ || 10 || yó no agne 'bhidā́saty ánti dûré padîshṭá sáḥ | asmā́kam íd vṛidhé bhava || 11 || sahasrâkshó vícarshaṇir agnī́ rákshâṅsi sedhati | hótâ gṛiṇîta ukthyàḥ || 12 || 28 ||

80. pañkti.

Itthā́ hí sóma ín máde brahmā́ cakā́ra várdhanam | çávishṭha vajrinn ójasâ pṛithivyā́ níḥ çaçâ áhim árcann ánu svarā́jyam || 1 || sá tvâmadad vṛíshâ mádaḥ sómaḥ çyenā́bhṛitaḥ sutáḥ | yénâ vṛitráṃ nír adbhyó jaghántha vajrinn ójasā́rcann — || 2 || préhy abhī́hi dhṛishṇuhí ná te vájro ní yaṅsate | índra nṛimṇáṃ hí te çávo háno vṛitráṃ jáyâ apó 'rcann — || 3 || nír indra bhū́myâ ádhi vṛitráṃ jaghantha nír diváḥ | sṛijā́ marútvatîr áva jîvádhanyâ imā́ apó 'rcann — || 4 || índro vṛitrásya dódhataḥ sā́nuṃ vájreṇa hîḷitáḥ | abhikrámyā́va jighnate 'páḥ sármâya codáyann árcann — || 5 || 29 ||

ádhi sā́nau ní jighnate vájreṇa çatáparvaṇâ | mandâná índro ándhasaḥ sákhibhyo gâtúm ichaty árcann — || 6 || índra túbhyam íd adrivó 'nuttaṃ vajrin vîryàm | yád dha tyám mâyínam mṛigáṃ tám u tvám mâyáyâvadhîr árcann

79, 6 tmánâ ágne. utá ushásaḥ. 7 áva no agne. 10 gotama agnáye. 12 agníḥ. gṛiṇîte. — 80, 1 sóme ít. pṛithivyā́ḥ. 2 tvâ amadat. çyená-âbhṛitaḥ. yéna. ójasâ árcan. 3 prá ihi abhí ihi. 4 sṛijá. 5 abhi-krámya áva. 7 adri-vaḥ ánuttam. ha. mâyáyâ avadhîḥ.

— ‖ 7 ‖ ví te vájrâso asthiran navatíṃ nâvyấ ánu | mahát ta indra vîryàm bâhvós te bálaṃ hitám árcann — ‖ 8 ‖ sahásraṃ sâkám arcata pári shṭobhata viñçatíḥ | çataínam ánv anonavur índrâya bráhmódyatam árcann — ‖ 9 ‖ índro vṛitrásya távishîṃ nír ahant sáhasâ sáhaḥ | mahát tád asya paúṅsyaṃ vṛitráṃ jaghanvā́n asṛijad árcann — ‖ 10 ‖ 30 ‖

imé cit táva manyáve vépete bhiyásâ mahī́ | yád indra vajrinn ójasâ vṛitrám marútvā́n ávadhîr árcann — ‖ 11 ‖ ná vépasâ ná tanyaténdraṃ vṛitró ví bîbhayat | abhy ènaṃ vájra âyasáḥ sahásrabhṛishṭir âyatā́rcann — ‖ 12 ‖ yád vṛitráṃ táva câçániṃ vájreṇa samáyodhayaḥ | áhim indra jíghâṅsato diví te badbadhe çávó 'rcann — ‖ 13 ‖ abhishṭané te adrivo yát sthā́ jágac ca rejate | tváshṭâ cit táva manyáva índra vevijyáte bhiyā́rcann — ‖ 14 ‖ nahí nú yā́d adhîmásī́ndraṃ kó vîryấ paráḥ | tásmin nṛimṇám utá krátuṃ devā́ ójâṅsi sáṃ dadhur árcann — ‖ 15 ‖ yā́m átharvâ mánush pitā́ dadhyáñ dhíyam átnata | tásmin bráhmâṇi pûrváthéndra ukthā́ sám agmatā́rcann — ‖ 16 ‖ 31 ‖

Pancamo 'dhyâyaḥ.

81. pañkti.

Índro mádâya vâvṛidhe çávase vṛitrahā́ nṛíbhiḥ | tám ín mahátsv âjíshûtém árbhe havâmahe sá vā́jeshu prá no 'vishat ‖ 1 ‖ ási hí vîra sényó 'si bhū́ri parâdadíḥ | ási dabhrásya cid vṛidhó yájamânâya çikshasi sunvaté bhū́ri te vásu ‖ 2 ‖ yád udī́rata âjáyo dhṛishṇáve dhîyate dhánâ | yukshvā́ madacyútâ hárî káṃ hánaḥ káṃ vásau dadho

80, 8 te. 9 stobhata. çatā́ enam. bráhma út-yatam. 11 imé *iti*. mahī́ *iti*. 12 tanyatā́ índram. abhí enam. âyata árcan. 13 ca açánim. çávaḥ árcan. 14 sthā́ḥ. jágat. manyáve. bhiyā́ árcan. 15 adhi-imási índram. 16 pûrvá-thâ índre. agmata árcan. — 81, 1 ít. âjíshu utá îm. 2 sényaḥ ási. 3 ut ī́rate. yukshvá.

'smā̆ñ indra vásau dadhaḥ ‖ 3 ‖ krátvâ mahā̆ñ anushvadhám bhîmá ā̆ vâvṛidhe çávaḥ | çriyá ṛishvá upâkáyor ní çiprī̆ hárivân dadhe hástayor vájram âyasám ‖ 4 ‖ ā̆ paprau pā̆rthivaṃ rájo badbadhé rocanā̆ diví | ná tvā̆vâñ indra káç caná ná jâtó ná janishyaté 'ti víçvaṃ vavakshitha ‖ 5 ‖ 1 ‖

yó aryó martabhójanam parâdádâti dâçúshe | índro asmábhyaṃ çikshatu ví bhajâ bhū̆ri te vásu bhakshîyá táva rā̆dhasaḥ ‖ 6 ‖ máde-made hí no dadír yûthā̆ gávâm ṛijukrátuḥ | sáṃ gṛibhâya purū̆ çatóbhayâhastyā̆ vásu çiçîhí râyá ā̆ bhara ‖ 7 ‖ mâdáyasva suté sácâ çávase çûra rā̆dhase | vidmā̆ hí tvâ purûvásum úpa kā̆mânt sasṛijmáhé 'thâ no 'vitā̆ bhava ‖ 8 ‖ eté ta indra jantávo víçvam pushyanti vā̆ryam | antár hí khyó jánânâm aryó védo ádâçushâṃ téshâṃ no véda ā̆ bhara ‖ 9 ‖ 2 ‖

82. pañkti. 6 jagatî.

Úpo shú çṛiṇuhī̆ gíro mághavan mā̆tathâ iva | yádâ naḥ sûnṛítâvataḥ kára ā̆d artháyâsa íd yójâ nv indra te hárî ‖ 1 ‖ ákshann ámîmadanta hy áva priyā̆ adhûshata | ástoshata svábhânavo víprâ návishṭhayâ matī̆ yójâ — ‖ 2 ‖ susaṃdṛíçaṃ tvâ vayám mághavan vandishîmáhi | prá nûnám pûrṇávandhuraḥ stutó yâhi váçâñ ánu yójâ — ‖ 3 ‖ sá ghâ táṃ vṛíshaṇaṃ rátham ádhi tishṭhâti govídam | yáḥ pā̆traṃ hâriyojanám pûrṇám indra cíketati yójâ — ‖ 4 ‖ yuktás te astu dákshiṇa utá savyáḥ çatakrato | téna jâyā̆m úpa priyā̆m mandânó yâhy ándhaso yójâ — ‖ 5 ‖ yunájmi te bráhmaṇâ keçínâ hárî úpa prá yâhi dadhishé gábhastyoḥ | út

81, 4 çriyé. 5 janishyate áti. 6 bhaja. 7 purú çatā̆ ubhayâhastyā̆. 8 vidmá. puru-vásum. sasṛijmáhe átha. 9 te. — 82, 1 úpo *iti* sú çṛiṇuhí. mā̆ átathâḥ-iva. káraḥ. artháyâse ít yója nú indra. 2 hí. víprâḥ. 4 gha. hárî *iti*.

tvâ sutā́so rabhasā́ amandishuḥ pûshaṇvā́n vajrint sám u pátnyâmadaḥ ‖ 6 ‖ 3 ‖

83 jagatî.

Áçvâvati prathamó góshu gachati suprâvī́r indra mártyas távotíbhiḥ | tám ít pṛiṇakshi vásunâ bhávîyasâ síndhum ā́po yáthâbhíto vícetasaḥ ‖ 1 ‖ ā́po ná devī́r úpa yanti hotríyam aváḥ paçyanti vítataṃ yáthâ rájaḥ | prâcaír devā́saḥ prá ṇayanti devayúm brahmapríyaṃ joshayante varā́ iva ‖ 2 ‖ ádhi dváyor adadhâ ukthyàṃ váco yatásrucâ mithunā́ yā́ saparyátaḥ | ásaṃyato vraté te ksheti púshyati bhadrā́ çaktír yájamânâya sunvaté ‖ 3 ‖ ā́d áñgirâḥ prathamáṃ dadhire váya iddhā́gnayaḥ çámyâ yé sukṛityáyâ | sárvam paṇéḥ sám avindanta bhójanam áçvâvantaṃ gómantam ā́ paçúṃ náraḥ ‖ 4 ‖ yajnaír átharvâ prathamáḥ patháṣ tate tátaḥ sū́ryo vratapā́ vená ā́jani | ā́ gā́ âjad uçánâ kâvyáḥ sácâ yamásya jâtám amṛítaṃ yajâmahe ‖ 5 ‖ barhír vâ yát svapatyā́ya vṛijyáte 'rkó vâ çlókam âghóshate diví | grā́vâ yátra vádati kârúr ukthyàs tásyéd índro abhipitvéshu raṇyati ‖ 6 ‖ 4 ‖

84. 1—6 anushṭubh. 7—9 ushṇih. 10—12 pañkti. 13—15 gâyatrî. 16—18 trishṭubh. 19 bṛihatî. 20 satobṛihatî.

Ásâvi sóma índra te çávishṭha dhṛishṇav ā́ gahi | ā́ tvâ pṛiṇaktv indriyáṃ rájaḥ sū́ryo ná raçmíbhiḥ ‖ 1 ‖ índram íd dhárî vaható 'pratidhṛishṭaçavasam | ṛíshîṇâṃ ca stutī́r úpa yajnáṃ ca mā́nushâṇâm ‖ 2 ‖ ā́ tishṭha vṛitrahan rátham yuktā́ te bráhmaṇâ hárî | arvâcī́naṃ sú te máno

---

82, 6 pátnyâ amadaḥ. — 83, 1 táva ûtí-bhiḥ. yáthâ abhítaḥ. 2 nayanti. 5 vrata-pā́ḥ. ā́ ajani. 6 tásya ít. — 84, 1 dhṛishṇo *iti*. 2 hárî *iti* vahataḥ ápratidhṛishṭa-çavasam.

grā̆vâ kriṇotu vagnúnâ ‖ 3 ‖ imám indra sutám piba jyéshṭham ámartyam mádam | çukrásya tvâbhy àksharan dhā̆râ ṛitásya sā̆dane ‖ 4 ‖ índrâya nûnám arcatokthā̆ni ca bravîtana | sutā̆ amatsur índavo jyéshṭhaṃ namasyatâ sáhaḥ ‖ 5 ‖ 5 ‖

nákish ṭvád rathī̆taro hárî yád indra yáchase | nákish ṭvā̆nu majmánâ nákiḥ sváçva ânaçe ‖ 6 ‖ yá éka íd vidáyate vásu mártâya dâçúshe | ī̆çâno ápratishkuta índro añgá ‖ 7 ‖ kadā̆ mártam arâdhásam padā̆ kshúmpam iva sphurat | kadā̆ naḥ çuçravad gíra índro añgá ‖ 8 ‖ yáç cid dhí tvâ bahúbhya ā̆ sutā̆vā̆n âvívâsati | ugráṃ tát patyate çáva índro añgá ‖ 9 ‖ svâdór itthā̆ vishûváto mádhvaḥ pibanti gauryàḥ | yā̆ índreṇa sayā̆varîr vṛíshṇâ mádanti çobháse vásvîr ánu svarā̆jyam ‖ 10 ‖ 6 ‖

tā̆ asya pṛiçanâyúvaḥ sómaṃ çrîṇanti pṛíçnayaḥ | priyā̆ índrasya dhenávo vájraṃ hinvanti sā̆yakaṃ vásvîr — ‖ 11 ‖ tā̆ asya námasâ sáhaḥ saparyánti prácetasaḥ | vratā̆ny asya saçcire purū̆ṇi pûrvácittaye vásvîr — ‖ 12 ‖ índro dadhîcó asthábhir vṛitrā̆ṇy ápratishkutaḥ | jaghā̆na navatī̆r náva ‖ 13 ‖ ichánn áçvasya yác chíraḥ párvateshv ápaçritam | tád vidac charyaṇā̆vati ‖ 14 ‖ átrā̆ha gór amanvata nā̆ma tváshṭur apîcyàm | itthā̆ candrámaso gṛihé ‖ 15 ‖ 7 ‖

kó adyá yuñkte dhurí gā̆ ṛitásya çímîvato bhâmíno durhṛiṇâyū̆n | âsánnishûn hṛitsváso mayobhū̆n yá eshâm bhṛityā̆m ṛiṇádhat sá jîvât ‖ 16 ‖ ká îshate tujyáte kó bibhâya kó mansate sántam índraṃ kó ánti | kás tokā̆ya ká íbhâyotá râyé 'dhi bravat tanvè kó jánâya ‖ 17 ‖ kó agním

---

84, 4 tvâ abhí aksharan. sádane. 5 arcata ukthā̆ni. namasyata. 6 nákiḥ tvát. nákiḥ tvá ánu. 9 hí. 10 vishu-vátaḥ. 14 yát çíraḥ. vidat çaryaṇā̆-vati. 15 átra áha. 16 âsán-ishûn hṛitsu-ásaḥ. 17 íbhâya utá râyé ádhi.

îṭṭe havíshâ ghṛiténa srucā́ yajâtâ ṛitúbhir dhruvébhiḥ | kásmai devā́ ā́ vahân âçú hóma kó mansate vîtíhotraḥ sudeváḥ || 18 || tvám angá prá çansisho deváḥ çavishṭha mártyam | ná tvád anyó maghavann asti marḍiténdra brávîmi te vácaḥ || 19 || mā́ te rā́dhânsi mā́ ta ûtáyo vaso 'smā́n kádâ canā́ dabhan | víçvâ ca na upamimîhí mânusha vásûni carshaṇíbhya ā́ || 20 || 8 ||

Trayodaço 'nuvâkaḥ.

85. jagatî. 5. 12 trishṭubh.

Prá yé çúmbhante jánayo ná sáptayo yā́man rudrásya sûnávaḥ sudánsasaḥ | ródasî hí marútaç cakriré vṛidhé mádanti vîrā́ vidátheshu ghṛíshvayaḥ || 1 || tá ukshitā́so mahimā́nam âçata diví rudrā́so ádhi cakrire sádaḥ | árcanto arkáṃ janáyanta indriyám ádhi çríyo dadhire pṛíçnimâtaraḥ || 2 || gómâtaro yác chubháyante añjíbhis tanū́shu çubhrā́ dadhire virúkmataḥ | bā́dhante víçvam abhimâtínam ápa vártmâny eshâm ánu rîyate ghṛitáṃ || 3 || ví yé bhrā́jante súmakhâsa ṛishṭíbhiḥ pracyâváyanto ácyutâ cid ójasâ | manojúvo yán maruto rátheshv ā́ vṛíshavrâtâsaḥ pṛíshatîr áyugdhvam || 4 || prá yád rátheshu pṛíshatîr áyugdhvaṃ vā́je ádrim maruto ranháyantaḥ | utā́rushásya ví shyanti dhā́râç cármevodábhir vy ùndanti bhū́ma || 5 || ā́ vo vahantu sáptayo raghushyádo raghupátvânaḥ prá jigâta bâhúbhiḥ | sī́datā́ barhír urú vaḥ sádas kṛitám mâdáyadhvam maruto mádhvo ándhasaḥ || 6 || 9 ||

tè 'vardhanta svátavaso mahitvanā́ nā́kaṃ tasthur urú

84, 18 yajâtai. 19 marḍitā́ índra. 20 te. caná. — 85 1 vîrā́ḥ. 2 té. 3 yát çubháyante. çubhrā́ḥ. 4 yát. 5 utá arushásya. syanti. cárma-iva udá-bhiḥ ví undanti. 6 raghu-syádaḥ. sī́data ā́. 7 té avardhanta. mahi-tvanā́ ā́.

cakrire sádaḥ | víshṇur yád dhā́vad vṛ́shaṇam madacyútaṃ váyo ná sîdann ádhi barhíshi priyé || 7 || çū́râ ivéd yúyudhayo ná jágmayaḥ çravasyávo ná pṛ́tanâsu yetire | bhâyante víçvâ bhúvanâ marúdbhyo rā́jâna iva tveshásaṃdṛiço náraḥ || 8 || tváshṭâ yád vájraṃ súkṛitaṃ hiraṇyáyaṃ sahásrabhṛishṭiṃ svápâ ávartayat | dhattá índro náry ápâṅsi kártavé 'han vṛitráṃ nír apā́m aubjad arṇavám || 9 || ûrdhváṃ nunudre 'vatáṃ tá ójasâ dâdṛihâṇáṃ cid bibhidur ví párvatam | dhámanto vâṇám marútaḥ sudā́navo máde sómasya ráṇyâni cakrire || 10 || jihmáṃ nunudre 'vatáṃ táyâ diçā́siñcann útsaṃ gótamâya tṛishṇáje | ā́ gachantîm ávasâ citrábhânavaḥ kā́maṃ víprasya tarpayanta dhā́mabhiḥ || 11 || yā́ vaḥ çárma çaçamânā́ya sánti tridhā́tûni dâçúshe yachatā́dhi | asmábhyaṃ tā́ni maruto ví yanta rayíṃ no dhatta vṛ́shaṇaḥ suvī́ram || 12 || 10 ||

86. gâyatrî.

Máruto yásya hí ksháye pâthā́ divó vimahasaḥ | sá sugopā́tamo jánaḥ || 1 || yajnaír vâ yajnavâhaso víprasya vâ matînā́m | márutaḥ çṛiṇutā́ hávam || 2 || utá vâ yásya vâjínó 'nu vípram átakshata | sá gántâ gómati vrajé || 3 || asyá vîrásya barhíshi sutáḥ sómo díviśhṭishu | ukthám mádaç ca çasyate || 4 || asyá çroshantv ā́ bhúvo víçvâ yáç carshaṇī́r abhí | sū́raṃ cit sasrúshîr íshaḥ || 5 || 11 ||

pûrvī́bhir hí dadâçimá çarádbhir maruto vayám | ávobhiç carshaṇînā́m || 6 || subhágaḥ sá prayajyavo máruto astu mártyaḥ | yásya práyâṅsi párshatha || 7 || çaçamânásya

---

85, 7 ha ā́vat. 8 iva ít. 9 dhatté. kártave áhan. 10 té. 11 diçā́ ásiñcan. gachanti îm. 12 yachata ádhi. — 86, 1 pâthá. 2 çriṇutá. 3 vâjínaḥ ánu. 5 víçvâḥ.

vâ naraḥ svédasya satyaçavasaḥ | vidā́ kā́masya vénataḥ || 8 || yûyáṃ tát satyaçavasa âvísh karta mahitvanā́ | vídhyatâ vidyútâ rákshaḥ || 9 || gū́hatâ gúhyaṃ támo ví yâta víçvam atríṇam | jyótish kartâ yád uçmási || 10 || 12 ||

87. jagatî.

Prátvakshasaḥ prátavaso virapçínó 'nânatâ ávithurâ ṛijîshíṇaḥ | júshṭatamâso nṛítamâso añjíbhir vy ânajre ké cid usrā́ iva stṛíbhiḥ || 1 || upahvaréshu yád ácidhvaṃ yayíṃ váya iva marutaḥ kéna cit pathā́ | çcótanti kóçâ úpa vo rátheshv ā́ ghṛitám ukshatâ mádhuvarṇam árcate || 2 || praíshâm ájmeshu vithuréva rejate bhū́mir yā́meshu yád dha yuñjáte çubhé | té krîḷáyo dhúnayo bhrā́jadṛishṭayaḥ svayám mahitvám panayanta dhū́tayaḥ || 3 || sá hí svasṛít pṛíshadaçvo yúvâ gaṇò 'yā́ îçânás távishîbhir ā́vṛitaḥ | ási satyá ṛiṇayā́vā́nedyo 'syā́ dhiyáḥ prâvitā́thâ vṛíshâ gaṇáḥ || 4 || pitúḥ pratnásya jánmanâ vadâmasi sómasya jihvā́ prá jigâti cákshasâ | yád îm índraṃ çámy ṛíkvâṇa ā́çatā́d ín nā́mâni yajníyâni dadhire || 5 || çriyáse kám bhânúbhiḥ sám mimikshire té raçmíbhis tá ṛíkvabhiḥ sukhâdáyaḥ | té vā́çîmanta ishmíṇo ábhîravo vidré priyásya mā́rutasya dhā́mnaḥ || 6 || 13 ||

88. 1. 6 prastârapañkti. 2—4 trishṭubh. 5 virâḍrûpâ.

Ā́ vidyúnmadbhir marutaḥ svarkaí ráthebhir yâtha ṛishṭimádbhir áçvaparṇaiḥ | ā́ várshishṭhayâ na ishā́ váyo ná paptatâ sumâyâḥ || 1 || tè 'ruṇébhir váram ā́ piçáñgaiḥ çubhé

86, 8 vidá. 9 âvíḥ. vídhyata. 10 gū́hata. jyótiḥ karta. — 87,1 vi-rapçínaḥ ánânatâḥ. ví ânajre. 2 ukshata. 3 prá eshâm. vithurā́-iva. ha. 4 gaṇáḥ ayā́. ṛiṇa-yā́vâ ánedyaḥ asyā́ḥ. pra-avitā́ átha. 5 ā́çata ā́t ít. 6 té. — 88, 1 su-arkaíḥ. yâta. paptata. 2 té.

káṃ yânti rathatū́rbhir áçvaiḥ | rukmó ná citráḥ svádhitîvân pavyā́ ráthasya jaṅghananta bhū́ma || 2 || çriyé káṃ vo ádhi tanū́shu vā́çîr medhā́ vánâ ná kriṇavanta ûrdhvā́ | yushmábhyaṃ kám marutaḥ sujâtâs tuvidyumnā́so dhanayante ádrim || 3 || áhâni gṛídhrâḥ páry ā́ va ā́gur imā́ṃ dhíyaṃ vârkâryā́ṃ ca devī́m | bráhma kṛiṇvánto gótamâso arkaír ûrdhváṃ nunudra utsadhím píbadhyai || 4 || etát tyán ná yójanam aceti sasvár ha yán maruto gótamo vaḥ | páçyan híraṇyacakrân áyodaṅshṭrân vidhā́vato varā́hûn || 5 || eshā́ syā́ vo maruto 'nubhartrī́ práti shṭobhati vâgháto ná vā́ṇî | ástobhayad vṛíthâsâṃ ánu svadhā́ṃ gábhastyoḥ || 6 || 14 ||

89. 1—5. 7 jagatî. 6 virâṭsthânâ. 8—10 trishṭubh.

Ā́ no bhadrā́ḥ krátavo yantu viçvátó 'dabdhâso áparîtâsa udbhídaḥ | devā́ no yáthâ sádam íd vṛidhé ásann áprâyuvo rakshitā́ro divé-dive || 1 || devā́nâm bhadrā́ sumatír ṛijûyatā́ṃ devā́nâṃ râtír abhí no ní vartatâm | devā́nâṃ sakhyám úpa sedimâ vayáṃ devā́ na ā́yuḥ prá tirantu jîváse || 2 || tā́n pū́rvayâ nivídâ hûmahe vayám bhágam mitrám áditiṃ dáksham asrídham | aryamáṇaṃ váruṇam sómam açvínâ sárasvatî naḥ subhágâ máyas karat || 3 || tán no vā́to mayobhú vâtu bheshajáṃ tán mâtā́ pṛithivī́ tát pitā́ dyaúḥ | tád grā́vâṇaḥ somasúto mayobhúvas tád açvinâ çṛiṇutaṃ dhishṇyâ yuvám || 4 || tám ī́çânaṃ jágatas tasthúshas pátiṃ dhiyaṃjinvám ávase hûmahe vayám | pûshā́ no yáthâ védasâm ásad vṛidhé rakshitā́ pâyúr ádabdhaḥ svastáye || 5 || 15 ||

88, 2 svádhiti-vân. 3 kṛiṇavante. 4 ā́ aguḥ. nunudre. 5 tyát. yát. 6 stobhati. vṛíthâ ásâm. — 89, 1 viçvátaḥ ádabdhâsaḥ. devā́ḥ. 2 sedima. devā́ḥ. 4 tát.

svastí na índro vṛiddháçravâḥ svastí naḥ pûshã́ viçvávedâḥ | svastí nas tã́rkshyo árishṭanemiḥ svastí no bṛíhaspátir dadhâtu || 6 || pṛíshadaçvâ marútaḥ pṛíçnimâtaraḥ çubhaṃyã́vâno vidátheshu jágmayaḥ | agnijihvã́ mánavaḥ sū́racakshaso víçve no devã́ ávasã́ gamann ihá || 7 || bhadráṃ kárṇebhiḥ çṛiṇuyâma devâ bhadrám paçyemâkshábhir yajatrâḥ | sthiraír áñgais tushṭuvã́ṅsas tanū́bhir vy àçema deváhitaṃ yád ã́yuḥ || 8 || çatám ín nú çarádo ánti devâ yátrâ naç cakrã́ jarásaṃ tanū́nâm | putrã́so yátra pitáro bhávanti mã́ no madhyã́ rîrishatã́yur gántoḥ || 9 || áditir dyaúr áditir antáriksham áditir mâtã́ sá pitã́ sá putráḥ | víçve devã́ áditiḥ páñca jánâ áditir jâtám áditir jánitvam || 10 || 16 ||

90. gâyatrî. 9 anushṭubh.

Ṛijunitī́ no váruṇo mitró nayatu vidvã́n | aryamã́ devaíḥ sajóshâḥ || 1 || té hí vásvo vásavânâs té ápramûrâ máhobhiḥ | vratã́ rakshante viçvã́hâ || 2 || té asmábhyaṃ çárma yaṅsann amṛítâ mártyebhyaḥ | bã́dhamânâ ápa dvíshaḥ || 3 || ví naḥ patháḥ suvitã́ya ciyántv índro marútaḥ | pûshã́ bhágo vándyâsaḥ || 4 || utá no dhíyo góagrâḥ pū́shan víshṇav évayâvaḥ | kártâ naḥ svastimátaḥ || 5 || 17 ||

mádhu vã́tâ ṛitâyaté mádhu ksharanti síndhavaḥ | mã́dhvîr naḥ santv óshadhîḥ || 6 || mádhu náktam utósháso mádhumat pã́rthivaṃ rájaḥ | mádhu dyaúr astu naḥ pitã́ || 7 || mádhumân no vánaspátir mádhumâñ astu sū́ryaḥ | mã́dhvîr gã́vo bhavantu naḥ || 8 || çáṃ no mitráḥ çáṃ váruṇaḥ çáṃ no bhavatv aryamã́ | çáṃ na índro bṛíhaspátiḥ çáṃ no víshṇur urukramáḥ || 9 || 18 ||

89, 7 pṛíshat-açvâḥ. agni-jihvã́ḥ. ávasâ ã́. 8 devâḥ. paçyema akshá-bhiḥ. ví açema. 9 ít. devâḥ yátra naḥ cakrá. ririshata ã́yuḥ. — 90, 1 ápra-mûrâḥ. 3 amṛítâḥ. 5 víshṇo *iti*. kárta. 7 utá ushásaḥ.

91. 1—4 trishṭubh. 5—16 gâyatrî. 17 ushṇih. 18—23 trishṭubh.

Tvám̧ soma prá cikito manîshā́ tvám̧ rájishṭham ánu neshi pánthâm | táva práṇîtî pitáro na indo devéshu rátnam abhajanta dhī́râḥ || 1 || tvám̧ soma krátubhiḥ sukrátur bhûs tvám̧ dákshaiḥ sudáksho viçvávedâḥ | tvám̧ vṛíshâ vṛishatvébhir mahitvā́ dyumnébhir dyumny àbhavo nṛicákshâḥ || 2 || rā́jno nú te váruṇasya vratā́ni bṛihád gabhîrám̧ táva soma dhā́ma | çúcish ṭvám asi priyó ná mitró dakshā́yyo aryamévâsi soma || 3 || yā́ te dhā́mâni diví yā́ pṛithivyā́m̧ yā́ párvateshv óshadhîshv apsú | tébhir no víçvaiḥ sumánâ áheḷan rā́jant soma práti havyā́ gṛibhâya || 4 || tvám̧ somâsi sátpatis tvám̧ rā́jotá vṛitrahā́ | tvám bhadró asi krátuḥ || 5 || 19 ||

tvám̧ ca soma no váço jîvā́tum̧ ná marâmahe | priyástotro vánaspátiḥ || 6 || tvám̧ soma mahé bhágam̧ tvám̧ yū́na ṛitâyaté | dáksham̧ dadhâsi jîváse || 7 || tvám̧ naḥ soma viçváto rákshâ râjann aghâyatáḥ | ná rishyet tvā́vataḥ sákhâ || 8 || sóma yā́s te mayobhúva ûtáyaḥ sánti dâçúshe | tā́bhir no 'vitā́ bhava || 9 || imám̧ yajnám idám̧ váco jujushâṇá upā́gahi | sóma tvám̧ no vṛidhé bhava || 10 || 20 ||

sóma gîrbhísh ṭvâ vayám̧ vardháyâmo vacovídaḥ | sumṛiḷîkó na ā́ viça || 11 || gayasphā́no amîvahā́ vasuvít pushṭivárdhanaḥ | sumitráḥ soma no bhava || 12 || sóma rârandhí no hṛidí gā́vo ná yávaseshv ā́ | márya iva svá okyè || 13 || yáḥ soma sakhyé táva râráṇad deva mártyaḥ | tám̧ dákshaḥ sacate kavíḥ || 14 || urushyā́ ṇo abhíçasteḥ sóma ní pâhy áṅhasaḥ | sákhâ suçéva edhi naḥ || 15 || 21 ||

91, 2 dyumnī́ abhavaḥ. 3 çúciḥ tvám. aryamā́-iva asi. 5 soma asi. rā́jâ utá. 7 yū́ne. 8 ráksha. 10 upa-ā́gahi. 11 gíḥ-bhíḥ tvā. 13 své. 15 urushyá naḥ.

ā́ pyâyasva sám etu te viçvátaḥ soma vṛíshṇyam | bhávâ vā́jasya saṃgathé || 16 || ā́ pyâyasva madintama sóma víçvebhir aṅçúbhiḥ | bhávâ naḥ suçrávastamaḥ sákhâ vṛidhé || 17 || sáṃ te páyâṅsi sám u yantu vā́jâḥ sáṃ vṛíshṇyâny abhimâtishā́haḥ | âpyā́yamâno amṛítâya soma diví çrávâṅsy uttamā́ni dhishva || 18 || yā́ te dhā́mâni havíshâ yájanti tā́ te víçvâ paribhū́r astu yajnám | gayasphā́naḥ pratáraṇaḥ suvī́ró 'vîrahâ prá carâ soma dúryân || 19 || sómo dhenúṃ sómo árvantam âçúṃ sómo vîráṃ karmaṇyàṃ dadâti | sâdanyàṃ vidathyàṃ sabhéyam pitṛiçrávaṇaṃ yó dádâçad asmai || 20 || 22 ||

áshâḷhaṃ yutsú pṛítanâsu pápṛiṃ svarshā́m apsā́ṃ vṛijánasya gopā́m | bhareshujā́ṃ sukshitíṃ suçrávasaṃ jáyantaṃ tvā́m ánu madema soma || 21 || tvám imā́ óshadhîḥ soma víçvâs tvám apó ajanayas tváṃ gā́ḥ | tvám ā́ tatanthorv àntárikshaṃ tváṃ jyótishâ ví támo vavartha || 22 || devéna no mánasâ deva soma râyó bhâgáṃ sahasâvann abhí yudhya | mā́ tvā́ tanad ī́çishe vîryàsyobháyebhyaḥ prá cikitsâ gávishṭau || 23 || 23 ||

92. 1—4 jagatî. 5—12 trishṭubh. 13—18 ushṇih.

Etā́ u tyā́ ushásaḥ ketúm akrata pū́rve árdhe rájaso bhânúm añjate | nishkṛiṇvânā́ ā́yudhânîva dhṛishṇávaḥ práti gā́vó 'rushîr yanti mâtáraḥ || 1 || úd apaptann aruṇā́ bhânávo vṛíthâ svâyújo árushîr gā́ ayukshata | ákrann ushā́so vayúnâni pûrváthâ rúçantam bhânúm árushîr açiçrayuḥ || 2 || árcanti nā́rîr apáso ná vishṭíbhiḥ samânéna yójanenā́

91, 16. 17 bháva. 19 su-vîró ávîra-hâ prá cara. 21 bhareshu-jā́m. 22 tatantha urú antáriksham. 23 tvâ ā́. vîryàsya ubháyebhyaḥ. cikitsa. — 92, 1 ā́yudhâni-iva. gā́vaḥ árushîḥ. 2 aruṇā́ḥ. yójanena ā́.

parâvátaḥ | ísham váhantîḥ sukríte sudā̆nave víçvéd áha yájamânâya sunvaté || 3 || ádhi péçâṅsi vapate nritū̆r ivā̆pornute váksha usréva bárjaham | jyótir víçvasmai bhúvanâya krinvatī̆ gā̆vo ná vrajám vy ùshā̆ âvar támaḥ || 4 || práty arcī̆ rúçad asyâ adarçi ví tishṭhate bā̆dhate krishnám ábhvam | svárum ná péço vidátheshv añjáñ citrám divó duhitā̆ bhânúm açret || 5 || 24 ||

átârishma támasas pârám asyóshā̆ uchántî vayúnâ kriṇoti | çriyé chándo ná smayate vibhâtī̆ suprátîkâ saumanasā̆yâjîgaḥ || 6 || bhā̆svatî netrī̆ sûnrítânâm diváḥ stave duhitā̆ gótamebhiḥ | prajā̆vato nriváto áçvabudhyân úsho góagrâñ úpa mâsi vā̆jân || 7 || úshas tám açyâm yaçásam suvī̆ram dâsápravargam rayím áçvabudhyam | sudáṅsasâ çrávasâ yā̆ vibhā̆si vā̆japrasûtâ subhage brihántam || 8 || víçvâni devī̆ bhúvanâbhicákshyâ pratîcī̆ cákshur urviyā̆ ví bhâti | víçvam jîvám caráse bodháyantî víçvasya vā̆cam avidan manâyóḥ || 9 || púnaḥ-punar jā̆yamânâ purâṇī̆ samânám várṇam abhí çúmbhamânâ | çvaghnī̆va kritnúr vija âminânā̆ mártasya devī̆ jaráyanty ā̆yuḥ || 10 || 25 ||

vyûrṇvatī̆ divó ántā̆ñ abodhy ápa svásâram sanutár yuyoti | praminatī̆ manushyâ̆ yugā̆ni yóshâ jârásya cákshasâ ví bhâti || 11 || paçū̆n ná citrā̆ subhágâ prathânā̆ síndhur ná kshóda urviyā̆ vy àçvait | áminatî daívyâni vratā̆ni sū̆ryasya ceti raçmíbhir driçânā̆ || 12 || úshas tác citrám ā̆ bharâsmábhyam vâjinîvati | yéna tokám ca tánayam ca dhā̆mahe || 13 || úsho adyéhá gomaty áçvâvati vibhâvari | revád asmé vy ùcha sûnritâvati || 14 || yukshvā̆ hí vâjinî-

92, 3 víçvâ ít. 4 iva ápa ûrṇute. usrā̆-iva. ví ushā̆ḥ. 5 arcī̆ḥ. 6 asyá ushā̆ḥ. saumanasā̆ya ajîgar *iti*. 9 bhúvanâ abhi-cákshya. avidat. 10 çvaghnī̆-iva. jaráyantî. 12 ví açvait. 13 tát. bhara asmábhyam. 14 adyá ihá. ví ucha. 15 yukshvá.

vaty áçvâñ adyā́ruṇā́ñ ushaḥ | áthâ no víçvâ saúbhagâny ā́ vaha || 15 || 26 ||

áçvinâ vartír asmád ā́ gómad dasrâ híraṇyavat | arvā́g ráthaṃ sámanasâ ní yachatam || 16 || yā́v itthā́ çlókam ā́ divó jyótir jánâya cakráthuḥ | ā́ na ū́rjaṃ vahatam açvinâ yuvám || 17 || éhá devā́ mayobhúvâ dasrā́ híraṇyavartanî | usharbúdho vahantu sómapîtaye || 18 || 27 ||

93. 1—3 anushṭubh. 4—7. 12 trishṭubh. 8a trishṭubh. 8b jagatî. 9—11 gâyatrî.

Ágnîshomâv imáṃ sú me çriṇutáṃ vrishaṇâ hávam | práti sûktā́ni haryatam bhávataṃ dâçúshe máyaḥ || 1 || ágnîshomâ yó adyá vâm idáṃ vácaḥ saparyáti | tásmai dhattaṃ suvī́ryaṃ gávâm póshaṃ sváçvyam || 2 || ágnîshomâ yá ā́hutiṃ yó vâṃ dā́çâd dhavíshkṛitim | sá prajáyâ suvī́ryaṃ víçvam ā́yur vy àçnavat || 3 || ágnîshomâ céti tád vîryàṃ vâṃ yád ámushṇîtam avasám paṇíṃ gā́ḥ | ávâtiratam bṛísayasya çéshó 'vindataṃ jyótir ékam bahúbhyaḥ || 4 || yuvâm etā́ni diví rocanā́ny agníç ca soma sákratû adhattam | yuvâṃ síndhūñr abhíçaster avadyā́d ágnîshomâv ámuñcataṃ gṛibhîtā́n || 5 || ā́nyáṃ divó mâtaríçvâ jabhârā́mathnâd anyám pári çyenó ádreḥ | ágnîshomâ bráhmaṇâ vâvṛidhâ-nórúṃ yajnā́ya cakrathur u lokám || 6 || 28 ||

ágnîshomâ havíshaḥ prásthitasya vîtáṃ háryataṃ vṛi-shaṇâ jushéthâm | suçármâṇâ svávasâ hí bhûtám áthâ dhattaṃ yájamânâya çáṃ yóḥ || 7 || yó agnī́shómâ havíshâ saparyā́d devadrī́câ mánasâ yó ghṛiténa | tásya vratáṃ rakshatam pâtám áṅhaso viçé jáṇâya máhi çárma yachatam

92, 15 adyá aruṇā́n. átha. 18 ā́ ihá. — 93, 3 havíḥ-kṛitim. ví açnavat. 4 áva atiratam. çéshaḥ ávindatam. 5 sákratû *iti*. 6 ā́ anyám. jabhâra ámathnât. vavṛidhânā́ urúm. 7 átha.

|| 8 || ágnîshomâ sávedasâ sáhûtî vanataṃ gíraḥ | sáṃ devatrā̆ babhûvathuḥ || 9 || ágnîshomâv anéna vâṃ yó vâṃ ghṛiténa dā̆çati | tásmai dîdayatam bṛihát || 10 || ágnîshomâv imā̆ni no yuváṃ havyā̆ jujoshatam | ā̆ yâtam úpa naḥ sácâ || 11 || ágnîshomâ pipṛitám árvato na ā̆ pyâyantâm usríyâ havyasū̆daḥ | asmé bálâni maghávatsu dhattaṃ kṛiṇutáṃ no adhvaráṃ çrushṭimántam || 12 || 29 ||

Caturdaço 'nuvâkaḥ.

94. jagatî. 15. 16 trishṭubh.

Imáṃ stómam árhate jâtávedase rátham iva sám mahemâ manîsháyâ | bhadrā̆ hí naḥ prámatir asya saṃsády ágne sakhyé mā̆ rishâmâ vayáṃ táva || 1 || yásmai tvám âyájase sá sâdhaty anarvā̆ ksheti dádhate suvī̆ryam | sá tûtâva naínam açnoty añhatír ágne — || 2 || çakéma tvâ samídhaṃ sâdháyâ dhíyas tvé devā̆ havír adanty ā̆hutam | tvám âdityā̆ñ ā̆ vaha tā̆n hy ùçmásy ágne — || 3 || bhárâmedhmáṃ kṛiṇávâmâ havī̆ñshi te citáyantaḥ párvaṇâ-parvaṇâ vayám | jîvā̆tave pratarám sâdhayâ dhíyó 'gne — || 4 || viçā̆ṃ gopā̆ asya caranti jantávo dvipác ca yád utá cátushpad aktúbhiḥ | citráḥ praketá usháso mahā̆ñ asy ágne — || 5 || 30 ||

tvám adhvaryúr utá hótâsi pûrvyáḥ praçâstā̆ pótâ janúshâ puróhitaḥ | víçvâ vidvā̆ñ ā̆rtvijyâ dhîra pushyasy ágne — || 6 || yó viçvátaḥ suprátîkaḥ sadṛíñn ási dûré cit sán taḷíd ivā̆ti rocase | rā̆tryâç cid ándho áti deva paçyasy ágne — || 7 || pū̆rvo devâ bhavatu sunvató rátho 'smā̆kaṃ

93, 12 usríyâḥ. — 94, 1 mahema. rishâma. 2 ná enam. 3 sâdháya. devā̆ḥ. hí uçmási. 4 bhárâma idhmám kṛiṇávâma. sâdhaya dhíyaḥ ágne. 5 dvi-pát. 6 hótâ asi. 7 iva áti. 8 devâḥ.

çáṅso abhy àstu dûḍhyàḥ | tád ấ jânîtotá pushyatâ vácó 'gne — || 8 || vadhaír duḥçáṅsâñ ápa dûḍhyò jahi dûré vâ yé ánti vâ ké cid atríṇaḥ | áthâ yajnấya gṛiṇaté sugáṃ kṛidhy ágne — || 9 || yád áyukthâ arushấ róhitâ ráthe vấtajûtâ vṛishabhásyeva te rávaḥ | ấd invasi vaníno dhûmáketunấgne — || 10 || 31 ||

ádha svanấd utá bibhyuḥ patatríṇo drapsấ yát te yavasấdo vy ásthiran | sugáṃ tát te tâvakébhyo ráthebhyó 'gne — || 11 || ayám mitrásya váruṇasya dhấyase 'vayâtấm marútâṃ héḷo ádbhutaḥ | mṛiḷấ sú no bhū̃tv eshâm mánaḥ púnar ágne — || 12 || devó devấnâm asi mitró ádbhuto vásur vásûnâm asi cấrur adhvaré | çármant syâma táva sapráthastamé 'gne — || 13 || tát te bhadráṃ yát sámiddhaḥ své dáme sómâhuto járase mṛiḷayáttamaḥ | dádhâsi rátnaṃ dráviṇaṃ ca dâçúshé 'gne — || 14 || yásmai tváṃ sudraviṇo dádâço 'nâgâstvám adite sarvátâtâ | yám bhadréṇa çávasâ codáyâsi prajấvatâ rấdhasâ té syâma || 15 || sá tvám agne saubhagatvásya vidvấn asmấkam ấyuḥ prá tirehá deva | tán no mitró váruṇo mâmahantâm áditiḥ síndhuḥ pṛithivī́ utá dyaúḥ || 16 || 32 ||

Shashṭho 'dhyâyaḥ.

95. trishṭubh.

Dvé vírûpe carataḥ svárthe anyấnyâ vatsám úpa dhâpayete | hárir anyásyâm bhavati svadhấvâñ chukró anyásyâṃ dadṛiçe suvárcâḥ || 1 || dáçemáṃ tváshṭur janayanta gárbham átandrâso yuvatáyo víbhṛitram | tigmấnîkaṃ svá-

94, 8 abhí astu duḥ-dhyàḥ. jánîta utá pushyata vácaḥ ágne 9 átha. 10 vṛishabhásya-iva. dhûmá-ketunâ ágne. 11 drapsấḥ. ví. ráthebhyaḥ ágne. 12 mṛiḷá. 13 sapráthaḥ-tame ágne. 14 sóma-âhutaḥ. dâçúshe ágne. 16 tira ihá. tát. pṛithivī́. — 95, 1 svárthe *iti* anyấ-anyâ. çukráḥ. 2 dáça imám.

yaçasaṃ jáneshu virócamânam pári shîṃ nayanti ‖ 2 ‖ trī́ṇi jā́nâ pári bhûṣhanty asya samudrá ékaṃ divy ékam apsú | pū́rvâm ánu prá díçam pā́rthivânâm ṛitū́n praçā́sad ví dadhâv anushṭhú ‖ 3 ‖ ká imáṃ vo niṇyám ā́ ciketa vatsó mâtṛī́r janayata svadhā́bhiḥ | bahvînā́ṃ gárbho apásâm upásthân mahā́n kavír níç carati svadhā́vân ‖ 4 ‖ âvíshṭyo vardhate cā́rur âsu jihmā́nâm ûrdhváḥ sváyaçâ upásthe | ubhé tváshṭur bibhyatur jā́yamânât pratîcī́ siṅhám práti joshayete ‖ 5 ‖ 1 ‖

ubhé bhadré joshayete ná méne gā́vo ná vâçrā́ úpa tasthur évaiḥ | sá dákshâṇâṃ dákshapatir babhûvâñjánti yáṃ dakshiṇató havírbhiḥ ‖ 6 ‖ úd yaṃyamîti savitéva bâhū́ ubhé sícau yatate bhîmá ṛiñján | úc chukrám átkam ajate simásmân návâ mâtṛíbhyo vásanâ jahâti ‖ 7 ‖ tvesháṃ rûpáṃ kṛiṇuta úttaraṃ yát sampṛiñcânáḥ sádane góbhir adbhíḥ | kavír budhnám pári marmṛijyate dhī́ḥ sā́ devátâtâ sámitir babhûva ‖ 8 ‖ urú te jráyaḥ páry eti budhnáṃ virócamânam mahishásya dhā́ma | víçvebhir agne sváyaçobhir iddhó 'dabdhebhiḥ pâyúbhiḥ pâhy asmā́n ‖ 9 ‖ dhánvant srótaḥ kṛiṇute gâtúm ûrmíṃ çukraír ûrmíbhir abhí nakshati kshā́m | víçvâ sánâni jaṭháreshu dhatte 'ntár návâsu carati prasū́shu ‖ 10 ‖ evā́ no agne samídhâ vṛidhânó revát pâvaka çrávase ví bhâhi | tán no mitró — ‖ 11 ‖ 2 ‖

96. trishṭubh.

Sá pratnáthâ sáhasâ jā́yamânaḥ sadyáḥ kā́vyâni báḷ adhatta víçvâ | ā́paç ca mitráṃ dhisháṇâ ca sâdhan devā́

9. , 2 sîm. 3 samudré. diví. 4 upá-sthât. 5 pratîcī́ *iti*. 6 bhadre *iti*. méne *iti*. babhûva añjánti. 7 savitā́-iva bâhū́ *iti*. út çukrám. simásmât. 8 kṛiṇute. 9 iddháḥ ádabdhebhiḥ. 11 evá. — 96, 1 báṭ.

agním dhârayan draviṇodā́m ‖ 1 ‖ sá pū́rvayâ nivídâ kavyátâyór imā́ḥ prajā́ ajanayan mánûnâm | vivásvatâ cákshasâ dyā́m apáç ca devā́ a. dh. d. ‖2‖ tám îḷata prathamáṃ yajnasā́dhaṃ víça ā́rîr ā́hutam ṛiñjasânám | ûrjáḥ putrám bharatáṃ sṛiprádânuṃ devā́ — ‖ 3 ‖ sá mâtaríçvâ puruvā́rapushṭir vidád gâtúṃ tánayâya svarvít | viçā́ṃ gopā́ janitā́ ródasyor devā́ — ‖ 4 ‖ náktoshā́sâ várṇam âmémyâne dhâpáyete çíçum ékaṃ samîcī́ | dyā́vâkshā́mâ rukmó antár ví bhâti devā́ — ‖ 5 ‖ 3 ‖

râyó budhnáḥ saṃgámano vásûnâṃ yajnásya ketúr manmasā́dhano véḥ | amṛitatváṃ rákshamâṇâsa enaṃ devā́ — ‖ 6 ‖ nū́ ca purā́ ca sádanaṃ rayîṇā́ṃ jâtásya ca jā́yamânasya ca kshā́m | satáç ca gopā́m bhávataç ca bhū́rer devā́ — ‖ 7 ‖ draviṇodā́ dráviṇasas turásya draviṇodā́ḥ sánarasya prá yaṅsat | draviṇodā́ vîrávatîm ísham no draviṇodā́ râsate dîrghám ā́yuḥ ‖ 8 ‖ evā́ no agne — ‖ 9 ‖ 4 ‖

97. gâyatrî.

Ápa naḥ çóçucad aghám ágne çuçugdhy ā́ rayím | ápa naḥ çóçucad aghám ‖ 1 ‖ sukshetriyā́ sugâtuyā́ vasûyā́ ca yajâmahe | ápa — ‖ 2 ‖ prá yád bhándishṭha eshâm prā́smā́kâsaç ca sûráyaḥ | ápa — ‖ 3 ‖ prá yát te agne sûráyo jā́yemahi prá te vayám | ápa — ‖ 4 ‖ prá yád agnéḥ sáhasvato viçváto yánti bhânávaḥ | ápa — ‖ 5 ‖ tváṃ hí viçvatomukha viçvátaḥ paribhū́r ási | ápa — ‖ 6 ‖ dvísho no viçvatomukhā́ti nâvéva pâraya | ápa — ‖ 7 ‖ sá naḥ síndhum iva nâváyā́ti parshâ svastáye | ápa — ‖ 8 ‖ 5 ‖

96, 2 kavyátâ âyóḥ. ajanayat. 4 gopā́ḥ. 7 nú. 8 draviṇaḥ-dā́ḥ. — 97, 1 çuçugdhí. 3 prá asmā́kâsaḥ 7 viçvataḥ-mukha áti nâvā́-iva. 8 nâváyâ áti parsha.

98. trishṭubh.

Vaiçvânarásya sumataú syâma rā́jâ hí kam bhúvanânâm abhiçrī́ḥ | itó jâtó víçvam idáṃ ví cashṭe vaiçvânaró yatate sū́ryeṇa || 1 || prishṭó diví prishṭó agníḥ prithivyā́m prishṭó víçvâ óshadhîr ā́ viveça | vaiçvânaráḥ sáhasâ prishṭó agníḥ sá no dívâ sá risháḥ pâtu náktam || 2 || vaíçvânara táva tát satyám astv asmā́n rā́yo maghávânaḥ sacantâm | tán no — || 3 || 6 ||

99. trishṭubh.

Jâtávedase sunavâma sómam arâtîyató ní dahâti védaḥ | sá naḥ parshad áti durgā́ṇi víçvâ nâvéva síndhuṃ duritā́ty agníḥ || 1 || 7 ||

100. trishṭubh.

Sá yó vṛíshâ vṛíshṇyebhiḥ sámokâ mahó diváḥ prithivyā́ç ca samrā́ṭ | satînásatvâ hávyo bháreshu marútvân no bhavatv índra ûtī́ || 1 || yásyā́nâptaḥ sū́ryasyeva yā́mo bháre-bhare vṛitrahā́ çúshmo ásti | vṛíshantamaḥ sákhibhiḥ svébhir évair ma° || 2 || divó ná yásya rétaso dúghânâḥ pánthâso yánti çávasā́parîtâḥ | taráddveshâḥ sâsahíḥ paúṅsyebhir ma° || 3 || só ā́ṅgirobhir áṅgirastamo bhûd vṛíshâ vṛíshabhiḥ sákhibhiḥ sákhâ sán | ṛigmíbhir ṛigmī́ gâtúbhir jyéshṭho ma° || 4 || sá sûnúbhir ná rudrébhir ṛíbhvâ nṛishā́hye sâsahvā́ñ amítrân | sánîḷebhiḥ çravasyâni tū́rvan ma° || 5 || 8 || sá manyumī́ḥ samádanasya kartā́smā́kebhir nṛíbhiḥ sū́ryaṃ sanat | asmínn áhant sátpatiḥ puruhûtó ma° || 6 || tám ûtáyo raṇayañ chū́rasâtau táṃ kshémasya kshitáyaḥ

99 nâvā́-iva. duritā́ áti. — 100, 1 sám-okâḥ. 2 yásya ánâptaḥ sū́ryasya-iva. 3 çávasâ ápari-itâḥ. 6 kartā́ asmā́kebhiḥ. 7 çū́ra-sâtau.

kṛiṇvata trā́m | sá víçvasya karúṇasyeça éko ma° || 7 || tám apsanta çávasa utsavéshu náro náram ávase táṃ dhánâya | só andhé cit támasi jyótir vidan ma° || 8 || sá savyéna yamati vrā́dhataç cit sá dakshiṇé sáṃgṛibhîtâ kṛitā́ni | sá kîríṇâ cit sánitâ dhánâni ma° || 9 || sá grā́mebhiḥ sánitâ sá ráthebhir vidé víçvâbhiḥ kṛishṭíbhir nv àdyá | sá paúṅsyebhir abhibhū́r áçastîr ma° || 10 || 9 ||

sá jâmíbhir yát samájâti mîḷhé 'jâmibhir vâ puruhûtá évaiḥ | apā́ṃ tokásya tánayasya jeshé ma° || 11 || sá vajrabhṛíd dasyuhā́ bhîmá ugráḥ sahásracetâḥ çatánîtha ṛíbhvâ | camrîshó ná çávasâ pā́ñcajanyo ma° || 12 || tásya vájraḥ krandati smát svarshā́ divó ná tveshó ravátha̱ḥ çímîvân | táṃ sacante sanáyas táṃ dhánâni ma° || 13 || yásyā́jasraṃ çávasâ mā́nam ukthám paribhujád ródasî viçvátaḥ sîm | sá pârishat krátubhir mandasânó ma° || 14 || ná yásya devā́ devátâ ná mártâ ā́paç caná çávaso ántam âpúḥ | sá praríkvâ tvákshasâ kshmó diváç ca ma° || 15 || 10 ||

rohíc chyâvā́ sumádaṅçur lalâmī́r dyukshā́ râyá ṛijrā́çvasya | vṛíshaṇvantam bíbhratî dhûrshú rátham mandrā́ ciketa nā́hushîshu vikshú || 16 || etát tyát ta indra vṛíshṇa ukthám vârshâgirā́ abhí gṛiṇanti rā́dhaḥ | ṛijrā́çvaḥ práshṭibhir ambarī́shaḥ sahádevo bháyamânaḥ surā́dhâḥ || 17 || dásyûñ chímyûṅç ca puruhûtá évair hatvā́ pṛithivyā́ṃ çárvâ ní barhît | sánat kshétraṃ sákhibhiḥ çvitnyébhiḥ sánat sū́ryaṃ sánad apáḥ suvájraḥ || 18 || viçvā́héndro adhivaktā́ no astv áparihvṛitâḥ sanuyâma vā́jam | tán no — || 19 || 11 ||

100, 7 karúṇasya íçe. 8 vidat. 10 nú adyá. 11 ájâmi -bhiḥ. 13 svaḥ-sā́ḥ. 14 yásya ájasram. ródasî *iti*. 15 devā́ḥ. 16 rohít çyâvā́ sumát-aṅçuḥ. râyé. 17 te. vṛíshṇe. 18 dásyûn çímyûn. 19 viçvā́hâ índraḥ.

101. jagatî. 8—11 trishṭubh.

Prá mandíne pitumád arcatâ váco yáḥ kṛishṇágarbhâ niráhann ṛijíçvanâ | avasyávo vṛíshaṇaṃ vájradakshiṇam marútvantaṃ sakhyā́ya havâmahe || 1 || yó vyàṅsaṃ jâhṛishâṇéna manyúnâ yáḥ çámbaraṃ yó áhan píprum avratám | índro yáḥ çúshṇam açúshaṃ ny ā́vṛiṇaṅ ma° || 2 || yásya dyā́vâpṛithivī́ paúṅsyam mahád yásya vraté váruṇo yásya sū́ryaḥ | yásyéndrasya síndhavaḥ sáçcati vratám ma° || 3 || yó áçvânâṃ yó gávâṃ gópatir vaçī́ yá âritáḥ kármaṇi-karmaṇi sthiráḥ | vîḷóç cid índro yó ásunvato vadhó ma° || 4 || yó víçvasya jágataḥ prâṇatás pátir yó brahmáṇe prathamó gā́ ávindat | índro yó dásyūṅr ádharâṅ avā́tiran ma° || 5 || yáḥ çū́rebhir hávyo yáç ca bhîrúbhir yó dhā́vadbhir hûyáte yáç ca jigyúbhiḥ | índraṃ yáṃ víçvâ bhúvanâbhí saṃdadhúr ma° || 6 || 12 ||

rudrā́ṇâm eti pradíçâ vicakshaṇó rudrébhir yóshâ tanute pṛithú jráyaḥ | índram manîshā́ abhy àrcati çrutám ma° || 7 || yád vâ marutvaḥ paramé sadhásthe yád vâvamé vṛijáne mâdáyâse | áta ā́ yâhy adhvaráṃ no áchâ tvâyā́ havíç cakṛimâ satyarâdhaḥ || 8 || tvâyéndra sómaṃ sushumâ sudaksha tvâyā́ havíç cakṛimâ brahmavâhaḥ | ádhâ niyutvaḥ ságaṇo marúdbhir asmín yajné barhíshi mâdayasva || 9 || mâdáyasva háribhir yé ta indra ví shyasva çípre ví sṛijasva dhéne | ā́ tvâ suçipra hárayo vahantûçán havyā́ni práti no jushasva || 10 || marútstotrasya vṛijánasya gopā́ vayám índreṇa sanuyâma vā́jam | tán no — || 11 || 13 ||

101, 1 arcata. kṛishṇá-garbhâḥ. 2 ní ávṛiṇak. 3 yásya índrasya. 5 ava-átirat. 6 bhúvanâ abhí. 7 manîshā́ abhí arcati. 8 vâ avamé. ácha. cakṛima. 9 tvâ-yā́ indra. susuma. cakṛima. ádha. 10 te. syasva. çípre *iti.* dhéne *iti.* vahantu uçán. 11 gopā́ḥ.

102. jagatî. 11 trishṭubh.

Imā̆ṃ te dhíyam prá bhare mahó mahī́m asyá stotré dhisháṇâ yát ta ânajé | tám utsavé ca prasavé ca sâsahím índraṃ devā̆saḥ çávasâmadann ánu || 1 || asyá çrávo nadyàḥ sápta bibhrati dyā̆vâkshā̆mâ pṛithivī́ darçatáṃ vápuḥ | asmé sûryâcandramásâbhicákshe çraddhé kám indra carato vitarturáṃ || 2 || táṃ smâ rátham maghavan prā̆va sâtáye jaítraṃ yáṃ te anumádâma saṃgamé | âjā̆ na indra mánasâ purushṭuta tvâyádbhyo maghavañ chárma yacha naḥ || 3 || vayáṃ jayema tváyâ yujā̆ vṛítam asmā̆kam áñçam úd avâ bháre-bhare | asmábhyam indra várivaḥ sugáṃ kṛidhi prá çátrûṇâṃ maghavan vṛíshṇyâ ruja || 4 || nā̆nâ hí tvâ hávamânâ jánâ imé dhánânâṃ dhartar ávasâ vipanyávaḥ | asmā̆kaṃ smâ rátham ā̆ tishṭha sâtáye jaítraṃ hī́ndraníbhṛitam mánas táva || 5 || 14 ||

gojítâ bâhū̆ ámitakratuḥ simáḥ kárman-karmañ chatámûtiḥ khajaṃkaráḥ | akalpá índraḥ pratimā̆nam ójasā̆thâ jánâ ví hvayante sishâsávaḥ || 6 || út te çatā̆n maghavan úc ca bhū̆yasa út sahásrâd ririce kṛishṭíshu çrávaḥ | amâtráṃ tvâ dhisháṇâ titvishe mahy ádhâ vṛitrā̆ṇi jighnase puraṃdara || 7 || trivishṭidhā̆tu pratimā̆nam ójasas tisró bhū̆mîr nṛipate trī́ṇi rocanā̆ | átîdáṃ víçvam bhúvanaṃ vavakshithâçatrúr indra janúshâ sanā̆d asi || 8 || tvā̆ṃ devéshu prathamáṃ havâmahe tváṃ babhûtha pṛítanâsu sâsahíḥ | sémáṃ naḥ kârúm upamanyúm udbhídam índraḥ kṛiṇotu prasavé rátham puráḥ || 9 || tváṃ jigetha ná dhánâ rurodhithā̆rbheshv âjā̆ maghavan mahátsu ca | tvā̆m ugrám ávase sáṃ çiçîmasy

102, 1 te. çávasâ amadan. 2 sûryâcandramásâ abhi-cákshe. 3 sma. prá ava. çárma. 4 ava. 5 hávamânâḥ. sma. hí indra. 6 bâhū̆ *iti*. çatám-ûtiḥ. ójasâ átha jánâḥ. 7 çatā̆t. út. mahī̆ ádha. 8 áti idám. vavakshitha açatrúḥ. 9 sáḥ imám. 10 rurodhitha árbheshu.

áthâ na indra hávaneshu codaya ‖ 10 ‖ viçvā́héndro — ‖ 11 ‖ 15 ‖

103. trishṭubh.

Tát ta indriyám paramám parâcaír ádhârayanta kaváyaḥ purédáṃ | kshamédám anyád divy ànyád asya sám î pṛicyate samanéva ketúḥ ‖ 1 ‖ sá dhârayat pṛithivī́m paprâthac ca vájreṇa hatvā́ nír apáḥ sasarja | áhann áhim ábhinad rauhiṇáṃ vy áhan vyàṅsam maghávâ çácîbhiḥ ‖ 2 ‖ sá jâtū́bharmâ çraddádhâna ójaḥ púro vibhindánn acarad ví dā́sîḥ | vidvā́n vajrin dásyave hetím asyā́ryaṃ sáho vardhayâ dyumnám indra ‖ 3 ‖ tád ûcúshe mā́nushemā́ yugā́ni kîrtényam maghávâ nā́ma bíbhrat | upaprayán dasyuhátyâya vajrī́ yád dha sûnúḥ çrávase nā́ma dadhé ‖ 4 ‖ tád asyedám paçyatâ bhū́ri pushṭáṃ çrád índrasya dhattana vîryâya | sá gā́ avindat só avindad áçvânt sá óshadhîḥ só apáḥ sá vánâni ‖ 5 ‖ 16 ‖

bhū́rikarmaṇe vṛishabhā́ya vṛíshṇe satyáçushmâya sunavâma sómam | yá âdṛítyâ paripanthī́va çū́ró 'yajvano vibhájann éti védaḥ ‖ 6 ‖ tád indra préva vîryàṃ cakartha yát sasántaṃ vájreṇā́bodhayó 'him | ánu tvâ pátnîr hṛishitáṃ váyaç ca víçve devā́so amadann ánu tvâ ‖ 7 ‖ çúshṇam pípruṃ kúyavaṃ vṛitrám indra yadā́vadhîr ví púraḥ çámbarasya | tán no — ‖ 8 ‖ 17 ‖

104. trishṭubh.

Yónish ṭa indra nisháde akâri tám ā́ ní shîda svânó

102, 10 átha. — 103, 1 te. purā́ idám. kshamā́ idám. diví anyát. îm̃ *iti*. samanā́-iva. 2 papráthat. ví. 3 asya ā́ryam. vardhaya. 4 mā́nushâ imā́. ha. 5 asya idám paçyata. 6 â-dṛítya paripanthī́-iva çū́raḥ áyajvanaḥ. 7 prá-iva. vájreṇa ábodhayaḥ áhim. 8 yadā́ ávadhîḥ. — 104, 1 te.

nā́rvâ | vimúcyâ váyo ’vasā́yā́çvân doshā́ vástor váhîyasaḥ prapitvé ‖ 1 ‖ ó tyé nára índram ûtáye gur nū́ cit tā́nt sadyó ádhvano jagamyât | devā́so manyúṃ dā́sasya çcamnan té na ā́ vakshant suvitā́ya várṇam ‖ 2 ‖ áva tmánâ bharate kétavedâ áva tmánâ bharate phénam udán | kshîréṇa snâtaḥ kúyavasya yóshe haté té syâtâm pravaṇé çíphâyâḥ ‖ 3 ‖ yuyópa nā́bhir úparasyâyóḥ prá pū́rvâbhis tirate rā́shṭi çū́raḥ | añjasī́ kuliçī́ vîrápatnî páyo hinvânā́ udábhir bharante ‖ 4 ‖ práti yát syā́ nī́thā́darçi dásyor óko nā́châ sádanaṃ jânatī́ gât | ádha smâ no maghavañ carkṛitā́d ín mā́ no maghéva nishshapī́ párâ dâḥ ‖ 5 ‖ 18 ‖

sá tváṃ na indra sū́rye só apsv ànâgâstvá ā́ bhaja jîvaçaṅsé | mā́ntarâm bhújam ā́ rîrisho naḥ çráddhitaṃ te mahatá indriyā́ya ‖ 6 ‖ ádhâ manye çrát te asmâ adhâyi vṛíshâ codasva mahaté dhánâya | mā́ no ákṛite puruhûta yónâv índra kshúdhyadbhyo váya âsutíṃ dâḥ ‖ 7 ‖ mā́ no vadhîr indra mā́ párâ dâ mā́ naḥ priyā́ bhójanâni prá moshîḥ | âṇḍā́ mā́ no maghavañ chakra nír bhen mā́ naḥ pā́trâ bhet sahájânushâṇi ‖ 8 ‖ arvā́ñ éhi sómakâmaṃ tvâhur ayáṃ sutás tásya pibâ mádâya | uruvyácâ jaṭhára ā́ vṛishasva pitéva naḥ çṛiṇuhi hûyámânaḥ ‖ 9 ‖ 19 ‖

105. paṅkti. 8 mahâbṛihatî yavamadhyâ. 19 trishṭubh.

Candrámâ apsv àntár ā́ suparṇó dhâvate diví | ná vo hiraṇyanemayaḥ padáṃ vindanti vidyuto vittám me asyá rodasî ‖1‖ ártham íd vā́ u arthína ā́ jâyā́ yuvate pátim | tuñjā́te vṛíshṇyam páyaḥ paridā́ya rásaṃ duhe vittám° ‖2‖ mó

104, 1 ná árvâ. vi-múcya. ava-sā́ya áçvân. 2 ó *iti*. nú. 3 yoshé *iti*. 4 úparasya âyóḥ. 5 nī́thâ ádarçi. ná ácha. sma. ít. maghā́-iva. 6 apsú anâgâḥ-tvé. mā́ ántarâm. mahaté. 7 ádha. asmai. 8 dâḥ. çakra. bhet. 9 ā́ ihi. tvâ âhuḥ. piba. uru-vyácâḥ jaṭháre. pitā́-iva. — 105, 1 apsú antáḥ. 2 vaí ûṃ *iti*.

shú devâ adáḥ svàr áva pâdi divás pári | mā̆ somyásya çambhúvaḥ çū̆ne bhûma kádâ caná vittám° ||3|| yajnám prichâmy avamám̩ sá tád dûtó ví vocati | kvà ritám pûrvyám̩ gatám̩ kás tád bibharti nū̆tano vi° || 4 || amī̆ yé devâḥ stháne trishv ā̆ rocané diváḥ | kád va ritám̩ kád ánritam̩ kvà pratnā̆ va ā̆hutir vi° || 5 || 20 ||

kád va ritásya dharṇasí kád várunasya cákshaṇam | kád aryamṇó mahás pathā̆ti krâmema dûḍhyò vi° || 6 || ahám̩ só asmi yáḥ purā̆ suté vádâmi kā̆ni cit | tám mâ vyanti âdhyò vríko ná trishṇájam mrigám̩ vi° || 7 || sám mâ tapanty abhítaḥ sapátnîr iva párçavaḥ | mū̆sho ná çiçnā̆ vy àdanti mâdhyàḥ stotā̆ram̩ te çatakrato vi° || 8 || amī̆ yé saptá raçmáyas tátrâ me nā̆bhir ā̆tatâ | tritás tád vedâptyáḥ sá jâmitvā̆ya rebhati vi° || 9 || amī̆ yé pāñcoksháṇo mádhye tasthúr mahó diváḥ | devatrā̆ nú pravā̆cyam̩ sadhrîcînā̆ ní vâvritur vi° || 10 || 21 ||

suparṇā̆ etá âsate mádhya âródhane diváḥ | té sedhanti pathó vrikam̩ tárantam̩ yahvátîr apó vi° || 11 || návyam̩ tád ukthyàm̩ hitám̩ dévâsaḥ supravâcanám | ritám arshanti síndhavaḥ satyám̩ tâtâna sū̆ryo vi° || 12 || ágne táva tyád ukthyàm̩ devéshu asty ā̆pyam | sá naḥ sattó manushvád ā̆ devā̆n yakshi vidúshṭaro vi° || 13 || sattó hótâ manushvád ā̆ devā̆ñ áchâ vidúshṭaraḥ | ágnir havyā̆ sushûdati devó devéshu médhiro vi° || 14 || bráhmâ kriṇoti váruṇo gâtuvídam̩ tám îmahe | vy ûrṇoti hridā̆ matím̩ návyo jâyatâm ritám̩ vi° || 15 || 22 ||

asaú yáḥ pánthâ âdityó diví pravā̆cyam̩ kritáḥ | ná sá

105, 3 mó *iti* sú. 4 kvà. 5 trishú. 6 pathā̆ áti. duḥ-dhyàḥ. 8 ví adanti mâ â-dhyàḥ. 9 tátra. veda âptyáḥ. 10 páñca ukshánaḥ. sadhrîcînā̆ḥ. 11 eté. mádhye. 12 tatâna. 14 ácha 15 bráhma. ví ûrṇoti.

devâ atikráme táṃ martâso ná paçyatha vi° || 16 || tritáḥ kū̆pé 'vahito devā̆n havata ûtáye | tác chuçrâva bṛíhaspátiḥ kṛiṇvánn aṅhûraṇā̆d urú vi° || 17 || aruṇó mâ sakṛíd vṛíkaḥ pathā̆ yántaṃ dadárça hí | új jihîte nicā̆yyâ táshṭeva pṛishṭyâmayī́ vi° || 18 || enā̆ṅgûshéṇa vayám índravanto 'bhí shyâma vṛijáne sárvavîrâḥ | tán no — || 19 || 23 ||

Pañcadaço 'nuvâkaḥ.

106. jagatî. 7 trishṭubh.

Índram mitráṃ váruṇam agním ûtáye mā̆rutaṃ çárdho áditiṃ havâmahe | ráthaṃ ná durgā̆d vasavaḥ sudânavo víçvasmân no áṅhaso nísh pipartana || 1 || tá âdityâ ā̆ gatâ sarvátâtaye bhûtá devâ vṛitratū̆ryeshu çambhúvaḥ | ráthaṃ — || 2 || ávantu naḥ pitáraḥ supravâcanā̆ utá devī́ devápu-tre ṛitâvṛídhâ | ráthaṃ — ||3|| nárâçáṅsaṃ vâjínaṃ vâjáyann ihá kshayádvîram pûsháṇaṃ sumnaír îmahe | ráthaṃ — ||4|| bṛíhaspate sádam ín naḥ sugáṃ kṛidhi çáṃ yór yát te mánurhitaṃ tád îmahe | ráthaṃ — || 5 || índraṃ kútso vṛitraháṇaṃ çácîpátiṃ kâṭé níbâḷha ṛíshir ahvad ûtáye | ráthaṃ — || 6 || devaír no devy áditir ní pâtu devás trâtā̆ trâyatâm áprayuchan | tán no — || 7 || 24 ||

107. trishṭubh.

Yajnó devā̆nâm práty eti sumnám ā̆dityâso bhávatâ mṛiḷayántaḥ | ā̆ vo 'rvā̆cî sumatír vavṛityâd aṅhóç cid yā̆ varivovíttarā̆sat || 1 || úpa no devā̆ ávasā̆ gamantv áṅgirasâṃ sā̆mabhiḥ stûyámânâḥ | índra indriyaír marúto marúdbhir

---

105, 17 kū̆pe áva-hitaḥ. havate. tát çuçrā̆va. 18 út. ni-cā̆yya táshtâ -iva pṛishṭi-âmayī́. 19 enā̆ âṅgûshéṇa. syâma. — **106,** 1 víçvasmât. 2 té. gata. devâḥ. 3 devī́ *iti*. deváputre *iti*. 5 ít. 7 devī́. — **107,** 1 bhávata. varivovít-tarâ ásat. 2 ávasâ ā̆.

âdityaír no áditiḥ çárma yaṅsat ‖ 2 ‖ tán na índras tád váruṇas tád agnís tád aryamā́ tát savitā́ cáno dhât | tán no — ‖ 3 ‖ 25 ‖

108. trishṭubh.

Yá indrâgnî citrátamo rátho vâm abhí víçvâni bhúvanâni cáshṭe | ténā́ yâtaṃ saráthaṃ tasthivā́ṅsā́thâ sómasya pibataṃ sutásya ‖ 1 ‖ yā́vad idám bhúvanaṃ víçvam ásty uruvyácâ varimátâ gabhîrám | tā́vā̂n̐ ayám pā́tave sómo astv áram indrâgnî mánase yuvábhyâm‖2‖cakrā́the hí sadhryàñ nā́ma bhadráṃ sadhrîcînā́ vṛitrahaṇâ utá sthaḥ | tā́v indrâgnî sadhryàñcâ nishádyâ vṛíshṇaḥ sómasya vṛishaṇā́ vṛishethâm ‖ 3 ‖ sámiddheshv agníshv ânajânā́ yatásrucâ barhír u tistirâṇā́ | tîvraíḥ sómaiḥ párishiktebhir arvā́g éndrâgnî saumanasā́ya yâtam ‖ 4 ‖ yā́nîndrâgnî cakráthur vîryầṇi yā́ni rûpā́ṇy utá vṛíshṇyâni | yā́ vâm pratnā́ni sakhyā́ çivā́ni tébhiḥ sómasya pibataṃ sutásya ‖ 5 ‖ 26 ‖

yád ábravam prathamáṃ vâṃ vṛiṇânò 'yáṃ sómo ásurair no vihávyaḥ | tā́ṃ satyā́ṃ çraddhā́m abhy ā́ hí yâtám áthâ sómasya pibataṃ sutásya ‖ 6 ‖ yád indrâgnî mádathaḥ své duroṇé yád brahmáṇi rā́jani vâ yajatrâ | átaḥ pári vṛishaṇâv ā́ hí yâtám áthâ sómasya pibataṃ sutásya ‖ 7 ‖ yád indrâgnî yádushu turváçeshu yád druhyúshv ánushu pûrúshu stháḥ | átaḥ — ‖ 8 ‖ yád indrâgnî avamásyâm pṛithivyā́m madhyamásyâm paramásyâm utá stháḥ | átaḥ — ‖9‖ yád indrâgnî paramásyâm pṛithivyā́m madhyamásyâm avamásyâm utá stháḥ | átaḥ — ‖10‖ yád indrâgnî diví shṭhó yát pṛithivyā́ṃ yát párvateshv óshadhîshv apsú | átaḥ — ‖ 11 ‖ yád

107, 3 tát. — 108, 1 téna ā́. tasthi-vā́ṅsâ átha. 3 sadhryàk. vṛitra-hanau. ni-sádya. vṛishaṇâ ā́. 4 ā́ indrâgnî. 5 yā́ni indrâgnî. 6 vṛiṇânáḥ ayám. abhí. átha. 9 indrâgnî *iti*. 11 stháḥ.

indrâgnî úditâ sū́ryasya mádhye diváḥ svadháyâ mâdáyethe | átaḥ — || 12 || evéndrâgnî papivā́ṅsâ sutásya víçvâsmábhyaṃ sáṃ jayataṃ dhánâni | tán no — || 13 || 27 ||

109. trishṭubh.

Ví hy ákhyam mánasâ vásya ichánn índrâgnî jnâsá utá vâ sajâtā́n | nā́nyā́ yuvát prámatir asti máhyaṃ sá vâṃ dhíyaṃ vâjayántîm ataksham || 1 || áçravaṃ hí bhûridā́vattarâ vâṃ víjâmâtur utá vâ ghâ syâlā́t | áthâ sómasya práyatî yuvábhyâm índrâgnî stómaṃ janayâmi návyam || 2 || mā́ chedma raçmī́ñr íti nā́dhamânâḥ pitṛ̂ṇā́ṃ çaktī́r anuyáchamânâḥ | indrâgníbhyâṃ káṃ vṛ́shaṇo madanti tā́ hy ádrî dhisháṇâyâ upásthe || 3 || yuvā́bhyâṃ devī́ dhisháṇâ mádâyéndrâgnî sómam uçatī́ sunoti | tā́v açvinâ bhadrahastâ supâṇî ā́ dhâvatam mádhunâ pṛiñktám apsú || 4 || yuvā́m indrâgnî vásuno vibhâgé tavástamâ çuçrava vṛitrahátye | tā́v âsádyâ barhíshi yajné asmín prá carshaṇî mâdayethâṃ sutásya || 5 || 28 ||

prá carshaṇíbhyaḥ pṛitanâháveshu prá pṛithivyā́ riricâthe diváç ca | prá síndhubhyaḥ prá giríbhyo mahitvā́ préndrâgnî víçvâ bhúvanā́ty anyā́ || 6 || ā́ bharataṃ çíkshataṃ vajrabâhû asmā́ñ̄ indrâgnî avataṃ çácîbhiḥ | imé nú té raçmáyaḥ sū́ryasya yébhiḥ sapitváṃ pitáro na ā́san || 7 || púraṃdarâ çíkshataṃ vajrahastâsmā́ñ̄ indrâgnî avatam bháreshu | tán no — || 8 || 29 ||

110. jagatî. 5. 9 trishṭubh.

Tatám me ā́pas tád u tâyate púnaḥ svā́dishṭhâ dhîtír

108, 12 indrâgnî *iti*. 13 evá indrâgnî *iti*. víçvâ asmábhyam. — 109, 1 hí. ná anyā́. 2 gha. átha. 3 hí ádrî *iti*. 4 mádâya índrâgnî *iti*. supâṇî *iti*. 5 â-sádya. 6 pṛithivyā́ḥ. prá indrâgnî *iti*. bhúvanâ áti. 7 vajrabâhû *iti*. indrâgnî *iti*. 8 vajra-hastâ asmā́n indrâgnî *iti*.

ucáthâya çasyate | ayáṃ samudrá ihá viçvádevyaḥ svā́hâkṛitasya sám u tṛipṇuta ṛibhavaḥ || 1 || âbhogáyam prá yád ichánta aítanā́pâkâḥ prā́ñco máma ké cid âpáyaḥ | saúdhanvanâsaç caritásya bhûmánā́gachata savitúr dâçúsho gṛiháṃ ||2|| tát savitā́ vo 'mṛitatvám ā́suvat ágohyaṃ yác chravāyanta aítana | tyáṃ cic camasám ásurasya bhákshaṇam ékaṃ sántam akṛiṇutâ cáturvayam || 3 || vishṭvī́ çámî taraṇitvéna vâgháto mártâsaḥ sánto amṛitatvám ânaçuḥ | saudhanvanā́ ṛibhávaḥ sū́racakshasaḥ saṃvatsaré sám apṛicyanta dhîtíbhiḥ || 4 || kshétram iva ví mamus téjanenañ́ ékam pā́tram ṛibhávo jéhamânam | úpastutâ upamáṃ nā́dhamânâ ámartyeshu çráva ichámânâḥ || 5 || 30 ||

ā́ manîshā́m antárikshasya nṛíbhyaḥ srucéva ghṛitáṃ juhavâma vidmánâ | taraṇitvā́ yé pitúr asya saçcirá ṛibhávo vā́jam aruhan divó rájaḥ || 6 || ṛibhúr na índraḥ çávasâ návîyân ṛibhúr vā́jebhir vásubhir vásur dadíḥ | yushmā́kaṃ devâ ávasā́hani priyè 'bhí tishṭhema pṛitsutī́r ásunvatâm || 7 || níç cármaṇa ṛibhavo gā́m apiṅçata sáṃ vatsénâsṛijatâ mâtáram púnaḥ | saúdhanvanâsaḥ svapasyáyâ naro jívrî yúvânâ pitárâkṛiṇotana || 8 || vā́jebhir no vā́jasâtâv aviḍḍhy ṛibhumā́ñ indra citrám ā́ darshi rā́dhaḥ | tán no — || 9 || 31 ||

111. jagatî. 5 trishṭubh.

Tákshan ráthaṃ suvṛítaṃ vidmanā́pasas tákshan hárî indravā́hâ vṛíshaṇvasû | tákshan pitṛíbhyâm ṛibhávo yúvad váyas tákshan vatsā́ya mâtáraṃ sacâbhúvam || 1 || ā́ no yajñā́ya takshata ṛibhumád váyaḥ krátve dákshâya suprajā́-

---

110, 1 tṛipṇuta. 2 aítana ápâkâḥ. bhûmánâ ágachata. 3 ā́ asuvat. yát çraváyantaḥ. cit. akṛiṇuta. 4 saudhanvanā́ḥ. 5 téjanena. 6 srucā́-iva. saçciré. 7 ávasâ áhani priyé abhí. 8 vatséna asṛijata. pitárâ akṛiṇotana. — **111,** 1 vidmanā́-apasaḥ. hárî *iti*. 2 takshata.

vatîm ísham | yáthâ ksháyâma sárvavîrayâ viçā́ tán naḥ çárdhâya dhâsathâ sv ìndriyám || 2 || ā́ takshata sâtím asmábhyam ṛibhavaḥ sâtíṃ ráthâya sâtím árvate naraḥ | sâtíṃ no jaítrîṃ sám maheta viçváhâ jâmím ájâmim pṛ́itanâsu sakshániṃ || 3 || ṛibhukshánam índram ā́ huva ûtáya ṛibhū́n vā́jân marútaḥ sómapîtaye | ubhā́ mitrā́váruṇâ nûnám açvínâ té no hinvantu sâtáye dhiyé jishé || 4 || ṛibhúr bhárâya sáṃ çiçâtu sâtíṃ samaryajíd vā́jo asmā́ñ avishṭu | tán no — || 5 || 32 ||

112. jagatí. 24. 25 trishṭubh.

Īḷe dyā́vâpṛithivī́ pûrvácittaye 'gníṃ gharmáṃ surúcaṃ yā́mann ishṭáye | yā́bhir bháre kârám áṅçâya jínvathas tā́bhir û shú ûtíbhir açvinā́ gatam || 1 || yuvór dânā́ya subhárâ asaçcáto rátham ā́ tasthur vacasáṃ ná mántave | yā́bhir dhíyó 'vathaḥ kármann ishṭáye tā́bhir — || 2 || yuváṃ tā́sâṃ divyásya praçā́sane viçā́ṃ kshayatho amṛ́itasya majmánâ | yā́bhir dhenúm asvàm pínvatho narâ tā́bhir — || 3 || yā́bhiḥ párijmâ tánayasya majmánâ dvimâtā́ tûrshú taráṇir vibhū́shati | yā́bhis trimántur ábhavad vicakshaṇás tā́bhir — || 4 || yā́bhî rebháṃ nívṛitaṃ sitám adbhyá úd vándanam aírayataṃ svàr dṛiçé | yā́bhiḥ káṇvam prá sísbâsantam ā́vataṃ tā́bhir — || 5 || 33 ||

yā́bhir ántakaṃ jásamânam ā́raṇe bhujyúṃ yā́bhir avyathíbhir jijinváthuḥ | yā́bhiḥ karkándhuṃ vayyàṃ ca jínvathas tā́bhir — || 6 || yā́bhiḥ çucantíṃ dhanasā́ṃ sushaṃsádaṃ taptáṃ gharmám omyā́vantam átraye | yā́bhiḥ pṛiçnigum purukútsam ā́vataṃ tā́bhir — || 7 || yā́bhiḥ çácîbhir

111, 2 tát. dhâsatha sú indriyám. 4 huve ûtáye. — 112, 1 ûṃ *iti* sú. açvinâ ā́. 2 dhíyaḥ ávathaḥ. 5 yā́bhiḥ. 6 â-áraṇe. 7 su-saṃsádam.

vṛishaṇâ parâvṛíjam prā̆ndhám̐ çroṇám̐ cákshasa étave kṛitháḥ | yā̆bhir vártikâm̐ grasitā̆m ámuñcatam̐ tā̆bhir — || 8 || yā̆bhiḥ síndhum mádhumantam ásaçcatam̐ vásishṭham̐ yā̆bhir ajarâv ájinvatam | yā̆bhiḥ kútsam̐ çrutáryam̐ náryam ā̆vatam̐ tā̆bhir — || 9 || yā̆bhir viçpálâm̐ dhanasā̆m atharvyàm̐ sahásramîḷha âjā̆v ájinvatam | yā̆bhir váçam açvyám preṇím ā̆vatam̐ tā̆bhir — || 10 || 34 ||

yā̆bhiḥ sudânû auçijā̆ya vaṇíje dîrgháçravase mádhu kóço áksharat | kakshī̆vantam̐ stotā̆ram̐ yā̆bhir ā̆vatam̐ tā̆bhir — || 11 || yā̆bhî rasā̆m̐ kshódasodnáḥ pipinváthuṛ anaçvám̐ yā̆bhî rátham ā̆vatam̐ jishé | yā̆bhis triçóka usríyâ udā̆jata tā̆bhir — || 12 || yā̆bhiḥ sū̆ryam pariyâtháḥ parâváti mandhâtā̆ram̐ kshaítrapatyeshv ā̆vatam | yā̆bhir vípram prá bharádvâjam ā̆vatam̐ tā̆bhir — || 13 || yā̆bhir mahā̆m atithigvám̐ kaçojúvam̐ dívodâsam̐ çambarahátya ā̆vatam | yā̆bhiḥ pûrbhídye trasádasyum ā̆vatam̐ tā̆bhir — || 14 || yā̆bhir vamrám̐ vipipânám upastutám̐ kalím̐ yā̆bhir vittájânim̐ duvasyáthaḥ | yā̆bhir vyàçvam utá pṛíthim ā̆vatam̐ tā̆bhir — || 15 || 35 ||

yā̆bhir narâ çayáve yā̆bhir átraye yā̆bhiḥ purā̆ mánave gâtúm îsháthuḥ | yā̆bhiḥ çā̆rîr ā̆jatam̐ syū̆maraçmaye tā̆bhir — || 16 || yā̆bhiḥ páṭharvâ jáṭharasya majmánâgnír nā̆dîdec citá iddhó ájmann ā̆ | yā̆bhiḥ çáryâtam ávatho mahâdhané tā̆bhir — || 17 || yā̆bhir añgiro mánasâ niraṇyáthó 'gram̐ gáchatho vivaré góarṇasaḥ | yā̆bhir mánum̐ çū̆ram ishā̆ samā̆vatam̐ tā̆bhir — || 18 || yā̆bhiḥ pátnîr vimadā̆ya nyûháthur ā̆ gha vâ yā̆bhir aruṇī̆r áçikshatam | yā̆bhiḥ sudā̆sa ûháthuḥ sudevyàm̐ tā̆bhir — || 19 || yā̆bhiḥ çám̐tâtî bhávatho

112, 8 prá andhám. cákshase. 10 sahásra-mîḷhe. 11 sudânû iti. 12 yā̆bhiḥ. kshódasâ udnáḥ. 14 çambara-hátye. 17 majmánâ agníḥ ná ádîdet. 18 ni-raṇyáthaḥ ágram. 19 su-dā̆se 20 çám̐tâtî iti.

dadâçúshe bhujyúm̧ yā́bhir ávatho yā́bhir ádhrigum | omyā́vatîm̧ subhárâm ṛitastúbham̧ tā́bhir — || 20 || 36 ||

yā́bhiḥ kṛiçā́num ásane duvasyátho javé yā́bhir yū́no árvantam ā́vatam | mádhu priyám bharatho yát saráḍbhyas tā́bhir — || 21 || yā́bhir náram̧ goshuyúdham̧ nṛishā́hye kshétrasya sâtā́ tánayasya jínvathaḥ | yā́bhî ráthâñ ávatho yā́bhir árvatas tā́bhir — || 22 || yā́bhiḥ kútsam ârjuneyám̧ çatakratû prá turvī́tim prá ca dabhī́tim ā́vatam | yā́bhir dhvasántim purushántim ā́vatam̧ tā́bhir — || 23 || ápnasvatîm açvinâ vā́cam asmé kṛitám̧ no dasrâ vṛishaṇâ manîshā́m | adyûtyé 'vase ní hvaye vâm̧ vṛidhé ca no bhavatam̧ vā́jasâtau || 24 || dyúbhir aktúbhiḥ pári pâtam asmā́n árishṭebhir açvinâ saúbhagebhiḥ | tán no — || 25 || 37 ||

Saptamo 'dhyâyaḥ.

113. trishṭubh.

Idám̧ çréshṭham̧ jyótishâm̧ jyótir ā́gâc citráḥ praketó ajanishṭa víbhvâ | yáthâ prásûtâ savitúḥ savā́yañ evā́ rā́try usháse yónim âraik || 1 || rúçadvatsâ rúçatî çvetyā́gâd ā́raig u kṛishṇā́ sádanâny asyâḥ | samânábandhû amṛíte anûcī́ dyā́vâ várṇam̧ carata âminâné || 2 || samânó ádhvâ svásror anantás tám anyā́nyâ carato deváçishṭe | ná methete ná tasthatuḥ suméke náktoshā́sâ sámanasâ vírûpe || 3 || bhā́svatî netrī́ sûnṛítânâm áceti citrā́ ví dúro na âvaḥ | prā́rpyâ jágad vy ù no râyó akhyad ushā́ ajîgar bhúvanâni víçvâ || 4 || jihmaçyè cáritave maghóny âbhogáya ishṭáye râyá u tvam | dabhrám páçyadbhya urviyā́ vicáksha ushā́ — || 5 || 1 ||

112, 22 yā́bhiḥ. 23 puru-sántim. 24 adyûtyè ávase. — 113, 1 á agât. ví-bhvâ. savā́ya evá rā́trî. araik. 2 çvetyā́ á agât áraik. samânábandhû *iti* amṛíte *iti* anûcī́ *iti*. 3 anyā́-anyâ. deváçishṭe *iti*. 4 pra-árpya. ví ûm *iti*. 5 maghóni â-bhogáye. râyé. vi-cákshe.

kshatrā́ya tvaṃ çrávase tvam mahī́yā́ ishṭáye tvam ártham iva tvam ityaí | vísadṛiçâ jîvitā́bhipracáksha ushā́ — || 6 || eshā́ divó duhitā́ práty adarçi vyuchántî yuvatíḥ çukrávâsâḥ | víçvasyéçânâ pā́rthivasya vásva úsho adyéhá subhage vy ùcha || 7 || parâyatînā́m ánv eti pā́tha âyatînā́m prathamā́ çáçvatînâm | vyuchántî jîvám udîráyanty ushā́ mṛitáṃ káṃ caná bodháyantî || 8 || úsho yád agníṃ samídhe cakártha ví yád ā́vaç cákshasâ sū́ryasya | yán mā́nushân yakshyámâṇâñ ájîgas tád devéshu cakṛishe bhadrám ápnaḥ || 9 || kíyâty ā́ yát samáyâ bhávâti yā́ vyûshúr yā́ç ca nûnáṃ vyuchā́n | ánu pū́rvâḥ kṛipate vâvaçânā́ pradī́dhyânâ jósham anyā́bhir eti || 10 || 2 ||

îyúsh ṭé yé pū́rvatarâm ápaçyan vyuchántîm ushásam mártyâsaḥ | asmā́bhir û nú praticákshyâbhûd ó té yanti yé aparī́shu páçyân || 11 || yâvayáddveshâ ṛitapā́ ṛitejā́ḥ sumnâvárî sûnṛitâ îráyantî | sumaṅgalī́r bíbhratî devávîtim ihā́dyóshaḥ çréshṭhatamâ vy ùcha || 12 || çáçvat puróshā́ vy ùvâsa devy átho adyédáṃ vy âvo maghónî | átho vy ùchâd úttarâñ ánu dyū́n ajárâmṛitâ carati svadhā́bhiḥ || 13 || vy àñjíbhir divá ā́tâsv adyaud ápa kṛishṇā́ṃ nirṇíjaṃ devy âvaḥ | prabodháyanty aruṇébhir áçvair óshā́ yâti suyújâ ráthena || 14 || âváhantî póshyâ vā́ryâṇi citráṃ ketúṃ kṛiṇute cékitânâ | îyúshîṇâm upamā́ çáçvatînâṃ vibhâtînā́m prathamóshā́ vy àçvait || 15 || 3 ||

úd îrdhvaṃ jîvó ásur na ā́gâd ápa prā́gât táma ā́ jyótir eti | ā́raik pánthâṃ yā́tave sū́ryâyā́ganma yátra pratiránta

113, 6 mahíyaí. jîvitā́ abhi-pracákshe. 7 víçvasya ī́çânâ. adyá ihá. ví ucha. 8 ut-îráyantî ushā́ḥ. 9 yát. ájîgar *iti.* 10 kíyati. yā́ḥ. 11 îyúḥ té. ûṃ *iti.* prati-cákshyâ abhûd ó *iti.* 12 ihá adyá ushaḥ. ví ucha. 13 purā́ ushā́ḥ ví uvâsa devī́ átho *iti* adyá idám ví âvaḥ. átho *iti* ví uchâd. ajárâ amṛítâ. 14 ví añjíbhiḥ. devī́ âvar *iti.* pra-bodháyantî. ā́ ushā́ḥ. 15 prathamā́ ushā́ḥ ví açvait. 16 ā́ agât. prá agât. áraik. sū́ryâya áganma. pra-tiránte.

ā́yuḥ ‖ 16 ‖ syū́manâ vâcá úd iyarti váhniḥ stávâno rebhá usháso vibhâtī́ḥ | adyā́ tád ucha gṛiṇaté maghony asmé ā́yur ní didîhi prajā́vat ‖ 17 ‖ yā́ gómatîr ushásaḥ sárvavîrâ vyuchánti dâçúshe mártyâya | vâyór iva sûnṛítânâm udarké tā́ açvadā́ açnavat somasútvâ ‖ 18 ‖ mâtā́ devā́nâm áditer ánîkaṃ yajnásya ketúr bṛihatī́ ví bhâhi | praçastikṛíd bráhmaṇe no vy ùchā́ no jáne janaya viçvavâre ‖ 19 ‖ yác citrám ápna usháso váhantîjânā́ya çaçamânā́ya bhadrám | tán no — ‖ 20 ‖ 4 ‖

114. jagatî. 10. 11 trishṭubh.

Imā́ rudrā́ya taváse kapardíne kshayádvîrâya prá bharâmahe matī́ḥ | yáthâ çám ásad dvipáde cátushpade víçvam pushṭáṃ grā́me asmínn anâturám ‖ 1 ‖ mṛiḷā́ no rudrotá no máyas kṛidhi kshayádvîrâya námasâ vidhema te | yác cháṃ ca yóç ca mánur âyejé pitā́ tád açyâma táva rudra práṇîtishu ‖ 2 ‖ açyā́ma te sumatíṃ devayajyáyâ kshayádvîrasya táva rudra mîḍhvaḥ | sumnâyánn íd víço asmā́kam ā́ carā́rishṭavîrâ juhavâma te havíḥ ‖ 3 ‖ tvesháṃ vayáṃ rudráṃ yajnasā́dhaṃ vaṅkúṃ kavím ávase ní hvayâmahe | âré asmád daívyaṃ héḷo asyatu sumatím íd vayám asyā́ vṛiṇîmahe ‖ 4 ‖ divó varâhám arusháṃ kapardínaṃ tvesháṃ rûpáṃ námasâ ní hvayâmahe | háste bíbhrad bheshajā́ vā́ryâṇi çárma várma chardír asmábhyaṃ yaṅsat ‖ 5 ‖ 5 ‖

idám pitré marútâm ucyate vácaḥ svâdóḥ svā́dîyo rudrā́ya várdhanam | rā́svâ ca no amṛita martabhójanaṃ tmáne tokā́ya tánayâya mṛiḷa ‖ 6 ‖ mā́ no mahā́ntam utá mā́ no arbhakám mā́ na úkshantam utá mā́ na ukshitám |

113, 17 adyá. asmé *iti*. 18 yā́ḥ. sárva-vîrâḥ. 19 ví ucha ā́. 20 yát. váhanti íjânā́ya. — 114, 1 imā́ḥ. 2 mṛiḷá. rudra utá. yát çám. 3 cara árishṭa-vîrâḥ. 4 asya ā́. 6 rā́sva. 7 mā́ utá.

mā̆ no vadhîḥ pitáram mótá mâtáram mā̆ naḥ priyā̆s tanvò rudra rîrishaḥ || 7 || mā̆ nas toké tánaye mā̆ na âyaú mā̆ no góshu mā̆ no áçveshu rîrishaḥ | vîrā̆n mā̆ no rudra bhâmitó vadhîr havíshmantaḥ sádam ít tvâ havâmahe || 8 || úpa te stómân paçupā̆ ivā̆karam rā̆svâ pitar marutâm sumnám asmé | bhadrā̆ hí te sumatír mṛiḷayáttamā̆thâ vayám áva ít te vṛiṇîmahe || 9 || âré te goghnám utá pûrushaghnám kshâyadvîra sumnám asmé te astu | mṛiḷā̆ ca no ádhi ca brûhi devā̆dhâ ca naḥ çárma yacha dvibárhâḥ || 10 || ávocâma námo asmâ avasyávaḥ çṛiṇótu no hávam rudró marútvân | tán no — || 11 || 6 ||

115. trishṭubh.

Citrám devā̆nâm úd agâd ánîkam cákshur mitrásya váruṇasyâgnéḥ | ā̆prâ dyā̆vâpṛithivī̆ antáriksham sū̆rya âtmā̆ jágatas tasthúshaç ca || 1 || sū̆ryo devī̆m ushásam rócamânâm máryo ná yóshâm abhy èti paçcā̆t | yátrâ náro devayánto yugā̆ni vitanvaté práti bhadrā̆ya bhadrám || 2 || bhadrā̆ áçvâ harítaḥ sū̆ryasya citrā̆ étagvâ anumā̆dyâsaḥ | namasyánto divá ā̆ pṛishṭhám asthuḥ pári dyā̆vâpṛithivī̆ yanti sadyáḥ || 3 || tát sū̆ryasya devatvám tán mahitvám madhyā̆ kártor vítatam sám jabhâra | yadéd áyukta harítaḥ sadhásthâd ā̆d rā̆trî vā̆sas tanute simásmai || 4 || tán mitrásya váruṇasyâbhicákshe sū̆ryo rûpám kṛiṇute dyór upásthe | anantám anyád rúçad asya pā̆jaḥ kṛishṇám anyád dharítaḥ sám bharanti || 5 || adyā̆ devâ úditâ sū̆ryasya nír áṅhasaḥ pipṛitā̆ nír avadyā̆t | tán no — || 6 || 7 ||

Shoḍaço 'nuvâkaḥ.

114, 9 iva ā̆ akaram rā̆sva. mṛiḷayát-tamâ átha. 10 mṛiḷá. deva ádha. 11 asmai. — 115, 1 váruṇasya agnéḥ. ā̆ aprâḥ dyā̆vâpṛithivī̆ *iti*. 2 abhí eti. yátra. 3 áçvâḥ. 4 tát. yadā̆ ít. 5 tát. váruṇasya abhi-cákshe. 5 harítaḥ. 6 adyá. pipṛitá.

116. trishṭubh.

Nā́satyâbhyâm barhír iva prá vṛiñje stómâñ iyarmy abhríyeva vā́taḥ | yā́v árbhagâya vimadā́ya jâyā́ṃ senâjúvâ nyûhátû ráthena || 1 || vîḷupátmabhir âçuhémabhir vâ devā́nâṃ vâ jûtíbhiḥ çā́çadânâ | tád rā́sabho nâsatyâ sahásram âjā́ yamásya pradháne jigâya || 2 || túgro ha bhujyúm açvinodameghé rayíṃ ná káç cin mamṛivā́ñ ávâhâḥ | tám ûhathur naubhír âtmanvátîbhir antarikshaprúdbhir ápodakâbhiḥ || 3 || tisráḥ kshápas trír áhâtivrájadbhir nā́satyâ bhujyúm ûhathuḥ pataṃgaíḥ | samudrásya dhánvann ârdrásya pâré tribhī́ ráthaiḥ çatápadbhiḥ sháḷaçvaiḥ || 4 || anârambhaṇé tád avîrayethâm anâsthâné agrabhaṇé samudré | yád açvinâ ûháthur bhujyúm ástaṃ çatā́ritrâṃ nā́vam âtasthivā́ṅsam || 5 || 8 ||

yám açvinâ dadáthuḥ çvetám áçvam aghā́çvâya çáçvad ít svastí | tád vâṃ dâtrám máhi kîrtényam bhût paidvó vâjī́ sádam íd dhávyo aryáḥ || 6 || yuváṃ narâ stuvaté pajriyā́ya kakshī́vate aradatam púraṃdhim | kârotarā́c chaphā́d áçvasya vṛíshṇaḥ çatáṃ kumbhā́ñ asiñcataṃ súrâyâḥ || 7 || himénâgníṃ ghraṅsám avârayethâm pitumátîm ū́rjam asmâ adhattam | ṛibī́se átrim açvinā́vanîtam ún ninyathuḥ sárvagaṇaṃ svastí || 8 || párâvatáṃ nâsatyânudethâm uccā́budhnaṃ cakrathur jihmábâram | kshárann ā́po ná pâyánâya râyé sahásrâya tríshyate gótamasya || 9 || jujurúsho nâsatyotá vavrím prā́muñcataṃ drâpím iva cyávânât | prā́tirataṃ jahitásyā́yur dasrā́d ít pátim akṛiṇutaṃ kanī́nâm || 10 || 9 ||

116, 1 abhríyâ-iva. ni-ûhátuḥ. 3 açvinâ uda-meghé. cit. áva ahâḥ. ápa-udakâbhiḥ. 4 áhâ ativrájat-bhiḥ. tri-bhíḥ. 5 açvinau. 6 hávyaḥ. 7 kârotarā́t çaphā́t. 8 hiména agním. asmai. açvinâ áva-nîtam út. 9 párâ avatám açvinâ anudethâm. 10 nâsatyâ utá. prá amuñcatam. prá atiratam jahitásya ā́yur dasrâ ā́t.

tád vâṃ narâ çáṅsyaṃ rā́dhyaṃ câbhishṭimán nâsatyâ várûtham | yád vidvā́ṅsâ nidhím ivā́pagûḷham úd darçatā́d ûpáthur vándanâya || 11 || tád vâṃ narâ sanáye dáṅsa ugrám âvísh kṛiṇomi tanyatúr ná vṛishṭím | dadhyáṅ ha yán mádhv âtharvaṇó vâm áçvasya çîrshṇā́ prá yád îm uvā́ca || 12 || ájohavîn nâsatyâ karā́ vâm mahé yā́man purubhujâ púraṃdhiḥ | çrutáṃ tác chā́sur iva vadhrimatyā́ híraṇyahastam açvinâv adattam || 13 || âsnó vṛíkasya vártikâm abhī́ke yuváṃ narâ nâsatyâmumuktam | utó kavím purubhujâ yuváṃ ha kṛípamâṇam akṛiṇutaṃ vicákshe || 14 || carítraṃ hí vér ivā́chedi parṇám âjā́ khelásya páritakmyâyâm | sadyó jáṅghâm ā́yasîṃ viçpálâyai dháne hité sártave práty adhattam || 15 || 10 ||

çatám meshā́n vṛikyè cakshadânám ṛijrā́çvaṃ tám pitā́ndháṃ cakâra | tásmâ akshī́ nâsatyâ vicáksha ā́dhattaṃ dasrâ bhishajâv anarván || 16 || ā́ vâṃ ráthaṃ duhitā́ sū́ryasya kā́rshmevâtishṭhad árvatâ jáyantî | víçve devā́ ánv amanyanta hṛidbhíḥ sám u çriyā́ nâsatyâ sacethe || 17 || yád áyâtaṃ dívodâsâya vartír bharádvâjâyâçvinâ háyantâ | revád uvâha sacanó rátho vâṃ vṛishabháç ca çiṅçumā́raç ca yuktā́ || 18 || rayíṃ sukshatráṃ svapatyám ā́yuḥ suvī́ryaṃ nâsatyâ váhantâ | ā́ jahnā́vîṃ sámanasópa vā́jais trír áhno bhâgáṃ dádhatîm ayâtam || 19 || párivishṭaṃ jâhusháṃ viçvátaḥ sîṃ sugébhir náktam ûhathû rájobhiḥ | vibhindúnâ nâsatyâ ráthena ví párvatâṅ ajarayū́ ayâtam || 20 || 11 ||

ékasyâ vástor âvataṃ ráṇâya váçam açvinâ sanáye sahásrâ | nír ahataṃ duchúnâ índravantâ pṛithuçrávaso vṛi-

116, 11 ca abhishṭi-mát. iva ápa-gûḷham. 12 yát. 13 ájohavīt. tát çásuḥ-iva vadhri-matyā́ḥ. 14 nâsatyâ amumuktam. utó *iti*. 15 iva áchedi. 16 pitā́ andhám. tásmai. vi-cákshe ā́ adhattam. 17 kā́rshma-iva atishṭhat. 18 bharát-vâjâya açvinâ. 19 sá-manasâ úpa. 20 ûhathuḥ. ajarayū́ *iti*. 21 ékasyâḥ.

shaṇâv árâtîḥ || 21 || çarásya cid ârcatkásyâvatā́d ā́ nîcā́d uccā́ cakrathuḥ pā́tave vā́ḥ | çayáve cin nâsatyâ çácîbhir jásuraye staryàm pipyathur gā́m ||22|| avasyaté stuvaté krishṇiyā́ya ṛijûyaté nâsatyâ çácîbhiḥ | paçúm ná nashṭám iva dárçanâya vishṇâpvàm dadathur víçvakâya || 23 || dáça rā́trîr áçivenâ náva dyū́n ávanaddhaṃ çnathitám apsv àntáḥ | víprutaṃ rebhám udáni právṛiktam ún ninyathuḥ sómam iva sruvéṇa || 24 || prá vâṃ dáṅsâṅsy açvinâv avocam asyá pátiḥ syâṃ sugávaḥ suvī́raḥ | utá páçyann açnuván dîrghám ā́yur ástam ivéj jarimā́ṇaṃ jagamyâm || 25 || 12 ||

117. trishṭubh.

Mádhvaḥ sómasyâçvinâ mádâya pratnó hótā́ vivâsate vâm | barhíshmatî râtír víçrità gī́r ishā́ yâtaṃ nâsatyópa vā́jaiḥ || 1 || yó vâm açvinâ mánaso jávîyân ráthaḥ sváçvo víça âjígâti | yéna gáchathaḥ sukríto duroṇáṃ téna narâ vartír asmábhyaṃ yâtam || 2 || ṛíshiṃ narâv áṅhasaḥ pā́ñcajanyam ṛibī́sâd átrim muñcatho gaṇéna | minántâ dásyor áçivasya mâyā́ anupûrváṃ vṛishaṇâ codáyantâ || 3 || áçvaṃ ná gûḷhám açvinâ durévair ríshiṃ narâ vṛishaṇâ rebhám apsú | sáṃ táṃ riṇîtho víprutaṃ dáṅsobhir ná vâṃ jûryanti pûrvyā́ kṛitā́ni || 4 || sushupvā́ṅsaṃ ná nírṛiter upásthe sū́ryaṃ ná dasrâ támasi kshiyántam | çubhé rukmáṃ ná darçatáṃ níkhâtam úd ûpathur açvinâ vándanâya || 5 || 13 ||

tád vâṃ narâ çáṅsyam pajriyéṇa kakshī́vatâ nâsatyâ párijman | çaphā́d áçvasya vâjíno jánâya çatáṃ kumbhā́ñ asiñcatam mádhûnâm || 6 || yuváṃ narâ stuvaté kṛishṇiyā́ya vishṇâpvàṃ dadathur víçvakâya | ghóshâyai cit pitṛisháde

---

116, 22 ârcat-kásya avatā́t. vā́r *iti.* cit. 23 kṛishṇiyā́ya. 24 áçivena. ap-sú antáḥ. út. 25 iva ít. — 117, 1 sómasya açvinâ. hótâ ā́. nâsatyâ úpa.

duroné pátim jū́ryantyâ açvinâv adattam ‖ 7 ‖ yuvám çyā́vâya rúçatîm adattam maháḥ kshoṇásyâçvinâ káṇvâya | pravā́cyam tád vrishaṇâ kṛitáṃ vâṃ yán nârshadā́ya çrávo adhyádhattam ‖ 8 ‖ purū́ várpânsy açvinâ dádhânâ ní pedáva ûhathur âçúm áçvam | sahasrasā́ṃ vâjínam ápratîtam ahihánaṃ çravasyàṃ tárutram ‖ 9 ‖ etā́ni vâṃ çravasyầ sudânû bráhmâṅgûsháṃ sádanaṃ ródasyoḥ | yád vâm pajrā́so açvinâ hávante yâtám ishā́ ca vidúshe ca vā́jam ‖ 10 ‖ 14 ‖

sûnór mā́nenâçvinâ gṛiṇânā́ vā́jaṃ víprâya bhuraṇâ rádantâ | agástye bráhmaṇâ vâvṛidhânā́ sáṃ viçpálâṃ nâsatyâriṇîtam ‖ 11 ‖ kúha yā́ntâ sushṭutíṃ kâvyásya dívo napâtâ vṛishaṇâ çayutrā́ | hiraṇyasyeva kaláçaṃ níkhâtam úd ûpathur daçamé açvinā́han ‖ 12 ‖ yuváṃ cyávânam açvinâ járantam púnar yúvânaṃ cakrathuḥ çácîbhiḥ | yuvó ráthaṃ duhitā́ sū́ryasya sahá çriyā́ nâsatyâvṛiṇîta ‖ 13 ‖ yuváṃ túgrâya pûrvyébhir évaiḥ punarmanyā́v abhavataṃ yuvânâ | yuvám bhujyúm árṇaso níḥ samudrā́d víbhir ûhathur ṛijrébhir áçvaiḥ ‖ 14 ‖ ájohavîd açvinâ taugryó vâm próḷhaḥ samudrám avyathír jaganvā́n | nísh ṭám ûhathuḥ suyújâ ráthena mánojavasâ vṛishaṇâ svastí ‖ 15 ‖ 15 ‖

ájohavîd açvinâ vártikâ vâm âsnó yát sîm ámuñcataṃ vṛíkasya | ví jayúshâ yayathuḥ sā́nv ádrer jâtáṃ vishvā́co ahataṃ vishéṇa ‖ 16 ‖ çatám meshā́n vṛikyè mâmahânáṃ támaḥ práṇîtam áçivena pitrā́ | ā́kshī́ ṛijrā́çve açvinâv adhattaṃ jyótir andhā́ya cakrathur vicákshe ‖ 17 ‖ çunám andhā́ya bháram ahvayat sā́ vṛikī́r açvinâ vṛishaṇâ náréti | jâráḥ kanī́na iva cakshadâná ṛijrā́çvaḥ çatám ékaṃ ca me-

---

117, 7 jū́ryantyai. 8 kshoṇásya açvinâ. yát. 9 purú. pedáve. 10 bráhma âṅgûshám. 11 mā́nena açvinâ. nâsatyâ ariṇîtam. 12 híraṇyasya-iva. açvinâ áhan. 13 yuvóḥ. nâsatyâ avṛiṇîta. 15 prá -ûḷhaḥ. níḥ tám. 17 ấ akshī́ *iti*. 18 nárâ íti.

shā́n ‖ 18 ‖ mahī́ vâm ûtír açvinâ mayobhū́r utá srâmáṃ dhishṇyâ sáṃ riṇîthaḥ | áthâ yuvā́m íd ahvayat púraṃdhir ā́gachataṃ sîṃ vṛishaṇâv ávobhiḥ ‖ 19 ‖ ádhenuṃ dasrâ staryàṃ víshaktâm ápinvataṃ çayáve açvinâ gā́m | yuváṃ çácîbhir vimadā́ya jâyā́ṃ ny ûhathuḥ purumitrásya yóshâm ‖ 20 ‖ 16 ‖

yávaṃ vṛíkeṇâçvinâ vápantéshaṃ duhántâ mánushâya dasrâ | abhí dásyuṃ bákureṇâ dhámantorú jyótiç cakrathur ā́ryâya ‖ 21 ‖ âtharvaṇā́yâçvinâ dadhîcé 'çvyaṃ çíraḥ práty airayatam | sá vâm mádhu prá vocad ṛitâyán tvâshṭráṃ yád dasrâv apikakshyàṃ vâm ‖ 22 ‖ sádâ kavî sumatím ā́ cake vâṃ víçvâ dhíyo açvinâ prā́vatam me | asmé rayíṃ nâsatyâ bṛihántam apatyasā́caṃ çrútyaṃ rarâthâm ‖ 23 ‖ híraṇyahastam açvinâ rárâṇâ putráṃ narâ vadhrimatyā́ adattam | trídhâ ha çyā́vam açvinâ víkastam új jîvása airayataṃ sudânû ‖ 24 ‖ etā́ni vâm açvinâ vîryầṇi prá pûrvyā́ṇy âyávo 'vocan | bráhma kṛiṇvánto vṛishaṇâ yuvábhyâṃ suvī́râso vidátham ā́ vadema ‖ 25 ‖ 17 ‖

118. trishṭubh.

Ā́ vâṃ rátho açvinâ çyenápatvâ sumṛiḷîkáḥ svávân yâtv arvā́ṅ | yó mártyasya mánaso jávîyân trivandhuró vṛishaṇâ vā́taraṅhâḥ ‖ 1 ‖ trivandhuréṇa trivṛítâ ráthena tricakréṇa suvṛítā́ yâtam arvā́k | pínvataṃ gā́ jínvatam árvato no vardháyatam açvinâ vîráṃ asmé ‖ 2 ‖ pravádyâmanâ suvṛítâ ráthena dásrâv imáṃ çṛiṇutaṃ çlókam ádreḥ | kím aṅgá vâm práty ávartiṃ gámishṭhâhúr víprâso açvinâ pu-

117, 19 átha. ā́ agachatam. 20 ní ûhathuḥ. 21 vṛíkeṇa açvinâ vápantâ ísham. bákureṇa dhámantâ urú. 22 âtharvaṇā́ya açvinâ. áçvyam. 23 víçvâḥ. prá avatam. 24 út jîváse. — 118, 2 su-vṛítâ ā́. gā́ḥ. 3 pravát-yâmanâ. gámishṭhâ âhúḥ.

râjā̆ḥ ‖ 3 ‖ ā̆ vâṃ çyenā̆so açvinâ vahantu ráthe yuktā̆sa âçávaḥ pataṃgā̆ḥ | yé aptúro divyā̆so ná grídhrâ abhí práyo nâsatyâ váhanti ‖ 4 ‖ ā̆ vâṃ ráthaṃ yuvatís tishṭhad átra jushṭvī̆ narâ duhitā̆ sū̆ryasya | pári vâm áçvâ vápushaḥ pataṃgā̆ váyo vahantv arushā̆ abhī̆ke ‖ 5 ‖ 18 ‖

úd vándanam airataṃ daṅsánâbhir úd rebháṃ dasrâ vṛishaṇâ çácîbhiḥ | nísh ṭaugryám pârayathaḥ samudrā̆t púnaç cyávânaṃ cakrathur yúvânam ‖ 6 ‖ yuvám átrayé 'vanîtâya taptám ū̆rjam omā̆nam açvinâv adhattam | yuváṃ káṇvâyā̆piriptâya cákshuḥ práty adhattaṃ sushṭutíṃ jujushâṇā̆ ‖ 7 ‖ yuváṃ dhenúṃ çayáve nâdhitā̆yā̆pinvatam açvinâ pûrvyā̆ya | ámuñcataṃ vártikâm áṅhaso níḥ práti jáṅghâṃ viçpálâyâ adhattam ‖ 8 ‖ yuváṃ çvetám pedáva índrajûtam ahihánam açvinâdattam áçvam | johū̆tram aryó abhibhū̆tim ugráṃ sahasrasā̆ṃ vríshaṇaṃ vîḍvàṅgam ‖ 9 ‖ tā̆ vâṃ narâ sv ávase sujâtā̆ hávâmahe açvinâ nā̆dhamânâḥ | ā̆ na úpa vásumatâ ráthena gíro jushâṇā̆ suvitā̆ya yâtam ‖ 10 ‖ ā̆ çyenásya jávasâ nū̆tanenâsmé yâtaṃ nâsatyâ sajóshâḥ | háve hí vâm açvinâ râtáhavyaḥ çaçvattamā̆yâ usháso vyùshṭau ‖ 11 ‖ 19 ‖

119. jagatî.

Ā̆ vâṃ rátham purumâyáṃ manojúvaṃ jîrā̆çvaṃ yajníyaṃ jîváse huve | sahásraketuṃ vanínaṃ çatádvasuṃ çrushṭîvā̆naṃ varivodhā̆m abhí práyaḥ ‖ 1 ‖ ûrdhvā̆ dhîtíḥ práty asya práyâmany ádhâyi çásmant sám ayanta ā̆ díçaḥ | svádâmi gharmám práti yanty ûtáya ā̆ vâm ûrjā̆nî rátham

---

118, 5 áçvâḥ. pataṃgā̆ḥ. 6 nī̆ḥ taugryám. 7 átraye áva-nîtâya. káṇvâya ápi-riptâya. 8 nâdhitā̆ya ápinvatam. 9 pedáve. açvinâ adattam. vîḷú-aṅgam. 10 sú. 11 nū̆tanena asmé. — 119, 1 çatát-vasum. 2 ayante.

açvinâruhat || 2 || sáṃ yán mitháḥ paspṛidhânā́so ágmata çubhé makhā́ ámitâ jâyávo ráṇe | yuvór áha pravaṇé cekite rátho yád açvinâ váhathaḥ sûrím ā́ váram || 3 || yuvám bhujyúm bhurámâṇaṃ víbhir gatáṃ sváyuktibhir niváhantâ pitṛíbhya ā́ | yâsishṭáṃ vartír vṛishaṇâ vijenyàṃ dívodâsâya máhi ceti vâm ávaḥ || 4 || yuvór açvinâ vápushe yuvâyújaṃ ráthaṃ vā́ṇî yematur asya çárdhyam | ā́ vâm patitváṃ sakhyā́ya jagmúshî yóshâvṛiṇîta jényâ yuvā́m pátî || 5 || 20 ||

yuváṃ rebhám párishûter urushyatho hiména gharmám páritaptam átraye | yuváṃ çayór avasám pipyathur gávi prá dîrghéṇa vándanas târy ā́yushâ || 6 || yuváṃ vándanaṃ nírṛitaṃ jaraṇyáyâ ráthaṃ ná dasrâ karaṇā́ sám invathaḥ | kshétrâd ā́ vípraṃ janatho vipanyáyâ prá vâm átra vidhaté daṅsánâ bhuvat || 7 || ágachataṃ kṛípamâṇam parâváti pitúḥ svásya tyájasâ níbâdhitam | svárvatîr itá ûtī́r yuvór áha citrā́ abhī́ke abhavann abhíshṭayaḥ || 8 || utá syā́ vâm mádhuman mákshikârapan máde sómasyauçijó huvanyati | yuváṃ dadhîcó mána ā́ vivâsathó 'thâ çíraḥ práti vâm áçvyaṃ vadat || 9 || yuvám pedáve puruvā́ram açvinâ spṛidhā́ṃ çvetáṃ tarutā́raṃ duvasyathaḥ | çáryair abhídyum pṛitanâsu dushṭáraṃ carkṛítyam índram iva carshaṇîsáham || 10 || 21 ||

120. 1. 10—12 gâyatrî. 2 kakubh. 3 kâvirâj. 4 nashṭarûpî. 5 tanuçirâ. 6 ushṇih. 7 vishṭârabṛihatî. 8 kṛiti. 9 virâj.

Kā́ râdhad dhótrâçvinâ vâṃ kó vâṃ jósha ubháyoḥ | kathā́ vidhâty ápracetâḥ || 1 || vidvā́ṅsâv íd dúraḥ pṛiched

119, 2 açvinâ aruhat. 3 yát. ámitâḥ. 4 vi-jenyàm. 5 vā́ṇî *iti*. yóshâ avṛiṇîta. 9 mádhu-mat mákshikâ arapat. sómasya auçijáḥ. vivâsathaḥ átha. — 120, 1 hótrâ açvinâ. jóshe.

ávidvân itthā́paro acetā́ḥ | nū́ cin nú márte ákrau || 2 || tā́ vidvā́ṅsâ havâmahe vâṃ tā́ no vidvā́ṅsâ mánma vocetam adyá | prā́rcad dáyamâno yuvā́kuḥ || 3 || ví pṛichâmi pâkyâ ná devā́n váshaṭkṛitasyâdbhutásya dasrâ | pâtáṃ ca sáhyaso yuváṃ ca rábhyaso naḥ || 4 || prá yā́ ghóshe bhṛígavâṇe ná çóbhe yáyâ vâcā́ yájati pajriyó vâm | praíshayúr ná vidvā́n || 5 || 22 ||

çrutáṃ gâyatráṃ tákavânasyâháṃ cid dhí rirébhâçvinâ vâm | ā́kshī́ çubhas patî dán || 6 || yuváṃ hy ā́stam mahó rán yuváṃ vâ yán nirátataṅsatam | tā́ no vasû sugopā́ syâtam pâtáṃ no vṛíkâd aghâyóḥ || 7 || mā́ kásmai dhâtam abhy àmitríṇe no mā́kútrâ no gṛihébhyo dhenávo guḥ | stanâbhújo áçiçvîḥ || 8 || duhîyán mitrádhitaye yuvā́ku râyé ca no mimîtáṃ vā́javatyai | ishé ca no mimîtaṃ dhenumátyai || 9 || açvínor asanaṃ rátham anaçváṃ vâjínîvatoḥ | ténâháṃ bhū́ri câkana || 10 || ayáṃ samaha mâ tanûhyā́te jánẫ ánu | somapéyaṃ sukhó ráthaḥ || 11 || ádha svápnasya nír vidé 'bhuñjataç ca revátaḥ | ubhā́ tā́ básri naçyataḥ || 12 || 23 ||

Saptadaço 'nuvâkaḥ.

121. trishṭubh.

Kád itthā́ nṛī́ñḥ pā́traṃ devayatā́ṃ çrávad gíro áñgirasâṃ turaṇyán | prá yád ā́naḍ víça ā́ harmyásyorú kraṅsate adhvaré yájatraḥ || 1 || stámbhîd dha dyā́ṃ sá dharúṇam prushâyad ṛibhúr vā́jâya drávinaṃ náro góḥ | ánu svajā́m mahisháç cakshata vrā́m ménâm áçvasya pári mâtá-

---

120, 2 itthā́ áparaḥ. nú cit. 3 prá ârcat. 4 váshaṭ-kṛitasya adbhutásya. 5 prá isha-yúḥ. 6 tákavânasya ahám. hí rirébha açvinâ. ā́ akshī́ *iti*. 7 hí. yát. 8 abhí amitríṇe. mā́ akútra. stana-bhújaḥ. 10 ténа ahám. 11 tanu ûhyā́te. 12 vide ábhuñjataḥ. — 121, 1 harmyásya urú. 2 ha.

raṃ góḥ || 2 || nákshad dhávam aruṇī́ḥ pûrvyáṃ rā́ṭ turó viçā́m áñgirasâm ánu dyū́n | tákshad vájraṃ níyutaṃ tastámbhad dyā́ṃ cátushpade náryâya dvipā́de || 3 || asyá máde svaryàṃ dâ ṛitā́yā́pîvṛitam usríyâṇâm ánîkam | yád dha prasárge trikakúm nivártad ápa drúho mā́nushasya dúro vaḥ || 4 || túbhyam páyo yát pitárâv ánîtâṃ rā́dhaḥ surétas turáṇe bhuraṇyū́ | çúci yát te rékṇa ā́yajanta sabardúghâyâḥ páya usríyâyâḥ || 5 || 24 ||

ádha prá jajne taráṇir mamattu prá rocy asyā́ usháso ná sū́raḥ | índur yébhir ā́shṭa svéduhavyaiḥ sruvéṇa siñcáñ jaráṇâbhí dhā́ma || 6 || svidhmā́ yád vanádhitir apasyā́t sū́ro adhvaré pári ródhanâ góḥ | yád dha prabhā́si kṛítvyâñ ánu dyū́n ánarviçe paçvíshe turā́ya || 7 || ashṭā́ mahó divá ā́do hárî ihá dyumnâsā́ham abhí yodhâná útsam | háriṃ yát te mandínaṃ dukshán vṛidhé górabhasam ádribhir vâtā́pyam || 8 || tvám âyasám práti vartayo gór divó áçmânam úpanîtam ṛíbhvâ | kútsâya yátra puruhûta vanváñ chúshṇam anantaíḥ pariyā́si vadhaíḥ || 9 || purā́ yát sū́ras támaso ápîtes tám adrivaḥ phaligáṃ hetím asya | çúshṇasya cit párihitaṃ yád ójo divás pári súgrathitaṃ tád ā́daḥ || 10 || 25 ||

ánu tvâ mahī́ pā́jasî acakré dyā́vâkshā́mâ madatâm indra kárman | tvám vṛitrám âçáyânaṃ sirā́su mahó vájreṇa sishvapo varā́hum || 11 || tvám indra náryo yā́ñ ávo nṛī́n tíshṭhâ vā́tasya suyújo váhishṭhân | yáṃ te kâvyá uçánâ mandínaṃ dā́d vṛitraháṇam pā́ryaṃ tataksha vájram || 12 || tváṃ sū́ro haríto râmayo nṛī́n bhárac cakrám étaço nā́yám

---

121, 3 hávam. 4 ṛitā́ya ápi-vṛitam. ha. tri-kakúp. var *iti* vaḥ. 5 ā́ áyajanta. 6 sva-íduhavyaiḥ. jaráṇâ abhí. 7 ha. 8 hárî *iti*. dyumna-sáham. yodhânáḥ. dhukshán. 9 çúshṇam. 10 ápi-iteḥ. ā́ adar *ity* adaḥ. 11 mahī́ *iti* pā́jasî *iti* acakré *iti*. 12 tíshṭha. 13 bhárat. ná ayám.

indra | prắsya pârám̩ navatím̩ nâvyânâm ápi kartám avartayó 'yajyûn || 13 || tvám̩ no asyắ indra durháṇâyâḥ pâhí vajrivo duritắd abhîke | prá no vắjân rathyò áçvabudhyân ishé yandhi çrávase sûnṛ́tâyai || 14 || mắ sắ te asmát sumatír ví dasad vắjapramahaḥ sám ísho varanta | ắ no bhaja maghavan góshv aryó máṅhishṭhâs te sadhamắdaḥ syâma || 15 || 26 ||

Ashṭamo 'dhyâyaḥ.

PRATHAMO 'SHṬAKAḤ.

122. trishṭubh.

Prá vaḥ pắntam̩ raghumanyavó 'ndho yajnám̩ rudrắya mîḷhúshe bharadhvam | divó astoshy ásurasya vîraír ishudhyéva marúto ródasyoḥ || 1 || pátnîva pûrváhûtim̩ vâvṛidhádhyâ ushắsânáktâ purudhắ vídâne | starîr nắtkam̩ vyùtam̩ vásânâ sûryasya çriyắ sudṛ́çî híraṇyaiḥ || 2 || mamáttu naḥ párijmâ vasarhắ mamáttu vắto apắm̩ vṛ́shaṇvân | çiçîtám indrâparvatâ yuvám̩ nas tán no víçve varivasyantu devắḥ || 3 || utá tyắ me yaçásâ çvetanắyai vyántâ pắntauçijó huvádhyai | prá vo nápâtam apắm̩ kṛiṇudhvam prá mâtárâ râspinásyâyóḥ || 4 || ắ vo ruvaṇyúm auçijó huvádhyai ghósheva çáṅsam árjunasya náṅçe | prá vaḥ pûshṇé dâvána ắñ áchâ voceya vasútâtim agnéḥ || 5 || 1 ||

çrutám me mitrâvaruṇâ hávemótá çrutam̩ sádane viçvá-

121, 13 pra-ásya. avartayaḥ áyajyûn. — 122, 1 raghu-manyavaḥ ándhaḥ. ishudhyắ-iva. 2 pátnî-iva. vavṛidhádhyai. vídâne *iti*. ná átkam ví-utam. 3 tát. 4 pắntâ auçijáḥ. râspinásya âyóḥ. 5 ghóshâ-iva. dâváne ắ ácha. 6 hávâ imắ utá.

taḥ sîm | çrótu naḥ çróturâtiḥ suçrótuḥ sukshétrâ síndhur adbhíḥ || 6 || stushé sā́ vâm varuṇa mitra râtír gávâm çatā́ pṛiksháyâmeshu pajré | çrutárathe priyárathe dádhânâḥ sadyáḥ pushṭím nirundhânā́so agman || 7 || asyá stushe máhimaghasya rā́dhaḥ sácâ sanema náhushaḥ suvī́râḥ | jáno yáḥ pajrébhyo vâjínîvân áçvâvato rathíno máhyam sûríḥ || 8 || jáno yó mitrâvaruṇâv abhidhrúg apó ná vâm sunóty akshṇayâdhrúk | svayám sá yákshmam hṛídaye ní dhatta ā́pa yád îm hótrâbhir ṛitā́vâ || 9 || sá vrā́dhato náhusho dámsujûtaḥ çárdhastaro narā́m gûrtáçravâḥ | vísṛishṭarâtir yâti bâḷhasṛítvâ víçvâsu pṛitsú sádam íc chū́raḥ || 10 || 2 ||

ádha gmántâ náhusho hávam sûréḥ çrótâ râjâno amṛítasya mandrâḥ | nabhojúvo yán niravásya rā́dhaḥ práçastaye mahinā́ ráthavate || 11 || etám çárdham dhâma yásya sûrér íty avocan dáçatayasya náñçe | dyumnā́ni yéshu vasútâtî rârán víçve sanvantu prabhṛithéshu vā́jam || 12 || mándâmahe dáçatayasya dhâsér dvír yát páñca bíbhrato yánty ánnâ | kím ishṭā́çva ishṭáraçmir etá îçânā́sas tárusha ṛiñjate nṛī́n || 13 || híraṇyakarṇam maṇigrîvam árṇas tán no víçve varivasyantu devā́ḥ | aryó gíraḥ sadyá ā́ jagmúshîr ósrā́ç câkantûbháyeshv asmé || 14 || catvā́ro mâ maçarçā́rasya çíçvas tráyo rā́jna ā́yavasasya jishṇóḥ | rátho vâm mitrâvaruṇâ dîrghā́psâḥ syū́magabhastiḥ sū́ro nā́dyaut || 15 || 3 ||

123. trishṭubh.

Pṛithū́ rátho dákshiṇâyâ ayojy aínam devā́so amṛítâso asthuḥ | kṛishṇā́d úd asthâd aryā́ víhâyâç cíkitsantî mā́nu-

---

122, 9 dhatte. 10 dám-sujûtaḥ. ít çū́raḥ. 11 gmánta. çróta. yát. 12 vasú-tâtiḥ rarán. 13 eté. 14 tát. ā́ usrā́ḥ câkantu ubháyeshu. 15 dîrghá-apsâḥ. ná adyaut. — 123, 1 pṛithúḥ. ā́ enam.

shâya ksháyâya ‖ 1 ‖ pū́rvâ víçvasmâd bhúvanâd abodhi jáyantî vā́jam bṛihatī́ sánutrî | uccā́ vy àkhyad yuvatíḥ punarbhū́r óshā́ agan prathamā́ pûrváhûtau ‖ 2 ‖ yád adyá bhâgáṃ vibhájâsi nṛíbhya úsho devi martyatrā́ sujâte | devó no átra savitā́ dámûnâ ánâgaso vocati sū́ryâya ‖ 3 ‖ gṛiháṃ-gṛiham ahanā́ yâty áchâ divé-dive ádhi nā́mâ dádhânâ | síshâsantî dyotanā́ çáçvad ā́gâd ágram-agram íd bhajate vásûnâm ‖ 4 ‖ bhágasya svásâ váruṇasya jâmír úshaḥ sûnṛite prathamā́ jarasva | paçcā́ sá daghyâ yó aghásya dhâtā́ jáyema táṃ dákshiṇayâ ráthena ‖ 5 ‖ 4 ‖

úd îratâṃ sûnṛítâ út púraṃdhîr úd agnáyaḥ çuçucânā́so asthuḥ | spârhā́ vásûni támasā́pagûḷhâvísh kṛiṇvanty usháso vibhâtī́ḥ ‖ 6 ‖ ápânyád ety abhy ànyád eti víshurûpe áhanî sáṃ carete | parikshítos támo anyā́ gúhâkar ádyaud ushā́ḥ çóçucatâ ráthena ‖ 7 ‖ sadṛíçîr adyá sadṛíçîr íd u çvó dîrgháṃ sacante váruṇasya dhā́ma | anavadyā́s triṅçátaṃ yójanâny ékaikâ krátum pári yanti sadyáḥ ‖ 8 ‖ jânaty áhnaḥ prathamásya nā́ma çukrā́ kṛishṇā́d ajanishṭa çvitîcī́ | ṛitásya yóshâ ná minâti dhā́mā́har-ahar nishkṛitám âcárantî ‖ 9 ‖ kanyèva tanvā̂ çā́çadânā̂ñ éshi devi devám íyakshamâṇam | saṃsmáyamânâ yuvatíḥ purástâd âvír vákshâṅsi kṛiṇushe vibhâtī́ ‖ 10 ‖ 5 ‖

susaṃkâçā́ mâtṛímṛishṭeva yóshâvís tanvàṃ kṛiṇushe dṛiçé kám | bhadrā́ tvám usho vitaráṃ vy ùcha ná tát te anyā́ usháso naçanta ‖ 11 ‖ áçvâvatîr gómatîr viçvávârâ yátamânâ raçmíbhiḥ sū́ryasya | párâ ca yánti púnar ā́ ca

---

123, 2 ví akhyat. ā́ ushā́ḥ. 4 ácha. nā́ma. ā́ agât. 5 daghyā̂ḥ. 6 támasâ ápa-gûḷhâ âvíḥ. 7 ápa anyát eti abhí anyát. víshurûpe *iti*. gúhâ akaḥ. 8 ékâ-ekâ. 9 jânatī́. dhā́ma áhaḥ-ahaḥ. 10 kanyā̂-iva. çáçadânâ. 11 mâtṛímṛishṭâ-iva yóshâ âvíḥ. ví ucha. 12 viçvá-vârâḥ yátamânâḥ.

yanti bhadrā́ nā́ma vā́hamânâ ushā́saḥ ‖ 12 ‖ ṛitásya raçmím anuyáchamânâ bhadrám-bhadraṃ krátum asmā́su dhehi | úsho no adyá suhávâ vy ùchâsmā́su rā́yo maghávatsu ca syuḥ ‖ 13 ‖ 6 ‖

124. trishṭubh.

Ushā́ uchántî samidhâné agnā́ udyánt sū́rya urviyā́ jyótir açret | devó no átra savitā́ nv ártham prā́sâvîd dvipát prá cátushpad ityaí ‖ 1 ‖ áminatî daívyâni vratā́ni praminatī́ manushyầ yugā́ni | îyúshîṇâm upamā́ çáçvatînâm âyatînā́m prathamóshā́ vy àdyaut ‖ 2 ‖ eshā́ divó duhitā́ práty adarçi jyótir vásânâ samanā́ purástât | ṛitásya pánthâm ánv eti sâdhú prajânatī́va ná díço minâti ‖ 3 ‖ úpo adarçi çundhyúvo ná váksho nodhā́ ivâvír akṛita priyā́ṇi | admasán ná sasató bodháyantî çaçvattamā́gât púnar eyúshîṇâm ‖ 4 ‖ pū́rve árdhe rájaso aptyásya gávâṃ jánitry akṛita prá ketúm | vy ù prathate vitaráṃ váriya óbhā́ pṛiṇántî pitrór upásthâ ‖ 5 ‖ 7 ‖

evéd eshā́ purutámâ dṛiçé káṃ nā́jâmiṃ ná pári vṛiṇakti jâmím | arepásâ tanvầ çā́çadânâ nā́rbhâd ī́shate ná mahó vibhâtī́ ‖ 6 ‖ abhrâtéva puṅsá eti pratîcī́ gartârúg iva sanáye dhánânâm | jâyéva pátya uçatī́ suvā́sâ ushā́ hasréva ní riṇîte ápsaḥ ‖ 7 ‖ svásâ svásre jyā́yasyai yónim âraig ápaity asyâḥ praticákshyeva | vyuchántî raçmíbhiḥ sū́ryasyâñjy àṅkte samanagā́ iva vrā́ḥ ‖ 8 ‖ âsā́m pū́rvâsâm áhasu svásṛîṇâm áparâ pū́rvâm abhy èti paççā́t | tā́ḥ pratnaván

123, 13 ví ucha asmā́su. — 124, 1 agnaú. nú. prá asâvît. 2 prathamā́ ushā́ḥ ví adyaut. 3 prajânatī́-iva. 4 úpo *iti*. iva âvíḥ. adma-sát. çaçvat-tamā́ ā́ agât. â-îyúshîṇâm. 5 jánitrî. ví ûṃ *iti*. ā́ ubhā́. 6 evá ít. ná ájâmim. ná árbhât. 7 abhrâtā́-iva. garta-ârúgiva. jâyā́-iva pátye. ushā́ḥ hasrā́-iva. 8 araik ápa eti. praticákshya-iva. sū́ryasya añjí aṅkte. 9 abhí eti. pratna-vát.

návyasîr nûnám asmé revád uchantu sudínâ ushā́sah || 9 || prá bodhayoshaḥ pṛiṇató maghony ábudhyamânâḥ paṇáyaḥ sasantu | revád ucha maghávadbhyo maghoni revát stotré sûnṛite jâráyantî || 10 || 8 ||

áveyám açvaid yuvatíḥ purástâd yuṅkté gávâm aruṇā́nâm ánîkam | ví nûnám uchâd ásati prá ketúr gṛihám-gṛiham úpa tishṭhâte agníḥ || 11 || út te váyaç cid vasatér apaptan náraç ca yé pitubhā́jo vyùshṭau | amā́ saté vahasi bhū́ri vâmám úsho devi dâçúshe mártyâya || 12 || ástoḍhvaṃ stómyâ bráhmaṇâ mé 'vîvṛidhadhvam uçatī́r ushâsaḥ | yushmā́kaṃ devîr ávasâ sanema sahasríṇaṃ ca çatínaṃ ca vā́jam || 13 || 9 ||

125. trishṭubh. 4. 5 jagatî.

Prâtā́ rátnam prâtarítvâ dadhâti táṃ cikitvā́n pratigṛíhyâ ní dhatte | téna prajā́ṃ vardháyamâna ā́yû râyás póshena sacate suvī́raḥ || 1 || sugúr asat suhiraṇyáḥ sváçvo bṛihád asmai váya índro dadhâti | yás tvâyántaṃ vásunâ prâtaritvo mukshī́jayeva pádim utsinā́ti || 2 || ā́yam adyá sukṛítam prâtár ichánn ishṭéḥ putráṃ vásumatâ ráthena | aṅçóḥ sutám pâyaya matsarásya kshayádvîraṃ vardhaya sûnṛítâbhiḥ || 3 || úpa ksharanti síndhavo mayobhúva îjânáṃ ca yakshyámâṇaṃ ca dhenávaḥ | pṛiṇántaṃ ca pápuriṃ ca çravasyávo ghṛitásya dhā́râ úpa yanti viçvátaḥ || 4 || nā́kasya pṛishṭhé ádhi tishṭhati çritó yáḥ pṛiṇā́ti sá ha devéshu gachati | tásmâ ā́po ghṛitám arshanti síndhavas tásmâ iyáṃ dákshiṇâ pinvate sádâ || 5 || dákshiṇâvatâm íd imā́ni citrā́

124, 10 bodhaya ushaḥ. 11 áva iyám. 13 stómyâḥ. me ávîvṛidhadhvam. — 125, 1 prâtár *iti*. prati-gṛíhya. ā́yuḥ. 2 tvâ â-yántam. mukshī́jayâ-iva. 5 tásmai.

dákshiṇâvatâm̱ diví sū́ryâsaḥ | dákshiṇâvanto amṛ́tam bhajante dákshiṇâvantaḥ prá tiranta ā́yuḥ || 6 || mā́ pṛiṇánto dúritam éna ā́ran mā́ jârishuḥ sûráyaḥ suvratā́saḥ | anyás téshâm paridhír astu káç cid ápṛiṇantam abhí sám̱ yantu çókâḥ || 7 || 10 ||

126. trishṭubh. 6. 7 anushṭubh.

Ámandân stómân prá bhare manîshā́ síndhâv ádhi kshiyató bhâvyásya | yó me sahásram ámimîta savā́n atū́rto rā́jâ çráva ichámânaḥ || 1 || çatám̱ rā́jño nā́dhamânasya nishkā́ñ chatám áçvân práyatânt sadyá ā́dam | çatám̱ kakshī́vā́ñ ásurasya gónâm̱ diví çrávo 'járam ā́ tatâna || 2 || úpa mâ çyâvā́ḥ svanáyena dattā́ vadhū́manto dáça ráthâso asthuḥ | shashṭíḥ sahásram ánu gávyam ā́gât sánat kakshī́vā́ñ abhipitvé áhnâm || 3 || catvâriñçád dáçarathasya çóṇâḥ sahásrasyā́gre çréṇim̱ nayanti | madacyútaḥ kṛiçanā́vato átyân kakshī́vanta úd amṛikshanta pajrā́ḥ || 4 || pū́rvâm ánu práyatim ā́ dade vas trī́n yuktā́ñ ashṭā́v arídhâyaso gā́ḥ | subándhavo yé viçyā̂ iva vrā́ ánasvantaḥ çráva aíshanta pajrā́ḥ || 5 || ā́gadhitâ párigadhitâ yā́ kaçîkéva jáñgahe | dádâti máhyam̱ yā́durî yā́çûnâm bhojyā̂ çatā́ || 6 || úpopa me párâ mṛiça mā́ me dabhrā́ṇi manyathâḥ | sárvâhám asmi romaçā́ gandhā́rîṇâm ivâvikā́ || 7 || 11 ||

Ashṭâdaço 'nuvâkaḥ.

127. atyashṭi. 6 atidhṛiti.

Agním̱ hótâram manye dā́svantam̱ vásum̱ sûnúm̱ sáhaso

125, 6 tirante. 7 ā́ aran. — 126, 2 çatám. 3 dattā́ḥ. ā́ agât. 4 sahásrasya ágre. kṛiçaná-vataḥ. 5 arí-dhâyasaḥ. 6 kaçîkā́-iva. 7 úpa-upa. sárvâ ahám. iva avikā́.

jâtávedasaṃ vípraṃ ná jâtávedasam | yá ûrdhváyâ svadhvaró devó devắcyâ kṛipắ | ghṛitásya víbhrâshṭim ánu vashṭi çocíshâjúhvânasya sarpíshaḥ || 1 || yájishṭhaṃ tvâ yájamânâ huvema jyéshṭham áñgirasâṃ vipra mánmabhir víprebhiḥ çukra mánmabhiḥ | párijmânam iva dyắṃ hótâraṃ carshaṇînắm | çocíshkeçaṃ vṛíshaṇaṃ yám imắ víçaḥ prắvantu jûtáye víçaḥ || 2 || sá hí purű́ cid ójasâ virúkmatâ dī́dyâno bhávati druhaṃtaráḥ paraçúr ná druhaṃtaráḥ | vîḷú cid yásya sámṛitau çrúvad vániva yát sthirám | niḥsháhamâṇo yamate nắyate dhanvâsáhâ nắyate || 3 || dṛiḷhắ cid asmâ ánu dur yáthâ vidé téjishṭhâbhir aráṇibhir dâshṭy ávase 'gnáye dâshṭy ávase | prá yáḥ purűṇi gắhate tákshad vániva çocíshâ | sthirắ cid ánnâ ní riṇâty ójasâ ní sthirắṇi cid ójasâ || 4 || tám asya pṛikshám úparâsu dhîmahi náktaṃ yáḥ sudárçataro dívâtarâd áprâyushe dívâtarât | ắd asyắyur grábhaṇavad vîḷú çárma ná sûnáve | bhaktám ábhaktam ávo vyánto ajárâ agnáyo vyánto ajárâḥ || 5 || 12 ||

sá hí çárdho ná mắrutaṃ tuvishváṇir ápnasvatîshûrvárâsv ishṭánir ắrtanâsv ishṭániḥ | ắdad dhavyắny âdadír yajnásya ketúr arháṇâ | ádha smâsya hárshato hṛíshîvato víçve jushanta pánthâṃ náraḥ çubhé ná pánthâm || 6 || dvitắ yád îṃ kîstắso abhídyavo namasyánta upavócanta bhṛígavo mathnánto dâçắ bhṛígavaḥ | agnír îçe vásûnâṃ çúcir yó dharṇír eshâm | priyắñ apidhī́ñr vanishîshṭa médhira ắ vanishîshṭa médhiraḥ || 7 || víçvâsâṃ tvâ viçắm pátiṃ havâmahe sárvâsâṃ samânáṃ dámpatim bhujé satyágirvâhasam bhujé | átithim mắnushâṇâm pitúr ná yásyâsayắ | amī́ ca

---

127, 1 çocíshâ â-júhvânasya. 2 yájamânâḥ. imắḥ. prá avantu. 3 purú. vánâ-iva. ná ayate dhanva-sáhâ ná ayate. 4 asmai. dâshṭi. agnáye dâshṭi. vánâ-iva. riṇâti. 5 ápra-âyushe dívâ-tarât. asya ắyuḥ. 6 tuvi-sváṇiḥ ápnasvatîshu urvárâsu. havyắni. sma asya. 8 yásya âsayắ.

víçve amṛítâsa ā́ váyo havyā́ devéshv ā́ váyaḥ ‖ 8 ‖ tvám agne sáhasâ sáhantamaḥ çushmíntamo jâyase devátâtaye rayír ná devátâtaye | çushmíntamo hí te mádo dyumníntama utá krátuḥ | ádha smâ te pári caranty ajara çrushṭîvāno nā́jara ‖ 9 ‖ prá vo mahé sáhasâ sáhasvata usharbúdhe paçushé nā́gnáye stómo babhûtv agnáye | práti yád îṃ havíshmân víçvâsu kshā́su jóguve | ágre rebhó ná jarata ṛishûṇā́ṃ jū́rṇir hóta ṛishûṇā́m ‖ 10 ‖ sá no nédishṭhaṃ dádṛiçâna ā́ bharā́gne devébhiḥ sácanâḥ sucetúnâ mahó râyáḥ sucetúnâ | máhi çavishṭha nas kṛidhi saṃcákshe bhujé asyaí | máhi stotṛíbhyo maghavant suvī́ryam máthîr ugró ná çávasâ ‖ 11 ‖ 13 ‖

128. atyashṭi.

Ayáṃ jâyata mánusho dhárîmaṇi hótâ yájishṭha uçíjâm ánu vratám agníḥ svám ánu vratám | viçváçrushṭiḥ sakhîyaté rayír iva çravasyaté | ádabdho hótâ ní shadad iḷás padé párivîta iḷás padé ‖ 1 ‖ táṃ yajnasā́dham ápi vâtayâmasy ṛitásya pathā́ námasâ havíshmatâ devátâtâ havíshmatâ | sá na ûrjā́m upā́bhṛity ayā́ kṛipā́ ná jûryati | yám mâtaríçvâ mánave parâváto devám bhā́ḥ parâvátaḥ ‖ 2 ‖ évena sadyáḥ páry eti pā́rthivam muhurgī́ réto vṛishabháḥ kánikradad dádhad rétaḥ kánikradat | çatáṃ cákshâṇo akshábhir devó váneshu turváṇiḥ | sádo dádhâna úpareshu sā́nushv agníḥ páreshu sā́nushu ‖ 3 ‖ sá sukrátuḥ puróhito dáme-dame 'gnír yajnásyâdhvarásya cetati krátvâ yajnásya cetati | krátvâ vedhā́ ishûyaté víçvâ jâtā́ni paspaçe | yáto

127, 9 sma. ná ajara. 10 sáhasvate. ná agnáye. jarate. hótâ. 11 bhara ágne. — 128, 2 upa-ā́bhṛiti. bhā́r *iti* bhā́ḥ. 3 muhuḥ-gī́ḥ. 4 yajnásya adhvarásya.

ghṛitaçrîr átithir ájâyata váhnir vedhā́ ájâyata ‖ 4 ‖ krátvâ yád asya távishîshu priñcáte 'gnér ávena marútâṃ ná bhojyèshirā́ya ná bhojyā̂ | sá hí shmâ dā́nam ínvati vásûnâṃ ca majmánâ | sá nas trâsate duritā́d abhihrútaḥ çáṅsâd aghā́d abhihrútaḥ ‖ 5 ‖ 14 ‖

víçvo viháyâ aratír vásur dadhe háste dákshiṇe taráṇir ná çiçrathac chravasyáyâ ná çiçrathat | víçvasmâ íd ishudhyaté devatrā́ havyám óhishe | víçvasmâ ít sukríte vā́ram riṇvaty agnír dvā́râ vy ṛiṇvati ‖ 6 ‖ sá mā́nushe vṛijáne çáṃtamo hitò 'gnír yajnéshu jényo ná viçpátiḥ priyó yajnéshu viçpátiḥ | sá havyā́ mā́nushâṇâm iḷā́ kṛitā́ni patyate | sá nas trâsate váruṇasya dhûrtér mahó devásya dhûrtéḥ ‖ 7 ‖ agníṃ hótâram îḷate vásudhitiṃ priyáṃ cétishṭham aratíṃ ny èrire havyavā́haṃ ny èrire | viçvā́yuṃ viçvávedasaṃ hótâraṃ yajatáṃ kavíṃ | devā́so raṇvám ávase vasûyávo gîrbhī́ raṇváṃ vasûyávaḥ ‖ 8 ‖ 15 ‖

129. atyashṭi. 8. 9 atiçakvarî. 11 ashṭi.

Yáṃ tváṃ rátham indra medhásâtaye 'pâkā́ sántam ishira praṇáyasi prā́navadya náyasi | sadyáç cit tám abhíshṭaye káro váçaç ca vâjínam | sā́smā́kam anavadya tûtujâna vedhásâm imā́ṃ vā́caṃ ná vedhásâm ‖ 1 ‖ sá çrudhi yáḥ smâ pṛitanâsu kā́su cid dakshā́yya indra bhárahûtaye nṛíbhir ási prátûrtaye nṛibhiḥ | yáḥ çū́raiḥ svàḥ sánitâ yó víprair vā́jaṃ tárutâ | tám îçânā́sa iradhanta vâjínam pṛikshám átyaṃ ná vâjínam ‖ 2 ‖ dasmó hí shmâ vṛíshaṇam pínvasi tvácaṃ káṃ cid yâvîr arárum çûra mártyam parivṛiṇákshi mártyam | índrotá túbhyaṃ tád divé tád ru-

128, 5 ávena. bhojyā̂ ishirā́ya. sma. 6 çravasyáyâ. víçvasmai. ā́ ûhishe. ví ṛiṇvati. 7 hitáḥ. 8 ní erire. gīḥ-bhíḥ. — 129, 1 prá anavadya. sáḥ asmā́kam. 2 sma. 3 sma. índra utá.

drā́ya svā́yaçase | mitrā́ya vocaṃ várunâya saprá thaḥ sumṛilîkā́ya saprá thaḥ || 3 || asmā́kaṃ va índram uçmasîshṭáye sákhâyaṃ viçvā́yum prâsáhaṃ yújaṃ vā́jeshu prâsáhaṃ yújam | asmā́kam bráhmotáyé 'vâ pritsúshu kā́su cit | nahí tvâ çátruḥ stárate strinóshi yáṃ víçvaṃ çátruṃ strinóshi yáṃ || 4 || ní shū́ namā́timatiṃ káyasya cit téjishṭhâbhir aráṇibhir nótíbhir ugrā́bhir ugrotíbhiḥ | néshi ṇo yáthâ purā́nenā́ḥ çûra mányase | víçvâni pûrór ápa parshi váhnir âsā́ váhnir no ácha || 5 || 16 ||

prá tád voceyam bhávyâyéndave hávyo ná yá ishávân mánma réjati rakshohā́ mánma réjati | svayáṃ só asmád ā́ nidó vadhaír ajeta durmatím | áva sraved aghá çaṅso 'vatarám áva kshudrám iva sravet || 6 || vanéma tád dhótrayâ citántyâ vanéma rayíṃ rayivaḥ suvī́ryaṃ raṇváṃ sántaṃ suvī́ryam | durmánmânaṃ sumántubhir ém ishā́ pricîmahi | ā́ satyā́bhir índraṃ dyumnáhûtibhir yájatraṃ dyumnáhûtibhiḥ || 7 || prá-prâ vo asmé sváyaçobhir ûtī́ parivargá índro durmatînā́ṃ dárîman durmatînā́m | svayáṃ sā́ rishayádhyai yā́ na upeshé atraíḥ | hatém asan ná vakshati kshiptā́ jûrṇír ná vakshati || 8 || tváṃ na indra râyā́ párîṇasâ yâhi pathā́ñ anehásâ puró yâhy arakshásâ | sácasva naḥ parâká ā́ sácasvâstamîká ā́ | pâhí no dûrā́d ārā́d abhíshṭibhiḥ sádâ pâhy abhíshṭibhiḥ || 9 || tváṃ na indra râyā́ tárûshasográṃ cit tvâ mahimā́ sakshad ávase mahé mitráṃ nā́vase | ójishṭha trā́tar ávitâ ráthaṃ káṃ cid amartya | anyám asmád ririsheḥ káṃ cid adrivo rírikshantaṃ cid adrivaḥ || 10 ||

129, 4 uçmasi ishṭáye. viçvá-âyum pra-sáham. bráhma ûtáye áva. 5 sú nama áti-matim. ná ûtí-bhiḥ. ugra ûtí-bhiḥ. naḥ. purā́ anenā́ḥ. 6 bhávyâya índave. 7 hótrayâ. ā́ îm. 8 prá-pra. pari-vargé. upa ishé. hatā́ îm asat. 9 pathā́. parâké. sácasva astam-îké. 10 tárushasâ ugrám. ná ávase. ávitar *iti*.

pâhí na indra sushṭuta sridhó 'vayâtā́ sádam íd durmatî-nā́ṃ deváḥ sán durmatînā́m | hantā́ pâpásya rakshásas trâtā́ víprasya mā́vataḥ | ádhâ hí tvâ janitā́ jī́janad vaso raksho-háṇaṃ tvâ jī́janad vaso || 11 || 17 ||

130. atyashṭi. 10 trishṭubh.

Éndra yâhy úpa naḥ parâváto nā́yám áchâ vidáthâ-nîva sátpatir ástaṃ rā́jeva sátpatiḥ | hávâmahe tvâ vayám práyasvantaḥ suté sácâ | putrā́so ná pitáraṃ vā́jasâtaye máṅhishṭhaṃ vā́jasâtaye || 1 || píbâ sómam indra suvânám ádribhiḥ kóçena siktám avatáṃ ná váṅsagas tâtṛishâṇó na váṅsagaḥ | mádâya haryatā́ya te tuvíshṭamâya dhā́yase | ā́ tvâ yachantu haríto ná sū́ryam áhâ víçveva sū́ryam || 2 || ávindad divó níhitaṃ gúhâ nidhíṃ vér ná gárbham pári-vîtam áçmany ananté antár áçmani | vrajáṃ vajrī́ gávâm iva síshâsann áñgirastamaḥ | ápâvṛiṇod ísha índraḥ párî-vṛitâ dvā́ra íshaḥ párîvṛitâḥ || 3 || dâdṛihâṇó vájram índro gábhastyoḥ kshádmeva tigmám ásanâya sáṃ çyad ahihá-tyâya sáṃ çyat | saṃvivyâná ójasâ çávobhir indra ma-jmánâ | táshṭeva vṛiksháṃ vaníno ní vṛiçcasi paraçvéva ní vṛiçcasi || 4 || tváṃ vṛíthâ nadyà indra sártavé 'châ samu-drám asṛijo ráthâñ̇ iva vâjayató ráthâñ̇ iva | itá ûtī́r ayuñ-jata samânám ártham ákshitam | dhenū́r iva mánave viçvá-dohaso jánâya viçvádohasaḥ || 5 || 18 ||

imā́ṃ te vā́caṃ vasûyánta âyávo ráthaṃ ná dhī́raḥ svápâ atakshishuḥ sumnā́ya tvā́m atakshishuḥ | çumbhánto jényaṃ yathâ vā́jeshu vipra vâjínam | átyam iva çávase

---

129, 11 ádha. — 130, 1 ā́ indra. ná ayám ácha vidáthâni-iva. rā́jâ -iva. 2 píba. víçvâ-iva. 3 ápa avṛiṇot. pári-vṛitâḥ. 4 kshádma -iva. táshṭâ-iva. paraçvā́-iva. 5 sártave ácha. 6 su-ápâḥ.

sâtáye dhánâ víçvâ dhánâni sâtáye || 6 || bhinát púro navatím indra pûráve dívodâsâya máhi dâçúshe nṛito vájreṇa dâçúshe nṛito | atithigvā́ya çámbaraṃ girér ugró ávâbharat | mahó dhánâni dáyamâna ójasâ víçvâ dhánâny ójasâ || 7 || índraḥ samátsu yájamânam ā́ryam prā́vad víçveshu çatámûtir âjíshu svàrmîḷheshv âjíshu | mánave çā́sad avratā́n tvácaṃ kṛishṇā́m arandhayat | dákshan ná víçvaṃ tâtṛishâṇám oshati ny àrçasânám oshati || 8 || sū́raç cakrám prá vṛihaj jâtá ójasâ prapitvé vā́cam aruṇó mushâyatîçâná ā́ mushâyati | uçánâ yát parâvátó 'jagann ûtáye kave | sumnā́ni víçvâ mánusheva turváṇir áhâ víçveva turváṇiḥ || 9 || sá no návyebhir vṛishakarmann ukthaíḥ púrâṃ dartaḥ pâyúbhiḥ pâhi çagmaíḥ | divodâsébhir indra stávâno vâvṛidhîthā́ áhobhir iva dyaúḥ || 10 || 19 ||

131. atyashṭi

Índrâya hí dyaúr ásuro ánamnaténdrâya mahī́ pṛithivī́ várîmabhir dyumnásâtâ várîmabhiḥ | índraṃ víçve sajóshaso devā́so dadhire puráḥ | índrâya víçvâ sávanâni mā́nushâ râtā́ni santu mā́nushâ || 1 || víçveshu hí tvâ sávaneshu tuñjáte samânám ékaṃ vṛíshamaṇyavaḥ pṛíthak svàḥ sanishyávaḥ pṛíthak | táṃ tvâ nā́vaṃ ná parsháṇiṃ çûshásya dhurí dhîmahi | índraṃ ná yajnaíç citayánta âyávaḥ stómebhir índram âyávaḥ || 2 || ví tvâ tatasre mithunā́ avasyávo vrajásya sâtā́ gávyasya niḥsṛíjaḥ sákshanta indra niḥsṛíjaḥ | yád gavyántâ dvā́ jánâ svàr yántâ samū́hasi | âvísh kárikrad vṛíshaṇaṃ sacâbhúvaṃ vájram indra sacâbhúvam || 3 ||

130, 7 nṛito *iti*. áva abharat. 8 prá âvat. dhákshat. ní arçasânám. 9 vṛihat. mushâyati îçânáḥ. parâ-vátaḥ ájagan. mánushâ-iva. víçvâ-iva. — 131, 1 ánamnata índrâya. 2 vṛísha-manyavaḥ.

vidúsh ṭe asyá vîryàsya pûrávaḥ púro yád indra çā́radîr avā́tiraḥ sâsahânó avā́tiraḥ | çā́sas tám indra mártyam áyajyuṃ çavasas pate | mahī́m amushṇâḥ pṛithivī́m imā́ apó mandasâná imā́ apáḥ || 4 || ā́d ít te asyá vîryàsya carkiran mádeshu vṛishann uçíjo yád ā́vitha sakhîyató yád ā́vitha | cakártha kârám ebhyaḥ pṛ́tanâsu právantave | té anyā́m-anyâṃ nadyàṃ sanishṇata çravasyántaḥ sanishṇata || 5 || utó no asyā́ usháso jushéta hy àrkásya bodhi havísho hávîmabhiḥ svàrshâtâ hávîmabhiḥ | yád indra hántave mṛ́dho vṛ́shâ vajriñ cíketasi | ā́ me asyá vedháso návîyaso mánma çrudhi návîyasaḥ || 6 || tvâṃ tám indra vâvṛidhânó asmayúr amitrayántaṃ tuvijâta mártyaṃ vájreṇa çûra mártyam | jahí yó no aghâyáti çṛiṇushvá suçrávastamaḥ | rishṭâṃ ná yā́mann ápa bhûtu durmatír víçvā́pa bhûtu durmatíḥ || 7 || 20 ||

132. atyashṭi.

Tváyâ vayám maghavan pū́rvye dhána índratvotâḥ sâsahyâma pṛitanyató vanuyā́ma vanushyatáḥ | nédishṭhe asmínn áhany ádhi vocâ nú sunvaté | asmín yajné ví cayemâ bháre kṛitâṃ vâjayánto bháre kṛitâṃ || 1 || svarjeshé bhára âprásya vákmany usharbúdhaḥ svásminn áñjasi krâṇásya svásminn áñjasi | áhann índro yáthâ vidé çîrshṇā́-çîrshṇopavā́cyaḥ | asmatrā́ te sadhryàk santu râtáyo bhadrā́ bhadrásya râtáyaḥ || 2 || tát tú práyaḥ pratnáthâ te çuçukvanâṃ yásmin yajné vā́ram ákṛiṇvata ksháyam ṛitásya vā́r asi ksháyam | ví tád vocer ádha dvitā́ntáḥ paçyanti raçmí-

---

131, 4 vidúḥ te. ava-átiraḥ. 6 utó *iti*. hí arkásya. 7 agha-yáti. víçvâ ápa. — 132, 1 dháne índratvâ-ûtâḥ. voca. cayema. 2 bháre. çîrshṇā́-çîrshṇâ upa-vā́cyaḥ. bhadrā́ḥ. 3 dvitā́ antár *iti*.

bhiḥ | sá ghâ vide ánv índro gavéshaṇo bandhukshídbhyo gavéshaṇaḥ || 3 || nū́ itthā́ te´pûrváthâ ca pravā́cyaṃ yád áñgirobhyó 'vṛiṇor ápa vrajám índra çíkshann ápa vrajám | aíbhyaḥ samânyā́ diçā́smábhyaṃ jeshi yótsi ca | sunvádbhyo randhayâ káṃ cid avratáṃ hṛiṇâyántaṃ cid avratám || 4 || sáṃ yáj jánân krátubhiḥ çū́ra îksháyad dháne hité tarushanta çravasyávaḥ prá yakshanta çravasyávaḥ | tásmâ ā́yuḥ prajā́vad íd bā́dhe arcanty ójasâ | índra okyàṃ didhishanta dhîtáyo devā́ñ áchâ ná dhîtáyaḥ || 5 || yuváṃ tám indrâparvatâ puroyúdhâ | yó naḥ pṛitanyā́d ápa táṃ-tam íd dhataṃ | vájreṇa táṃ-tam íd dhatam | dûré cattā́ya chantsad gáhanaṃ yád ínakshat | asmā́kaṃ çátrûn pári çûra viçváto darmā́ darshîshṭa viçvátaḥ || 6 || 21 ||

133. 1 trishṭubh. 2—4 anushṭubh. 5 gâyatrî. 6 dhṛiti. 7 atyashṭi.

Ubhé punâmi ródasî ṛiténa drúho dahâmi sám mahī́r anindrā́ḥ | abhivlágya yátra hatā́ amítrâ vailasthânám pári tṛiḷhā́ áçeran || 1 || abhivlágyâ cid adrivaḥ çîrshā́ yâtumátînâm | chindhí vaṭûríṇâ padā́ mahā́vaṭûriṇâ padā́ || 2 || ávâsâm maghavañ jahi çárdho yâtumátînâm | vailasthânaké armaké mahā́vailasthe armaké || 3 || yā́sâṃ tisráḥ pañcâçáto 'bhivlañgaír apā́vapaḥ | tát sú te manâyati takát sú te manâyati || 4 || piçáñgabhṛishṭim ambhṛiṇám piçā́cim indra sám mṛiṇa | sárvaṃ rákshо ní barhaya || 5 || avár mahá indra dâdṛihí çrudhī́ naḥ çuçóca hí dyaúḥ kshā́ ná bhîshā́ñ adrivo ghṛiṇā́n ná bhîshā́ñ adrivaḥ | çushmíntamo hí çushmíbhir vadhaír ugrébhir ī́yase | ápûrushaghno apratîta

132, 3 gha. go-éshaṇaḥ. 4 nú. áñgiraḥ-bhyaḥ ávṛiṇoḥ. ā́ ebhyaḥ. diçā́ asmábhyam. randhaya. 5 yát. tásmai. índre. ácha. 6 hatam. — 133, 1 ródasî *iti*. 2 abhi-vlágya. 3 áva âsâm. 4 apa-ávapaḥ. 6 aváḥ. çrudhí. kshā́ḥ. bhîshā́. ghṛiṇā́t. bhîshā́. ápurusha-ghnaḥ.

çûra sátvabhis trisaptaíḥ çûra sátvabhiḥ || 6 || vanóti hí sunván ksháyam párîṇasaḥ sunvânó hí shmâ yájaty áva dvísho devā́nâm áva dvíshaḥ | sunvâná ít sishâsati sahásrâ vâjy ávṛitaḥ | sunvânā́yéndro dadâty âbhúvaṃ rayíṃ dadâty âbhúvam || 7 || 22 ||

Ekonaviñço 'nuvâkaḥ.

134. atyashṭi. 6 ashṭi.

Ā́ tvâ júvo râraháṇā́ abhí práyo vā́yo váhantv ihá pûrvápîtaye sómasya pûrvápîtaye | ûrdhvā́ te ánu sûnṛítâ mánas tishṭhatu jânatī́ | niyútvatâ ráthenā́ yâhi dâváne vā́yo makhásya dâváne || 1 || mándantu tvâ mandíno vâyav índavo 'smát krâṇā́saḥ súkṛitâ abhídyavo góbhiḥ krâṇā́ abhídyavaḥ | yád dha krâṇā́ irádhyai dáksham sácanta ûtáyaḥ | sadhrîcînā́ niyúto dâváne dhíya úpa bruvata îṃ dhíyaḥ || 2 || vâyúr yuñkte róhitâ vâyúr aruṇā́ vâyū́ ráthe ajirā́ dhurí vóḷhave váhishṭhâ dhurí vóḷhave | prá bodhayâ púraṃdhim jârá ā́ sasatī́m iva | prá cakshaya ródasî vâsayoshásaḥ çrávase vâsayoshásaḥ || 3 || túbhyam ushā́saḥ çúcayaḥ parâváti bhadrā́ vástrâ tanvate dáṅsu raçmíshu citrā́ návyeshu raçmíshu | túbhyaṃ dhenúḥ sabardúghâ víçvâ vásûni dohate | ájanayo marúto vakshánâbhyo divá ā́ vakshánâbhyaḥ || 4 || túbhyaṃ çukrā́saḥ çúcayas turaṇyávo mádeshûgrā́ ishaṇanta bhurváṇy apā́m ishanta bhurváṇi | tvā́ṃ tsârī́ dásamâno bhágam îṭṭe takvavī́ye | tvá́ṃ víçvasmâd bhúvanât pâsi dhármaṇâsuryât pâsi dhármaṇâ || 5 || tvá́ṃ no vâyav eshâm ápûrvyaḥ sómânâm prathamáḥ pîtím

---

133, 7 sma. vâjī́. sunvânā́ya índraḥ. — 134, 1 ráthena ā́. 2 vâyo *iti*. ha. sácante. sadhrîcînā́ḥ. bruvate. 3 vâyúḥ ráthe. bodhaya. vâsaya ushásaḥ. 5 mádeshu ugrā́ḥ. dhármaṇâ asuryât. 6 vâyo *iti*.

arhasi sutā́nâm pîtím arhasi | utó vihútmatînâṃ viçā́m vavarjúshîṇâṃ | víçvâ ít te dhenávo duhra âçíraṃ ghṛitáṃ duhrata âçíram || 6 || 23 ||

135. atyashṭi. 7. 8 ashṭi.

Stîrṇám barhír úpa no yâhi vîtáye sahásreṇa niyútâ niyutvate çatínîbhir niyutvate | túbhyaṃ hí pûrvápîtaye devā́ devā́ya yemiré | prá te sutā́so mádhumanto asthiran mádâya krátve asthiran || 1 || túbhyâyáṃ sómaḥ páripûto ádribhiḥ spârhā́ vásânaḥ pári kóçam arshati çukrā́ vásâno arshati | távâyám bhâgá âyúshu sómo devéshu hûyate | váha vâyo niyúto yâhy asmayúr jushâṇó yâhy asmayúḥ || 2 || ā́ no niyúdbhiḥ çatínîbhir adhvaráṃ sahasríṇîbhir úpa yâhi vîtáye vā́yo havyā́ni vîtáye | távâyám bhâgá ṛitvíyaḥ sáraçmiḥ sū́rye sácâ | adhvaryúbhir bháramâṇâ ayaṅsata vā́yo çukrā́ ayaṅsata || 3 || ā́ vâṃ rátho niyútvân vakshad ávase 'bhí práyâṅsi súdhitâni vîtáye vā́yo havyā́ni vîtáye | píbatam mádhvo ándhasaḥ pûrvapéyaṃ hí vâṃ hitám | vā́yav ā́ candréṇa rā́dhasā́ gatam índraç ca rā́dhasā́ gatam || 4 || ā́ vâṃ dhíyo vavṛityur adhvarā́n̐ úpemám índum marmṛijanta vâjínam âçúm átyaṃ ná vâjínam | téshâm pibatam asmayū́ ā́ no gantam ihótyā́ | índravâyû sutā́nâm ádribhir yuvám mádâya vâjadâ yuvám || 5 || 24 ||

imé vâṃ sómâ apsv ā́ sutā́ ihā́dhvaryúbhir bháramâṇâ ayaṅsata vā́yo çukrā́ ayaṅsata | eté vâm abhy àsṛikshata tiráḥ pavítram âçávaḥ | yuvâyávó 'ti rómâṇy avyáyâ sómâso áty avyáyâ || 6 || áti vâyo sasató yâhi çáçvato yátra

134, 6 utó *iti*. duhre. duhrate. — 135, 1 devā́ḥ. 2 túbhya ayám. táva ayám. 3 táva ayám. 4 vā́yo *iti* ā́. rā́dhasâ ā́. 5 úpa imám. asmayū́ *iti*. ihá ûtyā́. 6 apsú. ihá adhvaryú-bhiḥ. abhí asṛikshata. yuvâ-yávaḥ áti.

grā̆vâ vádati tátra gachataṃ griháṃ índraç ca gachatam | ví sûnṛítâ dádṛiçe rī̆yate ghṛitám ā̆ pûrṇáyâ niyútâ yâtho adhvarám índraç ca yâtho adhvarám || 7 || átrā̆ha tád vahethe mádhva ā̆hutiṃ yám açvatthám upatíshṭhanta jâyávo 'smé té santu jâyávaḥ | sâkáṃ gā̆vaḥ súvate pácyate yávo ná te vâya úpa dasyanti dhenávo nā̆pa dasyanti dhenávaḥ || 8 || imé yé te sú vâyo bâhvòjaso 'ntár nadī̆ te patáyanty uksháṇo máhi vrā̆dhanta ukshâṇaḥ | dhánvañ cid yé anâçávo jîrā̆ç cid ágiraukasaḥ | sū̆ryasyeva raçmáyo durniyántavo hástayor durniyántavaḥ || 9 || 25 ||

136. atyashṭi. 7 trishṭubh.

Prá sú jyéshṭhaṃ nicirā̆bhyâm bṛihán námo havyám matím bharatâ mṛiḷayádbhyâṃ svā̆dishṭham mṛilayádbhyâm | tā̆ samrā̆jâ ghṛitā̆sutî yajné-yajna úpastutâ | áthainoḥ kshatráṃ ná kútaç canā̆dhṛíshe devatváṃ nū̆ cid âdhṛíshe || 1 || ádarçi gâtúr uráve várîyasî pánthâ ṛitásya sám ayaṅsta raçmíbhiç cákshur bhágasya raçmíbhiḥ | dyuksháṃ mitrásya sā̆danam aryamṇó váruṇasya ca | áthâ dadhâte bṛihád ukthyàṃ váya upastútyam bṛihád váyaḥ || 2 || jyótishmatîm áditiṃ dhârayátkshitiṃ svàrvatîm ā̆ sacete divé-dive jâgṛivā̆ṅsâ divé-dive | jyótishmat kshatrám âçâte âdityā̆ dā̆nunas pátî | mitrás táyor váruṇo yâtayájjano 'ryamā̆ yâtayájjanaḥ || 3 || ayám mitrā̆ya váruṇâya çáṃtamaḥ sómo bhûtv avapā̆neshv ā̆bhago devó devéshv ā̆bhagaḥ | táṃ devā̆so jusherata víçve adyá sajóshasaḥ | táthâ râjânâ karatho yád ī̆maha ṛitâvânâ yád ī̆mahe || 4 || yó mitrā̆ya váruṇâyā̆vidhaj

135, 8 átra áha. vâyo *iti*. ná ápa. 9 bâhú-ojasaḥ. nadī̆ *iti*. ágirâ-okasaḥ sū̆ryasya-iva. — 136, 1 bṛihát. bharata. ghṛitā̆sutî *iti* ghṛitá-âsutî yajné-yajne. átha enoḥ. caná â-dhṛíshe. nú. 2 sádanam. átha. 3 âçâte *iti*. 4 ī̆mahe. 5 váruṇâya ávidhat.

jáno 'narvā̆ṇaṃ tám pári pâto áṅhaso dâçvā̆ṅsam mártam áṅhasaḥ | tám aryamā̆bhí rakshaty ṛijûyántam ánu vratám | ukthaír yá enoḥ paribhū̆shati vratáṃ stómair âbhū̆shati vratám || 5 || námo divé bṛihaté ródasîbhyâm mitrā̆ya vocaṃ váruṇâya mîḷhúshe sumṛiḷîkā̆ya mîḷhúshe | índram agním úpa stuhi dyukshám aryamáṇam bhágam | jyóg jī̆vantaḥ prajáyâ sacemahi sómasyotī̆ sacemahi || 6 || ûtī̆ devā̆nâṃ vayám índravanto maṅsîmáhi sváyaçaso marúdbhiḥ | agnír mitró váruṇaḥ çárma yaṅsan tád açyâma maghávâno vayáṃ ca || 7 || 26 ||

Prathamo 'dhyâyaḥ.

137. atiçakvarī.

Sushumā̆ yâtam ádribhir góçrîtâ matsarā̆ imé sómâso matsarā̆ imé | ā̆ râjânâ divispṛiçâsmatrā̆ gantam úpa naḥ | imé vâm mitrâvaruṇâ gávâçiraḥ sómâḥ çukrā̆ gávâçiraḥ || 1 || imá ā̆ yâtam índavaḥ sómâso dádhyâçiraḥ sutā̆so dádhyâçiraḥ | utá vâm usháso budhí sâkáṃ sū̆ryasya raçmíbhiḥ | sutó mitrā̆ya váruṇâya pîtáye cā̆rur ṛitā̆ya pîtáye || 2 || tā̆ vâṃ dhenúṃ ná vâsarī̆m aṅçúṃ duhanty ádribhiḥ sómaṃ duhanty ádribhiḥ | asmatrā̆ gantam úpa no 'rvā̆ñcâ sómapîtaye | ayáṃ vâm mitrâvaruṇâ nṛíbhiḥ sutáḥ sóma ā̆ pîtáye sutáḥ || 3 || 1 ||

138. atyashṭi.

Prá-pra pûshṇás tuvijâtásya çasyate mahitvám asya taváso ná tandate stotrám asya ná tandate | árcâmi sumnayánn ahám ántyûtim mayobhúvam | víçvasya yó mána âyu-

---

136, 5 aryamā̆ abhí. 6 sómasya ûtī̆. — 137, 1 susumá ā̆. gó-çrîtâḥ. divi-spṛiçâ asma-trā̆. çukrā̆ḥ. 2 imé.

yuvé makhó devá âyuyuvé makháḥ ‖ 1 ‖ prá hí tvâ pûshann ajirám̐ ná yā́mani stómebhiḥ kriṇvá riṇávo yáthâ mrídha úshṭro ná pîparo mrídhaḥ | huvé yát tvâ mayobhúvam̐ devám̐ sakhyā́ya mártyaḥ | asmā́kam âṅgûshā́n dyumnínas kridhi vā́jeshu dyumnínas kridhi ‖ 2 ‖ yásya te pûshant sakhyé vipanyávaḥ krátvâ cit sántó 'vasâ bubhujrirá íti krátvâ bubhujriré | tā́m ánu tvâ návîyasîm̐ niyútam̐ râyá îmahe | áheḷamâna uruçaṅsa sárî bhava vā́je-vâje sárî bhava ‖ 3 ‖ asyā́ û shū́ ṇa úpa sâtáye bhuvó 'heḷamâno rarivā́ñ ajâçva çravasyatā́m̐ ajâçva | ó shū́ tvâ vavritîmahi stómebhir dasma sâdhúbhiḥ | nahí tvâ pûshann atimánya âghriṇe ná te sakhyám apahnuvé ‖ 4 ‖ 2 ‖

139. atyashṭi. 5 brihatî. 11 trishṭubh.

Ástu çraúshaṭ puró agním̐ dhiyā́ dadha ā́ nú tác chárdho divyám̐ vriṇîmaha indravâyū́ vriṇîmahe | yád dha krâṇā́ vivásvati nā́bhâ sam̐dā́yi návyasî | ádha prá sū́ na úpa yantu dhîtáyo devā́ñ áchâ ná dhîtáyaḥ ‖ 1 ‖ yád dha tyán mitrâ varuṇâv ritā́d ádhy âdadā́the ánritam̐ svéna manyúnâ dákshasya svéna manyúnâ | yuvór itthā́dhi sádmasv ápaçyâma hiraṇyáyam | dhîbhíç caná mánasâ svébhir akshábhiḥ sómasya svébhir akshábhiḥ ‖ 2 ‖ yuvā́m̐ stómebhir devayánto açvinâçraváyanta iva çlókam âyávo yuvā́m̐ havyā́bhy ā̂yávaḥ | yuvór víçvâ ádhi çríyaḥ príkshaç ca viçvavedasâ | prushâyánte vâm paváyo hiraṇyáye ráthe dasrâ hiraṇyáye ‖ 3 ‖ áceti dasrâ vy ù nā́kam riṇvatho yuñjáte vâm̐ rathayújo dívishṭishv adhvasmā́no dívishṭishu | ádhi

138, 2 kriṇvé. 3 sántaḥ ávasâ bubhujriré. 4 ûm̐ *iti* sú naḥ. bhuvaḥ áheḷamânaḥ. 6 *iti* sú. ati-mánye. — 139, 1 dadhe. tát çárdhaḥ. vriṇîmahe. ha. sú. ácha. 2 ha tyát. itthā́ ádhi. 3 açvinâ âçraváyantaḥ-iva. havyā́ abhí âyávaḥ. 4 ví ûm̐ *iti*.

vâm sthā́ma vandhúre ráthe dasrâ hiraṇyáye | pathéva yántâv anuçā́satâ rájó 'ñjasâ çā́satâ rájaḥ ‖ 4 ‖ çácîbhir naḥ çacîvasû dívâ náktam daçasyatam | mā́ vâm râtír úpa dasat kádâ canā́smád râtíḥ kádâ caná ‖ 5 ‖ 3 ‖

vríshann indra vṛishapā́ṇâsa índava imé sutā́ ádrishutâsa udbhídas túbhyam sutā́sa udbhídaḥ | té tvâ mandantu dâváne mahé citrā́ya rā́dhase | gîrbhír girvâhaḥ stávamâna ā́ gahi sumṛiḷîkó na ā́ gahi ‖ 6 ‖ ó shū́ ṇo agne çṛiṇuhi tvám îḷitó devébhyo bravasi yajníyebhyo rā́jabhyo yajníyebhyaḥ | yád dha tyā́m áñgirobhyo dhenúm devâ ádattana | ví tā́m duhre aryamā́ kartárî sácâñ eshá tā́m veda me sácâ ‖ 7 ‖ mó shú vo asmád abhí tā́ni paúṅsyâ sánâ bhûvan dyumnā́ni mótá jârishur asmát purótá jârishuḥ | yád vaç citrám yugé-yuge návyam ghóshâd ámartyam | asmā́su tán maruto yác ca dushṭáram didhṛitā́ yác ca dushṭáram ‖ 8 ‖ dadhyáñ ha me janúsham pū́rvo áñgirâḥ priyámedhaḥ káṇvo átrir mánur vidus té me pū́rve mánur viduḥ | téshâm devéshv ā́yatir asmā́kam téshu nā́bhayaḥ | téshâm padéna máhy ā́ name giréndrâgnī́ ā́ name girā́ ‖ 9 ‖ hótâ yakshad vaníno vanta vā́ryam bṛíhaspátir yajati vená ukshábhiḥ puruvā́rebhir ukshábhiḥ | jagṛibhmā́ dûráâdiçam çlókam ádrer ádha tmánâ | ádhârayad araríndâni sukrátuḥ purū́ sádmâni sukrátuḥ ‖ 10 ‖ yé devā́so divy ékâdaça sthá pṛithivyā́m ádhy ékâdaça sthá | apsukshíto mahinaíkâdaça sthá té devâso yajnám imám jushadhvam ‖ 11 ‖ 4 ‖

Viñço 'nuvâkaḥ.

139, 4 pathā́-iva. rájaḥ áñjasâ. 5 caná asmát. 6 vṛisha-pā́nâsaḥ. 7 ó *iti* sú naḥ. ha. kartári sácâ. 8 mó *iti* sú. mā́ utá. purā́ utá. tát. yát. didhṛitá. 9 girā́ indrâgnī́ *iti*. 10 jagṛibhmá dûré -âdiçam. purú. 11 diví. apsu-kshítaḥ mahinā́ ékâdaça.

140. jagatî. 10 trishṭubh („oder jagatî"). 12. 13 trishṭubh.

Vedisháde priyádhâmâya sudyúte dhâsím iva prá bharâ yónim agnáye | vástreṇeva vâsayâ mánmanâ çúcim jyotī́ratham çukrávarṇam tamohánam || 1 || abhí dvijánmâ trivṛ́d ánnam ṛijyate saṃvatsaré vâvṛidhe jagdhám î púnaḥ | anyásyâsā́ jihváyâ jényo vṛ́ishâ ny ànyéna vaníno mṛishṭa vâraṇáḥ || 2 || kṛishṇaprútau vevijé asya sakshítâ ubhā́ tarete abhí mâtárâ çíçum | prâcā́jihvam dhvasáyantam tṛishucyútam ā́ sā́cyam kúpayam várdhanam pitúḥ || 3 || mumukshvò mánave mânavasyaté raghudrúvaḥ kṛishṇásîtâsa û júvaḥ | asamanā́ ajirā́so raghushyádo vā́tajûtâ úpa yujyanta âçávaḥ || 4 || ā́d asya te dhvasáyanto vṛ́itherate kṛishṇám ábhvam máhi várpaḥ kárikrataḥ | yát sîm mahī́m avánim prā́bhí mármṛiçad abhiçvasán stanáyann éti nā́nadat ||5||5||

bhū́shan ná yó 'dhi babhrū́shu námnate vṛ́isheva pátnîr abhy èti róruvat | ojâyámânas tanvàç ca çumbhate bhîmó ná çṛíñgâ davidhâva durgṛíbhiḥ || 6 || sá saṃstíro vishṭíraḥ sáṃ gṛibhâyati jânánn evá jânatī́r nítya ā́ çaye | púnar vardhante ápi yanti devyàm anyád várpaḥ pitróḥ kṛiṇvate sácâ || 7 || tám agrúvaḥ keçínîḥ sáṃ hí rebhirá ûrdhvā́s tasthur mamrúshîḥ prā́yáve púnaḥ | tā́sâm jarā́m pramuñcánn eti nā́nadad ásum páram janáyañ jîvám ástṛitam || 8 || adhîvâsám pári mâtū́ rihánn áha tuvigrébhiḥ sátvabhir yâti ví jráyaḥ | váyo dádhat padváte rérihat sádā́nu çyénî sacate vartanī́r áha || 9 || asmā́kam agne maghávatsu dîdihy ádha çvásîvân vṛishabhó dámûnâḥ | avā́syâ çíçumatîr adîder vármeva yutsú parijárbhurâṇaḥ || 10 || 6 ||

140, 1 bhara. vástreṇa-iva vâsaya. jyotíḥ-ratham. 2 îm *iti*. anyásya âsā́. ní anyéna. 3 sa-kshítau. 4 ûṃ *iti*. yujyante. 4 vṛ́ithâ írate. prá abhí. 6 ádhi. vṛ́ishâ-iva. abhí eti. 7 vi-stíraḥ. 8 rebhiré. prá âyáve. 9 mâtúḥ. sádâ ánu. vartaníḥ. 10 ava-ásya. várma-iva.

idám agne súdhitaṃ dúrdhitâd ádhi priyā́d u cin mánmanaḥ préyo astu te | yát te çukrám tanvò rócate çúci ténâsmábhyaṃ vanase rátnam ā́ tvám || 11 || ráthâya nā́vam utá no grihā́ya nítyâritrâm padvátîm râsy ágne | asmā́kaṃ vîrā́ñ utá no maghóno jánâñç ca yā́ pâráyâc chárma yā́ ca || 12 || abhī́ no agna ukthám íj juguryâ dyā́vâkshā́mâ síndhavaç ca svágûrtâḥ | gávyaṃ yávyaṃ yánto dîrghā́hésham váram aruṇyò varanta || 13 || 7 ||

141. jagatî. 12. 13 trishṭubh.

Báḷ itthā́ tád vápushe dhâyi darçatáṃ devásya bhárgaḥ sáhaso yáto jáni | yád îm úpa hvárate sā́dhate matír ritásya dhénâ anayanta sasrútaḥ || 1 || prikshó vápuḥ pitumā́n nítya ā́ çaye dvitī́yam ā́ saptáçivâsu mâtríshu | tritī́yam asya vrishabhásya doháse dáçapramatim janayanta yóshaṇaḥ || 2 || nír yád îm budhnā́n mahishásya várpasa îçânā́saḥ çávasâ kránta sûráyaḥ | yád îm ánu pradívo mádhva âdhavé gúhâ sántam mâtaríçvâ mathâyáti || 3 || prá yát pitúḥ paramā́n nîyáte páry ā́ prikshúdho vîrúdho dáṃsu rohati | ubhā́ yád asya janúshaṃ yád ínvata ā́d íd yávishṭho abhavad ghriṇā́ çúciḥ || 4 || ā́d ín mâtrī́r ā́viçad yā́sv ā́ çúcir áhiṅsyamâna urviyā́ ví vâvridhe | ánu yát pū́rvâ áruhat sanâjúvo ní návyasîshv ávarâsu dhâvate || 5 || 8 ||

ā́d íd dhótâraṃ vriṇate dívishṭishu bhágam iva papricânā́sa riñjate | devā́n yát krátvâ majmánâ purushṭutó mártaṃ çáṅsaṃ viçvádhâ véti dhā́yase || 6 || ví yád ásthâd yajató vā́tacodito hvâró ná vákvâ jaráṇâ ánâkritaḥ | tásya

---

140, 11 cit. téna asmábhyam. 12 pâráyât çárma. 13 abhí. agne. ít juguryâḥ. dîrghā́ áhâ ísham. — 141, 3 budhnā́t. 4 paramā́t. 5 ít. ā́ aviçat. 6 hótâram.

pátman dakshúshaḥ kṛishṇájañhasaḥ çúcijanmano rája ā́ vyàdhvanaḥ || 7 || rátho ná yâtáḥ çíkvabhiḥ kṛitó dyā́m áñgebhir arushébhir îyate | ā́d asya te kṛishṇā́so dakshi sûráyaḥ çū́rasyeva tveshátháâd îshate váyaḥ || 8 || tváyâ hy àgne váruṇo dhṛitávrato mitráḥ çâçadré aryamā́ sudā́navaḥ | yát sîm ánu krátunâ viçváthâ vibhúr arā́n ná nemíḥ paribhū́r ájâyathâḥ ||9|| tvám agne çaçamânā́ya sunvaté rátnaṃ yavishṭha devátâtim invasi | táṃ tvâ nú návyaṃ sahaso yuvan vayám bhágaṃ ná kâré mahiratna dhîmahi ||10|| asmé rayíṃ ná svárthaṃ dámûnasam bhágaṃ dákshaṃ ná papṛicâsi dharṇasím | raçmī́ñr iva yó yámati jánmanî ubhé devā́nâṃ çáñsam ṛitá ā́ ca sukrátuḥ || 11 || utá naḥ sudyótmâ jîrā́çvo hótâ mandráḥ çṛiṇavac candrárathaḥ | sá no neshan néshatamair ámûro 'gnír vâmáṃ suvitáṃ vásyo ácha || 12 || ástâvy agníḥ çímîvadbhir arkaíḥ sā́mrâjyâya pratarám dádhânaḥ | amī́ ca yé maghávâno vayáṃ ca míhaṃ ná sū́ro áti nísh ṭatanyuḥ || 13 || 9 ||

142. anushṭubh.

Sámiddho agna ā́ vaha devā́ñ adyá yatásruce | tántum tanushva pûrvyáṃ sutásomâya dâçúshe || 1 || ghṛitávantam úpa mâsi mádhumantaṃ tanûnapât | yajnáṃ víprasya mā́vataḥ çaçamânásya dâçúshaḥ || 2 || çúciḥ pâvakó ádbhuto mádhvâ yajnám mimikshati | nárâçáñsaḥ trír ā́ divó devó devéshu yajníyaḥ || 3 || īḷitó agna ā́ vahéndraṃ citrám ihá priyám | iyáṃ hí tvâ matír mámā́châ sujihva vacyáte || 4 || stṛiṇânā́so yatásruco barhír yajné svadhvaré | vṛiñjé devá-

141, 7 dhakshúshaḥ. 8 dhakshi. çū́rasya-iva. 9 hí agne. 11 jánmanî *iti*. ṛité. 12 çṛiṇavat. neshat. 13 níḥ tatanyuḥ. — 142, 1 agne. 4 agne. vaha índram. máma ácha.

vyacastamam índràya çárma saprátha̦ḥ ‖ 5 ‖ ví çrayantâm ṛitâvṛídhaḥ prayaí devébhyo mahī́ḥ | pâvakā́saḥ puruspṛího dvā́ro devī́r asaçcátaḥ ‖ 6 ‖ 10 ‖

ā́ bhándamâne úpâke náktoshā́sâ supéçasâ | yahvī́ ṛitásya mâtárâ sī́datâm barhír ā́ sumát ‖ 7 ‖ mandrájihvâ jugurváṇî hótârâ daívyâ kavī́ | yajnáṃ no yakshatâm imáṃ sidhrám adyá divispṛíçam ‖ 8 ‖ çúcir devéshv árpitâ hótrâ marútsu bhā́ratî | íḷâ sárasvatî mahī́ barhíḥ sîdantu yajníyâḥ ‖ 9 ‖ tán nas turī́pam ádbhutam purú vā́ram purú tmánâ | tváshṭâ póshâya ví shyatu râyé nā́bhâ no asmayúḥ ‖ 10 ‖ avasṛijánn úpa tmánâ devā́n yakshi vanaspate | agnír havyā́ sushûdati devó devéshu médhiraḥ ‖ 11 ‖ pûshaṇváte marútvate viçvádevâya vâyáve | svā́hâ gâyatrávepase havyám índrâya kartana ‖ 12 ‖ svā́hâkṛitâny ā́ gahy úpa havyā́ni vîtáye | índrā́ gahi çrudhī́ hávaṃ tvā́ṃ havante adhvaré ‖ 13 ‖ 11 ‖

143. jagatî. 8 trishṭubh.

Prá távyasîṃ návyasîṃ dhîtím agnáye vâcó matíṃ sáhasaḥ sûnáve bhare | apā́ṃ nápâd yó vásubhiḥ sahá priyó hótâ pṛithivyā́ṃ ny ásîdad ṛitvíyaḥ ‖ 1 ‖ sá jā́yamânaḥ paramé vyòmany âvír agnír abhavan mâtaríçvane | asyá krátvâ samidhânásya majmánâ prá dyā́vâ çocíḥ pṛithivī́ arocayat ‖ 2 ‖ asyá tveshā́ ajárâ asyá bhânávaḥ susaṃdṛíçaḥ suprátîkasya sudyútaḥ | bhā́tvakshaso áty aktúr ná síndhavo 'gné rejante ásasanto ajárâḥ ‖ 3 ‖ yám eriré bhṛígavo viçvávedasaṃ nā́bhâ pṛithivyā́ bhúvanasya majmánâ | agníṃ

142, 7 bhándamâne *iti* úpâke *iti*. yahvī́ *iti*. 10 tát. vâ áram. syatu. 13 índra ā́. çrudhí. — **143,** 1 ní. 2 abhavat. pṛithivī́ *iti*. 3 agnéḥ. 4 â-îriré. pṛithivyā́ḥ.

táṃ gîrbhír hinuhi svá ā́ dáme yá éko vásvo váruṇo ná rā́jati ‖ 4 ‖ ná yó várâya marútâm iva svanáḥ séneva srishṭā́ divyā́ yáthâçániḥ | agnír jámbhais tigitaír atti bhárvati yodhó ná çátrûnt sá vánâ ny ṛiñjate ‖ 5 ‖ kuvín no agnír ucáthasya vī́r ásad vásush kuvíd vásubhiḥ kā́mam âvárat | codáḥ kuvít tutujyā́t sâtáye dhíyaḥ çúcipratîkaṃ tám ayā́ dhiyā́ gṛiṇe ‖ 6 ‖ ghṛitápratîkaṃ va ṛitásya dhûrshádam agním mitráṃ ná samidhâná ṛiñjate | índhâno akró vidátheshu dī́dyac chukrávarṇâm úd u no yaṅsate dhíyam ‖ 7 ‖ áprayuchann áprayuchadbhir agne çivébhir naḥ pâyúbhiḥ pâhi çagmaíḥ | ádabdhebhir ádṛipitebhir ishṭé 'nimishadbhiḥ pári pâhi no jā́ḥ ‖ 8 ‖ 12 ‖

144. jagatî.

Éti prá hótâ vratám asya mâyáyordhvā́ṃ dádhânaḥ çúcipeçasaṃ dhíyam | abhí srúcaḥ kramate dakshiṇâvṛíto yā́ asya dhā́ma prathamáṃ ha níṅsate ‖ 1 ‖ abhī́m ṛitásya dohánâ anûshata yónau devásya sádane parī́vṛitâḥ | apā́m upásthe víbhṛito yád ā́vasad ádha svádhâ adhayad yā́bhir ī́yate ‖ 2 ‖ yúyûshataḥ sávayasâ tád íd vápuḥ samânám árthaṃ vitáritratâ mitháḥ | ā́d îm bhágo ná hávyaḥ sám asmád ā́ vóḷhur ná raçmī́nt sám ayaṅsta sā́rathiḥ ‖ 3 ‖ yám îṃ dvā́ sávayasâ saparyátaḥ samâné yónâ mithunā́ sámokasâ | dívâ ná náktam palitó yúvâjani purū́ cárann ajáro mā́nushâ yugā́ ‖ 4 ‖ tám îṃ hinvanti dhîtáyo dáça vríço devám mártâsa ûtáye havâmahe | dhánor ádhi praváta ā́ sa ṛiṇvaty abhivrájadbhir vayúnâ návâdhita ‖ 5 ‖ tváṃ hy àgne

143, 4 své. 5 sénâ-iva. yáthâ açániḥ. ní ṛiñjate. 6 kuvít. vásuḥ. â-várat. 7 dhûḥ-sádam. dī́dyat çukrá-varṇâm. 8 ishṭe ánimishat-bhiḥ. — 144, 1 mâyáyâ ûrdhvā́m. dakshiṇâ-âvṛítaḥ. 2 abhí îm. pári-vṛitâḥ. ā́ ávasat. 4 yúvâ ajani purú. 5 návâ adhita. 6 hí agne.

divyásya rā́jasi tvám pā́rthivasya paçupā́ iva tmánâ | énî ta eté bṛihatī́ abhiçríyâ hiraṇyáyî vákvarî barhír âçâte || 6 || ágne jushásva práti harya tád váco mándra svádhâva ṛ́itajâta súkrato | yó viçvátaḥ pratyáññ ási darçató raṇváḥ sáṃdṛishṭau pitumā́ñ iva kshâyaḥ || 7 || 13 ||

145. jagatî. 5 trishṭubh.

Tám pṛichatâ sá jagâmâ sá veda sá cikitvā́ñ îyate sā́ nv îyate | tásmint santi praçíshas tásminn ishṭáyaḥ sá vā́jasya çávasaḥ çushmíṇas pátiḥ || 1 || tám ít pṛichanti ná simó ví pṛichati svéneva dhī́ro mánasâ yád ágrabhît | ná mṛishyate prathamáṃ nā́paraṃ váco 'syá krátvâ sacate ápradṛipitaḥ || 2 || tám íd gachanti juhvàs tám árvatîr víçvâny ékaḥ çṛiṇavad vácâṅsi me | purupraishás táturir yajnasā́dhanó 'chidrotiḥ çíçur ā́datta sáṃ rábhaḥ || 3 || upasthā́yaṃ carati yát samā́rata sadyó jâtás tatsâra yújyebhiḥ | abhí çvântám mṛiçate nândyè mudé yád îṃ gáchanty uçatī́r apishṭhitám || 4 || sá îm mṛigó ápyo vanargúr úpa tvacy ùpamasyā́ṃ ní dhâyi | vy àbravîd vayúnâ mártyebhyo 'gnír vidvā́ñ ṛitacíd dhí satyáḥ || 5 || 14 ||

146 trishṭubh.

Trimûrdhā́naṃ saptáraçmiṃ gṛiṇîshé 'nûnam agním pitrór upásthe | nishattám asya cárato dhruvásya víçvâ divó rocanā́paprivā́ṅsam || 1 || ukshā́ mahā́ñ abhí vavaksha ene ajáras tasthâv itáûtir ṛishváḥ | urvyā́ḥ padó ní dadhâti sā́-

144, 6 éní *iti*. te eté *iti* bṛihatī́ *iti*. hiraṇyáyî *iti* vákvarî *iti*. — 145, 1 pṛichata. jagâma. sáḥ nú îyate. 2 svéna iva. ná áparam. 3 yajna-sā́dhanaḥ áchidra-ûtiḥ. ā́ adatta. 5 tvací upamasyā́m. ví abravît. hí. — 146, 1 gṛiṇîshe ánûnam. rocanā́ âpapri-vā́ṅsam. 2 vavakshe ene *iti*.

nau rihánty ū̆dho arushā̆so asya ‖ 2 ‖ samânám vatsám abhí saṃcárantî víshvag dhenū̆ ví carataḥ suméke | anapavṛijyā̆ñ ádhvano mímâne víçvân kétâñ ádhi mahó dádhâne ‖3‖ dhī̆râsaḥ padáṃ kaváyo nayanti nā̆nâ hṛidā̆ rákshamâṇâ ajuryám | síshâsantaḥ páry apaçyanta síndhum âvír ebhyo abhavat sū̆ryo nṛī̆n ‖ 4 ‖ didṛikshéṇyaḥ pári kā̆shṭhâsu jénya îḷényo mahó árbhâya jîváse | purutrā̆ yád ábhavat sū̆r áhaibhyo gárbhebhyo maghávâ viçvádarçataḥ ‖ 5 ‖ 15 ‖

147. trishṭubh.

Kathā̆ te agne çucáyanta âyór dadâçúr vā̆jebhir âçushâṇā̆ḥ | ubhé yát toké tánaye dádhânâ ṛitásya sā̆man raṇáyanta devā̆ḥ ‖ 1 ‖ bódhâ me asyá vácaso yavishṭha máṅhishṭhasya prábhṛitasya svadhâvaḥ | pī̆yati tvo ánu tvo gṛiṇâti vandā̆rus te tanvàṃ vande agne ‖ 2 ‖ yé pâyávo mâmateyáṃ te agne páçyanto andháṃ duritā̆d árakshan | rarákshа tā̆nt sukṛíto viçvávedâ dípsanta íd ripávo nā̆ha debhuḥ ‖ 3 ‖ yó no agne árarivâñ aghâyúr arâtîvā̆ marcáyati dvayéna | mántro gurúḥ púnar astu só asmâ ánu mṛikshîshṭa tanvàṃ duruktaíḥ ‖ 4 ‖ utá vâ yáḥ sahasya pravidvā̆n márto mártam marcáyati dvayéna | átaḥ pâhi stavamâna stuvántam ágne mā̆kir no duritā̆ya dhâyîḥ ‖ 5 ‖ 16 ‖

148. trishṭubh.

Máthîd yád îṃ vishṭó mâtaríçvâ hótâraṃ viçvā̆psum viçvádevyam | ní yáṃ dadhúr manushyâsu vikshú svàr ṇá citráṃ vápushe vibhā̆vam ‖ 1 ‖ dadânám ín ná dadabhanta

---

146, 3 saṃcárantî *iti.* suméke *iti.* mímâne *iti.* dádhâne *iti.* 5 áha ebhyah. Trotz der Anukr. ist diese Strophe *jagatî.* — 147, 1 ubhé *iti.* toké *iti.* 2 bódha. 3 viçvá-vedâḥ. ná áha. 4 arâti-vā̆. asmai. — 148, 1 viçvá-apsum. ná. 2 ít.

mánmâgnír várûtham máma tásya câkan | jusháṇta víçvâny asya kármópastutim bháramâṇasya kâróḥ || 2 || nítye cin nú yáṃ sádane jagṛibhré práçastibhir dadhiré yajníyâsaḥ | prá sū́ nayanta gṛibháyanta ishṭā́v áçvâso ná rathyò râraháṇā́ḥ || 3 || pûrū́ṇi dasmó ní riṇâti jámbhair ā́d rocate vána ā́ vibhā́vâ | ā́d asya vā́to ánu vâti çocír ástur ná çáryâm asanā́m ánu dyū́n || 4 || ná yáṃ ripávo ná rishaṇyávo gárbhe sántaṃ reshaṇā́ resháyanti | andhā́ apaçyā́ ná dabhann abhikhyā́ nítyâsa îm pretā́ro arakshan || 5 || 17 ||

149. virâj.

Maháḥ sá râyá éshate pátir dánn iná inásya vásunaḥ padá ā́ | úpa dhrájantam ádrayo vidhánn ít || 1 || sá yó vṛíshâ narā́ṃ ná ródasyoḥ çrávobhir ásti jîvápîtasargaḥ | prá yáḥ sasrâṇáḥ çiçrîtá yónau || 2 || ā́ yáḥ púraṃ nā́rmiṇîm ádîded átyaḥ kavír nabhanyò nā́rvâ | sū́ro ná rurukvā́ñ chatā́tmâ || 3 || abhí dvijánmâ trī́ rocanā́ni víçvâ rájâṅsi çuçucânó asthât | hótâ yájishṭho apā́ṃ sadhásthe || 4 || ayáṃ sá hótâ yó dvijánmâ víçvâ dadhé vā́ryâṇi çravasyā́ | márto yó asmai sutúko dadā́ça || 5 || 18 ||

150. ushṇih.

Purú tvâ dâçvā́n voce 'rír agne táva svid ā́ | todásyeva çaraṇá ā́ mahásya || 1 || vy àninásya dhanínaḥ prahoshé cid ára rushaḥ | kadā́ caná prajígato ádevayoḥ || 2 || sá candró vipra mártyo mahó vrā́dhantamo diví | prá-prét te agne vanúshaḥ syâma || 3 || 19 ||

148, 2 mánma agníḥ. kárma úpa-stutim. 3 cit. sú. 4 váne. 5 reshaṇā́ḥ. apaçyā́ḥ. — 149, 1 ā́ îshate. padé. 3 ná árvâ. rurukvā́n çatá-âtmâ. — 150, 1 todásya-iva çaraṇé. 2 ví aninásya. 3 prá-pra ít.

151. jagatî.

Mitrám̃ ná yám̃ çímyâ góshu gavyávaḥ svâdhyò vidáthe apsú jī́janan | árejetâm̃ ródasî pā́jasâ girā́ práti priyám̃ yajatám̃ janúshâm ávaḥ || 1 || yád dha tyád vâm purumî́ḷhásya somínaḥ prá mitrā́so ná dadhiré svâbhúvaḥ | ádha krátum̃ vidatam̃ gâtúm árcata utá çrutam̃ vṛishaṇâ pastyā̂vataḥ || 2 || ā́ vâm bhû́shan kshitáyo jánma ródasyoḥ pravā́cyam̃ vṛishaṇâ dákshase mahé | yád îm ṛitā́ya bháratho yád árvate prá hótrayâ çímyâ vîtho adhvarám̃ || 3 || prá sā́ kshitír asura yā́ máhi priyá ṛítâvânâv ṛitám ā́ ghoshatho bṛihát | yuvám̃ divó bṛiható dáksham âbhúvam gā́m̃ ná dhury úpa yuñjâthe apáḥ || 4 || mahī́ átra mahinā́ vā́ram ṛiṇvatho ’reṇávas túja ā́ sádman dhenávaḥ | sváranti tā́ uparátâti sū́ryam ā́ nimrúca ushásas takvavī́r iva || 5 || 20 ||

ā́ vâm ṛitā́ya keçínîr anû́shata mítra yátra váruṇa gâtúm árcathaḥ | áva tmánâ sṛijátam pínvatam̃ dhíyo yuvám̃ víprasya mánmanâm irajyathaḥ || 6 || yó vâm̃ yajnaíḥ çaçamânó ha dā́çati kavír hótâ yájati manmasā́dhanaḥ | úpā́ha tám̃ gachatho vîthó adhvarám áchâ gíraḥ sumatím̃ gantam asmayū́ || 7 || yuvā́m̃ yajnaíḥ prathamā́ góbhir añjata ṛítâvânâ mánaso ná práyuktishu | bháranti vâm mánmanâ sam̃yátâ gíró ’dṛipyatâ mánasâ revád âçâthe || 8 || revád váyo dadhâthe revád âçâthe nárâ mâyā́bhir itáûti mā́hinam | ná vâm̃ dyā́vó ’habhir nótá síndhavo ná devatvám paṇáyo nā́naçur maghám || 9 || 21 ||

152. trishṭubh.

Yuvám̃ vástrâṇi pîvasā́ vasâthe yuvór áchidrâ mántavo

151, 2 ha. árcate. 4 priyā́. dhurí. 5 mahī́ *iti*. 7 úpa áha. ácha. 8 añjate. gíraḥ ádṛipyatâ. 9 dyā́vaḥ áha-bhiḥ ná utá. ná ânaçuḥ.

ha sárgâḥ | ávâtiratam ánṛitâni víçva ṛiténa mitrâvaruṇâ sacethe || 1 || etác caná tvo ví ciketad eshâṃ satyó mántraḥ kaviçastá ṛíghâvân | triráçriṃ hanti cáturaçrir ugró devanído ha prathamắ ajûryan || 2 || apắd eti prathamắ padvátînâṃ kás tád vâm mitrâvaruṇắ ciketa | gárbho bhârám bharaty ắ cid asya ṛitám píparty ánṛitaṃ ní târît || 3 || prayántam ít pári jâráṃ kanī́nâm páçyâmasi nópanipádyamânam | ánavapṛigṇâ vítatâ vásânam priyám mitrásya váruṇasya dhắma || 4 || anaçvó jâtó anabhîçúr árvâ kánikradat patayad ûrdhvásânuḥ | acíttam bráhma jujushur yúvânaḥ prá mitré dhắma váruṇe gṛiṇántaḥ || 5 || ắ dhenávo mâmateyám ávantîr brahmapríyam pîpayant sásminn ū́dhan | pitvó bhiksheta vayúnâni vidvắn âsắvívâsann áditim urushyet || 6 || ắ vâm mitrâvaruṇâ havyájushṭiṃ námasâ devâv ávasâ vavṛityâm | asmắkam bráhma pṛítanâsu sahyâ asmắkaṃ vṛishṭír divyắ supârắ || 7 || 22 ||

153. trishṭubh.

Yájâmahe vâm maháḥ sajóshâ havyébhir mitrâvaruṇâ námobhiḥ | ghṛitaír ghṛitasnû ádha yád vâm asmé adhvaryávo ná dhîtíbhir bháranti || 1 || prástutir vâṃ dhắma ná práyuktir áyâmi mitrâvaruṇâ suvṛiktíḥ | anákti yád vâṃ vidátheshu hótâ sumnáṃ vâṃ sûrír vṛishaṇâv íyakshan || 2 || pîpắya dhenúr áditir ṛitắya jánâya mitrâvaruṇâ havirdé | hinóti yád vâṃ vidáthe saparyánt sá râtáhavyo mắnusho ná hótâ || 3 || utá vâṃ vikshú mádyâsv ándho gắva ắpaç ca pîpayanta devī́ḥ | utó no asyá pûrvyáḥ pátir dán vîtám pâtám páyasa usríyâyâḥ || 4 || 23 ||

152, 1 áchidrâḥ. áva atiratam. víçvâ. 2 etát. 3 mitrâvaruṇâ ắ. asya. 4 ná upa-nipádyamânam. 6 âsắ â-vívâsan. — **153**, 1 sa-jóshâḥ. ghṛitasnû *iti*. 4 utó *iti*.

154. trishṭubh.

Víshṇor nú kaṃ vîryâ̆ṇi prá vocaṃ yáḥ pā̆rthivâni vimamé rájâṅsi | yó áskabhâyad úttaraṃ sadhásthaṃ vicakramâṇás tredhórugâyáḥ || 1 || prá tád víshṇuḥ stavate vîryèṇa mṛigó ná bhîmáḥ kucaró girishṭhā̆ḥ | yásyorúshu trishú vikrámaṇeshv adhikshiyánti bhúvanâni víçvâ || 2 || prá víshṇave çûshám etu mánma girikshíta urugâyā̆ya vṛíshṇe | yá idáṃ dîrghám práyataṃ sadhástham éko vimamé tribhír ít padébhiḥ || 3 || yásya trī̆ pûrṇā̆ mádhunâ padā̆ny ákshîyamâṇâ svadháyâ mádanti | yá u tridhā̆tu pṛithivī̆m utá dyā̆m éko dâdhā̆ra bhúvanâni víçvâ || 4 || tád asya priyám abhí pā̆tho açyâṃ náro yátra devayávo mádanti | urukramásya sá hí bandhúr itthā̆ víshṇoḥ padé paramé mádhva útsaḥ || 5 || tā̆ vâṃ vā̆stûny uçmasi gámadhyai yátra gā̆vo bhū̆riçṛiṅgâ ayā̆saḥ | átrā̆ha tád urugâyásya vṛíshṇaḥ paramám padám áva bhâti bhū̆ri || 6 || 24 ||

155. jagatî.

Prá vaḥ pā̆ntam ándhaso dhiyâyaté mahé çū̆râya víshṇave cârcata | yā̆ sā̆nuni párvatânâm ádâbhyâ mahás tasthátur árvateva sâdhúnâ || 1 || tveshám itthā̆ samáraṇaṃ çímîvator índrâvishṇû sutapā̆ vâm urushyati | yā̆ mártyâya pratidhîyámânam ít kṛiçā̆nor ástur asanā̆m urushyáthaḥ ||2|| tā̆ îṃ vardhanti máhy asya paúṅsyaṃ ní mâtárâ nayati rétase bhujé | dádhâti putró 'varam páram pitúr nā̆ma tṛitī̆yam ádhi rocané diváḥ || 3 || tát-tad íd asya paúṅsyaṃ gṛiṇîmasînásya trâtúr avṛikásya mîḷhúshaḥ | yáḥ pā̆rthivâni

154, 1 tredhā̆ uru-gâyáḥ. 2 yásya urúshu. 3 giri-kshíte. 6 átra áha. — 155, 1 ca arcata. árvatâ-iva. 2 suta-pā̆ḥ. 3 putráḥ ávaram. 4 gṛiṇîmasi inásya.

tribhír íd vígâmabhir urú krámishṭorugâyā́ya jîváse || 4 || dvé íd asya krámaṇe svardṛíço 'bhikhyā́ya mártyo bhuraṇyati | tṛitī́yam asya nákir ā́ dadharshati váyaç caná patáyantaḥ patatríṇaḥ || 5 || catúrbhiḥ sâkáṃ navatíṃ ca nā́mabhiç cakráṃ ná vṛittáṃ vyátīñ̄r avîvipat | bṛiháccharîro vimímâna ṛíkvabhir yúvā́kumâraḥ práty ety âhavám || 6 || 25 ||

156. jagatî.

Bhávâ mitró ná çévyo ghṛitā́sutir víbhûtadyumna evayā́ u sapráthâḥ | ádhâ te vishṇo vidúshâ cid árdhyaḥ stómo yajnáç ca rā́dhyo havíshmatâ || 1 || yáḥ pûrvyā́ya vedháse návîyase sumájjânaye víshṇave dádâçati | yó jâtám asya mahható máhi brávat séd u çrávobhir yújyaṃ cid abhy àsat || 2 || tám u stotâraḥ pûrvyáṃ yáthâ vidá ṛitásya gárbhaṃ janúshâ pipartana | ā́sya jânánto nā́ma cid vivaktana mahás te vishṇo sumatím bhajâmahe || 3 || tám asya rā́jâ váruṇas tám açvínâ krátuṃ sacanta mā́rutasya vedhásaḥ | dâdhā́ra dáksham uttamám aharvídaṃ vrajáṃ ca víshṇuḥ sákhivâñ̄ aporṇuté || 4 || ā́ yó vivā́ya sacáthâya daívya índrâya víshṇuḥ sukṛíte sukṛíttaraḥ | vedhā́ ajinvat trishadhasthá ā́ryam ṛitásya bhâgé yájamânam ā́bhajat || 5 || 26 ||

Ekaviñço 'nuvâkaḥ.

157. jagatî. 5. 6 trishṭubh.

Ábodhy agnír jmá úd eti sū́ryo vy ùshā́ç candrā́ mahy âvo arcíshâ | ā́yukshâtâm açvínâ yā́tave rátham prā́sâvîd deváḥ savitā́ jágat pṛíthak || 1 || yád yuñjā́the vṛíshaṇam

155, 4 krámishṭa uru-gâyā́ya. 5 dvé *iti*. krámaṇe *iti*. 6 bṛihát -çarîraḥ. yúvâ ákumâraḥ. — 156, 1 bháva. ghṛitá-âsutiḥ. ádha. 2 sumát-jânaye. sáḥ ít. abhí asat. 3 vidá. ā́ asya. 4 apa-ûrṇuté. 5 ā́ abhajat. — 157, 1 ví ushā́ḥ. mahī́ âvaḥ. áyukshâtâm. prá asâvít.

açvinâ rátham ghṛiténa no mádhunâ kshatrám ukshatam | asmā́kam bráhma pṛítanâsu jinvataṃ vayáṃ dhánâ çū́rasâtâ bhajemahi || 2 || arvā́ñ tricakró madhuvā́hano rátho jîrā́çvo açvínor yâtu súshṭutaḥ | trivandhuró maghávâ viçvásaubhagaḥ çáṃ na ā́ vakshad dvipáde cátushpade || 3 || ā́ na ū́rjaṃ vahatam açvinâ yuvám mádhumatyâ naḥ káçayâ mimikshatam | prā́yus târishṭam nī́ rápâṅsi mṛikshataṃ sédhataṃ dvésho bhávataṃ sacâbhúvâ ||4|| yuváṃ ha gárbhaṃ jágatîshu dhattho yuváṃ víçveshu bhúvaneshv antáḥ | yuváṃ agníṃ ca vṛishaṇâv apáç ca vánaspátīñr açvinâv aírayethâm || 5 || yuváṃ ha stho bhisháj̄â bheshajébhir átho ha stho rathyā́ rā́thyebhiḥ | átho ha kshatrám ádhi dhattha ugrâ yó vâṃ havíshmân mánasâ dadā́ça || 6 || 27 ||

Dvitîyo 'dhyâyaḥ.

158. trishṭubh. 6 anushṭubh.

Vásû rudrā́ purumántû vṛidhántâ daçasyátaṃ no vṛishaṇâv abhíshṭau | dásrâ ha yád rékṇa aucathyó vâm prá yát sasrā́the ákavâbhir ûtī́ || 1 || kó vâṃ dâçat sumatáye cid asyaí vásû yád dhéthe námasâ padé góḥ | jigṛitáṃ asmé revátîḥ púraṃdhîḥ kâmapréṇeva mánasâ cárantâ || 2 || yuktó ha yád vâṃ taugryā́ya perúr ví mádhye árṇaso dhā́yi pajráḥ | úpa vâm ávaḥ çaraṇáṃ gameyaṃ çū́ro nā́jma patáyadbhir évaiḥ || 3 || úpastutir aucathyáṃ urushyen mā́ mā́m imé patatríṇî ví dugdhâm | mā́ mā́m édho dáçatayaç citó dhâk prá yád vâm baddhás tmáni khā́dati kshā́m || 4 || ná mâ garan nadyò mâtṛítamâ dâsā́ yád îṃ súsamubdham avā́dhuḥ | çíro yád asya traitanó vitákshat svayáṃ dâsá úro

157, 4 prá ā́yuḥ. níḥ. 6 átho iti. ráthyebhir iti ráthyebhiḥ. — 158, 2 dhéthe iti. kâmapréṇa-iva. 3 ná ájma. 4 urushyét. imé iti patatríṇî iti. 5 mâtṛí-tamâḥ dâsā́ḥ. ava-ádhuḥ.

áṅsâv ápi gdha || 5 || dîrghátamâ mâmateyó jujurvā̆n daçamé yugé | apā̆m ártham yatī̆nâm brahmā̆ bhavati sā̆rathiḥ || 6 || 1 ||

159. jagatî.

Prá dyā̆vâ yajnaíḥ pṛithivī̆ ṛitâvṛídhâ mahī̆ stushe vidátheshu prácetasâ | devébhir yé deváputre sudáṅsasetthā̆ dhiyā̆ vā̆ryâṇi prabhū̆shataḥ || 1 || utá manye pitúr adrúho máno mâtúr máhi svátavas tád dhávîmabhiḥ | surétasâ pitárâ bhū̆ma cakratur urú prajā̆yâ amṛítam várîmabhiḥ || 2 || té sûnávaḥ svápasaḥ sudáṅsaso mahī̆ jajnur mâtárâ pûrvácittaye | sthâtúç ca satyám jágataç ca dhármaṇi putrásya pâthaḥ padám ádvayâvinaḥ || 3 || té mâyíno mamire suprácetaso jâmī̆ sáyonî mithunā̆ sámokasâ | návyam-navyam tántum ā̆ tanvate diví samudré antáḥ kaváyaḥ sudîtáyaḥ || 4 || tád rā̆dho adyá savitúr váreṇyam vayám devásya prasavé manâmahe | asmábhyam dyâvâpṛithivî sucetúnâ rayím dhattam vásumantam çatagvínam || 5 || 2 ||

160. jagatî.

Té hí dyā̆vâpṛithivī̆ viçváçambhuva ṛitā̆varî rájaso dhârayátkavî | sujánmanî dhisháṇe antár îyate devó devī̆ dhármaṇâ sū̆ryaḥ çúciḥ || 1 || uruvyácasâ mahínî asaçcátâ pitā̆ mâtā̆ ca bhúvanâni rakshataḥ | sudhṛíshṭame vapushyè ná ródasî pitā̆ yát sîm abhí rûpaír ávâsayat || 2 || sá váhniḥ putráḥ pitróḥ pavítravân punā̆ti dhī̆ro bhúvanâni mâyáyâ | dhenúm ca pṛíçnim vṛishabhám surétasam viçvā̆hâ çukrám páyo

---

158, 6 dîrghá-tamâḥ. — **159**, 1 pṛithivī̆ *iti*. mahī̆ *iti*. yé *iti* deváputre *iti* su-dáṅsasâ itthā̆. 2 hávîma-bhiḥ. 3 mahî *iti*. — **160**, 1 viçvá-çambhuvâ. 2 mahínî *iti*. su-dhṛíshṭame *iti* vapushyè *iti*.

asya dukshata || 3 || ayáṃ devā̆nâṃ apásâm apástamo yó jajā̆na ródasî viçváçambhuvâ | ví yó mamé rájasî sukratûyáyâjárebhiḥ skámbhanebhiḥ sám ânṛice || 4 || té no gṛiṇâné mahinî máhi çrávaḥ kshatráṃ dyâvâpṛithivî dhâsatho bṛihát | yénâbhí kṛishṭī̆s tatánâma viçváhâ panā̆yyam ójo asmé sám invatam || 5 || 3 ||

161. jagatî. 14 trishṭubh.

Kím u çréshṭhaḥ kíṃ yávishṭho na ā̆jagan kím îyate dûtyàṃ kád yád ûcimá | ná nindima camasáṃ yó mahâkuló 'gne bhrâtar drúṇa íd bhûtím ûdima || 1 || ékaṃ camasáṃ catúras kṛiṇotana tád vo devā̆ abruvan tád va ā̆gamam | saúdhanvanâ yády evā̆ karishyátha sâkáṃ devaír yajníyâso bhavishyatha || 2 || agníṃ dûtám práti yád ábravîtanā̆çvaḥ kártvo rátha utéhá kártvaḥ | dhenúḥ kártvâ yuvaçā̆ kártvâ dvā̆ tā̆ni bhrâtar ánu vaḥ kṛitvy émasi || 3 || cakṛivā̆ṅsa ṛibhavas tád apṛichata kvéd abhûd yáḥ syá dûtó na ā̆jagan | yadā̆vā̆khyac camasā̆ñ catúraḥ kṛitā̆n ā̆d ít tváshṭâ gnā̆sv antár ny ânaje || 4 || hánâmainā̆ñ íti tváshṭâ yád ábravîc camasáṃ yé devapā̆nam ánindishuḥ | anyā̆ nā̆mâni kṛiṇvate suté sácā̆ñ anyaír enân kanyā̆ nā̆mabhiḥ sparat || 5 || 4 ||

índro hárî yuyujé açvínâ rátham bṛihaspátir viçvárûpâm úpâjata | ṛibhúr víbhvâ vā̆jo devā̆ñ ágachata svápaso yajníyaṃ bhâgám aitana || 6 || níç cármaṇo gā̆m ariṇîta dhîtíbhir yā̆ járantâ yuvaçā̆ tā̆kṛiṇotana | saúdhanvanâ áçvâd

160, 3 dhukshata. 4 sukratu-yáyâ ajárebhiḥ. 5 yéna abhí. — 161, 1 ā̆ ajagan. ágne. 2 ā̆ agamam. saúdhanvanâḥ. evá. 3 ábravîtana áçvaḥ. utá ihá. kṛitvī̆ ā̆ imasi. 4 kvà ít. ā̆ ajagan. yadā̆ ava-ákhyat. ní ânaje. 5 hánâma enân. ábravît.. sácâ. 6 úpa âjata. 7 tā̆ akṛiṇotana.

áçvam atakshata yuktvā́ rátham úpa devā́ñ ayâtana ‖ 7 ‖ idám udakám pibatéty abravîtanedáṃ vâ ghâ pibatâ muñjanéjanam | saúdhanvanâ yádi tán néva háryatha tṛitī́ye ghâ sávane mâdayâdhvai ‖ 8 ‖ ā́po bhū́yishṭhâ íty éko abravîd agnír bhū́yishṭha íty anyó abravît | vadharyántîm bahúbhyaḥ praíko abravîd ṛitā́ vádantaç camasā́ñ apiñçata ‖ 9 ‖ çroṇā́m éka udakáṃ gā́m ávâjati mâñsám ékaḥ piñçati sûnáyā́bhṛitam | ā́ nimrúcaḥ çákṛid éko ápâbharat kíṃ svit putrébhyaḥ pitárâ úpâvatuḥ ‖ 10 ‖ 5 ‖

udvátsv asmâ akṛiṇotanâ tṛíṇaṃ nivátsv apáḥ svapasyáyâ naraḥ | ágohyasya yád ásastanâ gṛihé tád adyédám ṛibhavo nā́nu gachatha ‖ 11 ‖ sammī́lya yád bhúvanâ paryásarpata kvà svit tâtyā́ pitárâ va âsatuḥ | áçapata yáḥ karásnaṃ va âdadé yáḥ prā́bravît pró tásmâ abravîtana ‖ 12 ‖ sushupvā́ñsa ṛibhavas tád apṛichatā́gohya ká idáṃ no abûbudhat | çvā́naṃ bastó bodhayitā́ram abravît saṃvatsará idám adyā́ vy àkhyata ‖ 13 ‖ divā́ yânti marúto bhū́myâgnír ayáṃ vā́to antárikshena yâti | adbhír yâti váruṇaḥ samudraír yushmā́ñ ichántaḥ çavaso napâtaḥ ‖ 14 ‖ 6 ‖

162. trishṭubh. 3. 6 jagatî.

Mā́ no mitró váruṇo aryamā́yúr índra ṛibhukshā́ marútaḥ pári khyan | yád vâjíno devájâtasya sápteḥ pravakshyā́mo vidáthe vîryâṇi ‖ 1 ‖ yán nirṇíjâ rékṇasâ prā́vṛitasya râtíṃ gṛibhîtā́m mukható náyanti | súprâñ ajó mémyad viçvárûpa indrâpûshṇóḥ priyám ápy eti pā́thaḥ ‖ 2 ‖

161, 8 pibata íti abravîtana idám. gha pibata. saúdhanvanâḥ. tát ná -iva. 9 prá ékaḥ. 10 áva ajati. sûnáyâ ā́-bhṛitam. ápa abharat. pitárau úpa âvatuḥ. 11 asmai akṛiṇotana. ásastana. adyá idám. ná ánu. 12 prá abravît pró *iti* tásmai. 13 apṛichata ágohya. saṃvatsaré. adyá ví akhyata. 14 bhū́myâ agníḥ. — **162**, 1 aryamā́ âyúḥ. ṛibhukshā́ḥ. 2 yát.

eshá chā́galḥ puró áçvena vâjínâ pûshṇó bhâgó nîyate viçvádevyaḥ | abhipríyaṃ yát puroḷā́çam árvatâ tváshṭéd enaṃ sauçravasā́ya jinvati || 3 || yád dhavishyàm ṛituçó devayā́naṃ trír mā́nushâḥ páry áçvaṃ náyanti | átrâ pûshṇáḥ prathamó bhâgá eti yajnáṃ devébhyaḥ prativedáyann ajáḥ || 4 || hótâdhvaryúr ā́vayâ agnimindhó grâvagrâbhá utá çáṅstâ súvipraḥ | téna yajnéna svàraṃkṛitena svìshṭena vakshánâ ā́ pṛiṇadhvam || 5 || 7 ||

yûpavraskā́ utá yé yûpavâhā́ç cashā́laṃ yé açvayûpā́ya tákshati | yé cā́rvate pácanaṃ sambháranty utó téshâm abhígûrtir na invatu || 6 || úpa prā́gât sumán me 'dhâyi mánma devā́nâm ā́çâ úpa vîtápṛishṭhaḥ | ánv enaṃ víprâ ṛíshayo madanti devā́nâm pushṭé cakṛimâ subándhum || 7 || yád vâjíno dā́ma saṃdā́nam árvato yā́ çîrshaṇyā̂ raçanā́ rájjur asya | yád vâ ghâsya prábhṛitam âsyè tṛíṇaṃ sárvâ tā́ te ápi devéshv astu || 8 || yád áçvasya kravísho mákshikā́ça yád vâ svárau svádhitau riptám ásti | yád dhástayoḥ çamitúr yán nakhéshu sárvâ tā́ te ápi devéshv astu || 9 || yád ū́vadhyam udárasyâpavā́ti yá âmásya kravísho gandhó ásti | sukṛitā́ tác chamitā́raḥ kṛiṇvantûtá médhaṃ çṛitapā́kam pacantu || 10 || 8 ||

yát te gā́trâd agnínâ pacyámânâd abhí çū́laṃ níhatasyâvadhā́vati | mā́ tád bhū́myâm ā́ çrishan mā́ tṛíṇeshu devébhyas tád uçádbhyo râtám astu || 11 || yé vâjínam paripáçyanti pakváṃ yá îm âhúḥ surabhír nír haréti | yé cā́rvato mâṅsabhikshā́m upā́sata utó téshâm abhígûrtir na

---

162, 3 tváshṭâ ít. 4 havishyàm. átra. 5 hótâ adhvaryúḥ ā́-vayâḥ. 6 ca árvate. utó *iti*. 7 prá agât su-mát. cakṛima. 8 gha asya. 9 mákshikâ ā́ça. hástayoḥ. yát. 10 udárasya apa-vā́ti. tát çamitā́raḥ kṛiṇvantu utá. 11 ní-hatasya ava-dhā́vati. çrishat. 12 yé. hara íti. ca árvataḥ. upa-ā́sate utó *iti*.

invatu ‖ 12 ‖ yán nī́kshaṇam mâṅspácanyâ ukhā́yâ yā́ pā́trâṇi yûshṇá âsécanâni | ûshmaṇyầpidhā́nâ carûṇā́m aṅkā́ḥ sûnā́ḥ pári bhûshanty áçvam ‖ 13 ‖ nikrámaṇaṃ nishádanaṃ vivártanaṃ yác ca páḍbîçam árvataḥ | yác ca papaú yác ca ghâsíṃ jaghā́sa sárvâ tā́ te ápi devéshv astu ‖ 14 ‖ mā́ tvâgnír dhvanayîd dhûmágandhir mókhā́ bhrā́janty abhí vikta jághriḥ | ishṭáṃ vîtám abhígûrtaṃ váshaṭkṛitaṃ táṃ devā́saḥ práti gṛibhṇanty áçvam ‖ 15 ‖ 9 ‖

yád áçvâya vā́sa upastṛiṇánty adhîvâsáṃ yā́ híraṇyâny asmai | saṃdā́nam árvantam páḍbîçam priyā́ devéshv ā́ yâmayanti ‖ 16 ‖ yát te sâdé máhasâ çū́kṛitasya pā́rshṇyâ vâ káçayâ vâ tutóda | srucéva tā́ havísho adhvaréshu sárvâ tā́ te bráhmaṇâ sûdayâmi ‖ 17 ‖ cátustriṅçad vâjíno devábandhor váṅkrîr áçvasya svádhitiḥ sám eti | áchidrâ gā́trâ vayúnâ kṛiṇota párush-parur anughúshyâ ví çasta ‖ 18 ‖ ékas tváshtur áçvasyâ viçastā́ dvā́ yantā́râ bhavatas tátha ṛitúḥ | yā́ te gā́trâṇâm ṛituthā́ kṛiṇómi tā́-tâ píṇḍânâm prá juhomy agnaú ‖ 19 ‖ mā́ tvâ tapat priyá âtmā́piyántam mā́ svádhitis tanvà ā́ tishṭhipat te | mā́ te gṛidhnúr aviçastā́tihā́ya chidrā́ gā́trâṇy asínâ míthû kaḥ ‖ 20 ‖ ná vā́ u etán mriyase ná rishyasi devā́ñ íd eshi pathíbhiḥ sugébhiḥ | hárî te yúñjâ pṛíshatî abhûtâm úpâsthâd vâjī́ dhurí rā́sabhasya ‖ 21 ‖ sugávyaṃ no vâjī́ sváçvyam puṅsáḥ putrā́ñ utá viçvâpúshaṃ rayím | anâgâstváṃ no áditiḥ kṛiṇotu kshatráṃ no áçvo vanatâṃ havíshmân ‖ 22 ‖ 10 ‖

163. trishṭubh.

Yád ákrandaḥ prathamáṃ jā́yamâna udyánt samudrā́d

162, 13 yát ni-ī́kshaṇam. ukhā́yâḥ. ûshmaṇyā́ api-dhā́nâ. 14 yát ca. 15 tvâ agníḥ. mā́ ukhā́ bhrā́jantî. 17 srucā́-iva. 18 anu-ghúshya. 19 áçvasya. táthâ. 20 âtmā́ api-yántam. avi-çastā́ ati-hā́ya. míthu. 21 vaí. etát. pṛíshatî *iti*. úpa asthât. 22 viçva-púsham.

utá vâ púrîshât | çyenásya pakshā́ hariṇásya bâhū́ upastútyam máhi jâtám̐ te arvan || 1 || yaména dattám̐ tritá enam âyunag índra eṇam prathamó ádhy atishṭhat | gandharvó asya raçanā́m agṛibhṇât sū́râd áçvam̐ vasavo nír atashṭa || 2 || ási yamó ásy âdityó arvann ási tritó gúhyena vraténa | ási sómena samáyâ vípṛikta âhús te trī́ṇi diví bándhanâni || 3 || trī́ṇi ta âhur diví bándhanâni trī́ṇy apsú trī́ṇy antáḥ samudré | utéva me váruṇaç chantsy arvan yátrâ ta âhúḥ paramám̐ janítram || 4 || imā́ te vâjinn avamā́rjanânîmā́ çaphā́nâm̐ sanitúr nidhā́nâ | átrâ te bhadrā́ raçanā́ apaçyam ṛitásya yā́ abhirákshanti gopā́ḥ || 5 || 11 ||

âtmā́nam̐ te mánasârā́d ajânâm avó divā́ patáyantam patam̐gám | çíro apaçyam pathíbhiḥ sugébhir areṇúbhir jéhamânam patatrí || 6 || átrâ te rûpám uttamám apaçyam̐ jígîshamâṇam ishá ā́ padé góḥ | yadā́ te márto ánu bhógam ā́naḷ ā́d íd grásishṭha óshadhîr ajîgaḥ || 7 || ánu tvâ rátho ánu máryo arvann ánu gā́vó 'nu bhágaḥ kanī́nâm | ánu vrā́tâsas táva sakhyám îyur ánu devā́ mamire vîryàm̐ te || 8 || híraṇyaçṛiñgó 'yo asya pā́dâ mánojavâ ávara índra âsît | devā́ íd asya havirádyam âyan yó árvantam prathamó adhyátishṭhat || 9 || îrmā́ntâsaḥ sílikamadhyamâsaḥ sám̐ çū́raṇâso divyā́so átyâḥ | hansā́ iva çreṇiçó yatante yád ā́kshishur divyám ájmam áçvâḥ || 10 || 12 ||

táva çárîram patayishṇv àrvan táva cittám̐ vā́ta iva dhrájîman | táva çṛiñgâṇi víshṭhitâ purutrā́raṇyeshu járbhurâṇâ caranti || 11 || úpa prā́gâc chásanam̐ vâjy árvâ devadrī́câ mánasâ dī́dhyânaḥ | ajáḥ puró nîyate nā́bhir asyā́nu

---

163, 1 bâhū́ *iti*. 2 ayunak. enam. 4 te. utá-iva. yátra te. 5 ava-mā́rjanâni imā́. átra. bhadrā́ḥ. 6 mánasâ ârā́t. 7 átra. ajîgar *iti*. 8 gā́vaḥ ánu. devā́ḥ. 9 híraṇya-çṛiñgaḥ áyaḥ. pā́dâḥ. 10 írmá-antâsaḥ. 11 patayishṇú arvan. puru-trā́ áraṇyeshu. 12 prá agât çásanam vâjī́. asya ánu.

paçcā́t kaváyo yanti rebhā́ḥ ‖ 12 ‖ úpa prā́gât paramáṃ yát sadhástham árvâñ áchâ pitáram mâtáraṃ ca | adyā́ devā́ñ júshṭatamo hí gamyâ áthā́ çâste dâçúshe vā́ryâṇi ‖ 13 ‖ 13 ‖

164. trishṭubh. 12. 15. 23. 29. 36. 41 jagatī́. 42 prastârapañkti. 51 anushṭubh.

Asyá vâmásya palitásya hótus tásya bhrā́tâ madhyamó asty áçnaḥ | tritī́yo bhrā́tâ ghṛitápṛishṭho asyā́trâpaçyaṃ viçpátiṃ saptáputraṃ ‖ 1 ‖ saptá yuñjanti rátham ékacakram éko áçvo vahati saptánâmâ | trinā́bhi cakrám ajáram anarváṃ yátremā́ víçvâ bhúvanā́dhi tasthúḥ ‖ 2 ‖ imáṃ rátham ádhi yé saptá tasthúḥ saptácakraṃ saptá vahanty áçvâḥ | saptá svásâro abhí sáṃ navante yátra gávâṃ níhitâ saptá nā́ma ‖ 3 ‖ kó dadarça prathamáṃ jā́yamânam asthanvántaṃ yád anasthā́ bíbharti | bhū́myâ ásur ásṛig âtmā́ kvà svit kó vidvā́ṅsam úpa gât práshṭum etát ‖ 4 ‖ pā́kaḥ pṛichâmi mánasā́vijânan devā́nâm enā́ níhitâ padā́ni | vatsé bashkáyé 'dhi saptá tántûn ví tatnire kaváya ótavā́ u ‖ 5 ‖ 14 ‖

ácikitvâñ cikitúshaç cid átra kavī́n pṛichâmi vidmáne ná vidvā́n | ví yás tastámbha sháḷ imā́ rájâṅsy ajásya rûpé kím ápi svid ékam ‖ 6 ‖ ihá bravîtu yá îm añgá védâsyá vâmásya níhitam padáṃ véḥ | çîrshṇáḥ kshîráṃ duhrate gā́vo asya vavríṃ vásâna udakám padā́puḥ ‖ 7 ‖ mâtā́ pitáram ṛitá ā́ babhâja dhîty ágre mánasâ sáṃ hí jagmé | sā́ bîbhatsúr gárbharasâ níviddhâ námasvanta íd upavâkám

163, 13 prá agât. árvân ácha. adyá. átha ā́. — 164, 1 asya átra apaçyam. 2 yatrá imā́. bhúvanâ ádhi. 5 mánasâ ávi-jânan. bashkáye ádhi. ótavaí. 7 véda asyá. padā́ apuḥ. 8 ṛité. dhitī́.

îyuḥ ‖ 8 ‖ yuktā́ mâtā́sîd dhurí dákshiṇâyâ átishṭhad gárbho vṛijanī́shv antáḥ | ámîmed vatsó ánu gā́m apaçyad viçvarū́pyàṃ trishú yójaneshu ‖ 9 ‖ tisró mâtṛī́s trī́n pitṝ́n bíbhrad éka ûrdhvás tasthau ném áva glâpayanti | mantráyante divó amúshya pṛishṭhé viçvavídaṃ vā́cam áviçvaminvâm ‖ 10 ‖ 15 ‖

dvā́daçâraṃ nahí táj járâya várvarti cakrám pári dyā́m ṛitásya | ā́ putrā́ agne mithunā́so átra saptá çatā́ni viñçatíç ca tasthuḥ ‖ 11 ‖ páñcapâdam pitáraṃ dvā́daçâkṛitiṃ diváḥ âhuḥ páre árdhe purîshíṇam | áthemé anyá úpare vicakshaṇáṃ saptácakre shá̤ḷara âhur árpitam ‖ 12 ‖ páñcâre cakré parivártamâne tásminn ā́ tasthur bhúvanâni víçvâ | tásya nā́kshas tapyate bhū́ribhâraḥ sanā́d evá ná çîryate sánâbhiḥ ‖ 13 ‖ sánemi cakrám ajáraṃ ví vâvṛita uttânā́yâṃ dáça yuktā́ vahanti | sū́ryasya cákshû rájasaity ā́vṛitaṃ tásminn ā́rpitâ bhúvanâni víçvâ ‖ 14 ‖ sâkaṃjā́nâṃ saptátham âhur ekajáṃ sháḷ íd yamā́ ṛíshayo devajā́ íti | téshâm ishṭā́ni víhitâni dhâmaçáḥ sthâtré rejante víkṛitâni rûpaçáḥ ‖ 15 ‖ 16 ‖

stríyaḥ satī́s tā́ñ u me puṅsá âhuḥ páçyad akshaṇvā́n ná ví cetad andháḥ | kavír yáḥ putráḥ sá îm ā́ ciketa yás tā́ vijânā́t sá pitúsh pitā́sat ‖ 16 ‖ aváḥ paréṇa pará enā́vareṇa padā́ vatsám bíbhratî gaúr úd asthât | sā́ kadrī́cî káṃ svid árdham párâgât kvà svit sûte nahí yûthé antáḥ ‖ 17 ‖ aváḥ páreṇa pitáraṃ yó asyânuvéda pará enā́vareṇa | kavîyámânaḥ ká ihá prá vocad devám mánaḥ kúto ádhi prájâtam ‖ 18 ‖ yé arvā́ñcas tā́ñ u párâca âhur yé párâñcas

164, 9 mâtā́ âsît. 10 ná îm. áviçva-minvâm. 11 dvā́daça-aram. tát. 12 dvā́daça-âkṛitim. átha imé anyé. sháṭ-are. 13 ná ákshaḥ. sá-nâbhiḥ. 14 vavṛite. yuktā́ḥ. cákshuḥ rájasâ eti. 16 pitúḥ pitā́ asat. 17 enā́ ávareṇa. párâ agât. 18 asya anu-véda.

tā̃ñ u arvā̆ca âhuḥ | índraç ca yā̆ cakráthuḥ soma tā̆ni dhurā̆ ná yuktā̆ rájaso vahanti || 19 || dvā̆ suparṇā̆ sayújâ sákhâyâ samânám vṛikshám pári shasvajâte | táyor anyáḥ píppalaṃ svâdv átty ánaçnann anyó abhí câkaçîti || 20 || 17 ||

yátrâ suparṇā̆ amṛítasya bhâgám ánimeshaṃ vidáthâbhisváranti | inó víçvasya bhúvanasya gopā̆ḥ sá mâ dhī̆raḥ pā̆kam átrā̆ viveça || 21 || yásmin vṛikshé madhvádaḥ suparṇā̆ niviçánte súvate cā̆dhi víçve | tásyéd âhuḥ píppalaṃ svâdv ágre tán nón naçad yáḥ pitáraṃ ná véda || 22 || yád gâyatré ádhi gâyatrám ā̆hitaṃ traíshṭubhâd vâ traíshṭubhaṃ nirátakshata | yád vâ jágaj jágaty ā̆hitam padáṃ yá ít tád vidús té amṛitatvám ânaçuḥ || 23 || gâyatréṇa práti mimîte arkám arkéṇa sā̆ma traíshṭubhena vâkám | vâkéna vâkáṃ dvipádâ cátushpadâksháreṇa mimate saptá vā̆ṇîḥ || 24 || jágatâ síndhuṃ divy àstabhâyad rathaṃtaré sū̆ryam páry apaçyat | gâyatrásya samídhas tisrá âhus táto mahnā̆ prá ririce mahitvā̆ || 25 || 18 ||

úpa hvaye sudúghâṃ dhenúm etā̆ṃ suhásto godhúg utá dohad enâm | çréshṭhaṃ saváṃ savitā̆ sâvishan no 'bhī̆ddho gharmás tád u shú prá vocam || 26 || hiñkṛiṇvatī̆ vasupátnî vásûnâṃ vatsám ichántî mánasâbhy ā̆gât | duhā̆m açvíbhyâm páyo aghnyéyáṃ sā̆ vardhatâm mahaté saúbhagâya || 27 || gaúr amîmed ánu vatsám mishántam mûrdhā̆nam híñn akṛiṇon mā̆tavā̆ u | sṛíkvâṇaṃ gharmám abhí vâvaçânā̆ mímâti mâyúm páyate páyobhiḥ || 28 || ayáṃ sá çiñkte yéna gaúr abhī̆vṛitâ mímâti mâyúṃ dhvasánâv ádhi

---

164, 19 yuktā̆ḥ. 20 sasvajâte *iti*. svâdú. 21 yátra. vidáthâ abhi-sváranti. átra ā̆. 22 madhu-ádaḥ su-parṇā̆ḥ. ca ádhi. tásya ít. svâdú. tát ná út. 23 jágat. yé. 24 cátuḥ-padâ akshárеṇa. 25 diví astabhâyat. 26 sâvishat. abhí-iddhaḥ. sú. 27 mánasâ abhí ā̆ agât. aghnyā̆ iyám. 28 akṛiṇot mā̆tavaí.

çritā́ | sā́ cittíbhir ní hí cakā́ra mártyaṃ vidyúd bhávantî práti vavrím auhata || 29 || anác chaye turágâtu jîvám éjad dhruvám mádhya ā́ pastyā̂nâm | jîvó mṛitásya carati svadhā́bhir ámartyo mártyenâ sáyoniḥ || 30 || 19 ||

ápaçyaṃ gopā́m ánipadyamânam ā́ ca párâ ca pathíbhiç cárantam | sá sadhrī́cîḥ sá víshûcîr vásâna ā́ varîvarti bhúvaneshv antáḥ || 31 || yá îṃ cakā́ra ná só asyá veda yá îṃ dadárça hírug ín nú tásmât | sá mâtúr yónâ párivîto antár bahuprajā́ nírṛitim ā́ viveça || 32 || dyaúr me pitā́ janitā́ nā́bhir átra bándhur me mâtā́ pṛithivī́ mahī́yám | uttânáyoç camvòr yónir antár átrâ pitā́ duhitúr gárbham ā́dhât || 33 || pṛichā́mi tvâ páram ántam pṛithivyā́ḥ pṛichā́mi yátra bhúvanasya nā́bhiḥ | pṛichā́mi tvâ vṛíshṇo áçvasya rétaḥ pṛichā́mi vâcáḥ paramáṃ vyòma || 34 || iyáṃ védiḥ páro ántaḥ pṛithivyā́ ayáṃ yajnó bhúvanasya nā́bhiḥ | ayáṃ sómo vṛíshṇo áçvasya réto brahmā́yáṃ vâcáḥ paramáṃ vyòma || 35 || 20 ||

saptā́rdhagarbhā́ bhúvanasya réto víshṇos tishṭhanti pradíçâ vídharmaṇi | té dhîtíbhir mánasâ té vipaçcítaḥ paribhúvaḥ pári bhavanti viçvátaḥ || 36 || ná ví jânâmi yád ivedám ásmi niṇyáḥ sáṃnaddho mánasâ carâmi | yadā́ mā́gan prathamajā́ ṛitásyā́d íd vâcó açnuve bhâgám asyā́ḥ || 37 || ápâñ prā́ñ eti svadháyâ gṛibhîtó 'martyo mártyenâ sáyoniḥ | tā́ çáçvantâ vishûcī́nâ viyántâ ny ànyáṃ cikyur ná ní cikyur anyám || 38 || ṛicó akshára paramé vyòman yásmin devā́ ádhi víçve nishedúḥ | yás tán ná véda kím ṛicā́ karishyati yá ít tád vidús tá imé sám âsate || 39 || sûyavasā́d

---

164, 30 anát çaye. 30 mádhye. mártyena. 32 ít. bahu-prajā́ḥ. 33 mahī́ iyám. átra. ā́ adhât. 35 brahmā́ ayám. 36 saptá ardha-garbhā́ḥ. 37 iva idám. mâ ā́ ágan. ṛitásya ā́t. 38 ámartyaḥ mártyena. vi-yántâ ní anyám. 39 tát. yé. té. 40 suyavasa-ád.

bhágavatî hí bhûyā́ átho vayám bhágavantaḥ syâma | addhí tṛ́ṇam aghnye viçvadā́nîm píba çuddhám udakám âcárantî || 40 || 21 ||

gaurī́r mimâya salilā́ni tákshaty ékapadî dvipádî sā́ cátushpadî | ashṭā́padî návapadî babhûvúshî sahásrâksharâ paramé vyòman || 41 || tásyâḥ samudrā́ ádhi ví ksharanti téna jîvanti pradíçaç cátasraḥ | tátaḥ ksharaty aksháraṃ tád víçvam úpa jîvati || 42 || çakamáyaṃ dhûmám ârā́d apaçyaṃ vishûvátâ pará enā́vareṇa | ukshā́ṇam pṛ́çnim apacanta vîrā́s tā́ni dhā́rmâṇi prathamā́ny âsan || 43 || tráyaḥ keçína ṛituthā́ ví cakshate saṃvatsaré vapata éka eshâm | víçvam éko abhí cashṭe çácîbhir dhrā́jir ékasya dadṛiçe ná rûpám || 44 || catvā́ri vā́k párimitâ padā́ni tā́ni vidur brâhmaṇā́ yé manîshíṇaḥ | gúhâ trī́ṇi níhitâ néṅgayanti turī́yaṃ vâcó manushyầ vadanti || 45 || índram mitrám̐ váruṇam agním âhur átho divyáḥ sá suparṇó garútmân | ékaṃ sád víprâ bahudhā́ vadanty agníṃ yamám mâtaríçvânam âhuḥ || 46 || 22 ||

kṛishṇáṃ niyā́naṃ hárayaḥ suparṇā́ apó vásânâ dívam út patanti | tá ā́vavṛitrant sádanâd ṛitásyā́d íd ghṛiténa pṛithivī́ vy ùdyate || 47 || dvā́daça pradháyaç cakrám ékaṃ trī́ṇi nábhyâni ká u tác ciketa | tásmint sâkáṃ triçatā́ ná çaṅkávo 'rpitā́ḥ shashṭír ná calâcalā́saḥ || 48 || yás te stánaḥ çaçayó yó mayobhū́r yéna víçvâ púshyasi vā́ryâṇi | yó ratnadhā́ vasuvíd yáḥ sudátraḥ sárasvati tám ihá dhā́tave kaḥ || 49 || yajnéna yajnám ayajanta devā́s tā́ni dhármâṇi prathamā́ny âsan | té ha nā́kam mahimā́naḥ sacanta yátra

---

164, 40 athó *iti*. 41 tákshati. 43 enā́ ávareṇa. 44 vapate. 45 brâhmaṇā́ḥ. ná iṅgayanti. manushyầḥ. 46 átho *iti*. víprâḥ. 47 vásânâḥ. té ā́ avavṛitran. ṛitásya ā́t. ví udyate. 48 tát. 49 ratna-dhā́ḥ. kar *iti*.

pū́rve sâdhyā́ḥ sánti devā́ḥ ‖ 50 ‖ samânám etád udakám úc caíty áva cā́habhiḥ | bhū́mim parjányâ jínvanti dívaṃ jinvanty agnáyaḥ ‖ 51 ‖ divyáṃ suparṇáṃ vâyasám bṛihántam apā́ṃ gárbhaṃ darçatám óshadhînâm | abhîpató vṛishṭíbhis tarpáyantaṃ sárasvantam ávase johavîmi ‖ 52 ‖ 23 ‖

Dvâviṅço 'nuvâkaḥ.

165. trishṭubh.

Káyâ çubhā́ sávayasaḥ sánîḷâḥ samânyā́ marútaḥ sám mimikshuḥ | káyâ matī́ kúta étâsa eté 'rcanti çúshmaṃ vṛ́shaṇo vasūyā́ ‖ 1 ‖ kásya bráhmâṇi jujushur yúvânaḥ kó adhvaré marúta ā́ vavarta | çyenā́ṅ iva dhrájato antárikshe kéna mahā́ mánasâ rîramâma ‖ 2 ‖ kútas tvám indra mā́hinaḥ sánn éko yâsi satpate kíṃ ta itthā́ | sám pṛichase samarâṇáḥ çubhânaír vocés tán no harivo yát te asmé ‖ 3 ‖ bráhmâṇi me matáyaḥ çáṃ sutā́saḥ çúshma iyarti prábhṛito me ádriḥ | ā́ çâsate práti haryanty ukthémā́ hárî vahatas tā́ no ácha ‖ 4 ‖ áto vayám antamébhir yujânā́ḥ svákshatrebhis tanvàḥ çúmbhamânâḥ | máhobhir etā́ṅ úpa yujmahe nv índra svadhā́m ánu hí no babhū́tha ‖ 5 ‖ 24 ‖

kvà syā́ vo marutaḥ svadhā́sîd yán mā́m ékaṃ samádhattâhihátye | aháṃ hy ùgrás tavishás túvishmân víçvasya çátror ánamaṃ vadhasnaíḥ ‖ 6 ‖ bhū́ri cakartha yújyebhir asmé samânébhir vṛishabha paúṅsyebhiḥ | bhū́rîṇi hí kṛiṇávâmâ çavishṭhéndra krátvâ maruto yád váçâma ‖ 7 ‖ vádhîṃ vṛitrám maruta indriyéṇa svéna bhā́mena tavishó babhûvā́n | ahám etā́ mánave viçváçcandrâḥ sugā́ apáç cakara

164, 51 út ca éti. ca áha-bhiḥ. parjányâḥ. — 165, 1 ā́-itâsaḥ. árcanti. 3 te. tát. 4 ukthā́ imā́. 5 nú. 6 svadhā́ âsît yát. sam-ádhatta ahi-hátye. hí ugráḥ. 7 kṛiṇávâma çavishṭha índra. 8 etā́ḥ. viçvá-candrâḥ.

vájrabâhuḥ ‖ 8 ‖ ánuttam ā́ te maghavan nákir nú ná tvā́vâñ̆ asti devátâ vídânaḥ | ná jā́yamâno náçate ná jâtó yā́ni karishyā́ kṛiṇuhí pravṛiddha ‖ 9 ‖ ékasya cin me vibhv àstv ójo yā́ nú dadhṛishvā́n kṛiṇávai manîshā́ | ahám hy ùgró maruto vídâno yā́ni cyávam índra íd îça eshâm ‖ 10 ‖ 25 ‖

ámandan mâ marutaḥ stómo átra yán me naraḥ çrútyam bráhma cakrá | índrâya vṛíshṇe súmakhâya máhyaṃ sákhye sákhâyas tanvè tanū́bhiḥ ‖ 11 ‖ evéd eté práti mâ rócamânâ ánedyaḥ çráva ésho dádhânâḥ | saṃcákshyâ marutaç candrávarṇâ áchânta me chadáyâthâ ca nûnám ‖ 12 ‖ kó nv átra maruto mâmahe vaḥ prá yâtana sákhîñ̆r áchâ sakhâyaḥ | mánmâni citrâ apivâtáyanta eshā́m bhûta návedâ ma ṛitā́nâm ‖ 13 ‖ ā́ yád duvasyā́d duváse ná kârúr asmā́ñ cakré mânyásya medhā́ | ó shú varta maruto vípram áchemā́ bráhmâṇi jaritā́ vo arcat ‖ 14 ‖ eshá vaḥ stómo maruta iyáṃ gī́r mândâryásya mânyásya kâróḥ | éshā́ yâsishṭa tanvè vayā́ṃ vidyā́meshám vṛijánaṃ jîrádânum ‖ 15 ‖ 26 ‖

Tṛitîyo 'dhyâyaḥ.

166. jagatî. 14. 15 trishṭubh.

Tán nú vocâma rabhasā́ya jánmane pū́rvam mahitváṃ vṛishabhásya ketáve | aidhéva yā́man marutas tuvishvaṇo yudhéva çakrâs tavishā́ṇi kartana ‖ 1 ‖ nítyaṃ ná sûnúṃ mádhu bíbhrata úpa krī́ḷanti krîḷā́ vidátheshu ghṛíshvayaḥ | nákshanti rudrā́ ávasâ namasvínaṃ ná mardhanti svátavaso havishkṛítam ‖ 2 ‖ yásmâ ū́mâso amṛitâ árâsata râyás pó-

165, 10 cit. vi-bhú astu. hí ugráḥ. îçe. 11 ámandat. yát. 12 evá ít. ā́ íshaḥ. sam-cákshya. chadáyâtha. 13 nú. ácha. návedâḥ me. 14 ó *iti* sú. ácha imā́. 15 ā́ ishā́. vidyā́ma ishám. — 166, 1 tát. aidhā́-iva. tuvi-svanaḥ yudhā́-iva. 2 krîḷā́ḥ. 3 yásmai.

sham ca havíshâ dadâçúshe | ukshánty asmai marúto hitā́ iva purū́ rájâṅsi páyasâ mayobhúvaḥ || 3 || ā́ yé rájâṅsi távishîbhir ávyata prá va évâsaḥ sváyatâso adhrajan | bháyante víçvâ bhúvanâni harmyā́ citró vo yā́maḥ práyatâsv ṛishṭíshu || 4 || yát tvesháyâmâ nadáyanta párvatân divó vâ pṛishṭhám náryâ ácucyavuḥ | víçvo vo ájman bhayate vánaspátî rathîyántîva prá jihîta óshadhiḥ || 5 || 1 ||

yûyám na ugrâ marutaḥ sucetúnā́rishṭagrâmâḥ sumatím pipartana | yátrâ vo didyúd rádati krívirdatî riṇā́ti paçváḥ súdhiteva barháṇâ || 6 || prá skambhádeshṇâ anavabhrárâdhaso 'lâtṛiṇā́so vidátheshu súshṭutâḥ | árcanty arkám madirásya pîtáye vidúr vîrásya prathamā́ni paúṅsyâ || 7 || çatábhujibhis tám abhíhruter aghā́t pûrbhī́ rakshatâ maruto yám ā́vata | jánam yám ugrâs tavaso virapçinaḥ pâthánâ çáṅsât tánayasya pushṭíshu || 8 || víçvâni bhadrā́ maruto rátheshu vo mithaspṛídhyeva tavishā́ṇy ā́hitâ | áṅseshv ā́ vaḥ prápatheshu khâdáyó 'ksho vaç cakrā́ samáyâ ví vâvṛite || 9 || bhū́rîṇi bhadrā́ náryeshu bâhúshu vákshaḥsu rukmā́ rabhasā́so añjáyaḥ | áṅseshv étâḥ pavíshu kshurā́ ádhi váyo ná pakshā́n vy ánu çríyo dhire || 10 || 2 ||

mahā́nto mahnā́ vibhvò víbhûtayo dûredṛíço yé divyā́ iva stṛíbhiḥ | mandrā́ḥ sujihvā́ḥ sváritâra âsábhiḥ sámmiçlâ índre marútaḥ parishṭúbhaḥ || 11 || tád vaḥ sujâtâ maruto mahitvanám dîrghám vo dâtrám áditer iva vratám | índraç caná tyájasâ ví hruṇâti táj jánâya yásmai sukṛíte árâdhvam || 12 || tád vo jâmitvám marutaḥ páre yugé purū́ yác cháṅsam amṛitâsa ā́vata | ayā́ dhiyā́ mánave çrushṭím ā́vyâ sâ-

---

166, 3 purú. 5 tveshá-yâmâḥ. vánaspátiḥ rathiyántî-iva. jihîte. 6 ugrâḥ. su-cetúnâ árishṭa-grâmâḥ. yátra. krívih-datî. súdhitâ-iva. 8 pûḥ-bhíḥ rakshata. pâthána. 9 mitha[ḥ]spṛídhyâ-iva. khâdáyaḥ ákshaḥ. 10 rukmā́ḥ. ví. 12 su-jâtâḥ. tát. 13 purú yát çáṅsam. ā́vya.

káṃ náro daṅsánair ā́ cikitrire || 13 || yéna dîrghám marutaḥ çûçávâma yushmā́kena párîṇasâ turâsaḥ | ā́ yát tatánan vṛijáne jánâsa ebhír yajnébhis tád abhī́shṭim açyâm || 14 || eshá vaḥ stómo — || 15 || 3 ||

167. trishṭubh.

Sahásraṃ ta indrotáyo naḥ sahásram ísho harivo gûrtátamâḥ | sahásraṃ rā́yo mâdayádhyai sahasríṇa úpa no yantu vā́jâḥ || 1 || ā́ nó 'vobhir marúto yântv áchâ jyéshṭhebhir vâ bṛiháddivaiḥ sumâyā́ḥ | ádha yád eshâṃ niyútaḥ paramā́ḥ samudrásya cid dhanáyanta pâré || 2 || mimyáksha yéshu súdhitâ ghṛitā́cî híraṇyanirṇig úparâ ná ṛishṭíḥ | gúhâ cárantî mánusho ná yóshâ sabhā́vatî vidathyèva sáṃ vā́k || 3 || párâ çubhrā́ ayā́so yavyā́ sâdhâraṇyéva marúto mimikshuḥ | ná rodasī́ ápa nudanta ghorā́ jushánta vṛídhaṃ sakhyā́ya devā́ḥ || 4 || jóshad yád îm asuryā̀ sacádhyai víshitastukâ rodasī́ nṛimáṇâḥ | ā́ sûryéva vidható ráthaṃ gât tveshápratîkâ nábhaso nétyā́ || 5 || 4 ||

ā́sthâpayanta yuvatíṃ yúvânaḥ çubhé nímiçlâṃ vidátheshu pajrā́m | arkó yád vo maruto havíshmân gā́yad gâthâṃ sutásomo duvasyán || 6 || prá táṃ vivakmi vákmyo yá eshâm marútâm mahimā́ satyó ásti | sácâ yád îṃ vṛíshamaṇâ ahaṃyúḥ sthirā́ cij jánîr váhate subhâgā́ḥ || 7 || pā́nti mitrā́váruṇâv avadyā́c cáyata îm aryamó ápraçastân | utá cyavante ácyutâ dhruvā́ṇi vâvṛidhá îm maruto dā́tivâraḥ || 8 || nahī́ nú vo maruto ánty asmé ârā́ttâc cic chávaso

---

166, 14 abhí íshṭim. — 167, 1 te indra ûtáyaḥ. 2 naḥ ávaḥ-bhiḥ. ácha. 3 ná ṛishṭíḥ. vidathyā̀-iva. 4 sâdhâraṇyā̀-iva. rodasī́ *iti.* ghorā́ḥ. 5 rodasī́ nṛi-mánâḥ. sûryā́-iva. ná ityā́. 6 ā́ asthâpayanta. 7 vṛísha-manâḥ. cit. 8 avadyā́t cáyate. aryamó *iti.* vavṛidhé. 9 nahí. asmé *iti* ârā́ttât cit çávasaḥ.

ántam âpúḥ | té dhṛishṇúnâ çávasâ çûçuvā̆ṅsó 'rṇo ná dvésho dhṛishatā̆ pári shṭhuḥ || 9 || vayám adyéndrasya préshṭhâ vayáṃ çvó vocemahi samaryé | vayám purā̆ máhi ca no ánu dyū̆n tán na ṛibhukshā̆ narā̆m ánu shyât || 10 || eshá vaḥ stómo — || 11 || 5 ||

168. jagatî. 8—10 trishṭubh.

Yajnā̆-yajnâ vaḥ samanā̆ tuturváṇir dhíyaṃ-dhiyaṃ vo devayā̆ u dadhidhve | ā̆ vo 'rvā̆caḥ suvitā̆ya ródasyor mahé vavṛityâm ávase suvṛiktíbhiḥ || 1 || vavrā̆so ná yé svajā̆ḥ svátavasa íshaṃ svàr abhijā̆yanta dhū̆tayaḥ | sahasríyâso apā̆ṃ nórmáyo âsā̆ gā̆vo vándyâso nókshánaḥ || 2 || sómâso ná yé sutā̆s tṛiptā̆ñçavo hṛitsú pîtā̆so duváso nā̆sate | aíshâm áṅseshu rambhíṇîva rârabhe hásteshu khâdíç ca kṛitíç ca sáṃ dadhe || 3 || áva sváyuktâ divá ā̆ vṛíthâ yayur ámartyâḥ káçayâ codata tmánâ | areṇávas tuvijâtā̆ acucyavur dṛiḷhā̆ni cin marúto bhrā̆jadṛishṭayaḥ || 4 || kó vo 'ntár maruta ṛishṭividyuto réjati tmánâ hánveva jihváyâ | dhanvacyúta ishā̆ṃ ná yā̆mani purupraíshâ ahanyò naítaçaḥ || 5 || 6 ||

kvà svid asyá rájaso mahás páraṃ kvā̆varam maruto yásminn âyayá | yác cyâváyatha vithuréva sáṃhitaṃ vy ádriṇâ patatha tveshám arṇavám || 6 || sâtír ná vó 'mavatî svàrvatî tveshā̆ vípâkâ marutaḥ pípishvatî | bhadrā̆ vo râtíḥ pṛiṇató ná dákshiṇâ pṛithujráyî asuryèva jáñjatî || 7 || práti shṭobhanti síndhavaḥ pavíbhyo yád abhríyâṃ vā̆cam

---

167, 9 çûçu-vā̆ṅsaḥ árṇaḥ. sthuḥ. 10 adyá índrasya préshṭhâḥ. tát. ṛibhukshā̆ḥ. syât. — 168, 2 ná ûrmáyaḥ. ná ukshánaḥ. 3 ná ā̆sate ā̆ eshâm. rambhíṇî-iva rarabhe. 4 svá-yuktâḥ. cit. 5 hánvâ-iva. ná étaçaḥ. 6 kvà ávaram. yát. vithurā̆-iva. ví. 7 vaḥ áma-vatî. pṛithu-jráyî asuryā̆-iva. 8 stobhanti.

udîráyanti | áva smayanta vidyútaḥ pṛithivyā́ṃ yádî ghṛitám marútaḥ prushṇuvánti || 8 || ásûta pṛíçnir mahaté ráṇâya tveshám ayā́sâm marútâm ánîkam | té sapsarā́so 'janayantā́bhvam ā́d ít svadhā́m ishirā́m páry apaçyan || 9 || eshá vaḥ stómo — || 10 || 7 ||

169. trishṭubh. 2 virâj.

Mahā́ç cit tvám indra yatá etā́n mahā́ç cid asi tyájaso varûtā́ | sá no vedho marútâṃ cikitvā́nt sumnā́ vanushva táva hí préshṭhâ || 1 || áyujran ta indra viçvákṛishṭîr vidânā́so nishshídho martyatrā́ | marútâm pṛitsutír hā́samânâ svàrmîḷhasya pradhánasya sâtaú || 2 || ámyak sā́ ta indra ṛishṭír asmé sánemy ábhvam marúto junanti | agníç cid dhí shmâtasé çuçukvā́n ā́po ná dvîpáṃ dádhati práyâṅsi || 3 || tváṃ tū́ na indra táṃ rayíṃ dâ ójishṭhayâ dákshiṇayeva râtím | stútaç ca yā́s te cakánanta vâyóḥ stánaṃ ná mádhvaḥ pîpayanta vā́jaiḥ || 4 || tvé rā́ya indra toçátamâḥ praṇetā́raḥ kásya cid ṛitâyóḥ | té shú ṇo marúto mṛiḷayantu yé smâ purā́ gâtûyántîva devā́ḥ || 5 || 8 ||

práti prá yâhîndra mîḷhúsho nṝ́n maháḥ pā́rthive sádane yatasva | ádha yád eshâm pṛithubudhnā́sa étâs tîrthé nā́ryáḥ paúṅsyâni tasthúḥ || 6 || práti ghorā́ṇâm étânâm ayā́sâm marútâṃ çṛiṇva âyatā́ṃ upabdíḥ | yé mártyam pṛitanâyántam ū́mair ṛiṇâvā́naṃ ná patayánta sárgaiḥ || 7 || tvám mā́nebhya indra viçvájanyâ rádâ marúdbhiḥ çurúdho góagrâḥ | stávânebhiḥ stavase deva devaír vidyā́meshâṃ vṛijánaṃ jîrádânum || 8 || 9 ||

168, 8 yádi. 9 ajanayanta ábhvam. — 169, 2 te. 3 te indra. hí sma atasé. 4 tú. dákshiṇayâ-iva. 5 sú naḥ. sma. gâtuyánti-iva. 6 yâhi indra. ná aryáḥ. 7 çṛiṇve â-yatā́m. 8 ráda. vidyā́ma ishâm.

170. 1 bṛihatî. 2—4 anushṭubh. 5 trishṭubh.

Ná nûnám ásti nó çváḥ kás tád veda yád ádbhutam | anyásya cittám abhí saṃcaréṇyaṃ utā́dhîtaṃ ví naçyati || 1 || kíṃ na indra jighâṅsasi bhrā́taro marútas táva | tébhiḥ kalpasva sâdhûyā́ mā́ naḥ samáraṇe vadhîḥ || 2 || kíṃ no bhrâtar agastya sákhâ sánn áti manyase | vidmā́ hí te yáthâ máno 'smábhyam ín ná ditsasi || 3 || áraṃ kṛiṇvantu védiṃ sám agním indhatâm puráḥ | tátrâmṛítasya cétanaṃ yajnáṃ te tanavâvahai || 4 || tvám îçishe vasupate vásûnâṃ tvám mitrā́ṇâm mitrapate dhéshṭhaḥ | índra tvám marúdbhiḥ sáṃ vadasvā́dha prā́çâna ṛituthā́ havī́ṅshi || 5 || 10 ||

171. trishṭubh.

Práti va enā́ námasâhám emi sûkténa bhikshe sumatíṃ turā́ṇâm | rarâṇátâ maruto vedyā́bhir ní héḷo dhattá ví mucadhvam áçvân || 1 || eshá vaḥ stómo maruto námasvân hṛidā́ tashṭó mánasâ dhâyi devâḥ | úpem ā́ yâta mánasâ jushâṇā́ yûyáṃ hí shṭhā́ námasa íd vṛidhā́saḥ || 2 || stutā́so no marúto mṛiḷayantûtá stutó maghávâ çámbhavishṭhaḥ | ûrdhvā́ naḥ santu komyā́ vánâny áhâni víçvâ maruto jigîshā́ || 3 || asmā́d aháṃ tavishā́d ī́shamâṇa índrâd bhiyā́ maruto réjamânaḥ | yushmábhyaṃ havyā́ níçitâny âsan tā́ny âré cakṛimâ mṛilátâ naḥ || 4 || yéna mā́nâsaç citáyanta usrā́ vyùshṭishu çávasâ çáçvatînâm | sá no marúdbhir vṛishabha çrávo dhâ ugrá ugrébhiḥ stháviraḥ sahodā́ḥ || 5 || tvám pâhîndra sáhîyaso nṝ́n bhávâ marúdbhir ávayâtaheḷâḥ | supraketébhiḥ sâsahír dádhâno vidyā́meshám v. j. || 6 || 11 ||

170, 1 nó *iti*. utá ā́-dhîtam. 3 vidmá. ít. 4 tátra amṛ́itasya. 5 vadasva ádha prá açâna. — 171, 1 námasâ ahám. 2 úpa îm. jushâṇā́ḥ. sthá. 3 mṛiḷayantu utá. 4 cakrima mṛiḷáta. 5 citáyante usrā́ḥ. 9 pâhi indra. bháva.

172. gâyatrî.

Citró vo 'stu yā́maç citrá ûtī́ sudânavaḥ | máruto áhibhânavaḥ || 1 || âré sā́ vaḥ sudânavo máruta ṛiñjatī́ çáruḥ | âré áçmâ yám ásyatha || 2 || tṛiṇaskandásya nú víçaḥ pári vṛiñkta sudânavaḥ | ûrdhvā́n naḥ karta jîváse || 3 || 12 ||

173. trishṭubh.

Gā́yat sā́ma nabhanyàṃ yáthâ vér árcâma tád vâvṛidhânáṃ svàrvat | gā́vo dhenávo barhíshy ádabdhâ ā́ yát sadmā́naṃ divyáṃ vívâsân || 1 || árcad vṛíshâ vṛíshabhiḥ svéduhavyair mṛigó nā́çno áti yáj juguryā́t | prá mandayúr manā́ṃ gûrta hótâ bhárate máryo mithunā́ yájatraḥ || 2 || nákshad dhótâ pári sádma mitā́ yán bhárad gárbham ā́ çarádaḥ pṛithivyā́ḥ | krándad áçvo náyamâno ruvád gaúr antár dûtó ná ródasî carad vā́k || 3 || tā́ karmā́shatarâsmai prá cyautnā́ni devayánto bharante | jújoshad índro dasmávarcâ nā́satyeva súgmyo ratheshṭhā́ḥ || 4 || tám u shṭuhī́ndraṃ yó ha sátvâ yáḥ çū́ro maghávâ yó ratheshṭhā́ḥ | pratîcáç cid yódhîyân vṛíshaṇvân vavavrúshaç cit támaso vihantā́ || 5 || 13 ||

prá yád itthā́ mahinā́ nṛíbhyo ásty áraṃ ródasî kakshyè nā́smai | sáṃ vivya índro vṛijánaṃ ná bhū́mâ bhárti svadhā́vâñ̐ opaçám iva dyā́m || 6 || samátsu tvâ çûra satā́m urâṇám prapathíntamam paritaṅsayádhyai | sajóshasa índram máde kshoṇī́ḥ sûríṃ cid yé anumádanti vā́jaiḥ || 7 || evā́ hí te çáṃ sávanâ samudrá ā́po yát ta âsú mádanti devī́ḥ | víçvâ te ánu jóshyâ bhûd gaúḥ sûrī́ñç cid yádi

---

173, 2 svá-iduhavyaiḥ. ná áçnaḥ. yát. 3 hótâ. 4 karma ásha-tarâ asmai. dasmá-varcâḥ nā́satyâ-iva. rathe-sthā́ḥ. 5 stuhi índram. 6 ródasî *iti* kakshyè *iti* ná asmai. vivye. bhū́ma. 8 evá. samudré. te.

dhishā́ véshi jánân ‖ 8 ‖ ásâma yáthâ sushakhā́ya ena svabhishṭáyo narā́ṃ ná çáṅsaiḥ | ásad yáthâ na índro vandaneshṭhā́s turó ná kárma náyamâna ukthā́ ‖ 9 ‖ víshpardhaso narā́ṃ ná çáṅsair asmā́kâsad índro vájrahastaḥ | mitrâyúvo ná pū́rpatiṃ súçishṭau madhyâyúva úpa çikshanti yajnaíḥ ‖ 10 ‖ 14 ‖

yajnó hi shméndraṃ káç cid ṛindhán̄ juhurâṇáç cin mánasâ pariyán | tîrthé nā́châ tâtṛishâṇám óko dîrghó ná sidhrám ā́ kṛiṇoty ádhvâ ‖ 11 ‖ mó shū́ ṇa indrā́tra pṛitsú devaír ásti hí shmâ te çushminn avayā́ḥ | maháç cid yásya mî̀ḷhúsho yavyā́ havíshmato marútaḥ vándate gî́ḥ ‖ 12 ‖ eshá stóma indra túbhyam asmé eténa gâtúṃ harivo vido naḥ | ā́ no vavṛityâḥ suvitā́ya deva vidyā́meshám v. j. ‖ 13 ‖ 15 ‖

174. trishṭubh.

Tváṃ rā́jendra yé ça devā́ rákshâ nṛ́̄n pâhy àsura tvám asmā́n | tváṃ sátpatir maghávâ nas tárutras tváṃ satyó vásavânaḥ sahodā́ḥ ‖ 1 ‖ dáno víça indra mṛidhrávâcaḥ saptá yát púraḥ çárma çā́radîr dárt | ṛiṇór apó anavadyā́rṇâ yū́ne vṛitrám purukútsâya randhîḥ ‖ 2 ‖ ájâ vṛíta indra çū́rapatnîr dyā́ṃ ca yébhiḥ puruhûta nûnám | ráksho agním açúshaṃ tū́rvayâṇaṃ siṅhó ná dáme ápâṅsi vástoḥ ‖ 3 ‖ çéshan nú tá indra sásmin yónau práçastaye pávîravasya mahnā́ | sṛiják árṇâṅsy áva yád yudhā́ gā́s tíshṭhad dhárî dhṛishatā́ mṛishṭa vā́jân ‖ 4 ‖ váha kútsam indra yásmiñ câkánt syûmanyū́ ṛijrā́ vā́tasyā́çvâ | prá sū́raç cakráṃ vṛihatâd abhî́ke ’bhí spṛídho yâsishad vájrabâhuḥ ‖ 5 ‖ 16 ‖

173, 9 su-sakhā́yaḥ. vandane-sthā́ḥ. 10 ví-spardhasaḥ. asmā́ka asat. pū́ḥ-patim. 11 sma índram. cit. ná ácha. 12 mó *iti* sú naḥ indra átra. sma. 13 asmé *iti*. — 174, 1 rā́jâ indra. devā́ḥ ráksha. pâhí asura. 2 anavadya árṇâḥ. 3 ája. ráksho *iti*. 4 té. hárî *iti*. 5 syûmanyū́ *iti*. vā́tasya áçvâ.

jaghanvā̃ñ indra mitrérū̃ñ codápravṛiddho harivo ádâçûn | prá yé páçyann aryamáṇaṃ sácâyós tváyâ çûrtā̃ váhamânâ ápatyam ‖ 6 ‖ rápat kavír indrârkásâtau kshā̃ṃ dâsā̃yopabárhaṇîṃ kaḥ | kárat tisró maghávâ dā̃nucitrâ ní duryoṇé kúyâvâcam mṛidhí çret ‖ 7 ‖ sánâ tā̃ ta indra návyâ ā̃guḥ sáho nábhó 'viraṇâya pûrvī̃ḥ | bhinát púro ná bhído ádevîr nanámo vádhar ádevasya pîyóḥ ‖ 8 ‖ tváṃ dhúnir indra dhúnimatîr ṛiṇór apáḥ sîrā̃ ná srávantîḥ | prá yát samudrám áti çûra párshi pâráyâ turváçaṃ yáduṃ svastí ‖ 9 ‖ tvám asmā̃kam indra viçvádha syâ avṛikátamo narā̃ṃ nṛipâtā̃ | sá no víçvâsâṃ spṛidhā̃ṃ sahodā̃ vi° ‖ 10 ‖17‖

175. anushṭubh. 1 skandhogrîvî. 6 trishṭubh.

Mátsy ápâyi te máhaḥ pā̃trasyeva harivo matsaró mádaḥ | vṛíshâ te vṛíshṇa índur vâjī́ sahasrasā̃tamaḥ ‖ 1 ‖ ā̃ nas te gantu matsaró vṛíshâ mádo váreṇyaḥ | sahā̃vâñ indra sânasíḥ pṛitanâshā̃ḷ ámartyaḥ ‖ 2 ‖ tváṃ hí çū̃raḥ sánitâ codáyo mánusho rátham | sahā̃vân dásyum avratám óshaḥ pā̃traṃ ná çocíshâ ‖ 3 ‖ mushâyá sū̃ryaṃ kave cakrám ī́çâna ójasâ | váha çúshṇâya vadháṃ kútsaṃ vā̃tasyā̃çvaiḥ ‖ 4 ‖ çushmíntamo hí te mádo dyumníntama utá krátuḥ | vṛitraghnā̃ varivovídâ maṅsîshṭhā̃ açvasā̃tamaḥ ‖ 5 ‖ yáthâ pū̃rvebhyo jaritṛíbhya indra máya ivā̃po ná tṛíshyate babhū̃tha | tā̃m ánu tvâ nivídaṃ johavîmi vi° ‖ 6 ‖ 18 ‖

176. anushṭubh. 6 trishṭubh.

Mátsi no vásyaïshṭaya índram indo vṛíshā̃ viça | ṛighâ-

174, 6 sácâ âyóḥ. çûrtā̃ḥ. 7 indra arká-sâtau. dâsā̃ya upa-bárhaṇîm. dā̃nu-citrâḥ. 8 te. ā̃ aguḥ. nábhaḥ ávi-raṇâya. vádhaḥ. 9 sírā̃ḥ. pâráya. 10 sahaḥ-dā̃ḥ. — 175, 1 pā̃trasya-iva. vṛíshṇe. 2 sahá-vân. 4 vā̃tasya áçvaiḥ. 6 iva-ā̃paḥ. — 176, 1 vásyaḥ-ishṭaye. vṛíshâ ā̃.

yámâṇa invasi çátrum ánti ná vindasi || 1 || tásminn ā́ veçayâ gíro yá ékaç carshaṇînā́m | ánu svadhā́ yám upyáte yávaṃ ná cárkṛishad vṛíshâ || 2 || yásya víçvâni hástayoḥ páñca kshitînā́ṃ vásu | spâçáyasva yó asmadhrúg divyévâçánir jahi || 3 || ásunvantaṃ samaṃ jahi dûṇā́çaṃ yó ná te máyaḥ | asmábhyam asya védanaṃ daddhí sûríç cid ohate || 4 || ā́vo yásya dvibárhaso 'rkéshu sânusház ásat | âjā́v índrasyendo prā́vo vā́jeshu vâjínam || 5 || yáthâ pū́rvebhyo — || 6 || 19 ||

177. trishṭubh.

Ā́ carshaṇiprā́ vṛishabhó jánânâṃ rā́jâ kṛishṭînā́m puruhûtá índraḥ | stutáḥ çravasyánn ávasópa madríg yuktā́ hárî vṛíshaṇā́ yâhy arvā́ñ || 1 || yé te vṛíshaṇo vṛishabhā́sa indra brahmayújo vṛísharathâso átyâḥ | tā́ñ ā́ tishṭha tébhir ā́ gâhy arvā́ñ hávâmahe tvâ sutá indra sóme || 2 || ā́ tishṭha ráthaṃ vṛíshaṇaṃ vṛíshâ te sutáḥ sómaḥ párishiktâ mádhûni | yuktvā́ vṛíshabhyâṃ vṛishabha kshitînā́ṃ háribhyâṃ yâhi pravátópa madrík || 3 || ayáṃ yajnó devayā́ ayám miyédha imā́ bráhmâṇy ayám indra sómaḥ | stîrṇám barhír ā́ tú çakra prá yâhi píbâ nishádya ví mucâ hárî ihá || 4 || ó súshṭuta indra yâhy arvā́ñ úpa bráhmâṇi mânyásya kâróḥ | vidyā́ma vástor ávasâ gṛiṇánto vi° || 5 || 20 ||

178. trishṭubh.

Yád dha syā́ ta indra çrushṭír ásti yáyâ babhū́tha jaritṛíbhya ûtī́ | mā́ naḥ kā́mam maháyantam ā́ dhag víçvâ

176, 2 veçaya. 8 divyā́-iva açániḥ. 4 duḥ-náçam. 5 índrasya indo *iti* prá ávaḥ. — 177, 1 carshaṇi-prā́ḥ. ávasâ úpa. vṛíshaṇâ ā́. 2 suté 8 pra-vátâ úpa. 4 píba. muca hári *iti*. 5 ó *iti*. — 178, 1 ha. te.

te açyâm páry ā́pa âyóḥ ‖ 1 ‖ ná ghâ rā́jendra ā́ dabhan no yā́ nú svásârâ kriṇávanta yónau | ā́paç cid asmai sutúkâ aveshan gáman na índraḥ sakhyā́ váyaç ca ‖ 2 ‖ jétâ nṛíbhir índraḥ pṛitsú çū́raḥ çrótâ hávaṃ nā́dhamânasya kâróḥ | prábhartâ ráthaṃ dâçúsha upâká údyantâ gíro yádi ca tmánâ bhū́t ‖ 3 ‖ evā́ nṛíbhir índraḥ suçravasyā́ prakhâdáḥ pṛikshó abhí mitríṇo bhût | samaryá isháḥ stavate vívâci satrâkaró yájamânasya çáñsaḥ ‖ 4 ‖ tváyâ vayám maghavann indra çátrûn abhí shyâma maható mányamânân | tváṃ trâtā́ tvám u no vṛidhé bhûr vi° ‖ 5 ‖ 21 ‖

179. trishṭubh. 5 bṛihatî.

Pûrvī́r ahám çarádaḥ çaçramâṇā́ doshā́ vástor usháso jaráyantīḥ | minā́ti çríyaṃ jarimā́ tanū́nâm ápy û nú pátnîr vṛíshaṇo jagamyuḥ ‖ 1 ‖ yé cid dhí pū́rva ṛitasā́pa ā́sant sâkáṃ devébhir ávadann ṛitā́ni | té cid ávâsur nahy ántam âpúḥ sám û nú pátnîr vṛíshabhir jagamyuḥ ‖ 2 ‖ ná mṛíshâ çrântáṃ yád ávanti devā́ víçvâ ít spṛídho abhy àçnavâva | jáyâvéd átra çatánîtham âjíṃ yát samyáñcâ mithunā́v abhy ájâva ‖ 3 ‖ nadásya mâ rudhatáḥ kā́ma ā́gann itá ā́jâto amútaḥ kútaç cit | lópâmudrâ vṛíshaṇaṃ nī́ riṇâti dhī́ram ádhîrâ dhayati çvasántam ‖ 4 ‖ imáṃ nú sómam ántito hṛitsú pîtám úpa bruve | yát sîm ā́gaç cakṛimā́ tát sú mṛiḷatu pulukā́mo hí mártyaḥ ‖ 5 ‖ agástyaḥ khánamânaḥ khanítraiḥ prajā́m ápatyam bálam ichámânaḥ | ubhaú várṇâv ṛíshir ugráḥ puposha satyā́ devéshv âçísho jagâma ‖ 6 ‖ 22 ‖

Trayoviṅço 'nuvâkaḥ.

178, 2 gha rā́jâ índraḥ. dabhat. gámat. 3 upâké. 4 evá. sa-maryé. 5 syâma. — 179, 1 doshā́ḥ. ûṃ *iti*. 2 hí pū́rve. áva asuḥ nahí. 3 devā́ḥ. abhí açnavâva. jáyâva ít. abhí. 4 ā́ agan. níḥ. 5 cakṛimá. 6 satyā́ḥ.

180. trishṭubh.

Yuvó rájâṅsi suyámâso áçvâ rátho yád vâm páry árṇâṅsi dī́yat | hiraṇyáyâ vâm paváyaḥ prushâyan mádhvaḥ píbantâ ushásaḥ sacethe || 1 || yuvám átyasyā́va nakshatho yád vípatmano náryasya práyajyoḥ | svásâ yád vâṃ viçvagû́rtî bhárâti vā́jâyéṭṭe madhupâv ishé ca || 2 || yuvám páya usríyâyâm adhattam pakvám âmā́yâm áva pū́rvyaṃ góḥ | antár yád vaníno vâm ṛitapsû hvâró ná çúcir yájate havíshmân || 3 || yuváṃ ha gharmám mádhumantam átraye 'pó ná kshódo 'vṛiṇîtam eshé | tád vâṃ narâv açvinâ páçvaīshṭî ráthyeva cakrā́ práti yanti mádhvaḥ || 4 || ā́ vâṃ dânā́ya vavṛitīya dasrâ gór óheṇa taugryó ná jívriḥ | apáḥ kshoṇī́ sacate mā́hinâ vâṃ jûrṇó vâm ákshur áṅhaso yajatrâ || 5 || 23 ||

ní yád yuvéthe niyútaḥ sudânû úpa svadhā́bhiḥ sṛijathaḥ púraṃdhim | préshad véshad vā́to ná sûrír ā́ mahé dade suvrató ná vā́jam || 6 || vayáṃ cid dhí vâṃ jaritā́raḥ satyā́ vipanyā́mahe ví paṇír hitā́vân | ádhâ cid dhí shmâçvinâv anindyâ pâthó hí shmâ vṛishaṇâv ántidevam || 7 || yuvā́ṃ cid dhí shmâçvinâv ánu dyū́n vírudrasya prasrávaṇasya sâtaú | agástyo narā́ṃ nṛíshu práçastaḥ kā́râdhunîva citayat sahásraiḥ || 8 || prá yád váhethe mahinā́ ráthasya prá syandrâ yâtho mánusho ná hótâ | dhattáṃ sûríbhya utá vâ sváçvyaṃ nā́satyâ rayishā́caḥ syâma || 9 || táṃ vâṃ rátham vayám adyā́ huvema stómair açvinâ suvitā́ya návyam | árishṭanemim pári dyâm iyânáṃ vi° || 10 || 24 ||

180, 1 yuvóḥ. áçvâḥ. hiraṇyáyâḥ. píbantau. 2 átyasya áva. vā́jâya ī́ṭṭe. 4 páçvaḥ-ishṭiḥ ráthyâ-iva. 5 óhena. kshoṇī́ *iti*. 6 sudânû *iti*. 7 hí. satyā́ḥ. hitá-vân. ádha. hí sma açvinau. 8 kā́râdhunî-iva. 10 adyá.

181. trishṭubh.

Kád u préshṭhâv ishā́ṃ rayîṇā́m adhvaryántâ yád unninîthó apā́m | ayáṃ vâṃ yajnó akṛita práçastiṃ vásudhitî ávitârâ janânâm || 1 || ā́ vâm áçvâsaḥ çúcayaḥ payaspā́ vā́taraṅhaso divyā́so átyâḥ | manojúvo vṛíshaṇo vîtápṛishṭhâ éhá svarā́jo açvínâ vahantu || 2 || ā́ vâṃ rátho 'vánir ná pravátvânt sṛiprávandhuraḥ suvitā́ya gamyâḥ | vṛíshṇaḥ sthâtârâ mánaso jávîyân ahampûrvó yajató dhishṇyâ yáḥ || 3 || ihéha jâtā́ sám avâvaçîtâm arepásâ tanvầ nā́mabhiḥ svaíḥ | jishṇúr vâm anyáḥ súmakhasya sûrír divó anyáḥ subhágaḥ putrá ûhe || 4 || prá vâṃ nicerúḥ kakuhó váçāñ ánu piçáñgarûpaḥ sádanâni gamyâḥ | hárî anyásya pîpáyanta vā́jair mathnā́ rájâṅsy açvinâ ví ghóshaiḥ || 5 || 25 ||

prá vâṃ çarádvân vṛishabhó ná nishshā́ṭ pûrvī́r íshaç carati mádhva ishṇán | évair anyásya pîpayánta vā́jair véshantîr ûrdhvā́ nadyò na ā́guḥ || 6 || ásarji vâṃ sthávirâ vedhasâ gī́r bâḷhé açvinâ tredhā́ ksháranti | úpastutâv avataṃ nā́dhamânaṃ yā́mann áyâmañ chṛiṇutaṃ hávam me || 7 || utá syā́ vâṃ rúçato vápsaso gī́s tribarhíshi sádasi pinvate nṝ́n | vṛíshâ vâm meghó vṛishaṇâ pîpâya gór ná séke mánusho daçasyán || 8 || yuvā́m pûshévâçvinâ púraṃdhir agním ushā́ṃ ná jarate havíshmân | huvé yád vâṃ varivasyā́ gṛiṇânó vi° || 9 || 26 ||

182. jagatî. 6. 8 trishṭubh.

Ábhûd idáṃ vayúnam ó shú bhûshatâ rátho vṛíshaṇvân mádatâ manîshiṇaḥ | dhiyaṃjinvā́ dhíshṇyâ viçpálâvasû

181, 1 ut-ninitháḥ. vásudhitî *iti.* 2 payaḥ-pā́ḥ. ā́ ihá. 4 ihá -iha. 5 hárî *iti.* 6 ûrdhvā́ḥ. ā́ aguḥ. 7 çṛiṇutam. 9 pûshā́ -iva açvinâ. — 182, 1 o *iti* sú bhûshata. mádata.

divó nápâtâ sukríte çúcivratâ ‖ 1 ‖ índratamâ hí dhíshṇyâ marúttamâ dasrā́ dáṅsishṭhâ rathyā̀ rathī́tamâ | pûrṇám ráthaṃ vahethe mádhva ā́citaṃ téna dâçvā́ṅsam úpa yâtho açvinâ ‖ 2 ‖ kím átra dasrâ kṛiṇuthaḥ kím âsâthe jáno yáḥ káç cid áhavir mahîyáte | áti kramishṭaṃ jurátam paṇér ásuṃ jyótir víprâya kṛiṇutaṃ vacasyáve ‖ 3 ‖ jambháyatam abhíto rā́yataḥ çúno hatám mṛídho vidáthus tā́ny açvinâ | vā́caṃ-vâcaṃ jaritū́ ratnínîṃ kṛitam ubhā́ çáṅsaṃ nâsatyâvatam máma ‖ 4 ‖ yuvám etáṃ cakrathuḥ síndhushu plavám âtmanvántam pakshíṇaṃ taugryā́ya kám | yéna devatrā́ mánasâ nirûháthuḥ supaptanī́ petathuḥ kshódaso maháḥ ‖ 5 ‖ 27 ‖

ávaviddhaṃ taugryám apsv àntár anârambhaṇé támasi práviddham | cátasro nā́vo jáṭhalasya júshṭâ úd açvíbhyâm ishitā́ḥ pârayanti ‖ 6 ‖ káḥ svid vṛikshó níshṭhito mádhye árṇaso yáṃ taugryó nâdhitáḥ paryáshasvajat | parṇā́ mṛigásya patáror ivârábha úd açvinâ ûhathuḥ çrómatâya kám ‖ 7 ‖ tád vâṃ narâ nâsatyâv ánu shyâd yád vâm mā́nâsa ucátham ávocan | asmā́d adyá sádasaḥ somyā́d ā́ vi° ‖ 8 ‖ 28 ‖

183. trishṭubh.

Táṃ yuñjâthâm mánaso yó jávîyân trivandhuró vṛishaṇâ yás tricakráḥ | yénopayâtháḥ sukṛíto duroṇáṃ tridhā́tunâ patatho vír ná parṇaíḥ ‖ 1 ‖ suvṛíd rátho vartate yánn abhí kshā́ṃ yát tíshṭhathaḥ krátumantā́nu pṛikshé | vápur vapushyā́ sacatâm iyáṃ gī́r divó duhitróshásâ sacethe ‖ 2 ‖ ā́ tishṭhataṃ suvṛítaṃ yó rátho vâm ánu vratā́ni

---

182, 4 jaritúḥ. nâsatyâ avatam. 5 niḥ-ûháthuḥ su-paptaní. 6 ap-sú antáḥ. 7 níḥ-sthitaḥ. pari-ásasvajat. iva â-rábhe. 8 syât. — 183, 1 yéna upa-yâtháḥ. 2 krátu-mantâ ánu. duhitrā́ ushásâ.

vártate havíshmân | yéna narâ nâsatyeshayádhyai vartír yâthás tánayâya tmáne ca || 3 || mā́ vâṃ vṛíko mā́ vṛikī́r ā́ dadharshîn mā́ pári varktam utá mā́ti dhaktam | ayáṃ vâm bhâgó níhita iyáṃ gī́r dásrâv imé vâṃ nidháyo mádhûnâm || 4 || yuvā́ṃ gótamaḥ purumī̂ḷhó átrir dásrâ hávaté 'vase havíshmân | díçaṃ ná dishṭā́m ṛijûyéva yántā́ me hávaṃ nâsatyópa yâtam || 5 || átârishma támasas pârám asyá práti vâṃ stómo açvinâv adhâyi | éhá yâtam pathíbhir devayā́nair vi° || 6 || 29 ||

Caturtho 'dhyâyaḥ.

184. trishṭubh.

Tā́ vâm adyá tā́v aparáṃ huvemochántyâm ushási váhnir ukthaíḥ | nā́satyâ kúha cit sántâv aryó divó nápâtâ sudā́staráya || 1 || asmé û shú vṛishaṇâ mâdayethâm út paṇī́ṅr hatam ûrmyā́ mádantâ | çrutám me áchoktibhir matînā́m éshṭâ narâ nícetârâ ca kárṇaiḥ || 2 || çriyé pûshann ishukṛíteva devā́ nā́satyâ vahatúṃ sûryā́yâḥ | vacyánte vâṃ kakuhā́ apsú jâtā́ yugā́ jûrṇéva váruṇasya bhū́reḥ || 3 || asmé sā́ vâm mâdhvî râtír astu stómaṃ hinotam mânyásya kâróḥ | ánu yád vâṃ çravasyā́ sudânû suvī́ryâya carshaṇáyo mádanti || 4 || eshá vâṃ stómo açvinâv akâri mā́nebhir maghavânâ suvṛiktí | yâtáṃ vartís tánayâya tmáne câgástye nâsatyâ mádantâ || 5 || átârishma — || 6 || 1 ||

185. trishṭubh.

Katarā́ pū́rvâ katarā́parâyóḥ kathā́ jâté kavayaḥ kó ví

183, 3 nâsatyâ ishayádhyai. 4 dadharshit. mā́ áti. 5 hávate ávase. ṛijuyā́-iva yántâ ā́. nâsatyâ úpa. 6 ā́ ihá. — 184, 1 huvema uchántyâm. 2 asmé *iti*. ûṃ *iti* sú. 3 ishukṛítâ-iva. jâtā́ḥ. jûrṇā́-iva. 5 ca agástye. — 185, 1 katarā́ áparâ ayóḥ. jâté *iti*.

veda | víçvaṃ tmánâ bibhṛito yád dha nā́ma ví vartete áhanî cakríyeva || 1 || bhū́riṃ dvé ácarantî cárantam padvántaṃ gárbham apádî dadhâte | nítyaṃ ná sûnúm pitrór upásthe dyā́vâ rákshatam pṛithîvî no ábhvât || 2 || anehó dâtrám áditer anarváṃ huvé svàrvad avadháṃ námasvat | tád rodasî janayataṃ jaritré dyā́vâ — || 3 || átapyamâne ávasā́vantî ánu shyâma ródasî deváputre | ubhé devā́nâm ubháyebhir áhnâṃ dyā́vâ — || 4 || saṃgáchamâne yuvatī́ sámante svásârâ jâmī́ pitrór upásthe | abhijíghrantî bhúvanasya nā́bhiṃ dyā́vâ — || 5 || 2 ||

urvī́ sádmanî bṛihatī́ ṛiténa huvé devā́nâm ávasâ jánitrî | dadhā́te yé amṛitaṃ suprátîke dyā́vâ — || 6 || urvī́ pṛithvī́ bahulé dûréante úpa bruve námasâ yajñé asmín | dadhā́te yé subhágè suprátûrtî dyā́vâ — || 7 || devā́n vâ yác cakṛimā́ kác cid ā́gaḥ sákhâyaṃ vâ sádam íj jā́spatiṃ vâ | iyáṃ dhī́r bhûyâ avayā́nam eshâṃ dyā́vâ — || 8 || ubhā́ çáṅsâ náryâ mā́m avishṭâm ubhé mā́m ûtī́ ávasâ sacetâm | bhū́ri cid aryáḥ sudā́staràyeshā́ mádanta ishayema devâḥ || 9 || ṛitáṃ divé tád avocam pṛithivyā́ abhiçrâvā́ya prathamáṃ sumedhā́ḥ | pâtā́m avadyā́d duritā́d abhī́ke pitā́ mâtā́ ca rakshatâm ávobhiḥ || 10 || idáṃ dyâvâpṛithivî satyám astu pítar mā́tar yád ihópabruvé vâm | bhûtáṃ devā́nâm avamé ávobhir vidyā́° || 11 || 3 ||.

186. trishṭubh.

Ā́ na íḷâbhir vidáthe suçastí viçvā́naraḥ savitā́ devá etu | ápi yáthâ yuvâno mátsathâ no víçvaṃ jágad abhipitvé

185, 1 ha. cakríyâ-iva. 2 ácaranti *iti.* apádî *iti.* 4 ávasâ ávanti *iti.* syâma. 5 sámante *iti.* 6 bṛihatī́ *iti.* yé *iti.* 7 dûréante *iti.* 8 yát cakṛimá kát. ít. 9 ûtī́ *iti.* sudā́ḥ-taràya ishā́. 10 pṛithivyaí. 11 ihá upa-bruvé. avamé *iti.* — 186, 1 mátsatha.

manîshā́ ‖ 1 ‖ ā́ no víçva ā́skrâ gamantu devā́ mitró aryamā́ váruṇaḥ sajóshâḥ | bhúvan yáthâ no víçve vṛidhā́saḥ kárant sushā́hâ vithurám̐ ná çávaḥ ‖ 2 ‖ préshṭham̐ vo átithim̐ griṇîshe 'gním̐ çastíbhis turváṇiḥ sajóshâḥ | ásad yáthâ no váruṇaḥ sukîrtír íshaç ca parshad arigûrtáḥ sûríḥ ‖ 3 ‖ úpa va éshe námasâ jigîshóshā́sânáktâ sudúgheva dhenúḥ | samâné áhan vimímâno arkám̐ víshurûpe páyasi sásminn ū́dhan ‖ 4 ‖ utá nó 'hir budhnyò máyas kaḥ çíçum̐ ná pipyúshîva veti síndhuḥ | yéna nápâtam apā́m̐ junā́ma manojúvo vṛíshaṇo yám̐ váhanti ‖ 5 ‖ 4 ‖

utá na îm̐ tváshṭâ gantv áchâ smát sûríbhir abhipitvé sajóshâḥ | ā́ vṛitrahéndraç carshaṇiprā́s tuvíshṭamo narā́m̐ na ihá gamyâḥ ‖ 6 ‖ utá na îm matáyó 'çvayogâḥ çíçum̐ ná gā́vas táruṇam̐ rihanti | tám îm̐ gíro jánayo ná pátnîḥ surabhíshṭamam̐ narā́m̐ nasanta ‖ 7 ‖ utá na îm marúto vṛiddhásenâḥ smád ródasî sámanasaḥ sadantu | príshadaçvâso 'vánayaḥ ná ráthâ riçā́daso mitrayújo ná devā́ḥ ‖ 8 ‖ prá nú yád eshâm mahinā́ cikitré prá yuñjate prayújas té suvṛiktí | ádha yád eshâm̐ sudíne ná çárur víçvam éríṇam prushâyánta sénâḥ ‖ 9 ‖ pró açvínâv ávase kṛiṇudhvam prá pûsháṇam̐ svátavaso hí sánti | adveshó víshṇur vā́ta ṛibhukshā́ áchâ sumnā́ya vavṛitîya devā́n ‖ 10 ‖ iyám̐ sā́ vo asmé dī́dhitir yajatrâ apiprā́ṇî ca sádanî ca bhûyâḥ | ní yā́ devéshu yátate vasûyúr vi° ‖ 11 ‖ 5 ‖

187. 1 anushṭubgarbhâ. 2. 4. 8—10 gâyatrî. 3. 5—7 anushṭubh. 11 anushṭubh oder bṛihatî.

Pitúm̐ nú stosham mahó dharmā́ṇam̐ távishîm | yásya

186, 2 víçve ā́skrâḥ. devā́ḥ. su-sáhâ. 4 ā́ íshe. jigîshā́ ushásânáktâ sudúghâ-iva. 5 naḥ áhiḥ. pipyúshî-iva. 6 ácha. vṛitra-hā́ índraḥ. 7 matáyaḥ áçva-yogâḥ. 8 ráthâḥ. 9 ā́ íriṇam. 10 pró *iti.* ácha.

tritó vy ójasâ vṛitrám víparvam ardáyat ‖ 1 ‖ svā̆do pito mádho pito vayám tvâ vavṛimahe | asmā̆kam avitā̆ bhava ‖ 2 ‖ úpa naḥ pitav ā̆ cara çiváḥ çivā̆bhir ûtíbhiḥ | mayobhúr advisheṇyáḥ sákhâ suçévo ádvayâḥ ‖ 3 ‖ táva tyé pito rásâ rájâṅsy ánu víshṭhitâḥ | diví vā̆tâ iva çritā̆ḥ ‖ 4 ‖ táva tyé pito dádatas táva svâdishṭha té pito | prá svâdmā̆no rásânâm tuvigrī̆vâ iverate ‖ 5 ‖ 6 ‖

tvé pito mahā̆nâm devā̆nâm máno hitám | ákâri cā̆ru ketúnâ távā̆him ávasâvadhît ‖ 6 ‖ yád adó pito ájagan vivásva párvatânâm | átrâ cin no madho pitó 'ram bhakshā̆ya gamyâḥ ‖ 7 ‖ yád apā̆m óshadhînâm pariṅçám âriçā̆mahe | vā̆tâpe pī̆va íd bhava ‖ 8 ‖ yát te soma gávâçiro yávâçiro bhájâmahe | vā̆tâpe — ‖ 9 ‖ karambhá oshadhe bhava pī̆vo vṛikká udârathíḥ | vā̆tâpe — ‖ 10 ‖ tám tvâ vayám pito vácobhir gā̆vo ná havyā̆ sushûdima | devébhyas tvâ sadhamā̆dam asmábhyam tvâ sadhamā̆dam ‖ 11 ‖ 7 ‖

188. gâyatrî.

Sámiddho adyá râjasi devó devaíḥ sahasrajit | dûtó havyā̆ kavír vaha ‖ 1 ‖ tánûnapâd ṛitám yaté mádhvâ yajnáḥ sám ajyate | dádhat sahasríṇîr íshaḥ ‖ 2 ‖ âjúhvâno na ī̆ḍyo devā̆ṅ ā̆ vakshi yajníyân | ágne sahasrasā̆ asi ‖ 3 ‖ prâcī̆nam barhír ójasâ sahásravîram astriṇan | yátrâdityâ virā̆jatha ‖ 4 ‖ virā̆ṭ samrā̆ḍ vibhvī̆ḥ prabhvī̆r bahvī̆ç ca bhū̆yasîç ca yā̆ḥ | dúro ghṛitā̆ny aksharan ‖ 5 ‖ 8 ‖

surukmé hí supéçasā̆dhi çriyā̆ virā̆jataḥ | ushā̆sâv éhá sîdatâm ‖ 6 ‖ prathamā̆ hí suvā̆casâ hotā̆râ daívyâ kavī̆ |

187, 1 ví. 3 pito *iti*. 4 rásâḥ. 5 iva īrate. 6 táva áhim ávasâ avadhît. 7 adáḥ. átra cit. pito *iti* áram. — 188, 4 yátra âdityâḥ. 6 surukmé *iti*. su-péçasâ ádhi. ushásau ā́ ihá. 7 vgl. 13, 8.

yajnám̐ no yakshatâm imám ‖ 7 ‖ bhā́ratī́ḷe sárasvati yā́ vaḥ sárvâ upabruvé | tā́ naç codayata çriyé ‖ 8 ‖ tváshṭâ rûpā́ṇi hí prabhúḥ paçū́n víçvânt samânajé | téshâm̐ naḥ sphâtím ā́ yaja ‖ 9 ‖ úpa tmányâ vanaspate pā́tho devébhyaḥ sṛija | agnír havyā́ni sishvadat ‖ 10 ‖ purogā́ agnír devā́nâm̐ gâyatréṇa sám ajyate | svā́hâkṛitîshu rocate ‖ 11 ‖ 9 ‖

189. trishṭubh.

Ágne náya supáthâ râyé asmā́n víçvâni deva vayúnâni vidvā́n | yuyodhy àsmáj juhurâṇám éno bhū́yishṭhâm̐ te námaüktim̐ vidhema ‖ 1 ‖ ágne tvám pârayâ návyo asmā́nt svastíbhir áti durgā́ṇi víçvâ | pū́ç ca pṛithvī́ bahulā́ na urvī́ bhávâ tokā́ya tánayâya çám̐ yóḥ ‖ 2 ‖ ágne tvám asmád yuyodhy ámîvâ ánagnitrâ abhy ámanta kṛishṭī́ḥ | púnar asmábhyam̐ suvitā́ya deva kshā́m̐ víçvebhir amṛítebhir yajatra ‖ 3 ‖ pâhí no agne pâyúbhir ájasrair utá priyé sádana ā́ çuçukvā́n | mā́ te bhayám̐ jaritā́ram̐ yavishṭha nûnám̐ vidan mā́parám̐ sahasvaḥ ‖ 4 ‖ mā́ no agné 'va sṛijo aghā́yâvishyáve ripáve duchúnâyai | mā́ datváte dáçate mā́déte no mā́ rī́shate sahasâvan párâ dâḥ ‖ 5 ‖ 10 ‖

ví gha tvā́vâñ ṛitajâta yaṅsad gṛiṇânó agne tanvè várûtham | víçvâd ririkshór utá vâ ninitsór abhihrútâm ási hí deva vishpáṭ ‖ 6 ‖ tvám̐ tā́ñ agna ubháyân ví vidvā́n véshi prapitvé mánusho yajatra | abhipitvé mánave çā́syo bhûr marmṛijénya uçígbhir nā́kráḥ ‖ 7 ‖ ávocâma nivácanâny asmin mā́nasya sûnúḥ sahasâné agnaú | vayám̐ sahásram ṛíshibhiḥ sanema vi° ‖ 8 ‖ 11 ‖

188, 8 bhā́rati íḷe. yā́ḥ. tā́ḥ. — 189, 1 yuyodhí asmát. 2 pâraya. bháva. 3 abhí. 4 sádane. vidat mā́ aparám. 5 agne áva. aghā́ya avishyáve. mā́ adáte. ríshate. 7 agne. ná akráḥ.

190. trishṭubh.

Anarvā̆ṇam vrishabhám mandrájihvam bṛíhaspátim vardhayâ návyam arkaíḥ | gâthânyàḥ surúco yásya devā̆ âçṛiṇvánti návamânasya mártâḥ || 1 || tám ṛitvíyâ úpa vā̆caḥ sacante sárgo ná yó devayatā̆m ásarji | bṛíhaspátiḥ sá hy áñjo várâṅsi víbhvā̆bhavat sám ṛité mâtaríçvâ || 2 || úpastutim námasa údyatim ca çlókam yaṅsat savitéva prá bâhū̆ | asyá krátvâhanyò yó ásti mṛigó ná bhîmó arakshásas túvishmân || 3 || asyá çlóko divī̆yate pṛithivyā̆m átyo ná yaṅsad yakshabhṛíd vícetâḥ | mṛigā̆ṇâm ná hetáyo yánti cemā̆ bṛíhaspáter áhimâyā̆n̆ abhí dyū̆n || 4 || yé tvâ devosrikám mányamânâḥ pâpā̆ bhadrám upajī̆vanti pajrā̆ḥ | ná dûḍhyè ánu dadâsi vâmám bṛíhaspate cáyasa ít píyârum || 5 || 12 ||

supraítuḥ sûyávaso ná pánthâ durniyántuḥ pâriprîto ná mitráḥ | anarvā̆ṇo abhí yé cákshate nó 'pîvṛitâ aporṇuvánto asthuḥ || 6 || sám yám stúbho 'vánayo ná yánti samudrám ná sraváto ródhacakrâḥ | sá vidvā̆n̆ ubháyam cashṭe antár bṛíhaspátis tára ā̆paç ca gṛídhraḥ || 7 || evā̆ mahás tuvijâtás túvishmân bṛíhaspátir vṛishabhó dhâyi deváḥ | sá naḥ stutó vîrávad dhâtu gómad vi° || 8 || 13 ||

191. anushṭubh. 10—12 mahâpaṅkti. 13 mahâbṛihatî.

Káṅkato ná káṅkató 'tho satînákaṅkataḥ | dvā̆v íti plúshî íti ny àdṛíshṭâ alipsata || 1 || adṛíshṭân hanty âyaty átho hanti parâyatī̆ | átho avaghnatī̆ hanty átho pinashṭi piṅshatī̆ || 2 || çarā̆saḥ kúçarâso darbhā̆saḥ sairyā̆ utá | mauñjā̆ adṛíshṭâ vairiṇā̆ḥ sárve sâkám ny àlipsata || 3 || ní gā̆vo go-

190, 1 vardhaya. 2 hí. ví-bhvâ ábhavat. 3 savitā̆-iva. krátvâ ahanyàḥ. 4 diví íyate. ca imā̆ḥ. 5 deva usrikám. pâpā̆ḥ. duḥ-dhyè. cáyase. 6 su-yávasaḥ. pánthâḥ. naḥ ápi-vṛitâḥ 8 evá. — 191, 1 káṅkataḥ átho *iti*. plúshî *iti*. ní adṛíshṭâḥ. 2 â-yatī̆. parâ-yatī̆. 3 adṛíshṭâḥ. ní alipsata.

shṭhé asadan ní mṛigā̆so avikshata | ní ketávo jánânâṃ ny àdṛíshṭâ alipsata || 4 || etá u tyé práty adṛiçran pradoshám táskarâ iva | ádṛishṭâ víçvadṛishṭâḥ prátibuddhâ abhûtana || 5 || 14 ||

dyaúr vaḥ pitā̆ pṛithivī́ mâtā̆ sómo bhrā̆tā̆ditiḥ svásâ | ádṛishṭâ víçvadṛishṭâs tíshṭhateḷáyatâ sú kam || 6 || yé áṅsyâ yé áṅgyâḥ sûcī́kâ yé prakaṅkatā̆ḥ | ádṛishṭâḥ kíṃ canéhá vaḥ sárve sâkáṃ ní jasyata || 7 || út purástât sū̆rya eti viçvádṛishṭho adṛishṭahā̆ | adṛíshṭânt sárvâñ jambháyant sárvâç ca yâtudhânyàḥ || 8 || úd apaptad asaú sū̆ryaḥ purú víçvâni jū̆rvan | âdityáḥ párvatebhyo viçvádṛishṭo adrishtahā̆ || 9 || sū̆rye vishám ā̆ sajâmi dṛítiṃ súrâvato gṛihé | só cin nú ná marâti nó vayám marâmâré asya yójanaṃ harishṭhā̆ mádhu tvâ madhulā̆ cakâra || 10 || 15 ||

iyattikā̆ çakuntikā̆ sakā̆ jaghâsa te vishám | só cin nú — || 11 || tríḥ saptá vishpuliṅgakā̆ vishásya púshyam akshan | tā̆ç cin nú ná maranti nó vayám ma° || 12 || navânā̆ṃ navatînā̆ṃ vishásya rópushîṇâm | sárvâsâm agrabhaṃ nā̆mâré asya yó° || 13 || tríḥ saptá mayûryàḥ saptá svásâro agrúvaḥ | s te vishâṃ ví jabhrira udakáṃ kumbhínîr iva || 14 || iyattakáḥ kushumbhakás takám bhinadmy áçmanâ | táto vishám prá vâvṛite párâcîr ánu saṃvátaḥ || 15 || kushumbhakás tád abravîd giréḥ pravartamânakáḥ | vṛíçcikasyârasáṃ vishám arasáṃ vṛiçcika te vishám || 16 || 16 ||

Caturviṅço 'nuvâkaḥ.

PRATHAMAM MAṆḌALAM.

191, 4 ní adṛíshṭâḥ. 5 eté. ádṛishṭâḥ. 6 bhrā̆tâ áditiḥ. tíshṭhata iḷáyata. 7 áṅsyâḥ. sûcī́kâḥ. caná ihá. 10 saḥ cit. nó *iti*. marâma âré. hari-sthā̆ḥ. 12 vishpuliṅgakā̆ḥ. 13 nā̆ma âré. 14 jabhrire. vṛíçcikasya arasám.

1 (192). jagatî.

Tvám agne dyúbhis tvám âçuçukshánis tvám adbhyás tvám áçmanas pári | tváṃ vánebhyas tvám óshadhîbhyas tváṃ nṛiṇā̆ṃ nṛipate jâyase çúciḥ || 1 || távâgne hotráṃ táva potrám ṛitvíyaṃ táva neshṭráṃ tvám agníd ṛitâyatáḥ | táva praçâstráṃ tvám adhvarîyasi brahmā̆ cā̆si gṛihápatiç ca no dáme || 2 || tvám agna índro vṛishabháḥ satā̆m asi tváṃ víshṇur urugâyó namasyàḥ | tvám brahmā̆ rayivíd brahmaṇas pate tváṃ vidhartaḥ sacase púraṃdhyâ || 3 || tvám agne rā̆jâ váruṇo dhṛitávratas tvám mitró bhavasi dasmá ī̆ḍyaḥ | tvám aryamā̆ sátpatir yásya sambhújaṃ tvám áṅço vidáthe deva bhâjayúḥ || 4 || tvám agne tváshṭâ vidathé suvī̆ryaṃ táva gnā̆vo mitramahaḥ sajâtyàṃ | tvám âçuhémâ rarishe sváçvyaṃ tváṃ narā̆ṃ çárdho asi purûvásuḥ || 5 || 17 ||

tvám agne rudró ásuro mahó divás tváṃ çárdho mā̆rutam pṛikshá îçishe | tváṃ vā̆tair aruṇaír yâsi çaṃgayás tvám pûshā̆ vidhatáḥ pâsi nú tmánâ || 6 || tvám agne draviṇodā̆ araṃkṛíte tváṃ deváḥ savitā̆ ratnadhā̆ asi | tvám bhágo nṛipate vásva îçishe tvám pâyúr dáme yás té 'vidhat || 7 || tvā̆m agne dáma ā̆ viçpátiṃ víças tvā̆ṃ rā̆jânaṃ

1, 2 táva agne. ca ási. 3 agne. 5 puru-vásuḥ. 7 und 9 te ávidhat. 8 dáme.

suvidátram riñjate | tvám víçvâni svanîka patyase tvám sahásrâṇi çatā́ dáça práti || 8 || tvā́m agne pitáram ishṭíbhir náras tvā́m bhrâtrā́ya çámyâ tanū̂rúcam | tvám putró bhavasi yás té 'vidhat tvám sákhâ suçévaḥ pâsy âdhṛíshaḥ || 9 || tvám agna ṛibhúr âké namasyàs tvám vā́jasya kshumáto râyá îçishe | tvám ví bhâsy ánu dakshi dâváne tvám viçíkshur asi yajnám âtániḥ || 10 || 18 ||

tvám agne áditir deva dâçúshe tvám hótrâ bhā́ratî vardhase girā́ | tvám íḷâ çatáhimâsi dákshase tvám vṛitrahā́ vasupate sárasvatî || 11 || tvám agne súbhṛita uttamám váyas táva spârhé várṇa ā́ saṃdṛíçi çríyaḥ | tvám vā́jaḥ pratáraṇo bṛihánn asi tvám rayír bahuló viçvátas pṛithúḥ || 12 || tvā́m agna âdityā́sa âsyàm tvā́m jihvā́m çúcayaç cakrire kave | tvā́m râtishā́co adhvaréshu saçcire tvé devā́ havír adanty ā́hutam || 13 || tvé agne víçve amṛítâso adrúha âsā́ devā́ havír adanty ā́hutam | tváyâ mártâsaḥ svadanta âsutím tvám gárbho vîrúdhâm jajnishe çúciḥ || 14 || tvám tā́nt sám ca práti câsi majmánā́gne sujâta prá ca deva riçyase | pṛikshó yád átra mahinā́ ví te bhúvad ánu dyā́vâpṛithivī́ ródasî ubhé || 15 || yé stotṛíbhyo góagrâm áçvapeçasam ágne râtím upasṛijánti sū̂ráyaḥ | asmā́ñ ca tā́ñç ca prá hí néshi vásya ā́ bṛihád vadema vidáthe suvī́râḥ || 16 || 19 ||

2 (193). jagatî.

Yajnéna vardhata jâtávedasam agním yajadhvam havíshâ tánâ girā́ | samidhânám suprayásam svàrṇaram dyukshám hótâram vṛijáneshu dhū̂rshádam || 1 || abhí tvâ náktîr

---

1, 10 agne. dhakshi. 11 çatá-himâ asi. 12 várṇe. 13 agne. râti-sâcaḥ. devā́ḥ. 14 svadante. 15 ca asi majmánâ ágne. ródasî *iti.* —

usháso vavâçiré 'gne vatsáṃ ná svásareshu dhenávaḥ | divá ivéd aratír mā́nushâ yugā́ kshápo bhâsi puruvâra saṃyátaḥ || 2 || táṃ devā́ budhné rájasaḥ sudáṅsasaṃ divásprithivyór aratíṃ ny èrire | rā́tham iva védyaṃ çukráçocisham agním mitráṃ ná kshitíshu praçáṅsyam || 3 || tám ukshámâṇaṃ rájasi svá ā́ dáme candrám iva surúcaṃ hvârá ā́ dadhuḥ príçnyâḥ patarám citáyantam akshábhiḥ pâthó ná pâyúṃ jánasî ubhé ánu || 4 || sá hótâ víçvam pári bhûtv adhvaráṃ tám u havyaír mánusha riñjate girā́ | hiriçipró vṛidhasânā́su járbhurad dyaúr ná stṛíbhiç citayad ródasî ánu || 5 || 20 ||

sá no revát samidhânáḥ svastáye saṃdadasvā́n rayím asmā́su dîdihi | ā́ naḥ kṛiṇushva suvitā́ya ródasî ágne havyā́ mánusho deva vîtáye || 6 || dā́ no agne bṛiható dā́ḥ sahasríṇo duró ná vā́jaṃ çrútyâ ápâ vṛidhi | prā́cî dyā́vâ-pṛithivī́ bráhmaṇâ kṛidhi svàr ṇá çukrám usháso ví didyutaḥ || 7 || sá idhâná usháso rā́myâ ánu svàr ṇá dîded arushéṇa bhânúnâ | hótrâbhir agnír mánushaḥ svadhvaró rā́jâ viçā́m átithiç cā́rur âyáve || 8 || evā́ no agne amṛíteshu pûrvya dhī́sh pîpâya bṛiháddiveshu mā́nushâ | dúhânâ dhenúr vṛijáneshu kâráve tmánâ çatínam pururū́pam isháṇi || 9 || vayám agne árvatâ vâ suvī́ryam bráhmaṇâ vâ citayemâ jánā̆n áti | asmā́kaṃ dyumnám ádhi páñca kṛishṭíshûccā́ svàr ṇá çuçucîta dushṭáram || 10 || sá no bodhi sahasya praçáṅsyo yásmint sujâtā́ isháyanta sûráyaḥ | yám agne yajnám upayánti vâjíno nítye toké dîdivā́ṅsaṃ své dáme || 11 || ubháyâso jâtavedaḥ syâma te stotā́ro agne sûráyaç ca çármaṇi | vásvo râyáḥ puruçcandrásya bhū́yasaḥ prajā́vataḥ svapatyásya çagdhi naḥ || 12 || yé stotṛíbhyo — || 13 || 21 ||

2, 2 vavâçire ágne. iva ít. 3 devā́ḥ. diváḥ-pṛithivyóḥ. ní erire. 4 své. hvâré. jánasî *iti*. 5. 6 ródasî *iti*. 7 dā́ḥ. çrútyai ápa. prā́cî *iti*. ná. 9 evá. dhī́ḥ. 10 citayema. kṛishṭíshu uccā́. 12 puru-candrásya.

3 (194). trishṭubh. 7 jagatî.

Sámiddho agnír níhitaḥ prithivyā́m pratyáñ víçvâni bhúvanâny asthât | hótâ pâvakáḥ pradívaḥ sumedhā́ devó devā́n yajatv agnír árhan || 1 || nárâçáṅsaḥ práti dhā́mâny añján tisró dívaḥ práti mahnā́ svarcíḥ | ghṛitaprúshâ mánasâ havyám undán mûrdhán yajnásya sám anaktu devā́n || 2 || îḷitó agne mánasâ no árhan devā́n yakshi mā́nushât pū́rvo adyá | sá ā́ vaha marútâṃ çárdho ácyutam índraṃ naro barhishádaṃ yajadhvam || 3 || déva barhir várdhamânaṃ suvī́raṃ stîrṇáṃ râyé subháraṃ védy asyā́m | ghṛiténâktáṃ vasavaḥ sîdatedáṃ víçve devâ âdityâ yajníyâsaḥ || 4 || ví çrayantâm urviyā́ hûyámânâ dvā́ro devī́ḥ suprâyaṇā́ námobhiḥ | vyácasvatîr ví prathantâm ajuryā́ várṇam punânā́ yaçásaṃ suvī́ram || 5 || 22 ||

sâdhv ápâṅsi sanátâ na ukshité ushā́sânáktâ vayyèva raṇvité | tántuṃ tatáṃ saṃváyantî samîcī́ yajnásya péçaḥ sudúghe páyasvatî || 6 || daívyâ hótârâ prathamā́ vidúshṭara ṛijú yakshataḥ sám ṛicā́ vapúshṭarâ | devā́n yájantâv ṛitutha̋ sám añjato nā́bhâ pṛithivyā́ ádhi sā́nushu trishú || 7 || sárasvatî sâdháyantî dhíyaṃ na íḷâ devī́ bhā́ratî viçvátûrtiḥ | tisró devī́ḥ svadháyâ barhír édám áchidram pântu çaraṇáṃ nishádya || 8 || piçáñgarûpaḥ subháro vayodhā́ḥ çrushṭī́ vîró jâyate devákâmaḥ | prajā́ṃ tváshṭâ ví shyatu nā́bhim asmé áthâ devā́nâm ápy etu pā́thaḥ || 9 || vánaspátir avasṛijánn úpa sthâd agnír havíḥ sûdayâti prá dhîbhíḥ | trídhâ sámaktaṃ nayatu prajânán devébhyo daívyaḥ çami-

3, 1 su medhā́ḥ. 2 su-arcíḥ. 3 arhi-sádam. 4 védî *iti.* ghṛiténa aktám. sîdata idám. âdityâḥ. 5 hûyámânâḥ. supra-ayanā́ḥ. ajuryā́ḥ. punânā́ḥ. 6 sâdhú. ukshité *iti.* vayyâ-iva. raṇvité *iti.* saṃváyantî *iti* samîcī́ *iti.* sudúghe *iti* páyasvatî *iti.* 7 vidúḥ-tarâ. 8 idám. 9 syatu. asmé *iti* átha. 10 çamitā́ úpa.

tópa havyám || 10 || ghṛitám mimikshe ghṛitám asya yónir ghṛité çritó ghṛitám v asya dhā́ma | anushvadhám ā́ vaha mâdáyasva svā́hâkṛitaṃ vṛishabha vakshi havyám || 11 || 23 ||

4 (195). trishṭubh.

Huvé vaḥ sudyótmânaṃ suvṛiktíṃ viçā́m agním átithiṃ suprayásam | mitrá iva yó didhishā́yyo bhū́d devá ā́deve jáne jâtávedâḥ || 1 || imáṃ vidhánto apā́ṃ sadhásthe dvitā́-dadhur bhṛígavo vikshv ā̂yóḥ | eshá víçvâny abhy àstu bhū́mâ devā́nâm agnír aratír jîrā́çvaḥ || 2 || agníṃ devā́so mā́nushîshu vikshú priyáṃ dhuḥ ksheshyánto ná mitrám | sá dîdayad uçatī́r ū́rmyâ ā́ dakshā́yyo yó dā́svate dáma ā́ || 3 || asyá raṇvā́ svásyeva pushṭíḥ sáṃdṛishṭir asya hiyâ-násya dákshoḥ | ví yó bháribhrad óshadhîshu jihvā́m átyo ná ráthyo dodhavîti vā́rân || 4 || ā́ yán me ábhvaṃ vanádaḥ pánantoçígbhyo nā́mimîta várṇam | sá citréṇa cikite ráṅsu bhâsā́ jujurvā́ṅ yó múhur ā́ yúvâ bhū́t || 5 || 24 ||

ā́ yó vánâ tâtṛishâṇó ná bhā́ti vā́r ṇá pathā́ ráthyeva svânît | kṛishṇā́dhvâ tápû raṇváç ciketa dyaúr iva smáya-mâno nábhobhiḥ || 6 || sá yó vy ásthâd abhí dákshad ur-vī́m paçúr naíti svayúr ágopâḥ | agníḥ çocíshmâṅ atasā́ny ushṇán kṛishṇávyathir asvadayan ná bhū́ma || 7 || nū́ te pū́r-vasyā́vaso ádhîtau tṛitī́ye vidáthe mánma çaṅsi | asmé agne saṃyádvîram bṛihántaṃ kshumántaṃ vā́jaṃ svapatyáṃ ra-yíṃ dâḥ || 8 || tváyâ yáthâ gṛitsamadā́so agne gúhâ van-vánta úparâṅ abhí shyúḥ | suvī́râso abhimâtishā́haḥ smát sûríbhyo gṛiṇaté tád váyo dhâḥ || 9 || 25 ||

3, 11 ûṃ *iti*. anu-svadhám. — 4, 1 á-deve. 2 dvitā́ adadhuḥ. vi-kshú âyóḥ. abhí astu bhū́ma. 3 dáme. 4 svásya-iva. dhákshoḥ. 5 yát. pánanta uçík-bhyaḥ ná amimîta. rám-su. 6 ná. ráthyâ-iva. kṛishṇá-adhvâ tápuḥ. 7 ví. dhákshat. ná eti. asvadayat. 8 nú. pū́rvasya ávasaḥ. ádhi-itau. 9 syúḥ.

5 (196). anushṭubh.

Hótâjanishṭa cétanaḥ pitā́ pitṛíbhya ūtáye | prayákshañ jényam̐ vásu çakéma vâjíno yámam || 1 || ā́ yásmint saptá raçmáyas tatā́ yajnásya netári | manushvád daívyam ashṭamám pótâ víçvam̐ tád invati || 2 || dadhanvé vâ yád îm ánu vócad bráhmâṇi vér u tát | pári víçvâni kā́vyâ nemíç cakrám ivâbhavat || 3 || sâkám̐ hí çúcinâ çúciḥ praçâstā́ krátunā́jani | vidvā́ñ asya vratā́ dhruvā́ vayā́ ivā́nu rohate || 4 || tā́ asya várṇam âyúvo néshṭuḥ sacanta dhenávaḥ | kuvít tisṛíbhya ā́ váram̐ svásâro yā́ idám̐ yayúḥ || 5 || yádî mâtúr úpa svásâ ghṛitám bháranty ásthita | tā́sâm adhvaryúr ā́gatau yávo vṛishṭī́va modate || 6 || sváḥ svā́ya dhā́yase kṛiṇutā́m ṛitvíg ṛitvíjam | stómam̐ yajnám̐ cā́d áram̐ vanémâ rarimā́ vayám || 7 || yáthâ vidvā́ñ áram̐ kárad víçvebhyo yajatébhyaḥ | ayám agne tvé ápi yám̐ yajnám̐ cakṛimā́ vayám || 8 || 26 ||

6 (197). gâyatrî.

Imā́m me agne samídham imā́m upasádam̐ vaneḥ | imā́ û shú çrudhî giraḥ || 1 || ayā́ te agne vidhemórjo napâd áçvamishṭe | enā́ sûkténa sujâta || 2 || tám̐ tvâ gîrbhír gírvaṇasam̐ draviṇasyúm̐ draviṇodaḥ | saparyéma saparyávaḥ || 3 || sá bodhi sûrír maghávâ vásupate vásudâvan | yuyodhy àsmád dvéshâṅsi || 4 || sá no vṛishṭím̐ divás pári sá no vā́jam anarvā́ṇam | sá naḥ sahasríṇîr íshaḥ || 5 || î́ḷânâyâvasyáve yávishṭha dûta no girā́ | yájishṭha hotar ā́ gahi || 6 || antár hy àgna ī́yase vidvā́ñ jánmobháyâ kave | dûtó

5, 1 hótâ ajanishṭa. 2 tatā́ḥ. 3 iva abhavat. 4 krátunâ ájani. iva ánu. 6 yádi. bhárantî. vṛishṭī́-iva. 7 ca ā́t. vanéma rarimá. 8 cakṛimá. — 6, 1 ûm̐ *iti* sú çrudhi. 2 vidhema ū́rjaḥ. áçvam-ishṭe. 4 yuyodhí asmát. 6 î́ḷânâya avasyáve. 7 hí agne. jánma ubháyâ.

jányeva mítryaḥ ‖ 7 ‖ sá vidvā̆ñ ā̆ ca piprayo yákshi cikitva ânushák | ā̆ câsmínt satsi barhíshi ‖ 8 ‖ 27 ‖

7 (198). gâyatrî.

Çréshṭhaṃ yavishṭha bhâratā̆gne dyumántam ā̆ bhara | váso puruspṛíhaṃ rayím ‖ 1 ‖ mā̆ no árâtir îçata devásya mártyasya ca | párshi tásyâ utá dvisháḥ ‖ 2 ‖ víçvâ utá tváyâ vayáṃ dhā̆râ udanyā̆ iva | áti gâhemahi dvíshaḥ ‖ 3 ‖ çúciḥ pâvaka vándyó 'gne bṛihád ví rocase | tváṃ ghṛitébhir ā̆hutaḥ ‖ 4 ‖ tváṃ no asi bhâratā̆gne vaçā̆bhir ukshábhiḥ | ashṭā̆padîbhir ā̆hutaḥ ‖ 5 ‖ drvànnaḥ sarpírâsutiḥ pratnó hótâ váreṇyaḥ | sáhasas putró ádbhutaḥ ‖ 6 ‖ 28 ‖

8 (199). gâyatrî. 6 anushṭubh.

Vâjayánn iva nū̆ ráthân yógâñ agnér úpa stuhi | yaçástamasya mîḷhúshaḥ ‖ 1 ‖ yáḥ sunîthó dadâçúshe 'juryó jaráyann arím | cā̆rupratîka ā̆hutaḥ ‖ 2 ‖ yá u çriyā̆ dámeshv ā̆ doshóshási praçasyáte | yásya vratáṃ ná mī̆yate ‖ 3 ‖ ā̆ yáḥ svàr ṇá bhânúnâ citró vibhā̆ty arcíshâ | añjânó ajárair abhí ‖ 4 ‖ átrim ánu svarā̆jyam agním ukthā̆ni vâvṛidhuḥ | víçvâ ádhi çríyo dadhe ‖ 5 ‖ agnér índrasya sómasya devā̆nâm ûtíbhir vayám | árishyantaḥ sacemahy abhí shyâma pṛitanyatáḥ ‖ 6 ‖ 29 ‖

Pañcamo 'dhyâyaḥ.

9 (200). trishṭubh.

Ní hótâ hotṛishádane vídânas tveshó dîdivā̆ñ asadat su-

6, 7 jányâ-iva. 8 ca asmín. — 7, 1 bhârata ágne. váso *iti*. 4 vándyaḥ ágne. 5 bhârata ágne. 6 drú-annaḥ. — 8, 1 nú. 3 doshā̆ ushási. 4 ná. 6 syâma.

dákshaḥ | ádabdhavratapramatir vásishṭhaḥ sahasrambharáḥ çúcijihvo agníḥ || 1 || tváṃ dûtás tvám u naḥ paraspā́s tváṃ vásya ā́ vṛishabha praṇetā́ | ágne tokásya nas táne tanū́nâm áprayuchan dī́dyad bodhi gopā́ḥ || 2 || vidhéma te paramé jánmann agne vidhéma stómair ávare sadhásthe | yásmâd yóner udā́rithâ yáje tám prá tvé havī́ṅshi juhure sámiddhe || 3 || ágne yájasva havíshâ yájîyâñ chrushṭī́ deshṇám abhí gṛiṇîhi rā́dhaḥ | tváṃ hy ási rayipátî rayîṇā́ṃ tváṃ çukrásya vácaso manótâ || 4 || ubháyaṃ te ná kshîyate vasavyàṃ divé-dive jā́yamânasya dasma | kṛidhí kshumántaṃ jaritā́ram agne kṛidhí pátiṃ svapatyásya râyáḥ || 5 || sainā́nîkena suvidátro asmé yáshṭâ devā́ñ ā́yajishṭhaḥ svastí | ádabdho gopā́ utá naḥ paraspā́ ágne dyumád utá revád didîhi || 6 || 1 ||

10 (201). trishṭubh.

Johū́tro agníḥ prathamáḥ pitévelás padé mánushâ yát sámiddhaḥ | çríyaṃ vásâno amṛíto vícetâ marmṛijényaḥ çravasyàḥ sá vâjī́ || 1 || çrûyā́ agníç citrábhânur hávam me víçvâbhir gîrbhir amṛíto vícetâḥ | çyâvā́ rráthaṃ vahato róhitâ votā́rushā́ha cakre víbhṛitraḥ || 2 || uttânā́yâm ajanayant súshûtam bhúvad agníḥ purupéçâsu gárbhaḥ | çíriṇâyâṃ cid aktúnâ máhobhir áparîvṛito vasati prácetâḥ || 3 || jígharmy agníṃ havíshâ ghṛiténa pratikshiyántam bhúvanâni víçvâ | pṛithúṃ tiraçcā́ váyasâ bṛihántaṃ vyácishṭham ánnai rabhasáṃ dṛíçânam || 4 || ā́ viçvátaḥ pratyáñcaṃ jigharmy arakshásâ mánasâ táj jusheta | máryaçrîḥ spṛiha-

---

9, 2 paraḥ-pā́ḥ. 3 ut-ā́ritha. 4 çrushṭī́. hí. rayi-pátiḥ. 6 sáḥ enā́ ánîkena. — 10, 1 pitā́-iva iḷáḥ. ví-cetâḥ. 2 vâ utá arushā́ áha. 3 sú-sûtam. ápari-vṛitaḥ. 4 ánnaiḥ. 5 tát.

yádvarṇo agnír nā́bhimṛ́çe tanvâ járbhurâṇaḥ ‖ 5 ‖ jneyā́ bhâgáṃ sahasânó váreṇa tvā́dûtâso manuvád vadema | ánûnam agníṃ juhvâ vacasyā́ madhupṛ́cam dhanasā́ johavîmi ‖ 6 ‖ 2 ‖

11 (202). virâṭsthânâ trishṭubh. 21 trishṭubh.

Çrudhī́ hávam indra mā́ rishaṇyaḥ syā́ma te dâváne vásûnâm | imā́ hí tvā́m ū́rjo vardháyanti vasûyávaḥ síndhavo ná kshárantaḥ ‖ 1 ‖ sṛjó mahī́r indra yā́ ápinvaḥ párishṭhitâ áhinâ çûra pûrvī́ḥ | ámartyaṃ cid dâsám mányamânam ávâbhinad ukthaír vâvṛidhânáḥ ‖ 2 ‖ ukthéshv ín nú çûra yéshu câkán stómeshv indra rudríyeshu ca | túbhyéd etā́ yā́su mandasânáḥ prá vâyáve sisrate ná çubhrā́ḥ ‖ 3 ‖ çubhráṃ nú te çúshmaṃ vardháyantaḥ çubhráṃ vájram bâhvór dádhânâḥ | çubhrás tvám indra vâvṛidhânó asmé dā́sîr víçaḥ sū́ryeṇa sahyâḥ ‖ 4 ‖ gúhâ hitáṃ gúhyaṃ gûḷhám apsv ápîvṛitam mâyínaṃ kshiyántam | utó apó dyā́ṃ tastabhvā́ṅsam áhann áhiṃ çûra vîryèṇa ‖ 5 ‖ 3 ‖

stávâ nú ta indra pûrvyā́ mahā́ny utá stavâma nū́tanâ kṛitā́ni | stávâ vájram bâhvór uçántaṃ stávâ hárî sū́ryasya ketū́ ‖ 6 ‖ hárî nú ta indra vâjáyantâ ghṛitaçcútaṃ svârám asvârshṭâm | ví samanā́ bhū́mir aprathishṭā́raṅsta párvataç cit sarishyán ‖ 7 ‖ ní párvataḥ sâdy áprayuchant sám mâtṛ́bhir vâvaçânó akrân | dûré pâré vā́ṇîṃ vardháyanta índreshitâṃ dhamánim paprathan ní ‖ 8 ‖ índro mahā́ṃ síndhum âçáyânam mâyâvínaṃ vṛitrám asphuran níḥ | árejetâṃ ródasî bhiyâné kánikradato vṛíshṇo asya vájrât ‖ 9 ‖

10, 5 ná abhi-mṛ́çe. 6 jneyā́ḥ. dhana-sā́ḥ. — 11, 1 çrudhí. imā́ḥ. 2 áva abhinat. 3 ít. túbhya ít etā́ḥ. 5 apsú ápi-vṛitam. utó *iti*. 6 stáva. te. 7 te. aprathishṭa áraṅsta. 9 asphurat. ródasî *iti* bhiyâné *iti*.

ároravîd vṛíshṇo asya vájró 'mânushaṃ yán mā̆nusho nijū̆rvît | ní mâyíno dânavásya mâyā̆ ápâdayat papivā̆nt sutásya || 10 || 4 ||

píbâ-pibéd indra çûra sómam mándantu tvâ mandínaḥ sutā̆saḥ | pṛiṇántas te kukshī̆ vardhayantv itthā̆ sutáḥ paurá índram âva || 11 || tvé indrā̆py abhûma víprâ dhíyaṃ vanema ṛitayā̆ sápantaḥ | avasyávo dhîmahi práçastiṃ sadyás te râyó dâváne syâma || 12 || syā̆ma té ta indra yé ta ûtī̆ avasyáva ū̆rjaṃ vardháyantaḥ | çushmíntamaṃ yáṃ câkánâma devâsmé rayíṃ râsi vîrávantam || 13 || rā̆si ksháyaṃ rā̆si mitrám asmé rā̆si çárdha indra mā̆rutaṃ naḥ | sajóshaso yé ca mandasânā̆ḥ prá vâyávaḥ pânty ágraṇîtim || 14 || vyántv ín nú yéshu mandasânás tṛipát sómam pâhi drahyád indra | asmā̆nt sú pṛitsv ā̆ tarutrā̆vardhayo dyā̆m bṛihádbhir arkaíḥ || 15 || 5 ||

bṛihánta ín nú yé te tarutrokthébhir vâ sumnám âvívâsân | stṛiṇânā̆so barhíḥ pastyā̂vat tvótâ íd indra vā̆jam agman || 16 || ugréshv ín nú çûra mandasânás tríkadrukeshu pâhi sómam indra | pradódhuvac chmáçrushu prîṇânó yâhí háribhyâṃ sutásya pîtím || 17 || dhishvā̆ çávaḥ çûra yéna vṛitrám avā̆bhinad dā̆num aurṇavâbhám | ápâvṛiṇor jyótir ā̆ryâya ní savyatáḥ sâdi dásyur indra || 18 || sánema yé ta ûtíbhis táranto víçvâḥ spṛídha ā̆ryeṇa dásyûn | asmábhyaṃ tát tvâshṭrám viçvárûpam árandhayaḥ sâkhyásya tritā̆ya || 19 || asyá suvânásya mandínas tritásya ny árbudaṃ vâvṛidhânó astaḥ | ávartayat sū̆ryo ná cakrám bhi-

---

11, 10 vájraḥ ámânusham yát. 11 pi̋ba-piba ít. kukshī̆ *iti*. 12 tvé *iti* indra ápi. víprâḥ. vanema. 13 te indra. te ûtī̆. deva asmé. 14 ágra-nîtim. 15 ít. pṛit-sú. tarutra ávardhayaḥ. 16 ít. tarutra ukthébhiḥ. pastyà-vat. 17 pra-dódhuvat çmáçrushu. 18 dhishvá. ava-ábhinat. ápa avṛiṇoḥ. 19 te. 20 ní. astar *ity* astaḥ.

nád valám índro áñgirasvân || 20 || nûnáṃ sắ te práti váraṃ jaritré duhîyád indra dákshiṇâ maghónî | çíkshâ stotṛíbhyo mắti dhag bhágo no bṛihád vadema v. s. || 21 || 6 ||

Prathamo 'nuvâkaḥ.

12 (203). trishṭubh.

Yó jâtá evá prathamó mánasvân devó devắn krátunâ paryábhûshat | yásya çúshmâd ródasî ábhyasetâṃ nṛimṇásya mahnắ sá janâsa índraḥ || 1 || yáḥ pṛithivī́ṃ vyáthamânâm ádṛiṅhad yáḥ párvatân prákupitắñ áramṇât | yó antárikshaṃ vimamé várîyo yó dyắm ástabhnât sá janâsa índraḥ || 2 || yó hatvắhim áriṇât saptá síndhûn yó gắ udắjad apadhắ valásya | yó áçmanor antár agníṃ jajắna saṃvṛík samátsu s. j. í. || 3 || yénemắ víçvâ cyávanâ kṛitắni yó dắsaṃ várṇam ádharaṃ gúhắkaḥ | çvaghnī́va yó jigîvắñ lakshám ắdad aryáḥ pushṭắni s. j. í. || 4 || yáṃ smâ pṛichánti kúha séti ghorám utém âhur naíshó astī́ty enam | só aryáḥ pushṭī́r víja ivắ minâti çrád asmai dhatta s. j. í. || 5 || 7 ||

yó radhrásya coditắ yáḥ kṛiçásya yó brahmáṇo nắdhamânasya kîréḥ | yuktágrâvṇo yó 'vitắ suçipráḥ sutásomasya s. j. í. || 6 || yásyắçvâsaḥ pradíçi yásya gắvo yásya grắmâ yásya víçve ráthâsaḥ | yáḥ sū́ryaṃ yá ushásaṃ jajắna yó apắṃ netắ s. j. í. || 7 || yáṃ krándasî saṃyatī́ vihváyete páré 'vara ubháyâ amítrâḥ | samânáṃ cid rátham âtasthivắñsâ nắnâ havete s. j. í. || 8 || yásmân ná ṛité vijáyante jánâso yáṃ yúdhyamânâ ávase hávante | yó víçvasya pratimắnam babhū́va yó acyutacyút s. j. í. || 9 || yáḥ çá-

11, 21 çíksha. mắ áti. — **12**, 1 ródasî *iti.* 3 hatvắ áhim. 4 yéna imắ. gúhâ ákar *ity* ákaḥ çvaghnī́-iva. 5 sma. sáḥ íti. utá îm. ná esháḥ asti íti. iva ắ. 7 yásya áçvâsaḥ. grắmâḥ. 8 krándasî *iti.* saṃyatī́ *iti.* páre ávare. 9 yásmât ná.

çvato máhy éno dádhânân ámanyamânâñ chárvâ jaghā́na | yáḥ çárdhate nā́nudádâti çṛidhyā́ṃ yó dásyor hantā́ s. j. í. || 10 || 8 ||

yáḥ çámbaram párvateshu kshiyántaṃ catvâriṅçyā́ṃ çarády anvávindat | ojâyámânaṃ yó áhiṃ jaghā́na dā́nuṃ çáyânaṃ s. j. í. || 11 || yáḥ saptáraçmir vṛishabhás túvishmân avā́sṛijat sártave saptá síndhûn | yó rauhiṇám ásphurad vájrabâhur dyā́m âróhantaṃ s. j. í. || 12 || dyā́vâ cid asmai pṛithivī́ namete çúshmâc cid asya párvatâ bhayante | yáḥ somapā́ nicitó vájrabâhur yó vájrahastaḥ s. j. i. || 13 || yáḥ sunvántam ávati yáḥ pácantaṃ yáḥ çáṅsantaṃ yáḥ çaçamânám ûtī́ | yásya bráhma várdhanaṃ yásya sómo yásyedáṃ rā́dhaḥ s. j. í. || 14 || yáḥ sunvaté pácate dudhrá ā́ cid vā́jaṃ dárdarshi sá kílâsi satyáḥ | vayáṃ ta indra viçváha priyā́saḥ suvī́râso vidátham ā́ vadema || 15 || 9 ||

13 (204). jagatî. 13 trishṭubh.

Ṛitúr jánitrî tásyâ apás pári makshū́ jâtá ā́viçad yā́su várdhate | tád âhanā́ abhavat pipyúshî páyo 'ṅçóḥ pîyū́sham prathamáṃ tád ukthyàm || 1 || sadhrī́m ā́ yanti pári bíbhratîḥ páyo viçvápsnyâya prá bharanta bhójanam | samânó ádhvâ pravátâm anushyáde yás tā́kṛiṇoḥ prathamáṃ sā́sy ukthyàḥ || 2 || ánv éko vadati yád dádâti tád rûpā́ minán tádapâ éka îyate | víçvâ ékasya vinúdas titikshate yás tā́kṛi° || 3 || prajā́bhyaḥ pushṭíṃ vibhájanta âsate rayím iva pṛishṭhám prabhávantam âyaté | ásinvan dáṅshṭraiḥ pitúr atti bhójanaṃ yás tā́kṛi° || 4 || ádhâkṛiṇoḥ pṛithivī́ṃ

12, 10 çárvâ. ná anu-dádâti. 12 ava-ásṛijat. 13 pṛithivī́ *iti.* çúshmât. párvatâḥ. soma-pā́ḥ. 14 yásya idám. 15 kíla asi. — 13, 1 makshú. ā́ aviçat. 2 sadhrī́ îm. anu-syáde. tā́ ákṛinoḥ. sáḥ asi. 4 â-yaté. 5 ádha akṛiṇoḥ.

saṃdṛíçe divé yó dhautînā̆m ahihann ā̆riṇak patháḥ | táṃ tvâ stómebhir udábhir ná vâjínaṃ deváṃ devā̆ ajanant sā̆sy ukthyàḥ || 5 || 10 ||

yó bhójanaṃ ca dáyase ca várdhanam ârdrā̆d ā̆ çúshkam mádhumad dudóhitha | sá çevadhíṃ ní dadhishe vivásvati víçvasyaíka îçishe sā̆sy u. || 6 || yáḥ pushpíṇîç ca prasvàç ca dhármaṇā̆dhi dā̆ne vy àvánîr ádhârayaḥ | yáç cā̆samâ ájano didyúto divá urúr ûrvā̆ñ abhítaḥ s. u. || 7 || yó nârmaráṃ sahávasuṃ níhantave pṛikshā̆ya dâsáveçâya cā̆vahaḥ | ûrjáyantyâ áparivishṭam âsyàm utaívā̆dyá purukṛit s. u. || 8 || çatáṃ vâ yásya dáça sâkám ā̆dya ékasya çrushṭaú yád dha codám ā̆vitha | arajjaú dásyûnt sám unab dabhī̆taye suprâvyò abhavaḥ s. u. || 9 || víçvéd ánu rodhanā̆ asya paúṅsyaṃ dadúr asmai dadhiré kṛitnáve dhánam | sháḷ astabhnâ vishṭíraḥ páñca saṃdṛíçaḥ pári paró abhavaḥ s. u. || 10 || 11 ||

supravâcanáṃ táva vîra vîryàṃ yád ékena krátunâ vindáse vásu | jâtū̆shṭhirasya prá váyaḥ sáhasvato yā̆ cakártha séndra víçvâsy ukthyàḥ || 11 || áramayaḥ sárapasas tárâya káṃ turvī̆taye ca vayyâya ca srutím | nîcā̆ sántam úd anayaḥ parâvṛíjam prā̆ndháṃ çroṇáṃ çraváyant s. u. || 12 || asmábhyaṃ tád vaso dânā̆ya rā̆dhaḥ sám arthayasva bahú te vasavyàm | índra yác citráṃ çravasyā̆ ánu dyū̆n bṛihád vadema v. s. || 13 || 12 ||

14 (205). trishṭubh.

Ádhvaryavo bháraténdrâya sómam ā̆matrebhiḥ siñcatâ

13, 5 áriṇak. 6 víçvasya ékaḥ. 7 dhármaṇâ ádhi. ví ávániḥ. ca ásamâḥ. 8 ca ávahaḥ. utá evá adyá. 9 ā́ ádyaḥ. ha. 10 víçvâ ít. astabhnâḥ vi-stíraḥ. 11 jâtū́-sthirasya. sáḥ indra víçvâ asi. 12 sára-apasaḥ (?). prá andhám. 13 yát. — 14, 1 bhárata índrâya. ā́ ámatrebhiḥ siñcata.

mádyam ándhaḥ | kâmî́ hí vîráḥ sádam asya pîtíṃ juhóta vṛ́shṇe tád íd eshá vashṭi || 1 || ádhvaryavo yó apó vavrivā́ṅsaṃ vṛitráṃ jaghā́nâçányeva vṛikshám | tásmâ etám bharata tadvaçā́yaṅ eshá índro arhati pîtím asya || 2 || ádhvaryavo yó dṛ́bhîkaṃ jaghā́na yó gā́ udā́jad ápa hí valáṃ váḥ | tásmâ etáṃ antárikshe ná vā́tam índraṃ sómair órṇuta jū́r ná vástraiḥ || 3 || ádhvaryavo yá úraṇaṃ jaghā́na náva cakhvā́ṅsaṃ navatíṃ ca bâhū́n | yó árbudam áva nîcā́ babâdhé tám índraṃ sómasya bhṛithé hinota || 4 || ádhvaryavo yáḥ sv áçnaṃ jaghā́na yáḥ çúshṇam açúshaṃ yó vyàṅsam | yáḥ píprum námuciṃ yó rudhikrā́ṃ tásmâ índrâyā́ndhaso juhota || 5 || ádhvaryavo yáḥ çatáṃ çámbarasya púro bibhédā́çmaneva pûrvî́ḥ | yó varcínaḥ çatám índraḥ sahásram apā́vapad bháratâ sómam asmai || 6 || 13 ||

ádhvaryavo yáḥ çatám ā́ sahásram bhū́myâ upásthé 'vapaj jaghanvā́n | kútsasyâyór atithigvásya vîrā́n ny ā́vṛiṇag bháratâ sómam asmai || 7 || ádhvaryavo yán naraḥ kâmáyâdhve çrushṭî́ váhanto naçathâ tád índre | gábhastipûtam bharata çrutā́yéndrâya sómaṃ yajyavo juhota || 8 || ádhvaryavaḥ kártanâ çrushṭím asmai váne nípûtaṃ vána ún nayadhvam | jushâṇó hástyam abhí vâvaçe va índrâya sómam madiráṃ juhota || 9 || ádhvaryavaḥ páyasódhar yáthâ góḥ sómebhir îm pṛiṇatâ bhojám índram | védâhám asya níbhṛitam ma etád dítsantam bhū́yo yajatáç ciketa || 10 || ádhvaryavo yó divyásya vásvo yáḥ pā́rthivasya kshámyasya rā́jâ | tám ū́rdaraṃ ná pṛiṇatâ yávenéndraṃ sómebhis tád ápo vo astu || 11 || asmábhyaṃ tád — || 12 || 14 ||

14, 2 jaghā́na açányâ-iva. tásmai. tat-vaçā́ya. 3 ā́ ûrnuta. 5 sú. tásmai índrâya ándhasaḥ. 6 bibhéda áçmanâ-iva. apa-ávapat bhárata. 7 upá-sthe ávapat. kútsasya âyóḥ. ní ávṛiṇak. 8 yát. naçatha. çrutā́ya índrâya. 9 kártana. váne út. 10 páyasâ ū́dhaḥ. pṛiṇata. véda ahám. me. 11 pṛiṇata yávena índram.

15 (206) trishṭubh.

Prá ghâ nv àsya maható mahā́ni satyā́ satyásya kára-
ṇâni vocam | tríkadrukeshv apibat sutásyâsyá máde áhim
índro jaghâna || 1 || avaṅçé dyā́m astabhâyad bṛihántam
ā́ ródasî apṛiṇad antáriksham | sá dhârayad pṛithivī́m pa-
práthac ca sómasya tā́ máda índraç cakâra || 2 || sádmeva
prā́co ví mimâya mā́nair vájreṇa khā́ny atṛiṇan nadī́nâm |
vṛíthâsṛijat pathíbhir dîrghayâthaíḥ sómasya tā́ — || 3 || sá
pravoḷhṝí̃n parigátyâ dabhī́ter víçvam adhâk ā́yudham iddhé
agnaú | sáṃ góbhir áçvair asṛijad ráthebhiḥ só° || 4 || sá îm
mahī́ṃ dhúnim étor aramṇât só asnâtṝí̃n apârayat svastí |
tá utsnā́ya rayím abhí prá tasthuḥ só° || 5 || 15 ||

sódañcaṃ síndhum ariṇân mahitvā́ vájreṇā́na ushásaḥ
sám pipesha | ajaváso javínîbhir vivṛiçcánt só° || 6 || sá vid-
vā́ñ̄ apagoháṃ kanī́nâm âvír bhávann úd atishṭhat parâ-
vṛík | práti çroṇáḥ sthâd vy ànág acashṭa só° || 7 || bhinád
valám áñgirobhir gṛiṇânó ví párvatasya dṛiṅhitā́ny airat |
riṇág ródhâṅsi kṛitrímâṇy eshâṃ só° || 8 || svápnenâbhyú-
pyâ cúmuriṃ dhúniṃ ca jaghántha dásyum prá dabhī́tim
âvaḥ | rambhī́ cid átra vivide híraṇyaṃ só° || 9 || nûnáṃ sā́
te práti — || 10 || 16 ||

16 (207). jagatî. 9 trishṭubh.

Prá vaḥ satā́ṃ jyéshṭhatamâya sushṭutím agnā́v iva sam-
idhâné havír bhare | índram ajuryáṃ jaráyantam ukshi-
táṃ sanā́d yúvânam ávase havâmahe || 1 || yásmâd índrâd
bṛihatáḥ kíṃ canéṃ ṛité víçvâny asmint sámbhṛitā́dhi vîr-

15, 1 gha nú asya. sutásya asyá. 2 ródasî *iti*. paprâthat. máde. 3 sádma-iva. atṛiṇat. vṛíthâ asṛijat. 4 pari-gátya. 5 té. 6 sáḥ údañcam. ariṇât. vájreṇa ánaḥ. 7 ví anák. 9 svápnena abhi-úpya. — 16, 2 caná îm. sám-bhṛitâ ádhi.

yā́ | jaṭháre sómaṃ tanvī̀ sáho máho háste vájram bhárati çîrsháṇi krátum || 2 || ná kshoṇī́bhyâm paribhvè ta indriyáṃ ná samudraíḥ párvatair indra te ráthaḥ | ná te vájram ánv açnoti káç caná yád âçúbhiḥ pátasi yojanā́ purú || 3 || víçve hy àsmai yajatā́ya dhṛishṇáve krátum bháranti vṛishabhā́ya sáçcate | vṛ́shâ yajasva havíshâ vidúshṭaraḥ píbendra sómaṃ vṛishabhéṇa bhânúnâ || 4 || vṛ́shṇaḥ kóçaḥ pavate mádhva ûrmír vṛishabhā́nnâya vṛishabhā́ya pā́tave | vṛ́shaṇâdhvaryū́ vṛishabhā́so ádrayo vṛ́shaṇaṃ sómaṃ vṛishabhā́ya sushvati || 5 || 17 ||

vṛ́shâ te vájra utá te vṛ́shâ rátho vṛ́shaṇâ hárî vṛishabhā́ṇy ā́yudhâ | vṛ́shṇo mádasya vṛishabha tvám îçisha índra sómasya vṛishabhásya tṛipṇuhi || 6 || prá te nā́vaṃ ná sámane vacasyúvam bráhmaṇâ yâmi sávaneshu dā́dhṛishiḥ | kuvín no asyá vácaso nibódhishad índram útsaṃ ná vásunaḥ sicâmahe || 7 || purā́ sambâdhā́d abhy ā́ vavṛitsva no dhenúr ná vatsáṃ yávasasya pipyúshî | sakṛ́t sú te sumátibhiḥ çatakrato sáṃ pátnîbhir ná vṛ́shaṇo nasîmahi || 8 || nûnáṃ sā́ — || 9 || 18 ||

17 (208). jagatī. 8. 9 trishṭubh.

Tád asmai návyam aṅgirasvád arcata çúshmâ yád asya pratnáthodī́rate | víçvâ yád gotrā́ sáhasâ párîvṛitâ máde sómasya dṛiṅhitā́ny aírayat || 1 || sá bhûtu yó ha prathamā́ya dhā́yasa ójo mímâno mahimā́nam ā́tirat | çū́ro yó yutsú tanvàm parivyáta çîrsháṇi dyā́m mahinā́ práty amuñcata || 2 || ádhâkṛiṇoḥ prathamáṃ vîryàm mahád yád asyā́gre

---

16, 2 tanvì. 3 pari-bhvè te. 4 hí asmai. píba indra. 5 vṛishabhá-annâya. vṛ́shaṇâ adhvaryū́ *iti*. 6 îçishe. 7 dádhṛishiḥ kuvít. 8 abhí. sám etc. vgl. 179, 2. — 17, 1 çúshmâḥ. pratná-thâ ut-ī́rate. 2 dhā́yase. ā́ átirat. 3 ádha akṛiṇoḥ. asya ágre.

bráhmaṇâ çúshmam aírayaḥ | ratheshṭhéna háryaçvena vícyutâḥ prá jîráyaḥ sisrate sadhryàk príthak || 3 || ádhâ yó víçvâ bhúvanâbhí majmáneçânakrít právayâ abhy ávardhata | ā́d ródasî jyótishâ váhnir ā́tanot sī́vyan támâṅsi dúdhitâ sám avyayat || 4 || sá prâcī́nân párvatân driṅhad ójasâdharâcī́nam akriṇod apā́m ápaḥ | ádhârayat prithivī́ṃ viçvádhâyasam ástabhnân mâyáyâ dyā́m avasrásaḥ || 5 || 19 ||

sā́smâ áram bâhúbhyâṃ yám pitā́kriṇod víçvasmâd ā́ janúsho védasas pári | yénâ prithivyā́ṃ ní kríviṃ çayádhyai vájreṇa hatvy ávriṇak tuvishváṇiḥ || 6 || amâjū́r iva pitróḥ sácâ satī́ samânā́d ā́ sádasas tvā́m iye bhágam | kridhí praketám úpa mâsy ā́ bhara daddhí bhâgáṃ tanvò yéna mâmáhaḥ || 7 || bhojáṃ tvā́m indra vayáṃ huvema dadísh ṭvám indrā́pâṅsi vā́jân | aviḍḍhī́ndra citráyâ na ûtī́ kridhí vrishann índra vásyaso naḥ || 8 || nûnáṃ sā́ —
|| 9 || 20 ||

18 (209). trishṭubh.

Prâtā́ rátho návo yoji sásniç cáturyugas trikaçáḥ saptáraçmiḥ | dáçâritro manushyàḥ svarshā́ḥ sá ishṭíbhir matíbhî ráṅhyo bhû́t || 1 || sā́smâ áram prathamáṃ sá dvitī́yam utó tritī́yam mánushaḥ sá hótâ | anyásyâ gárbham anyá û jananta só anyébhiḥ sacate jényo vríshâ || 2 || hárî nú kaṃ rátha índrasya yojam âyaí sûkténa vácasâ návena | mó shú tvā́m átra bahávo hí víprâ ní rīraman yájamânâso anyé || 3 || ā́ dvā́bhyâṃ háribhyâm índra yâhy ā́ catúrbhir ā́ shaḍ-

17, 3 rathe-sthéna. 4 ádha. bhúvanâ abhí majmánâ îçâna-krít. abhí. ā́ atanot. 5 ójasâ adharâcī́nam. ástabhnât. 6 sáḥ asmai. pitā́ ákriṇot. yéna. hatvī́. tuvi-sváṇiḥ. 8 dadíḥ tvám indra ápâṅsi. aviḍḍhí indra. — 18, 1 prâtár *iti*. tri-kaçáḥ. matí-bhiḥ. 2 sáḥ asmai. utó *iti*. anyásyâḥ. anyé ûṃ *iti*. 3 ráthe. â-yaí. mó *iti* sú. víprâḥ.

bhír hûyámânaḥ | ā̆shṭâbbír daçábbiḥ somapéyam ayáṃ sutáḥ sumakha mā̆ mṛídhas kaḥ || 4 || ā̆ viṅçatyā̆ triṅçátâ yâhy arvā̆ñ ā̆ catvâriṅçátâ háribhir yujânáḥ | ā̆ pañcâçátâ surátheblhir indrā̆ shashṭyā̆ saptatyā̆ somapéyam || 5 || 21 ||

ā̆çîtyā̆ navatyā̆ yâhy arvā̆ñ ā̆ çaténa háribhir uhyámânaḥ | ayáṃ hí te çunáhotreshu sóma índra tvâyā̆ párishikto mádâya || 6 || máma bráhmendra yâhy áchâ víçvâ hárî dhurí dhishvâ ráthasya | purutrā̆ hí vihávyo babhū̆thâsmíñ chûra sávane mâdayasva || 7 || ná ma índreṇa sakhyáṃ ví yoshad asmábhyam asya dákshiṇâ duhîta | úpa jyéshṭhe várûthe gábhastau prâyé-prâye jigîvā̆ṅsaḥ syâma || 8 || nûnáṃ sā̆ — || 9 || 22 ||

19 (210). trishṭubh.

Ápâyy asyā̆ndhaso mádâya mánîshiṇaḥ suvânásya práyasaḥ | yásminn índraḥ pradívi vâvṛidhâná óko dadhé brahmaṇyántaç ca náraḥ || 1 || asyá mandânó mádhvo vájrahastó 'him índro arṇovṛítaṃ ví vṛiçcat | prá yád váyo ná svásarâṇy áchâ práyâṅsi ca nadī̆nâṃ cákramanta || 2 || sá mā̆hina índro árṇo apā̆m praírayad ahihā̆châ samudrám | ájanayat sū̆ryaṃ vidád gā̆ aktúnā̆hnâṃ vayúnâni sâdhat || 3 || só apratī̆ni mánave purū̆ṇī̆ndro dâçad dâçúshe hánti vṛitrám | sadyó yó nṛíbhyo atasā̆yyo bhū̆t paspṛidhânébhyaḥ sū̆ryasya sâtaú || 4 || sá sunvatá índraḥ sū̆ryam ā̆ devó riṇañ mártyâya stavā̆n | ā̆ yád rayíṃ guhádavadyam asmai bhárad áṅçaṃ naítaço daçasyán || 5 || 23 ||

sá randhayat sadívaḥ sā̆rathaye çúshṇam açúshaṃ kú-

18, 4 ā̆ ashṭâbhíḥ. 5 indra ā̆. 6 ā̆ açîtyā̆. 7 bráhma indra. ácha. dhishva. babhū̆tha asmín çûra. 8 me. — 19, 1 asyá ándhasaḥ. vájra -hastaḥ áhim. ácha. 3 prá airayat. ahi-hā̆ ácha. aktúnâ áhnâm. 4 purū̆ṇi índraḥ. 5 sunvaté. riṇak. ná étaçaḥ. 6 sa-dívaḥ.

yavaṃ kútsâya | dívodâsâya navatíṃ ca návéndraḥ púro vy aìrac chámbarasya || 6 || evā́ ta indrocátham ahema çravasyā́ ná tmánâ vâjáyantaḥ | açyā́ma tát sā́ptam âçushâṇā́ nanámo vádhar ádevasya pîyóḥ || 7 || evā́ te gṛitsamadā́ḥ çûra mánmâvasyávo ná vayúnâni takshuḥ | brahmaṇyánta indra te návîya ísham ū́rjaṃ sukshitíṃ sumnám açyuḥ || 8 || nûnáṃ sā́ — || 9 || 24 ||

20 (211). trishṭubh.

Vayáṃ te váya indra viddhí shú ṇaḥ prá bharâmahe vâjayúr ná rátham | vipanyávo dī́dhyato manîshā́ sumnám íyakshantas tvā́vato nṝ́n || 1 || tváṃ na indra tvā́bhir ûtī́ tvâyató abhishṭipā́si jánân | tvám inó dâçúshe varûtétthā́dhîr abhí yó nákshati tvâ || 2 || sá no yúvéndro johū́traḥ sákhâ çivó narā́m astu pâtā́ | yáḥ çáṅsantaṃ yáḥ çaçamânám ûtī́ pácantaṃ ca stuvántaṃ ca praṇéshat || 3 || tám u stusha índraṃ táṃ gṛiṇîshe yásmin purā́ vâvṛidhúḥ çâçadúç ca | sá vásvaḥ kā́mam pîparad iyânó brahmaṇyató nū́tanasyâyóḥ || 4 || só áṅgirasâm ucáthâ jujushvā́n bráhmâ tûtod índro gâtúm ishṇán | mushṇánn ushásaḥ sū́ryeṇa stavā́n áçnasya cic chiçnathat pûrvyā́ṇi || 5 || 25 ||

sá ha çrutá índro nā́ma devá ûrdhvó bhuvan mánushe dasmátamaḥ | áva priyám arçasânásya sâhvā́ñ chíro bharad dâsásya svadhā́vân || 6 || sá vṛitrahéndraḥ kṛishṇáyonîḥ puraṃdaró dā́sîr airayad ví | ájanayan mánave kshā́m apáç ca satrā́ çáṅsaṃ yájamânasya tûtot || 7 || tásmai tavasyàm

19, 6 náva índraḥ. ví airat çámbarasya. 7 evá te indra ucátham. âçushâṇā́ḥ. nanamaḥ etc. 174, 8. 8 mánma avasyávaḥ. — 20, 1 sú naḥ. 2 tvâ yatáḥ abhishṭi-pā́ asi. varûtā́ itthā́-dhíḥ. 3 yúvâ índraḥ. yáḥ etc. vgl. 203, 14. 4 stushe. nū́tanasya âyóḥ. 5 bráhma. cit çiçnathat. 6 bhuvat. sahvā́n çíraḥ. 7 vṛitra-hā́ índraḥ. ájanayat.

ánu dâyi satréndrâya devébhir árṇasâtau | práti yád asya vájram bâhvór dhúr hatvī́ dásyûn púra ā́yasîr ní târît || 8 || nûnáṃ sā́ — || 9 || 26 ||

21 (212). jagatî. 6 trishṭubh.

Viçvajíte dhanajíte svarjíte satrâjíte nṛijíta urvarâjíte | açvajíte gojíte abjíte bharéndrâya sómaṃ yajatā́ya haryatám || 1 || abhibhúve 'bhibhaṅgā́ya vanvaté 'shâḷhâya sáhamânâya vedháse | tuvigráye váhnaye dushṭárîtave satrâsā́he náma índrâya vocata || 2 || satrâsâhó janabhakshó janaṃsaháç cyávano yudhmó ánu jósham ukshitáḥ | vṛitaṃcayáḥ sáhurir vikshv ârita índrasya vocam prá kṛitā́ni vîryâ || 3 || anânudó vṛishabhó dódhato vadhó gambhîrá ṛishvó ásamashṭakâvyaḥ | radhracodáḥ çnáthano vîḷitás pṛithúr índraḥ suyajná ushásaḥ svàr janat || 4 || yajnéna gâtúm aptúro vividrire dhíyo hinvânā́ uçíjo manîshíṇaḥ | abhisvárâ nishádâ gā́ avasyáva índre hinvânā́ dráviṇâny âçata || 5 || índra çréshṭhâni dráviṇâni dhehi cíttiṃ dákshasya subhagatvám asmé | póshaṃ rayîṇā́m árishṭiṃ tanū́nâṃ svâdmā́naṃ vâcáḥ sudinatvám áhnâm || 6 || 27 ||

22 (213). 1 ashṭi. 2. 3 atiçakvarî. 4 atiçakvarî oder ashṭi.

Tríkadrukeshu mahishó yávâçiraṃ tuviçúshmas tṛipát sómam apibad víshṇunâ sutáṃ yáthā́vaçat | sá îm mamâda máhi kárma kártave mahā́m urúṃ saínaṃ saçcad devó deváṃ satyám índraṃ satyá índuḥ || 1 || ádha tvíshîmâñ abhy ójasâ krívim yudhā́bhavad ā́ ródasî apṛiṇad asya majmánâ

20, 8 satrā́ índrâya. — 21, 1 nṛi-jíte. bhara índrâya. 2 áshâḷhâya. 3 vikshú âritáḥ. 4 ananu-dáḥ. 5 hinvânā́ḥ. — 22, 1 yáva-âçiram. yáthâ ávaçat. sáḥ enam. 2 abhí. yudhā́ abhavat. ródasî *iti*.

prá vâvṛidhe | ádhattânyáṃ jaṭháre prém aricyata saínaṃ — || 2 || sâkáṃ jâtáḥ krátunâ sâkám ójasâ vavakshitha sâkáṃ vṛiddhó vîryaìḥ sâsahír mṛídho vícarshaṇiḥ | dā́tâ rā́dhaḥ stuvaté kā́myaṃ vásu saínaṃ — || 3 || táva tyán náryaṃ nṛitó 'pa indra prathamám pûrvyáṃ diví pravā́cyaṃ kṛitám | yád devásya çávasâ prā́riṇâ ásuṃ riṇánn apáḥ | bhúvad víçvam abhy ā́devam ójasâ vidā́d ū́rjaṃ çatákratur vidā́d ísham || 4 || 28 ||

Dvitîyo 'nuvâkaḥ.

23 (214). jagatî. 15. 19 trishṭubh.

Gaṇā́nâṃ tvâ gaṇápatiṃ havâmahe kavíṃ kavînā́m upamáçravastamam | jyeshṭharā́jam bráhmaṇâm brahmaṇas pata ā́ naḥ çṛiṇvánn ûtíbhiḥ sîda sā́danam || 1 || devā́ç cit te asurya prácetaso bṛíhaspate yajníyam bhâgám ânaçuḥ | usrā́ iva sū́ryo jyótishâ mahó víçveshâm íj janitā́ bráhmaṇâm asi || 2 || ā́ vibā́dhyâ parirā́pas támâṅsi ca jyótishmantaṃ rátham ṛitásya tishṭhasi | bṛíhaspate bhîmám amitradámbhanaṃ rakshohá̄ṇaṃ gotrabhídaṃ svarvídam || 3 || sunîtíbhir nayasi trā́yase jánaṃ yás túbhyaṃ dā́çân ná tám áṅho açnavat | brahmadvíshas tápano manyumī́r asi bṛíhaspate máhi tát te mahitvanám || 4 || ná tám áṅho ná duritáṃ kútaç caná nā́râtayas titirur ná dvayâvínaḥ | víçvâ íd asmâd dhvaráso ví bâdhase yáṃ sugopā́ rákshasi brahmaṇas pate || 5 || 29 ||

tváṃ no gopā́ḥ pathikṛíd vicakshaṇás táva vratā́ya matíbhir jarâmahe | bṛíhaspate yó no abhí hváro dadhé

22, 2 ádhatta anyám. prá ím. 4 tyát. nṛito *iti* ápaḥ. prá áriṇâḥ. abhí ádevam. — 23, 1 pate. sádanam. 2 ít. vi-bā́dhya pari-rápaḥ. 4 dā́çât. ná árâtayaḥ. 5 su-gopā́ḥ.

svā́ tám marmartu duchúnâ hárasvatî || 6 || utá vâ yó no marcáyâd ánâgaso 'râtîvā́ mártaḥ sânukó vṛíkaḥ | bṛíhaspate ápa táṃ vartayâ patháḥ sugáṃ no asyaí devávîtaye kṛidhi || 7 || trâtā́raṃ tvâ tanū́nâṃ havâmahé 'vaspartar adhivaktā́ram asmayúm | bṛíhaspate devanído ní barhaya mā́ durévâ úttaraṃ sumnám ún naçan || 8 || tváyâ vayáṃ suvṛídhâ brahmaṇas pate spârhā́ vásu manushyā́ dadîmahi | yā́ no dûré taḷíto yā́ árâtayo 'bhí sánti jambháyâ tā́ anapnásaḥ || 9 || tváyâ vayám uttamáṃ dhîmahi váyo bṛíhaspate pápriṇâ sásninâ yujā́ | mā́ no duḥçáṅso abhidipsúr îçata prá suçáṅsâ matíbhis târishîmahi || 10 || 30 ||

anânudó vṛishabhó jágmir âhaváṃ níshṭaptâ çátrum pṛítanâsu sâsahíḥ | ási satyá ṛiṇayā́ brahmaṇas pata ugrásya cid damitā́ vîḷuharshíṇaḥ || 11 || ádevena mánasâ yó rishaṇyáti çâsā́m ugró mányamâno jíghâṅsati | bṛíhaspate mā́ práṇak tásya no vadhó ní karma manyúṃ durévasya çárdhataḥ || 12 || bháreshu hávyo námasopasádyo gántâ vā́jeshu sánitâ dhánaṃ-dhanam | víçvâ íd aryó abhidipsvò mṛídho bṛíhaspátir ví vavarhâ ráthâṅ̐ iva || 13 || téjishṭhayâ tapanī́ rakshásas tapa yé tvâ nidé dadhiré dṛishṭávîryam | âvís tát kṛishva yád ásat ta ukthyàm bṛíhaspate ví parirā́po ardaya || 14 || bṛíhaspate áti yád aryó árhâd dyumád vibhā́ti krátumaj jáneshu | yád dîdáyac chávasa ṛitaprajâta tád asmā́su dráviṇaṃ dhehi citrám || 15 || 31 ||

mā́ naḥ stenébhyo yé abhí druhás padé nirâmíṇo ripávó 'nneshu jâgṛidhúḥ | ā́ devā́nâm óhate ví vráyo hṛidí bṛí-

---

23, 7 arâti-vā́. vartaya. 8 havâmahe áva-spartaḥ. út. 9 manushyā́ ā́. yā́ḥ naḥ. jambháya. 10 su-çáṅsâḥ. 11 ananu-dáḥ. níḥ-taptâ. ṛiṇa-yā́ḥ. pate. 13 námasâ upa-sádyaḥ. vavarha. 14 te. pari-rápaḥ. 15 krátu-mat. dîdáyat çávasâ. 16 ripávaḥ ánneshu jagṛidhúḥ.

haspate ná paráḥ sā́mno viduḥ || 16 || víçvebhyo hí tvâ bhúvanebhyas pári tváshṭā́janat sā́mnaḥ-sâmnaḥ kavíḥ | sá ṛiṇacíd ṛiṇayā́ bráhmaṇas pátir druhó hantā́ mahá ṛitásya dhartári || 17 || táva çriyé vy àjihîta párvato gávâṃ gotrám udásrijo yád añgiraḥ | índreṇa yujā́ támasâ párîvṛitam bṛíhaspate nír apā́m aubjo arṇavám || 18 || bráhmaṇas pate tvám asyá yantā́ sûktásya bodhi tánayaṃ ca jinva | víçvaṃ tád bhadráṃ yád ávanti devā́ bṛihád vadema — || 19 || 32 ||

Shashṭho 'dhyâyaḥ.

24 (215). jagatî. 12. 16 trishṭubh.

Sémā́m aviḍḍhi prábhṛitiṃ yá ī́çishe 'yā́ vidhema návayâ mahā́ girā́ | yáthâ no mîḍhvā́n stávate sákhâ táva bṛíhaspate sī́shadhaḥ sótá no matím || 1 || yó nántvâny ánaman ny ójasotā́dardar manyúnâ çámbarâṇi ví | prā́cyâvayad ácyutâ bráhmaṇas pátir ā́ cā́viçad vásumantaṃ ví párvatam || 2 || tád devā́nâṃ devátamâya kártvam áçrathnan dṛiḷhā́vradanta vîḷitā́ | úd gā́ âjad ábhinad bráhmaṇâ valám ágûhat támo vy àcakshayat svàḥ || 3 || áçmâsyam avatám bráhmaṇas pátir mádhudhâram abhí yám ójasā́tṛiṇat | tám evá víçve papire svardṛíço bahú sâkáṃ sisicur útsam udríṇam || 4 || sánâ tā́ kā́ cid bhúvanâ bhávîtvâ mâdbhíḥ çarádbhir dúro varanta vaḥ | áyatantâ carato anyád-anyad íd yā́ cakā́ra vayúnâ bráhmaṇas pátiḥ || 5 || 1 ||

abhinákshanto abhí yé tám ânaçúr nidhím paṇînā́m paramáṃ gúhâ hitám | té vidvā́ṅsaḥ praticákshyā́nṛitâ púnar yáta u ā́yan tád úd îyur âvíçam || 6 || ṛitā́vânaḥ praticá-

---

23, 17 tváshṭâ ájanat. ṛiṇa-yā́ḥ. 18 ví ajihîta. 19 devā́ḥ. — 24, 1 sáḥ imā́m. sáḥ utá. 2 ánamat ní ójasâ utá adardaḥ. prá acyavayat. ca áviçat. 3 dṛiḷhā́ ávradanta. ví acakshayat. 4 áçma-âsyam. ójasâ átṛiṇat. 6. 7 prati-cákshya ánṛitâ.

kshyā́nṛitâ púnar ā́ta ā́ tasthuḥ kaváyo mahás patháḥ | té bâhúbhyâṃ dhamitám agním áçmani nákiḥ shó asty áraṇo jahúr hí tám || 7 || ṛitájyena kshipréṇa bráhmaṇas pátir yátra váshṭi prá tád açnoti dhánvanâ | tásya sâdhvī́r íshavo yā́bhir ásyati nṛicákshaso dṛiçáye kárṇayonayaḥ || 8 || sá saṃnayáḥ sá vinayáḥ puróhitaḥ sá súshṭutaḥ sá yudhí bráhmaṇas pátiḥ | câkshmó yád vā́jam bhárate matī́ dhánā́d ít sū́ryas tapati tapyatúr vṛíthâ || 9 || vibhú prabhú prathamám meháнâvato bṛíhaspáteḥ suvidátrâṇi rā́dhyâ | imā́ sâtā́ni venyásya vâjíno yéna jánâ ubháye bhuñjaté víçaḥ || 10 || 2 ||

yó 'vare vṛijáne viçváthâ vibhúr mahā́m u raṇváḥ çávasâ vavákshitha | sá devó devā́n práti paprathe pṛithú víçvéd u tā́ paribhū́r bráhmaṇas pátiḥ || 11 || víçvaṃ satyám maghavânâ yuvór íd ā́paç caná prá minanti vratáṃ vâm | áchendrâbrahmaṇaspatî havír nó 'nnaṃ yujéva vâjínâ jigâtam || 12 || utā́çishṭhâ ánu çṛiṇvanti váhnayaḥ sabhéyo vípro bharate matī́ dhánâ | vīḷudvéshâ ánu váça ṛiṇám âdadíḥ sá ha vâjī́ samithé bráhmaṇas pátiḥ || 13 || bráhmaṇas páter abhavad yathâvaçáṃ satyó manyúr máhi kármâ karishyatáḥ | yó gā́ udā́jat sá divé ví câbhajan mahī́va rîtíḥ çávasâsarat pṛíthak || 14 || bráhmaṇas pate suyámasya viçváhâ râyáḥ syâma rathyò váyasvataḥ | vîréshu vîrā́ñ úpa pṛiñdhi nas tváṃ yád ī́çâno bráhmaṇâ véshi me hávam || 15 || bráhmaṇas pate tvám asya — || 16 || 3 ||

25 (216). jagatî.

Índhâno agníṃ vanavad vanushyatáḥ kṛitábrahmâ çû-

24, 7 ā́ átaḥ. sáḥ. 9 dhánâ ā́t. 11 ávare. víçvâ ít. 12 ácha indrâbrahmaṇaspatî *iti*. naḥ ánnam yújâ-iva. 13 utá ā́çishṭhâḥ. váçâ. 14 kárma. 14 ca abhajat mahī́-iva. çávasâ asarat.

çuvad râtáhavya ít | jâténa jâtám áti sá prá sarsṛite yáṃ-yaṃ yújaṃ kṛiṇuté bráhmaṇas pátiḥ || 1 || vîrébhir vîrā̆n vanavad vanushyató góbhî rayím paprathad bódhati tmánâ | tokáṃ ca tásya tánayaṃ ca vardhate yáṃ-yaṃ — || 2 || síndhur ná kshódaḥ çímîvâ̆ñ ṛighâyató vṛísheva vádhrîñr abhí vashṭy ójasâ | agnér iva prásitir nā̆ha vártave yáṃ-yaṃ — || 3 || tásmâ arshanti divyā̆ asaççátaḥ sá sátvabhiḥ prathamó góshu gachati | ánibhṛishṭatavishir hanty ójasâ yáṃ-yaṃ — || 4 || tásmâ íd víçve dhunayanta síndhavó 'chidrâ çárma dadhire purū̆ṇi | devā̆nâṃ sumné subhágaḥ sá edhate yáṃ-yaṃ — || 5 || 4 ||

26 (217). jagatí.

Ṛijúr íc cháṅso vanavad vanushyató devayánn íd ádevayantam abhy àsat | suprâvī̆r íd vanavat pṛitsú dushṭáraṃ yájvéd áyajyor ví bhajâti bhójanam || 1 || yájasva vîra prá vihi manâyató bhadrám mánaḥ kṛiṇushva vṛitratū̆rye | havísh kṛiṇushva subhágo yáthā̆sasi bráhmaṇas páter áva ā̆ vṛiṇîmahe || 2 || sá íj jánena sá viçā̆ sá jánmanâ sá putraír vā̆jam bharate dhánâ nṛíbhiḥ | devā̆nâṃ yáḥ pitáram âvívâsati çraddhā̆manâ havíshâ bráhmaṇas pátim || 3 || yó asmai havyaír ghṛitávadbhir ávidhat prá tám prâcā̆ nayati bráhmaṇas pátiḥ | urushyátîm áṅhaso rákshatî rishò 'ṅhóç cid asmâ urucákrir ádbhutaḥ || 4 || 5 ||

27 (218). trishṭubh.

Imā̆ gíra âdityébhyo ghṛitásnûḥ sanā̆d rā̆jabhyo juhvâ

25, 2 góbhiḥ. 3 vṛíshâ-iva. ná áha. 4 tásmai. 5 síndhavaḥ áchidrâ. — 26, 1 ít çáṅsaḥ. abhí asat. yájvâ ít. 2 yáthâ ásasi. 3 ít. çraddhā̆-manâḥ. 4 urushyáti îm. rákshati risháḥ aṅhóḥ. asmai.

juhomi | çriṇótu mitró aryamā́ bhágo nas tuvijâtó váruṇo dáksho áṅçaḥ || 1 || imáṃ stómaṃ sákratavo me adyá mitró aryamā́ váruṇo jushanta | âdityā́saḥ çúcayo dhā́rapûtâ ávrijinâ anavadyā́ árishṭâḥ || 2 || tá âdityā́sa urávo gabhīrā́ ádabdhâso dípsanto bhûryakshā́ḥ | antáḥ paçyanti vrijinótá sâdhú sárvaṃ rā́jabhyaḥ paramā́ cid ánti || 3 || dhâráyanta âdityā́so jágat sthā́ devā́ víçvasya bhúvanasya gopā́ḥ | dîrghā́dhiyo rákshamâṇâ asuryàm ritā́vânaç cáyamânâ riṇā́ni || 4 || vidyā́m âdityâ ávaso vo asyá yád aryaman bhayá ā́ cin mayobhú | yushmā́kam mitrâvaruṇâ práṇîtau pári çvábhreva duritā́ni vrijyâm || 5 || 6 ||

sugó hí vo aryaman mitra pánthâ anriksharó varuṇa sâdhúr ásti | ténâdityâ ádhi vocatâ no yáchatâ no dushparihántu çárma || 6 || pípartu no áditî rā́japutrā́ti dvéshâṅsy aryamā́ sugébhiḥ | brihán mitrásya váruṇasya çármópa syâma puruvī́râ árishṭâḥ || 7 || tisró bhū́mîr dhârayan trī́n̄r utá dyū́n trī́ṇi vratā́ vidáthe antár eshâm | riténâdityâ máhi vo mahitváṃ tád aryaman varuṇa mitra cā́ru || 8 || trī́ rocanā́ divyā́ dhârayanta hiraṇyáyâḥ çúcayo dhā́rapûtâḥ | ásvapnajo animishā́ ádabdhâ uruçáṅsâ rijáve mártyâya || 9 || tváṃ víçveshâṃ varuṇâsi rā́jâ yé ca devā́ asura yé ca mártâḥ | çatáṃ no râsva çarádo vicákshe 'çyā́mā́yûṅshi súdhitâni pū́rvâ || 10 || 7 ||

ná dakshiṇā́ ví cikite ná savyā́ ná prâcī́nam âdityâ nótá paçcā́ | pâkyầ cid vasavo dhîryầ cid yushmā́nîto ábhayaṃ jyótir açyâm || 11 || yó rā́jabhya ritanī́bhyo dadā́ça yáṃ vardháyanti pushṭáyaç ca nítyâḥ | sá revā́n yâti pra-

---

27, 3 té. vrijinā́ utá. 4 sthā́ḥ devā́ḥ. dîrghá-dhiyaḥ. 5 bhayé. cit. çvábhrâ-iva. 6 téna âdityâḥ. vocata. yáchata. 7 áditiḥ rā́ja-putrâ áti. brihát. çárma úpa. 8 riténa âdityâḥ. 10 varuṇa asi. açyā́ma ā́yûṅshi. 11 âdityâḥ ná utá. yushmā́-nîtaḥ. 12 ritaní-bhyaḥ.

thamó ráthena vasudā́vâ vidátheshu praçastáḥ ‖ 12 ‖ çúcir apáḥ sûyávasâ ádabdha úpa ksheti vṛiddhávayâḥ suvī́raḥ | nákish ṭáṃ ghnanty ántito ná dûrā́d yá âdityā́nâm bhávati práṇîtau ‖ 13 ‖ ádite mítra váruṇotá mṛiḷa yád vo vayáṃ cakṛimā́ kác cid ā́gaḥ | urv àçyâm ábhayaṃ jyótir indra mā́ no dîrghā́ abhí naçan támisrâḥ ‖ 14 ‖ ubhé asmai pîpayataḥ samîcī́ divó vṛishṭíṃ subhágo nā́ma púshyan | ubhā́ ksháyâv âjáyan yâti pṛitsū́bhā́v árdhau bhavataḥ sâdhū́ asmai ‖ 15 ‖ yā́ vo mâyā́ abhidrúhe yajatrâḥ pā́çâ âdityâ ripáve vícṛittâḥ | açvī́va tā́ñ áti yeshaṃ ráthenā́rishṭâ urā́v ā́ çármant syâma ‖ 16 ‖ mā́hám maghóno varuṇa priyásya bhûridā́vna ā́ vidaṃ çū́nam âpéḥ | mā́ râyó râjant suyámâd áva sthâm bṛihád vadema — ‖ 17 ‖ 8 ‖

28 (219). trishṭubh.

Idáṃ kavér âdityásya svarā́jo víçvâni sā́nty abhy àstu mahnā́ | áti yó mandró yajáthâya deváḥ sukîrtím bhikshe váruṇasya bhū́reḥ ‖ 1 ‖ táva vraté subhágâsaḥ syâma svâdhyò varuṇa tushṭuvā́ṅsaḥ | upā́yana ushásâṃ gómatînâm agnáyo ná járamâṇâ ánu dyū́n ‖ 2 ‖ táva syâma puruvī́rasya çármann uruçáṅsasya varuṇa praṇetaḥ | yûyáṃ naḥ putrâ aditer adabdhâ abhí kshamadhvaṃ yújyâya devâḥ ‖ 3 ‖ prá sîm âdityó asṛijad vidhartā́ñ ṛitáṃ síndhavo váruṇasya yanti | ná çrâmyanti ná ví muñcanty eté váyo ná paptû raghuyā́ párijman ‖ 4 ‖ vi mác chrathâya raçanā́m ivā́ga ṛidhyā́ma te varuṇa khā́m ṛitásya | mā́ tántuç chedi

---

27, 13 su-yávasâḥ. nákiḥ tám. 14 váruṇa utá. cakṛimá kát. urú açyâm. 15 ubhé *iti*. samīcī́ *iti*. pṛit-sú ubhaú. sâdhū́ *iti*. 16 yā́ḥ. âdityáḥ. açvī́-iva. ráthena árishṭâḥ. 17 mā́ ahám. — 28, 1 sánti abhí astu. 2 upa-áyane. 4 vi-dhartā́. paptuḥ. 5 mát çrathaya. iva ā́gaḥ.

váyato dhíyam me mā́ mā́trâ çâry apásaḥ purá ṛitóḥ || 5 || 9 ||

ápo sú myaksha varuṇa bhiyásam mát sámrâḷ ṛ́itâvó 'nu mâ gṛibhâya | dā́meva vatsā́d ví mumugdhy áṅho nahí tvád âré nimíshaç canéçe || 6 || mā́ no vadhaír varuṇa yé ta ishṭā́v énaḥ kṛiṇvántam asura bhrîṇánti | mā́ jyótishaḥ pravasathā́ni ganma ví shū́ mṛídhaḥ çiçratho jîváse naḥ || 7 || námaḥ purā́ te varuṇotá nûnám utā́parám tuvijâta bravâma | tvé hí kam párvate ná çritā́ny ápracyutâni dûḷabha vratā́ni || 8 || pára ṛiṇā́ sâvîr ádha mátkṛitâni mā́hám râjann anyákṛitena bhojam | ávyushṭâ ín nú bhū́yasîr ushā́sa ā́ no jîvā́n varuṇa tā́su çâdhi || 9 || yó me râjan yújyo vâ sákhâ vâ svápne bhayám bhîráve máhyam ā́ha | stenó vâ yó dípsati no vṛíko vâ tvám tásmâd varuṇa pâhy asmā́n || 10 || mā́hám maghóno — || 11 || 10 ||

29 (220). trishṭubh.

Dhṛitávratâ ā́dityâ íshirâ âré mát karta rahasū́r ivā́gaḥ | çṛiṇvató vo váruṇa mítra dévâ bhadrásya vidvā́ñ ávase huve vaḥ || 1 || yûyám devâḥ prámatir yûyám ójo yûyám dvéshâṅsi sanutár yuyota | abhikshattā́ro abhí ca kshámadhvam adyā́ ca no mṛiḷáyatâparám ca || 2 || kím û nú vaḥ kṛiṇavâmā́pareṇa kím sánena vasava ā́pyena | yûyám no mitrâvaruṇâdite ca svastím indrâmaruto dadhâta || 3 || hayé devâ yûyám íd âpáyaḥ stha té mṛiḷata nā́dhamânâya máhyam | mā́ vo rátho madhyamavā́ḷ ṛité bhûn mā́ yushmā́vatsv âpíshu çramishma || 4 || prá va éko mi-

---

28, 5 çâri. purā́. 6 ápo *iti*. ṛ́ita-vaḥ ánu. dā́ma-iva. caná î́çe. 7 te. sú. 8 varuṇa utá. utá aparám. duḥ-dabha. 9 párâ. mā́ ahám. ít. — 29, 1 iva ā́gaḥ. dévâḥ. 2 adyá. mṛiḷáyata aparám. 3 ûm *iti*. kṛiṇavâma ápareṇa. mitrâvaruṇâ adite. 4 devâḥ. bhût.

maya bhū́ry ā́go yán mâ pitéva kitavám̐ çaçâsá | âré pā́çâ âré aghā́ni devâ mā́ mā́dhi putré vím iva grabhîshṭa || 5 || arvā́ñco adyā́ bhavatâ yajatrâ ā́ vo hā́rdi bháyamâno vyayeyam | trā́dhvam̐ no devâ nijúro vṛíkasya trā́dhvam̐ kártâd avapádo yajatrâḥ || 6 || mā́hám maghóno — || 7 || 11 ||

30 (221). trishṭubh. 11 5 jagatî.

Ṛitám̐ devā́ya kriṇvaté savitrá índrâyâhighné ná ramanta ā́paḥ | áhar-ahar yâty aktúr apā́m̐ kíyâty ā́ prathamáḥ sárga âsâm || 1 || yó vṛitrā́ya sínam átrā́bharishyat prá tám̐ jánitrî vidúsha uvâca | pathó rádantîr ánu jósham asmai divé-dive dhúnayo yanty ártham || 2 || ûrdhvó hy ásthâd ádhy antárikshé 'dhâ vṛitrā́ya prá vadhám̐ jabhâra | míham̐ vásâna úpa hī́m ádudrot tigmā́yudho ajayac chátrum índraḥ || 3 || bṛíhaspate tápushā́çneva vidhya vṛíkadvaraso ásurasya vîrā́n | yáthâ jaghántha dhṛishatā́ purā́ cid evā́ jahi çátrum asmā́kam indra || 4 || áva kshipa divó áçmânam uccā́ yéna çátrum mandasânó nijū́rvâḥ | tokásya sâtaú tánayasya bhū́rer asmā́ñ ardhám̐ kriṇutâd indra gónâm || 5 || 12 ||

prá hí krátum̐ vṛihátho yám̐ vanuthó radhrásya stho yájamânasya codaú | índrâsomâ yuvám asmā́ñ avishṭam asmín bhayásthe kriṇutam u lokám || 6 || ná mâ taman ná çraman nótá tandran ná vocâma mā́ sunotéti sómam | yó me priṇā́d yó dádad yó nibódhâd yó mâ sunvántam úpa góbhir ā́yat || 7 || sárasvati tvám asmā́ñ aviḍḍhi marútvatî dhṛishatī́ jeshi çátrûn | tyám̐ cic chárdhantam̐ tavishîyámâ-

29, 5 yát. pitā́-iva. devâḥ. mâ ádhi. 6 adyá bhavata. devâḥ ni-júraḥ. — 30, 1 savitré índrâya ahi-ghné. ramante. kíyati. 2 átra ábharishyat. vidúshe. 3 hí. antárikshe ádha. hí îm. ajayat çátrum. 4 tápushâ áçnâ-iva. evá. 7 tamat. çramat ná utá tandrat. sunota íti. ā́ áyat. 8 cit çárdhantam,

ṇam índro hanti vṛishabháṃ çáṇḍikânâm || 8 || yó naḥ sánutya utá vâ jighatnúr abhikhyā́ya táṃ tigiténa vidhya | bṛíhaspata ā́yudhair jeshi çátrûn druhé rī́shantam pári dhehi râjan || 9 || asmā́kebhiḥ sátvabhiḥ çûra çū́rair vîryâ kṛidhi yā́ni te kártvâni | jyóg abhûvann ánudhûpitâso hatvī́ téshâm ā́ bharâ no vásûni || 10 || táṃ vaḥ çárdham mā́rutaṃ sumnayúr girópa bruve námasâ daívyaṃ jánam | yáthâ rayíṃ sárvavîraṃ náçâmahâ apatyasā́caṃ çrútyaṃ divé-dive || 11 || 13 ||

31 (222). jagatî. 7 trishṭubh.

Asmā́kam mitrâvaruṇâvataṃ rátham âdityaí rudraír vásubhiḥ sacâbhúvâ | prá yád váyo ná páptan vásmanas pári çravasyávo hṛíshîvanto vanarshádaḥ || 1 || ádha smâ na úd avatâ sajoshaso rátham devâso abhí vikshú vâjayúm | yád âçávaḥ pádyâbhis títrato rájaḥ pṛithivyā́ḥ sā́nau jáṅghananta pâṇíbhiḥ || 2 || utá syá na índro viçvácarshaṇir diváḥ çárdhena mā́rutena sukrátuḥ | ánu nú sthâty avṛikā́bhir ûtíbhî rátham mahé sanáye vā́jasâtaye || 3 || utá syá devó bhúvanasya sakshániṇis tváshṭâ gnā́bhiḥ sajóshâ jûjuvad rátham | íḷâ bhágo bṛihaddivótá ródasî pûshā́ púraṃdhir açvínâv ádhâ pátî || 4 || utá tyé devī́ subhágе mithûdṛíçoshā́sânáktâ jágatâm apîjúvâ | stushé yád vâm pṛithivi návyasâ vácaḥ sthâtúç ca váyas trivávyâ upastíre || 5 || utá vaḥ çáṅsam uçíjâm iva çmasy áhir budhnyò 'já ékapâd utá | tritá ṛibhukshā́ḥ savitā́ cáno dadhe 'pā́ṃ nápâd âçuhémâ dhiyā́ çámi || 6 || etā́ vo vaçmy údyatâ yajatrâ átakshann âyávo návyase

30, 9 bṛíhaspate. ríshantaṃ. 10 bhára. 11 girā́ úpa. náçâmahai. — 31, 1 mitrâvaruṇâ avatam. âdityaíḥ. vana-sádaḥ. 2 sma. avata. 3 ûtíbhiḥ. 4 sa-jóshâḥ. bṛihat-divā́ utá ródasî *iti*. ádha. 5 tyé *iti* devī́ *iti* subhágе *iti* mithu-dṛíçâ ushásânáktâ. api-júvâ.

sám | çravasyávo vā́jaṃ cakânā́ḥ sáptir ná ráthyo áha dhîtím açyâḥ || 7 || 14 ||

32 (223). jagatî. 6—8 anushṭubh.

Asyá me dyâvâpṛithivî ṛitâyató bhûtám avitrī́ vácasaḥ síshasataḥ | yáyor ā́yuḥ pratarám té idám purá úpastute vasûyúr vâm mahó dadhe || 1 || mā́ no gúhyâ rípa âyór áhan dabhan mā́ na âbhyó rîradho duchúnâbhyaḥ | mā́ no ví yauḥ sakhyā́ viddhí tásya naḥ sumnâyatā́ mánasâ tát tvemahe || 2 || áheḷatâ mánasâ çrushṭím ā́ vaha dúhânâṃ dhenúm pipyúshîm asaçcátam | pádyâbhir âçúṃ vácasâ ca vâjínaṃ tvā́ṃ hinomi puruhûta viçváhâ || 3 || râkā́m ahám suhávâṃ sushṭutī́ huve çṛiṇótu naḥ subhágâ bódhatu tmánâ | sîvyatv ápaḥ sûcyā́chidyamânayâ dádâtu vîrám çatádâyam ukthyàm || 4 || yā́s te râke sumatáyaḥ supéçaso yā́bhir dádâsi dâçúshe vásûni | tā́bhir no adyá sumánâ upā́gahi sahasraposháṃ subhage rárâṇâ || 5 || sínîvâli pṛíthushṭuke yā́ devā́nâm ási svásâ | jushásva havyám ā́hutam prajā́ṃ devi didiḍḍhi naḥ || 6 || yâ subâhúḥ svaṅguríḥ sushū́mâ bahusū́varî | tásyai viçpátnyai havíḥ sinîvâlyaí juhotana || 7 || yā́ guṅgū́r yā́ sinîvâlī́ yā́ râkā́ yā́ sárasvatî | indrâṇī́m ahva ûtáye varuṇânī́ṃ svastáye || 8 || 15 ||

Tṛitîyo 'nuvâkaḥ.

33 (224). trishṭubh.

Ā́ te pitar marutâṃ sumnám etu mā́ naḥ sū́ryasya saṃdṛíço yuyothâḥ | abhí no vîró árvati kshameta prá jâ-

---

32, 1 dyâvapṛithivî *iti.* avitrī́ *iti.* té *iti.* úpastute *iti.* 2 gúhyâḥ. tvâ îmahe. 4 sûcyā́ áchidyamânayâ. 5 upa-ā́gahi. 6 pṛíthu stuke. 7 su aṅguríḥ su-sū́mâ. 8 ahve.

yemahi rudra prajā́bhiḥ ‖ 1 ‖ tvā́dattebhî rudra çáṃtamebhiḥ çatáṃ hímâ açîya bheshajébhiḥ | vy àsmád dvésho vitaráṃ vy áṅho vy ámîvâç câtayasvâ víshûcîḥ ‖ 2 ‖ çréshṭho jâtásya rudra çriyā́si tavástamas tavásâṃ vajrabâho | párshi ṇaḥ pârám áñhasaḥ svastí víçvâ abhī́tî rápaso yuyodhi ‖ 3 ‖ mā́ tvâ rudra cukrudhâmâ námobhir mā́ dúshṭutî vrishabha mā́ sáhûtî | ún no vîrā́ñ arpaya bheshajébhir bhisháktamaṃ tvâ bhisháјâṃ çriṇomi ‖ 4 ‖ hávîmabhir hávate yó havírbhir áva stómebhî rudráṃ dishîya | ṛidûdáraḥ suhávo mā́ no asyaí babhrúḥ suçípro rîradhan manā́yai ‖ 5 ‖ 16 ‖

ún mâ mamanda vṛishabhó marútvân tvákshîyasâ váyasâ nā́dhamânam | ghṛíṇîva châyā́m arapā́ açîyā́ vivâseyaṃ rudrásya sumnám ‖ 6 ‖ kvà syá te rudra mṛiḷayā́kur hásto yó ásti bheshajó jálâshaḥ | apabhartā́ rápaso daívyasyâbhī́ nú mâ vṛishabha cakshamîthâḥ ‖ 7 ‖ prá babhráve vṛishabhā́ya çvitîçé mahó mahī́ṃ sushṭutím îrayâmi | namasyā́ kalmalîkínaṃ námobhir gṛiṇîmási tvesháṃ rudrásya nā́ma ‖ 8 ‖ sthirébhir áñgaiḥ pururū́pa ugró babhrúḥ çukrébhiḥ pipiçe híraṇyaiḥ | ī́çânâd asyá bhúvanasya bhū́rer ná vā́ u yoshad rudrā́d asuryàm ‖ 9 ‖ árhan bibharshi sā́yakâni dhánvā́rhan nishkáṃ yajatáṃ viçvárûpam | árhann idáṃ dayase víçvam ábhvaṃ ná vā́ ójîyo rudra tvád asti ‖ 10 ‖ 17 ‖

stuhí çrutáṃ gartasádaṃ yúvânam mṛigáṃ ná bhîmám upahatnúm ugrám | mṛiḷā́ jaritré rudra stávâno 'nyáṃ te asmán ní vapantu sénâḥ ‖ 11 ‖ kumâráç cit pitáraṃ ván-

---

33, 2 tvā́-dattebhiḥ. ví asmát. ví. câtayasva 3 çriyā́ asi. naḥ. abhí -itíḥ. 4 cukrudhâma. út. 5 stómebhiḥ. rîradhat. 6 út. ghṛíṇi-iva. açîya ā́. 7 daívyasya abhí. 8 namasyá. 9 vaí. 10 dhánva árhan. vaí. 11 mṛiḷá. asmát.

damânam práti nânâma rudropayántam | bhū́rer dâtā́ram sátpatim gṛiṇîshe stutás tvám bheshajā́ râsy asmé || 12 || yā́ vo bheshajā́ marutaḥ çúcîni yā́ çáṃtamâ vṛishaṇo yā́ mayobhú | yā́ni mánur ávṛiṇîtâ pitā́ nas tā́ çáṃ ca yóç ca rudrásya vaçmi || 13 || pári ṇo hetī́ rudrásya vṛijyâḥ pári tveshásya durmatír mahī́ gât | áva sthirā́ maghávadbhyas tanushva mī́ḍhvas tokā́ya tánayâya mṛiḷa || 14 || evā́ babhro vṛishabha cekitâna yáthâ deva ná hṛiṇîshé ná háṅsi | havanaçrún no rudrehá bodhi bṛihád v. v. s. || 15 || 18 ||

34 (225). jagatî. 15 trishṭubh.

Dhârâvarā́ marúto dhṛishṇvòjaso mṛigā́ ná bhîmā́s távishîbhir arcínaḥ | agnáyo ná çuçucânā́ ṛijîshíṇo bhṛímiṃ dhámanto ápa gā́ avṛiṇvata || 1 || dyā́vo ná stṛíbhiç citayanta khâdíno vy àbhríyâ ná dyutayanta vṛishṭáyaḥ | rudró yád vo maruto rukmavakshaso vṛíshā́jani pṛíçnyâḥ çukrá ū́dhani || 2 || ukshánte áçvā̂ñ átyā̂ñ ivâjíshu nadásya kárṇais turayanta âçúbhiḥ | híraṇyaçiprâ maruto dávidhvataḥ pṛikshám yâtha príshatîbhiḥ samanyavaḥ || 3 || pṛikshé tā́ víçvâ bhúvanâ vavakshire mitrā́ya vâ sádam ā́ jîrádânavaḥ | príshadaçvâso anavabhrárâdhaso ṛijipyā́so ná vayúneshu dhûrshádaḥ || 4 || índhanvabhir dhenúbhî rapçádûdhabhir adhvasmábhiḥ pathíbhir bhrâjadṛishṭayaḥ | ā́ haṅsā́so ná svásarâṇi gantana mádhor mádâya marutaḥ samanyavaḥ || 5 || 19 ||

ā́ no bráhmâṇi marutaḥ samanyavo narā́ṃ ná çáṅsaḥ sávanâni gantana | áçvâm iva pipyata dhenúm ū́dhani kártâ

33, 12 nanâma rudra upa-yántam. 13 ávṛiṇîta. 14 naḥ hetíḥ. 15 evá. havana-çrút. rudra ihá. — 34, 1 dhârâvarā́ḥ. dhṛishṇú-ojasaḥ mṛigā́ḥ. 2 ví abhríyâḥ. vṛíshâ ájani. çukré. 3 iva âjíshu. turayante. híraṇya-çiprā́ḥ. 5 dhenú-bhiḥ. 6 kárta.

dhíyaṃ jaritré vā̆japeçasam ‖ 6 ‖ táṃ no dâta maruto vâjínaṃ rátha âpânám bráhma citáyad divé-dive | íshaṃ stotṛíbhyo vṛijáneshu kâráve saním medhā̆m árishṭaṃ dushṭáraṃ sáhaḥ ‖ 7 ‖ yád yuñjáte marúto rukmávakshasó 'çvân rátheshu bhága ā̆ sudā̆navaḥ | dhenúr ná çíçve svásareshu pinvate jánâya râtáhavishe mahī̆m ísham ‖ 8 ‖ yó no maruto vṛikátâti mártyo ripúr dadhé vasavo rákshatâ risháḥ | vartáyata tápushâ cakríyâbhí tám áva rudrâ açáso hantanâ vádhaḥ ‖ 9 ‖ citráṃ tád vo maruto yā̆ma cekite pṛíçnyâ yád ū̆dhar ápy âpáyo duhúḥ | yád vâ nidé návamânasya rudriyâs tritáṃ járâya juratā̆m adâbhyâḥ ‖ 10 ‖ 20 ‖

tā̆n vo mahó marúta evayā̆vno víshṇor eshásya prabhṛithé havâmahe | híraṇyavarṇân kakuhā̆n yatásruco brahmaṇyántaḥ çáṅsyaṃ rā̆dha îmahe ‖ 11 ‖ té dáçagvâḥ prathamā̆ yajnám ûhire té no hinvantûsháso vyùshṭishu | ushā̆ ná râmī̆r aruṇaír áporṇute mahó jyótishâ çucatā̆ góarṇasâ ‖ 12 ‖ té kshoṇī̆bhir aruṇébhir nā̆ñjíbhî rudrā̆ ṛitásya sádaneshu vâvṛidhuḥ | niméghamânâ átyena pā̆jasâ suçcandráṃ várṇaṃ dadhire supéçasam ‖ 13 ‖ tā̆ñ iyânó máhi várûtham ûtáya úpa ghéd enā̆ námasâ gṛiṇîmasi | tritó ná yā̆n páñca hótṛîn abhíshṭaya âvavártad ávarâñ cakríyā̆vase ‖ 14 ‖ yáyâ radhrám pâráyathā̆ty áṅho yáyâ nidó muñcátha vanditā̆ram | arvā̆cî sā̆ maruto yā̆ va ûtír ó shú vâçréva sumatír jigâtu ‖ 15 ‖ 21 ‖

35 (226). trishṭubh.

Úpem asṛikshi vâjayúr vacasyā̆ṃ cáno dadhîta nâdyó

34, 7 ráthe. 8 rukmá-vakshasaḥ áçvân. bhágc. 9 rakshata. cakríyâ abhí. hantana vádhar *iti*. 10 pṛíçnyâḥ. 12 prathamā̆ḥ. hinvantu ushásaḥ. ushā̆ḥ. ápa ûrṇute. 13 ná añjí-bhiḥ. su-candrám. 14 ûtáye. gha íd. abhíshṭaye. cakríyâ ávase. 15 pâráyatha áti. *ó iti* sú vâçrā̆-iva. — 35, 1 úpa îm.

gíro me | apā́ṃ nápâd âçuhémâ kuvít sá supéçasas karati jóshishad dhí || 1 || imám̐ sv àsmai hṛidá ā́ sútashṭam mántraṃ vocema kuvíd asya védat | apā́ṃ nápâd asuryàsya mahnā́ víçvâny aryó bhúvanâ jajâna || 2 || sám anyā́ yanty úpa yanty anyā́ḥ samânám ûrváṃ nadyàḥ pṛiṇanti | tám û çúciṃ çúcayo dîdivā́ṅsam apā́ṃ nápâtam pári tasthur ā́paḥ || 3 || tám ásmerâ yuvatáyo yúvânam marmṛijyámânâḥ pári yanty ā́paḥ | sá çukrébhiḥ çíkvabhî revád asmé dîdā́yânidhmó ghṛitánirṇig apsú || 4 || asmaí tisró avyathyā́ya nā́rîr devā́ya devī́r didhishanty ánnam | kṛítâ ivópa hí prasarsré apsú sá pîyū́shaṃ dhayati pûrvasū́nâm || 5 || 22 ||

áçvasyā́tra jánimâsyá ca svàr druhó rishā́ḥ sampṛícaḥ pâhi sûrī́n | âmā́su pûrshú paró apramṛishyáṃ nā́râtayo ví naçan nā́nṛitâni || 6 || svá ā́ dáme sudúghâ yásya dhenúḥ svadhā́m pîpâya subhv ánnam atti | só apā́ṃ nápâd ûrjáyann apsv àntár vasudéyâya vidhaté ví bhâti || 7 || yó apsv ā́ çúcinâ daívyena ṛitā́vā́jasra urviyā́ vibhā́ti | vayā́ íd anyā́ bhúvanâny asya prá jâyante vîrúdhaç ca prajā́bhiḥ || 8 || apā́ṃ nápâd ā́ hy ásthâd upásthaṃ jihmā́nâm ûrdhvó vidyútaṃ vásânaḥ | tásya jyéshṭham mahimā́naṃ váhantîr híraṇyavarṇâḥ pári yanti yahvī́ḥ || 9 || híraṇyarûpaḥ sá híraṇyasaṃdrig apā́ṃ nápât séd u híraṇyavarṇaḥ | hiraṇyáyât pári yóner nishádyâ hiraṇyadā́ dadaty ánnam asmai || 10 || 23 ||

tád asyā́nîkam utá cā́ru nā́mâpîcyàṃ vardhate náptur

35, 1 hí. 2 sú asmai. 3 anyā́ḥ. ûṃ *iti*. 4 ásmerâḥ. çíkva-bhiḥ. dîdā́ya anidhmáḥ. 5 iva úpa. 6 áçvasya átra jánima asyá. ná árâtayaḥ. ná ánṛitâni. 7 své. su-bhú. ap-sú antáḥ. 8 daívyena ṛitá-vâ ájasraḥ. 9 hí. 10 sáḥ ít. ni-sádya hiraṇya-dā́ḥ. 11 asya ánîkam. nā́ma apîcyàm.

apā́m | yám indháte yuvatáyaḥ sám itthā́ híraṇyavarṇaṃ ghṛitám ánnam asya || 11 || asmaí bahûnā́m avamā́ya sákhye yajnaír vidhema námasâ havírbhiḥ | sáṃ sā́nu mā́rjmi dídhishâmi bílmair dádhâmy ánnaiḥ pári vanda ṛigbhíḥ || 12 || sá îṃ vṛíshâjanayat tā́su gárbhaṃ sá îṃ çíçur dhayati táṃ rihanti | só apā́ṃ nápâd ánabhimlâtavarṇo 'nyásyevehá tanvầ vivesha || 13 || asmín padé paramé tasthivā́ṅsam adhvasmábhir viçváhâ dîdivā́ṅsam | ā́po náptre ghṛitám ánnaṃ váhantîḥ svayám átkaiḥ pári dîyanti yahvī́ḥ || 14 || áyâṅsam agne sukshitíṃ jánâyā́yâṅsam u maghavádbhyaḥ suvṛiktím | víçvaṃ tád — || 15 || 24 ||

36 (227). jagatî.

Túbhyaṃ hinvânó vasishṭa gā́ apó 'dhukshant sîm ávibhir ádribhir náraḥ | píbendra svā́hâ práhutaṃ váshaṭkṛitaṃ hotrā́d ā́ sómam prathamó yá ī́çishe || 1 || yajnaíḥ sámmiçlâḥ príshatîbhir ṛishṭíbhir yā́mañ chubhrā́so añjíshu priyā́ utá | âsádyâ barhír bharatasya sûnavaḥ potrā́d ā́ sómam pibata divo naraḥ || 2 || améva naḥ suhavâ ā́ hí gántana ní barhíshi sadatanâ ránishṭana | áthâ mandasva jujushâṇó ándhasas tváshṭar devébhir jánibhiḥ sumádgaṇaḥ || 3 || ā́ vakshi devā́ñ ihá vipra yákshi coçán hotar ní shadâ yónishu trishú | práti vîhi prásthitaṃ somyám mádhu píbā́gnîdhrât táva bhâgásya tṛipṇuhi || 4 || eshá syá te tanvò nṛimṇavárdhanaḥ sáha ójaḥ pradívi bâhvór hitáḥ | túbhyaṃ sutó maghavan túbhyam ā́bhṛitas tvám asya brā́hmaṇâd ā́ tṛipát piba || 5 || jushéthâṃ yajnám bódhataṃ hávasya me

---

35, 12 vande. 13 anyásya-iva ihá. 15 jánâya áyâṅsam. víçvam etc. 214, 19. — 36, 1 ádhukshan. píba indra. 2 çubhrā́saḥ. â-sádya. 3 amā́-iva. sadatana. átha. 4 ca uçán. sada. píba ā́gnîdhrât.

sattó hótâ nivídaḥ pûrvyā̆ ánu | áchâ rā̆jânâ náma ety âvṛítam praçâstrā̆d ā̆ pibatam somyám mádhu || 6 || 25 ||

Saptamo 'dhyâyaḥ.

37 (228). jagatî.

Mándasva hotrā̆d ánu jósham ándhasó 'dhvaryavaḥ sá pûrṇā̆m vashṭy âsícam | tásmâ etám bharata tadvaçó dadír hotrā̆d sómam draviṇodaḥ píba ṛitúbhiḥ || 1 || yám u pū̆rvam áhuve tám idám huve séd u hávyo dadír yó nā̆ma pátyate | adhvaryúbhiḥ prásthitam somyám mádhu potrā̆t sómam d. p. ṛi. || 2 || médyantu te váhnayo yébhir ī̆yasé 'rishaṇyan vîḷayasvâ vanaspate | âyū̆yâ dhṛishṇo abhigū̆ryâ tvám neshṭrā̆t sómam — || 3 || ápâd dhotrā̆d utá potrā̆d amattotá neshṭrā̆d ajushata práyo hitám | turī̆yam pā̆tram ámṛiktam ámartyam draviṇodā̆ḥ pibatu draviṇodasáḥ || 4 || arvā̆ñcam adyá yayyàm nṛivā̆hanam rátham yuñjàthâm ihá vâm vimócanam | pṛiṅktám havī̆ṅshi mádhunā̆ hí kam gatám áthâ sómam pibatam vâjinîvasû || 5 || jóshy agne samídham jóshy ā̆hutim jóshi bráhma jányam jóshi sushṭutím | víçvebhir víçvā̆n ṛitúnâ vaso mahá uçán devā̆n uçatáḥ pâyayâ havíḥ || 6 || 1 ||

38 (229). trishṭubh.

Úd u shyá deváḥ savitā̆ savā̆ya çaçvattamám tádapâ váhnir asthât | nûnám devébhyo ví hí dhâti rátnam áthā̆bhajad vîtíhotram svastaú || 1 || víçvasya hí çrushṭáye devá ûrdhváḥ prá bâhávâ pṛithúpâṇiḥ sísarti | ā̆paç cid asya

36, 6 ácha. — 37, 1 ándhasaḥ ádhvaryavaḥ. tásmai. píba. 2 sáḥ ít. 3 ī̆yase árishaṇyan vîḷayasva. â-yū̆ya dhṛishṇo *iti* abhi-gū̆rya. 4 hotrā̆t. amatta utá. 5 átha. mádhunâ ā̆. 6 pâyaya. — 38, 1 syáḥ. tát-apâḥ. átha ā̆ abhajat.

vratá ā́ nímṛigrâ ayáṃ cid vā́to ramate párijman || 2 || âçúbhiç cid yā́n ví mucâti nûnám árîramad átamânaṃ cid étoḥ | ahyárshûṇâṃ cin ny àyâñ avishyā́m ánu vratáṃ savitúr móky ā́gât || 3 || púnaḥ sám avyad vítataṃ váyantî madhyā́ kartór ny àdhâc chákma dhī́raḥ | út saṃhā́yâsthâd vy ṛìtū́ñr adardhar arámatiḥ savitā́ devá ā́gât || 4 || nā́naúkâṅsi dúryo víçvam ā́yur ví tishṭhate prabhaváḥ çóko agnéḥ | jyéshṭham mâtā́ sûnáve bhâgám ā́dhâd ánv asya kétam ishitáṃ savitrā́ || 5 || 2 ||

samā́vavarti víshṭhito jigîshúr víçveshâṃ kā́maç cáratâm amā́bhût | çáçvâñ ápo víkṛitaṃ hitvy ā́gâd ánu vratáṃ savitúr daívyasya || 6 || tvayā́ hitám ápyam apsú bhâgáṃ dhánvā́nv ā́ mṛigayáso ví tasthuḥ | vánâni víbhyo nákir asya tā́ni vratā́ devásya savitúr minanti || 7 || yâdrâdhyàṃ váruṇo yónim ápyam ániçitaṃ nimíshi járbhurâṇaḥ | víçvo mârtâṇḍó vrajám ā́ paçúr gât sthaçó jánmâni savitā́ vy ā́kaḥ || 8 || ná yásyéndro váruṇo ná mitró vratám aryamā́ ná minánti rudráḥ | nā́râtayas tám idáṃ svastí huvé deváṃ savitā́raṃ námobhiḥ || 9 || bhágaṃ dhíyaṃ vâjáyantaḥ púraṃdhiṃ nárâçáṅso gnā́spátir no avyâḥ | âyé vâmásya saṃgathé rayîṇā́m priyā́ devásya savitúḥ syâma || 10 || asmábhyaṃ tád divó adbhyáḥ pṛithivyā́s tváyâ dattáṃ kā́myaṃ rā́dha ā́ gât | çáṃ yát stotṛíbhya âpáye bhávâty uruçáṅsâya savitar jaritré || 11 || 3 ||

39 (230). trishṭubh.

Grā́vâṇeva tád íd árthaṃ jarethe gṛídhreva vṛikshám

38, 2 vraté. 3 cit ní ayân. mókî ā́ agât. 4 ní adhât çákma. sam-hā́ya asthât ví ṛitū́n. ā́ agât. 5 nā́nâ ókâṅsi. ā́ adhât. 6 amā́ abhût. hitvī́ ā́ agât. 7 dhánva ánu. 8 yât-râdhyàm. ví ā́ akar *iti* akaḥ. 9 yásya índraḥ. ná árâtayaḥ. 10 gnā́ḥpátiḥ. â-ayé. priyā́ḥ. — 39, 1 grā́vâṇâ-iva. gṛídhrâ-iva.

nidhimántam ácha | brahmā́ṇeva vidátha ukthaçā́sâ dûtéva hávyâ jányâ purutrā́ || 1 || prâtaryā́vâṇâ rathyèva vîrā́jéva yamā́ váram ā́ sacethe | méne iva tanvā̂ çúmbhamâne dámpatîva kratuvídâ jáneshu || 2 || çṛíṅgeva naḥ prathamáṃ gantam arvā́k çaphā́v iva járbhurâṇâ tárobhiḥ | cakravâkéva práti vástor usrârvā́ñcâ yâtaṃ rathyèva çakrâ || 3 || nâvéva naḥ pârayataṃ yugéva nábhyeva na upadhī́va pradhī́va | çvā́neva no árishaṇyâ tanū́nâṃ khṛígaleva visrásaḥ pâtam asmā́n || 4 || vā́tevâjuryā́ nadyèva rîtír akshī́ iva cákshushā́ yâtam arvā́k | hástâv iva tanvè çámbhavishṭhâ pā́deva no nayataṃ vásyo ácha || 5 || 4 ||

óshṭhâv iva mádhv âsné vádantâ stánâv iva pipyataṃ jîváse naḥ | nā́seva nas tanvò rakshitā́râ kárṇâv iva suçrútâ bhûtam asmé || 6 || hásteva çaktím abhí saṃdadī́ naḥ kshā́meva naḥ sám ajataṃ rájâṅsi | imā́ gíro açvinâ yushmayántîḥ kshṇótreṇeva svádhitiṃ sáṃ çiçîtam || 7 || etā́ni vâm açvinâ várdhanâni bráhma stómaṃ gṛitsamadā́so akran | tā́ni narâ jujushâṇópa yâtam bṛihád — || 8 || 5 ||

40 (231). trishṭubh.

Sómâpûshaṇâ jánanâ rayîṇā́ṃ jánanâ divó jánanâ pṛithivyā́ḥ | jâtaú víçvasya bhúvanasya gopaú devā́ akṛiṇvann amṛitasya nā́bhim || 1 || imaú devaú jā́yamânau jushantemaú támâṅsi gûhatâm ájushṭâ | âbhyā́m índraḥ pakvám âmā́sv antáḥ somâpûshábhyâṃ janad usríyâsu || 2 || sómâ-

39, 1 brahmā́ṇâ-iva vidáthe uktha-çásâ dûtā́-iva. 2 rathyā̂-iv avîrā́ ajā́-iva. méne ivéti méne-iva çúmbhamâne iti dámpatî ivéti dámpatî-iva. 3 çṛíṅgâ-iva. cakravâkā́-iva. usrâ arvā́ñcâ. rathyā̂-iva. 4 nâvā́-iva. yugā́-iva nábhyâ-iva. upadhī́-ivéti upadhī́-iva pradhí-ivéti pradhī́-iva çvā́nâ-iva. khṛígalâ-iva. 5 vā́tâ-iva ajuryā́ nadyā̂-iva. akshī́-ivéty akshī́-iva. cákshushâ ā́. pā́dâ-iva. 6 nā́sâ-iva. 7 hástâ-iva. saṃdadī́ *iti*. kshā́ma-iva. imā́ḥ. kshṇótreṇa-iva. 8 jujushâṇā́ úpa. — 40, 2 jushanta imaú.

pûshaṇâ rájaso vimā́nam̧ saptácakram̧ rátham áviçvaminvam | vishûvṛ́tam mánasâ yujyámânam̧ tám̧ jinvatho vṛishaṇâ páñcaraçmim || 3 || divy ànyáḥ sádanam̧ cakra uccā́ pṛithivyā́m anyó ádhy antárikshe | tā́v asmábhyam purvā́ram purukshúm̧ râyás pósham̧ ví shyatâm̧ nā́bhim asmé || 4 || víçvâny anyó bhúvanâ jajā́na víçvam anyó abhicákshâṇa eti | sómâpûshaṇâv ávatam̧ dhíyam me yuvā́bhyâm̧ víçvâḥ pṛítanâ jayema || 5 || dhíyam pûshā́ jinvatu viçvaminvó rayím̧ sómo rayipátir dadhâtu | ávatu devy áditir anarvā́ bṛi° || 6 || 6 ||

41 (232). gâyatrí. 16. 17 anushṭubh. 18 bṛihatí.

Vā́yo yé te sahasríṇo ráthâsas tébhir ā́ gahi | niyútvânt sómapîtaye || 1 || niyútvân vâyav ā́ gahy ayám̧ çukró ayâmi te | gántâsi sunvató gṛihám || 2 || çukrásyâdyá gávâçira índravâyû niyútvataḥ | ā́ yâtam píbatam̧ narâ || 3 || ayám̧ vâm mitrâvaruṇâ sutáḥ sóma ṛitâvṛidhâ | máméd ihá çrutam̧ hávam || 4 || rā́jânâv ánabhidruhâ dhruvé sádasy uttamé | sahásrasthûṇa âsâte || 5 || 7 ||

tā́ samrā́jâ ghṛitā́sutî âdityā́ dā́nunas pátî | sácete ánavahvaram || 6 || gómad û shú nâsatyā́çvâvad yâtam açvinâ | vartī́ rudrâ nṛipā́yyam || 7 || ná yát páro nā́ntara âdadhárshad vṛishaṇvasû | duḥçáṅso mártyo ripúḥ || 8 || tā́ na ā́ voḷham açvinâ rayím piçáñgasam̧dṛiçam | dhíshṇyâ varivovídam || 9 || índro añgá mahád bhayám abhī́ shád ápa cucyavat | sá hí sthiró vícarshaṇiḥ || 10 || 8 ||

índraç ca mṛiḷáyâti no ná naḥ paççā́d aghám̧ naçat |

40, 3 vishu-vṛ́tam. 4 diví anyáḥ. cakre. syatâm. 5 pṛ́tanâḥ. 6 devī́. — 41, 2 vâyo *iti*. gántâ asi. 3 çukrásya adyá. 4 máma ít. 5 sahásra-sthûṇe. 6 tā́ — pátí vgl. 136, 1. 3. 7 úm̧ *iti* sú nâsatyâ áçva-vat. vartíḥ. 7 ná ántaraḥ. 10 abhí sát.

bhadrám bhavâti naḥ puráḥ || 11 || índra ā́çâbhyas pári sárvâbhyo ábhayaṃ karat | jétâ çátrûn vícarshaṇiḥ || 12 || víçve devâsa ā́ gata çṛiṇutā́ ma imáṃ hávam | édám barhír ní shîdata || 13 || tîvró vo mádhumāñ ayám çunáhotreshu matsaráḥ | etám pibata kā́myam || 14 || índrajyeshṭhâ — || 15 || 9 ||

ámbitame nádîtame dévitame sárasvati | apraçastā́ iva smasi práçastim amba nas kṛidhi || 16 || tvé víçvâ sarasvati çritā́yûṅshi devyā́m | çunáhotreshu matsva prajā́ṃ devi didiḍḍhi naḥ || 17 || imā́ bráhma sarasvati jushásva vâjinîvati | yā́ te mánma gṛitsamadā́ ṛitâvari priyā́ devéshu júhvati || 18 || prétâṃ yajnásya çambhúvâ yuvā́m íd ā́ vṛiṇîmahe | agníṃ ca havyavā́hanam || 19 || dyā́vâ naḥ pṛithivī́ imáṃ sidhrám adyá divispṛíçam | yajnáṃ devéshu yachatâm || 20 || ā́ vâm upástham adruhâ devā́ḥ sîdantu yajníyâḥ | ihā́dyá sómapîtaye || 21 || 10 ||

42 (233). trishṭubh.

Kánikradaj janúsham prabruvâṇá íyarti vā́cam aritéva nā́vam | sumañgálaç ca çakune bhávâsi mā́ tvâ kā́ cid abhibhā́ víçvyâ vidat || 1 || mā́ tvâ çyená úd vadhîn mā́ suparṇó mā́ tvâ vidad íshumân vîró ástâ | pítryâm ánu pradíçaṃ kánikradat sumañgálo bhadravâdī́ vadehá || 2 || áva kranda dakshiṇató gṛihā́ṇâṃ sumañgálo bhadravâdī́ çakunte | mā́ naḥ stená îçata mā́gháçaṅso bṛihád — || 3 || 11 ||

43 (234). 1. 3 jagatî. 2 atiçakvarî oder ashṭi.

Pradakshiṇíd abhí gṛiṇanti kârávo váyo vádanta ṛituthā́

41, 13 çṛiṇutá me. ā́ idám. 15 índrajyeshṭhâ etc. 23, 8. 17 çritā́ ā́yûṅshi. 19 prá itâm. 20 pṛithivī́ *iti*. 21 ihá adyá. — 42, 1 kánikradat. aritā́-iva. 2 vadhît. vada ihá. 3 mā́ aghá-çaṅsaḥ.

çakúntayaḥ | ubhé vā́cau vadati sâmagā́ iva gâyatrám̐ ca traíshṭubham̐ cā́nu râjati || 1 || udgâtéva çakune sā́ma gâyasi brahmaputrá iva sávaneshu çaṅsasi | vṛísheva vâjī́ çíçumatîr apī́tyâ sarváto naḥ çakune bhadrám ā́ vada viçváto naḥ çakune púṇyam ā́ vada || 2 || âvádaṅs tvám̐ çakune bhadrám ā́ vada tûshṇī́m ā́sînaḥ sumatím̐ cikiddhi naḥ | yád utpátan vádasi karkarír yathâ bṛihád — || 3 || 12 ||

Caturtho 'nuvâkaḥ.

DVITÎYAM MAṆḌALAM.

43, 1 ca ánu. 2 udgâtā́-iva. vṛíshâ-iva. api-ítya.

1 (285). trishṭubh.

Sómasya mâ tavásaṃ vakshy agne váhniṃ cakartha vidáthe yájadhyai | devā̆ñ áchâ dī́dyad yuñjé ádriṃ çamâyé agne tanvàṃ jushasva || 1 || prā̆ñcaṃ yajnáṃ cakṛima várdhatâṃ gī́ḥ samídbhir agníṃ námasâ duvasyan | diváḥ çaçâsur vidáthâ kavînā̆ṃ gṛítsâya cit taváse gâtúm îshuḥ || 2 || máyo dadhe médhiraḥ pûtádaksho diváḥ subándhur janúshâ pṛithivyā̆ḥ | ávindann u darçatám apsv àntár devā̆so agním apási svásṛîṇâm || 3 || ávardhayant subhágaṃ saptá yahvī́ḥ çvetáṃ jajnânám arushám mahitvā̆ | çíçuṃ ná jâtám abhy ârur áçvâ devā̆so agníṃ jániman vapushyan || 4 || çukrébhir áñgai rája âtatanvā̆n krátum punânáḥ kavíbhiḥ pavítraiḥ | çocír vásânaḥ páry ā̆yur apā̆ṃ çriyo mimîte bṛihatī́r ánûnâḥ || 5 || 13 ||

vavrā̆jâ sîm ánadatîr ádabdhâ divó yahvī́r ávasânâ ánagnâḥ | sánâ átra yuvatáyaḥ sáyonîr ékaṃ gárbhaṃ dadhire saptá vā̆ṇîḥ || 6 || stîrṇā̆ asya saṃháto viçvárûpâ ghṛitásya yónau sraváthe mádhûnâm | ásthur átra dhenávaḥ pínvamânâ mahī́ dasmásya mâtárâ samîcī́ || 7 || babhrâṇáḥ sûno sahaso vy àdyaud dádhânaḥ çukrā̆ rabhasā̆ vápûṅshi | çcó-

1, 1 ácha. çam-âyé. 3 ap-sú antáḥ. 4 abhí âruḥ áçvâḥ. 5 áñgaiḥ. 6 vavrā̆ja. ádabdhâḥ. 7 viçvá-rûpâḥ. pínvamânâḥ mahī́ *iti*. samîcī́ *iti*. 8 ví adyaut.

tanti dhā́râ mádhuno ghṛitásya vṛíshâ yátra vâvṛidhé kā́vyena ‖ 8 ‖ pitúç cid ū́dhar janúshâ viveda vy àsya dhā́râ asṛijad ví dhénâḥ | gúhâ cárantaṃ sákhibhiḥ çivébhir divó yahvī́bhir ná gúhâ babhûva ‖ 9 ‖ pitúç ca gárbhaṃ janitúç ca babhre pûrvī́r éko adhayat pī́pyânâḥ | vṛíshṇe sapátnî çúcaye sábandhû ubhé asmai manushyè ní pâhi ‖ 10 ‖ 14 ‖

uraú mahā́ñ anibâdhé vavardhā́po agníṃ yaçásaḥ sáṃ hí pûrvī́ḥ | ṛitásya yónâv açayad dámûnâ jâmînā́m agnír apási svásṛîṇâm ‖ 11 ‖ akró ná babhriḥ samithé mahī́nâṃ didṛikshéyaḥ sûnáve bhā́ṛijîkaḥ | úd usríyâ jánitâ yó jajā́nâpā́ṃ gárbho nṛítamo yahvó agníḥ ‖ 12 ‖ apā́ṃ gárbhaṃ darçatám óshadhînâṃ vánâ jajâna subhágâ vírûpam | devā́saç cin mánasâ sáṃ hí jagmúḥ pánishṭhaṃ jâtáṃ tavásaṃ duvasyan ‖ 13 ‖ bṛihánta íd bhânávo bhā́ṛijîkam agníṃ sacanta vidyúto ná çukrā́ḥ | gúheva vṛiddháṃ sádasi své antár apârá ûrvé amṛítaṃ dúhânâḥ ‖ 14 ‖ ī́ḷe ca tvâ yájamâno havírbhir ī́ḷe sakhitváṃ sumatíṃ níkâmaḥ | devaír ávo mimîhi sáṃ jaritré rákshâ ca no dámyebhir ánîkaiḥ ‖ 15 ‖ 15 ‖

upakshetā́ras táva supraṇîté 'gne víçvâni dhányâ dádhânâḥ | surétasâ çrávasâ túñjamânâ abhí shyâma pṛitanâyū́ñr ádevân ‖ 16 ‖ ā́ devā́nâm abhavaḥ ketúr agne mandró víçvâni kā́vyâni vidvā́n | práti mártā́ñ avâsayo dámûnâ ánu devā́n rathiró yâsi sā́dhan ‖ 17 ‖ ní duroṇé amṛíto mártyânâṃ rā́jâ sasâda vidáthâni sā́dhan | ghṛitápratîka urviyā́ vy àdyaud agnír víçvâni kā́vyâni vidvā́n ‖ 18 ‖ ā́ no gahi sakhyébhiḥ çivébhir mahā́n mahī́bhir ûtíbhiḥ saraṇyán | asmé

1, 8 dhā́râḥ. 9 ví asya. 10 sapátnî *iti* sábandhû-ubhé *iti*. manushyè *iti*. 11 vavardha ā́paḥ. dámûnâḥ. 12 usríyâḥ. jajā́na apā́m. 13 cit. 14 gúhâ-iva. apâré. 15 ráksha. 16 su-praṇîte ágne. syâma. 18 ví adyaut

rayím bahulám̃ sám̃tarutram̃ suvā́cam bhâgám̃ yaçásam̃ kṛidhî naḥ ‖ 19 ‖ etā́ te agne jánimâ sánâni prá pûrvyā́ya nū́tanâni vocam | mahā́nti vṛ́ishṇe sávanâ kṛitémā́ jánmañ-janman níhito jâtávedâḥ ‖ 20 ‖ jánmañ-janman níhito jâtávedâ viçvā́mitrebhir idhyate ájasraḥ | tásya vayám̃ sumataú yajníyasyā́pi bhadré saumanasé syâma ‖ 21 ‖ imám̃ yajnám̃ sahasâvan tvám̃ no devatrā́ dhehi sukrato rárâṇaḥ | prá yañsi hotar bṛihatī́r ísho nó 'gne máhi dráviṇam ā́ yajasva ‖ 22 ‖ íḷâm agne purudáñsam̃ saním̃ góḥ çaçvattamám̃ hávamânâya sâdha | syā́n naḥ sûnús tánayo vijā́vā́gne sā́ te sumatír bhûtv asmé ‖ 23 ‖ 16 ‖

2 (236). jagatî.

Vaiçvânarā́ya dhishánâm ṛitâvṛídhe ghṛitám̃ ná pûtám agnáye janâmasi | dvitā́ hótâram mánushaç ca vâgháto dhiyā́ rátham̃ ná kúliçaḥ sám ṛiṇvati ‖ 1 ‖ sá rocayaj janúshâ ródasî ubhé sá mâtrór abhavat putrá ī́ḍyaḥ | havyavā́ḷ agnír ajáraç cánohito dûḷábho viçā́m átithir vibhā́vasuḥ ‖ 2 ‖ krátvâ dákshasya tárusho vídharmaṇi devā́so agním̃ janayanta cíttibhiḥ | rurucânám bhânúnâ jyótishâ mahā́m átyam̃ ná vā́jam̃ sanishyánn úpa bruve ‖ 3 ‖ ā́ mandrásya sanishyánto váreṇyam̃ vṛiṇîmáhe áhrayam̃ vā́jam ṛigmíyam | râtím bhṛigûṇâm uçíjam̃ kavíkratum agním̃ rā́jantam̃ divyéna çocíshâ ‖ 4 ‖ agním̃ sumnā́ya dadhire puró jánâ vā́jaçravasam ihá vṛiktábarhishaḥ | yatásrucaḥ surúcam̃ viçvádevyam̃ rudrám̃ yajnā́nâm̃ sā́dhadishṭim apásâm ‖ 5 ‖ 17 ‖

1, 19 kṛidhi. 20 jánima. kṛitā́ imā́. 21 jâtá-vedâḥ. yajníyasya ápi. 22 naḥ ágne. 23 syā́t. vijā́-vâ ágne. — 2, 2 rócayat. ródasi *iti* ubhé *iti* 5 jánâḥ. sā́dhat-ishṭim.

pā́vakaçoce táva hí ksháyam pári hótar yajnéshu vṛiktábarhisho náraḥ | ágne dúva ichámânâsa ā́pyam úpâsate drávinaṃ dhehi tébhyaḥ || 6 || ā́ ródasî apṛiṇad ā́ svàr mahā́j jâtáṃ yád enam apáso ádhârayan | só adhvarā́ya pári ṇîyate kavír átyo ná vā́jasâtaye cánohitaḥ || 7 || namasyáta havyádâtiṃ svadhvaráṃ duvasyáta dámyaṃ jâtávedasam | rathī́r ṛitásya bṛiható vícarshaṇir agnír devā́nâm abhavat puróhitaḥ || 8 || tisró yahvásya samídhaḥ párijmano 'gnér apunann uçíjo ámṛityavaḥ | tā́sâm ékâm ádadhur mártye bhújam u lokám u dvé úpa jâmím îyatuḥ || 9 || viçā́ṃ kavíṃ viçpátim mā́nushîr íshaḥ sáṃ sîm akṛiṇvant svádhitiṃ ná téjase | sá udváto niváto yâti vévishat sá gárbham eshú bhúvaneshu dîdharat || 10 || 18 ||

sá jinvate jaṭháreshu prajajnivā́n vṛíshâ citréshu nā́nadan ná siṅháḥ | vaiçvânaráḥ pṛithupā́jâ ámartyo vásu rátnâ dáyamâno ví dâçúshe || 11 || vaiçvânaráḥ pratnáthâ nā́kam ā́ruhad divás pṛishṭhám bhándamânaḥ sumánmabhiḥ | sá pûrvavā́j janáyañ jantáve dhánaṃ samânám ájmam páry eti jā́gṛiviḥ || 12 || ṛitā́vânaṃ yajníyaṃ vípram ukthyàm ā́ yáṃ dadhé mâtaríçvâ diví ksháyam | táṃ citráyâmaṃ hárikeçam îmahe sudîtím agníṃ suvitā́ya návyase || 13 || çúciṃ ná yā́mann ishiráṃ svardṛíçaṃ ketúṃ divó rocanasthā́m usharbúdham | agním mûrdhā́naṃ divó ápratishkutaṃ tám îmahe námasâ vâjínam bṛihát || 14 || mandráṃ hótâraṃ çúcim ádvayâvinaṃ dámûnasam ukthyàṃ viçvácarshaṇim | ráthaṃ ná citráṃ vápushâya darçatám mánurhitaṃ sádam íd râyá îmahe || 15 || 19 ||

2, 6 úpa âsate. 7 ródasî *iti.* mahát. 9 dvé *iti.* 11 nā́nadat. 12 ā́ aruhat. pûrva-vát.

3 (237). jagatî.

Vaiçvânarā́ya pṛithupā́jase vípo rátnâ vidhanta dharúṇeshu gā́tave | agnír hí devā́ñ amṛíto duvasyáty áthâ dhármâṇi sanátâ ná dûdushat || 1 || antár dûtó ródasî dasmá îyate hótâ níshatto mánushaḥ puróhitaḥ | ksháyam bṛihántam pári bhûshati dyúbhir devébhir agnír ishitó dhiyā́vasuḥ || 2 || ketúṃ yajnā́nâṃ vidáthasya sā́dhanaṃ víprâso agním mahayanta cíttibhiḥ | ápâṅsi yásminn ádhi saṃdadhúr gíras tásmint sumnā́ni yájamâna ā́ cake || 3 || pitā́ yajnā́nâm ásuro vipaçcítâṃ vimā́nam agnír vayúnaṃ ca vâghátâm | ā́ viveça ródasî bhū́rivarpasâ purupriyó bhandate dhā́mabhiḥ kavíḥ || 4 || candrám agníṃ candráratham hárivrataṃ vaiçvânarám apsushádaṃ svarvídam | vigâháṃ tū́rṇiṃ távishîbhir ā́vṛitam bhū́rṇiṃ devā́sa ihá suçríyaṃ dadhuḥ || 5 || 20 ||

agnír devébhir mánushaç ca jantúbhis tanvânó yajnám purupéçasaṃ dhiyā́ | rathī́r antár îyate sā́dhadishṭibhir jîró dámûnâ abhiçasticā́tanaḥ || 6 || ágne járasva svapatyá ā́yuny ûrjā́ pinvasva sám ísho didîhi naḥ | váyâṅsi jinva bṛihatáç ca jâgṛiva uçíg devā́nâm ási sukrátur vipā́m || 7 || viçpátiṃ yahvám átithiṃ náraḥ sádâ yantā́raṃ dhînā́m uçíjaṃ ca vâghátâm | adhvarā́ṇâṃ cétanaṃ jâtávedasam prá çaṅsanti námasâ jûtíbhir vṛidhé || 8 || vibhā́vâ deváḥ suráṇaḥ pári kshitī́r agnír babhûva çávasâ sumádrathaḥ | tásya vratā́ni bhûriposhíṇo vayám úpa bhûshema dáma ā́ suvṛiktíbhiḥ || 9 || vaiçvânara táva dhā́mâny ā́ cake yébhiḥ svarvíd ábhavo vicakshaṇa | jâtá ā́pṛiṇo bhúvanâni ródasî ágne tā́ víçvâ paribhū́r asi tmánâ || 10 || vaiçvânarásya daṅsánâbhyo

3, 1 átha. 2 dhiyā́-vasuḥ. 5 apsu-sádam. 7 su-apatyé. jâgṛive. 9 dáme. 10 ā́ apṛiṇaḥ. ródasî *iti*.

bṛihád áriṇâd ékaḥ svapasyáyâ kavíḥ | ubhā́ pitárâ mahá-yann ajâyatâgnír dyā́vâpṛithivī́ bhū́riretasâ || 11 || 21 ||

4 (238). trishṭubh.

Samít-samit sumánâ bodhy asmé çucā́-çucâ sumatíṃ râsi vásvaḥ | ā́ deva devā́n yajáthâya vakshi sákhâ sákhînt sumánâ yakshy agne || 1 || yáṃ devā́sas trír áhann âyájante divé-dive váruṇo mitró agníḥ | sémáṃ yajnám mádhumantaṃ kṛidhî nas tánûnapâd ghṛitáyoniṃ vidhántam || 2 || prá dī́dhitir viçvávârâ jigâti hótâram iḷáḥ prathamáṃ yája-dhyai | áchâ námobhir vṛishabháṃ vandádhyai sá devā́n yakshad ishitó yájîyân || 3 || ûrdhvó vâṃ gâtúr adhvaré akâry ûrdhvā́ çocī́ṅshi prásthitâ rájâṅsi | divó vâ nā́bhâ ny àsâdi hótâ stṛiṇîmáhi devávyacâ ví barhíḥ || 4 || saptá ho-trā́ṇi mánasâ vṛiṇânā́ ínvanto víçvam práti yann ṛiténa | nṛipéçaso vidátheshu prá jâtā́ abhī́máṃ yajnáṃ ví caranta pûrvī́ḥ || 5 || 22 ||

ā́ bhándamâne ushásâ úpâke utá smayete tanvā̂ vírûpe | yáthâ no mitró váruṇo jújoshad índro marútvā̂n utá vâ máhobhiḥ || 6 || daívyâ hótârâ prathamā́ ny ṛiñje saptá pṛi-kshā́saḥ svadháyâ madanti | ṛitáṃ çáṅsanta ṛitám ít tá âhur ánu vratáṃ vratapā́ dī́dhyânâḥ || 7 || ā́ bhā́ratî bhā́ra-tîbhiḥ sajóshâ íḷâ devaír manushyèbhir agníḥ | sárasvatî sârasvatébhir arvā́k tisró devī́r barhír édáṃ sadantu || 8 || tán nas turī́pam ádha poshayitnú déva tvashṭar ví rarâṇáḥ syasva | yáto vîráḥ karmaṇyàḥ sudáksho yuktágrâvâ jā́yate devákâmaḥ || 9 || vánaspaté 'va sṛijópa devā́n agnír havíḥ

3, 11 ajâyata agníḥ. — 4, 1 su-mánâḥ. 2 sáḥ imám. kṛidhi. 3 ácha. 4 ní asâdi. devá-vyacâḥ. 5 abhí imám. 6 bhándamâne *iti* úpâke *iti* vírûpe *iti*. 7 ní ṛiñje. té. vrata-pā́ḥ. 8 ā́ idám. 9 tát. 10 vánaspate áva sṛija úpa.

çamitā́ sûdayâti | séd u hótâ satyátaro yajâti yáthâ devā́nâṃ jánimâni véda || 10 || ā́ yâhy agne samidhânó arvā́ñ índreṇa devaíḥ sarátham turébhiḥ | barhír na âstâm áditiḥ suputrā́ svā́hâ devā́ amṛ́itâ mâdayantâm || 11 || 23 ||

5 (289). trishṭubh.

Práty agnír ushásaç cékitânó 'bodhi vípraḥ padavī́ḥ kavînā́m | pṛithupā́jâ devayádbhiḥ sámiddhó 'pa dvā́râ támaso váhnir âvaḥ || 1 || préd v agnír vâvṛidhe stómebhir gîrbhíḥ stotṛîṇā́ṃ namasyà ukthaíḥ | pûrvī́r ṛitásya saṃdṛíçaç cakânáḥ sáṃ dûtó adyaud usháso viroké || 2 || ádhâyy agnír mā́nushîshu vikshv àpā́ṃ gárbho mitrá ṛiténa sā́dhan | ā́ haryató yajatáḥ sā́nv asthâd ábhûd u vípro hávyo matînā́m || 3 || mitró agnír bhavati yát sámiddho mitró hótâ váruṇo jâtávedâḥ | mitró adhvaryúr ishiró dámûnâ mitráḥ síndhûnâm utá párvatânâm || 4 || pā́ti priyáṃ ripó ágram padáṃ véḥ pā́ti yahváç cáraṇaṃ sū́ryasya | pā́ti nā́bhâ saptáçîrshâṇam agníḥ pā́ti devā́nâm upamā́dam ṛishváḥ || 5 || 24 ||

ṛibhúç cakra ī́ḍyaṃ cā́ru nā́ma víçvâni devó vayúnâni vidvā́n | sasásya cárma ghṛitávat padáṃ vés tád íd agnī́ rakshaty áprayuchan || 6 || ā́ yónim agnír ghṛitávantam asthât pṛithúpragâṇam uçántam uçânáḥ | dī́dyânaḥ çúcir ṛishváḥ pâvakáḥ púnaḥ-punar mâtárâ návyasî kaḥ || 7 || sadyó jâtá óshadhîbhir vavakshe yádî várdhanti prasvò ghṛiténa | ā́pa iva pravátâ çúmbhamânâ urushyád agníḥ pitrór upásthe || 8 || úd u shṭutáḥ samídhâ yahvó adyaud várshman

4, 10 sáḥ ít. 11 amṛ́itâḥ. 8—11 kehren in h. 517 wieder. — 5, 1 cékitânaḥ ábodhi. pṛithu-pā́jâḥ. sám-iddhaḥ ápa. âvar *ity* âvaḥ. 2 prá ít ûṃ *iti.* 3 vikshú apā́m. 4 dámûnâḥ. 6 cakre. agníḥ. 7 návyasi *iti* kar *iti* kaḥ. 8 yádi. 9 stutáḥ.

divó ádhi nā́bhâ pṛithivyā́ḥ | mitró agnír ī́ḍyo mâtaríçvâ dûtó vakshad yajáthâya devā́n || 9 || úd astambhît samídhâ nā́kam ṛishvò 'gnír bhávann uttamó rocanā́nâm | yádî bhṛígubhyaḥ pári mâtaríçvâ gúhâ sántaṃ havyavā́haṃ samîdhé || 10 || íḷâm agne — || 11 || 25 ||

6 (240). trishṭubh.

Prá kâravo mananā́ vacyámânâ devadrī́cîṃ nayata devayántaḥ | dakshiṇâvā́ḍ vâjínî prā́cy eti havír bháranty agnáye ghṛitā́cî || 1 || ā́ ródasî apṛiṇâ jā́yamâna utá prá rikthâ ádha nú prayajyo | diváç cid agne mahinā́ pṛithivyā́ vacyántâṃ te váhnayaḥ saptájihvâḥ || 2 || dyaúç ca tvâ pṛithivī́ yajníyâso ní hótâraṃ sâdayante dámâya | yádî víço mā́nushîr devayántîḥ práyasvatîr ī́ḷate çukrám arcíḥ || 3 || mahā́nt sadhásthe dhruvá ā́ níshatto 'ntár dyā́vâ mā́hine háryamânaḥ | ā́skre sapátnî ajáre ámṛikte sabardúghe urugâyásya dhenū́ || 4 || vratā́ te agne maható mahā́ni táva krátvâ ródasî ā́ tatantha | tváṃ dûtó abhavo jā́yamânas tváṃ netā́ vṛishabha carshaṇînā́m || 5 || 26 ||

ṛitásya vâ keçínâ yogyā́bhir ghṛitasnúvâ róhitâ dhurí dhishva | áthā́ vaha devā́n deva víçvânt svadhvarā́ kṛiṇuhi jâtavedaḥ || 6 || diváç cid ā́ te rucayanta rokā́ ushó vibhâtī́r ánu bhâsi pûrvī́ḥ | apó yád agna uçádhag váneshu hótur mandrásya panáyanta devā́ḥ || 7 || uraú vâ yé antárikshe mádanti divó vâ yé rocané sánti devā́ḥ | ū́mâ vâ yé suhávâso yájatrâ âyemiré rathyò agne áçvâḥ || 8 || aíbhir agne sarátham yâhy arvā́ṅ nânârathám vâ vibhávo hy

5, 10 ṛishváḥ agníḥ. yádi. — 6, 1 vacyámâṇâḥ. prā́cî. bhárantî. 2 ródasi *iti* apṛiṇâḥ. pṛithivyā́ḥ. 3 yádi. 4 dhruvé. mā́hine *iti* ā́skre *iti* sa-pátnî *iti* ajáre *iti* ámṛikte *iti* sabar-dúghe *iti*. dhenū́ *iti*. 5 ródasî *iti*. 6 átha ā́. 7 agne. 8 ū́mâḥ. 9 ā́ ebhiḥ. hí.

áçvâḥ | pátnîvatas triñçátam trī́ñç ca devā́n anushvadhám ā́ vaha mâdáyasva || 9 || sá hótâ yásya ródasî cid urvī́ yajnám-yajnam abhí vṛidhé gṛiṇîtáḥ | prā́cî adhvaréva tasthatuḥ suméke ṛitā́varî ṛitájâtasya satyé || 10 || íḷâm agne — || 11 || 27 ||

Ashṭamo 'dhyâyaḥ.

DVITÎYO 'SHṬAKAḤ.

7 (241). trishṭubh.

Prá yá ârúḥ çitipṛishṭhásya dhâsér ā́ mâtárâ viviçuḥ saptá vā́ṇîḥ | parikshítâ pitárâ sám carete prá sarsrâte dîrghám ā́yuḥ prayákshe || 1 || divákshaso dhenávo vṛíshṇo áçvâ devī́r ā́ tasthau mádhumad váhantîḥ | ṛitásya tvâ sádasi kshemayántam páry ékâ carati vartaním gaúḥ || 2 || ā́ sîm arohat suyámâ bhávantîḥ pátiç cikitvā́n rayivíd rayîṇā́m | prá nī́lapṛishṭho atasásya dhâsés tā́ avâsayat purudhápratîkaḥ || 3 || máhi tvâshṭrám ûrjáyantîr ajuryám stabhûyámânam vaháto vahanti | vy áñgebhir didyutânáḥ sadhástha ékâm iva ródasî ā́ viveça || 4 || jânánti vṛíshṇo arushásya çévam utá bradhnásya çā́sane raṇanti | divorúcaḥ surúco rócamânâ íḷâ yéshâm gáṇyâ mā́hinâ gī́ḥ || 5 || 1 ||

utó pitṛíbhyâm pravídā́nu ghósham mahó mahádbhyâm anayanta çûshám | ukshā́ ha yátra pári dhā́nam aktór ánu svám dhā́ma jaritúr vavákshа || 6 || adhvaryúbhiḥ pañcá-

---

6, 10 ródasî-urvī́-prā́cî-suméke-ṛitávarî-satyé *iti.* adhvarā́-iva. — 7, 1 yé. 2 áçvâḥ. 3 su-yámâḥ. 4 ví. sadhá-sthe. ródasî *iti.* 6 utó *iti.* pra-vídâ ánu.

bhiḥ saptá víprâḥ priyáṃ rakshante níhitam padáṃ véḥ | prā̃ñco madanty ukshá̄ṇo ajuryā̃ devā̃ devā̃nâm ánu hí vratā̃ guḥ || 7 || daívyâ hótârâ prathamā̃ — || 8 || vṛishâyánte mahé átyâya pûrvī̃r vṛíshṇe citrā̃ya raçmáyaḥ suyâmā̃ḥ | déva hotar mandrátaraç cikitvā̃n mahó devā̃n ródasî éhá vakshi || 9 || pṛikshápraya jo dravinaḥ suvā̃caḥ suketáva usháso revád ûshuḥ | utó cid agne mahinā̃ pṛithivyā̃ḥ kṛitáṃ cid énaḥ sám mahé daçasya || 10 || íḷâm agne — || 11 || 2 ||

8 (242). trishṭubh. 3. 7 anushṭubh.

Añjánti tvā̃m adhvaré devayánto vánaspate mádhunâ daívyena | yád ûrdhvás tíshṭhâ drávinehá dhattâd yád vâ ksháyo mâtúr asyā̃ upásthe || 1 || sámiddhasya çráyamâṇaḥ purástâd bráhma vanvânó ajáraṃ suvī̃ram | âré asmád ámatim bā̃dhamâna úc chrayasva mahaté saúbhagâya || 2 || úc chrayasva vanaspate várshman pṛithivyā̃ ádhi | súmitî mîyámâno várco dhâ yajnávâhase || 3 || yúvâ suvā̃sâḥ párivîta ā̃gât sá u çréyân bhavati jā̃yamânaḥ | táṃ dhī̃râsaḥ kaváya ún nayanti svâdhyò mánasâ devayántaḥ || 4 || jâtó jâyate sudinatvé áhnâṃ samaryá ā̃ vidáthe várdhamânaḥ | punánti dhī̃râ apáso manîshā̃ devayā̃ vípra úd iyarti vā̃cam || 5 || 3 ||

yā̃n vo náro devayánto nimimyúr vánaspate svádhitir vâ tatáksha | té devā̃saḥ sváravas tasthivā̃ṅsaḥ prajā̃vad asmé didhishantu rátnam || 6 || yé vṛiknā̃so ádhi kshámi nímitâso yatásrucaḥ | té no vyantu vā̃ryaṃ devatrā̃ kshe-

7, 7 ajuryā̃ḥ devā̃ḥ. 8 s. 238, 7. 9 ródasî *iti* ā̃ ihá. 10 utó *iti*. — 8, 1 tíshṭhâḥ drávinâ ihá. 2 út çrayasva. 3 dhâḥ. 4 ā̃ agât. út. 5 sa-maryé. deva-yā̃ḥ.

trasā́dhasaḥ ‖ 7 ‖ âdityā́ rudrā́ vásavaḥ sunîthā́ dyā́vâkshā́mâ prithivī́ antáriksham | sajóshaso yajnám avantu devā́ ûrdhvám krinvantv adhvarásya ketúm ‖ 8 ‖ haṅsā́ iva çreniçó yátânâḥ çukrā́ vásânâḥ sváravo na ā́guḥ | unnîyámânâḥ kavíbhiḥ purástâd devā́ devā́nâm ápi yanti pā́thaḥ ‖ 9 ‖ çríṅgâṇîvéc chriṅgíṇâm sám dadriçre cashā́lavantaḥ sváravaḥ prithivyā́m | vâghádbhir vâ vihavé çróshamâṇâ asmā́ñ avantu pritanā́jyeshu ‖ 10 ‖ vánaspate çatávalço ví roha sahásravalçâ ví vayám ruhema | yám tvā́m ayám svádhitis téjamânaḥ praṇinā́ya mahaté saúbhagâya ‖ 11 ‖ 4 ‖

9 (243). brihatî. 9 trishṭubh.

Sákhâyas tvâ vavrimahe devám mártâsa ûtáye | apā́m nápâtam subhágam sudī́ditim suprátûrtim anehásam ‖ 1 ‖ kā́yamâno vanā́ tvám yán mâtrī́r ájagann apáḥ | ná tát te agne pramríshe nivártanam yád dûré sánn ihā́bhavaḥ ‖ 2 ‖ áti trishṭám vavakshithā́thaivá sumánâ asi | prá-prânyé yánti páry anyá âsate yéshâm sakhyé ási çritáḥ ‖ 3 ‖ îyivā́ṅsam áti srídhaḥ çáçvatîr áti saççátaḥ | ánv îm avindan niciráso adrúho apsú siṅhám iva çritám ‖ 4 ‖ sasrivā́ṅsam iva tmánâgním itthā́ tiróhitam | aínam nayan mâtaríçvâ parâváto devébhyo mathitám pári ‖ 5 ‖ 5 ‖

tám tvâ mártâ agribhṇata devébhyo havyavâhana | víçvân yád yajnā́ñ abhipā́si mânusha táva krátvâ yavishṭhya ‖ 6 ‖ tád bhadrám táva daṅsánâ pā́kâya cic chadayati | tvā́m yád agne paçávaḥ samā́sate sámiddham apiçarvaré ‖ 7 ‖ ā́ juhotâ svadhvarám çîrám pâvakáçocisham |

8, 8 âdityā́ḥ rudrā́ḥ. su-nîthā́ḥ. prithivī́. 9 ā́ aguḥ. ut-nîyámânâḥ. devā́ḥ. 10 çríṅgâṇi-iva ít çriṅgíṇâm. 11 sahásra-valçâḥ. — 9, 2 yát. ihá ábhavaḥ. 3 vavakshitha átha evá. prá-pra anyé. anyé. 5 tmánâ agním. ā́ enam nayat. 7 cit. 8 juhota.

âçúṃ dûtám ajirám pratnám ī́ḍyaṃ çrushṭī́ deváṃ saparyata ‖ 8 ‖ trī́ṇi çatā́ trī́ sahásrâṇy agníṃ triṅçác ca devā́ náva câsaparyan | aúkshan ghṛitaír ástṛiṇan barhír asmâ ā́d íd dhótâraṃ ny àsâdayanta ‖ 9 ‖ 6 ‖

10 (244). ushṇih.

Tvā́m agne manîshíṇaḥ samrā́jaṃ carshaṇînā́m | devám mártâsa indhate sám adhvaré ‖ 1 ‖ tvā́ṃ yajnéshv ṛitvíjam ágne hótâram îḷate | gopā́ ṛitásya dîdihi své dáme ‖ 2 ‖ sá ghâ yás te dádâçati samídhâ jâtávedase | só agne dhatte suvī́ryaṃ sá pushyati ‖ 3 ‖ sá ketúr adhvarâṇā́m agnír devébhir ā́ gamat | añjânáḥ saptá hótṛibhir havíshmate ‖ 4 ‖ prá hótre pûrvyáṃ váco 'gnáye bharatâ bṛihát | vipā́ṃ jyótîṅshi bíbhrate ná vedháse ‖ 5 ‖ 7 ‖

agníṃ vardhantu no gíro yáto jā́yata ukthyàḥ | mahé vā́jâya dráviṇâya darçatáḥ ‖ 6 ‖ ágne yájishṭho adhvaré devā́n devayaté yaja | hótâ mandró ví râjasy áti srídhaḥ ‖ 7 ‖ sá naḥ pâvaka dîdihi dyumád asmé suvī́ryam | bhávâ stotṛíbhyo ántamaḥ svastáye ‖ 8 ‖ táṃ tvâ víprâ vipanyávo jâgṛivā́ṅsaḥ sám indhate | havyavā́ham ámartyaṃ sahovṛídham ‖ 9 ‖ 8 ‖

11 (245). gâyatrî.

Agnír hótâ puróhito 'dhvarásya vícarshaṇiḥ | sá veda yajnám ânushák ‖ 1 ‖ sá havyavā́ḷ ámartya uçíg dûtáç cánohitaḥ | agnír dhiyā́ sám ṛiṇvati ‖ 2 ‖ agnír dhiyā́ sá cetati ketúr yajnásya pûrvyáḥ | ártham hy àsya taráṇi ‖ 3 ‖

9, 9 triṅçát. devā́ḥ. ca asarpayan. asmai. hótâram ní asâdayanta. — 10, 3 gha. 5 bharata. 6 jā́yate. 8 bháva. 9 víprâḥ. — 11, 3 hí asya.

agním sûnúm sánaçrutam sáhaso jâtávedasam | váhnim devā́ akriṇvata || 4 || ádâbhyaḥ puraetā́ viçā́m agnír mā́nushîṇâm | tū́rṇî ráthaḥ sádâ návaḥ || 5 || 9 ||

sâhvā́n víçvâ abhiyújaḥ krátur devā́nâm ámriktaḥ | agnís tuvíçravastamaḥ || 6 || abhí práyâṅsi vā́hasâ dâçvā́ñ açnoti mártyaḥ | ksháyam pâvakáçocishaḥ || 7 || pári víçvâni súdhitâgnér açyâma mánmabhiḥ | víprâso jâtávedasaḥ || 8 || ágne víçvâni vā́ryâ vā́jeshu sanishâmahe | tvé devā́sa érire || 9 || 10 ||

12 (246). gâyatrî.

Índrâgnî ā́ gatam sutám gîrbhír nábho váreṇyam | asyá pâtam dhiyéshitā́ || 1 || índrâgnî jaritúḥ sácâ yajnó jigâti cétanaḥ | ayā́ pâtam imám sutám || 2 || índram agním kavichádâ yajnásya jûtyā́ vriṇe | tā́ sómasyehá trimpatâm || 3 || toçā́ vritraháṇâ huve sajítvânā́parâjitâ | indrâgnī́ vâjasā́tamâ || 4 || prá vâm arcanty ukthíno nîthâvído jaritā́raḥ | índrâgnî ísha ā́ vriṇe || 5 || 11 ||

índrâgnî navatím púro dâsápatnîr adhûnutam | sâkám ékena kármaṇâ || 6 || índrâgnî ápasas páry úpa prá yanti dhîtáyaḥ | ritásya pathyā̂ ánu || 7 || índrâgnî tavishā́ṇi vâm sadhásthâni práyâṅsi ca | yuvór aptū́ryam hitám || 8 || índrâgnî rocanā́ diváḥ pári vā́jeshu bhûshathaḥ | tád vâm ceti prá vîryàm || 9 || 12 ||

Prathamo 'nuvâkaḥ.

13 (247). anushṭubh.

Prá vo devā́yâgnáye bárhishṭham arcâsmai | gámad

11, 5 tū́rṇiḥ. 8 sú-dhitâ agnéḥ. 9 ā́ îrire. — 12, 1 índrâgnî *iti*. dhiyā́ ishitā́. 3 sómasya ihá. 4 sa-jítvânâ ápara-jitâ. 5 nîtha-vídaḥ. — 13, 1 devā́ya agnáye. arca asmai.

devébhir ā́ sá no yájishṭho barhír ā́ sadat || 1 || ṛitā́vâ yásya ródasî dáksham sácanta ûtáyaḥ | havíshmantas tám îḷate tám sanishyántó 'vase || 2 || sá yantā́ vípra eshâm sá yajnā́nâm áthâ hí sháḥ | agním tám vo duvasyata dā́tâ yó vánitâ maghám || 3 || sá naḥ çármâṇi vîtáye 'gnír yachatu çámtamâ | yáto naḥ prushṇávad vásu diví kshitíbhyo apsv ā́ || 4 || dîdivā́ṅsam ápûrvyam vásvîbhir asya dhîtíbhiḥ | ṛíkvâṇo agním indhate hótâram viçpátim viçā́m || 5 || utá no bráhmann avisha ukthéshu devahū́tamaḥ | çám naḥ çocâ marúdvṛidhó 'gne sahasrasā́tamaḥ || 6 || nū́ no râsva sahásravat tokávat pushṭimád vásu | dyumád agne suvī́ryam várshishṭham ánupakshitam || 7 || 13 ||

14 (248). trishṭubh.

Ā́ hótâ mandró vidáthâny asthât satyó yájvâ kavítamaḥ sá vedhā́ḥ | vidyúdrathaḥ sáhasas putró agníḥ çocíshkeçaḥ pṛithivyā́m pā́jo açret || 1 || áyâmi te námaūktim jushasva ṛítâvas túbhyam cétate sahasvaḥ | vidvā́ṅ ā́ vakshi vidúsho ní shatsi mádhya ā́ barhír ûtáye yajatra || 2 || drávatâm ta ushásâ vâjáyantî ágne vā́tasya pathyâbhir ácha | yát sîm añjánti pûrvyám havírbhir ā́ vandhúreva tasthatur duroṇé || 3 || mitráç ca túbhyam váruṇaḥ sahasvó 'gne víçve marútaḥ sumnám arcan | yác chocíshâ sahasas putra tíshṭhâ abhí kshitī́ḥ pratháyant sū́ryo nṛī́n || 4 || vayám te adyá rarimā́ hí kā́mam uttânáhastâ námasopasádya | yájishṭhena mánasâ yakshi devā́n ásredhatâ mánmanâ vípro agne || 5 || tvád dhí putra sahaso ví pûrvī́r devásya yánty

13, 2 ródasi *iti*. ṛitá-vâ. sácante. sanishyántaḥ ávase. 3 átha hí sáḥ. 4 ap-sú. 6 çóca marút-vṛidhaḥ ágne. 7 nú. — 14, 2 jushasva. mádhye. 3 te. vâjáyantî *iti*. vandhúrâ-iva. 4 sahasvaḥ ágne. yát çocíshâ. 5 rarimá. uttâná-hastâḥ námasâ upa-sádya. 6 hí.

ûtáyo ví vā̆jâḥ | tváṃ dehi sahasríṇaṃ rayíṃ no 'drogheṇa vácasâ satyám agne || 6 || túbhyaṃ daksha kavikrato yā̆nîmā̆ déva mártâso adhvaré ákarma | tváṃ víçvasya suráthasya bodhi sárvaṃ tád agne amṛita svadehá || 7 || 14 ||

15 (249). trishṭubh.

Ví pā̆jasâ pṛithúnâ çócucâno bā̆dhasva dvishó raksháso ámîvâḥ | suçármaṇo bṛihatáḥ çármaṇi syâm agnér aháṃ suhávasya práṇîtau || 1 || tváṃ no asyā̆ usháso vyùshṭau tváṃ sū̆ra údite bodhi gopā̆ḥ | jánmeva nítyaṃ tánayaṃ jushasva stómam me agne tanvâ̆ sujâta || 2 || tváṃ nṛícakshâ vṛishabhā̆nu pûrvī̆ḥ kṛishṇā̆sv agne arushó ví bhâhi | váso néshi ca párshi cā̆ty ánhaḥ kṛidhī́ no râyá uçíjo yavishṭha || 3 || áshâḷho agne vṛishabhó didîhi púro víçvâḥ saúbhagâ saṃjigîvā̆n | yajnásya netā̆ prathamásya pâyór jā̆tavedo bṛihatáḥ supraṇîte || 4 || áchidrâ çárma jaritaḥ purū̆ṇi devā̆n̆ áchâ dī̆dyânaḥ sumedhā̆ḥ | rátho ná sásnir abhí vakshi vā̆jam ágne tváṃ ródasî naḥ suméke || 5 || prá pîpaya vṛishabha jínva vā̆jân ágne tváṃ ródasî naḥ sudóghe | devébhir deva surúcâ rucânó mā̆ no mártasya durmatíḥ pári shṭhât || 6 || iḷâm agne — || 7 || 15 ||

16 (250). Strophe um Strophe bṛihatî und satobṛihatî.

Ayám agníḥ suvī̆ryasyéçe maháḥ saúbhagasya | râyá îçe svapatyásya gómata ī̆çe vṛitrahátbânâm || 1 || imáṃ naro marutaḥ saçcatâ vṛídhaṃ yásmin rā̆yaḥ çévṛidhâsaḥ | abhí yé sánti pṛítanâsu dûḍhyò viçvā̆hâ çátrum âdabhúḥ

14, 7 yā̆ni imā̆. svada ihá. — 15, 2 sū̆re úd-ite jánma-iva. 3 nṛi-cákshâḥ vṛishabha ánu. ca áti. kṛidhí. râyé. 5 ácha. ródasî *iti.* suméke *iti.* 6 ródasî *iti.* sudóghe *iti.* sthât. — 16, 1 su-vī̆ryasya ī̆çe. 2 saçcata. çé-vṛidhâsaḥ. duḥ-dhyàḥ.

|| 2 || sá tvám̩ no râyáḥ çiçîhi mī́ḍhvo agne suvī́ryasya | túvidyumna várshishṭhasya prajā́vato 'namîvásya çushmíṇaḥ || 3 || cákrir yó víçvâ bhúvanâbhí sâsahíç cákrir devéshv ā́ dúvaḥ | ā́ devéshu yátata ā́ suvī́rya ā́ çáṅsa utá nṛiṇā́m || 4 || mā́ no agné 'mataye mā́vī́ratâyai rîradhaḥ | mā́gótâyai sahasas putra mā́ nidé 'pa dvéshâṅsy ā́ kṛidhi || 5 || çagdhí vā́jasya subhaga prajā́vató 'gne bṛiható adhvaré | sám̩ râyā́ bhū́yasâ sṛija mayobhúnâ túvidyumna yáçasvatâ || 6 || 16 ||

17 (251). trishṭubh.

Samidhyámânaḥ prathamā́nu dhármâ sám aktúbhir ijyate viçvávâraḥ | çocíshkeço ghṛitánirṇik pâvakáḥ suyajnó agnír yajáthâya devā́n || 1 || yáthā́yajo hotrám agne pṛithivyā́ yáthâ divó jâtavedaç cikitvā́n | evā́néna havíshâ yakshi devā́n manushvád yajnám prá tiremám adyá || 2 || trī́ṇy ā́yûṅshi táva jâtavedas tisrá âjā́nîr ushásas te agne | tā́bhir devā́nâm ávo yakshi vidvā́n áthâ bhava yájamânâya çám̩ yóḥ || 3 || agním̩ sudîtím̩ sudṛíçam̩ gṛiṇánto namasyā́mas tvéḍyam̩ jâtavedaḥ | tvā́m̩ dûtám aratím̩ havyavā́ham̩ devā́ akṛiṇvann amṛítasya nā́bhim || 4 || yás tvád dhótâ pū́rvo agne yájîyân dvitā́ ca sáttâ svadháyâ ca çambhúḥ | tásyā́nu dhárma prá yajâ cikitvó 'thâ no dhâ adhvarám̩ devávîtau || 5 || 17 ||

18 (252). trishṭubh.

Bhávâ no agne sumánâ úpetau sákheva sákhye pitáreva

16, 4 bhúvanâ abhí. yátate. su-vī́rye. çáṅse. 5 agne ámataye. mā́ avī́ratâyai. mā́ agótâyai. ápa. 6 prajā́-vataḥ ágne. — 17, 1 prathamā́ ánu dhárma. 2 yáthâ áyajaḥ. pṛithivyā́ḥ. evá anéna. tira imám. 3 â-jā́nîḥ. átha. 4 tvâ ī́ḍyam. 5 hótâ. tásya ánu. yaja cikitvaḥ átha. — 18, 1 bháva. úpa itau sákhâ-iva. pitárâ-iva.

sâdhúḥ | purudrúho hí kshitáyo jánânâm práti pratî́cī́r dahatâd árâtîḥ || 1 || tápo shv àgne ántarâñ̆ amítrân tápâ çáṅsam árarushaḥ párasya | tápo vaso cikitânó acíttân ví te tishṭhantâm ajárâ ayā́saḥ || 2 || idhménâgna ichámâno ghṛiténa juhómi havyám̃ tárase bálâya | yā́vad ī́çe bráhmaṇâ vándamâna imā́m̃ dhíyam̃ çataséyâya devī́m || 3 || úc chocíshâ sahasas putra stutó bṛihád váyaḥ çaçamânéshu dhehi | revád agne viçvā́mitreshu çám̃ yór marmṛijmā́ te tanvàm bhū́ri kṛítvaḥ || 4 || kṛidhí rátnam̃ susanitar dhánânâm̃ sá ghéd agne bhavasi yát sámiddhaḥ | stotúr duroṇé subhágasya revát sṛiprā́ karásnâ dadhishe vápûṅshi || 5 || 18 ||

19 (253). trishṭubh.

Agním̃ hótâram prá vṛiṇe miyédhe gṛítsam̃ kavím̃ viçvavídam ámûram | sá no yakshad devátâtâ yájîyân râyé vā́jâya vanate maghā́ni || 1 || prá te agne havíshmatîm iyarmy áchâ sudyumnā́m̃ râtínîm̃ ghṛitā́cîm | pradakshiṇíd devátâtim urâṇáḥ sám̃ râtíbhir vásubhir yajnám açret || 2 || sá téjîyasâ mánasâ tvóta utá çiksha svapatyásya çikshóḥ | ágne râyó nṛítamasya prábhûtau bhûyā́ma te sushṭutáyaç ca vásvaḥ || 3 || bhū́rîṇi hí tvé dadhiré ánîkā́gne devásya yájyavo jánâsaḥ | sá ā́ vaha devátâtim̃ yavishṭha çárdho yád adyá divyám̃ yájâsi || 4 || yát tvâ hótâram anájan miyédhe nishâdáyanto yajáthâya devā́ḥ | sá tvám̃ no agne 'vitéhá bodhy ádhi çrávâñsi dhehi nas tanū́shu || 5 || 19 ||

20 (254). trishṭubh.

Agním ushásam açvínâ dadhikrā́m̃ vyùshṭishu havate

18, 2 tápo *iti* sú agne. tápa. tápo *iti*. 3 idhména agne. 5 út çocíshâ. marmṛijmá. 5 gha ít. — 19, 2 ácha. 3 tvá-ûtaḥ. 4 ánîkâ ágne. 5 avitā́ ihá.

váhnir ukthaíḥ | sujyótisho naḥ çriṇvantu devā́ḥ sajóshaso adhvarám̐ vâvaçânā́ḥ || 1 || ágne trī́ te vā́jinâ trī́ shadhásthâ tisrás te jihvā́ ṛitajâta pûrvī́ḥ | tisrá u te tanvò devávâtâs tā́bhir naḥ pâhi gíro áprayuchan || 2 || ágne bhū́rîṇi táva jâtavedo déva svadhâvo 'mṛítasya nā́ma | yā́ç ca mâyā́ mâyínâm̐ viçvaminva tvé pûrvī́ḥ sam̐dadhúḥ pṛishṭabandho || 3 || agnír netā́ bhága iva kshitînā́m̐ daívînâm̐ devá ṛitupā́ ṛitā́vâ | sá vṛitrahā́ sanáyo viçvávedâḥ párshad víçvā́ti duritā́ gṛiṇántam || 4 || dadhikrā́m agním ushásam̐ ca devī́m bṛíhaspátim̐ savitā́ram̐ ca devám | açvínâ mitrā́váruṇâ bhágam̐ ca vásûn rudrā́n̐ âdityā́n̐ ihá huve || 5 || 20 ||

21 (255). 1. 4 trishṭubh. 2. 3 anushṭubh. 5 virâḍrûpâ satobṛihatî.

Imám̐ no yajnám amṛíteshu dhehîmā́ havyā́ jâtavedo jushasva | stokā́nâm agne médaso ghṛitásya hótaḥ prā́çâna prathamó nishádya || 1 || ghṛitávantaḥ pâvaka te stokā́ḥ çcotanti médasaḥ | svádharman devávîtaye çréshṭham̐ no dhehi vā́ryam || 2 || túbhyam̐ stokā́ ghṛitaçcútó 'gne víprâya santya | ṛíshiḥ çréshṭhaḥ sám idhyase yajnásya prâvitā́ bhava || 3 || túbhyam̐ çcotanty adhrigo çacîvaḥ stokā́so agne médaso ghṛitásya | kaviçastó bṛihatā́ bhânúnā́gâ havyā́ jushasva medhira || 4 || ójishṭham̐ te madhyató méda údbhṛitam prá te vayám̐ dadâmahe | çcótanti te vaso stokā́ ádhi tvací práti tā́n devaçó vihi || 5 || 21 ||

22 (256). trishṭubh. 4 anushṭubh.

Ayám̐ só agnír yásmint sómam índraḥ sutám̐ dadhé

20, 2 sadhá-sthâ. 3 mâyā́ḥ. 4 víçvâ áti. — 21, 1 dhehi imā́. prá açâna. 3 stokā́ḥ ghṛita-çcútaḥ ágne. pra-avitā́. 4 bhânúnâ ā́ agā́ḥ.

jaṭháre vâvaçânáḥ | sahasríṇaṃ vā́jam átyaṃ ná sáptiṃ sasavā́nt sánt stûyase jâtavedaḥ || 1 || ágne yát te diví várcaḥ pṛithivyā́ṃ yád óshadhîshv apsv ā́ yajatra | yénântáriksham urv âtatántha tvesháḥ sá bhânúr arṇavó nṛicákshâḥ || 2 || ágne divó árṇam áchâ jigâsy áchâ devā́ñ ûcishe dhíshṇyâ yé | yā́ rocané parástât sū́ryasya yā́ç câvástâd upatíshṭhanta ā́paḥ || 3 || purîshyā̂so agnáyaḥ prâvaṇébhiḥ sajóshasaḥ | jushántâṃ yajnám adrúho 'namîvā́ ísho mahī́ḥ || 4 || íḷâm agne — || 5 || 22 ||

23 (257). trishṭubh. 3 satobṛihatî.

Nírmathitaḥ súdhita ā́ sadhásthe yúvâ kavír adhvarásya praṇetā́ | jū́ryatsv agnír ajáro vánesh v átrâ dadhe amṛ́taṃ jâtávedâḥ || 1 || ámanthishṭâm bhā́ratâ revád agníṃ deváçravâ devávâtaḥ sudáksham | ágne ví paçya bṛihatā́bhí râyéshā́ṃ no netā́ bhavatâd ánu dyū́n || 2 || dáça kshípaḥ pûrvyáṃ sîṃ ajîjanant sújâtam mâtṛíshu priyám | agníṃ stuhi daivavâtáṃ devaçravo yó jánânâm ásad vaçī́ || 3 || ní tvâ dadhe vára ā́ pṛithivyā́ íḷâyâs padé sudinatvé áhnâm | dṛishádvatyâm mā́nusha âpayā́yâṃ sárasvatyâṃ revád agne didîhi || 4 || íḷâm agne — || 5 || 23 ||

24 (258). gâyatrî. 1 anushṭubh.

Ágne sáhasva pṛ́itanâ abhímâtîr apā́sya | dushṭáras tárann árâtîr várco dhâ yajnávâhase || 1 || ágna iḷā́ sám idhyase vîtíhotro ámartyaḥ | jushásva sū́ no adhvarám || 2 || ágne dyumnéna jâgṛive sáhasaḥ sûnav âhuta | édám

---

22, 2 ap-sú. yéna antáriksham urú â-tatántha. 3 ácha. dhíshṇyâḥ. yā́ḥ. ca avástât upa-tíshṭhante. — 23, 1 sú-dhitaḥ. átra. 2 devá-çravâḥ. bṛihatā́ abhí râyā́ ishā́m. 4 váre. mā́nushe. — 24, 1 ápa asya. dhâḥ. 2 ágne. sú. 3 sûno *iti*. ā́ idám.

barhíḥ sado máma ‖ 3 ‖ ágne víçvebhir agníbhir devébhir mahayâ gíraḥ | yajnéshu yá u câyávaḥ ‖ 4 ‖ ágne dā́ dâçúshe rayíṃ vîrávantam párîṇasam | çiçîhí naḥ sûnumátaḥ ‖ 5 ‖ 24 ‖

25 (259). virâj.

Ágne diváḥ sûnúr asi prácetâs tánâ pṛithivyā́ utá viçvávedâḥ | ṛídhag devā́ñ ihá yajâ cikitvaḥ ‖ 1 ‖ agníḥ sanoti vîryầṇi vidvā́nt sanóti vā́jam amṛítâya bhū́shan | sá no devā́ñ éhá vaha puruksho ‖ 2 ‖ agnír dyā́vâpṛithivī́ viçvájanye ā́ bhâti devī́ amṛíte ámûraḥ | ksháyan vā́jaiḥ puruçcandró námobhiḥ ‖ 3 ‖ ágna índraç ca dâçúsho duroṇé sutā́vato yajnám ihópa yâtam | ámardhantâ somapéyâya devâ ‖ 4 ‖ ágne apā́ṃ sám idhyase duroṇé nítyaḥ sûno sahaso jâtavedaḥ | sadhásthâni maháyamâna ûtī́ ‖ 5 ‖ 25 ‖

26 (260). 1—6 jagatî. 7—9 trishṭubh.

Vaiçvânarám mánasâgníṃ nicā́yyâ havíshmanto anushatyáṃ svarvídam | sudā́nuṃ deváṃ rathiráṃ vasûyávo gîrbhī́ raṇváṃ kuçikā́so havâmahe ‖ 1 ‖ táṃ çubhrám agním ávase havâmahe vaiçvânarám mâtaríçvânam ukthyàm | bṛíhaspátim mánusho devátâtaye vípraṃ çrótâram átithiṃ raghushyádam ‖ 2 ‖ áçvo ná krándañ jánibhiḥ sám idhyate vaiçvânaráḥ kuçikébhir yugé-yuge | sá no agníḥ suvī́ryaṃ sváçvyaṃ dádhâtu rátnam amṛíteshu jā́gṛiviḥ ‖ 3 ‖ prá yantu vā́jâs távishîbhir agnáyaḥ çubhé sámmiçlâḥ pṛíshatîr ayukshata | bṛihadúksho marúto viçvávedasaḥ prá vepa-

---

24, 4 mahaya. yé. 5 dā́ḥ. — 25, 1 yaja. 2 ā́ ihá. 3 dyā́vâpṛithivī́ *iti.* viçvájanye *iti.* devī́ *iti* amṛíte *iti.* puru-candráḥ. 4 ágne. ihá úpa. — 26, 1 mánasâ agním ni-cā́yya. anu-satyám. gîḥ-bhíḥ.

yanti párvatâñ ádâbhyâḥ || 4 || agniçríyo marúto viçvákṛishṭaya ấ tveshám ugrám áva îmahe vayám | té svâníno rudríyâ varshánirṇijaḥ siṅhấ ná heshákratavaḥ sudấnavaḥ || 5 || 26 ||

vrấtam-vrâtam gaṇám-gaṇam suçastíbhir agnér bhấmam marútâm ója îmahe | príshadaçvâso anavabhrárâdhaso gántâro yajnám vidátheshu dhírâḥ || 6 || agnír asmi jánmanâ jâtávedâ ghṛitám me cákshur amṛítam ma âsán | arkás tridhấtû rájaso vimấnó 'jasro gharmó havír asmi nấma || 7 || tribhíḥ pavítrair ápupod dhy àrkám hṛidấ matím jyótir ánu prajânán | várshishṭham rátnam akṛita svadhấbhir ấd íd dyấvâpṛithivî páry apaçyat || 8 || çatádhâram útsam ákshîyamâṇam vipaçcítam pitáram váktvânâm | melím mádantam pitrór upásthe tám rodasî pipṛitam satyavấcam || 9 || 27 ||

27 (261). gâyatrî.

Prá vo vấjâ abhídyavo havíshmanto ghṛitấcyâ | devấñ jigâti sumnayúḥ || 1 || ī́ḷe agním vipaçcítam girấ yajnásya sấdhanam | çrushṭîvấnam dhitấvânam || 2 || ágne çakéma te vayám yámam devásya vâjínaḥ | áti dvéshâṅsi tarema || 3 || samidhyámâno adhvarè 'gníḥ pâvaká ī́ḍyaḥ | çocíshkeças tám îmahe || 4 || pṛithupấjâ ámartyo ghṛitánirṇik svâhutaḥ | agnír yajnásya havyavấṭ || 5 || 28 ||

tám sabấdho yatásruca itthấ dhiyấ yajnávantaḥ | ấ cakrur agním ûtáye || 6 || hótâ devó ámartyaḥ purástâd eti mâyáyâ | vidáthâni pracodáyan || 7 || vâjī́ vấjeshu dhîyate

---

26, 5 rudríyâḥ. siṅhấḥ. 7 jâtá-vedâḥ. me. tri-dhấtuḥ. vi-mấnaḥ ájasraḥ. 8 hí arkám. — 27, 2 dhitá-vânam. 4 adhvaré agníḥ. 5 sú-âhutaḥ.

'dhvaréshu prá ṇîyate | vípro yajnásya sā́dhanaḥ || 8 || dhiyā́ cakre várenyo bhûtā́nâṃ gárbham ā́ dadhe | dákshasya pitáraṃ tánâ || 9 || ní tvâ dadhe várenyaṃ dákshasyeḷā́ sáhaskṛita | ágne sudîtím uçíjam || 10 || 29 ||

agníṃ yantúram aptúram ṛitásya yóge vanúshaḥ | víprâ vā́jaiḥ sám indhate || 11 || ûrjó nápâtam adhvaré dîdivā́ṅsam úpa dyávi | agním îḷe kavíkratum || 12 || îḷényo namasyàs tirás támâṅsi darçatáḥ | sám agnír idhyate vṛíshâ || 13 || vṛísho agníḥ sám idhyaté 'çvo ná devavā́hanaḥ | táṃ havíshmanta îḷate || 14 || vṛíshaṇaṃ tvâ vayáṃ vṛishan vṛíshaṇaḥ sám idhîmahi | ágne dī́dyatam bṛihát || 15 || 30 ||

28 (262). 1. 2. 6 gâyatrî. 3 ushṇih. 4 trishṭubh.. 5 jagatî.

Ágne jushásva no havíḥ puroḷā́çaṃ jâtavedaḥ | prâtaḥsâvé dhiyâvaso || 1 || puroḷā́ agne pacatás túbhyaṃ vâ ghâ párishkṛitaḥ | táṃ jushasva yavishṭhya || 2 || ágne vîhí puroḷā́çam ā́hutaṃ tiróahnyam | sáhasaḥ sûnúr asy adhvaré hitáḥ || 3 || mā́dhyaṃdine sávane jâtavedaḥ puroḷā́çam ihá kave jushasva | ágne yahvásya táva bhâgadhéyaṃ ná prá minanti vidátheshu dhī́râḥ || 4 || ágne tṛitī́ye sávane hí kā́nishaḥ puroḷā́çaṃ sahasaḥ sûnav ā́hutam | áthâ devéshv adhvaráṃ vipanyáyâ dhā́ rátnavantam amṛíteshu jā́gṛivim || 5 || ágne vṛidhâná ā́hutim puroḷā́çaṃ jâtavedaḥ | jushásva tiróahnyam || 6 || 31 ||

29 (263). trishṭubh. 1. 4. 10. 12 anushṭubh. 6. 11. 14. 15 jagatî.

Ástîdám adhimánthanam ásti prajánanaṃ kṛitám | etā́ṃ

27, 10 dákshasya iḷā́. 11 víprâḥ. 12 a. î. k. vgl. 1, 1. 14 vṛísho *iti*. idhyate áçvaḥ. — 28, 2 gha pári-kṛitaḥ. 5 sûno *iti*. átha. dhā́ḥ. — 29, 1 ásti idám.

viçpátnîm ā́ bharâgním manthâma pûrváthâ ‖ 1 ‖ aráṇyor níhito jâtávedâ gárbha iva súdhito garbhíṇîshu | divé-diva ī́ḍyo jâgṛivádbhir havíshmadbhir manushyèbhir agníḥ ‖ 2 ‖ uttânā́yâm áva bharâ cikitvā́nt sadyáḥ právîtâ vṛ́ishaṇaṃ jajâna | arushástûpo rúçad asya pā́ja íḷâyâs putró vayúne 'janishṭa ‖ 3 ‖ íḷâyâs tvâ padé vayáṃ nā́bhâ pṛithivyā́ ádhi | jā́tavedo ní dhîmahy ágne havyā́ya vóḷhave ‖ 4 ‖ mánthatâ naraḥ kavím ádvayantam prácetasam amṛ́itaṃ suprátîkam | yajnásya ketúm prathamám purástâd agníṃ naro janayatâ suçévam ‖ 5 ‖ 32 ‖

yádî mánthanti bâhúbhir ví rocaté 'çvo ná vâjy àrushó váneshv ā́ | citró ná yā́mann açvínor ánivṛitaḥ pári vṛiṇakty áçmanas tṛ́iṇâ dáhan ‖ 6 ‖ jâtó agnī́ rocate cékitâno vâjī́ vípraḥ kaviçastáḥ sudā́nuḥ | yáṃ devā́sa ī́ḍyaṃ viçvavídaṃ havyavā́ham ádadhur adhvaréshu ‖ 7 ‖ sī́da hotaḥ svá u loké cikitvā́nt sâdáyâ yajnáṃ sukṛitásya yónau | devâvī́r devā́n havíshâ yajâsy ágne bṛihád yájamâne váyo dhâḥ ‖ 8 ‖ kṛiṇóta dhûmáṃ vṛ́ishaṇaṃ sakhâyó 'sredhanta itana vā́jam ácha | ayám agníḥ pṛitanâshā́ṭ suvī́ro yéna devā́so ásahanta dásyûn ‖ 9 ‖ ayáṃ te yónir ṛitvíyo yáto jâtó árocathâḥ | táṃ jânánn agna ā́ sîdā́thâ no vardhayâ gíraḥ ‖ 10 ‖ 33 ‖

tánûnápâd ucyate gárbha âsuró nárâçáṅso bhavati yád vijā́yate | mâtaríçvâ yád ámimîta mâtári vā́tasya sárgo abhavat sárîmaṇi ‖ 11 ‖ sunirmáthâ nírmathitaḥ sunidhā́ níhitaḥ kavíḥ | ágne svadhvarā́ kṛiṇu devā́n devayaté yaja ‖ 12 ‖ ájîjanann amṛ́itam mártyâso 'sremā́ṇaṃ taráṇim vîḷú-

29, 1 bhara agním. 2 jâtá-vedâḥ. divé-dive. 3 bhara. 5 mánthata. janayata. 6 yádi. rocate áçvaḥ. vâjī́ arusháḥ. 7 agnī́ḥ. 8 své. sâdáya. deva-avī́ḥ. 9 sakhâyaḥ ásredhantaḥ. 10 agne. sī́da átha. vardhaya.

jambham | dáça svásâro agrúvaḥ samîcī́ḥ púmâṅsaṃ jâtám abhí sáṃ rabhante || 13 || prá saptáhotâ sanakā́d arocata mâtúr upásthe yád áçocad ū́dhani | ná ní mishati suráṇo divé-dive yád ásurasya jaṭhárâd ájâyata || 14 || amitrâyúdho marútâm iva prayā́ḥ prathamajā́ bráhmaṇo víçvam íd viduḥ | dyumnávad bráhma kuçikā́sa érira éka-eko dáme agníṃ sám îdhire || 15 || yád adyá tvâ prayatí yajné asmín hótaç cikitvó 'vṛiṇîmahîhá | dhruvám ayâ dhruvám utā́çamishṭhâḥ prajânán vidvā́ṅ úpa yâhi sómam || 16 || 34 ||

Dvitîyo 'nuvâkaḥ.

Prathamo 'dhyâyaḥ.

30 (264). trishṭubh.

Ichánti tvâ somyā́saḥ sákhâyaḥ sunvánti sómaṃ dádhati práyâṅsi | títikshante abhíçastiṃ jánânâm índra tvád ā́ káç caná hí praketáḥ || 1 || ná te dûré paramā́ cid rájâṅsy ā́ tú prá yâhi harivo háribhyâm | sthirā́ya vṛíshṇe sávanâ kṛitémā́ yuktā́ grā́vâṇaḥ samidhâné agnaú || 2 || índraḥ suçípro maghávâ tárutro mahā́vrâtas tuvikurmír ṛíghâvân | yád ugró dhā́ bâdhitó mártyeshu kvà tyā́ te vṛishabha vîryā̀ṇi || 3 || tváṃ hí shmâ cyâváyann ácyutâny éko vṛitrā́ cárasi jíghnamânaḥ | táva dyā́vâpṛithivī́ párvatâsó 'nu vratā́ya nímiteva tasthuḥ || 4 || utā́bhaye puruhûta çrávobhir éko dṛiḷhám avado vṛitrahā́ sán | imé cid indra ródasî apâré yát saṃgṛibhṇā́ maghavan kâçír ít te || 5 || 1 ||

prá sū́ ta indra pravátâ háribhyâm prá te vájraḥ pramṛiṇánn etu çátrûn | jahí pratîcó anûcáḥ párâco víçvaṃ

29, 15 amitra-yúdhaḥ. prathama-jā́ḥ. ā́ îrire. 16 cikitvaḥ ávṛiṇîmahi ihá. ayâḥ. utá açamishṭhâḥ — 30, 2 kṛitā́ imā́ yuktā́ḥ. 3 dhā́ḥ. 4 sma. párvatâsaḥ ánu. nímitâ-iva. 5 utá ábhaye. imé *iti*. ródasî *iti* apâré *iti*. sam-gṛibhṇā́ḥ. 6 sú te.

satyáṃ kriṇuhi vishṭám astu || 6 || yásmai dhā́yur ádadhâ mártyâyā́bhaktaṃ cid bhajate gehyàṃ sáḥ | bhadrā́ ta indra sumatír ghṛitā́cî sahásradânâ puruhûta râtíḥ || 7 || sahádânum puruhûta kshiyántam ahastám indra sám piṇak kúṇârum | abhí vṛitráṃ várdhamânam píyârum apā́dam indra tavásâ jaghantha || 8 || ní sâmanā́m ishirā́m indra bhū́mim mahī́m apârā́ṃ sádane sasattha | ástabhnâd dyā́ṃ vṛishabhó antáriksham árshantv ā́pas tváyehá prásûtâḥ || 9 || alâtṛiṇó valá indra vrajó góḥ purā́ hántor bháyamâno vy âra | sugā́n pathó akṛiṇon niráje gâḥ prā́van vā́ṇîḥ puruhûtáṃ dhámantîḥ || 10 || 2 ||

éko dvé vásumatî samîcī́ índra ā́ paprau pṛithivī́m utá dyā́m | utā́ntárikshâd abhí naḥ samîká ishó rathī́ḥ sayújaḥ çûra vā́jân || 11 || díçaḥ sū́ryo ná minâti prádishṭâ divé-dive háryaçvaprasûtâḥ | sá yád ā́naḷ ádhvana ā́d íd áçvair vimócanaṃ kṛiṇute tát tv àsya || 12 || dídṛikshanta usháso yā́mann aktór vivásvatyâ máhi citrám ánîkam | víçve jânanti mahinā́ yád ā́gâd índrasya kárma súkṛitâ purū́ṇi || 13 || máhi jyótir níhitaṃ vakshánâsv âmā́ pakváṃ carati bíbhratî gaúḥ | víçvaṃ svā́dma sámbhṛitam usríyâyâṃ yát sîm índro ádadhâd bhójanâya || 14 || índra dṛihya yamakoçā́ abhûvan yajnā́ya çiksha gṛiṇaté sákhibhyaḥ | durmâyávo durévâ mártyâso nishaṅgíṇo ripávo hántvâsaḥ || 15 || 3 ||

sá ghóshaḥ çṛiṇve 'vamaír amítrair jahī́ ny èshv açániṃ tápishṭhâm | vṛiçcém adhástâd ví rujâ sáhasva jahí ráksho maghavan randháyasva || 16 || úd vṛiha rákshaḥ sa-

---

30, 7 ádadhâḥ mártyâya ábhaktam. te. 9 tváyâ ihá. 10 ví âra. akṛiṇot niḥ-áje. prá âvan. 11 dvé *iti* vásu-matî *iti*. samîcī́ *iti*. utá antárikshât. sam-îké. 12 prá-dishṭâḥ. tú asya. 13 dídṛikshante. vivásvatyâḥ. 13 ā́ ágât. 15 duḥ-évâḥ. 16 jahí ní eshu. vṛiçcá îm. ruja.

hámûlam indra vṛiçcā́ mádhyam práty ágram çṛiṇîhi | ā́ kī́vataḥ salalū́kaṃ cakartha brahmadvíshe tápushiṃ hetím asya || 17 || svastáye vâjíbhiç ca praṇetaḥ sáṃ yán mahī́r ísha âsátsi pûrvī́ḥ | râyó vantā́ro bṛihatáḥ syâmâsmé astu bhága indra prajā́vân || 18 || ā́ no bhara bhágam indra dyumántaṃ ní te deshṇásya dhîmahi prareké | ûrvá iva paprathe kā́mo asmé tám ā́ pṛiṇa vasupate vásûnâm || 19 || imáṃ kā́mam mandayâ góbhir áçvaiç candrávatâ rā́dhasâ paprátaaç ca | svaryávo matíbhis túbhyaṃ víprâ índrâya vā́haḥ kuçikā́so akran || 20 || ā́ no gotrā́ dardṛihi gopate gā́ḥ sám asmábhyaṃ sanáyo yantu vā́jâḥ | divákshâ asi vṛishabha satyáçushmo 'smábhyaṃ sú maghavan bodhi godā́ḥ || 21 || çunáṃ huvema maghávânam índram asmín bháre nṛítamaṃ vā́jasâtau | çṛiṇvántam ugrám ûtáye samátsu ghnántaṃ vṛitrā́ṇi saṃjítaṃ dhánânâm || 22 || 4 ||

31 (265). trishṭubh.

Çā́sad váhnir duhitúr naptyàṃ gâd vidvā́n̐ ṛitásya dī́dhitiṃ saparyán | pitā́ yátra duhitúḥ sékam ṛiñjánt sáṃ çagmyèna mánasâ dadhanvé || 1 || ná jâmáye tā́nvo rikthám âraik cakā́ra gárbhaṃ sanitúr nidhā́nam | yádî mâtáro janáyanta váhnim anyáḥ kartā́ sukṛítor anyá ṛindhán || 2 || agnír jajne juhvầ réjamâno mahás putrā́n̐ arushásya prayákshe | mahā́n gárbho máhy ā́ jâtám eshâm mahī́ pravṛíd dháryaçvasya yajnaíḥ || 3 || abhí jaítrîr asacanta spṛidhânám máhi jyótis támaso nír ajânan | táṃ jânatī́ḥ práty úd âyann ushā́saḥ pátir gávâm abhavad éka índraḥ || 4 || vîḷaú satī́r abhí dhī́râ atṛindan prâcā́hinvan mánasâ saptá víprâḥ |

30, 17 vṛiçcá. 18 yát. syâma asmé *iti*. 20 mandaya. — 31, 2 araik. yádi. 3 hári-açvasya. 5 prâcā́ ahinvan.

víçvâm avindan pathyâm ṛitásya prajânánn ít tā́ námasā́ viveça || 5 || 5 ||

vidád yádî sarámâ rugṇám ádrer máhi pā́thaḥ pûrvyáṃ sadhryàk kaḥ | ágraṃ nayat supády ákshārâṇâm áchâ rávam prathamā́ jânatī́ gât || 6 || ágachad u vípratamaḥ sakhîyánn ásûdayat sukṛíte gárbham ádriḥ | sasā́na máryo yúvabhir makhasyánn áthâbhavad áñgirâḥ sadyó árcan || 7 || satáḥ-sataḥ pratimā́nam purobhū́r víçvâ veda jánimâ hánti çúshṇam | prá ṇo diváḥ padavī́r gavyúr árcant sákhâ sákhīñr amuñcan nír avadyā́t || 8 || ní gavyatā́ mánasâ sedur arkaíḥ kṛiṇvânā́so amṛitatvā́ya gâtúm | idáṃ cin nú sádanam bhū́ry eshâṃ yéna mā́sāñ ásishâsann ṛiténa || 9 || sampáçyamânâ amadann abhí svám páyaḥ pratnásya rétaso dúghânâḥ | ví ródasî atapad ghósha eshâṃ jâté niḥshṭhā́m ádadhur góshu vîrā́n || 10 || 6 ||

sá jâtébhir vṛitrahā́ séd u havyaír úd usríyâ asṛijad índro arkaíḥ | urûcy àsmai ghṛitávad bhárantî mádhu svā́dma duduhe jényâ gaúḥ || 11 || pitré cic cakruḥ sádanaṃ sám asmai máhi tvíshîmat sukṛíto ví hí khyán | vishkabhnántaḥ skámbhanenâ jánitrî ā́sînâ ûrdhváṃ rabhasáṃ ví minvan || 12 || mahī́ yádi dhishā́ṇâ çiçnáthe dhā́t sadyovṛídhaṃ vibhvàṃ ródasyoḥ | gíro yásminn anavadyā́ḥ samîcī́r víçvâ índrâya távishîr ánuttâḥ || 13 || máhy ā́ te sakhyáṃ vaçmi çaktī́r ā́ vṛitraghné niyúto yanti pûrvī́ḥ | máhi stotrám áva ā́ganma sûrér asmā́kaṃ sú maghavan bodhi gopā́ḥ || 14 || máhi kshétram purú çcandráṃ vividvā́n ā́d ít

31, 5 námasâ â. 6 yádi. kar *iti* kaḥ. su-pádî. ácha. átha abhavat. 8 jánima. naḥ. amuñcat. 9 cit. 10 ródasî *iti*. 11 sáḥ ít. urûcī́ asmai. 12 cit. tvíshi-mat. skámbhanena jánitrî *iti*. 14 â aganma. 15 candrám.

sákhibhyaç carátham sám airat | índro nṛíbhir ajanad dī́dyânaḥ sâkám sū́ryam ushásam gâtúm agním || 15 || 7 ||

apáç cid eshá vibhvò dámûnâḥ prá sadhrī́cîr asṛijad viçváçcandrâḥ | mádhvaḥ punânā́ḥ kavíbhiḥ pavítrair dyúbhir hinvanty aktúbhir dhánutrîḥ || 16 || ánu kṛishṇé vásudhitî jihâte ubhé sū́ryasya maṅhánâ yájatre | pári yát te mahimā́nam vṛijádhyai sákhâya indra kā́myâ ṛijipyā́ḥ || 17 || pátir bhava vṛitrahant sûnṛítânâm girā́m viçvā́yur vṛishabhó vayodhā́ḥ | ā́ no gahi sakhyébhiḥ çivébhir mahā́n mahī́bhir ûtíbhiḥ saraṇyán || 18 || tám aṅgirasván námasâ saparyán návyam kṛiṇomi sányase purâjā́m | drúho ví yâhi bahulā́ ádevîḥ svàç ca no maghavant sâtáye dhâḥ || 19 || míhaḥ pâvakā́ḥ prátatâ abhûvant svastí naḥ pipṛihi pârám âsâm | índra tvám rathiráḥ pâhi no rishó makshū́-makshû kṛiṇuhi gojíto naḥ || 20 || ádedishṭa vṛitrahā́ gópatir gā́ antáḥ kṛishṇā́ñ arushaír dhā́mabhir gât | prá sûnṛítâ diçámâna ṛiténa dúraç ca víçvâ avṛiṇod ápa svā́ḥ || 21 || çunám huvema — || 22 || 8 ||

32 (266). trishṭubh.

Índra sómam somapate píbemám mā́dhyamdinam sávanam cā́ru yát te | praprúthyâ çípre maghavann ṛijîshin vimúcyâ hárî ihá mâdayasva || 1 || gávâçiram manthínam indra çukrám píbâ sómam rarimā́ te mádâya | brahmakṛítâ mā́rutenâ gaṇéna sajóshâ rudraís tṛipád ā́ vṛishasva || 2 || yé te çúshmam yé távishîm ávardhann árcanta indra marútas ta ójaḥ | mā́dhyamdine sávane vajrahasta píbâ rudré-

---

31, 16 viçvá-candrâḥ. 17 k. v. j. ubhé yájatre *iti*. 19 aṅgirasvát. 20 makshú-makshu. 21 sûnṛítâḥ. — 32, 1 píba imám. pra-prúthya çípre *iti*. vi-múcya hárî *iti*. 2 píba. rarimá. mā́rutena. sa-jóshâḥ. 3 te.

bhiḥ ságanaḥ suçipra ‖ 3 ‖ tá ín nv àsya mádhumad vivipra índrasya çárdho marúta yá ấsan | yébhir vṛitrásyeshitó vivédâmarmáṇo mányamânasya márma ‖ 4 ‖ manushvád indra sávanaṃ jushâṇáḥ píbâ sómaṃ çáçvate vîryấya | sá ấ vavṛitsva haryaçva yajnaíḥ saraṇyúbhir apó árṇâ sisarshi ‖ 5 ‖ 9 ‖

tvám apó yád dha vṛitráṃ jaghanvấñ átyâñ iva prấsṛijaḥ sártavấjaú | çáyânam indra cáratâ vadhéna vavrivấṅsam pári devī́r ádevam ‖ 6 ‖ yájâma ín námasâ vṛiddhám índram bṛihántam ṛishvám ajáraṃ yúvânam | yásya priyé mamátur yajníyasya ná ródasî mahimấnam mamấte ‖ 7 ‖ índrasya kárma súkṛitâ purū́ṇi vratấni devấ ná minanti víçve | dâdhấra yáḥ pṛithivī́ṃ dyấm utémấṃ jajấna sū́ryam ushásaṃ sudáṅsâḥ ‖ 8 ‖ ádrogha satyáṃ táva tán mahitváṃ sadyó yáj jâtó ápibo ha sómam | ná dyấva indra tavásas ta ójo nấhâ ná mấsâḥ çarádo varanta ‖ 9 ‖ tváṃ sadyó apibo jâtá indra mádâya sómam paramé vyòman | yád dha dyấvâpṛithivī́ ấviveçîr áthâbhavaḥ pûrvyáḥ kârúdhâyâḥ ‖ 10 ‖ 10 ‖

áhann áhim pariçáyânam árṇa ojâyámânaṃ tuvijâta távyân | ná te mahitvám ánu bhū́d ádha dyaúr yád anyáyâ sphigyấ kshấm ávasthâḥ ‖ 11 ‖ yajnó hí ta indra várdhano bhū́d utá priyáḥ sutásomo miyédhaḥ | yajnéna yajnám ava yajníyaḥ sán yajnás te vájram ahihátya âvat ‖ 12 ‖ yajnénéndram ávasấ cakre arvấg aínaṃ sumnấya návyase vavṛityâm | yáḥ stómebhir vâvṛidhé pûrvyébhir yó madhyamébhir utá nū́tanebhiḥ ‖ 13 ‖ vivésha yán mâ dhisháṇâ jajấna stávai purấ pấryâd índram áhnaḥ | áñhaso yátra pî-

32, 4 té ít nú asya. vivipre. yé. vṛitrásya ishitúḥ vivéda amarmáṇaḥ. 6 ha. prá ásṛijaḥ sártavaí âjaú. 7 ít. priyé *iti* ródasî *iti*. 8 devấḥ. utá imấm. tát. yát. te. ná áhâ. 10 ha dyấvâpṛithivī́ *iti* ấ áviveçîḥ átha abhavaḥ. 12 te. ahi-hátye. 13 yajnéna índram ávasâ ấ. ấ enam.

párad yáthâ no nâvéva yā̆ntam ubháye havante ‖ 14 ‖ ā̆pûrṇo asya kaláçaḥ svā̆hâ sékteva kóçaṃ sisice píbadhyai | sám u priyā̆ ā̆vavṛitran mádâya pradakshiṇíd abhí sómâsa índram ‖ 15 ‖ ná tvâ gabhîráḥ puruhûta síndhur nā̆drayaḥ pári shánto varanta | itthā̆ sákhibhya ishitó yád indrā̆ dṛiḷháṃ cid árujo gávyam ûrvám ‖ 16 ‖ çunáṃ huvema — ‖ 17 ‖ 11 ‖

33 (267). trishṭubh. 13 anushṭubh.

Prá párvatânâm uçatī́ upásthâd áçve iva víshite hā̆samâne | gā̆veva çubhré mâtárâ rihâṇé vípâṭ chutudrī́ páyasâ javete ‖ 1 ‖ índreshite prasavám bhíkshamâṇe áchâ samudráṃ rathyèva yâthaḥ | samârâṇé ûrmíbhiḥ pínvamâne anyā̆ vâm anyā̆m ápy eti çubhre ‖ 2 ‖ áchâ síndhum mâtṛítamâm ayâsaṃ vípâçam urvī́ṃ subhágâm aganma | vatsám iva mâtárâ saṃrihâṇé samânáṃ yónim ánu saṃcárantî ‖ 3 ‖ enā̆ vayám páyasâ pínvamânâ ánu yóniṃ devákṛitaṃ cárantîḥ | ná vártave prasaváḥ sárgataktaḥ kiṃyúr vípro nadyò johavîti ‖ 4 ‖ rámadhvam me vácase somyā̆ya ṛítâvarîr úpa muhûrtám évaiḥ | prá síndhum áchâ bṛihatī́ manîshā̆vasyúr ahve kuçikásya sûnúḥ ‖ 5 ‖ 12 ‖

índro asmā̆ñ aradad vájrabâhur ápâhan vṛitrám paridhíṃ nadī́nâm | devó 'nayat savitā̆ supâṇís tásya vayám prasavé yâma urvī́ḥ ‖ 6 ‖ pravā̆cyaṃ çaçvadhā̆ vîryàṃ tád índrasya kárma yád áhiṃ vivṛiçcát | ví vájreṇa parishádo jaghânā̆yann ā̆pó 'yanam ichámânâḥ ‖ 7 ‖ etád váco jaritar mā̆pi mṛishṭhâ ā̆ yát te ghóshân úttarâ yugā̆ni | ukthéshu

---

32, 14 yát. nâvā̆-iva. 15 séktâ iva. ā̆ avavṛitran. 16 ná ádrayaḥ. sántaḥ. indra ā̆. — 33, 1 uçatī́- áçve- vísite- hā̆samâne- çubhré-rihâṇé-javete *iti*. gā̆vâ-iva. çutudrī́. 2 índreshite-bhíkshamâṇe-samârâṇé-pínvamâne-çubhre *iti*. ácha. rathyâ̆-iva. 3 saṃrihâṇé-saṃcárantî *iti*. 5 somyā̆ya. manîshā̆ avasyúḥ. 6 ápa ahan. 7 jaghâna ā̆yan ā̆paḥ áyanam. 8 mā̆ ápi.

kâro práti no jushasva mā̆ no ní kaḥ purushatrā̆ námas te || 8 || ó shú svasâraḥ kâráve çriṇota yayaú vo dûrā̆d ánasâ ráthena | ní shū̆ namadhvam bhávatâ supârā̆ adhoakshā̆ḥ sindhavaḥ srotyā̆bhiḥ || 9 || ā̆ te kâro çriṇavâmâ vácâṅsi yayā̆tha dûrā̆d ánasâ ráthena | ní te naṅsai pîpyânéva yóshâ máryâyeva kanyâ̆ çaçvacaí te || 10 || 13 ||

yád aṅgá tvâ bharatā̆ḥ saṃtáreyur gavyán grā̆ma ishitá índrajûtaḥ | árshâd áha prasaváḥ sárgatakta ā̆ vo vriṇe sumatíṃ yajníyânâm || 11 || átârishur bharatā̆ gavyávaḥ sám ábhakta vípraḥ sumatíṃ nadī̆nâm | prá pinvadhvam ishá-yantîḥ surā̆dhâ ā̆ vakshánâḥ priṇádhvaṃ yâtá çī̆bham || 12 || úd va ûrmíḥ çámyâ hantv ā̆po yóktrâṇi muñcata | mā̆dushkritau vyènasâghnyaú çū̆nam ā̆ratâm || 13 || 14 ||

34 (268). trishṭubh.

Índraḥ pûrbhíd ā̆tirad dā̆sam arkaír vidádvasur dáyamâno ví çátrûn | bráhmajûtas tanvâ̆ vâvridhânó bhū̆ridâtra ā̆priṇad ródasî ubhé || 1 || makhásya te tavishásya prá jûtím íyarmi vā̆cam amrítâya bhū̆shan | índra kshitînā̆m asi mā̆nushîṇâṃ viçā̆ṃ daívînâm utá pûrvayā̆vâ || 2 || índro vritrám avriṇoc chárdhanîtiḥ prá mâyínâm aminâd várpaṇîtiḥ | áhan vyàṅsam uçádhag váneshv âvír dhénâ akriṇod râmyā̆ṇâm || 3 || índraḥ svarshā̆ janáyann áhâni jigā̆yoçígbhiḥ prítanâ abhishṭíḥ | prā̆rocayan mánave ketúm áhnâm ávindaj jyótir brihaté ráṇâya || 4 || índras túјo barháṇâ ā̆ viveça nrivád dádhâno náryâ purū̆ṇi | ácetayad dhíya imā̆ jaritré prémáṃ várṇam atirac chukrám âsâm || 5 || 15 ||

33, 9 *ó iti* sú. bhávata. 10 çriṇavâma. pîpyânâ̆-iva. máryâya-iva. çaçvacaí ta *iti* te (!). 12 bharatā̆ḥ. 13 çámyâḥ. mā̆ áduḥ-kritau ví -enasâ aghnyaú. ā̆ aratâm. — 34, 1 ā̆ atirat. ā̆ apriṇat ródasî *iti*. 3 avriṇot çárdha-nîtiḥ. várpa-nîtiḥ. 4 svaḥ sā̆ḥ. jigā̆ya uçík-bhiḥ. prá arocayat. ávindat. 5 imā̆ḥ. prá imám. atirat ç.

mahó mahā́ni panayanty asyéndrasya kárma súkṛitâ purū́ṇi | vṛijánena vṛijinā́nt sám pipesha mâyā́bhir dásyū̂ñr abhíbhûtyojâḥ || 6 || yudhéndro mahnā́ várivaç cakâra devébhyaḥ sátpatiç carshaṇiprā́ḥ | vivásvataḥ sádane asya tā́ni víprâ ukthébhiḥ kaváyo gṛiṇanti || 7 || satrâsā́haṃ váreṇyaṃ sahodā́ṃ sasavā́ṅsaṃ svàr apáç ca devī́ḥ | sasā́na yáḥ pṛithivī́ṃ dyā́m utémā́m índram madanty ánu dhī́raṇâsaḥ || 8 || sasā́nā́tyâñ utá sū́ryaṃ sasânéndraḥ sasâna purubhójasaṃ gā́m | hiraṇyáyam utá bhógaṃ sasâna hatvī́ dásyûn prā́ryaṃ várṇam âvat || 9 || índra óshadhîr asanod áhâni vánaspátîñr asanod antáriksham | bibhéda valáṃ nunudé vívâcó 'thâbhavad damitā́bhíkratū̂nâm || 10 || çunáṃ huvema — || 11 || 16 ||

35 (269). trishṭubh.

Tíshṭhâ hárî rátha ā́ yujyámânâ yâhí vâyúr ná niyúto no ácha | píbâsy ándho abhísṛishṭo asmé índra svā́hâ rarimā́ te mádâya || 1 || úpâjirā́ puruhûtā́ya sáptî hárî ráthasya dhûrshv ā́ yunajmi | dravád yáthâ sámbhṛitaṃ viçvátaç cid úpemā́ṃ yajnám ā́ vahâta índram || 2 || úpo nayasva vṛíshaṇâ tapushpótém ava tvā́ṃ vṛishabha svadhâvaḥ | grásetâm áçvâ ví mucehá çóṇâ divé-dive sadṛíçîr addhi dhânā́ḥ || 3 || bráhmaṇâ te brahmayújâ yunajmi hárî sákhâyâ sadhamā́da âçū́ | sthirā́ṃ ráthaṃ sukhám indrâdhitíshṭhan prajânán vidvā́ñ úpa yâhi sómam || 4 || mā́ te hárî vṛíshaṇâ vîtápṛishṭhâ ní rîraman yájamânâso anyé | atyā́yâhi çáçvato vayáṃ té 'raṃ sutébhiḥ kṛiṇavâma sómaiḥ || 5 || 17 ||

34, 6 asya índrasya. 7 yudhā́ índraḥ. 8 utá imā́m. 9 sasā́na átyân. sasâna índraḥ. prá ā́ryam. 10 ví-vâcaḥ átha abhavat damitā́ abhí-kratûnâm. — 35, 1 tíshṭha. ráthe. asmé *iti*. rarimá. 2 úpa ajirā́. dhûḥ-sú. úpa imám. 3 úpo *iti*. tapuḥ-pā́ utá îm. muca ihá. 4 sadha-mā́de. indra a°. prajânán etc. vgl. 263, 16. 5 ní r. y. a. vgl. 209, 3. te áram.

távâyám sómas tvám éhy arvā́ṅ çaçvattamám sumánâ asyá pâhi | asmín yajné barhíshy ā́ nishádyâ dadhishvémám jaṭhára índum indra || 6 || stîrṇám te barhíḥ sutá indra sómaḥ kritā́ dhânā́ áttave te háribhyâm | tádokase puruçā́kâya vríshṇe marútvate túbhyam râtā́ havī́ṅshi || 7 || imám náraḥ párvatâs túbhyam ā́paḥ sám indra góbhir mádhumantam akran | tásyâgátyâ sumánâ ṛishva pâhi prajânán vidvā́n pathyā̂ ánu svā́ḥ || 8 || yā́ṅ ā́bhajo marúta indra sóme yé tvā́m ávardhann ábhavan gaṇás te | tébhir etám sajóshâ vâvaçânò 'gnéḥ piba jihváyâ sómam indra || 9 || índra píba svadháyâ cit sutásyâgnér vâ pâhi jihváyâ yajatra | adhvaryór vâ práyatam çakra hástâd dhótur vâ yajnám havísho jushasva || 10 || çunám huvema — || 11 || 18 ||

36 (270). trishṭubh.

Imā́m û shú prábhṛitim sâtáye dhâḥ çáçvac-chaçvad ûtíbhir yā́damânaḥ | suté-sute vâvṛidhe várdhanebhir yáḥ kármabhir mahádbhiḥ súçruto bhū́t || 1 || índrâya sómâḥ pradívo vídânâ ṛibhúr yébhir vríshaparvâ víhâyâḥ | prayamyámânân práti shū́ gṛibhâyéndra píba vríshadhûtasya vríshṇaḥ || 2 || píbâ várdhasva táva ghâ sutā́sa indra sómâsaḥ prathamā́ utémé | yáthā́pibaḥ pûrvyā́ṅ indra sómâṅ evā́ pâhi pányo adyā́ návîyân || 3 || mahā́ṅ ámatro vṛijáne virapçy ùgrám çávaḥ patyate dhṛishṇv ójaḥ | nā́ha vivyâca pṛithiví canaínam yát sómâso háryaçvam ámandan || 4 || mahā́ṅ ugró vâvṛidhe vîryā̂ya samā́cakre vṛishabháḥ kā́-

---

35, 6 táva ayám. ā́ ihi. ni-sádya. dadhishvá imám jaṭháre. 7 kṛitā́ḥ. tásya â-gátya. 9 ā́ ábhajaḥ. sa-jóshâḥ vâvaçânáḥ agnéḥ. 10 sutásya agnéḥ. hótuḥ. — 36, 1 ûm *iti* sú. 2 sú gṛibhâya índra. 3 píba. gha. utá imé yáthâ ápibaḥ. evá. adyá. 4 vi-rapçī́ ugrám. dhṛishṇú. ná áha. caná enam.

vyena | índro bhágo vâjadā́ asya gā́vaḥ prá jâyante dákshiṇâ asya pûrvī́ḥ || 5 || 19 ||

prá yát síndhavaḥ prasavám yáthā́yann ā́paḥ samudráṃ rathyèva jagmuḥ | átaç cid índraḥ sádaso várîyân yádîṃ sómaḥ pṛiṇáti dugdhó aṅçúḥ || 6 || samudréṇa síndhavo yā́damânâ índrâya sómaṃ súshutam bhárantaḥ | aṅçúṃ duhanti hastíno bharítrair mádhvaḥ punanti dhā́rayâ pavítraiḥ || 7 || hradā́ iva kuksháyaḥ somadhā́nâḥ sám î vivyâca sávanâ purū́ṇi | ánnâ yád índraḥ prathamā́ vy ā́ça vṛitráṃ aghanvā́ñ avṛiṇîta sómam || 8 || ā́ tū́ bhara mā́kir etát pári shṭhâd vidmā́ hí tvâ vásupatiṃ vásûnâm | índra yát te mā́hinaṃ dátram ásty asmábhyaṃ tád dharyaçva prá yandhi || 9 || asmé prá yandhi maghavann ṛijîshinn indra râyó viçvávârasya bhū́reḥ | asmé çatáṃ çarádo jîváse dhâ asmé vîrā́ñ cháçvata indra çiprin || 10 || çunáṃ huvema — || 11 || 20 ||

37 (271). gâyatrî. 11 anushṭubh.

Vā́rtrahatyâya çávase pṛitanâshā́hyâya ca | índra tvā́ vartayâmasi || 1 || arvâcī́naṃ sú te mána utá cákshuḥ çatakrato | índra kṛiṇvántu vâghátaḥ || 2 || nā́mâni te çatakrato víçvâbhir gîrbhír îmahe | índrâbhimâtishā́hye || 3 || purushṭutásya dhā́mabhiḥ çaténa mahayâmasi | índrasya carshaṇîdhṛítaḥ || 4 || índraṃ vṛitrā́ya hántave puruhûtám úpa bruve | bhára̅eshu vā́jasâtaye || 5 || 21 ||

vā́jeshu sâsahír bhava tvā́m îmahe çatakrato | índra vṛitrā́ya hántave || 6 || dyumnéshu pṛitanā́jye pṛitsutū́rshu

---

36, 6 yáthâ ā́yan. rathyā̂-iva. yádi îm. 7 sú-sutam. 8 îm *iti*. ví. 9 tú. vidmá. hári-açva. 10 vîrā́n çáçvataḥ. — 37, 1 tvâ ā́. 3 índra abhimâti-sáhye. 4 carshaṇi-dhṛítaḥ.

çrávaḥsu ca | índra sā́kshvâbhímâtishu || 7 || çushmíntamam̃ na ûtáye dyumnínam pâhi jā́gṛivim | índra sómam̃ çatakrato || 8 || indriyā́ṇi çatakrato yā́ te jáneshu pañcásu | índra tā́ni ta ā́ vṛiṇe || 9 || ágann indra çrávo bṛihád dyumnám̃ dadhishva dushṭáram | út te çúshmam̃ tirâmasi || 10 || arvâváto na ā́ gahy átho çakra parâvátaḥ | u lokó yás te adriva índrehá táta ā́ gahi || 11 || 22 ||

38 (272). trishṭubh.

Abhí táshṭeva dîdhayâ manîshā́m átyo ná vâjī́ sudhúro jíhânaḥ | abhí priyā́ṇi marmṛiçat párâṇi kavī́ñr ichâmi sam̃dṛíçe sumedhā́ḥ || 1 || inótá pṛicha jánimâ kavînā́m manodhṛ́itaḥ sukṛ́itas takshata dyā́m | imā́ u te praṇyò várdhamânâ mánovâtâ ádha nú dhármaṇi gman || 2 || ní shîm íd átra gúhyâ dádhânâ utá kshatrā́ya ródasî sám añjan | sám mā́trâbhir mamiré yemúr urvī́ antár mahī́ sámṛite dhā́yase dhuḥ || 3 || âtíshṭhantam pári víçve abhûshañ chríyo vásânaç carati svárociḥ | mahát tád vṛíshṇo ásurasya nā́mā́ viçvárûpo amṛ́itâni tasthau || 4 || ásûta pū́rvo vṛishabhó jyā́yân imā́ asya çurúdhaḥ santi pûrvī́ḥ | dívo napâtâ vidáthasya dhîbhíḥ kshatrám̃ râjânâ pradívo dadhâthe || 5 || 23 ||

trī́ṇi râjânâ vidáthe purū́ṇi pári víçvâni bhûshathaḥ sádâṅsi | ápaçyam átra mánasâ jaganvā́n vraté gandharvā́ñ ápi vâyúkeçân || 6 || tád ín nv àsya vṛishabhásya dhenór ā́ nā́mabhir mamire sákmyam̃ góḥ | anyád-anyad asuryàm̃ vásânâ ní mâyíno mamire rûpám asmin || 7 || tád ín nv àsya savitúr nákir me hiraṇyáyîm amátim̃ yā́m áçiçret | ā́

37, 7 sā́kshva abhí-mâtishu. 9 te. 11 átho *iti*. índra ihá. — 38, 1 táshṭâ-iva dîdhaya. 2 inā́ utá. jánima. pra-nyàḥ várdhamânâḥ. 3 sîm. urvî-mahī́-sámṛite *iti*. 4 çríyaḥ. nā́ma ā́. 7 ít nú asya. vásânâḥ.

sushṭutī́ ródasî viçvaminvé ápîva yóshâ jánimâni vavre || 8 || yuvám pratnásya sâdhatho mahó yád daívî svastíḥ pári ṇaḥ syâtam | gopā́jihvasya tasthúsho vírûpâ víçve paçyanti mâyínaḥ kṛitā́ni || 9 || çunáṃ huvema — || 10 || 24 ||

Tṛitîyo 'nuvâkaḥ.

39 (273). trishṭubh.

Índram matír hṛidá ā́ vacyámânā́châ pátiṃ stómatashṭâ jigâti | yā́ jā́gṛivir vidáthe çasyámânéndra yát te jā́yate viddhí tásya || 1 || diváç cid ā́ pûrvyā́ jā́yamânâ ví jā́gṛivir vidáthe çasyámânâ | bhadrā́ vástrâṇy árjunâ vásânâ séyám asmé sanajā́ pítryâ dhī́ḥ || 2 || yamā́ cid átra yamasū́r asûta jihvā́yâ ágram pátad ā́ hy ásthât | vápûṅshi jâtā́ mithunā́ sacete tamohánâ tápusho budhná étâ || 3 || nákir eshâṃ ninditā́ mártyeshu yé asmā́kam pitáro góshu yodhā́ḥ | índra eshâṃ dṛiṅhitā́ mā́hinâvân úd gotrā́ṇi sasṛije daṅsánâvân || 4 || sákhâ ha yátra sákhibhir návagvair abhijnv ā́ sátvabhir gā́ anugmán | satyáṃ tád índro daçábhir dáçagvaiḥ sū́ryaṃ viveda támasi kshiyántam || 5 || 25 ||

índro mádhu sámbhṛitam usríyâyâm padvád viveda çaphávan náme góḥ | gúhâ hitáṃ gúhyaṃ gûḷhám apsú háste dadhe dákshiṇe dákshiṇâvân || 6 || jyótir vṛiṇîta támaso vijânánn âré syâma duritā́d abhī́ke | imā́ gíraḥ somapâḥ somavṛiddha jushásvendra purutámasya kâróḥ || 7 || jyótir yajnā́ya ródasî ánu shyâd âré syâma duritásya bhū́reḥ | bhū́ri cid dhí tujató mártyasya supârā́so vasavo barháṇâvat || 8 || çunáṃ huvema — || 9 || 26 ||

Dvitîyo 'dhyâyaḥ.

38, 8 r. viçvaminvé *iti* ápi-iva. 9 naḥ. — 39, 1 vacyámânâ ácha. çasyámânâ índra. 2 sā́ iyám. 3 hí. budhné ā́-itâ. 4 mā́hina-vân. 5 abhi-jnú. 6 çaphá-vat. gúhâ h. g. g. a. vgl. 202, 5. dákshiṇa-vân. 7 imā́ḥ. jushásva indra. 8 ródasî *iti*. syât. hí.

40 (274). gâyatrî.

Índra tvâ vṛishabhám vayám suté sóme havâmahe | sá pâhi mádhvo ándhasaḥ || 1 || índra kratuvídaṃ sutáṃ sómaṃ harya purushṭuta | píbā̆ vṛishasva tā̆tṛipim || 2 || índra prá ṇo dhitā̆vânaṃ yajnáṃ víçvebhir devébhiḥ | tiráḥ stavâna viçpate || 3 || índra sómâḥ sutā̆ imé táva prá yanti satpate | ksháyaṃ candrā̆sa índavaḥ || 4 || dadhishvā̆ jaṭhára sutáṃ sómam indra váreṇyam | táva dyukshā̆sa índavaḥ || 5 || 1 ||

gírvaṇaḥ pâhí naḥ sutám mádhor dhā̆râbhir ajyase | índra tvā̆dâtam íd yáçaḥ || 6 || abhí dyumnā̆ni vanína índraṃ sacante ákshitâ | pîtvī́ sómasya vâvṛidhe || 7 || arvâváto na ā̆ gahi parâvátaç ca vṛitrahan | imā̆ jushasva no gíraḥ || 8 || yád antarā̆ parâvátam arvâvátaṃ ca hûyáse | índrehá táta ā̆ gahi || 9 || 2 ||

41 (275). gâyatrî.

Ā̆ tū̆ na indra madryàg ghuvânáḥ sómapîtaye | háribhyâṃ yâhy adrivaḥ || 1 || sattó hótâ ná ṛitvíyas tistiré barhír ânushák | áyujran prâtár ádrayaḥ || 2 || imā̆ bráhma brahmavâhaḥ kriyánta ā̆ barhíḥ sîda | vîhí çûra puroḷā̆çam || 3 || rârandhí sávaneshu ṇa eshú stómeshu vṛitrahan | ukthéshv indra girvaṇaḥ || 4 || matáyaḥ somapā̆m urúṃ rihánti çávasas pátim | índraṃ vatsáṃ ná mâtáraḥ || 5 || 3 ||

sá mandasvâ hy ándhaso rā̆dhase tanvâ mahé | ná stotā̆raṃ nidé karaḥ || 6 || vayám indra tvâyávo havíshmanto jarâmahe | utá tvám asmayúr vaso || 7 || mā̆ré asmád ví mu-

---

40, 2 píba ā̆. 3 naḥ dhitá-vânam. 5 dadhishvá. 8 imā̆ḥ. 9 índra ihá. — 41, 1 tú. huvânáḥ. 3 kriyánte. 4 naḥ. 6 mandasva hí. 8 mā̆ ā̆ré.

muco háripriyârvā̆ñ yâhi | índra svadhâvo mátsvehá || 8 || arvā̆ñcaṃ tvâ sukhé ráthe váhatâm indra keçínâ | ghṛitásnû barhír âsáde || 9 || 4 ||

42 (276). gâyatrî.

Úpa naḥ sutám ā̆ gahi sómam indra gávâçiram | háribhyâṃ yás te asmayúḥ || 1 || tám indra mádam ā̆ gahi barhiḥshṭhā̆ṃ grā̆vabhiḥ sutám | kuvín nv àsya tṛipṇávaḥ || 2 || índram itthā̆ gíro mámā̆châgur ishitā̆ itáḥ | àvṛíte sómapîtaye || 3 || índraṃ sómasya pîtáye stómair ihá havâmahe | ukthébhiḥ kuvíd âgámat || 4 || índra sómâḥ sutā̆ imé tā̆n dadhishva çatakrato | jaṭháre vâjinîvaso || 5 || 5 ||

vidmā̆ hí tvâ dhanaṃjayáṃ vā̆jeshu dadhṛisháṃ kave | ádhâ te sumnám îmahe || 6 || imám indra gávâçiraṃ yávâçiraṃ ca naḥ piba | âgátyâ vṛíshabhiḥ sutám || 7 || túbhyéd indra svá okyè sómaṃ codâmi pîtáye | eshá rârantu te hṛidí || 8|| tvā̆ṃ sutásya pîtáye pratnám indra havâmahe | kuçikā̆so avasyávaḥ || 9 || 6 ||

43 (224). trishṭubh.

Ā̆ yâhy arvā̆ñ úpa vandhureshṭhā̆s távéd ánu pradívaḥ somapéyam | priyā̆ sákhâyâ ví mucópa barhís tvā̆m imé havyavā̆ho havante || 1 || ā̆ yâhi pûrvī́r áti carshaṇī́r ā̆ñ aryá âçísha úpa no háribhyâm | imā̆ hí tvâ matáyaḥ stómatashṭâ índra hávante sakhyáṃ jushâṇā̆ḥ || 2 || ā̆ no yajnáṃ namovṛídhaṃ sajóshâ índra deva háribhir yâhi tū̆yam | aháṃ hí tvâ matíbhir jóhavîmi ghṛitáprayâḥ sadha-

41, 8 hári-priya arvā̆ñ. mátsva ihá. — 42, 2 kuvít nú asya. 3 máma ácha aguḥ. 4 â-gámat. 6 vidmá. ádha. 7 â-gátya. 8 túbhya ít. své. — 43, 1 vandhure-sthā̆ḥ táva ít. muca úpa. 2 ā̆ aryáḥ. imā̆ḥ.

mā́de mádhûnâm ‖ 3 ‖ ā́ ca tvā́m etā́ vṛ́shaṇâ váhâto hárî sákhâyâ sudhúrâ sváñgâ | dhânā́vad índraḥ sávanaṃ jushâṇáḥ sákhâ sákhyuḥ çṛiṇavad vándanâni ‖ 4 ‖ kuvín mâ gopā́ṃ kárase jánasya kuvíd rā́jânam maghavann ṛijîshin | kuvín ma ṛ́ishim papivā́ṅsaṃ sutásya kuvín me vásvo amṛ́tasya çíkshâḥ ‖ 5 ‖ ā́ tvâ bṛihánto hárayo yujânā́ arvā́g indra sadhamā́do vahantu | prá yé dvitā́ divá ṛiñjánty ā́tâḥ súsammṛishṭâso vṛishabhásya mûrā́ḥ ‖ 6 ‖ índra píba vṛ́shadhûtasya vṛ́shṇa ā́ yáṃ te çyená uçaté jabhā́ra | yásya máde cyâváyasi prá kṛishṭī́r yásya máde ápa gotrā́ vavártha ‖ 7 ‖ çunáṃ huvema — ‖ 8 ‖ 7 ‖

44 (278). bṛihatî.

Ayáṃ te astu haryatáḥ sóma ā́ háribhiḥ sutáḥ | jushâṇá indra háribhir na ā́ gahy ā́ tishṭha háritaṃ rátham ‖ 1 ‖ haryánn ushásam arcayaḥ sū́ryaṃ haryánn arocayaḥ | vidvā́ṅç cikitvā́n haryaçva vardhasa índra víçvâ abhí çríyaḥ ‖ 2 ‖ dyā́m índro háridhâyasam pṛithivī́ṃ hárivarpasam | ádhârayad dharítor bhū́ri bhójanaṃ yáyor antár háriç cárat ‖ 3 ‖ jajnânó hárito vṛ́shâ víçvam ā́ bhâti rocanám | háryaçvo háritaṃ dhatta ā́yudham ā́ vájram bâhvór hárim ‖ 4 ‖ índro haryántam árjunaṃ vájraṃ çukraír abhī́vṛitam | ápâvṛiṇod dháribhir ádribhiḥ sutám úd gā́ háribhir âjata ‖ 5 ‖ 8 ‖

45 (279). bṛihatî.

Ā́ mandraír indra háribhir yâhí mayū́raromabhiḥ | mā́ tvâ ké cin ní yaman víṃ ná pâçínó 'ti dhánveva tā́ñ̆ ihi

43, 4 su-áñgâ. 5 kuvít. mâ. — 44, 2 vardhase. 3 harítoḥ 4 dhatte. 5 ápa avṛiṇot hári-bhiḥ. gā́ḥ. — 45, 1 cit. pâçínaḥ áti dhánva-iva.

‖ 1 ‖ vṛitrakhâdó valaṃrujáḥ purā́ṃ darmó apā́m ajáḥ | sthā́tâ ráthasya háryor abhisvará índro dṛiḷhā́ cid ârujáḥ ‖ 2 ‖ gambhîrā́ñ udadhī́m̐r iva krátum pushyasi gā́ iva | prá sugopā́ yávasaṃ dhenávo yathâ hradáṃ kulyā́ ivâçata ‖ 3 ‖ ā́ nas tújaṃ rayím bharā́ñçaṃ ná pratijânaté | vṛikshám pakvám phálam añkī́va dhûnuhī́ndra sampā́raṇaṃ vásu ‖ 4 ‖ svayúr indra svarā́ḷ asi smáddishṭiḥ sváyaçastaraḥ | sá vâvṛidhâná ójasâ purushṭuta bhávâ naḥ suçrávastamaḥ ‖ 5 ‖ 9 ‖

46 (280). trishṭubh.

Yudhmásya te vṛishabhásya svarā́ja ugrásya yū́naḥ sthávirasya ghṛíshveḥ | ájûryato vajríṇo vîryâṇī́ndra çrutásya maható mahā́ni ‖ 1 ‖ mahā́ñ asi mahisha vṛíshṇyebhir dhanaspṛíd ugra sáhamâno anyā́n | éko víçvasya bhúvanasya rā́jâ sá yodháyâ ca kshayáyâ ca jánân ‖ 2 ‖ prá mā́trâbhî ririce rócamânaḥ prá devébhir viçváto ápratîtaḥ | prá majmánâ divá índraḥ pṛithivyā́ḥ prórór mahó antárikshâd ṛijîshī́ ‖ 3 ‖ urúṃ gabhîráṃ janúshâbhy ùgráṃ viçvávyacasam avatám matînā́m | índraṃ sómâsaḥ pradívi sutā́saḥ samudráṃ ná sraváta ā́ viçanti ‖ 4 ‖ yáṃ sómam indra pṛithivī́dyā́vâ gárbhaṃ ná mâtā́ bibhṛitás tvâyā́ | táṃ te hinvanti tám u te mṛijanty adhvaryávo vṛishabha pā́tavā́ u ‖ 5 ‖ 10 ‖

47 (281). trishṭubh.

Marútvāñ índro vṛishabhó ráṇâya píbâ sómam anushva-

45, 2 abhi-svaré. 3 su-gopā́ḥ. iva âçata. 4 bhara áñçam. añkī́-iva dhûnuhi índra. 5 bháva. — 46, 1 vîryā́ṇi índra. 2 yodháya. kshayáya. 3 mā́trâbhiḥ. prá uróḥ. 4 janúshâ abhí ugrám. 5 pā́tavaí. — 47, 1 píba. anu-svadhám.

dhám mádâya | ā́ siñcasva jaṭháre mádhva ûrmím̧ tvám̧ rā́jâsi pradívaḥ sutā́nâm || 1 || sajóshâ indra ságaṇo marúdbhiḥ sómam piba vṛitrahā́ çûra vidvā́n | jahí çátrū́ñr ápa mṛídho nudasvā́thā́bhayam̧ kṛiṇuhi viçváto naḥ || 2 || utá ṛitúbhir ṛitupâḥ pâhi sómam índra devébhiḥ sákhibhiḥ sūtám̧ naḥ | yā́ñ ā́bhajo marúto yé tvā́nv áhan vṛitrám ádadhus túbhyam ójaḥ || 3 || yé tvâhihátye maghavann ávardhan yé çâmbaré harivo yé gávishṭau | yé tvâ nûnám anumádanti víprâḥ píbendra sómam̧ ságaṇo marúdbhiḥ || 4 || marútvantam̧ vṛishabhám̧ vâvṛidhânám ákavârim̧ divyám̧ çâsám índram | viçvâsā́ham ávase nū́tanâyográm̧ sahodā́m ihá tám̧ huvema || 5 || 11 ||

48 (282). trishṭubh.

Sadyó ha jâtó vṛishabháḥ kanī́naḥ prábhartum âvad ándhasaḥ sutásya | sâdhóḥ piba pratikâmám̧ yáthâ te rásâçiraḥ prathamám̧ somyásya || 1 || yáj jā́yathâs tád áhar asya kā́me 'ñçóḥ pîyū́sham apibo girishṭhā́m | tám̧ te mâtā́ pári yóshâ jánitrî maháḥ pitúr dáma ā́siñcad ágre || 2 || upasthā́ya mâtáram ánnam aiṭṭa tigmám apaçyad abhí sómam ū́dhaḥ | prayâváyann acarad gṛítso anyā́n mahā́ni cakre purudhápratîkaḥ || 3 || ugrás turâshā́ḷ abhíbhûtyojâ yathâvaçám̧ tanvàm̧ cakra esháḥ | tváshṭâram índro janúshâbhibhū́yâmúshyâ sómam apibac camū́shu || 4 || çunám̧ huvema — || 5 || 12 ||

49 (283). trishṭubh.

Çáñsâ mahā́m índram̧ yásmin víçvâ ā́ kṛishṭáyaḥ so-

47, 1 rā́jâ asi. 2 nudasva átha ábhayam. 3 utá. ā́ ábhajaḥ. tvâ ánu. 4 tvâ ahi-hátye. píba indra. 5 ákava-arim. viçva-sáham. nū́tanâya ugrám. — 48, 1 rása-âçiraḥ. 2 yát. dáme ā́ asiñcat. 4 abhíbhûti-ojâḥ. cakre. janúshâ abhi-bhū́ya â-múshya. apibat. — 49, 1 çáñsa.

mapā̆ḥ kā̆mam ávyan | yám̐ sukrátum̐ dhisháṇe vibhvatashṭám̐ ghanám̐ vṛitrā̆ṇâm̐ janáyanta devā̆ḥ || 1 || yám̐ nú nákiḥ pṛítanâsu svarā̆jam̐ dvitā̆ tárati nṛítamam̐ harishṭhā̆m | inátamaḥ sátvabhir yó ha çûshaíḥ pṛithujráyâ aminâd ā̆yur dásyoḥ || 2 || sahā̆vâ pṛitsú taráṇir nā̆rvâ vyânaçī̆ ródasî mehánâvân | bhágo ná kâré hávyo matînā̆m pitéva cā̆ruḥ suhávo vayodhā̆ḥ || 3 || dhartā̆ divó rájasas pṛishṭá ûrdhvó rátho ná vâyúr vásubhir niyútvân | kshapā̆m̐ vastā̆ janitā̆ sū̆ryasya víbhaktâ bhâgám̐ dhisháṇeva vā̆jam || 4 || çunám̐ huvema— || 5 || 13 ||

50 (284). trishṭubh.

Índraḥ svā̆hâ pibatu yásya sóma âgátyâ túmro vṛishabhó marútvân | óruvyácâḥ pṛiṇatâm ebhír ánnair ā̆sya havís tanvàḥ kā̆mam ṛidhyâḥ || 1 || ā̆ te saparyū̆ javáse yunajmi yáyor ánu pradívaḥ çrushṭím ā̆vaḥ | ihá tvâ dheyur hárayaḥ suçipra píbâ tv àsya súshutasya cā̆roḥ || 2 || góbhir mimikshúm̐ dadhire supârám índram̐ jyaíshṭhyâya dhā̆yase gṛiṇânā̆ḥ | mandânáḥ sómam papivā̆n̐ ṛijîshint sám asmábhyam purudhā̆ gā̆ ishaṇya || 3 || imám̐ kā̆mam — || 4 || çunám̐ huvema — || 5 || 14 ||

51 (285). 1—3 jagatî. 4—9 trishṭubh. 10—12 gâyatrî.

Carshaṇîdhṛítam maghávânam ukthyàm índram̐ gíro bṛihatī̆r abhy ànûshata | vâvṛidhânám puruhûtám̐ suvṛiktíbhir ámartyam̐ járamâṇam̐ divé-dive || 1 || çatákratum arṇavám̐ çâkínam̐ náram̐ gíro ma índram úpa yanti viçvátaḥ |

49, 1 dhisháṇe *iti.* 3 ná árvâ. vi-ânaçī́ḥ. pitā́-iva. 4 dhisháṇâ -iva. — 50, 1 â-gátya. ā́ uru-vyácâḥ. ā́ asya. 2 saparyū́ *iti.* píba tú asya. 4 = 264, 20. — 51, 1 abhí anûshata. 2 me.

vâjasánim pûrbhídaṃ tū́rṇim aptúraṃ dhâmasā́cam abhishā́caṃ svarvídam ‖ 2 ‖ âkaré vásor jaritā́ panasyate 'nehásaḥ stúbha índro duvasyati | vivásvataḥ sádana ā́ hí pipriyé satrâsā́ham abhimâtihánaṃ stuhi ‖ 3 ‖ nṛiṇā́m u tvâ nṛítamaṃ gîrbhír ukthaír abhí prá vîrám arcatâ sabā́dhaḥ | sáṃ sáhase purumâyó jihîte námo asya pradíva éka îçe ‖ 4 ‖ pûrvī́r asya nishshídho mártyeshu purū́ vásûni pṛithivī́ bibharti | índrâya dyā́va óshadhîr utā́po rayíṃ rakshanti jîráyo vánâni ‖ 5 ‖ 15 ‖

túbhyam bráhmâṇi gíra indra túbhyaṃ satrā́ dadhire harivo jushásva | bodhy â̂pír ávaso nū́tanasya sákhe vaso jaritṛíbhyo váyo dhâḥ ‖ 6 ‖ índra marutva ihá pâhi sómaṃ yáthâ çâryâté ápibaḥ sutásya | táva práṇîtî táva çûra çármann ā́ vivâsanti kaváyaḥ suyajnā́ḥ ‖ 7 ‖ sá vâvaçâná ihá pâhi sómam marúdbhir indra sákhibhiḥ sutáṃ naḥ | jâtáṃ yát tvâ pári devā́ ábhûshan mahé bhárâya puruhûta víçve ‖ 8 ‖ aptū́rye maruta âpír eshó 'mandann índram ánu dā́tivârâḥ | tébhiḥ sâkám pibatu vṛitrakhâdáḥ sutáṃ sómaṃ dâçúshaḥ své sadhásthe ‖ 9 ‖ idáṃ hy ánv ójasâ sutáṃ râdhânâm pate | píbâ tv àsya girvaṇaḥ ‖ 10 ‖ yás te ánu svadhā́m ásat suté ní yacha tanvàm | sá tvâ mamattu somyám ‖ 11 ‖ prá te açnotu kukshyóḥ préndra bráhmaṇâ çíraḥ | prá bâhū́ çûra rā́dhase ‖ 12 ‖ 16 ‖

52 (286). 1—4 gâyatrî. 5. 7. 8 trishṭubh. 6 jagatî.

Dhânā́vantaṃ karambhíṇam apûpávantam ukthínam | índra prâtár jushasva naḥ ‖ 1 ‖ puroḷā́çam pacatyàṃ jushásvendrā́ gurasva ca | túbhyaṃ havyā́ni sisrate ‖ 2 ‖ puroḷā́-

51, 3 sádane. 4 arcata. 5 purú. 6 bodhí âpíḥ. 9 esháḥ amandan. 10 hí. píba tú asya. 12 prá indra. — 52, 2 jushásva indra ā́.

çaṃ ca no gháso josháyâse gíraç ca naḥ | vadhûyúr iva yóshaṇâm || 3 || puroḷā́çaṃ sanaçruta prâtaḥsâvé jushasva naḥ | índra krátur hí te bṛihán || 4 || mā́dhyaṃdinasya sávanasya dhânā́ḥ puroḷā́çam indra kṛishvehá cā́rum | prá yát stotā́ jaritā́ tū́rṇyartho vṛishâyámâṇa úpa gîrbhír ī́ṭṭe || 5 || 17 ||

tṛitī́ye dhânā́ḥ sávane purushṭuta puroḷā́çam ā́hutam mâmahasva naḥ | ṛibhumántaṃ vā́javantaṃ tvâ kave práyasvanta úpa çikshema dhîtíbhiḥ || 6 || pûshaṇváte te cakṛimâ karambháṃ hárivate háryaçvâya dhânā́ḥ | apûpám addhi ságaṇo marúdbhiḥ sómam piba vṛitrahā́ çûra vidvā́n || 7 || práti dhânā́ bharata tū́yam asmai puroḷā́çaṃ vîrátamâya nṛiṇā́m | divé-dive sadṛíçîr indra túbhyaṃ várdhantu tvâ somapéyâya dhṛishṇo || 8 || 18 ||

53 (287). trishṭubh. 10. 16 jagatî. 13 gâyatrî. 12. 20. 22 anushṭubh. 18 bṛihatî.

Índrâparvatâ bṛihatā́ ráthena vâmī́r ísha ā́ vahataṃ suvī́râḥ | vîtáṃ havyā́ny adhvaréshu devâ várdhethâṃ gîrbhír íḷayâ mádantâ || 1 || tíshṭhâ sú kam maghavan mā́ párâ gâḥ sómasya nú tvâ súshutasya yakshi | pitúr ná putráḥ sícam ā́ rabhe ta índra svā́dishṭhayâ girā́ çacîvaḥ || 2 || çáṅsâvâdhvaryo práti me gṛiṇîhī́ndrâya vā́haḥ kṛiṇavâva júshṭam | édám barhír yájamânasya sîdā́thâ ca bhûd ukthám índrâya çastám || 3 || jâyéd ástam maghavant séd u yónis tád ít tvâ yuktā́ hárayo vahantu | yadā́ kadā́ ca sunávâma sómam agnísh ṭvâ dûtó dhanvâty ácha || 4 || párâ yâhi ma-

52, 5 kṛishva ihá. 7 cakṛima. 8 dhânā́ḥ. — 53, 2 tíshṭha. te. 3 çáṅsava adhvaryo *iti*. gṛiṇîhi índrâyā. ā́ idám. sîda átha. 4 jâyā́ ít. sā́ ít. yuktā́ḥ. agníḥ tvâ. dhanvâti.

ghavann ā́ ca yâhī́ndra bhrâtar ubhayátrâ te ártham | yátrâ ráthasya briható nidhā́nam vimócanam vâjíno rā́sabhasya || 5 || 19 ||

ápâḥ sómam ástam indra prá yâhi kalyâṇī́r jâyā́ suráṇaṃ grihé te | yátrâ ráthasya briható nidhā́naṃ vimócanaṃ vâjíno dákshiṇâvat || 6 || imé bhojā́ áñgiraso vírûpâ divás putrā́so ásurasya vîrā́ḥ | viçvā́mitrâya dádato maghā́ni sahasrasâvé prá tiranta ā́yuḥ || 7 || rûpáṃ-rûpam maghávâ bobhavîti mâyā́ḥ kriṇvânás tanvàm pári svā́m | trír yád diváḥ pári muhûrtám ā́gât svaír mántrair ánritupâ ritā́vâ || 8 || mahā́ñ ríshir devajā́ devájûtó 'stabhnât síndhum arṇaváṃ nricákshâḥ | viçvā́mitro yád ávahat sudā́sam ápriyâyata kuçikébhir índraḥ || 9 || haṅsā́ iva kriṇutha çlókam ádribhir mádanto gîrbhír adhvaré suté sácâ | devébhir viprâ rishayo nricakshaso ví pibadhvaṃ kuçikâḥ somyám mádhu || 10 || 20 ||

úpa préta kuçikâç cetáyadhvam áçvaṃ râyé prá muñcatâ sudā́saḥ | rā́jâ vritrám jañghanat prā́g ápâg údag áthâ yajâte vára ā́ prithivyā́ḥ || 11 || yá imé ródasî ubhé ahám índram átushṭavam | viçvā́mitrasya rakshati bráhmedám bhā́ratam jánam || 12 || viçvā́mitrâ arâsata bráhméndrâya vajríṇe | kárad ín naḥ surā́dhasaḥ || 13 || kím te kriṇvanti kī́kaṭeshu gā́vo nā́çiram duhré ná tapanti gharmám | ā́ no bhara prámagandasya védo naicâçâkhám maghavan randhayâ naḥ || 14 || sasarparī́r ámatim bā́dhamânâ brihán mimâya jamádagnidattâ | ā́ sū́ryasya duhitā́ tatâna çrávo devéshv amrítam ajuryám || 15 || 21 ||

53, 5 yâhi índra. ubhayátra. yátra. 7 ví-rûpâḥ. tirante. 8 ā́ ágât. 9 deva-jā́ḥ devá-jûtaḥ ástabhnât. 11 prá ita. muñcata. átha. váre. 12 i. r. ubhé *iti*. bráhma idám. 13 bráhma índrâya. ít. 14 ná â-çíram. prá-magandasya. randhaya. 15 brihát.

sasarparī́r abharat tū́yam ebhyó 'dhi çrávaḥ pā́ñcajanyâsu krishṭíshu | sā́ pakshyā̂ návyam ā́yur dádhânâ yā́m me palastijamadagnáyo dadúḥ || 16 || sthiraú gā́vau bhavatâm vîḷúr áksho méshā́ ví varhi mā́ yugám ví çâri | índraḥ pâtalyè dadatâm çárîtor árishṭaneme abhí naḥ sacasva || 17 || bálam dhehi tanū́shu no bálam indrânaḷútsu naḥ | bálam tokā́ya tánayâya jîváse tvám hí baladā́ asi || 18 || abhí vyayasva khadirásya sā́ram ójo dhehi spandané çiṅçápâyâm | áksha vîḷo vîḷita vîḷáyasva mā́ yā́mâd asmā́d áva jîhipo naḥ || 19 || ayám asmā́n vánaspátir mā́ ca hā́ mā́ ca rîrishat | svasty ā́ grihébhya ā́vasā́ ā́ vimócanât || 20 || 22 ||

índrotíbhir bahulā́bhir no adyá yâcchreshṭhā́bhir maghavañ chûra jinva | yó no dvéshty ádharaḥ sás padîshṭa yám u dvishmás tám u prâṇó jahâtu || 21 || paraçúm cid ví tapati çimbalám cid ví vriçcati | ukhā́ cid indra yéshantî práyastâ phénam asyati || 22 || ná sā́yakasya cikite janâso lodhám nayanti páçu mányamânâḥ | nā́vâjinam vâjínâ hâsayanti ná gardabhám puró áçvân nayanti || 23 || imá indra bharatásya putrā́ apapitvám cikitur ná prapitvám | hinvánty áçvam áraṇam ná nítyam jyā́vâjam pári ṇayanty âjaú || 24 || 23 ||

Caturtho 'nuvâkaḥ.

54 (288). trishṭubh.

Imám mahé vidathyâya çûshám çáçvat kritva ī́ḍyâya prá jabhruḥ | çriṇótu no dámyebhir ánîkaiḥ çriṇótv agnír divyaír ájasraḥ || 1 || máhi mahé divé arcâ prithivyaí kā́mo

53, 16 ebhyaḥ ádhi. 17 mā́ îshā́. pâtalyè *iti.* 18 indra analút-su. 20 hā́ḥ. svastí. ā́ ava-saí. 21 índra ûtí-bhiḥ. yât -çreshṭhā́bhiḥ. çûra. 23 ná ávâjinam. áçvât. 24 imé. — 54, 2 arca.

ma ichâñ carati prajânán | yáyor ha stóme vidátheshu devā́ḥ saparyávo mâdáyante sácâyóḥ || 2 || yuvór ṛitáṃ rodasî satyám astu mahé shú ṇaḥ suvitā́ya prá bhûtam | idáṃ divé námo agne pṛithivyaí saparyā́mi práyasâ yâmi rátnam || 3 || utó hí vâm pûrvyā́ âvividrá ṛítâvarî rodasî satyavā́caḥ | náraç cid vâṃ samithé çū́rasâtau vavandiré pṛithivi vévidânâḥ || 4 || kó addhā́ veda ká ihá prá vocad devā́ñ áchâ pathyā̂ kā́ sám eti | dádṛiçra eshâm avamā́ sádâṅsi páreshu yā́ gúhyeshu vratéshu || 5 || 24 ||

kavír nṛicákshâ abhí shîm acashṭa ṛitásya yónâ víghṛite mádantî | nā́nâ cakrâte sádanaṃ yáthâ véḥ samânéna krátunâ saṃvidâné || 6 || samânyā́ víyute dûréante dhruvé padé tasthatur jâgarū́ke | utá svásârâ yuvatī́ bhávantî ā́d u bruvâte mithunā́ni nā́ma || 7 || víçvéd eté jánimâ sáṃ vivikto mahó devā́n bíbhratî ná vyathete | éjad dhruvám patyate víçvam ékaṃ cárat patatrí víshuṇaṃ ví jâtám || 8 || sánâ purâṇám ádhy emy ârā́n maháḥ pitúr janitúr jâmí tán naḥ | devā́so yátra panitā́ra évair uraú pathí vyù̂te tasthúr antáḥ || 9 || imáṃ stómaṃ rodasî prá bravîmy ṛidû́dárâḥ çṛiṇavann agnijihvā́ḥ | mitráḥ samrā́jo váruṇo yúvâna âdityā́saḥ kaváyaḥ paprathânā́ḥ || 10 || 25 ||

híraṇyapâṇiḥ savitā́ sujihvás trír ā́ divó vidáthe pátyamânaḥ | devéshu ca savitaḥ çlókam áçrer ā́d asmábhyam ā́ suva sarvátâtim || 11 || sukṛít supâṇíḥ svávâñ ṛitā́vâ devás tváshṭā́vase tā́ni no dhât | pûshaṇvánta ṛibhavo mâdayadhvam ûrdhvágrâvâṇo adhvarám atashṭa || 12 || vidyúdrathâ

54, 2 me. sácâ âyóḥ. 3 sú naḥ. 4 utó *iti.* â-vividré. ṛi. rodasî *iti.* 5 ácha. dádṛiçre. 6 sîm acashṭa. víghṛite-mádantî -cakrâte-saṃvidâné *iti.* 7 víyute-dûréante-jâgarū́ke-yuvatī́-bhávantî-bruvâte *iti.* 8 víçvâ ít. jánima. eté-bíbhratî *iti.* 9 ârā́t. tát. ví-ute. 12 tváshṭâ ávase. 13 vidyút-rathâḥ.

marúta ṛishṭimánto divó máryâ ṛitájâtâ ayā́saḥ | sárasvatî çṛiṇavan yajníyâso dhā́tâ rayím̐ sahávîram̐ turâsaḥ || 13 || víshṇum̐ stómâsaḥ purudasmám arkā́ bhágasyeva kâríṇo yā́mani gman | urukramáḥ kakuhó yásya pûrvī́r ná mardhanti yuvatáyo jánitrîḥ || 14 || índro víçvair vîryaìḥ pátyamâna ubhé ā́ paprau ródasî mahitvā́ | puram̐daró vṛitrahā́ dhṛishṇúsheṇaḥ sam̐gṛíbhyâ na ā́ bharâ bhū́ri paçváḥ || 15 || 26 ||

nā́satyâ me pitárâ bandhupṛíchâ sajâtyàm açvínoç cā́ru nā́ma | yuvám̐ hí sthó rayidaú no rayîṇā́m̐ dâtrám̐ rakshethe ákavair ádabdhâ || 16 || mahát tád vaḥ kavayaç cā́ru nā́ma yád dha devâ bhávatha víçva índre | sákha ṛibhúbhiḥ puruhûta priyébhir imā́m̐ dhíyam̐ sâtáye takshatâ naḥ || 17 || aryamā́ ṇo áditir yajníyâsó 'dabdhâni váruṇasya vratā́ni | yuyóta no anapatyā́ni gántoḥ prajā́vân naḥ paçumā́n̐ astu gâtúḥ || 18 || devā́nâm̐ dûtáḥ purudhá prásûtó 'nâgân no vocatu sarvátâtâ | çṛiṇótu naḥ pṛithivī́ dyaúr utā́paḥ sū́ryo nákshatrair urv àntáriksham || 19 || çṛiṇvántu no vṛíshaṇaḥ párvatâso dhruvákshemâsa íḷayâ mádantaḥ | âdityaír no áditiḥ çṛiṇotu yáchantu no marútaḥ çárma bhadrám || 20 || sádâ sugáḥ pitumā́n̐ astu pánthâ mádhvâ devâ óshadhîḥ sám pipṛikta | bhágo me agne sakhyé ná mṛidhyâ úd râyó açyâm̐ sádanam purukshóḥ || 21 || svádasva havyā́ sám ísho didîhy asmadryàk sám mimîhi çrávâṅsi | víçvân̐ agne pṛitsú tā́n̐ jeshi çátrûn áhâ víçvâ sumánâ dîdihî naḥ || 22 || 27 ||

54, 13 dhā́ta. 14 arkā́ḥ bhágasya-iva. 15 ubhé-ródasî *iti.* dhṛishṇú-senaḥ sam-gṛíbhya. bhara. 17 ha devâḥ. víçve. sákhâ. takshata. 18 naḥ. yajníyâsaḥ ádabdhâni. 19 prá-sûtaḥ ánâgân. utá ā́paḥ. urú antáriksham. 21 pánthâḥ. 22 su-mánâḥ dídihi.

55 (289). trishṭubh.

Ushásaḥ pū́rvâ ádha yád vyûshúr mahád ví jajne aksháram padé góḥ | vratā́ devā́nâm úpa nú prabhū́shan mahád devā́nâm asuratvám ékam || 1 || mó shū́ ṇo átra juhuranta devā́ mā́ pū́rve agne pitáraḥ padajnā́ḥ | purâṇyóḥ sádmanoḥ ketúr antár ma° || 2 || ví me purutrā́ patayanti kā́mâḥ çámy áchâ dîdye pûrvyā́ṇi | sámiddhe agnā́v ṛitám íd vadema ma° || 3 || samânó rā́jâ víbhṛitaḥ purutrā́ çáye çayā́su práyuto vánā́nu | anyā́ vatsám bhárati kshéti mâtā́ ma° || 4 || âkshít pū́rvâsv áparâ anûrút sadyó jâtā́su táruṇîshv antáḥ | antárvatîḥ suvate ápravîtâ ma° || 5 || 28 ||

çayúḥ parástâd ádha nú dvimâtā́bandhanáç carati vatsá ékaḥ | mitrásya tā́ váruṇasya vratā́ni ma° || 6 || dvimâtā́ hótâ vidátheshu samrā́ḷ ánv ágram cárati kshéti budhnáḥ | prá ráṇyâni raṇyavā́co bharante ma° || 7 || çū́rasyeva yúdhyato antamásya pratîcī́nam dadṛiçe víçvam âyát | antár matíç carati nishshídham gór ma° || 8 || ní veveti palitó dûtá âsv antár mahā́ṅç carati rocanéna | vápûṅshi bíbhrad abhí no ví cashṭe ma° || 9 || víshṇur gopā́ḥ paramám pâti pā́thaḥ priyā́ dhā́mâny amṛítâ dádhânaḥ | agnísh ṭā́ víçvâ bhúvanâni veda ma° || 10 || 29 ||

nā́nâ cakrâte yamyā̂ vápûṅshi táyor anyád rócate kṛishṇám anyát | çyā́vî ca yád árushî ca svásârau ma° || 11 || mâtā́ ca yátra duhitā́ ca dhenū́ sabardúghe dhâpáyete samîcī́ | ṛitásya té sádasîḷe antár ma° || 12 || anyásyâ vatsám rihatī́ mimâya káyâ bhuvā́ ní dadhe dhenúr ū́dhaḥ | ṛitásya sā́ páyasâpinvatéḷâ ma° || 13 || pádyâ vaste pururū́pâ vápûṅshy ûr-

---

55, 2 mó *iti* sú naḥ. devā́ḥ. 3 ácha. 4 vánâ ánu. 5 ápra-vîtâḥ. 6 dvi-mâtā́ abandhanáḥ. 8 çū́rasya-iva. â-yát. 10 agníḥ tā́. 12 dh. s. dh. samîcī́ *iti*. té *iti* sádasi íḷe. 13 anyásyâḥ. páyasâ apinvata íḷâ.

dhvā́ tasthau tryávim rérihâṇâ | ṛitásya sádma ví carâmi vidvā́n ma° || 14 || padé iva níhite dasmé antás táyor anyád gúhyam âvír anyát | sadhrîcînā́pathyā́ sā́ víshûcî ma° || 15 || 30 ||

ā́ dhenávo dhunayantâm áçiçvîḥ sabardúghâḥ çaçayā́ ápradugdhâḥ | návyâ-navyâ yuvatáyo bhávantîr ma° || 16 || yád anyā́su vṛishabhó róravîti só anyásmin yûthé ní dadhâti rétaḥ | sá hí kshápâvânt sá bhágaḥ sá rā́jâ ma° || 17 || vîrásya nú sváçvyaṃ janâsaḥ prá nú vocâma vidúr asya devā́ḥ | shoḷhā́ yuktā́ḥ páñca-pañcā́ vahanti ma° || 18 || devás tváshṭâ savitā́ viçvárûpaḥ pupósha prajā́ḥ purudhā́ jajâna | imā́ ca víçvâ bhúvanâny asya ma° || 19 || mahī́ sám airac camvā̂ samîcī́ ubhé té asya vásunâ nyṛìshṭe | çṛiṇvé vîró vindámâno vásûni ma° || 20 || imā́ṃ ca naḥ pṛithivī́ṃ viçvádhâyâ úpa ksheti hitámitro ná rā́jâ | puraḥsádaḥ çarmasádo ná vîrā́ ma° || 21 || nishshídhvarîs ta óshadhîr utā́po rayíṃ ta indra pṛithivī́ bibharti | sákhâyas te vâmabhā́jaḥ syâma ma° || 22 || 31 ||

Tṛitîyo 'dhyâyaḥ.

56 (290). trishṭubh.

Ná tā́ minanti mâyíno ná dhī́râ vratā́ devā́nâm prathamā́ dhruvā́ṇi | ná ródasî adrúhâ vedyā́bhir ná párvatâ niname tasthivā́ṅsaḥ || 1 || sháḍ bhârā́ṅ éko ácaran bibharty ṛitáṃ várshishṭham úpa gā́va ā́guḥ | tisró mahī́r úparâs tasthur átyâ gúhâ dvé níhite darçy ékâ || 2 || tripâjasyó vṛishabhó viçvárûpa utá tryudhā́ purudhá prajā́vân | tryanîkáḥ patyate mā́hinâvânt sá retodhā́ vṛishabháḥ çáçvatînâm

55, 14 tri-ávim. 15 padé-níhite *iti*. 16 návyâḥ-navyâḥ. 18 páñca-pañca ā́. 20 mahī́-samîcī́-ubhé-té-nyṛìshṭe *iti*. airat. 21 vîrā́ḥ. 22 te. utá ā́paḥ. te. — 56, 1 dhī́râḥ. ródasî *iti*. párvatâḥ. 2 ā́ aguḥ. átyâḥ. dvé-níhite *iti*. 3 mā́hina-vân. retaḥ-dhā́ḥ.

|| 3 || abhı̃ka âsâm padavı̃r abodhy âdityā̃nâm ahve cā̃ru nā̃ma | ā̃paç cid asmâ aramanta devı̃ḥ pṛíthag vrájantîḥ pári shîm avṛiñjan || 4 || trı̃ shadhásthâ sindhavas tríḥ kavînā̃m utá trimâtā̃ vidátheshu samrā̃ṭ | ṛitā̃varîr yóshaṇâs tisró ápyâs trír ā̃ divó vidáthe pátyamânâḥ || 5 || trír ā̃ diváḥ savitar vā̃ryâṇi divé-diva ā̃ suva trír no áhnaḥ | tridhā̃tu râyá ā̃ suvâ vásûni bhága trâtar dhishaṇe sâtáye dhâḥ || 6 || trír ā̃ diváḥ savitā̃ soshavîti rā̃jânâ mitrā̃váruṇâ supâṇı̃ | ā̃paç cid asya ródasî cid urvı̃ rátnam bhikshanta savitúḥ savā̃ya || 7 || trír uttamā̃ dûṇáçâ rocanā̃ni tráyo râjanty ásurasya vîrā̃ḥ | ṛitā̃vâna ishirā̃ dûḷábhâsas trír ā̃ divó vidáthe santu devā̃ḥ || 8 || 1 ||

57 (291). trishṭubh.

Prá me vivikvā̃n̐ avidan manîshā̃ dhenúṃ cárantîm práyutâm ágopâm | sadyáç cid yā̃ duduhé bhū̃ri dhâsér índras tád agníḥ panitā̃ro asyâḥ || 1 || índraḥ sú pûshā̃ vṛíshaṇâ suhástâ divó ná prîtā̃ḥ çaçayáṃ duduhre | víçve yád asyâṃ raṇáyanta devā̃ḥ prá vó 'tra vasavaḥ sumnám açyâm || 2 || yā̃ jâmáyo vṛíshṇa ichánti çaktíṃ namasyántîr jânate gárbham asmin | áchâ putráṃ dhenávo vâvaçânā̃ maháç caranti bíbhrataṃ vápûṅshi || 3 || áchâ vivakmi ródasî suméke grā̃vṇo yujânó adhvaré manîshā̃ | imā̃ u te mánave bhū̃rivârâ ûrdhvā̃ bhavanti darçatā̃ yájatrâḥ || 4 || yā̃ te jihvā̃ mádhumatî sumedhā̃ ágne devéshûcyáta urûcı̃ | táyehá víçvâm̐ ávase yájatrân ā̃ sâdaya pâyáyâ câ mádhûni || 5 || yā̃ te agne párvatasyeva dhā̃rā̃saçcantî pîpáyad deva

56, 4 abhı̃ke. asmai. sîm. 5 sadhá-sthâ. 6 divé-dive. suva vásûni. 7 ródasî-urvı̃ *iti*. 8 duḥ-náçâ. ishirā́ḥ duḥ-dábhâsaḥ. — 57, 1 avidat. 2 vaḥ átra. 3 yā́ḥ. vṛíshṇe. ácha. vâvaçânā́ḥ. 4 r. suméke *iti*. ûrdhvā́ḥ. darçatā́ḥ. 5 devéshu ucyáte. táyâ ihá. pâyáya ca. 6 párvatasya-iva dhā̃râ ásaçcantî.

citrā́ | tā́m asmábhyam prámatiṃ jâtavedo váso rā́sva sumatíṃ viçvájanyâm || 6 || 2 ||

58 (292). trishṭubh.

Dhenúḥ pratnásya kā́myaṃ dúhânântáḥ putráç carati dákshiṇâyâḥ | ā́ dyotaníṃ vahati çubhráyâmoshásaḥ stómo açvínâv ajîgaḥ || 1 || suyúg vahanti práti vâm riténordhvā́ bhavanti pitáreva médhâḥ | járethâm asmád ví paṇér manîshā́ṃ yuvór ávaç cakṛimā́ yâtam arvā́k || 2 || suyúgbhir áçvaiḥ suvṛítâ ráthena dásrâv imáṃ çṛiṇutaṃ çlókam ádreḥ | kím aṅgá vâm práty ávartiṃ gámishṭhâhúr víprâso açvinâ purâjā́ḥ || 3 || ā́ manyethâm ā́ gataṃ kác cid évair víçve jánâso açvínâ havante | imā́ hí vâṃ góṛijîkâ mádhûni prá mitrā́so ná dadúr usró ágre || 4 || tiráḥ purū́ cid açvinâ rájâṅsy âṅgûshó vâm maghavânâ jáneshu | éhá yâtam pathíbhir devayā́nair dásrâv imé vâṃ nidháyo mádhûnâm || 5 || 3 ||

purâṇám ókaḥ sakhyáṃ çiváṃ vâṃ yuvór narâ dráviṇaṃ jahnā́vyâm | púnaḥ kṛiṇvâṇā́ḥ sakhyā́ çivā́ni mádhvâ madema sahá nū́ samânā́ḥ || 6 || áçvinâ vâyúnâ yuváṃ sudakshâ niyúdbhiç ca sajóshasâ yuvânâ | nā́satyâ tiróahnyaṃ jushâṇā́ sómam pibatam asrídhâ sudânû || 7 || áçvinâ pári vâm íshaḥ purûcī́r îyúr gîrbhír yátamânâ ámṛidhrâḥ | rátho ha vâm ṛitajā́ ádrijûtaḥ pári dyā́vâpṛithivī́ yâti sadyáḥ || 8 || áçvinâ madhushúttamo yuvā́kuḥ sómas tám pâtam ā́ gataṃ duroṇé | rátho ha vâm bhū́ri várpaḥ kárikrat sutā́vato nishkṛitám ā́gamishṭhaḥ || 9 || 4 ||

58, 1 dúhânâ antár *iti*. çubhrá-yâmâ ushásaḥ. 2 ṛiténa ûrdhvā́ḥ. pitárâ-iva. cakṛima ā́. 3 gámishṭhâ âhúḥ. purâ-jā́ḥ. 4 kát. 5 purú. ā́ ihá. 6 nú. 9 madhusút-tamaḥ.

59 (293). trishṭubh. 6—9 gâyatrî.

Mitró jánân yâtayati bruvâṇó mitró dâdhâra pṛithivī́m utá dyā́m | mitráḥ kṛishṭī́r ánimishâbhí cashṭe mitrā́ya havyám̐ ghṛitávaj juhota || 1 || prá sá mitra márto astu práyasvân yás ta âditya çíkshati vraténa | ná hanyate ná jîyate tvóto naínam áṅho açnoty ántito ná dûrā́t || 2 || anamîvā́sa íḷayâ mádanto mitájnavo várimann ā́ pṛithivyā́ḥ | âdityásya vratám upakshiyánto vayám mitrásya sumataú syâma || 3 || ayám mitró namasyàḥ suçévo rā́jâ sukshatró ajanishṭa vedhā́ḥ | tásya vayám̐ — || 4 || mahā́ñ âdityó námasopasádyo yâtayájjano gṛiṇaté suçévaḥ | tásmâ etát pányatamâya júshṭam agnaú mitrā́ya havír ā́ juhota || 5 || 5 ||

mitrásya carshaṇîdhṛító 'vo devásya sânasí | dyumnám̐ citráçravastamam || 6 || abhí yó mahinā́ dívam mitró babhū́va saprátháḥ | abhí çrávobhiḥ pṛithivī́m || 7 || mitrā́ya páñca yemire jánâ abhíshṭiçavase | sá devā́n víçvân bibharti || 8 || mitró devéshv âyúshu jánâya vṛiktábarhishe | ísha ishṭávratâ akaḥ || 9 || 6 ||

60 (294). jagatî.

Ihéha vo mánasâ bandhútâ nara uçíjo jagmur abhí tā́ni védasâ | yā́bhir mâyā́bhiḥ prátijûtivarpasaḥ saúdhanvanâ yajníyam bhâgám ânaçá || 1 || yā́bhiḥ çácîbhiç camasā́ñ ápiṅçata yáyâ dhiyā́ gā́m áriṇîta cármaṇaḥ | yéna hárî mánasâ nirátakshata téna devatvám ṛibhavaḥ sám ânaça || 2 || índrasya sakhyám ṛibhávaḥ sám ânaçur mánor nápâto apáso dadhanvire | saudhanvanā́so amṛitatvám érire vishṭvī́

59, 1 áni-mishâ abhí. ghṛitá-vat. 2 te. tvā́-ûtaḥ ná enam. 4b s. 235, 21. 5 námasâ upa-sádyaḥ yâtayát-janaḥ. tásmai. 6 carshaṇi-dhṛ́taḥ ávaḥ. — 60, 1 ihá-iha. saúdhanvanâḥ. 3 ā́ îrire.

çámîbhiḥ sukṛítaḥ sukṛityáyâ ‖ 3 ‖ índreṇa yâtha saráthaṃ suté sácâ̆ átho váçânâm bhavathâ sahá çriyâ̆ | ná vaḥ pratimaí sukṛitâ̆ni vâghataḥ saúdhanvanâ ṛibhavo vîryâ̆ṇi ca ‖ 4 ‖ índra ṛibhúbhir vâ̆javadbhiḥ sámukshitaṃ sutáṃ sómam â̆ vṛishasvâ gábhastyoḥ | dhiyéshitó maghavan dâçúsho gṛihé saudhanvanébhiḥ sahá matsvâ nṛíbhiḥ ‖ 5 ‖ índra ṛibhumâ̆n vâ̆javân matsveha no 'smínt sávane çácyâ purushṭuta | imâ̆ni túbhyaṃ svásarâṇi yemire vratâ̆ devâ̆nâm mánushaç ca dhármabhiḥ ‖ 6 ‖ índra ṛibhúbhir vâjíbhir vâjáyann ihá stómaṃ jaritúr úpa yâhi yajníyam | çatáṃ kétebhir ishirébhir âyáve sahásraṇîtho adhvarásya hómani ‖ 7 ‖ 7 ‖

61 (295). trishṭubh.

Úsho vâ̆jena vâjini prácetâḥ stómaṃ jushasva gṛiṇató maghoni | purâṇî́ devi yuvatíḥ púraṃdhir ánu vratáṃ carasi viçvavâre ‖ 1 ‖ úsho devy ámartyâ ví bhâhi candrárathâ sûnṛítâ îráyantî | â̆ tvâ vahantu suyámâso áçvâ híraṇyavarṇâm pṛithupâ̆jaso yé ‖ 2 ‖ úshaḥ pratîcî́ bhúvanâni víçvordhvâ̆ tishṭhasy amṛítasya ketúḥ | samânám árthaṃ caraṇîyámânâ cakrám iva navyasy â̆ vavṛitsva ‖ 3 ‖ áva syû̆meva cinvatî́ maghóny ushâ̆ yâti svásarasya pátnî | svàr jánantî subhágâ sudáṅsâ â̆ntâd diváḥ papratha â̆ pṛithivyâ̆ḥ ‖ 4 ‖ áchâ vo devî́m ushásaṃ vibhâtî́m prá vo bharadhvaṃ námasâ suvṛiktím | ûrdhvám madhudhâ̆ diví pâ̆jo açret prá rocanâ̆ ruruce raṇvásaṃdṛik ‖ 5 ‖ ṛitâ̆varî divó arkaír abodhy â̆ revátî ródasî citrám asthât | âyatî́m agna

60, 4 sácâ átho *iti*. bhavatha. 5 vṛishasva. dhiyâ̆ ishitáḥ. matsva. 6 índra. matsva ihá. 7 índra. — 61, 2 áçvâḥ. 3 víçvâ ûrdhvâ̆. 4 syû̆ma-iva. maghónî ushâ̆ḥ. â̆ ántât. paprathe. 5 ácha. 6 ródasî *iti*. â-yatî́m agne.

ushásaṃ vibhâtī́ṃ vâmám eshi drávinam bhíkshamâṇaḥ || 6 || ṛitásya budhná ushásâm ishaṇyán vṛíshâ mahī́ ródasî ā́ viveça | mahī́ mitrásya váruṇasya mâyā́ candréva bhânúṃ ví dadhe purutrā́ || 7 || 8 ||

62 (296). 1—3 trishṭubh. 4—18 gâyatrî.

Imā́ u vâm bhṛimáyo mányamânâ yuvā́vate ná tújyâ abhûvan | kvà tyád indrâvaruṇâ yáço vâṃ yéna smâ sínam bhárathaḥ sákhibhyaḥ || 1 || ayám u vâm purutámo rayîyáñ chaçvattamám ávase johavîti | sajóshâv indrâvaruṇâ marúdbhir divā́ pṛithivyā́ çṛiṇutaṃ hávam me || 2 || asmé tád indrâvaruṇâ vásu shyâd asmé rayír marutaḥ sárvavîraḥ | asmā́n várûtrîḥ çaraṇaír avantv asmā́n hótrâ bhā́ratî dákshiṇâbhiḥ || 3 || bṛíhaspate jushásva no havyā́ni viçvadevya | rā́sva rátnâni dâçúshe || 4 || çúcim arkaír bṛíhaspátim adhvaréshu namasyata | ánâmy ója ā́ cake || 5 || 9 ||

vṛishabháṃ carshaṇînā́ṃ viçvárûpam ádâbhyam | bṛíhaspátiṃ váreṇyam || 6 || iyáṃ te pûshann âghṛiṇe sushṭutír deva návyasî | asmā́bhis túbhyaṃ çasyate || 7 || tā́ṃ jushasva gíram máma vâjayántîm avâ dhíyam | vadhûyúr iva yóshaṇâm || 8 || yó víçvâbhí vipáçyati bhúvanâ sáṃ ca páçyati | sá naḥ pûshā́vitā́ bhuvat || 9 || tát savitúr váreṇyam bhárgo devásya dhîmahi | dhíyo yó naḥ pracodáyât || 10 || 10 ||

devásya savitúr vayáṃ vâjayántaḥ púraṃdhyâ | bhágasya râtím îmahe || 11 || deváṃ náraḥ savitā́raṃ víprâ yajnaíḥ suvṛiktíbhiḥ | namasyánti dhiyéshitā́ḥ || 12 || sómo ji-

61, 7 budhné. m. ródasî *iti*. candrā́-iva. — 62, 1 mányamânâḥ. sma. 2 rayi-yán ça°. 3 syât. 8 ava. 9 víçvâ abhí. pûshā́ avitā́. 12 víprâḥ. dhiyā́ ishitā́ḥ.

gâti gâtuvíd devā́nâm eti nishkṛitám | ṛitásya yónim âsádam || 13 || sómo asmábhyaṃ dvipáde cátushpade ca paçáve | anamîvā́ íshas karat || 14 || asmā́kam ā́yur vardháyann abhímâtîḥ sáhamânaḥ | sómaḥ sadhástham ā́sadat || 15 || ā́ no mitrâvaruṇâ ghṛitaír gávyûtim ukshatam | mádhvâ rájâṅsi sukratû || 16 || uruçáṅsâ namovṛídhâ mahnā́ dákshasya râjathaḥ | drā́ghishṭhâbhiḥ çucivratâ || 17 || gṛiṇânā́ jamádagninâ yónâv ṛitásya sîdatam | pâtáṃ sómam ṛitâvṛidhâ || 18 || 11 ||

Pañcamo 'nuvâkaḥ.

TṚITÎYAM MAṆḌALAM.

62, 15 ā́ asadat.

1 (297). trishṭubh. 1 ashṭi. 2 atijagatî. 3 dhṛiti.

Tvā́ṃ hy àgne sádam ít samanyávo devā́so devám aratíṃ nyerirá íti krátvâ nyeriré | ámartyaṃ yajata mártyeshv ā́ devám ā́devaṃ janata prácetasaṃ víçvam ā́devaṃ janata prácetasam || 1 || sá bhrā́taraṃ váruṇam agna ā́ vavṛitsva devā́ñ áchâ sumatī́ yajnávanasaṃ jyéshṭhaṃ yajnávanasam | ṛitā́vânam âdityáṃ carshaṇîdhrítaṃ rā́jânaṃ carshaṇîdhrítam || 2 || sákhe sákhâyam abhy ā́ vavṛitsvâçúṃ ná cakráṃ ráthyeva ráñhyâsmábhyaṃ dasma ráñhyâ | ágne mṛiḷîkáṃ váruṇe sácâ vido marútsu viçvábhânushu | tokā́ya tujé çuçucâna çáṃ kṛidhy asmábhyaṃ dasma çáṃ kṛidhi || 3 || tváṃ no agne váruṇasya vidvā́n devásya héḷó 'va yâsisîshṭhâḥ | yájishṭho váhnitamaḥ çóçucâno víçvâ dvéshâñsi prá mumugdhy asmát || 4 || sá tváṃ no agne 'vamó bhavotī́ nédishṭho asyā́ usháso vyùshṭau | áva yakshva no váruṇaṃ rárâṇo vîhí mṛiḷîkáṃ suhávo na edhi || 5 || 12 ||

asyá çréshṭhâ subhágasya saṃdṛíg devásya citrátamâ mártyeshu | çúci ghṛitáṃ ná taptám ághnyâyâḥ spârhā́ devásya mañháneva dhenóḥ || 6 || trír asya tā́ paramā́ santi satyā́ spârhā́ devásya jánimâny agnéḥ | ananté antáḥ pári-

1, 1 hí agne. ni-eriré. 2 agne. ácha. 3 abhí. vavṛitsva âçúm. ráthyâ-iva. ráñhyâ asmábhyam. 4 héḷaḥ áva. 5 bhava ûtī́. 6 mañhánâ-iva.

vîta ā́gàc chúciḥ çukró aryó rórucânaḥ ‖ 7 ‖ sá dûtó víçvéd abhí vashṭi sádmâ hótâ híraṇyaratho rámsujihvaḥ | rohídaçvo vapushyò vibhā́vâ sádâ raṇváḥ pitumátîva saṃsát ‖ 8 ‖ sá cetayan mánusho yajnábandhuḥ prá tám mahyā́ raçanáyâ nayanti | sá kshety asya dúryâsu sā́dhan devó mártasya sadhanitvám âpa ‖ 9 ‖ sá tū́ no agnír nayatu prajânánn áchâ rátnaṃ devábhaktaṃ yád asya | dhiyā́ yád víçve amṛ́tâ ákṛiṇvan dyaúsh pitā́ janitā́ satyám ukshan ‖ 10 ‖ 13 ‖

sá jâyata prathamáḥ pastyâsu mahó budhné rájaso asyá yónau | apā́d açîrshā́ guhámâno ántâyóyuvâno vṛishabhásya nîḷé ‖ 11 ‖ prá çárdha ârta prathamáṃ vipanyā́ñ ṛitásya yónâ vṛishabhásya nîḷé | spârhó yúvâ vapushyò vibhā́vâ saptá priyā́so 'janayanta vṛ́ishṇe ‖ 12 ‖ asmā́kam átra pitáro manushyā̀ abhí prá sedur ṛitám âçushâṇā́ḥ | áçmavrajâḥ sudúghâ vavré antár úd usrā́ âjann usháso huvânā́ḥ ‖ 13 ‖ té marmṛijata dadṛivā́ṅso ádriṃ tád eshâm anyé abhíto ví vocan | paçváyantrâso abhí kârám arcan vidánta jyótiç cakṛipánta dhîbhíḥ ‖ 14 ‖ té gavyatā́ mánasâ dṛidhrám ubdháṃ gā́ yemânám pári shántam ádrim | dṛiḷháṃ náro vácasâ daívyena vrajáṃ gómantam uçíjo ví vavruḥ ‖ 15 ‖ 14 ‖

té manvata prathamáṃ nā́ma dhenós tríḥ saptá mâtúḥ paramā́ṇi vindan | táj jânatī́r abhy ànushâta vrā́ âvír bhuvad aruṇī́r yaçásâ góḥ ‖ 16 ‖ néçat támo dúdhitaṃ rócata dyaúr úd devyā́ usháso bhânúr arta | ā́ sū́ryo bṛihatás tishṭhad ájrâñ ṛijú márteshu vṛijinā́ ca páçyan ‖ 17 ‖ ā́d ít paççā́ bubudhânā́ vy àkhyann ā́d íd rátnaṃ dhârayanta

---

1, 7 â agât çúciḥ. 8 víçvâ ít. sádma. rám-sujihvaḥ. pitumátî -iva. 9 cetayat. 10 tú. ácha. dyaúḥ. 11 ántâ â-yóyuvânaḥ. 12 vipanyā́. 13 su-dúghâḥ. 14 paçvá-ya°. 15 gā́ḥ. sántam. 16 tát. abhí anûshata. 18 bubudhânā́ḥ ví akhyan.

dyúbhaktam | víçve víçvâsu dúryâsu devā́ mítra dhiyé varuṇa satyám astu || 18 || áchâ voceya çuçucânám agníṃ hótâraṃ viçvábharasaṃ yájishṭham | çúcy ū́dho atṛiṇan ná gávâm ándho ná pûtám párishiktam aṅçóḥ || 19 || víçveshâm áditir yajníyânâṃ víçveshâm átithir mā́nushâṇâm | agnír devā́nâm áva âvṛiṇânáḥ sumṛiḷîkó bhavatu jâtávedâḥ || 20 || 15 ||

2 (298). trishṭubh.

Yó mártyeshv amṛíta ṛitā́vâ devó devéshv aratír nidhā́yi | hótâ yájishṭho mahnā́ çucádhyai havyaír agnír mánusha îrayádhyai || 1 || ihá tvám sûno sahaso no adyá jâtó jâtā́ñ ubháyâñ antár agne | dûtá îyase yuyujâná ṛishva ṛijumushkā́n vṛíshaṇaḥ çukrā́ṅç ca || 2 || átyâ vṛidhasnū́ róhitâ ghṛitásnû ṛitásya manye mánasâ jávishṭhâ | antár îyase arushā́ yujânó yushmā́ṅç ca devā́n víça ā́ ca mártân || 3 || aryamáṇaṃ váruṇam mitrám eshâm índrâvíshṇû marúto açvínotá | sváçvo agne suráthaḥ surā́dhâ éd u vaha suhávishe jánâya || 4 || gómâñ agné 'vimâñ açvī́ yajnó nṛivátsakhâ sádam íd apramṛishyáḥ | íḷâvâñ eshó asura prajā́vân dîrghó rayíḥ pṛithubudhnáḥ sabhā́vân || 5 || 16 ||

yás ta idhmáṃ jabhárat sishvidânó mûrdhā́naṃ vâ tatápate tvâyā́ | bhúvas tásya svátavâñḥ pâyúr agne víçvasmât sîm aghâyatá urushya || 6 || yás te bhárâd ánniyate cid ánnaṃ niçíshan mandrám átithim udī́rat | ā́ devayúr inádhate duroṇé tásmin rayír dhruvó astu dā́svân || 7 || yás tvâ doshā́ yá ushási praçáṅsât priyáṃ vâ tvâ kṛiṇávate

1, 18 devā́ḥ. 19 ácha. atṛiṇat. — 2, 2 ṛishva. 3 vṛidhasnū́ -ghṛitásnû *iti*. 4 açvínâ utá. ā́ ít. 5 agne ávi-mân. 6 te. 7 ni-çíshat.

havíshmân | áçvo ná své dáma ā́ hemyā́vân tám áṅhasaḥ pîparo dâçvā́ṅsam || 8 || yás túbhyam agne amṛ́tâya dā́çad dúvas tvé kṛiṇávate yatásruk | ná sá râyā́ çaçamânó ví yoshan naínam áṅhaḥ pári varad aghâyóḥ || 9 || yásya tvám agne adhvarám̐ jújosho devó mártasya súdhitam̐ rárâṇaḥ | prîtéd asad dhótrâ sā́ yavishṭhā́sâma yásya vidható vṛidhā́saḥ || 10 || 17 ||

cíttim ácittim̐ cinavad ví vidvā́n pṛishṭhéva vîtā́ vṛijinā́ ca mártân | râyé ca naḥ svapatyā́ya deva dítim̐ ca rā́svā́ditim urushya || 11 || kavím̐ çaçâsuḥ kaváyó 'dabdhâ nidhâráyanto dúryâsv âyóḥ | átas tvám dṛíçyâm̐̐ agna etā́n paḍbhíḥ paçyer ádbhutâm̐̐ aryá évaiḥ || 12 || tvám agne vâgháte supráṇîtiḥ sutásomâya vidhaté yavishṭha | rátnam bhara çaçamânā́ya ghṛishve pṛithú çcandrám ávase carshaṇiprā́ḥ || 13 || ádhâ ha yád vayám agne tvâyā́ paḍbhír hástebhiç cakṛimā́ tanū́bhiḥ | rátham̐ ná kránto ápasâ bhuríjor ṛitám̐ yemuḥ sudhyà âçushâṇā́ḥ || 14 || ádhâ mâtúr ushásaḥ saptá víprâ jā́yemahi prathamā́ vedháso nṛ́̄n | divás putrā́ áñgiraso bhavemā́drim̐ rujema dhanínam̐ çucántaḥ || 15 || 18 ||

ádhâ yáthâ naḥ pitáraḥ párâsaḥ pratnā́so agna ṛitám âçushâṇā́ḥ | çúcī́d ayan dī́dhitim ukthaçā́saḥ kshā́mâ bhindánto aruṇī́r ápa vran || 16 || sukármâṇaḥ surúco devayántó 'yo ná devā́ jánimâ dhámantaḥ | çucánto agním̐ vavṛidhánta índram ûrvám̐ gávyam parishádanto agman || 17 || ā́ yûthéva kshumáti paçvó akhyad devā́nâm̐ yáj jánimā́nty

2, 8 dáme. 9 yoshat ná enam. 10 pritā́ ít. hótrâ. yavishṭha ásâma. 11 pṛishṭhā́-iva. rā́sva áditim. 12 kaváyaḥ ádabdhâḥ. agne. 13 candrám. 14 ádha. cakṛimá. 15 vípràḥ. prathamā́ḥ. bhavema ádrim. 16 agne. çúci ít. uktha-çásaḥ. 17 deva-yántaḥ áyaḥ. devā́ḥ jánima. 18 yûthā́-iva. yát jánima ánti.

ugra | mártânâṃ cid urváçîr akṛipran vṛidhé cid aryá úparasyâyóḥ || 18 || ákarma te svápaso abhûma ṛitám avasrann usháso vibhâtī́ḥ | ánûnam agním purudhā́ suçcandráṃ devásya mármṛijataç cā́ru cákshuḥ || 19 || etā́ te agna ucáthâni vedhó 'vocâma kaváye tā́ jushasva | úc chocasva kṛiṇuhí vásyaso no mahó râyáḥ puruvâra prá yandhi || 20 || 19 ||

3 (299). trishṭubh.

Ā́ vo rā́jânam adhvarásya rudráṃ hótâraṃ satyayájaṃ ródasyoḥ | agním purā́ tanayitnór acíttâd dhíranyarûpam ávase kṛiṇudhvam || 1 || ayáṃ yóniç cakṛimā́ yáṃ vayáṃ te jâyéva pátya uçatī́ suvā́sâḥ | arvâcînáḥ párivîto ní shîdemā́ u te svapâka pratîcī́ḥ || 2 || âçṛiṇvaté ádṛipitâya mánma nṛicákshase sumṛiḷîkā́ya vedhaḥ | devā́ya çastím amṛítâya çaṅsa grā́veva sótâ madhushúd yám îḷé || 3 || tváṃ cin ṅaḥ çámyâ agne asyā́ ṛitásya bodhy ṛitacit svâdhī́ḥ | kadā́ ta ukthā́ sadhamā́dyâni kadā́ bhavanti sakhyā́ gṛihé te || 4 || kathā́ ha tád váruṇâya tvám agne kathā́ divé garhase kán na ā́gaḥ | kathā́ mitrā́ya mîḷhúshe pṛithivyaí brávaḥ kád aryamṇé kád bhágâya || 5 || 20 ||

kád dhíshṇyâsu vṛidhasânó agne kád vā́tâya prátavase çubhaṃyé | párijmane nā́satyâya kshé brávaḥ kád agne rudrā́ya nṛighné || 6 || kathā́ mahé pushṭimbharā́ya pûshṇé kád rudrā́ya súmakhâya havirdé | kád víshṇava urugâyā́ya réto brávaḥ kád ágne çárave bṛihatyaí || 7 || kathā́ çárdhâya marútâm ṛitā́ya kathā́ sûré bṛihaté pṛichyámânaḥ | práti bravó 'ditaye turā́ya sā́dhâ divó jâtavedaç cikitvā́n || 8 || ṛi-

---

2, 18 úparasya âyóḥ. 19 abhûma. su-candrám. 20 etâ t. a. vgl. 73, 10. vedhaḥ ávocâma. út çocasva. — 3, 1 híraṇya-rûpam. 2 cakṛimá. jâyā́-iva pátye. sîda imā́ḥ. su-apâka 3 grā́vâ-iva. 4 cit. çámyai. bodhi. te. 5 kát. 7 víshṇave. 8 bravaḥ áditaye. sā́dha.

téna ṛitám níyatam îḷa ā́ gór âmā́ sácâ mádhumat pakvám agne | kṛishṇā́ satī́ rúçatâ dhâsínaishā́ jā́maryeṇa páyasâ pîpâya || 9 || ṛiténa hí shmâ vṛishabháç cid aktáḥ púmâñ agníḥ páyasâ pṛishṭhyèna | áspandamâno acarad vayodhā́ vṛíshâ çukráṃ duduhe pṛíçnir ū́dhaḥ || 10 || 21 ||

ṛiténā́driṃ vy àsan bhidántaḥ sám áñgiraso navanta góbhiḥ | çunáṃ náraḥ pári shadann ushā́sam âvíḥ svàr abhavaj jâté agnaú || 11 || ṛiténa devī́r amṛítâ ámṛiktâ árṇobhir ā́po mádhumadbhir agne | vâjī́ ná sárgeshu prastubhânáḥ prá sádam ít srávitave dadhanyuḥ || 12 || mā́ kásya yaksháṃ sádam íd dhuró gâ mā́ veçásya praminató mā́péḥ | mā́ bhrā́tur agne ánṛijor ṛiṇáṃ ver mā́ sákhyur dákshaṃ ripór bhujema || 13 || rákshâ ṇo agne táva rákshaṇebhî rârakshâṇáḥ sumakha prîṇânáḥ | práti shphura ví ruja vîḍv áñho jahí ráksho máhi cid vâvridhânám || 14 || ebhír bhava sumánâ agne arkaír imā́nt spṛiça mánmabhiḥ çūra vā́jân | utá bráhmâṇy añgiro jushasva sáṃ te çastír devávâtâ jareta || 15 || etā́ víçvâ vidúshe túbhyaṃ vedho nîthā́ny agne niṇyā́ vácâñsi | nivácanâ kaváye kā́vyâny áçañsisham matíbhir vípra ukthaíḥ || 16 || 22 ||

4 (300). trishṭubh.

Kṛiṇushvá pā́jaḥ prásitiṃ ná pṛithvī́ṃ yâhí rā́jevā́mavāñ íbhena | trishvī́m ánu prásitiṃ drūṇânó 'stâsi vídhya rakshásas tápishṭhaiḥ || 1 || táva bhramā́sa âçuyā́ patanty ánu spṛiça dhṛishatā́ çóçucânaḥ | tápūñshy agne juhvâ patamgā́n ásamdito ví sṛija víshvag ulkā́ḥ || 2 || práti spáço

3, 9 ṛiténa. iḷe. dhâsínâ eshā́. 10 sma. vayaḥ-dhā́ḥ. 11 ṛiténa ádrim ví asan. abhavat. 13 huráḥ gā́ḥ. mā́ âpéḥ. 14 ráksha naḥ. rákshaṇebhiḥ rarakshâṇáḥ. sphura. vîḷú. — 4, 1 rā́jâ-iva áma-vân. ástâ asi.

ví sṛija tū́rṇitamo bhávâ pâyúr viçó asyā́ ádabdhaḥ | yó no dûré agháçaṅso yó ánty ágne mā́kish ṭe vyáthir ā́ dadharshît || 3 || úd agne tishṭha práty ā́ tanushva ny àmítrâñ oshatât tigmahete | yó no árâtiṃ samidhâna cakré nîcā́ táṃ dhakshy atasáṃ ná çúshkam || 4 || ûrdhvó bhava práti vidhyā́dhy asmád âvísh kṛiṇushva daívyâny agne | áva sthirā́ tanuhi yâtujū́nâṃ jâmím ájâmim prá mṛiṇîhi çátrûn || 5 || 23 ||

sá te jânâti sumatíṃ yavishṭha yá î́vate bráhmaṇe gâtúm aírat | víçvâny asmai sudínâni râyó dyumnā́ny aryó ví dúro abhí dyaut || 6 || séd agne astu subhágaḥ sudā́nur yás tvâ nítyena havíshâ yá ukthaíḥ | píprîshati svá ā́yushe duroṇé víçvéd asmai sudínâ sā́sad ishṭíḥ || 7 || árcâmi te sumatíṃ ghóshy arvā́k sáṃ te vâvā́tâ jaratâm iyáṃ gī́ḥ | sváçvâs tvâ suráthâ marjayemâsmé kshatrā́ṇi dhârayer ánu dyū́n || 8 || ihá tvâ bhū́ry ā́ cared úpa tmán dóshâvastar dîdivā́ṅsam ánu dyū́n | krī́ḷantas tvâ sumánasaḥ sapemâbhí dyumnā́ tasthivā́ṅso jánânâm || 9 || yás tvâ sváçvaḥ suhiraṇyó agna upayā́ti vásumatâ ráthena | tásya trâtā́ bhavasi tásya sákhâ yás ta âtithyám ânusház júјoshat || 10 || 24 ||

mahó rujâmi bandhútâ vácobhis tán mâ pitúr gótamâd ánv iyâya | tváṃ no asyá vácasaç cikiddhi hótar yavishṭha sukrato dámûnâḥ || 11 || ásvapnajas taráṇayaḥ suçévâ átandrâso 'vṛikā́ áçramishṭhâḥ | té pâyávaḥ sadhryàñco nishádyā́gne táva naḥ pântv amûra || 12 || yé pâyávo mâmateyáṃ te agne páçyanto andháṃ duritā́d árakshan | raráksha tā́nt sukṛíto viçvávedâ dípsanta íd ripávo nā́ha debhuḥ || 13 || tváyâ vayáṃ sadhanyàs tvótâs táva práṇîty açyâma

---

4, 3 bháva. mâkíḥ te. 4 ní amítrân. 5 vidhya ádhi. âvíḥ. 7 sáḥ ít. své. víçvâ ít. sā́ asat. 8 vavā́tâ. su-ráthâḥ marjayema asmé. 9 sapema abhí. 10 agne. te. 11 tát. 12 ni-sádya ágne. 13 viçvá-vedâḥ. ná áha. 14 prá-nîti.

vā̆jân | ubhā̆ çáṅsâ sûdaya satyatâte 'nushṭhuyā̆ kriṇuhy ahrayâṇa || 14 || ayā̆ te agne samídhâ vidhema práti stómam çasyámânam gribhâya | dáhâçáso rakshásaḥ pâhy àsmā̆n druhó nidó mitramaho avadyā̆t || 15 || 25 ||

Caturtho 'dhyâyaḥ.

5 (301). trishṭubh.

Vaiçvânarā̆ya mîḻhúshe sajóshâḥ kathā̆ dâçemâgnáye brihád bhā̆ḥ | ánûnena brihatā̆ vakshâthenópa stabhâyad upamín ná ródhaḥ || 1 || mā̆ nindata yá imā̆m máhyam râtím devó dadaú mártyâya svadhā̆vân | pā̆kâya grítso amríto vícetâ vaiçvânaró nrítamo yahvó agníḥ || 2 || sā̆ma dvibárhâ máhi tigmábhrishṭiḥ sahásraretâ vrishabhás túvishmân | padám ná gór ápagûḻham vividvā̆n agnír máhyam préd u vocan manîshā̆m || 3 || prá tā̆ñ agnír babhasat tigmájambhas tápishṭhena çocíshâ yáḥ surā̆dhâḥ | prá yé minánti váruṇasya dhā̆ma priyā̆ mitrásya cétato dhruvā̆ṇi || 4 || abhrâtáro ná yóshaṇo vyántaḥ patirípo ná jánayo durévâḥ | pâpā̆saḥ sánto ánritâ asatyā̆ idám padám ajanatâ gabhîrám || 5 || 1 ||

idám me agne kíyate pâvakā̆minate gurúm bhârám ná mánma | brihád dadhâtha dhrishatā̆ gabhîrám yahvám prishṭhám práyasâ saptádhâtu || 6 || tám ín nv èvá samanā̆ samânám abhí krátvâ punatī̆ dhîtír açyâḥ | sasásya cármann ádhi cā̆ru príçner ágre rupá ā̆rupitam jábâru || 7 || pravā̆cyam vácasaḥ kím me asyá gúhâ hitám úpa niṇíg vadanti | yád usríyâṇâm ápa vā̆r iva vrán pā̆ti priyám rupó ágram padám véḥ

4, 15 dáha açásaḥ. pâhí asmā̆n. — 5, 1 dâçema agnáye. vakshâthena úpa. upa-mít. 2 ví-cetâḥ. 3 dvi-bárhâḥ. sahásra-retâḥ. prá ít. vocat. 5 ajanata. 6 pâvaka áminate. 7 ít nú evá. árupitam.

|| 8 || idám u tyán máhi mahā́m ánîkaṃ yád usríyâ sácata pûrvyáṃ góḥ | ṛitásya padé ádhi dī́dyânaṃ gúhâ raghushyád raghuyád viveda || 9 || ádha dyutânáḥ pitróḥ sácâsā́manuta gúhyaṃ cā́ru pṛíçneḥ | mâtúsh padé paramé ánti shád gór vṛíshṇaḥ çocíshaḥ práyatasya jihvā́ || 10 || 2 ||

ṛitáṃ voce námasâ pṛichyámânas távâçásâ jâtavedo yádîdám | tvám asya kshayasi yád dha víçvaṃ diví yád u dráviṇaṃ yát pṛithivyā́m || 11 || kíṃ no asyá dráviṇaṃ kád dha rátnaṃ ví no voco jâtavedaç cikitvā́n | gúhā́dhvanaḥ paramáṃ yán no asyá réku padáṃ ná nidânā́ áganma || 12 || kā́ maryā́dâ vayúnâ kád dha vâmám áchâ gamema raghávo ná vā́jam | kadā́ no devī́r amṛítasya pátnîḥ sū́ro várṇena tatanann ushā́saḥ || 13 || aniréṇa vácasâ phalgvèna pratī́tyena kṛidhúnâtṛipā́saḥ | ádhâ te agne kím ihā́ vadanty anâyudhā́sa ā́satâ sacantâm || 14 || asyá çriyé samidhânásya vṛíshṇo vásor ánîkaṃ dáma ā́ ruroca | rúçad vásânaḥ sudṛíçîkarûpaḥ kshitír ná râyā́ puruvā́ro adyaut || 15 || 3 ||

6 (302). trishṭubh.

Ûrdhvá û shú ṇo adhvarasya hotar ágne tíshṭha devátâtâ yájîyân | tváṃ hí víçvam abhy ási mánma prá vedhásaç cit tirasi manîshā́m || 1 || ámûro hótâ ny àsâdi vikshv àgnír mandró vidáthesbu prácetâḥ | ûrdhvám bhânúṃ savitévâçren méteva dhûmáṃ stabhâyad úpa dyā́m || 2 || yatā́ sujûrṇī́ râtínî ghṛitā́cî pradakshiṇíd devátâtim urâṇáḥ | úd u svárur navajā́ nā́kraḥ paçvó anakti súdhitaḥ sumékaḥ || 3 ||

5, 9 tyát. raghu-syát raghu-yát. 10 sácâ âsā́ ámanuta. mâtúḥ. sát. 11 táva â-çásâ. yádi idám. ha. 12 ha. gúhâ ádhvanaḥ. yát. 13 ha. ácha. 14 kṛidhúnâ atṛipā́saḥ. ádha. ihá ásatâ. 15 dáme. — 6, 1 ûṃ *iti* sú naḥ. abhí. 2 ní asâdi. vikshú agníḥ. savitā́-iva açret métâ-iva. 3 su-jûrṇíḥ. nava-jā́ḥ ná ákraḥ.

stîrṇé barhíshi samidhâné agnā́ ûrdhvó adhvaryúr jujushâṇó asthât | páry agníḥ paçupā́ ná hótâ trivishṭy èti pradíva urâṇáḥ || 4 || pári tmánâ mitádrur eti hótâgnír mandró mádhuvacâ ṛitā́vâ | drávanty asya vâjíno ná çókâ bháyante víçvâ bhúvanâ yád ábhrâṭ || 5 || 4 ||

bhadrā́ te agne svanîka saṃdṛíg ghorásya sató víshuṇasya cā́ruḥ | ná yát te çócis támasâ váranta ná dhvasmā́nas tanvī̀ répa ā́ dhuḥ || 6 || ná yásya sā́tur jánitor ávâri ná mâtárâpitárâ nū́ cid ishṭaú | ádhâ mitró ná súdhitaḥ pâvakò 'gnír dîdâya mā́nushîshu vikshú || 7 || dvír yám páñca jī́janant saṃvásânâḥ svásâro agním mā́nushîshu vikshú | usharbúdham atharyò ná dántaṃ çukráṃ svā́sam paraçúṃ ná tigmám || 8 || táva tyé agne haríto ghṛitasnā́ róhitâsa ṛijváñcaḥ sváñcaḥ | arushā́so vṛíshaṇa ṛijumushkā́ ā́ devátâtim ahvanta dasmā́ḥ || 9 || yé ha tyé te sáhamânâ ayā́sas tveshā́so agne arcáyaç cáranti | çyenā́so ná duvasanā́so ártham tuvishvanáso mā́rutaṃ ná çárdhaḥ || 10 || ákâri bráhma samidhâna túbhyaṃ çáṅsâty ukthám yájate vy ū̀ dhâḥ | hótâram agním mánusho ní shedur namasyánta uçíjaḥ çáṅsam âyóḥ || 11 || 5 ||

7 (303). 1 jagatî. 2—6 anushṭubh. 7—11 trishṭubh.

Ayám ihá prathamó dhâyi dhâtṛíbhir hótâ yájishṭho adhvaréshv ī́ḍyaḥ | yám ápnavâno bhṛígavo virurucúr váneshu citrám vibhvàṃ viçé-viçe || 1 || ágne kadā́ ta ânushág bhúvad devásya cétanam | ádhâ hí tvâ jagṛibhriré mártâso vikshv ī́ḍyam || 2 || ṛitā́vânaṃ vícetasam páçyanto dyā́m iva

---

6, 4 agnaú. paçu-pā́ḥ. tri-vishṭí eti. 5 hótâ agníḥ. çókâḥ. 6 tanvì. 7 nú. ádha. pâvakáḥ. 8 su-ā́sam. 9 ghṛita-snā́ḥ. su-áñcaḥ. 10 tuvi-svanásaḥ. 11 ví ûṃ *iti.* — 7, 2 te. ádha. vikshú. 3 ṛitá-vânam.

stṛíbhiḥ | víçveshâm adhvarấṇâm haskartấram dáme-dame || 3 || âçúm dûtám vivásvato víçvâ yáç carshaṇî́r abhí | ấ jabhruḥ ketúm âyávo bhṛígavâṇam viçé-viçe || 4 || tám îm hótâram ânushák cikitvấṅsam ní shedire | raṇvám pâvakáçocisham yájishṭham saptá dhấmabhiḥ || 5 || 6 ||

tám çáçvatîshu mâtṛíshu vána ấ vîtám áçritam | citrám sántam gúhâ hitám suvédam kûcidarthínam || 6 || sasásya yád víyutâ sásminn ū́dhann ṛitásya dhấman raṇáyanta devấḥ | mahấñ agnír námasâ râtáhavyo vér adhvarấya sádam íd ṛitấvâ || 7 || vér adhvarásya dûtyầni vidvấn ubhé antấ ródasî saṃcikitvấn | dûtá îyase pradíva urâṇó vidúshṭaro divá âródhanâni || 8 || kṛishṇám ta éma rúçataḥ puró bhấç carishṇv àrcír vápushâm íd ékam | yád ápravîtâ dádhate ha gárbham sadyáç cij jâtó bhávasî́d u dûtáḥ || 9 || sadyó jâtásya dádṛiçânam ójo yád asya vấto anuvấti çocíḥ | vṛiṇákti tigmấm ataséshu jihvấm sthirấ cid ánnâ dayate ví jámbhaiḥ || 10 || tṛishú yád ánnâ tṛishúṇâ vavákshá tṛishúm dûtám kṛiṇute yahvó agníḥ | vấtasya meḷím sacate nijū́rvann âçúm ná vâjayate hinvé árvâ || 11 || 7 ||

8 (304). gâyatrî.

Dûtám vo viçvávedasam havyavấham ámartyam | yájishṭham ṛiñjase girấ || 1 || sá hí védâ vásudhitim mahấñ âródhanam diváḥ | sá devấñ éhá vakshati || 2 || sá veda devá ânámam devấñ ṛitâyaté dáme | dấti priyấṇi cid vásu || 3 || sá hótâ séd u dûtyàm cikitvấñ antár îyate | vidvấñ âródhanam diváḥ || 4 || té syâma yé agnáye dadâçúr havyádâtibhiḥ | yá îm púshyanta indhaté || 5 || té râyấ té suvī́ryaiḥ

7, 4 víçvâḥ. 6 váne. 8 antár *iti*. 9 te. carishṇú arcíḥ. cit. bhávasi ít. — 8, 2 véda. sá d. é. v. vgl. 1, 2. 4 sáḥ ít. 5 yé.

sasavā̃ṅso ví çriṇvire | yé agnā̃ dadhiré dúvaḥ || 6 || asmé rā̃yo divé-dive sáṃ carantu puruspṛíhaḥ | asmé vā̃jâsa îratâm || 7 || sá vípraç carshaṇînā̃ṃ çávasâ mā̃nushâṇâm | áti kshipréva vidhyati || 8 || 8 ||

9 (305). gâyatrî.

Ágne mṛiḷá mahā̃ṅ asi yá îm ā̃ devayúṃ jánam | iyétha barhír âsádam || 1 || sá mā̃nushîshu dûḷábho vikshú prâvī̃r ámartyaḥ | dûtó víçveshâm bhuvat || 2 || sá sádma pári ṇîyate hótâ mandró dívishṭishu | utá pótâ ní shîdati || 3 || utá gnā̃ agnír adhvará utó gṛihápatir dáme | utá brahmā̃ ní shîdati || 4 || véshi hy àdhvarîyatā̃m upavaktā̃ jánânâm | havyā̃ ca mā̃nushâṇâm || 5 || véshī̃d v asya dûtyàṃ yásya jújosho adhvarám | havyám mártasya vóḷhave || 6 || asmā̃kaṃ joshy adhvarám asmā̃kaṃ yajnám aṅgiraḥ | asmā̃kaṃ çriṇudhî hávam || 7 || pári te dûḷábho rátho 'smā̃ṅ açnotu viçvátaḥ | yéna rákshasi dâçúshaḥ || 8 || 9 ||

10 (306). padapaṅkti. 4. 6. 7 padapaṅkti oder ushṇih. 5 mahâpadapaṅkti. 8 ushṇih.

Ágne tám adyā̃çvaṃ ná stómaiḥ krátuṃ ná bhadráṃ hṛidispṛíçam | ṛidhyā̃mâ ta óhaiḥ || 1 || ádhâ hy àgne krátor bhadrásya dákshasya sâdhóḥ | rathī̃r ṛitásya bṛiható babhū̃tha || 2 || ebhír no arkaír bhávâ no arvā̃ṅ svàr ṇá jyótiḥ | ágne víçvebhiḥ sumánâ ánîkaiḥ || 3 || âbhísh ṭe adyá gîrbhír gṛiṇántó 'gne dā̃çema | prá te divó ná stanayanti çúshmâḥ || 4 || táva svā̃dishṭhā̃gne sáṃdṛishṭir idā̃ cid áhna idā̃ cid

---

8, 8 kshiprā́-iva. — 9, 2 duḥ-dábhaḥ. pra-avī́ḥ. 4 adhvaré utó *iti*. 5 hí adhvari°. 6 véshi ít. 7 çriṇudhi. — 10, 1 adyá áçvam. ṛidhyā́ma te. 2 ádha hí agne. 3 bháva. ná. 4 âbhíḥ te. gṛiṇántaḥ ágne. 5 svā́dishṭhâ ágne.

aktóḥ | çriyé rukmó ná rocata upâké || 5 || ghṛitám ná pûtám tanū́r arepā́ḥ çúci híraṇyam | tát te rukmó ná rocata svadhâvaḥ || 6 || kṛitám cid dhí shmâ sánemi dvéshó 'gna inóshi mártât | itthā́ yájamânâd ṛitâvaḥ || 7 || çivā́ naḥ sakhyā́ sántu bhrâtrā́gne devéshu yushmé | sā́ no nā́bhiḥ sádane sásminn ū́dhan || 8 || 10 ||

Prathamo 'nuvâkaḥ.

11 (307). trishṭubh.

Bhadrám te agne sahasinn ánîkam upâká ā́ rocate sū́ryasya | rúçad dṛiçé dadṛiçe naktayā́ cid árûkshitam dṛiçá ā́ rûpé ánnam || 1 || ví shâhy agne gṛiṇaté manîshā́m khám vépasâ tuvijâta stávânaḥ | víçvebhir yád vâvánaḥ çukra devaís tán no râsva sumaho bhū́ri mánma || 2 || tvád agne kā́vyâ tván manîshā́s tvád ukthā́ jâyante rā́dhyâni | tvád eti dráviṇam vîrápeçâ itthā́dhiye dâçúshe mártyâya || 3 || tvád vâjī́ vâjambharó víhâyâ abhishṭikṛíj jâyate satyáçushmaḥ | tvád rayír devájûto mayobhús tvád âçúr jûjuvā́ñ agne árvâ || 4 || tvā́m agne prathamám devayánto devám mártâ amṛita mandrájihvam | dveshoyútam ā́ vivâsanti dhîbhír dámûnasam gṛihápatim ámûram || 5 || âré asmád ámatim âré áṅha âré víçvâm durmatím yán nipā́si | doshā́ çiváḥ sahasaḥ sûno agne yám devá ā́ cit sácase svastí || 6 || 11 ||

12 (308). trishṭubh.

Yás tvā́m agna inádhate yatásruk trís te ánnam kṛiṇávat sásminn áhan | sá sú dyumnaír abhy àstu prasákshat

---

10, 5 rocate. 7 hí sma. dvéshaḥ ágne. ṛita-vaḥ. 8 bhrâtrā́ ágne. — **11,** 1 upâké. nakta-yā́. dṛiçé. 2 sâhi. tát. 3 tvát. 4 abhishṭi -kṛít. 6 yát. — **12,** 1 agne. abhí astu.

táva krátvâ jâtavedaç cikitvā̆n || 1 || idhmám̦ yás te jabhárac chaçramâṇó mahó agne ánîkam ā̆ saparyán | sá idhânáḥ práti doshā̆m ushā̆sam púshyan rayím̦ sacate ghnánn amítrân || 2 || agnír îçe bṛihatáḥ kshatríyasyâgnír vā̆jasya paramásya râyáḥ | dádhâti rátnam̦ vidhaté yávishṭho vy ânushán̄ mártyâya svadhā̆vân || 3 || yác cid dhí te purushatrā̆ yavishṭhā̆cittibhiç cakṛimā̆ các cid ā̆gaḥ | kṛidhī̆ shv àsmā̆n̄ áditer ánâgân vy énâṅsi çiçratho víshvag agne || 4 || maháç cid agna énaso abhī̆ka ûrvā̆d devā̆nâm utá mártyânâm | mā̆ te sákhâyaḥ sádam íd rishâma yáchâ tokā̆ya tánayâya çám̦ yóḥ || 5 || yáthâ ha tyád vasavo gauryàm̦ cit padí shitā̆m ámuñcatâ yajatrâḥ | evó shv àsmán muñcatâ vy áṅhaḥ prá târy agne pratarám̦ na ā̆yuḥ || 6 || 12 ||

13 (309). trishṭubh.

Práty agnír ushásâm ágram akhyad vibhâtînā̆m̦ sumánâ ratnadhéyam | yâtám açvinâ sukṛíto duroṇám út sū̆ryo jyótishâ devá eti || 1 || ûrdhvám bhânúm̦ savitā̆ devó açred drapsám̦ dávidhvad gavishó ná sátvâ | ánu vratám̦ váruṇo yanti mitró yát sū̆ryam̦ divy âroháyanti || 2 || yám̦ sîm ákṛiṇvan támase vipṛíce dhruvákshemâ ánavasyanto ártham | tám̦ sū̆ryam̦ harítaḥ saptá yahvī̆ḥ spáçam̦ víçvasya jágato vahanti || 3 || váhishṭhebhir viháran yâsi tántum avavyáyann ásitam̦ deva vásma | dávidhvato raçmáyaḥ sū̆ryasya cármevā̆vâdhus támo apsv àntáḥ || 4 || ánâyato ánibaddhaḥ kathā̆-

---

12, 2 jabhárat çaçramâṇáḥ. 3 kshatríyasya agníḥ. ví ânushák. 4 yát. hí. yavishṭha ácitti-bhiḥ cakṛimá kát. kṛidhí sú asmā̆n. ví. 5 agne. abhī̆ke. yácha. 6 sitā̆m ámuñcata. evó *iti* sú asmát muñcata ví. — 13, 1 su-mánâḥ. 2 diví â-roháyanti. 3 ánava-syantaḥ. 4 cárma -iva áva adhuḥ. ap-sú antár *iti*. 5 kathā̆ ayám.

yáṃ nyàññ uttânó 'va padyate ná | káyâ yâti svadháyâ kó dadarça diváḥ skambháḥ sámṛitaḥ pâti nā́kam || 5 || 13 ||

14 (310). trishṭubh.

Práty agnír usháso jâtávedâ ákhyad devó rócamânâ máhobhiḥ | ā́ nâsatyorugâyā́ ráthenemáṃ yajnám úpa no yâtam ácha || 1 || ûrdhváṃ ketúṃ savitā́ devó açrej jyótir víçvasmai bhúvanâya kṛiṇván | ā́prâ dyā́vâpṛithivî antáriksham ví sū́ryo raçmíbhiç cékitânaḥ || 2 || âváhanty aruṇī́r jyótishā́gân mahī́ citrā́ raçmíbhiç cékitânâ | prabodháyantî suvitā́ya devy ùshā́ îyate suyújâ ráthena || 3 || ā́ vâṃ váhishṭhâ ihá té vahantu ráthâ áçvâsa usháso vyùshṭau | imé hí vâṃ madhupéyâya sómâ asmín yajné vṛishaṇâ mâdayethâm || 4 || ánâyato — || 5 || 14 ||

15 (311). gâyatrî.

Agnír hótâ no adhvaré vâjī́ sán pári ṇîyate | devó devéshu yajníyaḥ || 1 || pári trivishṭy àdhvaráṃ yâty agnī́ rathī́r iva | ā́ devéshu práyo dádhat || 2 || pári vā́japatiḥ kavír agnír havyā́ny akramît | dádhad rátnâni dâçúshe || 3 || ayáṃ yáḥ sṛíñjaye puró daivavâté samidhyáte | dyumā́ñ amitradámbhanaḥ || 4 || ásya ghâ vîrá ī́vato 'gnér îçîta mártyaḥ | tigmájambhasya mîḷhúshaḥ || 5 || 15 ||

tám árvantaṃ ná sânasím arusháṃ ná diváḥ çíçum | marmṛijyánte divé-dive || 6 || bódhad yán mâ háribhyâṃ kumâráḥ sâhadevyáḥ | áchâ ná hûtá úd aram || 7 || utá tyā́ yajatā́ hárî kumârā́t sâhadevyā́t | práyatâ sadyá ā́ dade

---

13, 5 áva. — 14, 1 rócamânâḥ. nâsatyâ uru-gâyā́ ráthenaó imám. 2 açret. ā́ aprâḥ dyā́vâpṛithivī́ *iti*. 3 â-váhantî. jytishâ ā́ agât. devī́ ushā́ḥ. — 15, 2 tri-vishṭí adhvarám. agníḥ. 5 gha. 7 yát. ácha.

‖ 8 ‖ eshá vâṃ devâv açvinâ kumâráḥ sâhadevyáḥ | dîrghā́yur astu sómakaḥ ‖ 9 ‖ táṃ yuváṃ devâv açvinâ kumâráṃ sâhadevyám | dîrghā́yushaṃ kriṇotana ‖ 10 ‖ 16 ‖

16 (312). trishṭubh.

Ā́ satyó yâtu maghávâñ ṛijîshī́ drávantv asya háraya úpa naḥ | tásmâ íd ándhaḥ sushumâ sudáksham ihā́bhipitváṃ karate griṇânáḥ ‖ 1 ‖ áva sya çûrā́dhvano nā́nte 'smín no adyá sávane mandádhyai | çáñsâty ukthám uçáneva vedhā́ç cikitúshe asuryâya mánma ‖ 2 ‖ kavír ná niṇyáṃ vidáthâni sā́dhan vríshâ yát sékaṃ vipipânó árcât | divá itthā́ jîjanat saptá kârū́n áhnâ cic cakrur vayúnâ griṇántaḥ ‖ 3 ‖ svàr yád védi sudṛíçîkam arkaír máhi jyótî rurucur yád dha vástoḥ | andhā́ támâñsi dúdhitâ vicákshe nṛíbhyaç cakâra nṛítamo abhíshṭau ‖ 4 ‖ vavakshá índro ámitam ṛijîshy ùbhé ā́ paprau ródasî mahitvā́ | átaç cid asya mahimā́ ví recy abhí yó víçvâ bhúvanâ babhū́va ‖ 5 ‖ 17 ‖

víçvâni çakró nā́ryâṇi vidvā́n apó rireca sákhibhir níkâmaiḥ | áçmânaṃ cid yé bibhidúr vácobhir vrajáṃ gómantam uçíjo ví vavruḥ ‖ 6 ‖ apó vṛitráṃ vavrivā́ñsam párâhan prā́vat te vájram pṛithivī́ sácetâḥ | prā́rṇâñsi samudríyâṇy ainoḥ pátir bhávañ chávasâ çûra dhṛishṇo ‖ 7 ‖ apó yád ádrim puruhûta dárdar âvír bhuvat sarámâ pûrvyáṃ te | sá no netā́ vā́jam ā́ darshi bhū́riṃ gotrā́ rujánn áñgirobhir griṇânáḥ ‖ 8 ‖ áchâ kavíṃ nṛimaṇo gâ abhíshṭau svàrshâtâ maghavan nā́dhamânam | ûtíbhis tám ishaṇo dyumnáhûtau ní mâyā́vân ábrahmâ dásyur arta ‖ 9 ‖ ā́ dasyu-

---

16, 1 tásmai. sushuma. ihá abhi-pitvám. 2 çûra ádhvanaḥ ná ánte. 2 uçánâ-iva. 3 cit. 4 jyótiḥ. ha. 5 vavakshé. ṛijîshī́ ubhé *iti*. 7 párâ ahan prá âvat. prá árṇâñsi. bhávan çávasâ. 9 ácha. nṛi-manaḥ. svàḥ-sâtâ.

ghnā́ mánasâ yâhy ástam bhúvat te kútsaḥ sakhyé níkâmaḥ | své yónau ní shadataṃ sárûpâ ví vâṃ cikitsad ṛitacíd dha nā́rî || 10 || 18 ||

yā́si kútsena sarátham avasyús todó vā́tasya háryor ī́çânaḥ | ṛijrā́ vā́jaṃ ná gádhyaṃ yúyûshan kavír yád áhan pā́ryâya bhū́shât || 11 || kútsâya çúshṇam açúshaṃ ní barhîḥ prapitvé áhnaḥ kúyavaṃ sahásrâ | sadyó dásyûn prá mṛiṇa kutsyéna prá sū́raç cakráṃ vṛihatâd abhī́ke || 12 || tvám píprum mṛígayaṃ çûçuvā́ṅsam ṛijíçvane vaidathinā́ya randhîḥ | pañcâçát kṛishṇā́ ní vapaḥ sahásrā́tkaṃ ná púro jarimā́ ví dardaḥ || 13 || sū́ra upâké tanvàṃ dádhâno ví yát te céty amṛítasya várpaḥ | mṛigó ná hastī́ távishîm ushâṇáḥ siṅhó ná bhîmá ā́yudhâni bíbhrat || 14 || índraṃ kā́mâ vasûyánto agmant svàrmîḻhe ná sávane cakânā́ḥ | çravasyávaḥ çaçamânā́sa ukthaír óko ná raṇvā́ sudṛíçîva pushṭíḥ || 15 || 19 ||

tám íd va índraṃ suhávaṃ huvema yás tā́ cakā́ra náryâ purū́ṇi | yó mā́vate jaritré gádhyaṃ cin makshū́ vā́jam bhárati spârhárâdhâḥ || 16 || tigmā́ yád antár açániḥ pátâti kásmiñ cic chûra muhuké jánânâm | ghorā́ yád arya sámṛitir bhávâty ádha smâ nas tanvò bodhi gopā́ḥ || 17 || bhúvo 'vitā́ vâmádevasya dhînā́m bhúvaḥ sákhâvṛikó vā́jasâtau | tvā́m ánu prámatim ā́ jaganmoruçáṅso jaritré viçvádha syâḥ || 18 || ebhír nṛíbhir indra tvâyúbhish ṭvâ maghávadbhir maghavan víçva âjaú | dyā́vo ná dyumnaír abhí sánto aryáḥ kshapó madema çarádaç ca pûrvī́ḥ || 19 || evéd índrâya vṛishabhā́ya vṛíshṇe bráhmâkarma bhṛígavo ná rátham | nū́

16, 10 ha. 13 sahásrâ átkam. 15 kā́mâḥ. sudṛíçî-iva. 16 cit makshú. 17 cit çûra. sma. 18 sákhâ avṛikáḥ. jaganma uru-çáṅsaḥ. 19 tvâyú-bhiḥ tvâ. víçve. 20 evá ít. bráhma akarma. nú.

cid yáthâ naḥ sakhyā́ viyóshad ásan na ugrò 'vitā́ tanûpā́ḥ ‖ 20 ‖ nū́ shṭutá indra nū́ griṇâná ísham jaritré nadyò ná pîpeḥ | ákâri te harivo bráhma návyaṃ dhiyā́ syâma rathyàḥ sadâsā́ḥ ‖ 21 ‖ 20 ‖

17 (313). trishṭubh. 15 ekapadâ virâj.

Tvám mahā́ñ indra túbhyaṃ ha kshā́ ánu kshatrám maṅhánâ manyata dyaúḥ | tváṃ vṛitráṃ çávasâ jaghanvā́nt sṛijáḥ síndhūñr áhinâ jagrasânā́n ‖ 1 ‖ táva tvishó jániman rejata dyaú réjad bhū́mir bhiyásâ svásya manyóḥ | ṛighâyánta subhvàḥ párvatâsa ā́rdan dhánvâni saráyanta ā́paḥ ‖ 2 ‖ bhinád giríṃ çávasâ vájram ishṇánn âvishkṛiṇvânáḥ sahasâná ójaḥ | vádhîd vṛitráṃ vájreṇa mandasânáḥ sárann ā́po jávasâ hatávṛishṇîḥ ‖ 3 ‖ suvī́ras te janitā́ manyata dyaúr índrasya kartā́ svápastamo bhût | yá îṃ jajā́na svaryàṃ suvájram ánapacyutaṃ sádaso ná bhū́ma ‖ 4 ‖ yá éka ic cyâváyati prá bhū́mâ rā́jâ kṛishṭînā́m puruhûtá índraḥ | satyám enam ánu víçve madanti râtíṃ devásya griṇató maghónaḥ ‖ 5 ‖ 21 ‖

satrā́ sómâ abhavann asya víçve satrā́ mádâso bṛiható mádishṭhâḥ | satrā́bhavo vásupatir vásûnâṃ dátre víçvâ adhithâ indra kṛishṭī́ḥ ‖ 6 ‖ tvám ádha prathamáṃ jā́yamânó 'me víçvâ adhithâ indra kṛishṭī́ḥ | tvám práti praváta âçáyânam áhiṃ vájreṇa maghavan ví vṛiçcaḥ ‖ 7 ‖ satrâháṇaṃ dā́dhṛishiṃ túmram índram mahā́m apâráṃ vṛishabháṃ suvájram | hántâ yó vṛitráṃ sánitotá vā́jaṃ dā́tâ maghā́ni maghávâ surā́dhâḥ ‖ 8 ‖ ayáṃ vṛítaç câtayate sa-

---

16, 20 ásat. ugráḥ avitā́. 21 nú stutáḥ. sadâ-sā́ḥ. — 17, 2 dyaúḥ. saráyante. 5 ít. bhū́ma. 6 satrā́ abhavaḥ. 7 jā́yamânaḥ áme. 8 sánitâ utá.

mîcī́r yá âjíshu maghávâ çṛiṇvá ékaḥ | ayám̐ vā́jam bharati yám̐ sanóty asyá priyā́saḥ sakhyé syâma || 9 || ayám̐ çṛiṇve ádha jáyann utá ghnánn ayám utá prá kṛiṇute yudhā́ gā́ḥ | yadā́ satyám̐ kṛiṇuté manyúm índro víçvam̐ dṛilhám bhayata éjad asmât || 10 || 22 ||

sám índro gā́ ajayat sám̐ híraṇyâ sám açviyā́ maghávâ yó ha pûrvī́ḥ | ebhír nṛíbhir nṛítamo asya çâkaí râyó vibhaktā́ sambharáç ca vásvaḥ || 11 || kíyat svid índro ádhy eti mâtúḥ kíyat pitúr janitúr yó jajā́na | yó asya çúshmam muhukaír íyarti vā́to ná jûtáḥ stanáyadbhir abhraíḥ || 12 || kshiyántam̐ tvam ákshiyantam̐ kṛiṇotī́yarti reṇúm maghávâ samóham | vibhañjanúr açánimā́n iva dyaúr utá stotā́ram maghávâ vásau dhât || 13 || ayám̐ cakrám ishaṇat sū́ryasya ny étaçam̐ rîramat sasṛimâṇám | ā́ kṛishṇá îm̐ juhurâṇó jigharti tvacó budhné rájaso asyá yónau || 14 || ásiknyâm̐ yájamâno ná hótâ || 15 || 23 ||

gavyánta índram̐ sakhyā́ya víprâ açvâyánto vṛíshaṇam̐ vâjáyantaḥ | janîyánto janidā́m ákshitotim ā́ cyâvayâmo 'vaté ná kóçam || 16 || trâtā́ no bodhi dádṛiçâna âpír abhikhyâtā́ marḍitā́ somyā́nâm | sákhâ pitā́ pitṛítamaḥ pitṛîṇā́m̐ kártem u lokám uçaté vayodhā́ḥ || 17 || sakhîyatā́m avitā́ bodhi sákhâ gṛiṇâná indra stuvaté váyo dhâḥ | vayám̐ hy ā́ te cakṛimā́ sabā́dha âbhíḥ çámîbhir mah//áyanta indra || 18 || stutá índro maghávâ yád dha vṛitrā́ bhū́rîṇy éko apratī́ni hanti | asyá priyó jaritā́ yásya çárman nákir devā́ vâráyante ná mártâḥ || 19 || evā́ na índro maghávâ virapçī́ kárat satyā́ carshaṇîdhṛíd anarvā́ | tvám̐ rā́jâ janúshâm̐

17, 9 çṛiṇvé. 10 bhayate. 11 çâkaíḥ. 13 kṛiṇoti íyarti. sam-óham. 14 ní. 17 kártâ îm. 18 hí. cakṛimá. 19 ha. devā́ḥ. 20 evá.

dhehy asmé ádhi çrávo mā̆hinaṃ yáj jaritré || 20 || nū̆ shṭutá indra — || 21 || 24 ||

18 (314). trishṭubh.

Ayám pánthâ ánuvittaḥ purâṇó yáto devā̆ udájâyanta víçve | átaç cid ā̆ janishîshṭa právṛiddho mā̆ mâtáram amuyā̆ páttave kaḥ || 1 || nā̆hám áto nír ayâ durgáhaitát tiraççátâ pârçvā̆n nír gamâṇi | bahū̆ni me ákṛitâ kártvâni yúdhyai tvena sáṃ tvena pṛichai || 2 || parâyatī̆m mâtáram ánv acashṭa ná nā̆nu gâny ánu nū̆ gamâni | tváshṭur gṛihé apibat sómam índraḥ çatadhanyàṃ camvòḥ sutásya | 3 || kíṃ sá ṛídhak kṛiṇavad yáṃ sahásram mâsó jabhā̆ra çarádaç ca pûrvī̆ḥ | nahī̆ nv àsya pratimā̆nam ásty antár jâtéshûtá yé jánitvâḥ || 4 || avadyám iva mányamânâ gúhâkar índram mâtā̆ vîryèṇâ nyṛìshṭam | áthód asthât svayám átkaṃ vásâna ā̆ ródasî apṛiṇâj jā̆yamânaḥ || 5 || 25 ||

etā̆ arshanty alalâbhávantîr ṛitā̆varîr iva saṃkróçamânâḥ | etā̆ ví pṛicha kím idám bhananti kám ā̆po ádrim paridhíṃ rujanti || 6 || kím u shvid asmai nivído bhanantén-drasyâvadyáṃ didhishanta ā̆paḥ | mámaitā̆n putró mahatā̆ vadhéna vṛitráṃ jaghanvā̆ñ asṛijad ví síndhûn || 7 || mámac caná tvâ yuvatíḥ parā̆sa mámac caná tvâ kushávâ jagā̆ra | mámac cid ā̆paḥ çíçave mamṛiḍyur mámac cid índraḥ sáhasód atishṭhat || 8 || mámac caná te maghavan vyàṅso nivividhvā̆ñ ápa hánû jaghā̆na | ádhâ níviddha úttaro babhûvā̆ñ chíro dâsásya sám piṇak vadhéna || 9 || gṛishṭíḥ sasûva

---

17, 20 yát. — 18, 2 ná ahám. aya duḥ-gáhâ etát. pârçvā̆t níḥ gamâni. 3 ná ánu. nú. 4 nahí nú asya. jâtéshu utá. 5 gúhâ akaḥ. vîryèṇa. átha út. ródasî *iti* apṛiṇât. 6 etā̆ḥ. 7 svid. bhananta índrasya avadyám didhishante. máma etā̆n. 8 mámat. parâ-ā̆sa. sáhasâ út. 9 ví-aṅsaḥ. hánû *iti*. ádha. çíraḥ.

stháviraṃ tavâgā̆m anâdhṛishyáṃ vṛishabháṃ túmram índram | árîḷhaṃ vatsáṃ caráthâya mâtā̆ svayáṃ gâtúṃ tanvà ichámânam || 10 || utá mâtā̆ mahishám ánv avenad amî tvâ jahati putra devā̆ḥ | áthâbravîd vṛitrám índro hanishyánt sákhe vishṇo vitaráṃ ví kramasva || 11 || kás te mâtáraṃ vidhávâm acakrac chayúṃ kás tvā̆m ajighâṅsac cárantam | kás te devó ádhi mârḍîká âsîd yát prā̆kshiṇâḥ pitáram pâdagṛíhya || 12 || ávartyâ çúna ântrā̆ṇi pece ná devéshu vivide marḍitā̆ram | ápaçyaṃ jâyā̆m ámahîyamânâm ádhâ me çyenó mádhv ā̆ jabhâra || 13 || 26 ||

Pañcamo 'dhyâyaḥ.

19 (315). trishṭubh.

Evā̆ tvā̆m indra vajrinn átra víçve devā̆saḥ suhávâsa ū̆mâḥ | mahā̆m ubhé ródasî vṛiddhám ṛishváṃ nír ékam íd vṛiṇate vṛitrahátye || 1 || ávâsṛijanta jívrayo ná devā̆ bhúvaḥ samrā̆ḷ indra satyáyoniḥ | áhann áhim pariçáyânam árṇaḥ prá vartanī̆r arado viçvádhenâḥ || 2 || átṛipṇuvantaṃ víyatam abudhyám ábudhyamânaṃ sushupâṇám indra | saptá práti praváta âçáyânam áhiṃ vájreṇa ví riṇâ aparván || 3 || ákshodayac chávasâ kshā̆ma budhnáṃ vā̆r ṇá vā̆tas távishîbhir índraḥ | dṛiḷhā̆ ny aùbhnâd uçámâna ójó 'vâbhinat kakúbhaḥ párvatânâm || 4 || abhí prá dadrur jánayo ná gárbhaṃ ráthâ iva prá yayuḥ sâkám ádrayaḥ | átarpayo visṛíta ubjá ūrmī̆n tváṃ vṛitā̆ñ ariṇâ indra síndhûn || 5 || 1 ||

tvám mahī̆m avániṃ viçvádhenâṃ turvī̆taye vayyâya kshárantîm | áramayo námasaíjad árṇaḥ sutaraṇā̆ñ akṛiṇor

18, 10 tanvè. 11 átha abravît. 12 acakrat çayúm. ajighâṅsat. mârḍîké. prá ákshiṇâḥ. 13 ádha. — 19, 1 evá. 2 áva asṛijanta. devā̆ḥ. 4 ákshodayat çávasâ. ná. ní aubhnât. ójaḥ áva abhinat. 6 námasâ éjat.

indra síndhûn ‖ 6 ‖ prā̆grúvo nabhanvò ná vákvâ dhvasrā̆ apinvad yuvatī́r ṛitajnā̆ḥ | dhánvâny ájrâñ apṛiṇak trishâṇā̆ñ ádhog índraḥ staryò dáṃsupatnîḥ ‖ 7 ‖ pûrvī́r ushásaḥ çarádaç ca gûrtā̆ vṛitráṃ jaghanvā̆ñ asṛijad ví síndhûn | párishṭhitâ atṛiṇad badbadhânā̆ḥ sîrā̆ índraḥ srávitave pṛithivyā̆ ‖ 8 ‖ vamrī́bhiḥ putrám agrúvo adânáṃ nivéçanâd dhariva ā̆ jabhartha | vy àndhó akhyad áhim âdadânó nír bhûd ukhachít sám aranta párva ‖ 9 ‖ prá te pū̆rvâṇi káraṇâni viprâvidvā̆ñ âha vidúshe kárâṅsi | yáthâ-yathâ vṛíshṇyâni svágûrtā̆pâṅsi râjan náryā̆viveshîḥ ‖ 10 ‖ nū̆ shṭutá — ‖ 11 ‖ 2 ‖

20 (316). trishṭubh.

Ā̆ na índro dûrā̆d ā̆ na âsā̆d abhishṭikṛíd ávase yâsad ugráḥ | ójishṭhebhir nṛipátir vájrabâhuḥ saṃgé samátsu turváṇiḥ pṛitanyū̆n ‖ 1 ‖ ā̆ na índro háribhir yâtv áchârvâcînó 'vase rā̆dhase ca | tíshṭhâti vajrī́ maghávâ virapçī́máṃ yajnám ánu no vā̆jasâtau ‖ 2 ‖ imáṃ yajnáṃ tvám asmā̆kam indra puró dádhat sanishyasi krátuṃ naḥ | çvaghnī́va vajrint sanáye dhánānâṃ tváyâ vayám aryá âjíṃ jayema ‖ 3 ‖ uçánn u shú ṇaḥ sumánâ upâké sómasya nú súshutasya svadhâvaḥ | pā̆ indra prátibhṛitasya mádhvaḥ sám ándhasâ mamadaḥ pṛishṭhyèna ‖ 4 ‖ ví yó rarapçá ṛíshibhir návebhir vṛikshó ná pakváḥ sṛíṇyo ná jétâ | máryo ná yóshâm abhí mányamânó 'châ vivakmi puruhûtám índram ‖ 5 ‖ 3 ‖

girír ná yáḥ svátavâñ ṛishvá índraḥ sanā̆d evá sáhase jâtá ugráḥ | ā̆dartâ vájraṃ stháviraṃ ná bhîmá udnéva

---

19, 7 prá agrúvaḥ. vákvâḥ. dám-supatnîḥ. 8 gûrtā́ḥ. 9 hari-vaḥ. ví andháḥ. 10 vipra â-vidvā́n. svá-gûrtâ ápâṅsi. náryâ ávi-veshîḥ. — 20, 2 ácha arvâcînáḥ ávase. vi-rapçī́ imám. 3 çvaghnī́-iva. 4 sú naḥ. sú-sutasya. 5 rarapçé. mányamânaḥ ácha. 6 udnā́-iva.

kóçaṃ vásunâ nyṛìshṭam || 6 || ná yásya vartā́ janúshâ nv ásti ná rā́dhasa âmarîtā́ maghásya | udvâvṛishâṇás tavishîva ugrâsmábhyaṃ daddhi puruhûta râyáḥ || 7 || ī́kshe râyáḥ ksháyasya carshaṇînā́m utá vrajám apavartā́si gónâm | çikshânaráḥ samithéshu prahā́vân vásvo râçím abhinetā́si bhū́rim || 8 || káyâ tác chṛiṇve çácyâ çácishṭho yáyâ kṛiṇóti múhu kā́ cid ṛishváḥ | purú dâçúshe vícayishṭho áṅhó 'thâ dadhâti dráviṇaṃ jaritré || 9 || mā́ no mardhîr ā́ bharâ daddhí tán naḥ prá dâçúshe dā́tave bhū́ri yát te | návye deshṇé çasté asmín ta ukthé prá bravâma vayám indra stuvántaḥ || 10 || nū́ shṭutá — || 11 || 4 ||

21 (317). trishṭubh.

Ā́ yâtv índró 'vasa úpa na ihá stutáḥ sadhamā́d astu çū́raḥ | vâvṛidhânás távishîr yásya pûrvī́r dyaúr ná kshatrám abhíbhûti púshyât || 1 || tásyéd ihá stavatha vṛíshṇyâni tuvidyumnásya tuvirā́dhaso nṝ́n | yásya krátur vidathyò ná samrā́ṭ sâhvā́n tárutro abhy ásti kṛishṭī́ḥ || 2 || ā́ yâtv índro divá ā́ pṛithivyā́ makshū́ samudrā́d utá vâ púrîshât | svàrṇarâd ávase no marútvân parâváto vâ sádanâd ṛitásya || 3 || sthûrásya râyó bṛiható yá ī́çe tám u shṭavâma vidátheshv índram | yó vâyúnâ jáyati gómatîshu prá dhṛishṇuyā́ náyati vásyo ácha || 4 || úpa yó námo námasi stabhâyánn íyarti vā́caṃ janáyan yájadhyai | ṛiñjasânáḥ puruvā́ra ukthaír éndraṃ kṛiṇvîta sádaneshu hótâ || 5 || 5 ||

dhishā́ yádi dhishaṇyántaḥ saraṇyā́nt sádanto ádrim auçijásya góhe | ā́ duróshâḥ pâstyásya hótâ yó no mahā́nt

---

20, 7 nú. â-maritā́. ugra asmábhyam. ut-vavṛishâṇáḥ tavishi-vaḥ 8 apa-vartā́ asi. prahā́-vân. abhi-netā́ asi. 9 tát çṛiṇve. áṅhaḥ átha. 10 bhara. tát. te. — 21, 1 índraḥ ávase. vavṛidhânáḥ. 2 tásya ít. abhí. 3 pṛithivyā́ḥ makshú. 4 stavâma. 5 ā́ índram.

saṃváraṇeshu váhniḥ ‖ 6 ‖ satrā́ yád îm bhârvarásya vṛ́shṇaḥ síshakti çúshmaḥ stuvaté bhárâya | gúhâ yád îm auçijásya góhe prá yád dhiyé prā́yase mádâya ‖ 7 ‖ ví yád várâṅsi párvatasya vṛiṇvé páyobhir jinvé apā́ṃ jávâṅsi | vidád gaurásya gavayásya góhe yádî vā́jâya sudhyò váhanti ‖ 8 ‖ bhadrā́ te hástâ súkṛitotá pâṇī́ prayantā́râ stuvaté rā́dha indra | kā́ te níshattiḥ kím u no mamatsi kíṃ nód-ud u harshase dā́tavā́ u ‖ 9 ‖ evā́ vásva índraḥ satyáḥ samrā́ḍ ḍhántâ vṛitrā́ṃ várivaḥ pûráve kaḥ | púrushṭuta krátvâ naḥ çagdhi râyó bhakshîyá té 'vaso daívyasya ‖ 10 ‖ nū́ shṭutá — ‖ 11 ‖ 6 ‖

Dvitîyo 'nuvâkaḥ.

22 (318). trishṭubh.

Yán na índro jujushé yác ca váshṭi tán no mahā́n karati çushmy ā́ cit | bráhma stómam maghávâ sómam ukthā́ yó áçmânaṃ çávasâ bíbhrad éti ‖ 1 ‖ vṛ́shâ vṛ́shandhiṃ cáturaçrim ásyann ugró bâhúbhyâṃ nṛ́tamaḥ çácîvân | çriyé párushṇîm ushámâṇa ū́rṇâṃ yásyâḥ párvâṇi sakhyā́ya vivyé ‖ 2 ‖ yó devó devátamo jā́yamâno mahó vā́jebhir mahádbhiç ca çúshmaiḥ | dádhâno vájram bâhvór uçántaṃ dyā́m ámena rejayat prá bhū́ma ‖ 3 ‖ víçvâ ródhâṅsi praváta̧ç ca pûrvī́r dyaúr ṛishvā́j jániman rejata kshā́ḥ | ā́ mâtárâ bhárati çushmy ā́ gór nṛivát párijman nonuvanta vā́tâḥ ‖ 4 ‖ tā́ tū́ ta indra maható mahā́ni víçveshv ít sávaneshu pravā́cyâ | yác chûra dhṛishṇo dhṛishatā́ dadhṛishvā́n áhiṃ vájreṇa çávasā́viveshîḥ ‖ 5 ‖ 7 ‖

21, 7 prá áyase. 8 yádi. 9 sú-kṛitâ utá. ná út-ut. dā́tavaí. 10 evá. hántâ. te ávasaḥ. — 22, 1 yát. yát. tát. çushmī́. 4 ṛishvā́t. çushmī́. 5 tú te. yát çûra. çávasâ áviveshîḥ.

tā́ tū́ te satyā́ tuvinṛimṇa víçvâ prá dhenávaḥ sisrate vṛíshṇa ū́dhnaḥ | ádhâ ha tvád vṛishamaṇo bhiyânā́ḥ prá síndhavo jávasâ cakramanta || 6 || átrā́ha te harivas tā́ u devī́r ávobhir indra stavanta svásâraḥ | yát sîm ánu prá mucó badbadhânā́ dîrghā́m ánu prásitiṃ syandayádhyai || 7 || pipîḷé aṅçúr mádyo ná síndhur ā́ tvâ çámî çaçamânásya çaktíḥ | asmadryàk çuçucânásya yamyâ âçúr ná raçmíṃ tuvyójasaṃ góḥ || 8 || asmé várshishṭhâ kṛiṇuhi jyéshṭhâ nṛimṇā́ni satrā́ sahure sáhâṅsi | asmábhyaṃ vṛitrā́ suhánâni randhi jahí vádhar vanúsho mártyasya || 9 || asmā́kam ít sú çṛiṇuhi tvám indrâsmábhyaṃ citrā́ṅ úpa mâhi vā́jân | asmábhyaṃ víçvâ ishaṇaḥ púraṃdhîr asmā́kaṃ sú maghavan bodhi godā́ḥ || 10 || nū́ shṭutá — || 11 || 8 ||

23 (319). trishṭubh.

Kathā́ mahā́m avṛidhat kásya hótur yajnáṃ jushâṇó abhí sómam ū́dhaḥ | píbann uçânó jushámâṇo ándho vavakshá ṛishváḥ çucaté dhánâya || 1 || kó asya vîráḥ sadhamā́dam âpa sám ânaṅça sumatíbhiḥ kó asya | kád asya citráṃ cikite kád ûtī́ vṛidhé bhuvac chaçamânásya yájyoḥ || 2 || kathā́ çṛiṇoti hûyámânam índraḥ kathā́ çṛiṇvánn ávasâm asya veda | kā́ asya pûrvī́r úpamâtayo ha kathaínam âhuḥ pápuriṃ jaritré || 3 || kathā́ sabā́dhaḥ çaçamânó asya náçad abhí dráviṇaṃ dī́dhyânaḥ | devó bhuvan návedâ ma ṛitā́nâṃ námo jagṛibhvā́ṅ abhí yáj jújoshat || 4 || kathā́ kád asyā́ usháso vyùshṭau devó mártasya sakhyáṃ jujosha | kathā́ kád asya sakhyáṃ sákhibhyo yé asmin kā́maṃ suyújaṃ tatasré || 5 || 9 ||

22, 6 ádha. vṛisha-manaḥ. 7 átra áha. badbadhânā́ḥ. 8 tuvi-ójasam. 9 vádhaḥ. 10 indra asmábhyam. — 23, 1 vavakshé. 2 bhuvat çaçamânásya. 3 kathā́ enam. 4 bhuvat návedâḥ me. yát.

kím ā́d ámatraṃ sakhyáṃ sákhibhyaḥ kadā́ nú te bhrâtrám prá bravâma | çriyé sudṛíço vápur asya sárgâḥ svàr ṇá citrátamam isha ā́ góḥ || 6 || drúhaṃ jíghâṅsan dhvarásam anindrā́ṃ tétikte tigmā́ tujáse ánîkâ | ṛiṇā́ cid yátra ṛiṇayā́ na ugró dûré ájnâtâ usháso babâdhé || 7 || ṛitásya hí çurúdhaḥ sánti pûrvī́r ṛitásya dhîtír vṛijinā́ni hanti | ṛitásya çlóko badhirā́ tatarda kárṇâ budhânáḥ çucámâna âyóḥ || 8 || ṛitásya dṛiḷhā́ dharúṇâni santi purū́ṇi candrā́ vápushe vápûṅshi | ṛiténa dîrghám ishaṇanta príksha ṛiténa gā́va ṛitám ā́ viveçuḥ || 9 || ṛitáṃ yemâná ṛitám íd vanoty ṛitásya çúshmas turayā́ u gavyúḥ | ṛitā́ya pṛithvī́ bahulé gabhîré ṛitā́ya dhenū́ paramé duhâte || 10 || nū́ shṭutá — || 11 || 10 ||

24 (320). trishṭubh. 10 anushṭubh.

Kā́ sushṭutíḥ çávasaḥ sûnúm índram arvâcînáṃ rā́dhasa ā́ vavartat | dadír hí vîró gṛiṇaté vásûni sá gópatir nishshídhâṃ no janâsaḥ || 1 || sá vṛitrahátye hávyaḥ sá ī́ḍyaḥ sá súshṭuta índraḥ satyárâdhâḥ | sá yā́mann ā́ maghávâ mártyâya brahmaṇyaté súshvaye várivo dhât || 2 || tám ín náro ví hvayante samîké ririkvā́ṅsas tanvàḥ kṛiṇvata trā́m | mithó yát tyâgám ubháyâso ágman náras tokásya tánayasya sâtaú || 3 || kratûyánti kshitáyo yóga ugrâçushâṇā́so mithó árṇasâtau | sáṃ yád víçó 'vavṛitranta yudhmā́ ā́d ín néma indrayante abhī́ke || 4 || ā́d íd dha néma indriyáṃ yajanta ā́d ít paktíḥ puroḷā́çaṃ riricyât | ā́d ít sómo ví papṛicyâd ásushvîn âd íj jujosha vṛishabháṃ yájadhyai || 5 || 11 ||

kṛiṇóty asmai várivo yá itthéndrâya sómam uçaté su-

23, 6 ná. ishe. 7 ṛiṇa-yā́ḥ. 10 p. b. gabhîre *iti* dh. p. duhâte *iti*. — 24, 1 rā́dhase. 3 ít. 4 yóge ugra âçushâṇā́saḥ. víçaḥ ávavṛitranta. ít néme. 5 ha néme. yajante. ít jujosha. 6 itthā́ índrâya.

nóti | sadhrîcî́nena mánasā́vivenan tám ít sákhâyaṃ kriṇute samátsu || 6 || yá índrâya sunávat sómam adyá pácât paktī́r utá bhṛijjā́ti dhânā́ḥ | práti manâyór ucáthâni háryan tásmin dadhad vṛíshaṇaṃ çúshmam índraḥ || 7 || yadā́ samaryáṃ vy áced ṛíghâvâ dîrgháṃ yád âjím abhy ákhyad aryáḥ | ácikradad vṛíshaṇam pátny áchâ duroṇá ā́ níçitaṃ somasúdbhiḥ || 8 || bhū́yasâ vasnám acarat kánîyó 'vikrîto akânisham púnar yán | sá bhū́yasâ kánîyo nā́rirecîd dînā́ dákshâ ví duhanti prá vâṇám || 9 || ká imáṃ daçábhir máméndraṃ krîṇâti dhenúbhiḥ | yadā́ vṛitrā́ṇi jáṅghanad áthainam me púnar dadat || 10 || nū́ shṭutá — || 11 || 12 ||

25 (321). trishṭubh.

Kó adyá náryo devákâma uçánn índrasya sakhyáṃ jujosha | kó vâ mahé 'vase pā́ryâya sámiddhe agnaú sutásoma ī́ṭṭe || 1 || kó nânâma vácasâ somyā́ya manâyúr vâ bhavati vásta usrā́ḥ | ká índrasya yújyaṃ káḥ sakhitváṃ kó bhrâtráṃ vashṭi kaváye ká ū́tī́ || 2 || kó devā́nâm ávo adyā́ vṛiṇîte ká âdityā́ñ áditiṃ jyótir ī́ṭṭe | kásyâçvínâv índro agníḥ sutásyâṅçóḥ pibanti mánasā́vivenam || 3 || tásmâ agnír bhā́rataḥ çárma yaṅsaj jyók paçyât sū́ryam uccárantam | yá índrâya sunávâméty ā́ha náre náryâya nṛítamâya nṛiṇā́m || 4 || ná táṃ jinanti bahávo ná dabhrā́ urv àsmâ áditiḥ çárma yaṅsat | priyáḥ sukṛít priyá índre manâyúḥ priyáḥ suprâvī́ḥ priyó asya somī́ || 5 || 13 ||

suprâvyàḥ prâçushā́ḷ eshá vîráḥ súshveḥ paktíṃ kriṇute

24, 6 mánasâ ávi-venan. 8 ví. abhí. pátnî ácha duroṇé. 9 kániyaḥ ávi-krîtaḥ. ná arirecît. dînā́ḥ dákshâḥ. 10 máma índram. átha enam. — 25, 1 ávase. 2 váste. 3 adyá. kásya açvínau. sutásya aṅçóḥ. mánasâ ávi-venam. 4 tásmai. yáṅsat. ut-cárantam. sunávâma íti. 5 urú asmai. supra-avī́ḥ.

kévaléndraḥ | nā́sushver âpír ná sákhâ ná jâmír dushprâvyò 'vahantéd ávâcaḥ || 6 || ná revátâ paṇínâ sakhyám índró 'sunvatâ sutapā́ḥ sáṃ griṇîte | ā́sya védaḥ khidáti hánti nagnáṃ ví súshvaye paktáye kévalo bhût || 7 || índram páré 'vare madhyamā́sa índraṃ yā́ntó 'vasitâsa índram | índraṃ kshiyánta utá yúdhyamânâ índraṃ náro vâjayánto havante || 8 || 14 ||

26 (822). trishṭubh.

Ahám mánur abhavaṃ sū́ryaç câháṃ kakshī́vā̃n ṛishir asmi vípraḥ | aháṃ kutsám ârjuneyáṃ ny ṛìñje 'háṃ kavír uçánâ páçyatâ mâ || 1 || ahám bhū́mim adadâm ā́ryâyâháṃ vṛishtíṃ dâçúshe mártyâya | ahám apó anayaṃ vâvaçânā́ máma devā́so ánu kétam âyan || 2 || ahám púro mandasânó vy aìraṃ náva sâkáṃ navatī́ḥ çámbarasya | çatatamáṃ veçyàṃ sarvátâtâ dívodâsam átithigvaṃ yád ā́vam || 3 || prá sú shá víbhyo maruto vír astu prá çyenáḥ çyenébhya âçupátvâ | acakráyâ yát svadháyâ suparṇó havyám bháran mánave devájushṭam || 4 || bhárad yádi vír áto vévijânaḥ pathórúṇâ mánojavâ asarji | tū́yaṃ yayau mádhunâ somyénotá çrávo vivide çyenó átra || 5 || ṛijîpī́ çyenó dádamâno añçúm parâvátaḥ çakunó mandrám mádam | sómam bharad dâdṛihâṇó devā́vân divó amúshmâd úttarâd âdā́ya || 6 || âdā́ya çyenó abharat sómaṃ sahásraṃ savā́̃n ayútaṃ ca sâkám | átrâ púraṃdhir ajahâd árâtîr máde sómasya mûrā́ ámûraḥ || 7 || 15 ||

25, 6 kévalâ índraḥ. ná ásushveḥ. ava-hantā́ ít. 7 índraḥ ásunvatâ. ā́ asya. 8 páre ávare. yā́ntaḥ áva-sitâsaḥ. — 26, 1 ca ahám. ní ṛiñje. páçyata. 2 ā́ryâya ahám. vâvaçânā́ḥ. 3 ví airam. 4 sáḥ. bhárat. 5 pathā́ urúṇâ. somyéna utá. 6 dadṛihâṇáḥ devá-vân. 7 átra.

27 (323). trishṭubh. 5 çakvarî.

Gárbhe nú sánn ánv eshâm avedam ahám devā́nâm jánimâni víçvâ | çatám mâ púra ā́yasîr arakshann ádha çyenó javásâ nír adîyam || 1 || ná ghâ sá mā́m ápa jóshaṃ jabhârâbhī́m âsa tvákshasâ vîryèṇa | îrmā́ púraṃdhir ajahâd árâtîr utá vā́tâñ atarac chū́çuvânaḥ || 2 || áva yác chyenó ásvanîd ádha dyór ví yád yádi vā́ta ûhúḥ púraṃdhim | sṛiját yád asmâ áva ha kshipáj jyā́ṃ kṛiçā́nur ástâ mánasâ bhuraṇyán || 3 || ṛijipyá îm índrâvato ná bhujyúṃ çyenó jabhâra bṛiható ádhi shṇóḥ | antáḥ patat patatry àsya parṇám ádha yā́mani prásitasya tád véḥ || 4 || ádha çvetáṃ kaláçaṃ góbhir aktám âpipyânám maghávâ çukrám ándhaḥ | adhvaryúbhiḥ práyatam mádhvo ágram índro mádâya práti dhat píbadhyai çū́ro mádâya práti dhat píbadhyai || 5 || 16 ||

28 (324). trishṭubh.

Tvā́ yujā́ táva tát soma sakhyá índro apó mánave sasrútas kaḥ | áhann áhim áriṇât saptá síndhûn ápâvṛiṇod ápihiteva khā́ni || 1 || tvā́ yujā́ ní khidat sū́ryasyéndraç cakráṃ sáhasâ sadyá indo | ádhi shṇúnâ bṛihatā́ vártamânam mahó druhó ápa viçvā́yu dhâyi || 2 || áhann índro ádahad agnír indo purā́ dásyûn madhyáṃdinâd abhī́ke | durgé duroṇé krátvâ ná yâtā́m purū́ sahásrâ çárvâ ní barhît || 3 || víçvasmât sîm adhamā́ñ indra dásyûn víço dā́sîr akṛiṇor apraçastā́ḥ | ábâdhethâm ámṛiṇataṃ ní çátrûn ávindethâm ápacitiṃ vádhatraiḥ || 4 || evā́ satyám maghavânâ yuváṃ tád índraç ca somorvám áçvyaṃ góḥ | ā́dardṛitam ápihitâny áçnâ riricáthuḥ kshā́ç cit tatṛidânā́ || 5 || 17 ||

27, 2 gha. jabhâra abhí îm. atarat çū́çuvânaḥ. 3 yát çyenáḥ. vâ átaḥ. asmai. kshipát. 4 índra-vataḥ. snóḥ. patatrí asya. vér *iti* véḥ. — 28, 1 sakhyé. ápa avṛiṇot. ápihitâ-iva. 2 sū́ryasya índraḥ. snúnâ. 3 purú. 5 evá. soma ûrvám. ā́ adardṛitam.

29 (325). trishṭubh.

Ā́ naḥ stutá úpa vā́jebhir ûtī́ndra yâhí háribhir mandasânáḥ | tiráç cid aryáḥ sávanâ purū́ṇy âñgûshébhir gṛiṇânáḥ satyárâdhâḥ || 1 || ā́ hí shmâ yâti náryaç cikitvā́n hûyámânaḥ sotṛíbhir úpa yajnám | sváçvo yó ábhîrur mányamânaḥ sushvâṇébbhir mádati sáṃ ha vîraíḥ || 2 || çrâváyéd asya kárṇâ vâjayádhyai júshṭâm ánu prá díçam mandayádhyai | udvâvṛishâṇó rā́dhase túvishmân káran na índraḥ sutîrthā́bhayaṃ ca || 3 || áchâ yó gántâ nā́dhamânam ûtī́ itthā́ vípraṃ hávamânaṃ gṛiṇántam | úpa tmáni dádhâno dhury ā̂çū́nt sahásrâṇi çatā́ni vájrabâhuḥ || 4 || tvótâso maghavann indra víprâ vayáṃ te syâma sûráyo gṛiṇántaḥ | bhejânā́so bṛiháddivasya râyá âkâyyàsya dâváne purukshóḥ || 5 || 18 ||

30 (326). gâyatrî. 8. 24 anushṭubh.

Nákir indra tvád úttaro ná jyā́yā̂n asti vṛitrahan | nákir evā́ yáthâ tvám || 1 || satrā́ te ánu kṛishṭáyo víçvâ cakréva vâvṛituḥ | satrā́ mahā́n̐ asi çrutáḥ || 2 || víçve canéd anā́ tvâ devā́sa indra yuyudhuḥ | yád áhâ náktam ā́tiraḥ || 3 || yátrotá bâdhitébhyaç cakráṃ kútsâya yúdhyate | mushâyá indra sū́ryam || 4 || yátra devā́n̐ ṛighâyató víçvân̐ áyudhya éka ít | tvám indra vanū́n̐r áhan || 5 || 19 ||

yátrotá mártyâya kám áriṇâ indra sū́ryam | prā́vaḥ çácîbhir étaçam || 6 || kím ā́d utā́si vṛitrahan mághavan manyumáttamaḥ | átrā́ha dā́num ā́tiraḥ || 7 || etád ghéd utá vîryàm índra cakártha paúṅsyam | stríyaṃ yád durhaṇâyú-

29, 1 ûtī́ índra. 2 sma. susvânébhiḥ. 3 çraváya ít. ut-vavṛishânáḥ. kárat. su-tîrthā́ ábhayam. 4 ácha. ûtī́. dhurí âçū́n. 5 tvā́-ûtâsaḥ. víprâḥ. — 30, 1 evá. 2 cakrā́-iva. 3 caná ít. ā́ átiraḥ. 4 yátra utá. 6 prá âvaḥ. 7 utá asi. átra áha. ā́ atiraḥ. 8 gha ít.

vaṃ vádhîr duhitáraṃ diváḥ ‖ 8 ‖ diváç cid ghâ duhitáram mahā̆n mahîyámânâm | ushā̆sam indra sám piṇak ‖ 9 ‖ áposhā̆ ánasaḥ sarat sámpishṭâd áha bibhyúshî | ní yát sîṃ çiçnáthad vríshâ ‖ 10 ‖ 20 ‖

etád asyâ ánaḥ çaye súsampishṭaṃ vípâçy ā̆ | sasā̆ra sîm parâvátaḥ ‖ 11 ‖ utá síndhuṃ vibâlyàṃ vitasthânā̆m ádhi kshámi | pári shṭhâ indra mâyáyâ ‖ 12 ‖ utá çúshṇasya dhṛishṇuyā̆ prá mṛiksho abhí védanam | púro yád asya sampiṇák ‖ 13 ‖ utá dâsáṃ kaulitarám bṛihatáḥ párvatâd ádhi | ávâhann indra çámbaram ‖ 14 ‖ utá dâsásya varcínaḥ sahásrâṇi çatā̆vadhîḥ | ádhi páñca pradhī̆ñr iva ‖ 15 ‖ 21 ‖

utá tyám putrám agrúvaḥ párâvṛiktaṃ çatákratuḥ | ukthéshv índra ā̆bhajat ‖ 16 ‖ utá tyā̆ turváçâyádû asnâtā̆râ çácîpátiḥ | índro vidvā̆ñ apârayat ‖ 17 ‖ utá tyā̆ sadyá ā̆ryâ saráyor indra pârátaḥ | árṇâcitrárathâvadhîḥ ‖ 18 ‖ ánu dvā̆ jahitā̆ nayo 'ndháṃ çroṇáṃ ca vṛitrahan | ná tát te sumnám áshṭave ‖ 19 ‖ çatám açmanmáyînâm purā̆m índro vy âsyat | dívodâsâya dâçúshe ‖ 20 ‖ 22 ‖

ásvâpayad dabhī̆taye sahásrâ triñçátaṃ háthaiḥ | dâsā̆nâm índro mâyáyâ ‖ 21 ‖ sá ghéd utā̆si vṛitrahant samâná indra gópatiḥ | yás tā̆ víçvâni cicyushé ‖ 22 ‖ utá nûnáṃ yád indriyáṃ karishyā̆ indra paúṅsyam | adyā̆ nákish ṭád ā̆ minat ‖ 23 ‖ vâmáṃ-vâmaṃ ta âdure devó dadâtv aryamā̆ | vâmám pûshā̆ vâmám bhágo vâmáṃ deváḥ kárûḷatî ‖ 24 ‖ 23 ‖

31 (327). gâyatrî. 3 pâdaniçṛit.

Káyâ naç citrá ā̆ bhuvad ûtī̆ sadā̆vṛidhaḥ sákhâ | káyâ

30, 9 gha. 10 ápa ushā̆ḥ. 12 sthâḥ. 14 áva ahan. 15 çatā̆ avadhîḥ. 16 ā̆ abhajat. 17 turváçâyádû *iti* 18 árnâcitrárathâ avadhîḥ. 20 ví âsyat. 22 gha ít utá asi. 23 adyá nákiḥ tát 24 te â-dure.

çácishṭhayâ vṛitā́ ‖ 1 ‖ kás tvâ satyó mádânâm máṅhishṭho matsad ándhasaḥ | dṛiḷhā́ cid ârúje vásu ‖ 2 ‖ abhī́ shú ṇaḥ sákhînâm avitā́ jaritṝṇā́m | çatám bhavâsy ûtíbhiḥ ‖ 3 ‖ abhī́ na ā́ vavṛitsva cakrám ná vṛittám árvataḥ | niyúdbhiç carshaṇînā́m ‖ 4 ‖ pravátâ hí krátûnâm ā́ hâ padéva gáchasi | ábhakshi sū́rye sácâ ‖ 5 ‖ 24 ‖

sáṃ yát ta indra manyávaḥ sáṃ cakrā́ṇi dadhanviré | ádha tvé ádha sū́rye ‖ 6 ‖ utá smâ hí tvā́m âhúr in maghávânaṃ çacîpate | dā́târam ávidîdhayum ‖ 7 ‖ utá smâ sadyá ít pári çaçamânā́ya sunvaté | purū́ cin maṅhase vásu ‖ 8 ‖ nahí shmâ te çatáṃ caná rā́dho varanta âmúraḥ | ná cyautnā́ni karishyatáḥ ‖ 9 ‖ asmā́ñ avantu te çatám asmā́nt sahásram ûtáyaḥ | asmā́n víçvâ abhíshṭayaḥ ‖ 10 ‖ 25 ‖

asmā́ñ ihā́ vṛiṇîshva sakhyā́ya svastáye | mahó râyé divítmate ‖ 11 ‖ asmā́ñ aviḍḍhi viçváhéndra râyā́ párîṇasâ | asmā́n víçvâbhir ûtíbhiḥ ‖ 12 ‖ asmábhyaṃ tā́ñ ápâ vṛidhi vrajā́ñ ásteva gómataḥ | návâbhir indrotíbhiḥ ‖ 13 ‖ asmā́kaṃ dhṛishṇuyā́ rátho dyumā́ñ indrā́napacyutaḥ | gavyúr açvayúr îyate ‖ 14 ‖ asmā́kam uttamáṃ kṛidhi çrávo devéshu sûrya | várshishṭhaṃ dyā́m ivopári ‖ 15 ‖ 26 ‖

32 (328). gâyatrî.

Ā́ tū́ na indra vṛitrahann asmā́kam ardhám ā́ gahi | mahā́n mahī́bhir ûtíbhiḥ ‖ 1 ‖ bhṛímiç cid ghâsi tū́tujir ā́ citra citríṇîshv ā́ | citrám kṛiṇoshy ûtáye ‖ 2 ‖ dabhrébhiç cic cháçîyâṅsaṃ háṅsi vrā́dhantam ójasâ | sákhibhir yé tvé sácâ ‖ 3 ‖ vayám indra tvé sácâ vayáṃ tvâbhí nonumaḥ |

31, 3 abhí sú naḥ. 4 abhí. 5 ha padā́-iva. 6 te 7 sma. ít. 8 purú cit. 9 sma. 11 ihá. 12 viçváhâ índra. 13 ápa. ástâ-iva. indra ûtí-bhiḥ. 14 indra ánapa-cyutaḥ. 15 iva upári. — 32, 1 tú. 2 gha asi. 3 cit çáçîyâṅsam. 4 tvâ abhí.

asmā̆ñ-asmâñ íd úd ava || 4 || sá naç citrā̆bhir adrivo 'navadyā̆bhir ûtíbhiḥ | ánâdhṛishṭâbhir ā̆ gahi || 5 || 27 ||

bhûyā̆mo shú tvā̆vataḥ sákhâya indra gómataḥ | yújo vā̆jâya ghṛíshvaye || 6 || tvám̐ hy éka ī̆çisha indra vā̆jasya gómataḥ | sá no yandhi mahī̆m ísham || 7 || ná tvâ varante anyáthâ yád dítsasi stutó maghám | stotṛíbhya indra girvaṇaḥ || 8 || abhí tvâ gótamâ girā̆nushata prá dâváne | índra vā̆jâya ghṛíshvaye || 9 || prá te vocâma vîryā̆ yā̆ mandasâná ā̆rujaḥ | púro dā̆sîr abhī̆tya || 10 || 28 ||

tā̆ te gṛiṇanti vedháso yā̆ni cakártha paúṅsyâ | sutéshv indra girvaṇaḥ || 11 || ávîvṛidhanta gótamâ indra tvé stómavâhasaḥ | aíshu dhâ vîrávad yáçaḥ || 12 || yác cid dhí çáçvatâm ásī̆ndra sā̆dhâraṇas tvám | tám̐ tvâ vayám̐ havâmahe || 13 || arvâcînó vaso bhavâsmé sú matsvā̆ndhasaḥ | sómânâm indra somapâḥ || 14 || asmā̆kam̐ tvâ matînā̆m ā̆ stóma indra yachatu | arvā̆g ā̆ vartayâ hárî || 15 || puroḷā̆çam̐ ca no gh//so josháyâse gíraç ca naḥ | vadhûyúr iva yóshaṇâm || 16 || 29 ||

sahásram̐ vyátînâm̐ yuktā̆nâm índram îmahe | çatám̐ sómasya khâryàḥ || 17 || sahásrâ te çatā̆ vayám̐ gávâm ā̆ cyâvayâmasi | asmatrā̆ rádha etu te || 18 || dáça te kaláçânâm̐ híraṇyânâm adhîmahi | bhûridā̆ asi vṛitrahan || 19 || bhū̆ridâ bhū̆ri dehi no mā̆ dabhrám bhū̆ry ā̆ bhara | bhū̆ri ghéd indra ditsasi || 20 || bhûridā̆ hy ási çrutáḥ purutrā̆ çûra vṛitrahan | ā̆ no bhajasva rā̆dhasi || 21 || prá te babhrū̆ vicakshaṇa çáṅsâmi goshaṇo napât | mā̆bhyâm̐ gā̆ ánu çiçra-

---

32, 6 bhûyā̆mo *iti* sú. 7 hí. ī̆çishe. 9 gótamâḥ girā̆ ánûshata. 10 ā̆ árujaḥ. abhi-ítya. 12 ā̆ eshu dhâḥ. 13 yát. hí. ási índra. 14 bhava asmé. matsva ándhasaḥ. 15 vartaya. 16 = 286, 3. 20 bhū̆ri-dâḥ. gha ít. 21 hí. 22 go-sanaḥ. mā̆ âbhyâm.

thaḥ ‖ 22 ‖ kanînakéva vidradhé náve drupadé arbhaké | babhrū́ yā́meshu çobhete ‖ 23 ‖ áram ma usráyâmṇé 'ram ánusrayâmṇe | babhrū́ yā́meshv asrídhâ ‖ 24 ‖ 30 ‖

Shashṭho 'dhyâyaḥ.

Tṛitîyo 'nuvâkaḥ.

33 (329). trishṭubh.

Prá ṛibhúbhyo dûtám iva vā́cam ishya upastíre çvaítarîṃ dhenúm îḷe | yé vā́tajûtâs táraṇibhir évaiḥ pári dyā́ṃ sadyó apáso babhûvúḥ ‖ 1 ‖ yadā́ram ákrann ṛibhávaḥ pitṛíbhyâm párivishṭî vesháṇâ daṅsánâbhiḥ | ā́d íd devā́nâm úpa sakhyám âyan dhī́râsaḥ pushṭím avahan manā́yai ‖ 2 ‖ púnar yé cakrúḥ pitárâ yúvânâ sánâ yū́peva jaraṇā́ çáyânâ | té vā́jo víbhvā̃ ṛibhúr índravanto mádhupsaraso no 'vantu yajnám ‖ 3 ‖ yát saṃvátsam ṛibhávo gā́m árakshan yát saṃvátsam ṛibhávo mā́ ápiṅçan | yát saṃvátsam ábharan bhā́so asyâs tā́bhiḥ çámîbhir amṛitatvám âçuḥ ‖ 4 ‖ jyeshṭhá âha camasā́ dvā́ karéti káṇîyân trī́n kṛiṇavâméty âha | kanishṭhá âha catúras karéti tváshṭa ṛibhavas tát panayad váco vaḥ ‖ 5 ‖ 1 ‖

satyám ûcur nára evā́ hí cakrúr ánu svadhā́m ṛibhávo jagmur etā́m | vibhrā́jamânâṅç camasā́ñ áhevā́venat tváshṭâ catúro dadṛiçvā́n ‖ 6 ‖ dvā́daça dyū́n yád ágohyasyâtithyé ráṇann ṛibhávaḥ sasántaḥ | sukshétrâkṛiṇvann ánayanta síndhûn dhánvā́tishṭhann óshadhîr nimnám ā́paḥ ‖ 7 ‖ rátham yé cakrúḥ suvṛítam nareshṭhā́ṃ yé dhenúṃ viçvajúvaṃ viçvárûpâm | tá ā́ takshantv ṛibhávo rayíṃ naḥ svávasaḥ

32, 23 kanînakā́-iva. 24 me usrá-yâmne áram. — 33, 1 prá ishye. 2 yadā́ áram. 3 yū́pâ-iva. ví-bhvâ. 5 kara íti. kṛiṇavâma íti. tváshṭâ. 6 evá. áhâ-iva ávenat. 7 ágohyasya âtithyé. su kshétrâ akṛiṇvan. dhánva ā́ atishṭhan. 8 nare-sthā́m. té.

svápasaḥ suhástâḥ || 8 || ápo hy èshâm ájushanta devā́ abhí krátvâ mánasâ dī́dhyànâḥ | vā́jo devā́nâm abhavat sukárméndrasya ṛibhukshā́ várunasya víbhvâ || 9 || yé hárî medháyokthā́ mádanta índrâya cakrúḥ suyújâ yé áçvâ | té râyás pósham drávinâny asmé dhattá ṛibhavaḥ kshemayánto ná mitrám || 10 || idā́hnaḥ pîtím utá vo mádam dhur ná ṛité çrântásya sakhyā́ya devā́ḥ | té nûnám asmé ṛibhavo vásûni tṛitī́ye asmínt sávane dadhâta || 11 || 2 ||

34 (330). trishṭubh.

Ṛibhúr víbhvâ vā́ja índro no áchemám yajnám ratnadhéyópa yâta | idā́ hí vo dhishánâ devy áhnâm ádhât pîtím sám mádâ agmatâ vaḥ || 1 || vidânā́so jánmano vâjaratnâ utá ṛitúbhir ṛibhavo mâdayadhvam | sám vo mádâ ágmata sám púraṃdhiḥ suvī́râm asmé rayím érayadhvam || 2 || ayám vo yajná ṛibhavo 'kâri yám ā́ manushvát pradívo dadhidhvé | prá vó 'châ jujushânā́so asthur ábhûta víçve agriyótá vâjâḥ || 3 || ábhûd u vo vidhaté ratnadhéyam idā́ naro dâçúshe mártyâya | píbata vâjâ ṛibhavo dadé vo máhi tṛitī́yam sávanam mádâya || 4 || ā́ vâjâ yâtópa na ṛibhukshâ mahó naro drávinaso gṛinânā́ḥ | ā́ vaḥ pîtáyo 'bhipitvé áhnâm imā́ ástam navasvà iva gman || 5 || 3 ||

ā́ napâtaḥ çavaso yâtanópemám yajnám námasâ hûyámànâḥ | sajóshasaḥ sûrayo yásya ca sthá mádhvaḥ pâta ratnadhā́ índravantaḥ || 6 || sajóshâ indra várunena sómam sajóshâḥ pâhi girvano marúdbhiḥ | agrepā́bhir ṛitupā́bhiḥ sajóshâ gnā́spátnîbhî ratnadhā́bhiḥ sajóshâḥ || 7 || sajóshasa

33, 9 hí eshâm. su-kármâ índrasya ṛibhukshā́ḥ. 10 medháyâ ukthā́. dhattá. 11 idā́ áhnaḥ. ná. asmé *iti*. — 34, 1 ácha imám. ratna-dhéyâ úpa. devī́. agmata. 2 utá. ā́ îrayadhvam. 3 vaḥ ácha. agriyā́ utá. 5 vâjâḥ yâta úpa. ṛibhukshâḥ. 6 yâtana úpa imám. 7 sajóshâḥ gnā́ḥ-pátnîbhiḥ.

âdityaír mâdayadhvaṃ sajóshasa ṛibhavaḥ párvatebhiḥ | sajóshaso daívyenâ savitrā́ sajóshasaḥ síndhubhî ratnadhébhiḥ || 8 || yé açvínâ yé pitárâ yá ûtī́ dhenúṃ tatakshúr ṛibhávo yé áçvâ | yé áṅsatrâ yá ṛídhag ródasî yé víbhvo náraḥ svapatyā́ni cakrúḥ || 9 || yé gómantaṃ vā́javantaṃ suvī́raṃ rayíṃ dhatthá vásumantam purukshúm | té agrepā́ ṛibhavo mandasânā́ asmé dhatta yé ca râtíṃ gṛiṇánti || 10 || nā́pâbhûta ná vo 'tîtṛishâmā́niḥçastâ ṛibhavo yajné asmín | sám índreṇa mádatha sám marúdbhiḥ sáṃ rā́jabhî ratnadhéyâya devâḥ || 11 || 4 ||

35 (381). trishṭubh.

Ihópa yâta çavaso napâtaḥ saúdhanvanâ ṛibhavo mā́pa bhûta | asmín hí vaḥ sávane ratnadhéyaṃ gámantv índram ánu vo mádâsaḥ || 1 || ā́gann ṛibhûṇā́m ihá ratnadhéyam ábhût sómasya súshutasya pîtíḥ | sukṛityáyâ yát svapasyáyâ cañ ékaṃ vicakrá camasáṃ caturdhā́ || 2 || vy àkṛiṇota camasáṃ caturdhā́ sákhe ví çikshéty abravîta | áthaita vâjâ amṛítasya pánthâṃ gaṇáṃ devā́nâm ṛibhavaḥ suhastâḥ || 3 || kimmáyaḥ svic camasá eshá âsa yáṃ kā́vyena catúro vicakrá | áthâ sunudhvaṃ sávanam mádâya pâtá ṛibhavo mádhunaḥ somyásya || 4 || çácyâkarta pitárâ yúvânâ çácyâkarta camasáṃ devapā́nam | çácyâ hárî dhánutarâv atashṭendravā́hâv ṛibhavo vâjaratnâḥ || 5 || 5 ||

yó vaḥ sunóty abhipitvé áhnâṃ tîvráṃ vâjâsaḥ sávanam mádâya | tásmai rayím ṛibhavaḥ sárvavîram ā́ takshata vṛishaṇo mandasânā́ḥ || 6 || prâtáḥ sutám apibo haryaçva

---

34, 8 daívyena. síndhu-bhiḥ. 9 yé ûtī́. yé ṛídhak. 11 ná ápa abhûta. atîtṛishâma ániḥ-çastâḥ. rā́ja-bhiḥ. — 35, 1 ihá úpa. mā́ ápa. 2 ā́ agan. ca. 3 çiksha íti. átha aita. 4 svit. átha. pâtá. 5 çácyâ akarta. atashṭa indra-vā́hau.

mā̆dhyaṃdinaṃ sávanaṃ kévalaṃ te | sám ṛibhúbhiḥ pibasva ratnadhébhiḥ sákhīn̆ yā̆n̆ indra cakṛishé sukṛityā̆ || 7 || yé devā̆so ábhavatâ sukṛityā̆ çyenā̆ ivéd ádhi diví nishedá | té rátnaṃ dhâta çavaso napâtaḥ saúdhanvanâ ábhavatâmṛítâsaḥ || 8 || yát tṛitī̆yaṃ sávanaṃ ratnadhéyam ákṛiṇudhvaṃ svapasyā̆ suhastâḥ | tád ṛibhavaḥ párishiktaṃ va etát sám mádebhir indriyébhiḥ pibadhvam || 9 || 6 ||

36 (332). jagatî. 9 trishṭubh.

Anaçvó jâtó anabhîçúr ukthyò ráthas tricakráḥ pári vartate rájaḥ | mahát tád vo devyàsya pravā̆canaṃ dyā̆m ṛibhavaḥ pṛithivī̆ṃ yác ca púshyatha || 1 || ráthaṃ yé cakrúḥ suvṛítaṃ sucétasó 'vihvarantaṃ mánasas pári dhyáyâ | tā̆n̆ û nv àsya sávanasya pîtáya ā̆ vo vâjâ ṛibhavo vedayâmasi || 2 || tád vo vâjâ ṛibhavaḥ supravâcanáṃ devéshu vibhvo abhavan mahitvanám | jívrî yát sántâ pitárâ sanâjúrâ púnar yúvânâ caráthâya tákshatha || 3 || ékaṃ ví cakra camasáṃ cáturvayaṃ níç cármaṇo gā̆m ariṇîta dhîtíbhiḥ | áthâ devéshv amṛitatvám ânaça çrushṭī̆ vâjâ ṛibhavas tád va ukthyàm || 4 || ṛibhutó rayíḥ prathamáçravastamo vā̆jaçrutâso yám ájîjanan nárаḥ | vibhvatashṭó vidátheshu pravā̆cyo yáṃ devâsó 'vathâ sá vícarshaṇiḥ || 5 || 7 ||

sá vâjy árvâ sá ṛishir vacasyáyâ sá çū̆ro ástâ pṛítanâsu dushṭáraḥ | sá râyás póshaṃ sá suvī̆ryaṃ dadhe yáṃ vā̆jo víbhvân̆ ṛibhávo yám âvishúḥ || 6 || çréshṭhaṃ vaḥ péço ádhi dhâyi darçatáṃ stómo vâjâ ṛibhavas táṃ jujushṭana | dhī̆râso hí shṭhā̆ kaváyo vipaçcítas tā̆n va enā̆ bráhmaṇā̆

35, 8 ábhavata. iva ít. ábhavata amṛítâsaḥ. — 36, 1 yát ca. 2 su-cétasaḥ ávi-hvarantam. ûṃ *iti* nú asya. pîtáye. 3 abhavat. 4 átha. 5 devâsaḥ ávatha. 6 vâjī̆. ví-bhvâ. 7 sthá. bráhmaṇâ ā̆.

vedayâmasi || 7 || yûyám asmábhyaṃ dhishánâbhyas pári vidvā̃ṅso víçvâ náryâṇi bhójanâ | dyumántaṃ vā̃jaṃ vṛíshaçushmam uttamám ā̃ no rayím ṛibhavas takshatā̃ váyaḥ || 8 || ihá prajā̃m ihá rayíṃ rárâṇâ ihá çrávo vîrávat takshatâ naḥ | yéna vayáṃ citáyemā̃ty anyā̃n táṃ vā̃jaṃ citrám ṛibhavo dadâ naḥ || 9 || 8 ||

37 (333). 1—4 trishṭubh. 5—8 anushṭubh.

Úpa no vâjâ adhvarám ṛibhukshâ dévâ yâtá pathíbhir devayā̃naiḥ | yáthâ yajnám mánusho vikshv âsú dadhidhvé raṇvâḥ sudíneshv áhnâm || 1 || té vo hṛidé mánase santu yajnā̃ júshṭâso adyá ghṛitánirṇijo guḥ | prá vaḥ sutā̃so harayanta pûrṇā̃ḥ krátve dákshâya harshayanta pîtā̃ḥ || 2 || tryudâyáṃ deváhitaṃ yáthâ vaḥ stómo vâjâ ṛibhukshaṇo dadé vaḥ | juhvé manushvád úparâsu vikshú yushmé sácâ bṛiháddiveshu sómam || 3 || pī́voaçvâḥ çucádrathâ hí bhûtā̃yaḥçiprâ vâjinaḥ sunishkā̃ḥ | índrasya sûno çavaso napâtó 'nu vaç cety agriyám mádâya || 4 || ṛibhúm ṛibhukshaṇo rayíṃ vā̃je vâjíntamaṃ yújam | índrasvantaṃ havâmahe sadâsā̃tamam açvínam || 5 || 9 ||

séd ṛibhavo yám ávatha yûyám índraç ca mártyam | sá dhîbhír astu sánitâ medhásâtâ só árvatâ || 6 || ví no vâjâ ṛibhukshaṇaḥ patháç citana yáshṭave | asmábhyaṃ sûrayaḥ stutā̃ víçvâ ā̃çâs tarîsháṇi || 7 || táṃ no vâjâ ṛibhukshaṇa índra nā̃satyâ rayím | sám áçvaṃ carshaṇíbhya ā̃ purú çasta maghátaye || 8 || 10 ||

36, 8 takshata ā́. 9 takshata. citáyema áti. dada. — 37, 1 ṛibhukshâḥ dévâḥ. vikshú âsú. 2 yajnā̃ḥ. 4 çucát-rathâḥ. bhûtá áyaḥ-çiprâḥ. napâtaḥ ánu. 6 sáḥ ít. 7 stutā̃ḥ.

38 (334). trishṭubh.

Utó hí vâṃ dâtrấ sánti pû́rvâ yấ pûrúbhyas trasádasyur nitoçé | kshetrâsấṃ dadathur urvarâsấṃ ghanáṃ dásyubhyo abhíbhûtim ugrám || 1 || utá vâjínam purunishshídhvânaṃ dadhikrấm u dadathur viçvákṛishṭim | ṛijipyáṃ çyenám prushitápsum âçúṃ carkṛítyam aryó nṛipátiṃ ná çû́ram || 2 || yáṃ sîm ánu praváteva drávantaṃ víçvaḥ pûrúr mádati hárshamâṇaḥ | paḍbhír gṛídhyantam medhayúṃ ná çû́raṃ rathatúraṃ vấtam iva dhrájantam || 3 || yáḥ smârundhânó gádhyâ samátsu sánutaraç cárati góshu gáchan | âvírṛijîko vidáthâ nicíkyat tiró aratím páry ấpa âyóḥ || 4 || utá smainaṃ vastramáthiṃ ná tâyúm ánu kroçanti kshitáyo bháreshu | nîcấyamânaṃ jásuriṃ ná çyenáṃ çrávaç cấchâ paçumác ca yûthám || 5 || 11 ||

utá smâsu prathamáḥ sarishyán ní veveti çréṇibhî ráthânâm | srájaṃ kṛiṇvânó jányo ná çúbhvâ reṇúṃ rérihat kiráṇaṃ dadaçvấn || 6 || utá syá vâjî́ sáhurir ṛitấvâ çúçrûshamâṇas tanvầ samaryé | túraṃ yatî́shu turáyann ṛijipyó 'dhi bhruvóḥ kirate reṇúm ṛiñján || 7 || utá smâsya tanyatór iva dyór ṛighâyató abhiyújo bhayante | yadấ sahásram abhí shîm áyodhîd durvártuḥ smâ bhavati bhîmá ṛiñján || 8 || utá smâsya panayanti jánâ jûtíṃ kṛishṭipró abhíbhûtim âçóḥ | utaínam âhuḥ samithé viyántaḥ párâ dadhikrấ asarat sahásraiḥ || 9 || ấ dadhikrấḥ çávasâ páñca kṛishṭî́ḥ sû́rya iva jyótishâpás tatâna | sahasrasấḥ çatasấ vâjy árvâ pṛiṇáktu mádhvâ sám imấ vácâṅsi || 10 || 12 ||

38, 1 utó *iti*. kshetra-sấm. 3 pravátâ-iva. 4 sma â-rundhânáḥ. 5 sma enam. nícấ áyamânam. ca ácha paçu-mát. 6 sma âsu. çréṇi-bhiḥ. 7 ádhi. 8 sma asya. sîm. sma. 9 jánâḥ. utá enam. vi-yántaḥ. 10 jyótishâ apáḥ. çata-sấḥ vâjî́.

39 (335). trishṭubh. 6 anushṭubh.

Âçúṃ dadhikrā́ṃ tám u nú shṭavâma divás pṛithivyā́ utá carkirâma | uchántîr mā́m ushásaḥ sûdayantv áti víçvâni duritā́ni parshan || 1 || maháç carkarmy árvataḥ kratuprā́ dadhikrā́vṇaḥ puruvā́rasya vṛíshṇaḥ | yám pûrúbhyo dîdivā́ṅsaṃ nā́gníṃ dadáthur mitrâvaruṇâ táturim || 2 || yó áçvasya dadhikrā́vṇo ákârît sámiddhe agnā́ usháso vyùshṭau | ánâgasaṃ tám áditiḥ kṛiṇotu sá mitréṇa váruṇenâ sajóshâḥ || 3 || dadhikrā́vṇa ishá ûrjó mahó yád ámanmahi marútâṃ nā́ma bhadrám | svastáye váruṇam mitrám agníṃ hávâmaha índraṃ vájrabâhum || 4 || índram ivéd ubháye ví hvayanta udī́râṇâ yajnám upaprayántaḥ | dadhikrā́m u sū́danam mártyâya dadáthur mitrâvaruṇâ no áçvam || 5 || dadhikrā́vṇo akârishaṃ jishṇór áçvasya vâjínaḥ | surabhí no múkhâ karat prá ṇa ā́yûṅshi târishat || 6 || 13 ||

40 (336). 1 trishṭubh. 2—5 jagatî.

Dadhikrā́vṇa íd u nú carkirâma víçvâ ín mā́m ushásaḥ sûdayantu | apā́m agnér ushásaḥ sū́ryasya bṛihaspáter âṅgirasásya jishṇóḥ || 1 || sátvâ bharishó gavishó duvanyasác chravasyā́d ishá ushásas turaṇyasát | satyó dravó dravaráḥ pataṃgaró dadhikrā́vésham ū́rjaṃ svàr janat || 2 || utá smâsya drávatas turaṇyatáḥ parṇáṃ ná vér ánu vâti pragardhínaḥ | çyenásyeva dhrájato aṅkasám pári dadhikrā́vṇaḥ sahórjā́ táritrataḥ || 3 || utá syá vâjī́ kshipaṇíṃ turaṇyati grîvā́yâm baddhó apikakshá âsáni | krátuṃ dadhikrā́ ánu saṃtávîtvat pathā́m áṅkâṅsy ánv âpánîphanat || 4 || haṅsáḥ çu-

---

39, 1 stavâma. 2 kratu-prā́ḥ. ná agním. 3 agnaú. váruṇena. 4 hávâmahe. 5 iva ít. hvayante ut-ī́râṇâḥ. 6 naḥ. — 40, 1 ít. 2 go-isháḥ duvanya-sát çravasyā́t. dadhi-krā́vâ ísham. 3 sma asya. çyenásya-iva. sahá ū́rjā́. 4 api-kakshé.

cishád vásur antarikshasád dhótâ vedishád átithir duroṇasát | nṛishád varasád ṛitasád vyomasád abjā́ gojā́ ṛitajā́ adrijā́ ṛitám || 5 || 14 ||

41 (337). trishṭubh.

Índrâ kó vâṃ varuṇâ sumnám âpa stómo havíshmâñ amṛíto ná hótâ | yó vâṃ hṛidí krátumâñ asmád uktáḥ paspárçad indrâvaruṇâ námasvân || 1 || índrâ ha yó váruṇâ cakrá âpī́ devaú mártaḥ sakhyā́ya práyasvân | sá hanti vṛitrā́ samithéshu çátrûn ávobhir vâ mahádbhiḥ sá prá çṛiṇve || 2 || índrâ ha rátnaṃ váruṇâ dhéshṭhetthā́ nṛíbhyaḥ çaçamânébhyas tā́ | yádî sákhâyâ sakhyā́ya sómaiḥ sutébhiḥ suprayásâ mâdáyaite || 3 || índrâ yuvám varuṇâ didyúm asminn ójishṭham ugrâ ní vadhishṭaṃ vájram | yó no durévo vṛikátir dabhī́tis tásmin mimâthâm abhíbhûty ójaḥ || 4 || índrâ yuváṃ varuṇâ bhûtám asyā́ dhiyáḥ pretā́râ vṛishabhéva dhenóḥ | sā́ no duhîyad yávaseva gatvī́ sahásradhârâ páyasâ mahī́ gaúḥ || 5 || 15 ||

toké hité tánaya urvárâsu sū́ro dṛíçîke vṛíshaṇaç ca paúṅsye | índrâ no átra váruṇâ syâtâm ávobhir dasmā́ páritakmyâyâm || 6 || yuvā́m íd dhy ávase pûrvyā́ya pári prábhûtî gavíshaḥ svâpî | vṛiṇîmáhe sakhyā́ya priyā́ya çū́râ máṅhishṭhâ pitáreva çambhū́ || 7 || tā́ vâṃ dhíyó ’vase vâjayántîr âjíṃ ná jagmur yuvayū́ḥ sudânû | çriyé ná gā́va úpa sómam asthur índraṃ gíro váruṇam me manîshā́ḥ || 8 || imā́ índraṃ váruṇam me manîshā́ agmann úpa dráviṇam ichámânâḥ | úpem asthur joshṭā́ra iva vásvo raghvī́r iva çrávaso bhíkshamâṇâḥ || 9 || áçvyasya tmánâ ráthyasya pu-

---

40, 5 hótâ. ap-jā́ḥ. — 41, 2 cakré. 3 dhéshṭhâ itthā́. yádi. 5 asyā́ḥ. vṛishabhā́-iva. yávasâ-iva. 6 tánaye. 7 hí. prábhûtî *iti* go-íshaḥ. pitárâ-iva çambhū́ *iti*. 8 dhíyaḥ ávase. 9 úpa îm.

shṭér nítyasya râyáḥ pátayaḥ syâma | tấ cakrâṇấ ûtíbhir návyasîbhir asmatrấ rấyo niyútaḥ sacantâm || 10 || ấ no bṛihantâ bṛihatī́bhir ûtī́ índra yâtám varuṇa vấjasâtau | yád didyávaḥ pṛ́tanâsu prakrī́ḷân tásya vâm syâma sanitấra âjéḥ || 11 || 16 ||

42 (338). trishṭubh.

Máma dvitấ râshṭrám kshatríyasya viçvấyor víçve amṛ́tâ yáthâ naḥ | krátum sacante váruṇasya devấ rấjâmi kṛishṭér upamásya vavréḥ || 1 || ahám rấjâ váruṇo máhyam tấny asuryâṇi prathamấ dhârayanta | krátum sacante — || 2 || ahám índro váruṇas té mahitvórvī́ gabhîré rájasî suméke | tváshṭeva víçvâ bhúvanâni vidvấnt sám airayam ródasî dhâráyam ca || 3 || ahám apó apinvam ukshámâṇâ dhâráyam dívam sádana ṛitásya | ṛiténa putró áditer ṛitấvotá tridhấtu prathayad ví bhū́ma || 4 || mấm náraḥ sváçvâ vâjáyanto mấm vṛitấḥ samáraṇe havante | kṛiṇómy âjím maghávâhám índra íyarmi reṇúm abhíbhûtyojâḥ || 5 || 17 ||

ahám tấ víçvâ cakaram nákir mâ daívyam sáho varate ápratîtam | yán mâ sómâso mamádan yád ukthóbhé bhayete rájasî apâré || 6 || vidúsh ṭe víçvâ bhúvanâni tásya tấ prá bravîshi váruṇâya vedhaḥ | tvám vṛitrấṇi çṛiṇvishe jaghanvấn tvám vṛitấñ ariṇâ indra síndhûn || 7 || asmấkam átra pitáras tá âsant saptá ṛíshayo daurgahé badhyámâne | tá ấyajanta trasádasyum asyâ índram ná vṛitratúram ardhadevám || 8 || purukútsânî hí vâm adâçad dhavyébhir in-

41, 10 cakrâṇaú. 11 ûtī́. — 42, 1 amṛ́tâḥ. deváḥ. 3 té *iti*. mahi-tvấ urvī́ *iti*. g. r. suméke *iti*. tváshṭâ-iva. 4 ukshámâṇâḥ. sádane. ṛitá-vâ utá. 5 su-áçvâḥ. maghá-vâ ahám. 6 yát. ukthấ ubhé *iti* bh. r. apâré *iti*. 7 vidúḥ te. 8 té. saptá. té ấ aya°. 9 havyébhiḥ.

drâvaruṇâ námobhiḥ | áthâ rā́jânaṃ trasádasyum asyâ vṛtrahánaṃ dadathur ardhadevám || 9 || râyā́ vayáṃ sasavā́ṅso madema havyéna devā́ yávasena gā́vaḥ | tā́ṃ dhenúm indrâvaruṇâ yuváṃ no viçvā́hâ dhattam ánapasphurantîm || 10 || 18 ||

43 (339). trishṭubh.

Ká u çravat katamó yajníyânâṃ vandā́ru deváḥ katamó jushâte | kásyemā́ṃ devī́m amṛ́teshu préshṭhâṃ hṛidí çreshâma sushṭutíṃ suhavyā́m || 1 || kó mṛilâti katamá ā́gamishṭho devā́nâm u katamáḥ çámbhavishṭhaḥ | ráthaṃ kám âhur dravádaçvam âçúṃ yáṃ sū́ryasya duhitā́vṛiṇîta || 2 || makshū́ hí shmâ gáchatha ī́vato dyū́n índro ná çaktím páritakmyâyâm | divá ā́jâtâ divyā́ suparṇā́ káyâ çácînâm bhavathaḥ çácishṭhâ || 3 || kā́ vâm bhûd úpamâtiḥ káyâ na ā́çvinâ gamatho hûyámânâ | kó vâm maháç cit tyájaso abhī́ka urushyátam mâdhvî dasrâ na ûtī́ || 4 || urú vâṃ ráthaḥ pári nakshati dyā́m ā́ yát samudrā́d abhí vártate vâm | mádhvâ mâdhvî mádhu vâm prushâyan yát sîṃ vâm pṛíksho bhurájanta pakvā́ḥ || 5 || síndhur ha vâṃ rasáyâ siñcad áçvân ghṛiṇā́ váyo 'rushā́saḥ pári gman | tád û shú vâm ajiráṃ ceti yā́naṃ yéna pátî bhávathaḥ sûryā́yâḥ || 6 || ihéha yád vâṃ samanā́ papṛikshé séyám asmé sumatír vâjaratnâ | urushyátaṃ jaritā́raṃ yuváṃ ha çritáḥ kā́mo nâsatyâ yuvadrík || 7 || 19 ||

44 (340). trishṭubh.

Táṃ vâṃ ráthaṃ vayám adyā́ huvema pṛithujráyam

42, 9 átha. asyâḥ. 10 devā́ḥ. — 43, 1 kásya imā́m. 2 duhitā́ ávṛiṇîta. 3 makshú. sma. 4 ā́ açvinâ. abhī́ke. 6 ûṃ iti sú. 7 ihá-iha. sā́ iyám. — 44, 1 tám-huvema vgl. 180, 10.

açvinâ sáṃgatiṃ góḥ | yáḥ sûryā́ṃ váhati vandhurâyúr gírvâhasam purutámaṃ vasûyúm || 1 || yuváṃ çríyam açvinâ devátâ tā́ṃ dívo napâtâ vanathaḥ çácîbhiḥ | yuvór vápur abhí príkshaḥ sacante váhanti yát kakuhā́so ráthe vâm || 2 || kó vâm adyā́ karate râtáhavya ûtáye vâ sutapéyâya vârkaíḥ | ritásya vâ vanúshe pûrvyā́ya námo yemânó açvinā́ vavartat || 3 || hiraṇyáyena purubhû ráthenemáṃ yajnáṃ nâsatyópa yâtam | píbâtha ín mádhunaḥ somyásya dádhatho rátnaṃ vidhaté jánâya || 4 || ā́ no yâtaṃ divó áchâ prithivyā́ hiraṇyáyena suvṛítâ ráthena | mā́ vâm anyé ní yaman devayántaḥ sáṃ yád dadé nā́bhiḥ pûrvyā́ vâm || 5 || nū́ no rayím puruvī́ram brihántaṃ dásrâ mímâthâm ubháyeshv asmé | náro yád vâm açvinâ stómam ā́vant sadhástutim âjamîḷhā́so agman || 6 || ihéha yád vâṃ — || 7 || 20 ||

45 (341). jagatî. 7 trishṭubh.

Eshá syá bhânúr úd iyarti yujyáte ráthaḥ párijmâ divó asyá sā́navi | pṛikhā́so asmin mithunā́ ádhi tráyo dṛítis turī́yo mádhuno ví rapçate || 1 || úd vâm prikshā́so mádhumanta îrate ráthâ áçvâsa usháso vyùshṭishu | aporṇuvántas táma ā́ párîvṛitaṃ svàr ṇá çukráṃ tanvánta ā́ rájaḥ || 2 || mádhvaḥ pibatam madhupébhir âsábhir utá priyám mádhune yuñjâthâṃ rátham | ā́ vartaním mádhunâ jinvathas pathó dṛítiṃ vahethe mádhumantam açvinâ || 3 || haṅsā́so yé vâm mádhumanto asrídho híraṇyaparṇâ uhúva usharbúdhaḥ | udaprúto mandíno mandinispṛíço mádhvo ná mákshaḥ sávanâni gachathaḥ || 4 || svadhvarā́so mádhumanto

44, 2 yuvóḥ — sacante vgl. 71, 7. 3 adyá. vâ arkaíḥ. açvinâ ā́. 4 purubhū́ *iti* ráthena imám. nâsatyâ úpa. ít. 5 ácha pṛithivyā́ḥ. 6 nú. — 45, 2 pári-vṛitam. ná. 3 mádhvaḥ — âsábhiḥ vergl. 34, 10. 4 mandi-nispṛíçaḥ.

agnáya usrā́ jarante práti vástor açvinâ | yán niktáhastas táraṇir vicakshaṇáḥ sómaṃ sushā́va mádhumantam ádribhiḥ || 5 || âkenipā́so áhabhir dávidhvataḥ svàr ṇá çukráṃ tanvánta ā́ rájaḥ | sū́raç cid áçvân yuyujâná îyate víçvāñ ánu svadháyâ cetathas patháḥ || 6 || prá vâm avocam açvinâ dhiyaṃdhā́ ráthaḥ sváçvo ajáro yó ásti | yéna sadyáḥ pári rájâṅsi yâthó havíshmantaṃ táraṇim bhojám ácha || 7 || 21 ||

Caturtho 'nuvâkaḥ.

46 (342). gâyatrî.

Ágram pibâ mádhûnâṃ sutáṃ vâyo dívishṭishu | tváṃ hí pûrvapā́ ási || 1 || çaténâ no abhíshṭibhir niyútvāñ índrasârathiḥ | vā́yo sutásya tṛimpatam || 2 || ā́ vâṃ sahásraṃ háraya índravâyû abhí práyaḥ | váhantu sómapîtaye || 3 || ráthaṃ híraṇyavandhuram índravâyû svadhvarám | ā́ hí sthā́tho divispṛíçam || 4 || ráthena pṛithupā́jasâ dâçvā́ṅsam úpa gachatam | índravâyû ihā́ gatam || 5 || índravâyû ayáṃ sutás táṃ devébhiḥ sajóshasâ | píbataṃ dâçúsho gṛihé || 6 || ihá prayā́ṇam astu vâm índravâyû vimócanam | ihá vâṃ sómapîtaye || 7 || 22 ||

47 (343). anushṭubh.

Vā́yo çukró ayâmi te mádhvo ágraṃ dívishṭishu | ā́ yâhi sómapîtaye spârhó deva niyútvatâ || 1 || índraç ca vâyav eshâṃ sómânâm pîtím arhathaḥ | yuvā́ṃ hí yántī́ndavo nimnám ā́po ná sadhryàk || 2 || vā́yav índraç ca çushmíṇâ saráthaṃ çavasas patî | niyútvantâ na ûtáya ā́ yâtaṃ sóma-

45, 5 yát. 6 âke-nipā́saḥ. ná. 7 dhiyam-dhā́ḥ. — 46, 1 piba. 2 çaténa. 3 índravâyû *iti*. 5 índravâyû *iti* ihá ấ. — 47, 2 vâyo *iti*. yánti índavaḥ. 3 ûtáye.

pîtaye ‖ 3 ‖ yā́ vâṃ sánti puruspṛ́ho niyúto dâçúshe narâ | asmé tā́ yajnavâhaséndravâyû ní yachatam ‖ 4 ‖ 23 ‖

48 (344). anushṭubh.

Vihí hótrâ ávîtâ vípo ná rā́yo aryáḥ | vā́yav ā́ candréṇa ráthena yâhí sutásya pîtáye ‖ 1 ‖ niryuvâṇó áçastîr niyútvâñ índrasârathiḥ | vā́yav — ‖ 2 ‖ ánu kṛishṇé vásudhitî yemā́te viçvápeçasâ | vā́yav — ‖ 3 ‖ váhantu tvâ manoyújo yuktā́so navatír náva | vā́yav — ‖ 4 ‖ vā́yo çatáṃ hárîṇâṃ yuvásva póshyâṇâm | utá vâ te sahasríṇo rátha ā́ yâtu pā́jasâ ‖ 5 ‖ 24 ‖

49 (345). gâyatrî.

Idáṃ vâm âsyè havíḥ priyám indrâbṛihaspatî | ukthám mádaç ca çasyate ‖ 1 ‖ ayáṃ vâm pári shicyate sóma indrâbṛihaspatî | cā́rur mádâya pîtáye ‖ 2 ‖ ā́ na indrâbṛihaspatî gṛihám índraç ca gachatam | somapā́ sómapîtaye ‖ 3 ‖ asmé indrâbṛihaspatî rayíṃ dhattaṃ çatagvínam | áçvâvantaṃ sahasríṇam ‖ 4 ‖ índrâbṛíhaspátî vayáṃ suté gîrbhír havâmahe | asyá sómasya pîtáye ‖ 5 ‖ sómam indrâbṛihaspatî píbataṃ dâçúsho gṛihé | mâdáyethâṃ tádokasâ ‖ 6 ‖ 25 ‖

50 (346). trishṭubh. 10 jagatî.

Yás tastámbha sáhasâ ví jmó ántân bṛíhaspátis trishadhasthó rávena | tám pratnā́sa ṛishayo dī́dhyânâḥ puró víprâ dadhire mandrájihvam ‖ 1 ‖ dhunétayaḥ supraketám mádanto bṛíhaspate abhí yé nas tatasré | pṛíshantaṃ sṛip-

47, 4 yajna-vâhasâ í°. — 48, 1 ávîtâḥ. vā́yo *iti.* 3 k. v. yemā́te *iti.* — 49, 4 asmé *iti.* — 50, 1 víprâḥ. 2 dhuná-itayaḥ.

rám ádabdham ûrvám bṛíhaspate rákshatâd asya yónim || 2 || bṛíhaspate yā́ paramā́ parâvád áta ā́ ta ṛitaspṛíço ní sheduḥ | túbhyaṃ khâtā́ avatā́ ádridugdhâ mádhvaḥ çcotanty abhíto virapçám || 3 || bṛíhaspátiḥ prathamáṃ jā́yamâno mahó jyótishaḥ paramé vyóman | saptā́syas tuvijâtó rávena ví saptáraçmir adhamat támâṅsi || 4 || sá sushṭúbhâ sá ṛíkvatâ gaṇéna valáṃ ruroja phaligáṃ rávena | bṛíhaspátir usríyâ havyasū́daḥ kánikradad vā́vaçatîr úd âjat || 5 || 26 ||

evā́ pitré viçvádevâya vṛíshṇe yajnaír vidhema námasâ havírbhiḥ | bṛíhaspate suprajā́ vîrávanto vayáṃ syâma pátayo rayî́ṇā́m || 6 || sá íd rā́jâ prátijanyâni víçvâ çúshmeṇa tasthâv abhí vîryèṇa | bṛíhaspátiṃ yáḥ súbhṛitam bibhárti valgûyáti vándate pûrvabhā́jam || 7 || sá ít ksheti súdhita ókasi své tásmâ íḷâ pinvate viçvadā́nîm | tásmai víçaḥ svayám evā́ namante yásmin bráhmâ rā́jani pū́rva éti || 8 || ápratîto jayati sáṃ dhánâni prátijanyâny utá yā́ sájanyâ | avasyáve yó várivaḥ kṛiṇóti brahmáṇe rā́jâ tám avanti devā́ḥ || 9 || índraç ca sómam pibatam bṛihaspate 'smín yajné mandasânā́ vṛishaṇvasû | ā́ vâṃ viçantv índavaḥ svâbhúvo 'smé rayíṃ sárvavîraṃ ní yachatam || 10 || bṛíhaspata indra várdhataṃ naḥ sácâ sā́ vâṃ sumatír bhûtv asmé | avishṭáṃ dhíyo jigṛitám púraṃdhîr jajastám aryó vanúshâm árâtîḥ || 11 || 27 ||

Saptamo 'dhyâyaḥ.

51 (347). trishṭubh.

Idám u tyát purutámam purástâj jyótis támaso vayú-

50, 3 te. ádri-dugdhâḥ. 5 usríyâḥ. 6 evá. su-prajā́ḥ. 8 tásmai. evá. 11 bṛíhaspate.

nâvad asthât | nûnáṃ divó duhitáro vibhâtī́r gâtúṃ kṛiṇavann usháso jánâya || 1 || ásthur u citrā́ ushásaḥ purástân mitā́ iva sváravo 'dhvaréshu | vy ū̂ vrajásya támaso dvā́rochántîr avrañ chúcayaḥ pâvakā́ḥ || 2 || uchántîr adyá citayanta bhojā́n râdhodéyâyosháso maghónîḥ | acitré antáḥ paṇáyaḥ sasantv ábudhyamânâs támaso vímadhye || 3 || kuvít sá devî́ḥ sanáyo návo vâ yā́mo babhûyā́d ushaso vo adyá | yénâ návagve áñgire dáçagve saptā́sye revatî revád ûshá || 4 || yûyáṃ hí devī́r ṛitayúgbhir áçvaiḥ pariprayâthá bhúvanâni sadyáḥ | prabodháyantîr ushasaḥ sasántaṃ dvipā́c cátushpâc caráthâya jîvám || 5 || 1 ||

kvà svid âsâṃ katamā́ purâṇī́ yáyâ vidhā́nâ vidadhúr ṛibhûṇā́m | çúbhaṃ yác chubhrā́ ushásaç cáranti ná ví jnâyante sadṛíçîr ajuryā́ḥ || 6 || tā́ ghâ tā́ bhadrā́ ushásaḥ purā́sur abhishṭídyumnâ ṛitájâtasatyâḥ | yā́sv îjânáḥ çaçamâná ukthaíḥ stuváñ cháñsan drávinaṃ sadyá ā́pa || 7 || tā́ ā́ caranti samanā́ purástât samânátaḥ samanā́ paprathânā́ḥ | ṛitásya devī́ḥ sádaso budhânā́ gávâṃ ná sárgâ usháso jarante || 8 || tā́ ín nv èvá samanā́ samânī́r ámîtavarṇâ ushásaç caranti | gū́hantîr ábhvam ásitaṃ rúçadbhiḥ çukrā́s tanū́bhiḥ çúcayo rucânā́ḥ || 9 || rayíṃ divo duhitaro vibhâtī́ḥ prajā́vantaṃ yachatâsmā́su devîḥ | syonā́d ā́ vaḥ pratibúdhyamânâḥ suvī́ryasya pátayaḥ syâma || 10 || tád vo divo duhitaro vibhâtī́r úpa bruva ushaso yajnáketuḥ | vayáṃ syâma yaçáso jáneshu tád dyaúç ca dhattā́m pṛithivī́ ca devī́ || 11 || 2 ||

51, 1 purástât. vayúna-vat. 2 purástât. ví ū̂ṃ *iti*. dvā́râ uchántîḥ. çúcayaḥ. 3 râdhaḥ-déyâya ushásaḥ. 4 yéna. revatîḥ. 5 dvi-pā́t cátuḥ-pât. 6 yát çubhrā́ḥ. 7 tā́ḥ gha tā́ḥ. purā́ âsuḥ. stuván çáñsan. 8 budhânā́ḥ. 9 ít nú evá. 10 yachata asmā́su. 11 bruve.

52 (348). gâyatrî.

Práti shyā́ sûnárî jánî vyuchántî pári svásuḥ | divó adarçi duhitā́ || 1 || áçveva citrā́rushî mâtā́ gávâm ṛitā́varî | sákhâbhûd açvínor ushā́ḥ || 2 || utá sákhâsy açvínor utá mâtā́ gávâm asi | utósho vásva îçishe || 3 || yâvayáddveshasaṃ tvâ cikitvít sûnṛitâvari | práti stómair abhutsmahi || 4 || práti bhadrā́ adṛikshata gávâṃ sárgâ ná raçmáyaḥ | óshā́ aprâ urú jráyaḥ || 5 || âpaprúshî vibhâvari vy ā̂var jyótishâ támaḥ | úsho ánu svadhā́m ava || 6 || ā́ dyā́ṃ tanoshi raçmíbhir ā́ntáriksham urú priyám | úshaḥ çukréṇa çocíshâ || 7 || 3 ||

53 (349). jagatî.

Tád devásya savitúr vā́ryam mahád vṛiṇîmáhe ásurasya prácetasaḥ | chardír yéna dâçúshe yáchati tmánâ tán no mahā́ñ úd ayân devó aktúbhiḥ || 1 || divó dhartā́ bhúvanasya prajā́patiḥ piçáñgaṃ drâpím práti muñcate kavíḥ | vicakshaṇáḥ pratháyann âpṛiṇánn urv ájîjanat savitā́ sumnám ukthyàm || 2 || ā́prâ rájâṅsi divyā́ni pā́rthivâ çlókaṃ deváḥ kṛiṇute svā́ya dhármaṇe | prá bâhū́ asrâk savitā́ sávîmani niveçáyan prasuvánn aktúbhir jágat || 3 || ádâbhyo bhúvanâni pracā́kaçad vratā́ni deváḥ savitā́bhí rakshate | prā́srâg bâhū́ bhúvanasya prajā́bhyo dhṛitávrato mahó ájmasya râjati || 4 || trír antárikshaṃ savitā́ mahitvanā́ trī́ rájâṅsi paribhū́s trī́ṇi rocanā́ | tisró dívaḥ pṛithivī́s tisrá invati tribhír vrataír abhí no rakshati tmánâ || 5 || bṛihátsumnaḥ prasavî́tā́ nivéçano jágataḥ sthâtúr ubháyasya yó vaçī́ | sá no

---

52, 1 syā́. 2 áçvâ-iva citrā́ árushî. sákhâ abhût. 3 sákhâ asi. utá ushaḥ. 5 sárgâḥ. ā́ ushā́ḥ. 6 ví âvaḥ. 7 ā́ antáriksham. — 53, 1 tát. 2 urú. 3 ā́ aprâḥ. bâhū́ *iti*. 4 savitā́ abhí. prá asrâk. 6 pra-savitā́.

deváḥ savitā́ çárma yachatv asmé ksháyâya trivárûtham áṅhasaḥ || 6 || ā́gan devá ṛitúbhir várdhatu ksháyaṃ dádhâtu naḥ savitā́ suprajā́m ísham | sá naḥ kshapā́bhir áhabhiç ca jinvatu prajā́vantaṃ rayím asmé sám invatu || 7 || 4 ||

54 (350). jagatî. 6 trishṭubh.

Ábhûd deváḥ savitā́ vándyo nú na idā́nîm áhna upavā́cyo nṛíbhiḥ | ví yó rátnâ bhájati mânavébhyaḥ çréshṭhaṃ no átra drávinaṃ yáthâ dádhat || 1 || devébhyo hí prathamáṃ yajñíyebhyo 'mṛitatváṃ suvási bhâgám uttamám | ā́d íd dâmā́naṃ savitar vy ûrṇushe 'nûcînā́ jîvitā́ mā́nushebhyaḥ || 2 || ácittî yác cakṛimā́ daívye jáne dînaír dákshaiḥ prábhûtî pûrushatvátâ | devéshu ca savitar mā́nusheshu ca tváṃ no átra suvatâd ánâgasaḥ || 3 || ná pramíye savitúr daívyasya tád yáthâ víçvam bhúvanaṃ dhârayishyáti | yát pṛithivyā́ várimann ā́ svaṅgurír várshman diváḥ suváti satyám asya tát || 4 || índrajyeshṭhân bṛihádbhyaḥ párvatebhyaḥ ksháyâṅ̐ ebhyaḥ suvasi pastyâvataḥ | yáthâ-yathâ patáyanto viyemirá evaívá tasthuḥ savitaḥ savā́ya te || 5 || yé te trír áhant savitaḥ savā́so divé-dive saúbhagam âsuvánti | índro dyā́vâpṛithivī́ síndhur adbhír âdityaír no áditiḥ çárma yaṅsat || 6 || 5 ||

55 (351). trishṭubh. 8—10 gâyatrî.

Kó vas trâtā́ vasavaḥ kó varûtā́ dyā́vâbhûmî adite trā́sîthâṃ naḥ | sáhîyaso varuṇa mitra mártât kó vo 'dhvaré várivo dhâti devâḥ || 1 || prá yé dhā́mâni pûrvyā́ṇy árcân ví

53, 7 ā́ agan. — 54, 2 ví ûrṇushe. 3 yát cakṛimá. purushatvátâ. 4 pṛithivyā́ḥ. su-aṅguríḥ. 5 vi-yemiré evá evá. — 55, 1 dyā́vâbhûmî *iti*.

yád uchā́n viyotā́ro ámûrâḥ | vidhâtā́ro ví té dadhur ájasrâ ṛitádhîtayo rurucanta dasmā́ḥ || 2 || prá pastyầm áditiṃ síndhum arkaíḥ svastím îḷe sakhyā́ya devī́m | ubhé yáthâ no áhanî nipā́ta ushā́sânáktâ karatâm ádabdhe || 3 || vy àryamā́ váruṇaç ceti pánthâm ishás pátiḥ suvitáṃ gâtúm agníḥ | índrâvishṇû nṛivád u shú stávânâ çárma no yantam ámavad várûtham || 4 || ā́ párvatasya marútâm ávâṅsi devásya trâtúr avri bhágasya | pā́t pátir jányâd áṅhaso no mitró mitríyâd utá na urushyet || 5 || 6 ||

nū́ rodasî áhinâ budhnyèna stuvîtá devî ápyebhir ishṭaíḥ | samudráṃ ná saṃcáraṇe sanishyávo gharmásvaraso nadyò ápa vran || 6 || devaír no devy áditir ní pâtu devás trâtā́ trâyatâm áprayuchan | nahí mitrásya váruṇasya dhâsím árhâmasi pramíyaṃ sā́nv agnéḥ || 7 || agnír îçe vasavyàsyâgnír maháḥ saúbhagasya | tā́ny asmábhyaṃ râsate || 8 || úsho maghony ā́ vaha sū́nṛite vā́ryâ purú | asmábhyaṃ vâjinîvati || 9 || tát sú naḥ savitā́ bhágo váruṇo mitró aryamā́ | índro no rā́dhasā́ gamat || 10 || 7 ||

56 (352). trishṭubh. 5—7 gâyatrî.

Mahī́ dyā́vâpṛithivī́ ihá jyéshṭhe rucā́ bhavatâṃ çucáyadbhir arkaíḥ | yát sîṃ várishṭhe bṛihatī́ viminván ruvád dhokshā́ paprathânébhir évaiḥ || 1 || devī́ devébhir yajaté yájatrair áminatî tasthatur ukshámâṇe | ṛitā́varî adrúhâ deváputre yajnásya netrī́ çucáyadbhir arkaíḥ || 2 || sá ít svápâ bhúvaneshv âsa yá imé dyā́vâpṛithivī́ jajā́na | urvī́ gabhîré rájasî suméke avaṅçé dhī́raḥ çácyâ sám airat || 3 || nū́ ro-

---

55, 3 ádabdhe *iti.* 4 ví aryamā́. sú. 6 nú rodasî *iti.* devî *iti.* 7 devī́. 8 vasavyàsya agníḥ. 10 rā́dhasâ ā́. — 56, 1 mahī́ dy. jy. vár. bṛihatī́ *iti.* ha ukshā́. 2 devī́-yajaté-áminatî-ukshámâṇe -ṛitávarî-deváputre-netrī́ *iti.* 3 su-ápâḥ. u. g. r. suméke *iti.* 4 nú.

dasî bṛihádbhir no várûthaiḥ pátnîvadbhir isháyantî sajóshâḥ | urûcī́ víçve yajaté ní pâtaṃ dhiyā́ syâma rathyàḥ sadâsā́ḥ || 4 || prá vâm máhi dyávî abhy úpastutim bharâmahe | çúcî úpa práçastaye || 5 || punâné tanvā̂ mitháḥ svéna dákshena râjathaḥ | ûhyā́the sanā́d ṛitám || 6 || mahī́ mitrásya sâdhathas tárantî pípratî ṛitám | pári yajnáṃ ní shedathuḥ || 7 || 8 ||

57 (353). 1. 4. 6. 7 anushṭubh. 2. 3. 8 trishṭubh. 5 puraüshṇih.

Kshétrasya pátinâ vayáṃ hiténeva jayâmasi | gā́m áçvam poshayitnv ā́ sá no mṛiḷâtî́dṛíçe || 1 || kshétrasya pate mádhumantam ûrmíṃ dhenúr iva páyo asmā́su dhukshva | madhuçcútaṃ ghṛitám iva súpûtam ṛitásya naḥ pátayo mṛiḷayantu || 2 || mádhumatîr óshadhîr dyā́va ā́po mádhuman no bhavatv antáriksham | kshétrasya pátir mádhumân no astv árishyanto ánv enaṃ carema || 3 || çunáṃ vâhā́ḥ çunáṃ náraḥ çunáṃ kṛishatu lā́ñgalam | çunáṃ varatrā́ badhyantâṃ çunám áshṭrâm úd iñgaya || 4 || çúnâsîrâv imā́ṃ vā́caṃ jushethâṃ yád diví cakráthuḥ páyaḥ | ténemā́m úpa siñcatam || 5 || arvā́cî subhage bhava sī́te vándâmahe tvâ | yáthâ naḥ subhágā́sasi yáthâ naḥ suphálā́sasi || 6 || índraḥ sī́tâṃ ní gṛihṇâtu tā́m pûshā́nu yachatu | sā́ naḥ páyasvatî duhâm úttarâm-uttarâṃ sámâm || 7 || çunáṃ naḥ phā́lâ ví kṛishantu bhū́miṃ çunáṃ kînā́çâ abhí yantu vâhaíḥ | çunáṃ parjányo mádhunâ páyobhiḥ çunâsîrâ çunám asmā́su dhattam || 8 || 9 ||

56, 4 isháyantî *iti*. u. v. yajaté *iti*. dhiyā́ etc. 312, 21. 5 dyávî *iti* abhí. çúcî *iti*. 6 punâné *iti*. 7 mahī́ *iti*. t. pípratî *iti*. — 57, 1 hiténa-iva. poshayitnú ā́. mṛiḷâti î́dṛíçe. 3 mádhu-mat. 4 varatrā́ḥ. 5 téna imā́m. 6 su-bhágâ ásasi. su-phálâ ásasi. 7 pûshā́ ánu. 8 phā́lâḥ.

58 (354). trishṭubh. 11 jagatî.

Samudrā́d ûrmír mádhumâñ úd ârad úpâñçúnâ sám amṛitatvám ânaṭ | ghṛitásya nā́ma gúhyaṃ yád ásti jihvā́ devā́nâm amṛ́tasya nā́bhiḥ || 1 || vayáṃ nā́ma prá bravâmâ ghṛitásyâsmín yajné dhârayâmâ námobhiḥ | úpa brahmā́ çṛiṇavac chasyámânaṃ cátuḥçṛiñgo 'vamîd gaurá etát || 2 || catvā́ri çṛíñgâ tráyo asya pā́dâ dvé çîrshé saptá hástâso asya | trídhâ baddhó vṛishabhó roravîti mahó devó mártyâñ ā́ viveça || 3 || trídhâ hitám paṇíbhir guhyámânaṃ gávi devā́so ghṛitám ánv avindan | índra ékaṃ sū́rya ékaṃ jajâna venā́d ékaṃ svadháyâ nísh ṭatakshuḥ || 4 || etā́ arshanti hṛ́dyât samudrā́c chatávrajâ ripúṇâ nā́vacákshe | ghṛitásya dhā́râ abhí câkaçîmi hiraṇyáyo vetasó mádhya âsâm || 5 || 10 ||

samyák sravanti saríto ná dhénâ antár hṛidā́ mánasâ pûyámânâḥ | eté arshanty ûrmáyo ghṛitásya mṛigā́ iva kshipaṇór ī́shamâṇâḥ || 6 || síndhor iva prâdhvané çûghanā́so vā́tapramiyaḥ patayanti yahvā́ḥ | ghṛitásya dhā́râ arushó ná vâjī́ kā́shṭhâ bhindánn ûrmíbhiḥ pínvamânaḥ || 7 || abhí pravanta sámaneva yóshâḥ kalyâṇyàḥ smáyamânâso agním | ghṛitásya dhā́râḥ samídho nasanta tā́ jushâṇó haryati jâtávedâḥ || 8 || kanyā̂ iva vahatúm étavā́ u añjy àñjânā́ abhí câkaçîmi | yátra sómaḥ sûyáte yátra yajnó ghṛitásya dhā́râ abhí tát pavante || 9 || abhy àrshata sushṭutíṃ gávyam âjím asmā́su bhadrā́ dráviṇâni dhatta | imáṃ yajnáṃ nayata devátâ no ghṛitásya dhā́râ mádhumat pavante || 10 || dhā́man

---

58, 1 úpa añçúnâ. 2 bravâma ghṛitásya asmín. dhârayâma. çṛiṇavat ça°. 3 pā́dâḥ. d. çîrshé *iti*. 4 níḥ tatakshuḥ. 5 samudrā́t çatá-vrajâḥ. ná ava-cákshe. mádhye. 7 pra-adhvané. kā́shṭhâḥ. 8 sámanâ -iva. tā́ḥ. 9 étavaí ûṃ *iti* añjí añjânā́ḥ. 10 abhí arshata. dhā́râḥ.

te víçvaṃ bhúvanam ádhi çritám antáḥ samudré hṛidy àntár ā́yushi | apā́m ánîke samithé yá ā́bhṛitas tám açyâma mádhumantaṃ ta ûrmím || 11 || 11 ||

Pañcamo 'nuvâkaḥ.

CATURTHAM MAṆḌALAM.

58, 11 hṛidí antáḥ. te.

1 (355). trishṭubh.

Ábodhy agníḥ samídhâ jánânâm práti dhenúm ivâyatī́m ushā́sam | yahvā́ iva prá vayā́m ujjíhânâḥ prá bhânávaḥ sisrate nā́kam ácha || 1 || ábodhi hótâ yajáthâya devā́n ûrdhvó agníḥ sumánâḥ prâtár asthât | sámiddhasya rúçad adarçi pā́jo mahā́n devás támaso nír amoci || 2 || yád îṃ gaṇásya raçanā́m ájîgaḥ çúcir aṅkte çúcibhir góbhir agníḥ | ā́d dákshiṇâ yujyate vâjayánty uttânā́m ûrdhvó adhayaj juhū́bhiḥ || 3 || agním áchâ devayatā́m mánâṅsi cákshûṅshîva sū́rye sáṃ caranti | yád îṃ súvâte ushásâ vírûpe çvetó vâjī́ jâyate ágre áhnâm || 4 || jánishṭa hí jényo ágre áhnâṃ hitó hitéshv arushó váneshu | dáme-dame saptá rátnâ dádhâno 'gnír hótâ ní shasâdâ yájîyân || 5 || agnír hótâ ny àsîdad yájîyân upásthe mâtúḥ surabhā́ u loké | yúvâ kavíḥ puruníshṭhá ṛitā́vâ dhartā́ kṛishṭînā́m utá mádhya iddháḥ || 6 || 12 ||

prá ṇú tyáṃ vípram adhvaréshu sâdhúm agníṃ hótâram îḷate námobhiḥ | ā́ yás tatā́na ródasî ṛiténa nítyam mṛijanti vâjínaṃ ghṛiténa || 7 || mârjâlyò mṛijyate své dámûnâḥ kavipraçastó átithiḥ çivó naḥ | sahásraçṛiṅgo vṛi-

---

1, 1 iva â-yatī́m. 3 vâja-yántî. adhayat. 4 ácha. cákshûṅshi-iva. súvâte-vírûpe *iti*. 5 sasâda. 6 ní asîdat. surabhaú. puruniḥ-stháḥ. mádhye. 7 nú. ródasî *iti*.

shabhás tádojâ víçvâñ agne sáhasâ prā́sy anyā́n ‖ 8 ‖ prá sadyó agne áty eshy anyā́n âvír yásmai cā́rutamo babhū́tha | îḷényo vapushyò vibhā́vâ priyó viçā́m átithir mā́nushîṇâm ‖ 9 ‖ túbhyam bharanti kshitáyo yavishṭha balím agne ántita ótá dûrā́t | ā́ bhándishṭhasya sumatíṃ cikiddhi bṛihát te agne máhi çárma bhadrám ‖ 10 ‖ ā́dyá rátham bhânumo bhânumántam ágne tíshṭha yajatébhiḥ sámantam | vidvā́n pathînā́m urv àntáriksham éhá devā́n havirádyâya vakshi ‖ 11 ‖ ávocâma kaváye médhyâya váco vandā́ru vṛishabhā́ya vṛíshṇe | gávishṭhiro námasâ stómam agnaú divī́va rukmám uruvyáñcam açret ‖ 12 ‖ 13 ‖

2 (356). trishṭubh. 12 çakvarî.

Kumârám mâtā́ yuvatíḥ sámubdhaṃ gúhâ bibharti ná dadâti pitré | ánîkam asya ná minâj jánâsaḥ puráḥ paçyanti níhitam arataú ‖ 1 ‖ kám etáṃ tváṃ yuvate kumârám péshî bibharshi máhishî jajâna | pûrvī́r hí gárbhaḥ çarádo vavárdhā́paçyaṃ jâtáṃ yád ásûta mâtā́ ‖ 2 ‖ híraṇyadantaṃ çúcivarṇam ârā́t kshétrâd apaçyam ā́yudhâ mímânam | dadânó asmâ amṛ́itaṃ vipṛ́ikvat kím mā́m ánindrâḥ kṛiṇavann anukthā́ḥ ‖ 3 ‖ kshétrâd apaçyaṃ sanutáç cárantaṃ sumád yûtháṃ ná purú çóbhamânam | ná tā́ agṛibhrann ájanishṭa hí sháḥ páliknîr íd yuvatáyo bhavanti ‖ 4 ‖ ké me maryakáṃ ví yavanta góbhir ná yéshâṃ gopā́ áraṇaç cid ā́sa | yá îṃ jagṛibhúr áva té sṛijantv ā́jâti paçvá úpa naç cikitvā́n ‖ 5 ‖ vasā́ṃ rā́jânaṃ vasatíṃ jánânâm árâtayo ní dadhur mártyeshu | bráhmâṇy átrer áva táṃ sṛijantu ninditā́ro níndyâso bhavantu ‖ 6 ‖ 14 ‖

1, 8 tát-ojâḥ. prá asi. 9 ā́ utá. 11 ā́ adyá. bhânu-maḥ. urú antáriksham ā́ ihá. 12 diví-iva. — 2, 1 minât. 2 vavárdha ápaçyam. 3 asmai. 4 sáḥ. 5 yé. ā́ ajâti.

çúnaç cic chépaṃ níditaṃ sahásrâd yū̆pâd amuñco áçamishṭa hí sháḥ | evā̆smád agne ví mumugdhi pā̆çân hótaç cikitva ihá tū̆ nishádya || 7 || hṛiṇîyámâno ápa hí mád aíyeḥ prá me devā̆nâṃ vratapā̆ uvâca | índro vidvā̆n ánu hí tvâ cacáksha ténâhám agne ánuçishṭa ā̆gâm || 8 || ví jyótishâ bṛihatā̆ bhâty agnír âvír víçvâni kṛiṇute mahitvā̆ | prā̆devîr mâyā̆ḥ sahate durévâḥ çíçîte çṛiñge rákshase viníkshe || 9 || utá svânā̆so diví shantv agnés tigmā̆yudhâ rákshase hántavā̆ u | máde cid asya prá rujanti bhā̆mâ ná varante paribā̆dho ádevîḥ || 10 || etáṃ te stómaṃ tuvijâta vípro rátham ná dhī̆raḥ svápâ atakshaṃ | yádī̆d agne práti tváṃ deva háryâḥ svàrvatîr apá enâ jayema || 11 || tuvigrī̆vo vṛishabhó vâvṛidhânò 'çatrv àryáḥ sám ajâti védaḥ | ítîmám agním amṛítâ avocan barhíshmate mánave çárma yaṅsad dhavíshmate mánave çárma yaṅsat || 12 || 15 ||

3 (357). trishṭubh.

Tvám agne váruṇo jā̆yase yát tvám mitró bhavasi yát sámiddhaḥ | tvé víçve sahasas putra devā̆s tvám índro dâçúshe mártyâya || 1 || tvám aryamā̆ bhavasi yát kanī̆nâṃ nā̆ma svadhâvan gúhyam bibharshi | añjánti mitráṃ súdhitaṃ ná góbhir yád dámpatî sámanasâ kṛiṇóshi || 2 || táva çriyé marúto marjayanta rúdra yát te jánima cā̆ru citrám | padáṃ yád víshṇor upamáṃ nidhā̆yi téna pâsi gúhyaṃ nā̆ma gónâm || 3 || táva çriyā̆ sudṛíço deva devā̆ḥ purū̆ dádhânâ amṛ́taṃ sapanta | hótâram agním mánusho ní shedur daçasyánta uçíjaḥ çáṅsam âyóḥ || 4 || ná tvád dhótâ pū̆rvo agne yájî-

2, 7 çúnaḥ-çépam cit ní-ditaṃ. sáḥ evá asmát. tú. 8 téna ahám. ā̆ agâm. 9 prá ádeviḥ. çṛíñge *iti*. 10 santu. tigmá-âyudhâḥ. hántavaí. bhā̆mâḥ. 11 yádi ít. ena. 12 vavṛidhânáḥ açatrú aryáḥ. íti imám. havíshmate. — 3, 4 purú. hótâram s. 302, 11. 5 hótâ.

yân ná kā́vyaiḥ paró asti svadhâvaḥ | viçáç ca yásyâ átithir bhávâsi sá yajnéna vanavad deva mártân || 5 || vayám agne vanuyâma tvótâ vasûyávo havíshâ búdhyamânâḥ | vayáṃ samaryé vidátheshv áhnâṃ vayáṃ râyā́ sahasas putra mártân || 6 || 16 ||

yó na ā́go abhy éno bhárâty ádhī́d aghám agháçaṅse dadhâta | jahī́ cikitvo abhíçastim etā́m ágne yó no marcáyati dvayéna || 7 || tvā́m asyā́ vyúshi deva pū́rve dûtáṃ kṛiṇvânā́ ayajanta havyaíḥ | saṃsthé yád agna ī́yase rayîṇā́ṃ devó mártair vásubhir idhyámânaḥ || 8 || áva spṛidhi pitáraṃ yódhi vidvā́n putró yás te sahasaḥ sûna ûhé | kadā́ cikitvo abhí cakshase nó 'gne kadā́ṅ ṛitacíd yâtayâse || 9 || bhū́ri nā́ma vándamâno dadhâti pitā́ vaso yádi táj josháyâse | kuvíd devásya sáhasâ cakânáḥ sumnám agnír vanate vâvṛidhânáḥ || 10 || tvám aṅgá jaritā́raṃ yavishṭha víçvâny agne duritā́ti parshi | stenā́ adṛiçran ripávo jánâsó 'jnâtaketâ vṛijinā́ abhûvan || 11 || imé yā́mâsas tvadríg abhûvan vásave vâ tád íd ā́go avâci | nā́hâyám agnír abhíçastaye no ná rī́shate vâvṛidhânáḥ párâ dât || 12 || 17 ||

4 (358). trishṭubh.

Tvā́m agne vásupatiṃ vásûnâm abhí prá mande adhvaréshu râjan | tváyâ vā́jaṃ vâjayánto jayemâbhí shyâma pṛitsutī́r mártyânâm || 1 || havyavā́ḷ agnír ajáraḥ pitā́ no vibhúr vibhā́vâ sudṛíçîko asmé | sugârhapatyā́ḥ sám ísho didîhy asmadryàk sám mimîhi çrávâṅsi || 2 || viçā́ṃ kavíṃ viçpátim mā́nushîṇâṃ çúcim pâvakáṃ ghṛitápṛishṭham agním |

3, 6 tvā́-ûtâḥ. 7 abhí. ádhi ít. jahí. 8 asyā́ḥ vi-úshi. agne. 9 sûno *iti*. naḥ ágne kadā́. 10 tát. 11 duḥ-itā́ áti. jánâsaḥ ájnâta-ketâḥ. 12 ná áha ayám. ríshate. — 4, 1 jayema abhí syâma.

ní hótâraṃ viçvavídaṃ dadhidhve sá devéshu vanate vā́ryâṇi ‖ 3 ‖ jushásvâgna íḷayâ sajóshâ yátamâno raçmíbhiḥ sū́ryasya | jushásva naḥ samídhaṃ jâtaveda ā́ ca devā́n havirádyâya vakshi ‖ 4 ‖ júshṭo dámûnâ átithir duroṇá imáṃ no yajnám úpa yâhi vidvā́n | víçvâ agne abhiyújo vihátyâ çatrûyatā́m ā́ bharâ bhójanâni ‖ 5 ‖ 18 ‖

vadhéna dásyum prá hí câtáyasva váyaḥ kṛiṇvânás tanvè svā́yai | píparshi yát sahasas putra devā́nt só agne pâhi nṛitama vā́je asmā́n ‖ 6 ‖ vayáṃ te agna ukthaír vidhema vayáṃ havyaíḥ pâvaka bhadraçoce | asmé rayíṃ viçvávâraṃ sám invâsmé víçvâni drávinâni dhehi ‖ 7 ‖ asmā́kam agne adhvaráṃ jushasva sáhasaḥ sûno trishadhastha havyám | vayáṃ devéshu sukṛítaḥ syâma çármaṇâ nas trivárûthena pâhi ‖ 8 ‖ víçvâni no durgáhâ jâtavedaḥ síndhuṃ ná nâvā́ duritā́ti parshi | ágne atriván námasâ gṛiṇânò 'smā́kam bodhy avitā́ tanū́nâm ‖ 9 ‖ yás tvâ hṛidā́ kîríṇâ mányamânó 'martyam mártyo jóhavîmi | jā́tavedo yáço asmā́su dhehi prajā́bhir agne amṛitatvám açyâm ‖ 10 ‖ yásmai tváṃ sukṛíte jâtaveda u lokám agne kṛiṇávaḥ syonám | açvínaṃ sá putríṇaṃ vîrávantaṃ gómantaṃ rayíṃ naçate svastí ‖ 11 ‖ 19 ‖

5 (359). gâyatrî.

Súsamiddhâya çocíshe ghṛitáṃ tîvráṃ juhotana | agnáye jâtávedase ‖ 1 ‖ nárâçáṅsaḥ sushûdatîmáṃ yajnám ádâbhyaḥ | kavír hí mádhuhastyaḥ ‖ 2 ‖ îḷitó agna ā́ vahéndraṃ citrám ihá priyám | sukhaí ráthebhir ûtáye ‖ 3 ‖ ū́r-

---

4, 4 jushásva agne. sa-jóshâḥ. 5 duroṇé. vi-hátya. bhara. 7 agne. inva asmé. 9 duḥ-itā́ áti. atri-vát. gṛiṇânáḥ a° 10 mányamânaḥ ámartyam. — 5, 2 susûdati imám. 3 îḷitó-priyám 142, 4. su-khaíḥ.

ṇamradâ ví prathasvâbhy àrkā́ anûshata | bhávâ naḥ çubhra sâtáye || 4 || dévîr dvâro ví çrayadhvam suprâyaṇā́ na ûtáye | prá-pra yajnám pṛiṇîtana || 5 || 20 ||

suprátîke vayovṛídhâ yahvī́ ṛitásya mâtárâ | doshā́m ushā́sam îmahe || 6 || vā́tasya pátmann îḷitā́ daívyâ hótârâ mánushaḥ | imáṃ no yajnám ā́ gatam || 7 || íḷâ sárasvatî — || 8 || çivás tvashṭar ihā́ gahi vibhúḥ pósha utá tmánâ | yajné-yajne na úd ava || 9 || yátra véttha vanaspate devā́nâṃ gúhyâ nā́mâni | tátra havyā́ni gâmaya || 10 || svā́hâgnáye váruṇâya svā́héndrâya marúdbhyaḥ | svā́hâ devébhyo havíḥ || 11 || 21 ||

6 (360) pañkti.

Agníṃ tám manye yó vásur ástaṃ yáṃ yánti dhenávaḥ | ástam árvanta âçávó 'staṃ nítyâso vâjína íshaṃ stotṛíbhya ā́ bhara || 1 || só agnír yó vásur gṛiṇé sáṃ yám âyánti dhenávaḥ | sám árvanto raghudrúvaḥ sáṃ sujâtā́saḥ sûráya íshaṃ — || 2 || agnír hí vâjínaṃ viçé dádâti viçvácarshaṇiḥ | agnī́ râyé svâbhúvaṃ sá prîtó yâti vā́ryam íshaṃ — || 3 || ā́ te agna idhîmahi dyumántaṃ devâjáram | yád dha syā́ te pánîyasî samíd dîdáyati dyávī́shaṃ — || 4 || ā́ te agna ṛicā́ havíḥ çúkrasya çocishas pate | súçcandra dásma víçpate hávyavâṭ túbhyaṃ hûyata íshaṃ — || 5 || 22 ||

pró tyé agnáyo 'gníshu víçvam pushyanti vā́ryam | té hinvire tá invire tá ishaṇyanty ânushág íshaṃ — || 6 || táva

5, 4 ū́rṇa-mradâḥ ví prathasva abhí arkā́ḥ. bháva. 5 supra-ayanā́ḥ. 6 suprátike-yahvī́ *iti*. 8 = 13, 9. 9 ihá ā́. póshe. 10 gamaya. 11 svā́hâ agnáye. svā́hâ índrâya. — 6, 1 âçávaḥ ástam. 3 agníḥ. 4 agne. deva ajáram. ha. dyávi ísham. 5 agne. sú-candra. hûyate. 6 pró *iti*. té. té.

yé ágne arcáyo máhi vrâdhanta vâjínaḥ | yé pátvabhiḥ çaphā̆nâm vrajā̆ bhuránta gónâm ísham — || 7 || návâ no agna ā̆ bhara stotṛíbhyaḥ sukshitī̆r íshaḥ | té syâma yá ânṛicús tvā̆dûtâso dáme-dama ísham — || 8 || ubhé suçcandra sarpísho dárvî çrîṇîsha âsáni | utó na út pupûryâ ukthéshu çavasas pata ísham — || 9 || evā̆ñ agním ajuryamur gîrbhír yajnébhir ânushák | dádhad asmé suvī̆ryam utá tyád âçváçvyam ísham — || 10 || 23 ||

7 (361). anushṭubh. 10 pañkti.

Sákhâyaḥ sám vaḥ samyáñcam ísham stómam câgnáye | várshishṭhâya kshitînā̆m ûrjó náptre sáhasvate || 1 || kútrâ cid yásya sámṛitau raṇvā̆ náro nṛishádane | árhantaç cid yám indhaté samjanáyanti jantávaḥ || 2 || sám yád ishó vánâmahe sám havyā̆ mā̆nushâṇâm | utá dyumnásya çávasa ṛitásya raçmím ā̆ dade || 3 || sá smâ kṛiṇoti ketúm ā̆ náktam cid dûrá ā̆ saté | pâvakó yád vánaspátîn prá smâ minā̆ty ajáraḥ || 4 || áva sma yásya véshaṇe svédam pathíshu júhvati | abhī̆m áha svájenyam bhū̆mâ pṛishṭhéva ruruhuḥ || 5 || 24 ||

yám mártyaḥ puruspṛíham vidád víçvasya dhā̆yase | prá svā̆danam pitûnā̆m ástatâtim cid âyáve || 6 || sá hí shmâ dhánvā̆kshitam dā̆tâ ná dā̆ty ā̆ paçúḥ | híriçmaçruḥ çúcidann ṛibhúr ánibhṛishṭatavishiḥ || 7 || çúciḥ shmâ yásmâ atrivát prá svádhitîva rī̆yate | sushū̆r asûta mâtā̆ krâṇā̆ yád ânaçé bhágam || 8 || ā̆ yás te sarpirâsuté 'gne çám ásti dhā̆yase | aíshu dyumnám utá çráva ā̆ cittám mártyeshu dhâḥ

6, 8 návâḥ. agne. yé. dáme-dame. 9 ubhé *iti*. dárvî *iti* çrîṇîshe. utó *iti*. pate. 10 evá. âçu-áçvyam. — 7, 1 ca agnáye. 2 kútra. raṇvā̆ḥ. 3 çávasâ. 4 sma. dûré. 5 abhí îm. bhū̆ma pṛishṭhā̆-iva. 7 sma dhánva ā̆-kshitam. 8 sma yásmai. svádhitiḥ-iva. su-sū̆ḥ. 9 sarpiḥ-âsute ágne. ā̆ eshu.

|| 9 || íti cin manyúm adhríjas tvā́dâtam ā́ paçúṃ dade | ā́d agne ápriṇató 'triḥ sâsahyâd dásyûn isháḥ sâsahyân nṛī́n || 10 || 25 ||

8 (362). jagatî.

Tvā́m agna ṛitâyávaḥ sám îdhire pratnám pratnā́sa ûtáye sahaskṛita | puruçcandráṃ yajatáṃ viçvádhâyasaṃ dámûnasaṃ gṛihápatiṃ várenyam || 1 || tvā́m agne átithim pûrvyáṃ víçaḥ çocíshkeçaṃ gṛihápatiṃ ní shedire | bṛihátketum pururū́paṃ dhanaspṛítaṃ suçármâṇaṃ svávasam jaradvísham || 2 || tvā́m agne mā́nushîr îḷate víço hotrâvídaṃ vívicim ratnadhā́tamam | gúhâ sántaṃ subhaga viçvádarçataṃ tuvishvaṇásaṃ suyájaṃ ghṛitaçríyam || 3 || tvā́m agne dharṇasíṃ viçvádhâ vayáṃ gîrbhír gṛiṇánto námasópa sedima | sá no jushasva samidhânó añgiro devó mártasya yaçásâ sudîtíbhiḥ || 4 || tvám agne pururū́po viçé-viçe váyo dadhâsi pratnáthâ purushṭuta | purū́ṇy ánnâ sáhasâ ví râjasi tvíshiḥ sā́ te titvishâṇásya nā́dhṛíshe || 5 || tvā́m agne samidhânáṃ yavishṭhya devā́ dûtáṃ cakrire havyavā́hanam | urujráyasaṃ ghṛitáyonim ā́hutaṃ tvesháṃ cákshur dadhire codayánmati || 6 || tvā́m agne pradíva ā́hutaṃ ghṛitaíḥ sumnâyávaḥ sushamídhâ sám îdhire | sá vâvṛidhâná óshadhîbhir ukshitò 'bhí jráyâṅsi pā́rthivâ ví tishṭhase || 7 || 26 ||

Ashṭamo 'dhyâyaḥ.

TṚITÎYO 'SHṬAKAḤ.

7, 10 cit. ápṛiṇataḥ átriḥ. sasahyât. — 8, 1 agne. 2 su-ávasam jarat-vísham. 3 tuvi-svanásam. 4 námasâ úpa. 5 ná â-dhṛíshe. 6 devā́ḥ. codayát-mati. 7 sumna-yávaḥ su-samídhâ. ukshitáḥ abhí.

9 (363). anushṭubh. 5. 7 pañkti.

Tvā̆m agne havíshmanto devám mártâsa îḷate | mánye tvâ jâtávedasaṃ sá havyā̆ vakshy ânushák || 1 || agnír hótâ dā̆svataḥ ksháyasya vṛiktábarhishaḥ | sáṃ yajnā̆saç cáranti yáṃ sáṃ vā̆jâsaḥ çravasyávaḥ || 2 || utá sma yáṃ çíçuṃ yathâ návaṃ jánishṭâráṇî | dhartā̆ram mā̆nushîṇâṃ viçā̆m agníṃ svadhvarám || 3 || utá sma durgṛibhîyase putró ná hvâryā̆ṇâm | purú yó dágdhā̆si vánā̆gne paçúr ná yávase || 4 || ádha sma yásyârcáyaḥ samyák saṃyánti dhûmínaḥ | yád îm áha tritó divy úpa dhmā̆teva dhámati çíçîte dhmâtárî yathâ || 5 || távâhám agna ûtíbhir mitrásya ca práçastibhiḥ | dveshoyúto ná duritā̆ turyā̆ma mártyânâm || 6 || táṃ no agne abhī̆ náro rayíṃ sahasva ā̆ bhara | sá kshepayat sá poshayad bhúvad vā̆jasya sâtáya utaídhi pṛitsú no vṛidhé || 7 || 1 ||

10 (364) anushṭubh. 4. 7 pañkti.

Ágna ójishṭham ā̆ bhara dyumnám asmábhyam adhrigo | prá no râyā̆ párîṇasâ rátsi vā̆jâya pánthâm || 1 || tváṃ no agne adbhuta krátvâ dákshasya maṅhánâ | tvé asuryàm ā̆ruhat krâṇā̆ mitró ná yajníyaḥ || 2 || tváṃ no agna eshâṃ gáyam pushṭíṃ ca vardhaya | yé stómebhiḥ prá sûráyo náro maghā̆ny ânaçúḥ || 3 || yé agne candra te gíraḥ çumbhánty áçvarâdhasaḥ | çushmébhiḥ çushmíṇo náro diváç cid yéshâm bṛihát sukîrtír bódhati tmánâ || 4 || táva tyé agne arcáyo bhrā̆janto yanti dhṛishṇuyā̆ | párijmâno ná vidyútaḥ svânó rátho ná vâjayúḥ || 5 || nū̆ no agna ûtáye sabā̆dha-

---

9, 3 jánishṭa aráṇî *iti*. 4 dágdhâ ási vánâ ágne. 5 yásya arcáyaḥ. diví. dhmā́tâ-iva. dhmâtári. 6 táva ahám agne. 7 abhí. sâtáye utá edhi. — 10, 1 ágne. 2 ā́ aruhat. 3 agne. 6 nú. agne.

saç ca râtáye | asmấkâsaç ca sûráyo víçvâ ấçâs tarîsháṇi || 6 || tvám̐ no agne añgiraḥ stutáḥ stávâna ấ bhara | hótar vibhvâsáham̐ rayím̐ stotṛíbhyaḥ stávase ca na utaídhi pṛitsú no vṛidhé || 7 || 2 ||

11 (365). jagatî.

Jánasya gopấ ajanishṭa jấgṛivir agníḥ sudákshaḥ suvitấya návyase | ghṛitápratîko bṛihatấ divispṛíçâ dyumád ví bhâti bharatébhyaḥ çúciḥ || 1 || yajnásya ketúm prathamám puróhitam agním̐ náras trishadhasthé sám îdhire | índreṇa devaíḥ sarátham̐ sá barhíshi sī́dan ní hótâ yajáthâya sukrátuḥ || 2 || ásammṛishṭo jâyase mâtróḥ çúcir mandráḥ kavír úd atishṭho vivásvataḥ | ghṛiténa tvâvardhayann agna âhuta dhûmás te ketúr abhavad diví çritáḥ || 3 || agnír no yajnám úpa vetu sâdhuyấgním̐ náro ví bharante gṛihé-gṛihe | agnír dûtó abhavad dhavyavấhano 'gním̐ vṛiṇânấ vṛiṇate kavíkratum || 4 || túbhyedám agne mádhumattamam̐ vácas túbhyam manîshấ iyám astu çám̐ hṛidé | tvấm̐ gíraḥ síndhum ivâvánîr mahī́r ấ pṛiṇanti çávasâ vardháyanti ca || 5 || tvấm agne áñgiraso gúhâ hitám ánv avindañ chiçriyâṇám̐ váne-vane | sá jâyase mathyámânaḥ sáho mahát tvấm âhuḥ sáhasas putrám añgiraḥ || 6 || 3 ||

12 (366). trishṭubh.

Prấgnáye bṛihaté yajníyâya ṛitásya vṛíshṇe ásurâya mánma | ghṛitám̐ ná yajná âsyè súpûtam̐ gíram bhare vṛishabhấya pratîcī́m || 1 || ṛitám̐ cikitva ṛitám íc cikiddhy

10, 7 vibhva-sáham. — 11, 2 sī́dat. 3 tvâ avardhayan agne. 4 sâdhu-yấ agním. havya-vấhanaḥ. vṛiṇânấḥ. 5 túbhya idám. manîshấ. iva avánîḥ. çiçriyâṇám. — 12, 1 prá agnáye. yajníyâya. yajné. ít.

ṛitásya dhā̆râ ánu tṛindhi pûrvī̆ḥ | nā̆hám yâtúm sáhasâ ná dvayéna ṛitám sapâmy arushásya vṛíshṇaḥ || 2 || káyâ no agna ṛitáyann ṛiténa bhúvo návedâ ucáthasya návyaḥ | védâ me devá ṛitupā̆ ṛitûnā̆m nā̆hám pátim sanitúr asya râyáḥ || 3 || ké te agne ripáve bándhanâsaḥ ké pâyávaḥ sanishanta dyumántaḥ | ké dhâsím agne ánṛitasya pânti ká ā̆sato vácasaḥ santi gopā̆ḥ || 4 || sákhâyas te víshuṇâ agna eté çivā̆saḥ sánto áçivâ abhûvan | ádhûrshata svayám eté vácobhir ṛijûyaté vṛijinā̆ni bruvántaḥ || 5 || yás te agne námasâ yajnám ī̆ṭṭa ṛitám sá pâty arushásya vṛíshṇaḥ | tásya ksháyaḥ pṛithúr ā̆ sâdhúr etu prasársrâṇasya náhushasya çéshaḥ || 6 || 4 ||

13 (367). gâyatrî.

Árcantas tvâ havâmahé 'rcantaḥ sám idhîmahi | ágne árcanta ûtáye || 1 || agnéḥ stómam manâmahe sidhrám adyá divispṛíçaḥ | devásya draviṇasyávaḥ || 2 || agnír jushata no gíro hótâ yó mā̆nusheshv ā̆ | sá yakshad daívyam jánam || 3 || tvám agne sapráthâ asi júshṭo hótâ váreṇyaḥ | tváyâ yajnám ví tanvate || 4 || tvā̆m agne vâjasā̆tamam víprâ vardhanti súshṭutam | sá no râsva suvī̆ryam || 5 || ágne nemír arā̆ñ̆ iva devā̆ñs tvám paribhū̆r asi | ā̆ rā̆dhaç citrám ṛiñjase || 6 || 5 ||

14 (368). gâyatrî.

Agním stómena bodhaya samidhânó ámartyam | havyā̆ devéshu no dadhat || 1 || tám adhvaréshv îḷate devám mártâ ámartyam | yájishṭham mā̆nushe jáne || 2 || tám hí çáçvanta

---

12, 2 ná ahám. dvayéna. 3 agne. véda. ná ahám. 4 ké ásataḥ. 5 agne. 6 ī̆ṭṭe. — 13, 1 havâmahe árcantaḥ. 5 vípràḥ.

îḷate srucā́ devā́ṃ ghṛitaçcútâ | agníṃ havyā́ya vóḷhave || 3 || agnír jâtó arocata ghnán dásyûñ jyótishâ támaḥ | ávindad gā́ apáḥ svàḥ || 4 || agním îḷényaṃ kavíṃ ghṛitáprishṭhaṃ saparyata | vétu me çriṇávad dhávam || 5 || agníṃ ghṛiténa vâvṛidhuḥ stómebhir viçvácarshaṇim | svâdhī́bhir vacasyúbhiḥ || 6 || 6 ||

Prathamo 'nuvâkaḥ.

15 (369). trishṭubh.

Prá vedháse kaváye védyâya gíram bhare yaçáse pûrvyā́ya | ghṛitáprasatto ásuraḥ suçévo râyó dhartā́ dharúṇo vásvo agníḥ || 1 || ṛiténa ṛitáṃ dharúṇaṃ dhârayanta yajñásya çâké paramé vyòman | divó dhárman dharúṇe sedúsho nṛī́ñ jâtaír ájâtāñ abhí yé nanakshúḥ || 2 || añhoyúvas tanvàs tanvate ví váyo mahád dushṭáram pûrvyā́ya | sá saṃváto návajâtas tuturyât siñháṃ ná kruddhám abhítaḥ pári shṭhuḥ || 3 || mâtéva yád bhárase paprathânó jánaṃ-janaṃ dhā́yase cákshase ca | váyo-vayo jarase yád dádhânaḥ pári tmánâ víshurûpo jigâsi || 4 || vā́jo nú te çávasas pâtv ántam urúṃ dîrghám dharúṇaṃ deva râyáḥ | padáṃ ná tâyúr gúhâ dádhâno mahó râyé citáyann átrim aspaḥ || 5 || 7 ||

16 (370). anushṭubh. 5 pañkti.

Bṛihád váyo hí bhânávé 'rcâ devā́yâgnáye | yám mitráṃ ná práçastibhir mártâso dadhiré puráḥ || 1 || sá hí dyúbhir jánânâṃ hótâ dákshasya bâhvóḥ | ví havyám agnír ânushág bhágo ná vā́ram ṛiṇvati || 2 || asyá stóme maghónaḥ sakhyé vṛiddháçocishaḥ | víçvâ yásmin tuvishváṇi sam-

---

14, 5 hávam. — 15, 2 ṛiténa. 3 sthuḥ. 4 mâtā́-iva. 5 aspar *ity* aspaḥ. — 16, 1 bhânáve árca devā́ya agnáye.

aryé çúshmam âdadhúḥ || 3 || ádhâ hy àgna eshâṃ suvîryasya maṅhánâ | tám íd yahváṃ ná ródasî pári çrávo babhûvatuḥ || 4 || nū́ na éhi vā́ryam ágne griṇâná ā́ bhara | yé vayáṃ yé ca sûráyaḥ svastí dhā́mahe sácotaídhi pritsú no vridhé || 5 || 8 ||

17 (371). anushṭubh. 5 paṅkti.

Ā́ yajnaír deva mártya itthā́ távyâṅsam ûtáye | agníṃ krité svadhvaré pûrúr îḷîtā́vase || 1 || ásya hí sváyaçastara âsā́ vidharman mányase | táṃ nā́kaṃ citráçocisham mandrám paró manîsháyâ || 2 || asyá vā́sā́ u arcíshâ yá ā́yukta tujā́ girā́ | divó ná yásya rétasâ brihác chócanty arcáyaḥ || 3 || asyá krátvâ vícetaso dasmásya vásu rátha ā́ | ádhâ víçvâsu hávyo 'gnír vikshú prá çasyate || 4 || nū́ na íd dhí vā́ryam âsā́ sacanta sûráyaḥ | ū́rjo napâd abhíshṭaye pâhí çagdhí svastáya utaídhi pritsú no vridhé || 5 || 9 ||

18 (372). anushṭubh. 5 paṅkti.

Prâtár agníḥ purupriyó viçáḥ stavetā́tithiḥ | víçvâni yó ámartyo havyā́ márteshu ráṇyati || 1 || dvitā́ya mriktávâhase svásya dákshasya maṅhánâ | índuṃ sá dhatta ânushák stotā́ cit te amartya || 2 || táṃ vo dîrghā́yuçocishaṃ girā́ huve maghónâm | árishṭo yéshâṃ rátho vy àçvadâvann ī́yate || 3 || citrā́ vâ yéshu dī́dhitir âsánn ukthā́ pā́nti yé | stîrṇám barhíḥ svàrṇare çrávâṅsi dadhire pári || 4 || yé me pañcâçátaṃ dadúr áçvânâṃ sadhástuti | dyumád agne máhi çrávo brihát kridhi maghónâṃ nrivád amrita nriṇā́m || 5 || 10 ||

16, 4 ádha hí agne. 5 nú naḥ ā́ ihi. sácâ utá edhi. — 17, 1 íḷita ávase. 3 vaí asaú. áyukta. brihát çócanti. 4 ráthe. ádha. 5 nú. hí. svastáye utá edhi.. — 18, 1 staveta átithiḥ. 2 dhatte. 3 ví açva-dâvan. 4 svàḥ-nare.

19 (373). 1. 2 gâyatrî. 3. 4 anushṭubh. 5 virâḍrûpâ.

Abhy àvasthā́ḥ prá jâyante prá vavrér vavríç ciketa | upásthe mâtúr ví cashṭe || 1 || juhuré ví citáyantó 'nimishaṃ nṛimṇā́m pânti | ā́ dṛiḷhā́m púraṃ viviçuḥ || 2 || ā́ çvaitreyásya jantávo dyumád vardhanta kṛishṭáyaḥ | nishkágrîvo bṛihádukthа enā́ mádhvâ ná vâjayúḥ || 3 || priyáṃ dugdháṃ ná kā́myam ájâmi jâmyóḥ sácâ | gharmó ná vā́jajaṭharó 'dabdhaḥ çáçvato dábhaḥ || 4 || krī́ḷan no raçma ā́ bhuvaḥ sám bhásmanâ vâyúnâ vévidânaḥ | tā́ asya san dhṛisháјo ná tigmā́ḥ súsaṃçitâ vakshyò vakshaṇesthā́ḥ || 5 || 11 ||

20 (374). anushṭubh. 4 paṅkti.

Yám agne vâjasâtama tváṃ cin mányase rayím | táṃ no gîrbhíḥ çravā́yyaṃ devatrā́ panayâ yújam || 1 || yé agne nérâyanti te vṛiddhā́ ugrásya çávasaḥ | ápa dvésho ápa hváro 'nyávratasya saççire || 2 || hótâraṃ tvâ vṛiṇîmahé 'gne dákshasya sā́dhanam | yajnéshu pûrvyáṃ girā́ práyasvanto havâmahe || 3 || itthā́ yáthâ ta ûtáye sáhasâvan divé-dive | râyá ṛitā́ya sukrato góbhiḥ shyâma sadhamā́do vîraíḥ syâma sadhamā́daḥ || 4 || 12 ||

21 (375). anushṭubh. 4 paṅkti.

Manushvát tvâ ní dhîmahi manushvát sám idhîmahi | ágne manushvád aṅgiro devā́n devayaté yaja || 1 || tváṃ hí mā́nushe jáné 'gne súprîta idhyáse | srúcas tvâ yanty ânushák sújâta sárpirâsute || 2 || tvā́ṃ víçve sajóshaso devā́so dûtám akrata | saparyántas tvâ kave yajnéshu devám îḷate

---

19, 1 abhí ava sthā́ḥ. 2 citáyantaḥ áni-misham. 4 vā́ja-jaṭharaḥ ádabdhaḥ. 5 raçme. sú-saṃçitâḥ. vakshaṇe-sthā́ḥ. — 20, 1 cit. panaya. 2 ná írâyanti. 3 vṛiṇîmahe ágne. 4 te. râyé. syâma. — 21, 2 jáne ágne.

‖ 3 ‖ devám vo devayajyáyâgním îḷîta mártyaḥ | sámiddhaḥ çukra dîdihy ṛitásya yónim ā́sadaḥ sasásya yónim ā́sadaḥ ‖ 4 ‖ 13 ‖

22 (376). anushṭubh. 4 pañkti.

Prá viçvasâmann atrivád árcâ pâvakáçocishe | yó adhvaréshv ī́ḍyo hótâ mandrátamo viçí ‖ 1 ‖ ny àgním jâtávedasaṃ dádhâtâ devám ṛitvíjam | prá yajná etv ânusháḡ adyā́ devávyacastamaḥ ‖ 2 ‖ cikitvínmanasaṃ tvâ devám mártâsa ûtáye | váreṇyasya té 'vasa iyânā́so amanmahi ‖ 3 ‖ ágne cikiddhy àsyá na idám vácaḥ sahasya | tám tvâ suçipra dampate stómair vardhanty átrayo gîrbhíḥ çumbhanty átrayaḥ ‖ 4 ‖ 14 ‖

23 (377). anushṭubh. 4 pañkti.

Ágne sáhantam ā́ bhara dyumnásya prâsáhâ rayím | víçvâ yáç carshaṇī́r abhy âsā́ vā́jeshu sâsáhat ‖ 1 ‖ tám agne pṛitanâsháhaṃ rayíṃ sahasva ā́ bhara | tváṃ hí satyó ádbhuto dâtā́ vā́jasya gómataḥ ‖ 2 ‖ víçve hí tvâ sajóshaso jánâso vṛiktábarhishaḥ | hótâraṃ sádmasu priyáṃ vyánti vā́ryâ purú ‖ 3 ‖ sá hí shmâ viçvácarshaṇir abhímâti sáho dadhe | ágna eshú kshâyeshv ā́ reván naḥ çukra dîdihi dyumát pâvaka dîdihi ‖ 4 ‖ 15 ‖

24 (378). dvipadâ.

Ágne tváṃ no ántama utá trâtā́ çivó bhavâ varûthyàḥ | vásur agnír vásuçravâ áchâ nakshi dyumáttamaṃ rayíṃ

21, 4 deva-yajyáyâ agním. ā́ asadaḥ. — 22, 1 árca. 2 ní agním. dádhâta. adyá. 3 cikitvít-manasam. te ávasaḥ. 4 cikiddhí asyá. — 23, 1 pra-sáhâ. víçvâḥ. abhí âsā́. 2 pṛitanâ-sáham. 4 sma. ágne. revát. — 24, 1 bhava. 2 ácha.

dâḥ ‖ 2 ‖ sá no bodhi çrudhī́ hávam urushyā́ ṇo aghâyatáḥ samasmât | táṃ tvâ çocishṭha dîdivaḥ sumnā́ya nûnám îmahe sákhibhyaḥ ‖ 4 ‖ 16 ‖

25 (379). anushṭubh.

Ácha vo agním ávase deváṃ gâsi sá no vásuḥ | rā́sat putrá ṛishûṇā́m ṛitā́vâ parshati dvisháḥ ‖ 1 ‖ sá hí satyó yám pū́rve cid devā́saç cid yám îdhiré | hótâram mandrájihvam ít sudîtíbhir vibhā́vasum ‖ 2 ‖ sá no dhîtī́ várishṭhayâ çréshṭhayâ ca sumatyā́ | ágne râyó didîhi naḥ suvṛiktíbhir vareṇya ‖ 3 ‖ agnír devéshu râjaty agnír márteshv âviçán | agnír no havyavā́hano 'gníṃ dhîbhíḥ saparyata ‖ 4 ‖ agnís tuvíçravastamaṃ tuvíbrahmâṇam uttamám | atū́rtaṃ çrâvayátpatim putráṃ dadâti dâçúshe ‖ 5 ‖ 17 ‖

agnír dadâti sátpatiṃ sâsā́ha yó yudhā́ nṛíbhiḥ | agnír átyaṃ raghushyádaṃ jétâram áparâjitam ‖ 6 ‖ yád vā́hishṭhaṃ tád agnáye bṛihád arca vibhâvaso | máhishîva tvád rayís tvád vā́jâ úd îrate ‖ 7 ‖ táva dyumánto arcáyo grā́vevocyate bṛihát | utó te tanyatúr yathâ svânó arta tmánâ diváḥ ‖ 8 ‖ evā́ñ agníṃ vasûyávaḥ sahasânáṃ vavandima | sá no víçvâ áti dvíshaḥ párshan nâvéva sukrátuḥ ‖ 9 ‖ 18 ‖

26 (380). gâyatrî

Ágne pâvaka rocíshâ mandráyâ deva jihváyâ | ā́ devā́n vakshi yákshi ca ‖ 1 ‖ táṃ tvâ ghṛitasnav îmahe cítrabhâno svardṛíçam | devā́ñ ā́ vîtáye vaha ‖ 2 ‖ vîtíhotraṃ tvâ kave dyumántaṃ sám idhîmahi | ágne bṛihántam adhvaré ‖ 3 ‖

24, 3 çrudhí. urushyá naḥ. — 25, 1 ácha. 6 sasā́ha. 7 máhishi-iva. 8 grā́vâ-iva ucyate. utó *iti.* 9 evá. párshat nâvā́-iva. — 26, 2 ghṛitasno *iti.*

ágne víçvebhir ā́ gahi devébhir havyádâtaye | hótâraṃ tvâ vṛiṇîmahe || 4 || yájamânâya sunvatá ā́gne suvī́ryaṃ vaha | devaír ā́ satsi barhíshi || 5 || 19 || ||

samidhânáḥ sahasrajid ágne dhármâṇi pushyasi | devā́nâṃ dûtá ukthyàḥ || 6 || ny àgníṃ jâtávedasaṃ hotravā́haṃ yávishṭhyam | dádhâtâ devám ṛitvíjam || 7 || prá yajná etv ânushág adyā́ devávyacastamaḥ | stṛiṇîtá barhír âsáde || 8 || édám marúto açvínâ mitráḥ sîdantu váruṇaḥ | devā́saḥ sárvayâ viçā́ || 9 || 20 ||

27 (381). trishṭubh. 4 — 6 anushṭubh.

Ánasvantâ sátpatir mâmahe me gā́vâ cétishṭho ásuro maghónaḥ | traivṛishṇó agne daçábhiḥ sahásrair vaíçvânara tryàruṇaç ciketa || 1 || yó me çatā́ ca viṅçatíṃ ca gónâṃ hárî ca yuktā́ sudhúrâ dádâti | vaíçvânara súshṭuto vâvṛidhânó 'gne yácha tryàruṇâya çárma || 2 || evā́ te agne sumatíṃ cakânó návishṭhâya navamáṃ trasádasyuḥ | yó me gíras tuvijâtásya pûrvī́r yukténâbhí tryàruṇo gṛiṇā́ti || 3 || yó ma íti pravócaty áçvamedhâya sûráye | dádad ṛicā́ saníṃ yaté dádan medhā́m ṛitâyaté || 4 || yásya mâ parushā́ḥ çatám uddharsháyanty ukshánaḥ | áçvamedhasya dā́nâḥ sómâ iva tryā̀çiraḥ || 5 || índrâgnî çatadā́vny áçvamedhe suvī́ryam | kshatráṃ dhârayatam bṛihád diví sū́ryam ivâjáram || 6 || 21 ||

28 (382). 1. 3 trishṭubh. 2 jagatî. 4 anushṭubh. 5. 6 gâyatrî.

Sámiddho agnír diví çocír açret pratyáññ ushásam ur-

26, 5 sunvaté ā́ agne. 7. 8 vgl. 376, 2. 9 ā́ idám. — 27, 1 trí-aruṇaḥ. 2 ágne. 3 evá. yukténa abhí. 4 me. dádat. 5 út-harsháyanti. trí-âçiraḥ. 6 çata-dā́vni. iva ajáram.

viyā̆ ví bhâti | éti prā̆cî viçvávârâ námobhir devā̆ñ ī̆ḷânâ havíshâ ghṛitā̆cî || 1 || samidhyámâno amṛítasya râjasi havísh kṛiṇvántaṃ sacase svastáye | víçvaṃ sá dhatte drávinaṃ yám ínvasy âtithyám agne ní ca dhatta ít puráḥ || 2 || ágne çárdha mahaté saúbhagâya táva dyumnā̆ny uttamā̆ni santu | sá jâspatyáṃ suyámam ā̆ kṛiṇushva çatrûyatā̆m abhí tishṭhâ máhâṅsi || 3 || sámiddhasya prámahasó 'gne vánde táva çríyam | vṛishabhó dyumnávâñ asi sám adhvaréshv idhyase || 4 || sámiddho agna âhuta devā̆n yakshi svadhvara | tvā́ṃ hí havyavā̆ḷ ási || 5 || ā̆ juhotâ duvasyátâgním prayaty àdhvaré | vṛiṇîdhvā́ṃ havyavā̆hanam || 6 || 22 ||

29 (383). trishṭubh.

Try àryamā̆ mánusho devátâtâ trī̆ rocanā̆ divyā̆ dhârayanta | árcanti tvâ marútaḥ pûtádakshâs tvám eshâm ṛíshir indrâsi dhī̆raḥ || 1 || ánu yád îm marúto mandasânám ā̆rcann índram papivā̆ṅsaṃ sutásya | ā̆datta vájram abhí yád áhiṃ hánn apó yahvī̆r asrijat sártavā̆ u || 2 || utá brahmâṇo maruto me asyéndraḥ sómasya súshutasya peyâḥ | tád dhí havyám mánushe gā̆ avindad áhann áhim papivā̆ñ índro asya || 3 || ā̆d ródasî vitarā́ṃ ví shkabhâyat saṃvivyânáç cid bhiyáse mṛigā́ṃ kaḥ | jígartim índro apajárgurâṇaḥ práti çvasántam áva dânavā́ṃ han || 4 || ádha krátvâ maghavan túbhyaṃ devā̆ ánu víçve adaduḥ somapéyam | yát sū̆ryasya harítaḥ pátantîḥ puráḥ satī̆r úparâ étaçe káḥ || 5 || 23 ||

náva yád asya navatíṃ ca bhogā̆nt sâkā́ṃ vájreṇa ma-

28, 2 dhatte. 3 jâḥ-patyám. tishṭha. 4 prá-mahasaḥ ágne. 5 agne. 6 juhota duvasyáta agním pra-yatí adhvaré. — 29, 1 trī̆ aryamā́. indra asi. 2 ā́ adatta. sártavaí. 3 asya índraḥ. hí. 4 kar *iti* kaḥ. 5 kár *iti* káḥ.

ghávâ vivṛiçcát | árcantī́ndram marútaḥ sadhásthe traíshṭubhena vácasâ bâdhata dyā́m || 6 || sákhâ sákhye apacat tū́yam agnír asyá krátvâ mahishā́ trī́ çatā́ni | trī́ sâkám índro mánushaḥ sárâṅsi sutám pibad vṛitrahátyâya sómam || 7 || trī́ yác chatā́ mahishā́ṇâm ágho mā́s trī́ sárâṅsi maghávâ somyā́pâḥ | kârā́ṃ ná víçve ahvanta devā́ bháram índrâya yád áhiṃ jaghā́na || 8 || uçánâ yát sahasyaìr áyâtaṃ gṛihám indra jū́juvânébhir áçvaiḥ | vanvânó átra sarátham yayâtha kútsena devaír ávanor ha çúshṇam || 9 || prā́nyác cakrám avṛihaḥ sū́ryasya kútsâyânyád várivo yā́tave 'kaḥ | anā́so dásyū́ñr amṛiṇo vadhéna ní duryoṇá âvṛiṇañ mṛidhrávâcaḥ || 10 || 24 ||

stómâsas tvâ gaúrivîter avardhann árandhayo vaidathinā́ya píprum | ā́ tvā́m ṛijíçvâ sakhyā́ya cakre pácan paktī́r ápibaḥ sómam asya || 11 || návagvâsaḥ sutásomâsa índram dáçagvâso abhy àrcanty arkaíḥ | gávyaṃ cid ū́rvám apidhā́navantaṃ táṃ cin náraḥ çaçamânā́ ápa vran || 12 || kathó nú te pári carâṇi vidvā́n vîryā̂ maghavan yā́ cakártha | yā́ co nú návyâ kṛiṇávaḥ çavishṭha préd u tā́ te vidátheshu bravâma || 13 || etā́ víçvâ cakṛivā́ñ indra bhū́ry áparîto janúshâ vîryèṇa | yā́ cin nú vajrin kṛiṇávo dadhṛishvā́n ná te vartā́ távishyâ asti tásyâḥ || 14 || índra bráhma kriyámâṇâ jushasva yā́ te çavishṭha návyâ ákarma | vástreva bhadrā́ súkṛitâ vasûyū́ rátham ná dhī́raḥ svápâ ataksham || 15 || 25 ||

30 (384). trishṭubh.

Kvà syá vîráḥ kó apaçyad índraṃ sukhárathаm ī́ya-

29, 6 árcanti índram. 8 yát çatā́. somyā́ ápâḥ. devā́ḥ. 10 prá anyát. kútsâya anyát. duryoṇé avṛiṇak. 12 abhí arcanti. cit. 13 kathó *iti*. co *iti*. prá ít. 14 cit. vástrâ-iva. 15 vasu-yúḥ. su-ápâḥ.

mânaṃ háribhyâm | yó râyā̆ vajrī̆ sutásomam ichán tád óko gántâ puruhûtá ûtī̆ || 1 || ávâcacaksham padám asya sasvár ugrám nidhâtúr ánv âyam ichán | ápṛicham anyā̆n̆ utá té ma âhur índraṃ náro bubudhânā̆ açema || 2 || prá nú vayáṃ suté yā̆ te kṛitā̆nī̆ndra brávâma yā̆ni no jújoshaḥ | védad ávidvân̆ chṛiṇávac ca vidvā̆n váhate 'yám maghávâ sárvasenaḥ || 3 || sthirám mánaç cakṛishe jâtá indra véshī̆d éko yudháye bhū̆yasaç cit | áçmânaṃ cic chávasâ didyuto ví vidó gávâm ûrvám usríyâṇâm || 4 || paró yát tvám paramá âjánishṭhâḥ parâváti çrútyaṃ nā̆ma bíbhrat | átaç cid índrâd abhayanta devā̆ víçvâ apó ajayad dâsápatnîḥ || 5 || 26 ||

túbhyéd eté marútaḥ suçévâ árcanty arkáṃ sunvánty ándhaḥ | áhim ohânám apá âçáyânam prá mâyā̆bhir mâyínaṃ sakshad índraḥ || 6 || ví shū̆ mṛídho janúshâ dā̆nam ínvann áhan gávâ maghavant saṃcakânáḥ | átrâ dâsásya námuceḥ çíro yád ávartayo mánave gâtúm ichán || 7 || yújaṃ hí mā̆m ákṛithâ ā̆d íd indra çíro dâsásya námucer mathâyán | áçmânaṃ cit svaryàṃ vártamânam prá cakríyeva ródasî marúdbhyaḥ || 8 || stríyo hí dâsá ā̆yudhâni cakré kím mâ karann abalā̆ asya sénâḥ | antár hy ákhyad ubhé asya dhéne áthópa praíd yudháye dásyum índraḥ || 9 || sám átra gā̆vo 'bhíto 'navantehéha vatsaír víyutâ yád ā̆san | sáṃ tā̆ índro asṛijad asya çâkaír yád îṃ sómâsaḥ súshutâ ámandan || 10 || 27 ||

yád îṃ sómâ babhrúdhûtâ ámandann ároravîd vṛishabháḥ sā̆daneshu | puraṃdaráḥ papivā̆n̆ índro asya púnar

---

30, 1 áva acacaksham. 2 me. 3 kṛitā̆ni índra. çṛiṇávat. 4 véshi ít. cit çávasâ. 5 â-jánishṭhâḥ. devā̆ḥ. 6 túbhya ít. 7 sú. átra. 8 cakríyâ-iva ródasî *iti*. 9 hí ubhé *iti* asya dhéne *iti* átha úpa prá ait. 10 anavanta ihá-iha. ví-yutâḥ. 11 sómâḥ.

gávâm adadâd usríyâṇâm || 11 || bhadrám idáṃ ruçámâ agne akran gávâṃ catvā́ri dádataḥ sahásrâ | ṛiṇaṃcayásya práyatâ maghā́ni práty agrabhîshma nṛítamasya nṛiṇā́m || 12 || supéçasam mā́va sṛijanty ástaṃ gávâṃ sahásrai ruçámâso agne | tîvrā́ índram amamanduḥ sutā́so 'któr vyùshṭau páritakmyâyâḥ || 13 || aúchat sā́ rā́trî páritakmyâ yā́ñ ṛiṇaṃcayé rā́jani ruçámânâm | átyo ná vâjī́ raghúr ajyámâno babhrúç catvā́ry asanat sahásrâ || 14 || cátuḥsahasraṃ gávyasya paçváḥ práty agrabhîshma ruçámeshv agne | gharmáç cit taptáḥ pravṛíje yá ā́sîd ayasmáyas tám v ā́dâma víprâḥ || 15 || 28 ||

31 (385). trishṭubh.

Índro ráthâya pravátaṃ kṛiṇoti yám adhyásthân maghávâ vâjayántam | yûthéva paçvó vy ùnoti gopā́ árishṭo yâti prathamáḥ síshâsan || 1 || ā́ prá drava harivo mā́ ví venaḥ píçañgarâte abhí naḥ sacasva | nahí tvád indra vásyo anyád ásty amenā́ṅç cij jánivataç cakartha || 2 || úd yát sáhaḥ sáhasa ā́janishṭa dédishṭa índra indriyā́ṇi víçvâ | prā́codayat sudúghâ vavré antár ví jyótishâ saṃvavṛitvát támo 'vaḥ || 3 || ánavas te rátham áçvâya takshan tváshṭâ vájram puruhûta dyumántam | brahmā́ṇa índram maháyanto arkaír ávardhayann áhaye hántavā́ u || 4 || vṛíshṇe yát te vṛíshaṇo arkám árcân índra grā́vâṇo áditiḥ sajóshâḥ | anaçvā́so yé paváyo 'rathā́ índreshitâ abhy ávartanta dásyûn || 5 || 29 ||

prá te pū́rvâṇi káraṇâni vocam prá nū́tanâ maghavan yā́ cakártha | çáktîvo yád vibhárâ ródasî ubhé jáyann apó

30, 13 mâ áva. sahásraiḥ. 14 yā́. 15 ûṃ *iti*. — 31, 1 adhi -ásthât. yûthā́-iva. ví unoti. 2 cit. 3 ā́ ájanishṭa dédishṭe. prá acodayat su-dúghâḥ. avar *ity* avaḥ. 4 hántavaí. 5 abhí. 6 çákti -vaḥ. vi-bhárâḥ ródasî *iti* ubhé *iti*.

mánave dā̆nucitrâḥ ‖ 6 ‖ tád ín nú te káraṇam dasma viprā̆him yád ghnánn ójo átrā̆mimîthâḥ | çúshṇasya cit pári mâyā̆ agṛibhṇâḥ prapitvám yánn ápa dásyū̆ñr asedhaḥ ‖ 7 ‖ tvám apó yádave turváçâyā̆ramayaḥ sudúghâḥ pârá indra | ugrám ayâtam ávaho ha kútsam sám ha yád vâm uçánā̆ranta devā̆ḥ ‖ 8 ‖ índrâkutsâ váhamânâ ráthenā̆ vâm átyâ ápi kárṇe vahantu | nísh shîm adbhyó dhámatho nísh shadhásthân maghóno hṛidó varathas támâṅsi ‖ 9 ‖ vā̆tasya yuktā̆nt suyújaç cid áçvân kavíç cid eshó ajagann avasyúḥ | víçve te átra marútaḥ sákhâya índra bráhmâṇi távishîm avardhan ‖ 10 ‖ 30 ‖

sū̆raç cid rátham páritakmyâyâm pū̆rvam karad úparam jū̆juvā̆ṅsam | bhárac cakrám étaçaḥ sám riṇâti puró dádhat sanishyati krátum naḥ ‖ 11 ‖ ā̆yám janâ abhicákshe jagâméndraḥ sákhâyam sutásomam ichán | vádan grā̆vā̆va védim bhriyâte yásya jîrám adhvaryávaç cáranti ‖ 12 ‖ yé câkánanta câkánanta nū̆ té mártâ amṛita mó té áṅha ā̆ran | vâvandhí yájyū̆ñr utá téshu dhehy ójo jáneshu yéshu te syā̆ma ‖ 13 ‖ 31 ‖

32 (386). trishṭubh.

Ádardar útsam ásṛijo ví khā̆ni tvám arṇavā̆n badbadhânā̆ñ aramṇâḥ | mahā̆ntam indra párvatam ví yád váḥ sṛíjo ví dhā̆râ áva dânavám han ‖ 1 ‖ tvám útsā̆ñ ṛitúbhir badbadhânā̆ñ áraṅha ū̆dhaḥ párvatasya vajrin | áhim cid ugra práyutam çáyânam jaghanvā̆ñ indra távishîm adhatthâḥ ‖ 2 ‖ tyásya cin maható nír mṛigásya vádhar jaghâna

31, 7 ít. vipra áhim. átra ámimîthâḥ. 8 turváçâya áramayaḥ. uçánâ áranta. 9 ráthena ā̆. níḥ sîm. níḥ sadhá-sthât. 11 bhárat. 12 ā̆ ayám. jagâma índraḥ. grā̆vâ áva. 13 nú. mó *iti*. ā̆ aran vavandhí. — 32, 1 vár *iti* váḥ. 3 cit.

távishîbhir índraḥ | yá éka íd apratír mányamâna ā́d asmâd anyó ajanishṭa távyân || 3 || tyáṃ cid eshâṃ svadháyâ mádantam mihó nápâtaṃ suvṛ́dhaṃ tamogā́m | vṛ́shaprabharmâ dânavásya bhā́maṃ vájreṇa vajrī́ ní jaghâna çúshṇam || 4 || tyáṃ cid asya krátubhir níshattam amarmáṇo vidád íd asya márma | yád îṃ sukshatra prábhṛitâ mádasya yúyutsantaṃ támasi harmyé dhā́ḥ || 5 || tyáṃ cid itthā́ katpayáṃ çáyânam asûryé támasi vâvṛidhânám | táṃ cin mandânó vṛishabháḥ sutásyoccaír índro apagū́ryâ jaghâna || 6 || 32 ||

úd yád índro mahaté dânavā́ya vádhar yámishṭa sáho ápratîtam | yád îṃ vájrasya prábhṛitau dadā́bha víçvasya jantór adhamáṃ cakâra || 7 || tyáṃ cid árṇam madhupáṃ çáyânam asinváṃ vavrám máhy ā́dad ugráḥ | apā́dam atrám mahatā́ vadhéna ní duryoṇá âvṛiṇaṅ mṛidhrávâcam || 8 || kó asya çúshmaṃ távishîṃ varâta éko dhánâ bharate ápratîtaḥ | imé cid asya jráyaso nú devī́ índrasyaújaso bhiyásâ jihâte || 9 || ny àsmai devī́ svádhitir jihîta índrâya gâtúr uçatī́va yeme | sáṃ yád ójo yuváte víçvam âbhir ánu svadhā́vne kshitáyo namanta || 10 || ékaṃ nú tvâ sátpatim pā́ñcajanyaṃ jâtáṃ çṛiṇomi yaçásaṃ jáneshu | tám me jagṛibhra âçáso návishṭhaṃ doshā́ vástor hávamânâsa índram || 11 || evā́ hí tvā́m ṛituthā́ yâtáyantam maghā́ víprebhyo dádataṃ çṛiṇómi | kíṃ te brahmā́ṇo gṛihate sákhâyo yé tvâyā́ nidadhúḥ kā́mam indra || 12 || 33 ||

Prathamo 'dhyâyaḥ.

Dvitîyo 'nuvâkaḥ.

32, 4 tamaḥ-gā́m. 6 cit. sutásya uccaíḥ. apa-gū́rya. 8 mahatā́ etc. vgl. 383, 10. duryoṇé avṛiṇak. 9 varâte. imé *iti*. devī́ *iti*. índrasya ójasaḥ. 10 ní asmai. jihîte. uçatī́-iva. 11 jagṛibhre. 12 evá.

33 (387). trishṭubh.

Máhi mahé taváse dîdhye nṛ̂́n índrâyetthā́ taváse átavyân | yó asmai sumatíṃ vā́jasâtau stutó jáne samaryàç cikéta || 1 || sá tvā́ṃ na indra dhiyasânó arkaír hárîṇâṃ vṛishan yóktram açreḥ | yā́ itthā́ maghavann ánu jóshaṃ váksho abhí prā́ryáḥ sakshi jánân || 2 || ná té ta indrâbhy àsmád ṛishvā́yuktâso abrahmátâ yád ásan | tíshṭhâ rátham ádhi táṃ vajrahastā́ raçmíṃ deva yamase sváçvaḥ || 3 || purú yát ta indra sánty ukthā́ gáve cakárthorvárâsu yúdhyan | tatakshé sū́ryâya cid ókasi své vṛíshâ samátsu dâsásya nā́ma cit || 4 || vayáṃ té ta indra yé ca nárah çárdho jajnânā́ yâtā́ç ca ráthâḥ | ā́smā́ñ jagamyâd ahiçushma sátvâ bhágo ná hávyaḥ prabhṛithéshu cā́ruḥ || 5 || 1 ||

papṛikshéṇyam indra tvé hy ójo nṛimṇā́ni ca nṛitámâno ámartaḥ | sá na énîṃ vasavâno rayíṃ dâḥ prā́ryáḥ stushe tuvimaghásya dā́nam || 6 || evā́ na indrotíbhir ava pâhí gṛiṇatáḥ çûra kârū́n | utá tvácaṃ dádato vā́jasâtau piprîhí mádhvaḥ súshutasya cā́roḥ || 7 || utá tyé mâ paurukutsyásya sûrés trasádasyor hiraṇíno rárâṇâḥ | váhantu mâ dáça çyétâso asya gairikshitásya krátubhir nú saçce || 8 || utá tyé mâ mârutā́çvasya çóṇâḥ krátvâmaghâso vidáthasya râtaú | sahásrâ me cyávatâno dádâna ânûkám aryó vápushe nā́rcat || 9 || utá tyé mâ dhvanyàsya júshṭâ lakshmaṇyàsya surúco yátânâḥ | mahnā́ râyáḥ saṃváraṇasya ṛísher vrajáṃ ná gā́vaḥ práyatâ ápi gman || 10 || 2 ||

33, 1 índrâya itthā́. 2 prá aryáḥ. 3 te indra abhí asmát ṛishva áyuktâsaḥ. tíshṭha. vajra-hasta ā́. 4 te. cakártha urvárâsu. 5 té te. jajnânā́ḥ. ā́ asmā́n. 6 hí. prá aryáḥ. 7 evá naḥ indra ûtí-bhiḥ. 9 krátvâ-maghâsaḥ. ná ârcat. 10 júshṭâḥ. sam-váraṇasya.

34 (388). jagatî. 9 trishṭubh.

Ájâtaçatrum ajárâ svàrvaty ánu svadhā́mitâ dasmám îyate | sunótana pácata bráhmavâhase purushṭutā́ya pratarám̐ dadhâtana ‖ 1 ‖ ā́ yáḥ sómena jaṭháram ápipratā́mandata maghávâ mádhvo ándhasaḥ | yád îm mṛigā́ya hántave mahā́vadhaḥ sahásrabhṛishṭim uçánâ vadhám̐ yámat ‖ 2 ‖ yó asmai ghraṅsá utá vâ yá ū́dhani sómam̐ sunóti bhávati dyumā́n̐ áha | ápâpa çakrás tatanúshṭim ûhati tanū́çubhram maghávâ yáḥ kavâsakháḥ ‖ 3 ‖ yásyā́vadhît pitáram̐ yásya mâtáram̐ yásya çakró bhrā́taram̐ nā́ta îshate | vétī́d v asya práyato yatam̐karó ná kílbishâd îshate vásva âkaráḥ ‖ 4 ‖ ná pañcábhir daçábhir vashṭy ârábham̐ nā́sunvatâ sacate púshyatâ caná | jinā́ti véd amuyā́ hánti vâ dhúnir ā́ devayúm bhajati gómati vrajé ‖ 5 ‖ 3 ‖

vitvákshaṇaḥ sámṛitau cakramâsajó 'sunvato víshuṇaḥ sunvató vṛidháḥ | índro víçvasya damitā́ vibhī́shaṇo yathâvaçám̐ nayati dā́sam ā́ryaḥ ‖ 6 ‖ sám îm paṇér ajati bhójanam mushé ví dâçúshe bhajati sûnáram̐ vásu | durgé caná dhriyate víçva ā́ purú jáno yó asya távishîm ácukrudhat ‖ 7 ‖ sám̐ yáj jánau sudhánau viçváçardhasâv áved índro maghávâ góshu çubhríshu | yújam̐ hy ànyám ákṛita pravepany úd îm̐ gávyam̐ sṛijate sátvabhir dhúniḥ ‖ 8 ‖ sahasrasā́m ā́gniveçim̐ gṛiṇîshe çátrim agna upamā́m̐ ketúm aryáḥ | tásmâ ā́paḥ sam̐yátaḥ pîpayanta tásmin kshatrám ámavat tveshám astu ‖ 9 ‖ 4 ‖

34, 1 svàḥ-vatî. svadhā́ ámitâ. 2 ápiprata ámandata. 3 ghraṅsé. ápa-apa. kava-sakháḥ. 4 yásya ávadhît. ná átaḥ. véti ít. 5 ná ásunvatâ. vâ ít. 6 cakram-âsajáḥ ásunvataḥ. 8 yát. hí anyám. pra-vepanī́. 9 agne. tásmai.

35 (389). anushṭubh. 8 pañkti.

Yás te sā́dhishṭhó 'vasa índra krátush ṭám ā́ bhara | asmábhyam carshaṇîsáham sásnim vā́jeshu dushṭáram || 1 || yád indra te cátasro yác chûra sánti tisráḥ | yád vâ páñca kshitînā́m ávas tát sú na ā́ bhara || 2 || ā́ té 'vo vā́reṇyam vṛ́ishantamasya hûmahe | vṛ́ishajûtir hí jajnishá âbhū́bhir indra turváṇiḥ || 3 || vṛ́ishâ hy ási rā́dhase jajnishé vṛ́ishṇi te çávaḥ | svákshatram te dhṛishán mánaḥ satrâhám indra paúṅsyam || 4 || tvám tám indra mártyam amitrayántam adrivaḥ | sarvarathā́ çatakrato ní yâhi çavasas pate || 5 || 5 ||

tvā́m íd vṛitrahantama jánâso vṛiktábarhishaḥ | ugrám pûrvī́shu pûrvyám hávante vā́jasâtaye || 6 || asmā́kam indra dushṭáram puroyā́vânam âjíshu | sayā́vânam dháne-dhane vâjayántam avâ rátham || 7 || asmā́kam indréhi no rátham avâ púraṃdhyâ | vayám çavishṭha vā́ryam diví çrávo dadhîmahi diví stómam manâmahe || 8 || 6 ||

36 (390). trishṭubh. 8 jagatî.

Sá ā́ gamad índro yó vásûnâm cíketad dā́tum dā́mano rayîṇā́m | dhanvacaró ná váṅsagas trishâṇáç cakamânáḥ pibatu dugdhám aṅçúm || 1 || ā́ te hánû harivaḥ çûra çípre rúhat sómo ná párvatasya pṛishṭhé | ánu tvâ râjann árvato ná hinván gîrbhír madema puruhûta víçve || 2 || cakrám ná vṛittám puruhûta vepate máno bhiyā́ me ámater íd adrivaḥ | ráthâd ádhi tvâ jaritā́ sadâvṛidha kuvín nú stoshan maghavan purûvásuḥ || 3 || eshá grā́veva jaritā́ ta indréyarti vā́cam bṛihád âçushâṇáḥ | prá savyéna maghavan

---

35, 1 sā́dhishṭhaḥ ávase. krátuḥ tám. 2 yát çûra. 3 te ávaḥ. jajnishé. 4 hí. dhṛishát. satrâ-hám. 7 ava. 8 indra ā́ ihi. ava. — 36, 2 hánû *iti*. çípre *iti*. 3 kuvít nú stóshat. 4 grā́vâ-iva. te indra íyarti. hari-vaḥ.

yáṅsi râyáḥ prá dakshiṇíd dharivo mā́ ví venaḥ ‖ 4 ‖ vṛíshâ tvâ vṛíshaṇaṃ vardhatu dyaúr vṛíshâ vṛíshabhyâṃ vahase háribhyâm | sá no vṛíshâ vṛísharathaḥ suçipra vṛíshakrato vṛíshâ vajrin bháre dhâḥ ‖ 5 ‖ yó róhitau vâjínau vâjínîvân tribhíḥ çataíḥ sácamânâv ádishṭa | yū́ne sám asmai kshitáyo namantâṃ çrutárathâya maruto duvoyā́ ‖ 6 ‖ 7 ‖

37 (391). trishṭubh.

Sám bhânúnâ yatate sū́ryasyâjúhvâno ghṛitápṛishṭhaḥ sváñcâḥ | tásmâ ámṛidhrâ usháso vy ùchân yá índrâya sunávâméty ā́ha ‖ 1 ‖ sámiddhâgnir vanavat stîrṇábarhir yuktágrâvâ sutásomo jarâte | grā́vâṇo yásyeshirâṃ vádanty áyad adhvaryúr havíshā́va síndhum ‖ 2 ‖ vadhū́r iyám pátim ichánty eti yá îṃ váhâte máhishîm ishirā́m | ā́sya çravasyâd rátha ā́ ca ghoshât purū́ sahásrâ pári vartayâte ‖ 3 ‖ ná sá rā́jâ vyathate yásminn índras tîvrâṃ sómam píbati gósakhâyam | ā́ satvanaír ájati hánti vṛitrâṃ kshéti kshitī́ḥ subhágo nā́ma púshyan ‖ 4 ‖ púshyât kshéme abhí yóge bhavâty ubhé vṛítau saṃyatī́ sáṃ jayâti | priyáḥ sū́rye priyó agnā́ bhavâti yá índrâya sutásomo dádâçat ‖ 5 ‖ 8 ‖

38 (392). anushṭubh.

Urósh ṭa indra rā́dhaso vibhvī́ râtíḥ çatakrato | ádhâ no viçvacarshaṇe dyumnā́ sukshatra maṅhaya ‖ 1 ‖ yád îm indra çravā́yyam íshaṃ çavishṭha dadhishé | paprathé dîrghaçrúttamaṃ híraṇyavarṇa dushṭáram ‖ 2 ‖ çúshmâso yé

36, 6 duvaḥ-yā́. — 37, 1 sū́ryasya â-júhvânaḥ. su-áncâḥ tásmai. ví uchân. sunávâma íti. 2 yásya ishirám. havíshâ áva. 3 ichántī. ā́ asya. purú. 5 ubhé-saṃyatī́ *iti*. — 38, 1 uróḥ te. ádha.

te adrivo mehánâ ketasā́paḥ | ubhā́ devā́v abhíshṭaye diváç ca gmáç ca râjathaḥ || 3 || utó no asyá kásya cid dákshasya táva vṛitrahan | asmábhyaṃ nṛimṇám ā́ bharâsmábhyaṃ nṛimaṇasyase || 4 || nū́ ta âbhír abhíshṭibhis táva çármañ chatakrato | índra syā́ma sugopā́ḥ çū́ra syā́ma sugopā́ḥ || 5 || 9 ||

39 (393). anushṭubh. 5 pañkti.

Yád indra citra mehánā́sti tvā́dâtam adrivaḥ | rā́dhas tán no vidadvasa ubhayâhasty ā́ bhara || 1 || yán mányase váreṇyam indra dyukshám̐ tád ā́ bhara | vidyā́ma tásya te vayám ákûpârasya dâváne || 2 || yát te ditsú prarā́dhyam máno ásti çrutám bṛihát | téna dṛiḷhā́ cid adriva ā́ vā́jaṃ darshi sâtáye || 3 || máṅhishṭhaṃ vo maghónâṃ rā́jânaṃ carshaṇînā́m | índram úpa práçastaye pûrvī́bhir jujushe gíraḥ || 4 || ásmâ ít kā́vyaṃ váca ukthám índrâya çáṅsyam | tásmâ u bráhmavâhase gíro vardhanty átrayo gíraḥ çumbhanty átrayaḥ || 5 || 10 ||

40 (394). 1—3 ushṇih. 4 trishṭubh. 5. 9 anushṭubh. 6—8 trishṭubh.

Ā́ yâhy ádribhiḥ sutáṃ sómaṃ somapate piba | vṛ́ishann indra vṛ́ishabhir vṛitrahantama || 1 || vṛ́ishâ grā́vâ vṛ́ishâ mádo vṛ́ishâ sómo ayáṃ sutáḥ | vṛ́ishann indra — || 2 || vṛ́ishâ tvâ vṛ́ishaṇaṃ huve vájriñ citrā́bhir ûtíbhiḥ | vṛ́ishann indra — || 3 || ṛijîshī́ vajrī́ vṛishabhás turâshā́ṭ chushmī́ rā́jâ vṛitrahā́ somapā́vâ | yuktvā́ háribhyâm úpa yâsad arvā́ṅ mā́dhyaṃdine sávane matsad índraḥ || 4 || yát tvâ sûrya svàrbhânus

38, 4 utó *iti.* bhara asmábhyam. 5 nú te. çatakrato *iti.* — 39, 1 mehánâ ásti. tát. vidadvaso *iti* ubhayâhastí. 2 yát. 5 ásmai. tásmai. — 40, 4 çushmī́.

támasā̆vidhyad âsuráḥ | ákshetravid yáthâ mugdhó bhúvanâny adîdhayuḥ || 5 || 11 ||
svàrbhânor ádha yád indra mâyā̆ avó divó vártamânâ avā̆han | gûḷhám sū̆ryam támasā̆pavratena turī̆yeṇa bráhmaṇâvindad átriḥ || 6 || mā̆ mā̆m imám táva sántam atra irasyā̆ drugdhó bhiyásâ ní gârît | tvám mitró asi satyárâdhâs taú mehā̆vatam váruṇaç ca rā̆jâ || 7 || grā̆vṇo brahmā̆ yuyujânáḥ saparyán kîríṇâ devā̆n námasopaçíkshan | átriḥ sū̆ryasya diví cákshur ā̆dhât svàrbhânor ápa mâyā̆ aghukshat || 8 || yám vaí sū̆ryam svàrbhânus támasā̆vidhyad âsuráḥ | átrayas tám ánv avindan nahy ànyé áçaknuvan || 9 || 12 ||

41 (395). trishṭubh. 16. 17 atijagatî. 20 ekapadâ virâj.

Kó nú vâm mitrâvaruṇâv ṛitâyán divó vâ maháḥ pā̆rthivasya vâ dé | ṛitásya vâ sádasi trā̆sîthâm no yajnâyaté vâ paçushó ná vā̆jân || 1 || té no mitró váruṇo aryamā̆yúr índra ṛibhukshā̆ marúto jushanta | námobhir vâ yé dádhate suvṛiktím stómam rudrā̆ya mîḷhúshe sajóshâḥ || 2 || ā̆ vâm yéshṭhâçvinâ huvádhyai vā̆tasya pátman ráthyasya pushṭaú | utá vâ divó ásurâya mánma prā̆ndhâṅsîva yájyave bharadhvam || 3 || prá saksháṇo divyáḥ káṇvahotâ trító diváḥ sajóshâ vā̆to agníḥ | pûshā̆ bhágaḥ prabhṛithé viçvábhojâ âjím ná jagmur âçvàçvatamâḥ || 4 || prá vo rayím yuktā̆çvam bharadhvam râyá éshé 'vase dadhîta dhī̆ḥ | suçéva évair auçijásya hótâ yé va évâ marutas turā̆ṇâm || 5 || 13 ||

40, 5 támasâ ávidhyat. 6 ava-áhan. támasâ ápa-vratena. bráhmaṇâ avindat. 7 atre. mâ ihá avatam. 8 námasâ upa-çíkshan. ā̆ adhât. 9 nahí anyé. — 41, 1 yajna-yaté. paçu-sáḥ. 2 aryamā̆ âyúḥ. ṛibhukshā̆ḥ. 3 yéshṭhâ açvinâ. prá ándhâṅsi-iva. 4 sa-jóshâḥ. 5 éshe ávase. évâḥ.

prá vo vâyúṃ rathayújaṃ kriṇudhvam prá deváṃ vípram panitā́ram arkaíḥ | ishudhyáva ṛitasā́paḥ púraṃdhîr vásvîr no átra pátnîr ā́ dhiyé dhuḥ || 6 || úpa va éshe vándyebhiḥ çûshaíḥ prá yahvī́ diváç citáyadbhir arkaíḥ | ushā́sânáktâ vidúshîva viçvam ā́ hâ vahato mártyâya yajnám || 7 || abhí vo arce poshyā́vato nṝ́n vā́stosh pátiṃ tváshṭâraṃ rárâṇaḥ | dhányâ sajóshâ dhisháṇâ námobhir vánaspátîm̐r óshadhî râyá éshe || 8 || tujé nas táne párvatâḥ santu svaítavo yé vásavo ná vîrā́ḥ | panitá âptyó yajatáḥ sádâ no várdhân naḥ çáṅsaṃ náryo abhíshṭau || 9 || vṛíshṇo astoshi bhûmyásya gárbhaṃ tritó nápâtam apā́ṃ suvṛiktí | gṛiṇîté agnír etárî ná çûshaíḥ çocíshkeço ní riṇâti vánâ || 10 || 14 ||

kathā́ mahé rudríyâya bravâma kád râyé cikitúshe bhágâya | ā́pa óshadhîr utá no 'vantu dyaúr vánâ giráyo vṛikshákeçâḥ || 11 || çṛiṇótu na ûrjā́m pátir gíraḥ sá nábhas tárîyâm̐ ishiráḥ párijmâ | çṛiṇvántv ā́paḥ púro ná çubhrā́ḥ pári srúco babṛihâṇásyā́dreḥ || 12 || vidā́ cin nú mahânto yé va évâ brávâma dasmâ vā́ryaṃ dádhânâḥ | váyaç caná subhvà ā́va yanti kshubhā́ mártam ánuyataṃ vadhasnaíḥ || 13 || ā́ daívyâni pā́rthivâni jánmâpáç cā́châ súmakhâya vocam | várdhantâṃ dyā́vo gíraç candrā́grâ udā́ vardhantâm abhíshâtâ árṇâḥ || 14 || padé-pade me jarimā́ ní dhâyi várûtrî vâ çakrā́ yā́ pâyúbhiç ca | síshaktu mâtā́ mahī́ rasā́ naḥ smát sûríbhir ṛijuhásta ṛijuvániḥ || 15 || 15 ||

kathā́ dâçema námasâ sudā́nûn evayā́ marúto áchoktau práçravaso marúto áchoktau | mā́ nó 'hir budhnyò rishé

41, 7 ā́ íshe. yahvī́ *iti.* vidúshî iveti. ha. 8 sa-jóshâḥ. óshadhîḥ. 9 svá-etavaḥ. várdhât. 10 etári. 12 babṛihâṇásya ádreḥ. 13 vidá cit. évâḥ. dasmâḥ. ā́ áva. 14 jánma apáç ca ácha. 15 ṛiju-hástâ. 16 naḥ áhiḥ.

dhâd asmā́kam bhûd upamâtivánih || 16 || íti cin nú prajā́yai paçumátyai dévâso vánate mártyo va ā́ devâso vanate mártyo vaḥ | átrâ çivā́ṃ tanvò dhâsím asyā́ jarā́ṃ cin me nírṛitir jagrasîta || 17 || tā́ṃ vo devâḥ sumatím ûrjáyantîm ísham açyâma vasavaḥ çásâ góḥ | sā́ naḥ sudā́nur mṛiḷáyantî devī́ práti drávantî suvitā́ya gamyâḥ || 18 || abhí na íḷâ yûthásya mâtā́ smán nadī́bhir urvácî vâ gṛiṇâtu | urvácî vâ bṛihaddivā́ gṛiṇânā́bhyûrṇvânā́ prabhṛithásyâyóḥ || 19 || síshaktu na ûrjavyàsya pushṭéḥ || 20 || 16 ||

42 (396). trishṭubh. 17 ekapadâ virâj.

Prá çáṃtamâ váruṇaṃ dī́dhitî gī́r mitrám bhágam áditiṃ nûnám açyâḥ | príshadyoniḥ páñcahotâ çṛiṇotv átûrtapanthâ ásuro mayobhúḥ || 1 || práti me stómam áditir jagṛibhyât sûnúṃ ná mâtā́ hṛídyaṃ suçévam | bráhma priyáṃ deváhitaṃ yád ásty ahám mitré váruṇe yán mayobhú || 2 || úd îraya kavítamaṃ kavînā́m unáttainam abhí mádhvâ ghṛiténa | sá no vásûni práyatâ hitā́ni candrā́ṇi deváḥ savitā́ suvâti || 3 || sám indra ṇo mánasâ neshi góbhiḥ sáṃ sûríbhir harivaḥ sáṃ svastí | sám bráhmaṇâ deváhitaṃ yád ásti sáṃ devā́nâṃ sumatyā́ yajníyânâm || 4 || devó bhágaḥ savitā́ râyó áṅça índro vṛitrásya saṃjíto dhánânâm | ṛibhukshā́ vā́ja utá vâ púraṃdhir ávantu no amṛítâsas turā́saḥ || 5 || 17 ||

marutváto ápratîtasya jishṇór ájûryataḥ prá bravâmâ kṛitā́ni | ná te pū́rve maghavan nā́parâso ná vîryàṃ nū́tanaḥ káç canā́pa || 6 || úpa stuhi prathamáṃ ratnadhéyam

41, 17 cit. átra. asyā́ḥ. cit. 19 smát. gṛiṇânā́ abhi-ûrṇvânā́ pra-bhṛithásya âyóḥ. — 42, 2 yát. 3 unátta enam. 4 naḥ. 5 ṛibhukshā́ḥ. 6 bravâma. ná áparâsaḥ. caná âpa.

bṛíhaspátiṃ sanitā́raṃ dhánânâm | yáḥ çáṅsate stuvaté çámbhavishṭhaḥ purûvásur âgámaj jóhuvânam || 7 || távotíbhiḥ sácamânâ áríshṭâ bṛíhaspate maghávânaḥ suvī́râḥ | yé açvadā́ utá vâ sánti godā́ yé vastradā́ḥ subhágâs téshu rā́yaḥ || 8 || visármâṇaṃ kṛiṇuhi vittám eshâṃ yé bhuñjáte ápṛiṇanto na ukthaíḥ | ápavratân prasavé vâvṛidhânā́n brahmadvíshaḥ sū́ryâd yâvayasva || 9 || yá óhate raksháso devávîtâv acakrébhis tám maruto ní yâta | yó vaḥ çámîṃ çaçamânásya níndât tuchyā́n kā́mân karate sishvidânáḥ || 10 || 18 ||

tám u shṭuhi yáḥ svishúḥ sudhánvâ yó víçvasya kshávati bheshajásya | yákshvâ mahé saumanasā́ya rudráṃ námobhir devám ásuraṃ duvasya || 11 || dámûnaso apáso yé suhástâ vṛíshṇaḥ pátnîr nadyò vibhvatashṭā́ḥ | sárasvatî bṛihaddivótá râkā́ daçasyántîr varivasyantu çubhrā́ḥ || 12 || prá sū́ mahé suçaraṇā́ya medhā́ṃ gíram bhare návyasîṃ jā́yamânâm | yá âhanā́ duhitúr vakshánâsu rûpā́ minânó ákṛiṇod idáṃ naḥ || 13 || prá sushṭutíḥ stanáyantaṃ ruvántam iḷás pátiṃ jaritar nûnám açyâḥ | yó abdimā́n̐ udanimā́n̐ íyarti prá vidyútâ ródasî ukshámâṇaḥ || 14 || eshá stómo mā́rutaṃ çárdho ácbâ rudrásya sûnū́n̐r yuvanyū́n̐r úd açyâḥ | kā́mo râyé havate mâ svasty úpa stuhi príshadaçvân̐ ayā́saḥ || 15 || praíshá stómaḥ pṛithivī́m antáriksham vánaspátîn̐r óshadhî râyé açyâḥ | devó-devaḥ suhávo bhûtu máhyam mā́ no mâtā́ pṛithivī́ durmataú dhât || 16 || uraú devâ anibâdhé syâma || 17 || sám açvínor ávasâ nū́tanena mayobhúvâ supráṇîtî gamema | ā́ no rayíṃ vahatam ótá vîrā́n ā́ víçvâny amṛitâ saúbhagâni || 18 || 19 ||

42, 7 â-gámat. 8 táva ûtí-bhiḥ. árishṭâḥ. go-dā́ḥ. 11 stuhi. su-ishúḥ. yákshva. 12 su-hástâḥ. bṛihat-divā́ utá. 13 sú. âhanā́ḥ. 14 ródasî *iti*. 15 ácha. svastí. 16 prá esháḥ. óshadhiḥ. 18 ā́ utá.

43 (397). trishṭubh. 16 ekapadâ virâj.

Ắ dhenávaḥ páyasâ tű́rṇyarthâ ámardhantîr úpa no yantu mádhvâ | mahó râyé bṛihatī́ḥ saptá vípro mayobhúvo jaritắ johavîti || 1 || ắ sushṭutī́ námasâ vartayádhyai dyắvâ vắjâya pṛithivī́ ámṛidhre | pitắ mâtắ mádhuvacâḥ suhástâ bháre-bhare no yaçásâv avishṭâm || 2 || ádhvaryavaç cakrivắṅso mádhûni prá vâyáve bharata cắru çukrám | hóteva naḥ prathamáḥ pâhy asyá déva mádhvo rarimắ te mádâya || 3 || dáça kshípo yuñjate bâhű ádrim sómasya yắ çamitắrâ suhástâ | mádhvo rásam sugábhastir girishṭhắm cániçcadad duduhe çukrám aṅçúḥ || 4 || ásâvi te jujushâṇắya sómaḥ krátve dákshâya bṛihaté mádâya | hárî ráthe sudhúrâ yóge arvắg índra priyắ kṛiṇuhi hûyámânaḥ || 5 || 20 ||

ắ no mahī́m arámatim sajóshâ gnắm devī́m námasâ râtáhavyâm | mádhor mádâya bṛihatī́m ṛitajnắm ắgne vaha pathíbhir devayắnaiḥ || 6 || añjánti yám pratháyanto ná víprâ vapắvantam nắgnínâ tápantaḥ | pitúr ná putrá upási préshṭha ắ gharmó agním ṛitáyann asâdi || 7 || áchâ mahī́ bṛihatī́ çámtamâ gī́r dûtó ná gantv açvínâ huvádhyai | mayobhúvâ saráthắ yâtam arvắg gantám nidhím dhúram âṇír ná nắbhim || 8 || prá távyaso námaüktim turásyâhám pûshṇá utá vâyór adikshi | yắ rắdhasâ coditắrâ matînắm yắ vắjasya draviṇodắ utá tmán || 9 || ắ nắmabhir marúto vakshi víçvân ắ rûpébhir jâtavedo huvânáḥ | yajnám gíro jaritúḥ sushṭutím ca víçve ganta maruto víçva ûtī́ || 10 || 21 ||

ắ no divó bṛihatáḥ párvatâd ắ sárasvatî yajatắ gantu

43, 2 p. ámṛidhre *iti.* 3 hótâ-iva. rarimá. 4 bâhű *iti.* 6 sa-jóshâḥ. ắ agne. 7 víprâḥ. ná agnínâ. 8 ácha. sa-ráthâ ắ. 9 turásya ahám. draviṇaḥ-daú. 10 víçve.

yajnám | hávam deviˊ jujushâṇâˊ ghṛitâˊcî çagmâˊm no vâˊcam uçatiˊ çṛiṇotu || 11 || âˊ vedhásam nîˊlapṛishṭham bṛihántam bṛíhaspátim sádane sâdayadhvam | sâdádyonim dáma âˊ dîdivâˊṅsam híraṇyavarṇam arushám sapema || 12 || âˊ dharṇasír bṛiháddivo rárâṇo víçvebhir gantv ómabhir huvânáḥ | gnâˊ vásâna óshadhîr ámṛidhras tridhâˊtuçṛiṅgo vṛishabhó vayodhâˊḥ || 13 || mâtúsh padé paramé çukrá âyór vipanyávo râspirâˊso agman | suçévyam námasâ râtáhavyâḥ çíçum mṛijanty âyávo ná vâsé || 14 || bṛihád váyo bṛihaté túbhyam agne dhiyâjúro mithunâˊsaḥ sacanta | devó-devaḥ suhávo bhûtu máhyam mâˊ no mâtâˊ pṛithivîˊ durmataú dhât || 15 || uraú devâ — || 16 || sám açvínor ávasâ — || 17 || 22 ||

44 (398). jagatî. 14. 15 trishṭubh.

Tám pratnáthâ pûrváthâ viçváthemáthâ jyeshṭhátâtim barhishádam svarvídam | pratîcînám vṛijánam dohase girâˊçúm jáyantam ánu yâˊsu várdhase || 1 || çriyé sudṛíçîr úparasya yâˊḥ svàr virócamânaḥ kakúbhâm acodáte | sugopâˊ asi ná dábhâya sukrato paró mâyâˊbhir ṛitá âsa nâˊma te || 2 || átyam havíḥ sacate sác ca dhâˊtu câˊrishṭagâtuḥ sá hótâ sahobhárih | prasársrâṇo ánu barhír vṛíshâ çíçur mádhye yúvâjáro visrúhâ hitáḥ || 3 || prá va eté suyújo yâˊmann ishṭáye nîˊcîr amúshmai yamyà ṛitâvṛídhaḥ | suyántubhiḥ sarvaçâsaír abhîˊçubhiḥ krívir nâˊmâni parvaṇé mushâyati || 4 || saṃjárbhurâṇas tárubhiḥ sutegṛíbham vayâkínam cittágarbhâsu susváruḥ | dhârâvâkéshv ṛijugâtha çobhase várdhasva pátnîr abhí jîvó adhvaré || 5 || 23 ||

43, 12 dáme. 13 gnâˊḥ. 14 çukré. — 44, 1 viçvá-thâ imá-thâ. girâˊ âçúm. 2 ṛité. 3 sát. ca árishṭa-gâtuḥ. yúvâ ajáraḥ.

yâdṛíg evá dádṛiçe tâdṛíg ucyate sám châyáyâ dadhire sidhráyâpsv ắ | mahī́m asmábhyam urushắm urú jráyo bṛihát suvī́ram ánapacyutam sáhaḥ || 6 || véty ágrur jánivân vắ áti spṛídhaḥ samaryatắ mánasâ sū́ryaḥ kavíḥ | ghraṅsám rákshantam pári viçváto gáyam asmắkam çárma vanavat svắvasuḥ || 7 || jyắyâṅsam asyá yatúnasya ketúna ṛishisvarám carati yắsu nắma te | yâdṛíçmin dhắyi tám apasyáyâ vidad yá u svayám váhate só áram karat || 8 || samudrám âsâm áva tasthe agrimắ ná rishyati sávanam yásminn ắyatâ | átrâ ná hắrdi kravaṇásya rejate yátrâ matír vidyáte pûtabándhanî || 9 || sá hí kshatrásya manasásya cíttibhir evâvadásya yajatásya sádhreḥ | avatsârásya spṛiṇavâma ráṇvabhiḥ çávishṭham vắjam vidúshâ cid árdhyam || 10 || 24 ||

çyená âsâm áditiḥ kakshyò mádo viçvávârasya yajatásya mâyínaḥ | sám anyám-anyam arthayanty étave vidúr vishắṇam paripắṇam ánti té || 11 || sadâpṛiṇó yajató ví dvísho vadhîd bâhuvṛiktáḥ çrutavít táryo vaḥ sácâ | ubhắ sá várâ práty eti bhắti ca yád îm gaṇám bhájate suprayắvabhiḥ || 12 || sutambharó yájamânasya sátpatir víçvâsâm ū́dhaḥ sá dhiyắm udáñcanaḥ | bhárad dhenū́ rásavac chiçriye páyo 'nubruvâṇó ádhy eti ná svapán || 13 || yó jâgắra tám ṛícaḥ kâmayante yó jâgắra tám u sắmâni yanti | yó jâgắra tám ayám sóma âha távâhám asmi sakhyé nyòkâḥ || 14 || agnír jâgâra tám ṛícaḥ kâmayante 'gnír jâgâra tám u sắmâni yanti | agnír jâgâra tám ayám sóma âha távâhám asmi sakhyé nyòkâḥ || 15 || 25 ||

Tṛitîyo 'nuvâkaḥ.

44, 6 sidhráyâ ap-sú. uru-sắm. 7 vaí. sa-maryatắ. svá-vasuḥ. 8 ketúnâ. 9 átra. yátra. 10 eva-vadásya. 11 vi-sắnam. 13 dhenúḥ rása-vat çiçriye. 14 táva ahám. ní-okâḥ.

45 (399). trishṭubh.

Vidā́ divó vishyánn ádrim ukthaír âyatyā́ usháso arcíno guḥ | ápâvṛita vrajínîr út svàr gâd ví dúro mā́nushîr devá âvaḥ || 1 || ví sū́ryo amátim ná çríyam sâd órvā́d gávâm mâtā́ jânatī́ gât | dhánvarṇaso nadyàḥ khā́doarṇâḥ sthū́ṇeva súmitâ dṛiṅhata dyaúḥ || 2 || asmā́ ukthā́ya párvatasya gárbho mahī́nâm janúshe pûrvyā́ya | ví párvato jíhîta sā́dhata dyaúr âvívâsanto dasayanta bhū́ma || 3 || sûktébhir vo vácobhir devájushṭair índrâ nv àgnī́ ávase huvádhyai | ukthébhir hí shmâ kaváyaḥ suyájnâ âvívâsanto marúto yájanti || 4 || éto nv àdyá sudhyò bhávâma prá duchúnâ minavâmâ váriyaḥ | âré dvéshâṅsi sanutár dadhâmā́yâma prā́ñco yájamânam ácha || 5 || 26 ||

étâ dhíyam kṛinávâmâ sakhâyó ’pa yā́ mâtā́ṅ ṛiṇutá vrajáṃ góḥ | yáyâ mánur viçiçiprám jigā́ya yáyâ vaṇíg vaṅkúr ā́pâ púrîsham || 6 || ánûnod átra hástayato ádrir ā́rcan yéna dáça mâsó návagvâḥ | ṛitám yatī́ sarámâ gā́ avindad víçvâni satyā́ṅgirâç cakâra || 7 || víçve asyā́ vyúshi mā́hinâyâḥ sáṃ yád góbhir áṅgiraso návanta | útsa âsâm paramé sadhástha ṛitásya pathā́ sarámâ vidad gā́ḥ || 8 || ā́ sū́ryo yâtu saptā́çvaḥ kshétram yád asyorviyā́ dîrghayâthé | raghúḥ çyenáḥ patayad ándho áchâ yúvâ kavír dîdayad góshu gáchan || 9 || ā́ sū́ryo aruhac chukrám árṇó ’yukta yád dharíto vîtápṛishṭhâḥ | udnā́ ná nā́vam anayanta dhī́râ âçṛiṇvatī́r ā́po arvā́g atishṭhan || 10 || dhíyam vo apsú da-

45, 1 vidā́ḥ. vi-syán. ápa avṛita. âvar *ity* âvaḥ. 2 ā́ ûrvā́t. dhánva-arṇasaḥ. sthū́ṇâ-iva. 3 asmaí. 4 nú agnī́ *iti*. sma. 5 éto *iti* nú adyá. duchúnâḥ minavâma. dadhâma áyâma. 6 ā́ ita. kṛiṇávâma sakhâyaḥ ápa. mâtā́. viçi-çiprám. ā́pa. 7 satyā́ áṅgirâḥ. 8 asyā́ḥ. sadhá-sthe. 9 asya urviyā́. ácha. 10 aruhat çukrám árṇaḥ áyukta yát harítaḥ.

dhishe svarshā́ṃ yáyā́taran dáça mâsó návagvâḥ | ayā́ dhiyā́ syâma devágopâ ayā́ dhiyā́ tuturyâmā́ty áṅhaḥ || 11 || 27 ||

46 (400). jagatî. 2. 8 trishṭubh.

Háyo ná vidvā́ñ ayuji svayáṃ dhurí tā́ṃ vahâmi pratáraṇîm avasyúvam | nā́syâ vaçmi vimúcaṃ nā́vṛítam púnar vidvā́n patháḥ puraetá ṛijú neshati || 1 || ágna índra váruṇa mítra dévâḥ çárdhaḥ prá yanta mā́rutotá vishṇo | ubhā́ nā́satyâ rudró ádha gnā́ḥ pûshā́ bhágaḥ sárasvatî jushanta || 2 || indrâgnī́ mitrā́váruṇā́ditiṃ svàḥ pṛithivī́ṃ dyā́m marútaḥ párvatâñ apáḥ | huvé víshṇum pûsháṇam bráhmaṇas pátim bhágaṃ nú çáṅsaṃ savitā́ram ûtáye || 3 || utá no víshṇur utá vā́to asrídho draviṇodā́ utá sómo máyas karat | utá ṛibháva utá râyé no açvínotá tváshṭotá víbhvā́nu maṅsate || 4 || utá tyán no mā́rutaṃ çárdha ā́ gamad divikshayáṃ yajatám barhír âsáde | bṛíhaspátiḥ çárma pûshótá no yamad varûthyàṃ váruṇo mitró aryamā́ || 5 || utá tyé naḥ párvatâsaḥ suçastáyaḥ sudîtáyo nadyàs trā́maṇe bhuvan | bhágo vibhaktā́ çávasā́vasā́ gamad uruvyácâ áditiḥ çrotu me hávam || 6 || devā́nâm pátnîr uçatī́r avantu naḥ prā́vantu nas tujáye vā́jasâtaye | yā́ḥ pā́rthivâso yā́ apā́m ápi vraté tā́ no devîḥ suhavâḥ çárma yachata || 7 || utá gnā́ vyantu devápatnîr indrâṇy àgnā́yy açvínî rā́ṭ | ā́ ródasî varuṇânī́ çṛiṇotu vyántu devī́r yá ṛitúr jánînâm || 8 || 28 ||

Dvitîyo 'dhyâyaḥ.

45, 11 yáyâ átaran. tuturyâma áti. — 46, 1 ná asyâḥ. ná â-vṛítam. puraḥ-etā́. 2 ágne. mā́ruta utá. 3 mitrā́váruṇâ áditim. 4 utá ṛibhávaḥ. açvínâ utá tváshṭâ utá ví-bhvâ ánu. 5 tyát. pûshā́ utá. 6 çávasâ ávasā́ ā́. 7 prá avantu. tā́ḥ. 8 gnā́ḥ. indrâṇī́ agnā́yî. ródasî *iti*.

47 (401). trishṭubh.

Prayuñjatī́ divá eti bruvâṇā́ mahī́ mâtā́ duhitúr bodháyantî | âvívâsantî yuvatír manîshā́ pitṛíbhya ā́ sádane jóhuvânâ || 1 || ajirā́sas tádapa ī́yamânâ âtasthivā́ṅso amṛítasya nā́bhim | anantā́sa urávo viçvátaḥ sîm pári dyā́vâpṛithivī́ yanti pánthâḥ || 2 || ukshā́ samudró arusháḥ suparṇáḥ pū́rvasya yónim pitúr ā́ viveça | mádhye divó níhitaḥ pṛíçnir áçmâ ví cakrame rájasas pâty ántau || 3 || catvā́ra îm bibhrati kshemayánto dáça gárbhaṃ caráse dhâpayante | tridhā́tavaḥ paramā́ asya gā́vo diváç caranti pári sadyó ántân || 4 || idáṃ vápur nivácanaṃ janâsaç cáranti yán nadyàs tasthúr ā́paḥ | dvé yád îm bibhṛitó mâtúr anyé ihéha jâté yamyā̂ sábandhû || 5 || ví tanvate dhíyo asmâ ápâṅsi vástrâ putrā́ya mâtáro vayanti | upaprakshé vṛíshaṇo módamânâ divás pathā́ vadhvò yanty ácha || 6 || tád astu mitrâvaruṇâ tád agne çáṃ yór asmábhyam idám astu çastám | açîmáhi gâdhám utá pratishṭhā́ṃ námo divé bṛihaté sā́danâya || 7 || 1 ||

48 (402). jagatî.

Kád u priyā́ya dhā́mne manâmahe svákshatrâya sváyaçase mahé vayám | âmenyásya rájaso yád abhrá ā́ñ apó vṛiṇânā́ vitanóti mâyínî || 1 || tā́ atnata vayúnaṃ vîrávakshaṇaṃ samânyā́ vṛitáyâ víçvam ā́ rájaḥ | ápo ápâcîr áparâ ápejate prá pū́rvâbhis tirate devayúr jánaḥ || 2 || ā́ grā́vabhir ahanyèbhir aktúbhir várishṭhaṃ vájram ā́ jigharti mâyíni | çatáṃ vâ yásya pracárant své dáme saṃvartáyanto ví ca vartayann áhâ || 3 || tā́m asya rîtím paraçór iva práty

---

47, 5 yát. anyé *iti* ihá-iha. jâté-sábandhû *iti*. 6 asmai. módamânáḥ. — 48, 1 abhré ā́. 2 ápo *iti*. ápa îjate.

ánîkam akhyam bhujé asya várpasaḥ | sácâ yádi pitumántam iva ksháyaṃ rátnaṃ dádhâti bhárahûtaye viçé || 4 || sá jihváyâ cáturanîka ṛiñjate cā́ru vásâno váruṇo yátann arím | ná tásya vidma purushatvátâ vayáṃ yáto bhágaḥ savitā́ dā́ti vā́ryam || 5 || 2 ||

49 (403). trishṭubh.

Deváṃ vo adyá savitā́ram éshe bhágaṃ ca rátnaṃ vibhájantam âyóḥ | ā́ vâṃ narâ purubhujâ vavṛityâṃ divédive cid açvinâ sakhîyán || 1 || práti prayā́ṇam ásurasya vidvā́nt sûktaír deváṃ savitā́raṃ duvasya | úpa bruvîta námasâ vijânáñ jyéshṭhaṃ ca rátnaṃ vibhájantam âyóḥ || 2 || adatrayā́ dayate vā́ryâṇi pûshā́ bhágo áditir vásta usráḥ | índro víshṇur váruṇo mitró agnír áhâni bhadrā́ janayanta dasmā́ḥ || 3 || tán no anarvā́ savitā́ várûthaṃ tát síndhava isháyanto ánu gman | úpa yád vóce adhvarásya hótâ râyáḥ syâma pátayo vā́jaratnâḥ || 4 || prá yé vásubhya ī́vad ā́ námo dúr yé mitré váruṇe sûktávâcaḥ | ávaitv ábhvaṃ kṛiṇutā́ várîyo divásprithivyór ávasâ madema || 5 || 3 ||

50 (404). anushṭubh. 5 paṅkti.

Víçvo devásya netúr márto vurîta sakhyám | víçvo râyá ishudhyati dyumnáṃ vṛiṇîta pushyáse || 1 || té te deva netar yé cemā́ñ anuçáse | té râyā́ té hy âpṛíce sácemahi sacathyaìḥ || 2 || áto na ā́ nṛī́n átithîn átaḥ pátnîr daçasyata | âré víçvam patheshṭhā́ṃ dvishó yuyotu yū́yuviḥ || 3 || yátra váhnir abhíhito dudrávad dróṇyaḥ paçúḥ | nṛi-

49, 1 á îshe. 3 váste. 4 tát. 5 áva etu. kṛiṇutá. diváḥ-pṛithivyóḥ. — 50, 1 râyé. 2 ca imā́n. hí â-pṛíce. 3 pathe-sthā́m. yúyuviḥ. 4 nṛi-

máṇâ vîrápastyó 'rṇâ dhī́reva sánitâ ‖ 4 ‖ eshá te deva netâ ráthaspátiḥ çáṃ rayíḥ | çáṃ râyé çáṃ svastáya ishaḥstúto manâmahe devastúto manâmahe ‖ 5 ‖ 4 ‖

51 (405). 1—4 gâyatrí. 5—10 ushṇih. 11—13 jagatí oder trishṭubh. 14. 15 anushṭubh.

Ágne sutásya pîtáye víçvair ū́mebhir ā́ gahi | devébhir havyádâtaye ‖ 1 ‖ ṛítadhîtaya ā́ gata sátyadharmâṇo adhvarám | agnéḥ pibata jihváyâ ‖ 2 ‖ víprebhir vipra santya prâtaryā́vabhir ā́ gahi | devébhiḥ sómapîtaye ‖ 3 ‖ ayáṃ sómaç camū́ sutó 'matre pári shicyate | priyá índrâya vâyáve ‖ 4 ‖ vā́yav ā́ yâhi vîtáye jushâṇó havyádâtaye | píbâ sutásyā́ndhaso abhí práyaḥ ‖ 5 ‖ 5 ‖

índraç ca vâyav eshâṃ sutā́nâm pîtím arhathaḥ | tā́ñ jushethâm arepásâv abhí práyaḥ ‖ 6 ‖ sutā́ índrâya vâyáve sómâso dádhyâçiraḥ | nimnáṃ ná yanti síndhavo 'bhí práyaḥ ‖ 7 ‖ sajū́r víçvebhir devébhir açvíbhyâm ushásâ sajū́ḥ | ā́ yâhy agne atrivát suté raṇa ‖ 8 ‖ sajū́r mitrā́váruṇâbhyâṃ sajū́ḥ sómena víshṇunâ | ā́ yâhy — ‖ 9 ‖ sajū́r âdityaír vásubhiḥ sajū́r índreṇa vâyúnâ | ā́ yâhy — ‖ 10 ‖ 6 ‖

svastí no mimîtâm açvínâ bhágaḥ svastí devy áditir anarváṇaḥ | svastí pûshā́ ásuro dadhâtu naḥ svastí dyā́vâpṛithivī́ sucetúnâ ‖ 11 ‖ svastáye vâyúm úpa bravâmahai sómaṃ svastí bhúvanasya yás pátiḥ | bṛíhaspátiṃ sárvagaṇaṃ svastáye svastáya âdityā́so bhavantu naḥ ‖ 12 ‖ víçve devā́ no adyā́ svastáye vaiçvânaró vásur agníḥ svastáye | devā́ avantv ṛibhávaḥ svastáye svastí no rudráḥ pâtv áṅ-

---

50, 4 -mánâḥ vîrá-pastyaḥ árṇâ dhīrâ-iva. 5 netar *iti*. svastáye. — 51, 4 camū́ *iti*. ámatre. 5 vā́yo *iti*. pîba sutásya ándhasaḥ. 7 dádhi-âçiraḥ. 11 devī́. pûshā́. 12 svastáye âdityā́saḥ. 12 devā́ḥ. adyá.

hasaḥ ‖ 13 ‖ svastí mitrâvaruṇâ svastí pathye revati | svastí na índraç câgníç ca svastí no adite kṛidhi ‖ 14 ‖ svastí pánthâm ánu carema sûryâcandramásâv iva | púnar dádatā́ghnatâ jânatā́ sáṃ gamemahi ‖ 15 ‖ 7 ‖

52 (406). anushṭubh. 6. 17 pañkti.

Prá çyâvâçva dhṛishṇuyā́rcâ marúdbhir ṛíkvabhiḥ | yé adroghám anushvadhám̐ çrávo mádanti yajníyâḥ ‖ 1 ‖ té hí sthirásya çávasaḥ sákhâyaḥ sánti dhṛishṇuyā́ | té yā́mann ā́ dhṛishadvínas tmánâ pânti çáçvataḥ ‖ 2 ‖ té syandrā́so nókshánó 'ti shkandanti çárvarîḥ | marútâm ádhâ máho diví kshamā́ ca manmahe ‖ 3 ‖ marútsu vo dadhîmahi stómaṃ yajnáṃ ca dhṛishṇuyā́ | víçve yé mā́nushâ yugā́ pā́nti mártyaṃ rishâḥ ‖ 4 ‖ árhanto yé sudā́navo náro ásâmiçavasaḥ | prá yajnáṃ yajníyebhyo divó arcâ marúdbhyaḥ ‖ 5 ‖ 8 ‖

ā́ rukmaír ā́ yudhā́ nára ṛishvā́ ṛishṭī́r asṛikshata | ánv enâñ́ áha vidyúto marúto jájhjhatîr iva bhânúr arta tmánâ diváḥ ‖ 6 ‖ yé vâvṛidhánta pā́rthivâ yá urā́v antáriksha ā́ | vṛijáne vâ nadī́nâṃ sadhásthe vâ mahó diváḥ ‖ 7 ‖ çárdho mā́rutam úc chaṅsa satyáçavasam ṛíbhvasam | utá sma té çubhé náraḥ prá syandrā́ yujata tmánâ ‖ 8 ‖ utá sma té párushṇyâm ū́rṇâ vasata çundhyávaḥ | utá pavyā́ ráthânâm ádrim bhindanty ójasâ ‖ 9 ‖ ā́pathayo vípathayó 'ntaspathâ ánupathâḥ | etébhir máhyaṃ nā́mabhir yajnáṃ vishṭârá ohate ‖ 10 ‖ 9 ‖

ádhâ náro ny òhaté 'dhâ niyúta ohate | ádhâ pā́râvatâ íti citrā́ rûpā́ṇi dárçyâ ‖ 11 ‖ chandaḥstúbhaḥ kubhanyáva

---

51, 14 ca agníḥ. 15 dádatâ ághnatâ. — 52, 1 dhṛishṇu-yā́ árca. 3 ná ukshánaḥ áti skandanti. ádha. 5 arca. 7 pā́rthivâḥ yé. antárikshe. 8 út çaṅsa. syandrā́ḥ. 9 ū́rṇâḥ. 10 ví-pathayaḥ ántaḥ-pathâḥ. vi-stâráḥ. ádha. ní ohate ádha.

útsam ā́ kîríṇo nṛituḥ | té me ké cin ná tâyáva ū́mâ âsan dṛiçí tvishé || 12 || yá ṛishvā́ ṛishṭívidyutaḥ kaváyaḥ sánti vedhásaḥ | tám ṛishe mā́rutaṃ gaṇáṃ namasyā́ ramáyâ girā́ || 13 || ácha ṛishe mā́rutaṃ gaṇáṃ dânā́ mitráṃ ná yoshánâ | divó vâ dhṛishṇava ójasâ stutā́ dhîbhír ishaṇyata || 14 || nū́ manvâná eshâṃ devā́ñ áchâ ná vakshánâ | dânā́ saceta sûríbhir yā́maçrutebhir añjíbhiḥ || 15 || prá yé me bandhveshé gā́ṃ vócanta sûráyaḥ pṛíçniṃ vocanta mâtáram | ádhâ pitáram ishmíṇaṃ rudráṃ vocanta çíkvasaḥ || 16 || saptá me saptá çâkína ékam-ekâ çatā́ daduḥ | yamúnâyâm ádhi çrutám úd rā́dho gávyam mṛije ní rā́dho áçvyam mṛije || 17 || 10 ||

53 (407). 1. 5. 10. 11. 15 kakubh. 2 bṛihatî. 3 anushṭubh. 4 puraushṇih. 6. 7. 9. 13. 14. 16 satobṛihatî. 8. 12 gâyatrî.

Kó veda jā́nam eshâṃ kó vâ purā́ sumnéshv âsa marútâm | yád yuyujré kilâsyàḥ || 1 || aítā́n rátheshu tasthúshaḥ káḥ çuçrâva kathā́ yayuḥ | kásmai sasruḥ sudā́se ánv âpáya iḷâbhir vṛishṭáyaḥ sahá || 2 || té ma âhur yá âyayúr úpa dyúbhir víbhir máde | náro máryâ arepása imā́n páçyann íti shṭuhi || 3 || yé añjíshu yé vā́çîshu svábhânavaḥ srakshú rukméshu khâdíshu | çrâyā́ rátheshu dhánvasu || 4 || yushmā́kaṃ smâ ráthâñ ánu mudé dadhe maruto jîradânavaḥ | vṛishṭī́ dyā́vo yatī́r iva || 5 || 11 ||

ā́ yáṃ náraḥ sudā́navo dadâçúshe diváḥ kóçam ácucyavuḥ | ví parjányaṃ sṛijanti ródasî ánu dhánvanâ yanti vṛishṭáyaḥ || 6 || tatṛidânā́ḥ síndhavaḥ kshódasâ rájaḥ prá

52, 12 cit. 13 yé. ṛishṭí-vidyutaḥ. namasyá ramáya. 14 ácha. stutā́ḥ. 15 nú. ácha. 16 bandhu-eshé. ádha. — 53, 2 ā́ etā́n. 3 me. yé â-yayúḥ. stuhi. 4 çrâyā́ḥ. 5 sma. 6 ródasî *iti*.

sasrur dhenávo yathâ | syannā́ áçvâ ivā́dhvano vimócane ví yád vártanta enyàḥ || 7 || ā́ yâta maruto divá ā́ntárikshâd amā́d utá | mā́va sthâta parâvátaḥ || 8 || mā́ vo rasā́nitabhâ kúbhâ krúmur mā́ vaḥ síndhur ní rîramat | mā́ vaḥ pári shṭhât saráyuḥ purîshíṇy asmé ít sumnám astu vaḥ || 9 || tám vaḥ çárdham ráthânâm tveshám gaṇám mā́rutam návyasînâm | ánu prá yanti vṛishṭáyaḥ || 10 || 12 ||

çárdham-çardham va eshâm vrā́tam-vrâtam gaṇám-gaṇam suçastíbhiḥ | ánu krâmema dhîtíbhiḥ || 11 || kásmâ adyá sújâtâya râtáhavyâya prá yayuḥ | enā́ yā́mena marútaḥ || 12 || yéna tokā́ya tánayâya dhânyàm bī́jam váhadhve ákshitam | asmábhyam tád dhattana yád va ī́mahe rā́dho viçvā́yu saúbhagam || 13 || átîyâma nidás tiráḥ svastíbhir hitvā́vadyám árâtîḥ | vṛishṭvī́ çám yór ā́pa usrí bheshajám syā́ma marutaḥ sahá || 14 || sudeváḥ samahâsati suvī́ro naro marutaḥ sá mártyaḥ | yám trā́yadhve syā́ma té || 15 || stuhí bhojā́nt stuvató asya yā́mani ráṇan gā́vo ná yávase | yatáḥ pū́rvā́n iva sákhī́n̐r ánu hvaya girā́ gṛiṇîhi kâmínaḥ || 16 || 13 ||

54 (408). jagatî. 14 trishṭubh.

Prá çárdhâya mā́rutâya svábhânava imā́m vā́cam anajâ parvatacyúte | gharmastúbhe divá ā́ pṛishṭhayájvane dyumnáçravase máhi nṛimṇám arcata || 1 || prá vo marutas tavishā́ udanyávo vayovṛídho açvayújaḥ párijrayaḥ | sám vidyútâ dádhati vā́çati tritáḥ sváranty ā́po 'vánâ párijrayaḥ || 2 || vidyúnmahaso náro áçmadidyavo vā́tatvisho marútaḥ

53, 7 iva ádhvanaḥ. vártante. 8 ā́ antárikshât. mā́ áva. 9 rasā́ ánitabhâ. purîshíṇî asmé *iti.* 12 kásmai. 13 viçvá-âyu. 14 áti iyâma. hitvā́ avadyám. 15 samaha asati. — 54, 1 svá-bhânave. anaja. 3 vidyút-mahasaḥ.

parvatacyútaḥ | abdayā́ cin múhur ā́ hrâdunîvṛítaḥ stanáyadamâ rabhasā́ údojasaḥ || 3 || vy àktū́n rudrâ vy áhâni çikvaso vy àntárikshaṃ ví rájâṅsi dhûtayaḥ | ví yád ájrâṅ ájatha nā́va îṃ yathâ ví durgā́ṇi maruto nā́ha rishyatha || 4 || tád vîryàṃ vo maruto mahitvanáṃ dîrgháṃ tatâna sū́ryo ná yójanaṃ | étâ ná yā́me ágṛibhîtaçocishó 'naçvadâṃ yán ny áyâtanâ girím || 5 || 14 ||

ábhrâji çárdho maruto yád arṇasám móshathâ vṛiksháṃ kapanéva vedhasaḥ | ádha smâ no arámatiṃ sajoshasaç cákshur iva yántam ánu neshathâ sugám || 6 || ná sá jîyate maruto ná hanyate ná sredhati ná vyathate ná rishyati | nā́sya rā́ya úpa dasyanti nótáya ṛíshiṃ vâ yáṃ rā́jânaṃ vâ súshûdatha || 7 || niyútvanto grâmajíto yáthâ náro 'ryamáṇo ná marútaḥ kabandhínaḥ | pínvanty útsaṃ yád inā́so ásvaran vy ùndanti pṛithivī́m mádhvo ándhasâ || 8 || pravátvatîyám pṛithivī́ marúdbhyaḥ pravátvatî dyaúr bhavati pravádbhyaḥ | pravátvatîḥ pathyâ antárikshyâḥ pravátvantaḥ párvatâ jîrádânavaḥ || 9 || yán marutaḥ sabharasaḥ svarṇaraḥ sū́rya údite mádathâ divo naraḥ | ná vó 'çvâḥ çrathayantā́ha sísrataḥ sadyó asyā́dhvanaḥ pârám açnutha || 10 || 15 ||

áṅseshu va ṛishṭáyaḥ patsú khâdáyo vákshaḥsu rukmā́ maruto ráthe çúbhaḥ | agníbhrâjaso vidyúto gábhastyoḥ çiprâḥ çîrshásu vítatâ hiraṇyáyîḥ || 11 || táṃ nā́kam aryó ágṛibhîtaçocishaṃ rúçat píppalam maruto ví dhûnutha | sám acyanta vṛijánā́titvishanta yát sváranti ghóshaṃ víta-

54, 3 cit. hrâduni-vṛítaḥ stanáyad-amâḥ. 4 ví aktū́n rudrâḥ ví. ví antáriksham. ná áha. 5 étâḥ. ágṛibhîta-çocishaḥ ánaçva-dâm yát ní áyâtana. 6 móshatha. kapanā́-iva. sma. neshatha. 7 ná asya. ná ûtáyaḥ. 8 ví undanti. 9 pravátvatî iyám. párvatâḥ. 10 yát. sū́rye út-ite mádatha. vaḥ áçvâḥ çrathayanta áha. asyá ádhvanaḥ. 11 rukmā́ḥ. ví-tatâḥ. 12 vṛijánâ átitvishanta.

tam ṛitâyávaḥ || 12 || yushmā́dattasya maruto vicetaso râyáḥ syâma rathyò váyasvataḥ | ná yó yúchati tishyò yáthâ divò 'smé râranta marutaḥ sahasríṇam || 13 || yûyáṃ rayím marutaḥ spârhávîraṃ yûyám ṛíshim avatha sā́mavipram | yûyám árvantam bharatā́ya vā́jaṃ yûyáṃ dhattha rā́jânaṃ çrushṭimántam || 14 || tád vo yâmi dráviṇaṃ sadyaûtayo yénâ svàr ṇá tatánâma nṝ́̄r abhí | idáṃ sú me maruto haryatâ váco yásya tárema tárasâ çatáṃ hímâḥ || 15 || 16 ||

55 (409). jagatî. 10 trishṭubh.

Práyajyavo marúto bhrā́jadṛishṭayo bṛihád váyo dadhire rukmávakshasaḥ | ī́yante áçvaiḥ suyámebhir âçúbhiḥ çúbhaṃ yâtā́m ánu ráthâ avṛitsata || 1 || svayáṃ dadhidhve távishîṃ yáthâ vidá bṛihán mahânta urviyā́ ví râjatha | utā́ntáriksham mamire vy ójasâ çúbhaṃ yâtā́m — || 2 || sâkáṃ jâtā́ḥ subhvàḥ sâkám ukshitā́ḥ çriyé cid ā́ pratarám̐ vâvṛidhur nárah | virokíṇaḥ sū́ryasyeva raçmáyaḥ çúbhaṃ yâtā́m — || 3 || âbhûshéṇyaṃ vo maruto mahitvanáṃ didṛikshéṇyaṃ sū́ryasyeva cákshaṇam | utó asmā́ñ amṛitatvé dadhâtana çúbhaṃ yâtā́m — || 4 || úd îrayathâ marutaḥ samudrató yûyáṃ vṛishṭíṃ varshayathâ purîshiṇaḥ | ná vo dasrâ úpa dasyanti dhenávaḥ çúbhaṃ yâtā́m — || 5 || 17 ||

yád áçvân dhûrshú pṛíshatîr áyugdhvaṃ hiraṇyáyân práty átkâñ ámugdhvam | víçvâ ít spṛídho maruto vy àsyatha çúbhaṃ yâtā́m — || 6 || ná párvatâ ná nadyò varanta vo yátrā́cidhvam maruto gáchathéd u tát | utá dyā́vâpṛithivī́ yâthanâ pári çúbhaṃ yâtā́m — || 7 || yát pûrvyám

---

54, 13 diváḥ asmé *iti* raranta. 15 yéna sváḥ ná. haryata. — 55, 2 bṛihát. utá antáriksham. ví. 3 sū́ryasya-iva. 4 utó *iti*. 5 îrayatha. varshayatha. 6 ví asyatha. 7 párvatâḥ. yátra ácidhvam. gáchatha ít. yâthana.

maruto yác ca nū̆tanam yád udyáte vasavo yác ca çasyáte | víçvasya tásya bhavathâ návedasaḥ çúbhaṃ yâtā̆m — || 8 || mṛiḷáta no maruto mā̆ vadhishṭanâsmábhyaṃ çárma bahuláṃ ví yantana | ádhi stotrásya sakhyásya gâtana çúbhaṃ yâtā̆m — || 9 || yûyám asmā̆n nayata vásyo áchâ nír aṅhatíbhyo maruto gṛiṇânā̆ḥ | jushádhvaṃ no havyádâtiṃ yajatrâ vayáṃ syâma pátayo rayîṇā̆m || 10 || 18 ||

56 (410). bṛihatî. 3. 7 satobṛihatî.

Ágne çárdhantam ā̆ gaṇám pishṭáṃ rukmébhir añjíbhiḥ | víço adyá marútâm áva hvaye diváç cid rocanā̆d ádhi || 1 || yáthâ cin mányase hṛidā̆ tád ín me jagmur âçásaḥ | yé te nédishṭhaṃ hávanâny âgáman tā̆n vardha bhîmásaṃdṛiçaḥ || 2 || mîḷhúshmatîva pṛithivī̆ párâhatâ mádanty ety asmád ā̆ | ṛíksho ná vo marutaḥ çímîvā̆n ámo dudhró gaúr iva bhîmayúḥ || 3 || ní yé riṇánty ójasâ vṛíthâ gā̆vo ná durdhúraḥ | áçmânaṃ cit svaryàm párvataṃ girím prá cyâvayanti yā̆mabhiḥ || 4 || út tishṭha nûnám eshâṃ stómaiḥ sámukshitânâm | marútâm purutámam ápûrvyaṃ gávâṃ sárgam iva hvaye || 5 || 19 ||

yuṅgdhváṃ hy árushî ráthe yuṅgdhváṃ rátheshu rohítaḥ | yuṅgdhváṃ hárî ajirā̆ dhurí vóḷhave váhishṭhâ dhurí vóḷhave || 6 || utá syá vâjy àrushás tuvishváṇir ihá sma dhâyi darçatáḥ | mā̆ vo yā̆meshu marutaç ciráṃ karat prá táṃ rátheshu codata || 7 || ráthaṃ nú mā̆rutaṃ vayáṃ çravasyúm ā̆ huvâmahe | ā̆ yásmin tasthaú suráṇâni bíbhratî sácâ marútsu rodasī̆ || 8 || táṃ vaḥ çárdhaṃ ratheçúbhaṃ

55, 8 yát ca. bhavatha. 9 vadhishṭana asmábhyam. 10 ácha. yajatrâḥ. — 56, 2 cit. ít. â-gáman. 3 mîḷhúshmatî-iva. mádantî. 6 hí árushîḥ. hárî *iti*. 7 vâjī̆ arusháḥ tuvi-sváṇiḥ. 9 rathe-çúbham.

tveshám panasyúm ā́ huve | yásmint sújâtâ subhágâ mahîyáte sácâ marútsu mî̆ḷhushī́ || 9 || 20 ||

Caturtho 'nuvâkaḥ.

57 (411). jagatî. 7. 8 trishṭubh.

Ā́ rudrâsa índravantaḥ sajóshaso híraṇyarathâḥ suvitā́ya gantana | iyáṃ vo asmát práti haryate matís tṛishṇáje ná divá útsâ udanyáve || 1 || vā́çîmanta ṛishṭimánto manîshíṇaḥ sudhánvâna íshumanto nishañgíṇaḥ | sváçvâḥ stha suráthâḥ pṛiçnimâtaraḥ svâyudhā́ maruto yâthanâ çúbham || 2 || dhûnuthá dyā́m párvatân dâçúshe vásu ní vo vánâ jihate yā́mano bhiyā́ | kopáyatha pṛithivī́m pṛiçnimâtaraḥ çubhé yád ugrâḥ príshatîr áyugdhvam || 3 || vā́tatvisho marúto varshánirṇijo yamā́ iva súsadṛiçaḥ supéçasaḥ | piçáñgâçvâ aruṇā́çvâ arepásaḥ prátvakshaso mahinā́ dyaúr ivorávaḥ || 4 || purudrapsā́ añjimántaḥ sudā́navas tveshásaṃdṛiço anavabhrárâdhasaḥ | sujâtā́so janúshâ rukmávakshaso divó arkā́ amṛítaṃ nā́ma bhejire || 5 || 21 ||

ṛishṭáyo vo maruto áṅsayor ádhi sáha ójo bâhvór vo bálaṃ hitám | nṛimṇā́ çîrshásv ā́yudhâ rátheshu vo víçvâ vaḥ çrī́r ádhi tanū́shu pipiçe || 6 || gómad áçvâvad ráthavat suvī́raṃ candrávad rā́dho maruto dadâ naḥ | práçastiṃ naḥ kṛiṇuta rudriyâso bhakshîyá vó 'vaso daívyasya || 7 || hayé náro máruto mṛiḷátâ nas túvîmaghâso ámṛitâ ṛítajnâḥ | sátyaçrutaḥ kávayo yúvâno bṛíhadgirayo bṛihád ukshámâṇâḥ || 8 || 22 ||

57, 2 su-âyudhā́ḥ. yâthana. 4 varshá-nirṇijaḥ. aruṇá-açvâḥ. iva urávaḥ. 7 dada. vaḥ ávasaḥ. 8 mṛiḷáta. túvi-maghâsaḥ.

58 (412). trishṭubh.

Tám u nûnám̐ távishîmantam eshâm̐ stushé ganám mắrutam̐ návyasînâm | yá âçvàçvâ ámavad váhanta utéçire amṛ́tasya svarắjaḥ || 1 || tveshám̐ ganám̐ tavásam̐ khắdihastam̐ dhúnivratam̐ mâyínam̐ dắtivâram | mayobhúvo yé ámitâ mahitvắ vándasva vipra tuvirắdhaso nṛ́n || 2 || ắ vo yantûdavâhắso adyá vṛishṭím̐ yé víçve marúto junánti | ayám̐ yó agnír marutaḥ sámiddha etám̐ jushadhvam̐ kavayo yuvânaḥ || 3 || yûyám̐ rắjânam íryam̐ jánâya vibhvatashṭám̐ janayathâ yajatrâḥ | yushmád eti mushṭihắ bâhújûto yushmád sádaçvo marutaḥ suvī́raḥ || 4 || arắ ivéd ácaramâ áheva prá-pra jâyante ákavâ máhobhiḥ | pṛ́çneḥ putrắ upamắso rábhishṭhâḥ sváyâ matyắ marútaḥ sám mimikshuḥ || 5 || yát prắyâsishṭa pṛ́shatîbhir áçvair vîḷupavíbhir maruto ráthebhiḥ | kshódanta ắpo rinaté vánâny ávosríyo vṛishabháḥ krandatu dyaúḥ || 6 || práthishṭa yắman pṛithivī́ cid eshâm bhárteva gárbham̐ svám íc chávo dhuḥ | vắtân hy áçvân dhury âyuyujré varshám̐ svédam̐ cakrire rudríyâsaḥ || 7 || hayé náro máruto — || 8 || 23 ||

59 (413). jagatî. 8 trishṭubh.

Prá vaḥ spáḷ akrant suvitắya dâváné 'rcâ divé prá pṛithivyắ ṛitám bhare | ukshánte áçvân tárushanta ắ rájó 'nu svám bhânúm̐ çrathayante arṇavaíḥ || 1 || ámâd eshâm bhiyásâ bhū́mir ejati naúr ná pûrṇắ ksharati vyáthir yatī́ | dûredṛíço yé citáyanta émabhir antár mahé vidáthe yetire

58, 1 yé âçú-açváḥ. váhante utá îçire. 2 ámitâḥ. 3 yantu uda-vâhắsaḥ. 4 janayatha. sát-açvaḥ. 5 iva ít. áhâ-iva. ákavâḥ. 6 prá áyâsishṭa. kshódante. áva usríyaḥ. 7 bhártâ-iva. ít çávaḥ. hí. dhurí â-yuyujré. — 59, 1 spáṭ. dâváne árca. pṛithivyaí. tárushante. rájaḥ ánu. 2 dûre-dṛíçaḥ. citáyante.

náraḥ ‖ 2 ‖ gávâm iva çriyáse çṛiñgam uttamáṃ sū́ryo ná cákshû rájaso visárjane | átyâ iva subhvàç cā́ravaḥ sthana máryâ iva çriyáse cetathâ naraḥ ‖ 3 ‖ kó vo mahā́nti mahatā́m úd açnavat kás kā́vyâ marutaḥ kó ha paúṅsyâ | yûyáṃ ha bhū́miṃ kíráṇaṃ ná rejatha prá yád bháradhve suvitā́ya dâváne ‖ 4 ‖ áçvâ ivéd arushā́saḥ sábandhavaḥ çū́râ iva prayúdhaḥ prótá yuyudhuḥ | máryâ iva suvṛídho vâvṛidhur náraḥ sū́ryasya cákshuḥ prá minanti vṛishṭíbhiḥ ‖ 5 ‖ té ajyeshṭhā́ ákanishṭhâsa udbhídó 'madhyamâso máhasâ ví vâvṛidhuḥ | sujâtā́so janúshâ pṛíçnimâtaro divó máryâ ā́ no áchâ jigâtana ‖ 6 ‖ váyo ná yé çréṇîḥ paptúr ójasā́ntân divó bṛihatáḥ sā́nunas pári | áçvâsa eshâm ubháye yáthâ vidúḥ prá párvatasya nabhanū́ṅr acucyavuḥ ‖ 7 ‖ mímâtu dyaúr áditir vîtáye naḥ sáṃ dā́nucitrâ usháso yatantâm | ā́cucyavur divyáṃ kóçam etá ṛíshe rudrásya marúto gṛiṇânā́ḥ ‖ 8 ‖ 24 ‖

60 (414). trishṭubh. 7. 8 jagatî.

Ī́ḷe agníṃ svávasaṃ námobhir ihá prasattó ví cayat kṛitáṃ naḥ | ráthair iva prá bhare vâjayádbhiḥ pradakshiṇín marútâṃ stómam ṛidhyâm ‖ 1 ‖ ā́ yé tasthúḥ pṛishatîshu çrutā́su sukhéshu rudrā́ marúto rátheshu | vánâ cid ugrâ jihate ní vo bhiyā́ pṛithivī́ cid rejate párvataç cit ‖ 2 ‖ párvataç cin máhi vṛiddhó bibhâya diváç cit sā́nu rejata svané vaḥ | yát krī́ḷatha maruta ṛishṭimánta ā́pa iva sadhryàñco dhavadhve ‖ 3 ‖ varā́ ivéd raivatā́so híraṇyair abhí svadhā́bhis tanvàḥ pipiçre | çriyé çréyâṅsas taváso

59, 3 cákshuḥ. cetatha. 5 iva ít. prá utá. 6 ut-bhídaḥ ámadhyamâsaḥ. ácha. 7 ójasâ ántân. 8 ā́ acucyavuḥ. eté. — 60, 1 su-ávasam. pra-dakshiṇít. 2 rudrā́ḥ. ugrā́ḥ. 3 cit. 4 iva ít.

rátheshu satrā́ máhâṅsi cakrire tanū́shu ‖ 4 ‖ ajyeshṭhā́so ákanishṭhâsa eté sám bhrā́taro vâvṛidhuḥ saúbhagâya | yúvâ pitā́ svápâ rudrá eshâṃ sudúghâ pṛíçniḥ sudínâ marúdbhyaḥ ‖ 5 ‖ yád uttamé maruto madhyamé vâ yád vâvamé subhagâso diví shṭhá | áto no rudrâ utá vâ nv àsyā́gne vittā́d dhavísho yád yájâma ‖ 6 ‖ agníç ca yán maruto viçvavedaso divó váhadhva úttarâd ádhi shṇúbhiḥ | té mandasânā́ dhúnayo riçâdaso vâmáṃ dhatta yájamânâya sunvaté ‖ 7 ‖ ágne marúdbhiḥ çubháyadbhir ṛíkvabhiḥ sómam piba mandasânó gaṇaçríbhiḥ | pâvakébhir viçvaminvébhir âyúbhir vaíçvânara pradívâ ketúnâ sajū́ḥ ‖ 8 ‖ 25 ‖

61 (415). gâyatrî. 5 anushṭubh. 9 satobṛihatî.

Ké shṭhâ náraḥ çréshṭhatamâ yá éka-eka âyayá | paramásyâḥ parâvátaḥ ‖ 1 ‖ kvà vó 'çvâḥ kvâbhī́çavaḥ katháṃ çeka kathā́ yaya | pṛishṭhé sádo nasór yámaḥ ‖ 2 ‖ jaghâne códa eshâṃ ví sakthā́ni náro yamuḥ | putrakṛithé ná jánayaḥ ‖ 3 ‖ párâ vîrâsa etana máryâso bhádrajânayaḥ | agnitápo yáthā́satha ‖ 4 ‖ sánat sā́çvyam paçúm utá gávyaṃ çatā́vayam | çyâvā́çvastutâya yā́ dór vîrā́yopabárbṛihat ‖ 5 ‖ 26 ‖

utá tvâ strī́ çáçîyasî puṅsó bhavati vásyasî | ádevatrâd arâdhásaḥ ‖ 6 ‖ ví yā́ jânā́ti jásuriṃ ví tṛíshyantaṃ ví kâmínam | devatrā́ kṛiṇuté mánaḥ ‖ 7 ‖ utá ghâ némo ástutaḥ púmâñ íti bruve paṇíḥ | sá vaíradeya ít samáḥ ‖ 8 ‖ utá me 'rapad yuvatír mamandúshî práti çyâvā́ya vartaním |

60, 5 su-ápâḥ. 6 vâ avamé. sthá. nú asya ágne. havíshaḥ. 7 yát. váhadhve. snú-bhiḥ. mandasânā́ḥ. 8 viçvam-invébhiḥ. — 61, 1 stha. çréshṭha-tamâḥ yé. â-yayá. 2 vaḥ áçvâḥ kvà abhī́çavaḥ. 4 vîrâsaḥ itana. yáthâ ásatha. 5 sā́ áçvyam. çatá-avayam. çyâvâçva-stutâya. vîrā́ya upa-bárbṛihat. 6 ádeva-trât. 8 gha. vaíra-deye.

vi róhitâ purumîḻhā́ya yematur víprâya dîrgháyaçase || 9 || yó me dhenûnā́m̃ çatám̃ vaídadaçvir yáthâ dádat | tarantá iva maṅhánâ || 10 || 27 ||

yá îm̃ váhanta âçúbhiḥ píbanto madirám mádhu | átra çrávâṇsi dadhire || 11 || yéshâm̃ çriyā́dhi ródasî vibhrā́jante rátheshv ā́ | diví rukmá ivopári || 12 || yúvâ sá mā́ruto gaṇás tvesháratho ánedyaḥ | çubham̃yā́vā́pratishkutaḥ || 13 || kó veda nûnám eshâm̃ yátrâ mádanti dhū́tayaḥ | ṛitájâtâ arepásaḥ || 14 || yûyám mártam̃ vipanyavaḥ praṇetā́ra itthā́ dhiyā́ | çrótâro yā́mahûtishu || 15 || 28 ||

té no vásûni kā́myâ puruçcandrā́ riçâdasaḥ | ā́ yajniyâso vavṛittana || 16 || etám me stómam ûrmye dârbhyā́ya párâ vaha | gíro devi rathī́r iva || 17 || utá me vocatâd íti sutásome ráthavîtau | ná kā́mo ápa veti me || 18 || eshá ksheti ráthavîtir maghávâ gómatîr ánu | párvateshv ápaçritaḥ || 19 || 29 ||

62 (416). trishṭubh.

Ṛiténa ṛitám ápihitam̃ dhruvám̃ vâm̃ sū́ryasya yátra vimucánty áçvân | dáça çatā́ sahá tasthus tád ékam̃ devā́nâm̃ çréshṭham̃ vápushâm apaçyam || 1 || tát sú vâm mitrâvaruṇâ mahitvám îrmā́ tasthúshîr áhabhir duduhre | víçvâḥ pinvathaḥ svásarasya dhénâ ánu vâm ékaḥ paví ā́ vavarta || 2 || ádhârayatam pṛithivī́m utá dyā́m mitrarâjânâ varuṇâ máhobhiḥ | vardháyatam óshadhîḥ pínvatam̃ gā́ áva vṛishṭím̃ sṛijatam̃ jîradânû || 3 || ā́ vâm áçvâsaḥ suyújo vahantu yatáraçmaya úpa yantv arvā́k | ghṛitásya nirṇíg ánu

---

61, 10 vaídat-açviḥ. 11 yé. váhante. 12 çriyā́ ádhi ródasî *iti.* iva upári. 13 çubham-yā́vā́ ápratí-skutaḥ. 14 yátra. 16 puru-candrā́ḥ. — 62, 1 ṛiténa. 3 mítra-râjânâ. jîradânû *iti.*

vartate vâm úpa síndhavaḥ pradívi ksharanti ‖ 4 ‖ ánu çrutā́m amátim várdhad urvī́m barhír iva yájushâ rákshamâṇâ | námasvantâ dhṛitadakshā́dhi gárte mítrā́sâthe varuṇéḷâsv antáḥ ‖ 5 ‖ 30 ‖

ákravihastâ sukṛíte paraspā́ yáṃ trā́sâthe varuṇéḷâsv antáḥ | rā́jânâ kshatrám áhṛiṇîyamânâ sahásrasthûṇam bibhṛithaḥ sahá dvaú ‖ 6 ‖ híraṇyanirṇig áyo asya sthū́ṇâ ví bhrâjate divy àçvā́janîva | bhadré kshétre nímitâ tílvile vâ sanéma mádhvo ádhigartyasya ‖ 7 ‖ híraṇyarûpam usháso vyùshṭâv áyaḥsthûṇam úditâ sū́ryasya | ā́ rohatho varuṇa mitra gártam átaç cakshâthe áditiṃ dítiṃ ca ‖ 8 ‖ yád báṅhishṭhaṃ nā́tivídhe sudânû áchidraṃ çárma bhuvanasya gopâ | téna no mitrâvaruṇâv avishṭaṃ síshâsanto jigîvā́ṅsaḥ syâma ‖ 9 ‖ 31 ‖

Tṛitîyo 'dhyâyaḥ.

63 (417). jagatî.

Ṛítasya gopâv ádhi tishṭhatho rátham sátyadharmâṇâ paramé vyòmani | yám átra mitrâvaruṇā́vatho yuváṃ tásmai vṛishṭír mádhumat pinvate diváḥ ‖ 1 ‖ samrā́jâv asyá bhúvanasya râjatho mítrâvaruṇâ vidáthe svardṛíçâ | vṛishṭíṃ vâṃ rā́dho amṛitatvám îmahe dyā́vâpṛithivī́ ví caranti tanyávaḥ ‖ 2 ‖ samrā́jâ ugrā́ vṛishabhā́ divás pátî pṛithivyā́ mitrā́váruṇâ vícarshaṇî | citrébhir abhraír úpa tishṭhatho rávaṃ dyā́ṃ varshayatho ásurasya mâyáyâ ‖ 3 ‖ mâyā́ vâm mitrâvaruṇâ diví çritā́ sū́ryo jyótiç carati citrám ā́yudham | tám abhréṇa vṛishṭyā́ gûhatho diví párjanya drapsā́ má-

62, 5 dhṛita-dakshâ ádhi. mítra ā́sâthe *iti* varuṇa íḷâsu antár *iti*. 6 ákravi-hastâ. paraḥ-pā́. 7 diví açvā́janî-iva. 8 cakshâthe *iti*. 9 ná ati-vídhe sudânû *iti*. — 63, 1 mitrâvaruṇâ ávathaḥ. 3 sam-rā́jau. pṛithivyā́ḥ. 4 drapsā́ḥ.

dhumanta îrate || 4 || rátham yuñjate marútaḥ çubhé sukhám çū́ro ná mitrâvaruṇâ gávishṭishu | rájâṅsi citrā́ ví caranti tanyávo diváḥ samrâjâ páyasâ na ukshatam || 5 || vā́cam sú mitrâvaruṇâv írâvatîm parjányaç citrā́m vadati tvíshîmatîm | abhrā́ vasata marútaḥ sú mâyáyâ dyā́m varshayatam aruṇā́m arepásam || 6 || dhármaṇâ mitrâvaruṇâ vipaçcitâ vratā́ rakshethe ásurasya mâyáyâ | riténa víçvam bhúvanam ví râjathaḥ sū́ryam ā́ dhattho diví cítryam rátham || 7 || 1 ||

64 (418). anushṭubh. 7 pañkti.

Váruṇam vo riçā́dasam ricā́ mitrám havâmahe | pári vrajéva bâhvór jaganvā́ṅsâ svàrṇaram || 1 || tā́ bâhávâ sucetúnâ prá yantam asmâ árcate | çévam hí jàryàm vâm víçvâsu kshā́su jóguve || 2 || yán nûnám açyā́m gátim mitrásya yâyâm pathā́ | ásya priyásya çármaṇy áhiṅsânasya saççire || 3 || yuvā́bhyâm mitrâvaruṇopamám dheyâm ricā́ | yád dha kasháye maghónâm stotrî́ṇā́m ca spûrdháse || 4 || ā́ no mitra sudîtíbhir váruṇaç ca sadhástha ā́ | své kasháye maghónâm sákhînâm ca vridháse || 5 || yuvám no yéshu varuṇa kshatrám briháć ca bibhrithá́ḥ | urú ṇo vā́jasâtaye kritám râyé svastáye || 6 || uchántyâm me yajatā́ devákshatre rúçadgavi | sutám sómam ná hastíbhir ā́ paḍbhír dhâvatam narâ bíbhratâv arcanā́nasam || 7 || 2 ||

65 (419) anushṭubh. 6 pañkti.

Yáç cikéta sá sukrátur devatrā́ sá bravîtu naḥ | váruṇo

64, 1 vrajā́-iva. 2 asmai. 3 yát. 4 mitrâvaruṇâ upa-mám. ha. 5 sadhá-sthe. 6 varuṇâ. brihát. naḥ. 7 paṭ-bhíḥ.

yásya darçató mitró vâ vánate gíraḥ || 1 || tā́ hí çréshṭhavarcasâ rā́jânâ dîrghaçrúttamâ | tā́ sátpatî ṛitâvṛídha ṛitā́vânâ jáne-jane || 2 || tā́ vâm iyânó 'vase pū́rvâ úpa bruve sácâ | sváçvâsaḥ sucetúnâ vā́jāñ abhí prá dâváne || 3 || mitró aṅhóç cid ā́d urú ksháyâya gâtúṃ vanate | mitrásya hí pratū́rvataḥ sumatír ásti vidhatáḥ || 4 || vayám mitrásyā́vasi syā́ma sapráthastame | anehásas tvótayaḥ satrā́ váruṇaçeshasaḥ || 5 || yuvám mitremáṃ jánaṃ yátathaḥ sáṃ ca nayathaḥ | mā́ maghónaḥ pári khyataṃ mó asmā́kam ṛíshîṇâṃ gopîthé na urushyatam || 6 || 3 ||

66 (420). anushṭubh.

Ā́ cikitâna sukrátû devaú marta riçā́dasâ | váruṇâya ṛitápeçase dadhîtá práyase mahé || 1 || tā́ hí kshatrám ávihrutaṃ samyág asuryàm ā́çâte | ádha vratéva mā́nushaṃ svàr ṇá dhâyi darçatám || 2 || tā́ vâm éshe ráthânâm urvîṃ gávyûtim eshâm | râtáhavyasya sushṭutíṃ dadhṛík stómair manâmahe || 3 || ádhâ hí kā́vyâ yuváṃ dákshasya pûrbhír adbhutâ | ní ketúnâ jánânâṃ cikéthe pûtadakshasâ || 4 || tád ṛitám pṛithivi bṛihác chravaĕshá ṛíshîṇâm | jrayasânā́v áram pṛithv áti ksharanti yā́mabhiḥ || 5 || ā́ yád vâm îyacakshasâ mítra vayáṃ ca sûráyaḥ | vyácishṭhe bahupā́yye yátemahi svarā́jye || 6 || 4 ||

67 (421). anushṭubh.

Báḷ itthā́ deva nishkṛitám ā́dityâ yajatám bṛihát | váruṇa mitrā́ryaman várshishṭhaṃ kshatrám âçâthe || 1 || ā́

65, 2 sátpatî *iti* ṛita-vṛídhâ ṛitá-vânâ. 3 ávase pū́rvau. su-áçvâsaḥ. 5 mitrásya ávasi. 6 mitrâ imám. mó *iti*. — 66, 1 váruṇâya. 2 vratā́ -iva. ná. 4 ádha. 5 bṛihát çravaḥ-eshé. pṛithú. 6 îya -cakshasâ mítrâ. bahu-pā́yye. — 67, 1 devâ. mítra áryaman.

yád yónim hiraṇyáyam váruṇa mítra sádathaḥ | dhartā́râ carshaṇînā́m yantám sumnám riçâdasâ || 2 || víçve hí viçvávedaso váruṇo mitró aryamā́ | vratā́ padéva saçcire pā́nti mártyam risháḥ || 3 || té hí satyā́ ṛitaspṛíça ṛitā́vâno jáne-jane | sunîthā́saḥ sudā́navo 'ṅhóç cid urucákrayaḥ || 4 || kó nú vâm mitrā́stuto váruṇo vâ tanū́nâm | tát sú vâm éshate matír átribhya éshate matíḥ || 5 || 5 ||

68 (422). gâyatrî.

Prá vo mitrā́ya gâyata váruṇâya vipā́ girā́ | máhikshatrâv ṛitám bṛihát || 1 || samrā́jâ yā́ ghṛitáyonî mitráç cobhā́ váruṇaç ca | devā́ devéshu praçastā́ || 2 || tā́ naḥ çaktam pā́rthivasya mahó râyó divyásya | máhi vâm kshatrám devéshu || 3 || ṛitám ṛiténa sápanteshirám dáksham âçâte | adrúhâ devaú vardhete || 4 || vṛishṭídyâvâ rîtyâpeshás pátî dā́numatyâḥ | bṛihántam gártam âçâte || 5 || 6 ||

69 (423). trishṭubh.

Trī́ rocanā́ varuṇa trī́ṅr utá dyū́n trī́ṇi mitra dhârayatho rájâṅsi | vâvṛidhânā́v amátim kshatríyasyā́nu vratám rákshamâṇâv ajuryám || 1 || írâvatîr varuṇa dhenávo vâm mádhumad vâm síndhavo mitra duhre | tráyas tasthur vṛishabhā́sas tisṛiṇā́m dhisháṇânâm retodhā́ ví dyumántaḥ || 2 || prâtár devī́m áditim johavîmi madhyámdina úditâ sū́ryasya | râyé mitrâvaruṇâ sarvátâtéḷe tokā́ya tánayâya çám yóḥ || 3 || yā́ dhartā́râ rájaso rocanásyotā́dityā́ divyā́

67, 3 padā́-iva. 5 mitra ástutaḥ. ā́ íshate. — 68, 1 máhi-kshatrau. 2 ghṛitáyonî *iti*. ca ubhā́. 4 sápantâ ishirám. 5 rîtí-âpâ isháḥ páti *iti* dā́nu-matyâḥ. — 69, 1 kshatríyasya ánu. 2 retaḥ-dhā́ḥ. 3 madhyámdine út-itâ. sarvá-tâtâ īḷe. 4 rocanásya utá âdityā́.

pā́rthivasya | ná vâṃ devā́ amṛ́tâ ā́ minanti vratā́ni mitrâvaruṇâ dhruvā́ṇi || 4 || 7 ||

70 (424). gâyatrî.

Purûrū́ṇâ cid dhy ásty ávo nûnáṃ vâṃ varuṇa | mítra váṅsi vâṃ sumatíṃ || 1 || tā́ vâṃ samyág adruhâṇésham açyâma dhā́yase | vayáṃ té rudrâ syâma || 2 || pâtáṃ no rudrâ pâyúbhir utá trâyethâṃ sutrâtrā́ | turyā́ma dásyûn tanū́bhiḥ || 3 || mā́ kásyâdbhutakratû yakshám bhujemâ tanū́bhiḥ | mā́ çéshasâ mā́ tánasâ || 4 || 8 ||

71 (425). gâyatrî.

Ā́ no gantaṃ riçâdasâ váruṇa mítra barháṇâ | úpemáṃ cā́rum adhvarám || 1 || víçvasya hí pracetasâ váruṇa mítra rā́jathaḥ | îçânā́ pipyataṃ dhíyaḥ || 2 || upá naḥ sutám ā́ gataṃ váruṇa mítra dâçúshaḥ | asyá sómasya pîtáye || 3 || 9 ||

72 (426). ushṇih.

Ā́ mitré váruṇe vayáṃ gîrbhír juhumo atrivát | ní barhíshi sadataṃ sómapîtaye || 1 || vraténa stho dhruvákshemâ dhármaṇâ yâtayájjanâ | ní barhíshi — || 2 || mitráç ca no váruṇaç ca jushétâṃ yajnám ishṭáye | ní barhíshi — || 3 || 10 ||

Pañcamo 'nuvâkaḥ.

73 (427). anushṭubh.

Yád adyá stháḥ parâváti yád arvâváty açvinâ | yád vâ

70, 1 puru-urúṇâ. hí. 2 adruhâṇâ ísham. 3 su-trâtrā́. 4 kásya adbhutakratû *iti.* bhujema. — 71, 1 úpa imám. — 72, 2 yâta-yát-janâ.

purū́ purubhujâ yád antáriksha ā́ gatam || 1 || ihá tyā́ purubhū́tamâ purū́ dáṅsâṅsi bíbhratâ | varasyā́ yâmy ádhrigû huvé tuvíshṭamâ bhujé || 2 || îrmā́nyád vápushe vápuç cakrám ráthasya yemathuḥ | páry anyā́ nā́hushâ yugā́ mahnā́ rájâṅsi dîyathaḥ || 3 || tád û shú vâm enā́ kṛitám víçvâ yád vâm ánu shṭáve | nā́nâ jâtā́v arepásâ sám asmé bándhum éyathuḥ || 4 || ā́ yád vâm sûryā́ rátham tíshṭhad raghushyádam sádâ | pári vâm arushā́ váyo ghṛiṇā́ varanta âtápaḥ || 5 || 11 ||

yuvór átriç ciketati nárâ sumnéna cétasâ | gharmám yád vâm arepásam nā́satyâsnā́ bhuraṇyáti || 6 || ugró vâm kakuhó yayíḥ çṛiṇvé yā́meshu saṃtaníḥ | yád vâm dáṅsobhir açvinā́trir narâvavártati || 7 || mádhva û shú madhûyuvâ rúdrâ síshakti pipyúshî | yát samudrā́ti párshathaḥ pakvā́ḥ pṛíksho bharanta vâm || 8 || satyám íd vā́ u açvinâ yuvā́m âhur mayobhúvâ | tā́ yā́man yâmahū́tamâ yā́mann ā́ mṛiḷayáttamâ || 9 || imā́ bráhmâṇi várdhanâçvíbhyâm santu çáṃtamâ | yā́ tákshâma ráthâṅ ivā́vocâma bṛihán námaḥ || 10 || 12 ||

74 (428). anushṭubh.

Kū́shṭho devâv açvinâdyā́ divó manâvasû | tác chravatho vṛishaṇvasû átrir vâm ā́ vivâsati || 1 || kúha tyā́ kúha nú çrutā́ diví devā́ nā́satyâ | kásminn ā́ yatatho jáne kó vâm nadī́nâm sácâ || 1 || kám yâthaḥ kám ha gachathaḥ kám áchâ yuñjâthe rátham | kásya bráhmâṇi raṇyatho va-

---

73, 1 purú. antárikshe. 2 purú. ádhrigû *ity* ádhri-gû huvé tuvíḥ-tamâ. 3 írmā́ anyát. 4 ûm *iti* sú. stáve. ā́ îyathuḥ. 5 raghu-syádam. arushā́ḥ. varante â-tápaḥ. 6 nā́satyâ âsnā́. 7 açvinâ átriḥ narâ â-vavártati. 8 ûm *iti* sú. samudrā́ áti. 9 vaí. 10 várdhanâ açví-bhyâm iva ávocâma bṛihát. — 74, 1 kū́-sthaḥ. açvinâ adyá. tát çravathaḥ vṛishaṇvasû *iti*. 3 ácha.

yáṃ vâm uçmasîshṭáye || 3 || pauráṃ cid dhy ùdaprútam paúra paurā́ya jínvathaḥ | yád îṃ gṛibhîtátâtaye siṅhám iva druhás padé || 4 || prá cyávânâj jujurúsho vavrím átkaṃ ná muñcathaḥ | yúvâ yádî kṛitháḥ púnar ā́ kā́mam ṛiṇve vadhvàḥ || 5 || 13 ||

ásti hí vâm ihá stotā́ smási vâṃ saṃdṛíçi çriyé | nū́ çrutám ma ā́ gatam ávobhir vâjinîvasû || 6 || kó vâm adyá purûṇā́m ā́ vavne mártyânâm | kó vípro vipravâhasâ kó yajnaír vâjinîvasû || 7 || ā́ vâṃ rátho ráthânâṃ yéshṭho yâtv açvinâ | purū́ cid asmayús tirá âṅgûshó mártyeshv ā́ || 8 || çám û shú vâm madhûyuvâsmā́kam astu carkṛitíḥ | arvâcînā́ vicetasâ víbhiḥ çyenéva dîyatam || 9 || áçvinâ yád dha kárhi cic chuçrûyā́tam imáṃ hávam | vásvîr û shú vâm bhújaḥ pṛiñcánti sú vâm pṛícaḥ || 10 || 14 ||

75 (429) paṅkti.

Práti priyátamaṃ ráthaṃ vṛíshaṇaṃ vasuvā́hanam | stotā́ vâm açvinâv ṛíshiḥ stómena práti bhûshati mā́dhvî máma çrutaṃ hávaṃ || 1 || atyā́yâtam açvinâ tiró víçvâ aháṃ sánâ | dásrâ híraṇyavartanî súshumnâ síndhuvâhasâ mā́dhvî máma — || 2 || ā́ no rátnâni bíbhratâv áçvinâ gáchataṃ yuvám | rúdrâ híraṇyavartanî jushâṇā́ vâjinîvasû mā́dhvî máma — || 3 || sushṭúbho vâṃ vṛishaṇvasû ráthe vā́ṇîcy ā́hitâ | utá vâṃ kakuhó mṛigáḥ príkshaḥ kṛiṇoti vâpushó mā́dhvî máma — || 4 || bodhínmanasâ rathyèshirā́ havanaçrútâ | víbhiç cyávânam açvinâ ní yâtho ádvayâvinam mā́dhvî máma — || 5 || 15 ||

74, 3 uçmasi ishṭáye. 4 hí uda-prútam. 4 gṛibhîtá-tâtaye. 5 cyávânât. yádi. 6 nú. me. 8 purú. 9 ûṃ *iti* su. madhu-yuvâ asmā́kam. çyenā́-iva. 10 ha. cit çuçruyā́tam. ûṃ *iti* sú. — 75, 1 mā́dhvî *iti*. 2 ati-ā́yâtam. sú-sumnâ. 4 su-stúbhaḥ. vā́ṇîcî. 5 bodhít-manasâ rathyā́ ishirā́.

ā́ vâṃ narâ manoyújó 'çvâsaḥ prushitápsavaḥ | váyo vahantu pîtáye sahá sumnébhir açvinâ mā́dhvî máma — || 6 || áçvinâv éhá gachataṃ nā́satyâ mā́ ví venatam | tiráç cid aryayā́ pári vartír yâtam adâbhyâ mā́dhvî máma — || 7 || asmín yajné adâbhyâ jaritā́raṃ çubhas patî | avasyúm açvinâ yuváṃ griṇántam úpa bhûshatho mā́dhvî máma — || 8 || ábhûd ushā́ rúçatpaçur ā́gnír adhâyy ṛitvíyaḥ | áyoji vâṃ vṛishaṇvasû rátho dasrâv ámartyo mā́dhvî máma — || 9 || 16 ||

76 (430). trishṭubh.

Ā́ bhâty agnír ushásâm ánîkam úd víprâṇâṃ devayā́ vā́co asthuḥ | arvā́ñcâ nûnáṃ rathyehá yâtam pîpivā́ṅsam açvinâ gharmám ácha || 1 || ná saṃskṛitám prá mimîto gámishṭhā́nti nûnám açvínópastutehá | dívâbhipitvé 'vasā́gamishṭhâ práty ávartiṃ dâçúshe çámbhavishṭhâ || 2 || utā́ yâtaṃ saṃgavé prâtár áhno madhyáṃdina úditâ sū́ryasya | dívâ náktam ávasâ çáṃtamena nédā́nîm pîtír açvínā́ tatâna || 3 || idáṃ hí vâm pradívi sthā́nam óka imé gṛihā́ açvinedáṃ duroṇám | ā́ no divó bṛihatáḥ párvatâd ā́dbhyó yâtam isham ū́rjaṃ váhantâ || 4 || sám açvínor — || 5 || 17 ||

77 (431). trishṭubh.

Prâtaryā́vâṇâ prathamā́ yajadhvam purā́ gṛídhrâd árarushaḥ pibâtaḥ | prâtár hí yajnám açvínâ dadhā́te prá çaṅsanti kaváyaḥ pûrvabhā́jaḥ || 1 || prâtár yajadhvam açvínâ

75, 6 manaḥ-yújaḥ áçvâsaḥ prushitá-psavaḥ. 7 ā́ ihá. arya-yā́. 9 ushā́ḥ. ā́ agníḥ adhâyi. — 76, 1 deva-yā́ḥ. rathyâ ihá. 2 gámishṭhâ ánti. açvínâ úpa-stutâ ihá. dívâ abhi-pitvé ávasâ ā́-gamishṭhâ. çám-bhavishṭhâ. 3 utá ā́. madhyáṃdine. ná idā́nîm. açvínâ ā́. 4 açvinâ idám. ā́ at-bhyáḥ. 5 s. 396, 18.

hinota ná sâyám asti devayā́ ájushṭam | utā́nyó asmád yajate ví cā́vaḥ pū́rvaḥ-pûrvo yájamâno vánîyân || 2 || híraṇyatvañ mádhuvarṇo ghṛitásnuḥ príksho váhann ā́ rátho vartate vâm | mánojavâ açvinâ vā́tarañhâ yénâtiyâthó duritā́ni víçvâ || 3 || yó bhū́yishṭhaṃ nā́satyâbhyâṃ vivésha cánishṭham pitvó rárate vibhâgé | sá tokám asya pîparac chámîbhir ánûrdhvabhâsaḥ sádam ít tuturyât || 4 || sám açvínor — || 5 || 18 ||

78 (432). 1—3 ushṇih. 4 trishṭubh. 5—9 anushṭubh.

Áçvinâv éhá gachataṃ nā́satyâ mā́ ví venatam | hañsā́v iva patatam ā́ sutā́ñ úpa || 1 || áçvinâ hariṇā́v iva gaurā́v ivā́nu yávasam | hañsā́v iva— || 2 || áçvinâ vâjinîvasû jushéthâṃ yajnám ishṭáye | hañsā́v iva — || 3 || átrir yád vâm avaróhann ṛibī́sam ájohavîn nā́dhamâneva yóshâ | çyenásya cij jávasâ nū́tanenā́gachatam açvinâ çáṃtamena || 4 || 19 ||

ví jihîshva vanaspate yóniḥ sū́shyantyâ iva | çrutám me açvinâ hávaṃ saptávadhriṃ ca muñcatam || 5 || bhîtā́ya nā́dhamânâya ṛíshaye saptávadhraye | mâyā́bhir açvinâ yuváṃ vṛiksháṃ sáṃ ca ví câcathaḥ || 6 || yáthâ vā́taḥ pushkaríṇîṃ samiñgáyati sarvátaḥ | evā́ te gárbha ejatu niraítu dáçamâsyaḥ || 7 || yáthâ vā́to yáthâ vánaṃ yáthâ samudrá éjati | evā́ tváṃ daçamâsya sahā́vehi jarā́yuṇâ || 8 || dáça mā́sâñ chaçayânáḥ kumâró ádhi mâtári | niraítu jîvó ákshato jîvó jī́vantyâ ádhi || 9 || 20 ||

77, 2 utá anyáḥ. ca ā́vaḥ. 3 híraṇya-tvak. vā́ta-rañhâḥ yéna ati-yâtháḥ. pîparat çámîbhiḥ. — 78, 1 ā́ ihá. 2 iva ánu. 4 ájohavît nā́dhamânâ iva. cit. nū́tanena ā́ agachatam. 6 nā́dhamânâya. ca acathaḥ. 7 evá. niḥ-aítu. 8 evá. sahá áva ihi. çaçayâ náḥ.

79 (433). pañkti.

Mahé no adyá bodhayósho râyé divítmatî | yáthâ cin no ábodhayaḥ satyáçravasi vâyyé sújâte áçvasûnṛite || 1 || yā́ sunîthé çaucadrathé vy aúcho duhitar divaḥ | sā́ vy ùcha sáhîyasi satyáçravasi v. s. á. || 2 || sā́ no adyā́bharádvasur vy ùchâ duhitar divaḥ | yó vy aúchaḥ sáhîyasi satyáçravasi — || 3 || abhí yé tvâ vibhâvari stómair gṛiṇánti váhnayaḥ | maghaír maghoni suçríyo dā́manvantaḥ surâtáyaḥ sújâte áçvasûnṛite || 4 || yác cid dhí te gaṇā́ imé chadáyanti magháttaye | pári cid váshṭayo dadhur dádato rā́dho áhrayam sújâte áçvasûnṛite || 5 || 21 ||

aíshu dhâ vîrávad yáça úsho maghoni sûríshu | yé no rā́dhâṅsy áhrayâ maghávâno árâsata sújâte áçvasûnṛite || 6 || tébhyo dyumnám bṛihád yáça úsho maghony ā́ vaha | yé no rā́dhâṅsy áçvyâ gavyā́ bhájanta sûráyaḥ sújâte áçvasûnṛite || 7 || utá no gómatîr ísha ā́ vahâ duhitar divaḥ | sâkáṃ sū́ryasya raçmíbhiḥ çukraíḥ çócadbhir arcíbhiḥ sújâte áçvasûnṛite || 8 || vy ùchâ duhitar divo mā́ ciráṃ tanuthâ ápaḥ | nét tvâ stenáṃ yáthâ ripúṃ tápâti sū́ro arcíshâ sújâte áçvasûnṛite || 9 || etā́vad véd ushas tvám bhū́yo vâ dā́tum arhasi | yā́ stotṛíbhyo vibhâvary uchántî ná pramī́yase sújâte áçvasûnṛite || 10 || 22 ||

80 (434). trishṭubh.

Dyutádyâmânam bṛihatī́m ṛiténa ṛitā́varîm aruṇápsuṃ vibhâtī́m | devī́m ushásaṃ svàr âváhantîm práti víprâso matíbhir jarante || 1 || eshā́ jánaṃ darçatā́ bodháyantî sugā́n

79, 1 bodhaya úshaḥ. cit. 2 ví. ví ucha. 3 adyá ábharát -vasuḥ ví ucha. yó *iti* ví. 5 yát cit hí. 6 ā́ eshu dhâḥ. 8 vaha. 9 ví ucha. ná ít. 10 vâ ít. — 80, 1 dyutát-yâmânam. ṛiténa.

patháḥ kriṇvatí yâty ágre | brihadrathā́ brihatī́ viçvaminvóshā́ jyótir yachaty ágre áhnâm || 2 || eshā́ góbhir aruṇébhir yujânā́sredhantî rayím áprâyu cakre | pathó rádantî suvitā́ya devī́ purushṭutā́ viçvávârâ ví bhâti || 3 || eshā́ vyènî bhavati dvibárhâ âvishkriṇvânā́ tanvàm purástât | ritásya pánthâm ánv eti sâdhú prajânatī́va ná díço minâti || 4 || eshā́ çubhrā́ ná tanvò vidânórdhvéva snâtī́ driçáye no asthât | ápa dvésho bā́dhamânâ támâṅsy ushā́ divó duhitā́ jyótishā́gât || 5 || eshā́ pratîcī́ duhitā́ divó nṝ́n yósheva bhadrā́ ní riṇîte ápsaḥ | vyûrṇvatī́ dâçúshe vā́ryâṇi púnar jyótir yuvatíḥ pûrváthâkaḥ || 6 || 23 ||

81 (435). jagatî.

Yuñjáte mána utá yuñjate dhíyo víprà víprasya briható vipaçcítaḥ | ví hótrâ dadhe vayunâvíd éka ín mahī́ devásya savitúḥ párishṭutiḥ || 1 || víçvâ rûpā́ṇi práti muñcate kavíḥ prā́sâvîd bhadrám dvipáde cátushpade | ví nā́kam akhyat savitā́ varéṇyó 'nu prayā́ṇam usháso ví râjati || 2 || yásya prayā́ṇam ánv anyá íd yayúr devā́ devásya mahimā́nam ójasâ | yáḥ pā́rthivâni vimamé sá étaço rájâṅsi deváḥ savitā́ mahitvanā́ || 3 || utá yâsi savitas trī́ṇi rocanótá sū́ryasya raçmíbhiḥ sám ucyasi | utá rā́trîm ubhayátaḥ párîyasa utá mitró bhavasi deva dhármabhiḥ || 4 || utéçishe prasavásya tvám éka íd utá pûshā́ bhavasi deva yā́mabhiḥ | utédám víçvam bhúvanam ví râjasi çyâvā́çvas te savitaḥ stómam ânaçe || 5 || 24 ||

80, 2 viçvam-invā́ ushā́ḥ. 3 yujânā́ ásredhanti. ápra-âyu. 4 ví-eni. prajânatī́-iva. 5 vidânā́ ûrdhvā́-iva. ushā́ḥ. jyótishâ ā́ agât. 6 yóshâ-iva. pûrvá-thâ akar *ity* akaḥ. — 81, 1 víprâḥ. hótrâḥ. vayuna-vít. ít. 2 prá asâvît. varéṇyaḥ ánu pra-yā́nam. 3 anyé. devā́ḥ. 4 rocanā́ utá. pári îyase. 5 utá îçishe. utá idám.

82 (436). gâyatrî. 1 anushṭubh.

Tát savitúr vṛiṇîmahe vayám devásya bhójanam | çréshṭham sarvadhā̆tamam túram bhágasya dhîmahi || 1 || ásya hí sváyaçastaram savitúḥ kác caná priyám | ná minánti svarā̆jyam || 2 || sá hí rátnâni dâçúshe suvā̆ti savitā̆ bhágaḥ | tám bhâgám citrám îmahe || 3 || adyā̆ no deva savitaḥ prajā̆vat sâvîḥ saúbhagam | párâ dushvápnyam suva || 4 || víçvâni deva savitar duritā̆ni párâ suva | yád bhadrám tán na ā̆ suva || 5 || 25 ||

ánâgaso áditaye devásya savitúḥ savé | víçvâ vâmā̆ni dhîmahi || 6 || ā̆ viçvádevam sátpatim sûktaír adyā̆ vṛiṇîmahe | satyásavam savitā̆ram || 7 || yá imé ubhé áhanî purá éty áprayuchan | svâdhī̆r deváḥ savitā̆ || 8 || yá imā̆ víçvâ jâtā̆ny âçrâváyati çlókena | prá ca suvā̆ti savitā̆ || 9 || 26 ||

83 (437). 1. 5—8. 10 trishṭubh. 2—4 jagatî. 9 anushṭubh.

Áchâ vada tavásam gîrbhír âbhíḥ stuhí parjányam námasā̆ vivâsa | kánikradad vṛishabhó jîrádânû réto dadhâty óshadhîshu gárbham || 1 || ví vṛikshā̆n hanty utá hanti raksháso víçvam bibhâya bhúvanam mahā̆vadhât | utā̆nâgâ îshate vṛíshṇyâvato yát parjányaḥ stanáyan hánti dushkṛítaḥ || 2 || rathī̆va káçayā̆çvâñ abhikshipánn âvír dûtā̆n kṛiṇute varshyā̆ñ áha | dûrā̆t siṅhásya stanáthâ úd îrate yát parjányaḥ kṛiṇuté varshyàm nábhaḥ || 3 || prá vā̆tâ vânti patáyanti vidyúta úd óshadhîr jíhate pínvate sváḥ | írâ víçvasmai bhúvanâya jâyate yát parjányaḥ pṛithivī̆m rétasā̆vati || 4 || yásya vraté pṛithivī̆ námnamîti yásya vraté

82, 2 kát. 4 adyá. duḥ-svápnyam. 5 tát. 7 adyá. 8 i. u. áhani *iti*. su-âdhī̆ḥ. — 83, 1 ácha. námasâ ā̆. jîrá-dânuḥ. 2 utá ánâgâḥ. vṛíshṇya-vataḥ. 3 rathī̆-iva káçayâ áçvân. 4 vā̆tâḥ. rétasâ ávati.

çaphávaj járbhurîti | yásya vratá óshadhîr viçvárûpâḥ sá naḥ parjanya máhi çárma yacha || 5 || 27 ||

divó no vṛishṭím maruto rarîdhvam prá pinvata vṛíshṇo áçvasya dhā́râḥ | arvā́ñ eténa stanayitnúnéhy apó nishiñcánn ásuraḥ pitā́ naḥ || 6 || abhí kranda stanáya gárbham ā́ dhâ udanvátâ pári dîyâ ráthena | dṛítiṃ sú karsha víshitaṃ nyàñcaṃ samā́ bhavantûdváto nipâdā́ḥ || 7 || mahā́ntaṃ kóçam úd acâ ní shiñca syándantâṃ kulyā́ víshitâḥ purástât | ghṛiténa dyā́vâpṛithivī́ vy ùndhi suprapâṇám bhavatv aghnyā́bhyaḥ || 8 || yát parjanya kánikradat stanáyan háṅsi dushkṛítaḥ | prátîdáṃ víçvam modate yát kíṃ ca pṛithivyā́m ádhi || 9 || ávarshîr varshám úd u shū́ gṛibhâyā́kar dhánvâny átyetavā́ u | ájîjana óshadhîr bhójanâya kám utá prajā́bhyo 'vido manîshā́m || 10 || 28 ||

84 (438). anushṭubh.

Bā́ḷ itthā́ párvatânâṃ khidrám bibharshi pṛithivi | prá yā́ bhū́mim pravatvati mahnā́ jinóshi mahini || 1 || stómâsas tvâ vicâriṇi práti shṭobhanty aktúbhiḥ | prá yā́ vā́jaṃ ná héshantam perúm ásyasy arjuni || 2 || dṛiḷhā́ cid yā́ vánaspátîn kshmayā́ dárdharshy ójasâ | yát te abhrásya vidyúto divó várshanti vṛishṭáyaḥ || 3 || 29 ||

85 (439). trishṭubh.

Prá samrā́je bṛihád arcâ gabhîrám bráhma priyáṃ váruṇâya çrutā́ya | ví yó jaghā́na çamitéva cármopastíre pṛi-

83, 5 çaphá-vat. vraté. 6 stanayitnúnâ ā́ ihi apā́ḥ ni-siñcán. 7 diya. ví-sitam. samā́ḥ bhavantu ut-vátaḥ. 8 aca ní siñca. kulyā́ḥ ví-sitâḥ. ví undhi su-prapâṇám. 9 práti idám. 10 sú gṛibhâya ákaḥ. áti-etavaí. — 84, 2 stobhanti. — 85, 1 arca. çamitā́-iva cárma upa-stíre.

thivī́ṃ sū́ryâya ‖ 1 ‖ vấneshu vy àntárikshaṃ tatâna vā́jam árvatsu páya usríyâsu | hṛitsú krátuṃ váruṇo apsv àgníṃ diví sū́ryam adadhât sómam ádrau ‖ 2 ‖ nîcī́nabâraṃ váruṇaḥ kávandham prá sasarja ródasî antáriksham | téna víçvasya bhúvanasya rā́jâ yávaṃ ná vṛishṭír vy ùnatti bhū́ma ‖ 3 ‖ unátti bhū́mim pṛithivī́m utá dyā́ṃ yadā́ dugdháṃ váruṇo váshṭy ā́d ít | sám abhréṇa vasata párvatâsas tavishîyántaḥ çrathayanta vîrā́ḥ ‖ 4 ‖ imā́m û shv âsurásya çrutásya mahī́m mâyā́ṃ váruṇasya prá vocam | mā́neneva tasthivā́ñ antárikshe ví yó mamé pṛithivī́ṃ sū́ryeṇa ‖ 5 ‖ 30 ‖

imā́m û nú kavítamasya mâyā́m mahī́ṃ devásya nákir ā́ dadharsha | ékaṃ yád udnā́ ná pṛiṇánty énîr âsiñcantîr avánayaḥ samudrám ‖ 6 ‖ aryamyàṃ varuṇa mitryàṃ vâ sákhâyaṃ vâ sádam íd bhrā́taraṃ vâ | veçáṃ vâ nítyaṃ varuṇā́raṇaṃ vâ yát sîm ā́gaç cakṛimā́ çiçráthas tát ‖ 7 ‖ kitavā́so yád riripúr ná dîví yád vâ ghâ satyám utá yán ná vidmá | sárvâ tā́ ví shya çithiréva devā́dhâ te syâma varuṇa priyā́saḥ ‖ 8 ‖ 31 ‖

86 (440). anushṭubh. 6 virâṭpûrvâ.

Índrâgnî yám ávatha ubhā́ vā́jeshu mártyam | dṛiḷhā́ cit sá prá bhedati dyumnā́ vā́ṇîr iva tritáḥ ‖ 1 ‖ yā́ pṛítanâsu dushṭárâ yā́ vā́jeshu çravā́yyâ | yā́ páñca carshaṇī́r abhī́ndrâgnī́ tā́ havâmahe ‖ 2 ‖ táyor íd ámavac chávas tigmā́ didyún maghónoḥ | práti drúṇâ gábhastyor gávâṃ vṛitraghná éshate ‖ 3 ‖ tā́ vâm éshe ráthânâm indrâgnī́ havâ-

85, 2 ví antáriksham. ap-sú agním. 3 ródasí *iti*. ví unatti. 5 ûṃ *iti* sú âsurásya. 5 mā́nena-iva. 6 ûṃ *iti*. 7 varuṇa áraṇam. cakṛimá. 8 gha. yát. sya çithirā́-iva deva ádha. — 86, 2 abhí indrágnī́ *iti*. 3 áma-vat çávaḥ. didyút. vṛitra-ghné ā́ íshate.

mahe | pátî turásya rā́dhaso vidvā́ṅsâ gírvaṇastamâ || 4 || tā́ vṛidhántâv ánu dyū́n mártâya devā́v adábhâ | árhantâ cit puró dadhé 'ṅçeva devā́v árvate || 5 || evéndrâgníbhyâm áhâvi havyám çûshyàṃ ghṛitáṃ ná pûtám ádribhiḥ | tā́ sûríshu çrávo bṛihád rayíṃ gṛiṇátsu didhṛitam ísham gṛiṇátsu didhṛitam || 6 || 32 ||

87 (441). atijagatî.

Prá vo mahé matáyo yantu víshṇave marútvate girijā́ evayā́marut | prá çárdhâya práyajyave sukhâdáye tavárse bhandádishṭaye dhúnivratâya çávase || 1 || prá yé jâtā́ mahinā́ yé ca nú svayám prá vidmánâ bruváta evayā́marut | krátvâ tád vo maruto nā́dhṛishe çávo dânā́ mahnā́ tád eshâm ádhṛishṭâso nā́drayaḥ || 2 || prá yé divó bṛihatáḥ çṛiṇviré girā́ suçúkvânaḥ subhvà evayā́marut | ná yéshâm írî sadhástha ī́shṭa ā́ñ agnáyo ná svávidyutaḥ prá syandrā́so dhúnînâm || 3 || sá cakrame maható nír urukramáḥ samânásmât sádasa evayā́marut | yadā́yukta tmánâ svā́d ádhi shṇúbhir víshpardhaso vímahaso jígâti çévṛidho nṛíbhiḥ || 4 || svanó ná vó 'mavân rejayad vṛíshâ tveshó yayís tavishá evayā́marut | yénâ sáhanta ṛiñjáta svárocishaḥ sthā́raçmâno hiraṇyáyâḥ svâyudhā́sa ishmíṇaḥ || 5 || 33 ||

apâró vo mahimā́ vṛiddhaçavasas tveshám çávo 'vatv evayā́marut | sthâtā́ro hí prásitau saṃdṛíçi sthána té na urushyatâ nidáḥ çuçukvā́ṅso nā́gnáyaḥ || 6 || té rudrā́so súmakhâ agnáyo yathâ tuvidyumnā́ avantv evayā́marut | dîr-

---

86, 5 dadhe áṅçâ-iva. 6 evá indrâgní-bhyâm. — 87, 1 su-khâdáye. bhandát-ishṭaye. 2 jâtā́ḥ. bruváte. ná â-dhṛíshe. ná ádrayaḥ. 3 sadhá-sthe ī́shṭe ā́. 4 yadā́ áyukta. snú-bhiḥ ví-spardhasaḥ. çé-vṛidhaḥ. 5 vaḥ áma-vân. yéna. sthā́ḥ-raçmânaḥ. su-âyudhā́saḥ. 6 urushyata. ná agnáyaḥ.

ghám pṛithú paprathe sádma pā́rthivaṃ yéshâm ájmeshv ā́ maháḥ çárdhâṅsy ádbhutainasâm || 7 || adveshó no maruto gâtúm étana çrótâ hávaṃ jaritúr evayā́marut | víshṇor maháḥ samanyavo yuyotana smád rathyò ná daṅsánā́pa dvéshâṅsi sanutáḥ || 8 || gántâ no yajnáṃ yajniyâḥ suçámi çrótâ hávam arakshá evayā́marut | jyéshṭhâso ná párvatâso vyòmani yûyáṃ tásya pracetasaḥ syā́ta durdhártavo nidáḥ || 9 || 34 ||

Shashṭho 'nuvâkaḥ.

PAÑCAMAM MAṆḌALAM.

87, 7 ádbhuta-enasâm. 8 ā́ itana çróta. daṅsánâ ápa. sanutár *iti*. 9 gánta. çróta.

1 (442). trishṭubh.

Tvám̐ hy àgne prathamó manótâsyā̆ dhiyó ábhavo dasma hótâ | tvám̐ sîm̐ vṛishann akṛiṇor dushṭárîtu sáho víçvasmai sáhase sáhadhyai || 1 || ádhâ hótâ ny àsîdo yájîyân iḷás padá isháyann ī́ḍyaḥ sán | tám̐ tvâ náraḥ prathamám̐ devayánto mahó râyé citáyanto ánu gman || 2 || vṛitéva yántam bahúbhir vasavyaìs tvé rayím̐ jâgṛivā̆ṅso ánu gman | rúçantam agním̐ darçatám bṛihántam̐ vapā̆vantam̐ viçváhâ dîdivā̆ṅsam || 3 || padám̐ devásya námasâ vyántaḥ çravasyávaḥ çráva âpann ámṛiktam | nā̆mâni cid dadhire yajníyâni bhadrā̆yâm̐ te raṇayanta sám̐dṛishṭau || 4 || tvā̆m̐ vardhanti kshitáyaḥ pṛithivyā̆m̐ tvā̆m̐ rā̆ya ubháyâso jánânâm | tvám̐ trâtā̆ taraṇe cétyo bhûḥ pitā̆ mâtā̆ sádam ín mā̆nushâṇâm || 5 || 35 ||

saparyéṇyaḥ sá priyó vikshv àgnír hótâ mandró ní shasâdâ yájîyân | tám̐ tvâ vayám̐ dáma ā̆ dîdivā̆ṅsam úpa jnubā̆dho námasâ sadema || 6 || tám̐ tvâ vayám̐ sudhyò návyam agne sumnâyáva îmahe devayántaḥ | tvám̐ víço anayo dī́dyâno divó agne bṛihatā̆ rocanéna || 7 || viçā̆m̐ kavím̐ viçpátim̐ çáçvatînâm̐ nitóçanam̐ vṛishabhám̐ carshaṇînā̆m | prétî-

1, 1 hí agne. manótâ asyā̆ḥ. 2 ádha. ní asídaḥ. padé. 3 vṛitā̆-iva. 5 ít. 6 vikshú agníḥ. sasâda. dáme. jnu-bā̆dhaḥ 8 préti-

shaṇim isháyantam pâvakám̐ rā́jantam agním̐ yajatám̐ rayî-
ṇā́m || 8 || só agna ī́je çaçamé ca márto yás ta ā́naṭ samí-
dhâ havyádâtim | yá ā́hutim pári védâ námobhir víçvét sá
vâmā́ dadhate tvótaḥ || 9 || asmā́ u te máhi mahé vidhema
námobhir agne samídhotá havyaíḥ | védî sûno sahaso gîr-
bhír ukthaír ā́ te bhadrā́yâm̐ sumataú yatema || 10 || ā́ yás
tatántha ródasî ví bhâsā́ çrávobhiç ca çravasyàs tárutraḥ |
bṛihádbhir vā́jaiḥ sthávirebhir asmé revádbhir agne vita-
rám̐ ví bhâhi || 11 || nṛivád vaso sádam íd dhehy asmé
bhū́ri tokā́ya tánayâya paçváḥ | pûrvī́r ísho bṛihatī́r âré-
aghâ asmé bhadrā́ sauçravasā́ni santu || 12 || purū́ṇy agne
purudhā́ tvâyā́ vásûni râjan vasútâ te açyâm | purū́ṇi hí
tvé puruvâra sánty ágne vásu vidhaté rā́jani tvé || 13 || 36 ||

Caturtho 'dhyâyaḥ.

2 (443). anushṭubh. 11 çakvarí.

Tvám̐ hí kshaítavad yáçó 'gne mitró ná pátyase | tvám̐
vicarshaṇe çrávo váso pushṭím̐ ná pushyasi || 1 || tvā́m̐ hí
shmâ carshaṇáyo yajnébhir gîrbhír ī́ḷate | tvā́m̐ vâjī́ yâty
avṛikó rajastū́r viçvácarshaṇiḥ || 2 || sajóshas tvâ divó náro
yajnásya ketúm indhate | yád dha syá mā́nusho jánaḥ su-
mnâyúr juhvé adhvaré || 3 || ṛídhad yás te sudā́nave dhiyā́
mártaḥ çaçámate | ûtī́ shá bṛiható divó dvísho áṅho ná ta-
rati || 4 || samídhâ yás ta ā́hutim̐ níçitim mártyo náçat | va-
yā́vantam̐ sá pushyati ksháyam agne çatā́yusham || 5 || 1 ||

tveshás te dhûmá ṛiṇvati diví shāñ chukrá ā́tataḥ | sū́ro
ná hí dyutā́ tvám̐ kṛipā́ pâvaka rócase || 6 || ádhâ hí vikshv

---

1, 8 ishaṇim. 9 agne. te. véda. víçvâ ít. 10 asmaí. sam-ídhâ utá. sûno *iti*. 13 tvâ-yā́. — 2, 1 kshaíta-vat. yáçaḥ ágne. 2 sma. 3 ha. 4 sáḥ. 5 te. çatá-âyusham. 6 sán çukráḥ. 7 ádha hí vikshú.

ī́ḍyó 'si priyó no átithiḥ | raṇváḥ purī́va jū́ryaḥ sûnúr ná
trayayā́yyaḥ || 7 || krátvâ hí dróṇe ajyásé 'gne vâjī́ ná krí-
tvyaḥ | párijmeva svadhā́ gáyó 'tyo ná hvâryáḥ çíçuḥ || 8 ||
tvám̐ tyā́ cid ácyutā́gne paçúr ná yávase | dhā́mâ ha yát
te ajara vánâ vṛiçcánti çíkvasaḥ || 9 || véshi hy àdhvarîya-
tā́m ágne hótâ dáme viçā́m | samṛídho viçpate kṛiṇu ju-
shásva havyám añgiraḥ || 10 || áchâ no mitramaho deva de-
vā́n ágne vócaḥ sumatím̐ ródasyoḥ | vîhí svastím̐ sukshitím̐
divó nṛī́n dvishó áṅhâṅsi duritā́ tarema tā́ tarema távā́vasâ
tarema || 11 || 2 ||

3 (444). trishṭubh.

Ágne sá ksheshad ṛitapā́ ṛitejā́ urú jyótir naçate deva-
yúsh ṭe | yám̐ tvám mitréṇa váruṇaḥ sajóshâ déva pā́si
tyájasâ mártam áṅhaḥ || 1 || îjé yajnébhiḥ çaçamé çámîbhir
ṛidhádvârâyâgnáye dadâça | evā́ caná tám̐ yaçásâm ájushṭir
nā́ṅho mártam̐ naçate ná prádṛiptiḥ || 2 || sū́ro ná yásya
dṛiçatír arepā́ bhîmā́ yád éti çucatás ta ā́ dhī́ḥ | héshasva-
taḥ çurúdho nā́yám aktóḥ kútrâ cid raṇvó vasatír vanejā́ḥ
|| 3 || tigmám̐ cid éma máhi várpo asya bhásad áçvo ná
yamasâná âsā́ | vijéhamânaḥ paraçúr ná jihvā́m̐ dravír ná
drâvayati dā́ru dhákshat || 4 || sá íd ásteva práti dhâd asi-
shyáñ chíçîta téjó 'yaso ná dhā́râm | citrádhrajatir aratír
yó aktór vér ná drushádvâ raghupátmajaṅhâḥ || 5 || 3 ||

sá îm̐ rebhó ná práti vasta usrā́ḥ çocíshâ rârapîti mi-
trámahâḥ | náktam̐ yá îm arushó yó dívâ nṛī́n ámartyo

2, 7 ī́ḍyaḥ ási. purí-iva. 8 ajyáse ágne. párijmâ-iva. gáyaḥ
átyaḥ. 9 ácyutâ ágne. dhā́ma. 10 hí adhvari-yatā́m. sam-ṛí-
dhaḥ. 11 ácha. táva ávasâ. — 3, 1 ṛite-jā́ḥ. deva-yúḥ te. sa-jóshâḥ.
2 ṛidhát-vârâya agnáye. evá. ná áṅhaḥ. 3 arepā́ḥ. te. ná ayám.
kútra. vane-jā́ḥ. 4 dravayati. 5 ástâ-iva. çíçita téjaḥ áyasaḥ.
dru-sádvâ raghupátma-jaṅhâḥ. 6 vaste. rarapiti.

arushó yó dívâ nṛ̃́n ‖ 6 ‖ divó ná yásya vidható návînod vṛ́shâ rukshá óshadhîshu nûnot | ghṛ́ṇâ ná yó dhrájasâ pátmanâ yánn ā́ ródasî vásunâ dáṃ supátnî ‖ 7 ‖ dhā́yobhir vâ yó yújyebhir arkaír vidyún ná davidyot svébhiḥ çúshmaiḥ | çárdho vâ yó marútâṃ tatáksha ṛibhúr ná tveshó rabhasânó adyaut ‖ 8 ‖ 4 ‖

4 (445). trishṭubh.

Yáthâ hotar mánusho devátâtâ yajnébhiḥ sûno sahaso yájâsi | evā́ no adyá samanā́ samânā́n uçánn agna uçató yakshi devā́n ‖ 1 ‖ sá no vibhā́vâ cakshánir ná vástor agnír vandā́ru védyaç cáno dhât | viçvā́yur yó amṛ́to mártyeshûsharbhúd bhū́d átithir jâtávedâḥ ‖ 2 ‖ dyā́vo ná yásya panáyanty ábhvam bhā́sâṅsi vaste sū́ryo ná çukráḥ | ví yá inóty ajáraḥ pâvakó 'çnasya cic chiçnathat pûrvyā́ṇi ‖ 3 ‖ vadmā́ hí sûno ásy admasádvâ cakré agnír janúshā́jmā́nnam | sá tváṃ na ûrjasana ū́rjaṃ dhâ rā́jeva jer avṛiké ksheshy antáḥ ‖ 4 ‖ nítikti yó vâraṇám ánnam átti vâyúr ná rā́shṭry áty ety aktū́n | turyā́ma yás ta âdíçâm árâtîr átyo ná hrútaḥ pátataḥ parihrút ‖ 5 ‖ 5 ‖

ā́ sū́ryo ná bhânumádbhir arkaír ágne tatántha ródasî ví bhâsā́ | citró nayat pári támâṅsy aktáḥ çocíshâ pátmann auçijó ná dī́yan ‖ 6 ‖ tvā́ṃ hí mandrátamam arkaçokaír vavṛimáhe máhi naḥ çróshy agne | índraṃ ná tvâ çávasâ devátâ vâyúm pṛiṇanti rā́dhasâ nṛítamâḥ ‖ 7 ‖ nū́ no agne 'vṛikébhiḥ svastí véshi râyáḥ pathíbhiḥ párshy áṅhaḥ | tā́ sûríbhyo gṛiṇaté râsi sumnám mádema çatáhimâḥ suvī́râḥ ‖ 8 ‖ 6 ‖

3, 7 ródasî *iti*. supátnî *iti* su-pátnî. 8 vi-dyút. tatáksha. — 4, 1 evá. ágne. 2 mártyeshu ushaḥ-bhút. 3 áçnasya cit çiçnathat. 4 adma-sádvâ. janúshâ ájma ánnam. ûrja-sane. dhâḥ rā́jâ-iva jeḥ. 5 rā́shṭrî. te. 8 nú.

5 (446). trishṭubh.

Huvé vaḥ sûnúṃ sáhaso yúvânam ádroghavâcam matíbhir yávishṭham | yá ínvati drávinâni prácetâ viçvávârâṇi puruvā́ro adhrúk || 1 || tvé vásûni purvaṇîka hotar doshā́ vástor érire yajníyâsaḥ | kshā́meva víçvâ bhúvanâni yásmint sáṃ saúbhagâni dadhiré pâvaké || 2 || tváṃ vikshú pradívaḥ sîda âsú krátvâ rathī́r abhavo vā́ryâṇâm | áta inoshi vidhaté cikitvo vy ânushág jâtavedo vásûni || 3 || yó naḥ sánutyo abhidā́sad agne yó ántaro mitramaho vanushyā́t | tám ajárebhir vṛ́shabhis táva svaís tápâ tapishṭha tápasâ tápasvân || 4 || yás te yajnéna samídhâ yá ukthaír arkébhiḥ sûno sahaso dádâçat | sá mártyeshv amṛita prácetâ râyā́ dyumnéna çrávasâ ví bhâti || 5 || sá tát kṛidhíshitás tū́yam agne spṛ́dho bâdhasva sáhasâ sáhasvân | yác chasyáse dyúbhir aktó vácobhis táj jushasva jaritúr ghóshi mánma || 6 || açyā́ma táṃ kā́mam agne távotī́ açyā́ma rayíṃ rayivaḥ suvī́ram | açyā́ma vā́jam abhí vâjáyanto 'çyā́ma dyumnám ajarâjáraṃ te || 7 || 7 ||

6 (447). trishṭubh.

Prá návyasâ sáhasaḥ sûnúm áchâ yajnéna gâtúm áva ichámânaḥ | vṛiçcádvanaṃ kṛishṇáyâmaṃ rúçantaṃ vîtī́ hótâraṃ divyáṃ jigâti || 1 || sá çvitânás tanyatū́ rocanasthā́ ajárebhir nā́nadadbhir yávishṭhaḥ | yáḥ pâvakáḥ purutámaḥ purū́ṇi pṛithū́ny agnír anuyā́ti bhárvan || 2 || ví te víshvag vā́tajûtâso agne bhā́mâsaḥ çuce çúcayaç caranti | tuvimrakshā́so divyā́ návagvâ vánâ vananti dhṛishatā́ rujántaḥ || 3 ||

5, 1 prá-cetâḥ. 2 puru-anîka. ā́ îrire. kshā́ma-iva. 3 ví ânushák. 4 tápa. 5 prá-cetâḥ. 6 kṛidhi ishitáḥ. yát çasyáse. tát. 7 táva ûtī́. ajara ajáram. — 6, 1 ácha. vṛiçcát-vanam. 2 tanyatúḥ. 3 divyā́ḥ náva-gvâḥ.

yé te çukrā̆sah çúcayah çucishmah kshā̆m vápanti víshitâso áçvâḥ | ádha bhramás ta urviyā̆ ví bhâti yâtáyamâno ádhi sā̆nu pṛíçneḥ || 4 || ádha jihvā̆ pâpatîti prá vṛíshṇo goshuyúdho nā̆çániḥ sṛijânā̆ | çū̆rasyeva prásitiḥ kshâtír agnér durvártur bhîmó dayate vánâni || 5 || ā̆ bhânúnâ pā̆rthivâni jráyâṅsi mahás todásya dhṛishatā̆ tatantha | sá bâdhasvā̆pa bhayā̆ sáhobhiḥ spṛídho vanushyán vanúsho ní jûrva || 6 || sá citra citrám citáyantam asmé cítrakshatra citrátamam vayodhā̆m | candrám rayím puruvī̆ram bṛihántam cándra candrā̆bhir gṛiṇaté yuvasva || 7 || 8 ||

7 (448). trishṭubh. 6. 7 jagatî.

Mûrdhā̆nam divó aratím pṛithivyā̆ vaiçvânarám ṛitá ā̆ jâtám agním | kavím samrā̆jam átithim jánânâm âsánn ā̆ pā̆tram janayanta devā̆ḥ || 1 || nā̆bhim yajnā̆nâm sádanam rayîṇā̆m mahā̆m âhâvám abhí sám navanta | vaiçvânarám rathyàm adhvarā̆ṇâm yajnásya ketúm janayanta devā̆ḥ || 2 || tvád vípro jâyate vâjy àgne tvád vîrā̆so abhimâtishā̆haḥ | vaíçvânara tvám asmā̆su dhehi vásûni râjant spṛihayā̆yyâni || 3 || tvā̆m víçve amṛita jā̆yamânam çíçum ná devā̆ abhí sám navante | táva krátubhir amṛitatvám âyan vaíçvânara yát pitrór ádîdeḥ || 4 || vaíçvânara táva tā̆ni vratā̆ni mahā̆ny agne nákir ā̆ dadharsha | yáj jā̆yamânaḥ pitrór upásthé 'vindaḥ ketúm vayúneshv áhnâm || 5 || vaiçvânarásya vímitâni cákshasâ sā̆nûni divó amṛítasya ketúnâ | tásyéd u víçvâ bhúvanā̆dhi mûrdháni vayā̆ iva ruruhuḥ saptá visrúhaḥ || 6 || ví yó rájâṅsy ámimîta sukrátur vaiçvânaró ví divó

6, 4 ví-sitâsaḥ. te. 5 goshu-yúdhaḥ ná açániḥ. çū̆rasya-iva. 6 bâdhasva ápa. — 7, 1 pṛithivyā̆ḥ. ṛité. 3 vâjī̆ agne. abhimâti-sáhaḥ. 5 yát. upá-sthe ávindaḥ. 6 tásya ít. bhúvanâ ádhi.

rocanā́ kavíḥ | pári yó víçvâ bhúvanâni paprathé 'dabdho gopā́ amṛ́tasya rakshitā́ || 7 || 9 ||

8 (449). jagatí. 7 trishṭubh.

Pṛikshásya vṛ́ishṇo arushásya nū́ sáhaḥ prá nú vocaṃ vidáthâ jâtávedasaḥ | vaiçvânarā́ya matír návyasî çúciḥ sóma iva pavate cā́rur agnáye || 1 || sá jā́yamânaḥ paramé vyòmani vratā́ny agnír vratapā́ arakshata | vy àntáriksham amimîta sukrátur vaiçvânaró mahinā́ nā́kam aspṛiçat || 2 || vy àstabhnâd ródasî mitró ádbhuto 'ntarvā́vad akṛiṇoj jyótishâ támaḥ | ví cármaṇîva dhisháṇe avartayad vaiçvânaró víçvam adhatta vṛ́ishṇyam || 3 || apā́m upásthe mahishā́ agṛibhṇata víço rā́jânam úpa tasthur ṛigmíyam | ā́ dûtó agním abharad vivásvato vaiçvânarám mâtaríçvâ parâvátaḥ || 4 || yugé-yuge vidathyàṃ gṛiṇádbhyó 'gne rayíṃ yaçásaṃ dhehi návyasîm | pavyéva râjann agháçaṅsam ajara nîcā́ ní vṛiçca vanínaṃ ná téjasâ || 5 || asmā́kam agne maghávatsu dhârayā́nâmi kshatrám ajáraṃ suvī́ryam | vayáṃ jayema çatínaṃ sahasríṇaṃ vaíçvânara vā́jam agne távotíbhiḥ || 6 || ádabdhebhis táva gopā́bhir ishṭe 'smā́kam pâhi trishadhastha sûrī́n | rákshâ ca no dadúshâṃ çárdho agne vaiçvânara prá ca târîḥ stávânaḥ || 7 || 10 ||

9 (450). trishṭubh.

Áhaç ca kṛishṇám áhar árjunaṃ ca ví vartete rájasî vedyā́bhiḥ | vaiçvânaró jā́yamâno ná rā́jā́vâtiraj jyótishâgnís támâṅsi || 1 || nā́háṃ tántuṃ ná ví jânâmy ótuṃ ná yáṃ

7, 7 ádabdhaḥ. — 8, 1 nú. 2 ví antáriksham. 3 ví astabhnât. akṛiṇot. cármanî iveti cármaṇî iva dhisháṇe *iti*. 5 gṛiṇát-bhyaḥ ágne. pavyā́-iva. 6 dhâraya ánâmi. táva ûtí-bhiḥ. 7 ráksha. — 9, 1 v. rájasî *iti*. rā́jâ áva atirat jyótishâ agníḥ. 2 ná ahám.

váyanti samaré 'tamânâḥ | kásya svit putrá ihá váktvâni paró vadâty ávareṇa pitrā̆ || 2 || sá ít tántuṃ sá ví jânâty ótuṃ sá váktvâny ṛituthā̆ vadâti | yá îṃ cíketad amṛ́tasya gopā̆ aváç cáran paró anyéna páçyan || 3 || ayáṃ hótâ prathamáḥ páçyatemám idáṃ jyótir amṛ́tam mártyeshu | ayáṃ sá jajne dhruvá ā̆ níshattó 'martyas tanvā̂ várdhamânaḥ || 4 || dhruváṃ jyótir níhitaṃ dṛiçáye kám máno jávishṭham patáyatsv antáḥ | víçve devā̆ḥ sámanasaḥ sáketâ ékaṃ krátum abhí ví yanti sâdhú || 5 || ví me kárṇâ patayato ví cákshur vī̆dáṃ jyótir hṛ́daya ā̆hitaṃ yát | ví me mánaç carati dûráâdhîḥ kíṃ svid vakshyā̆mi kím u nū̆ manishye || 6 || víçve devā̆ anamasyan bhiyânā̆s tvā̆m agne támasi tasthivā̆ṅsam | vaiçvânaró 'vatûtáye nó 'martyo 'vatûtáye naḥ || 7 || 11 ||

10 (451). trishṭubh. 7 dvipadâ virâj.

Puró vo mandráṃ divyáṃ suvṛiktím prayatí yajné agním adhvaré dadhidhvam | purá ukthébhiḥ sá hí no vibhā̆vâ svadhvarā̆ karati jâtávedâḥ || 1 || tám u dyumaḥ purvaṇîka hotar ágne agníbhir mánusha idhânáḥ | stómaṃ yám asmai mamáteva çûsháṃ ghṛitáṃ ná çúci matáyaḥ pavante || 2 || pîpā̆ya sá çrávasâ mártyeshu yó agnáye dadā̆ça vípra ukthaíḥ | citrā̆bhis tám ûtíbhiç citráçocir vrajásya sâtā̆ gómato dadhâti || 3 || ā̆ yáḥ papraú jā̆yamâna urvī̆ dûredṛ́çâ bhâsā̆ kṛishṇā̆dhvâ | ádha bahú cit táma ū̆rmyâyâs tiráḥ çocíshâ dadṛiçe pâvakáḥ || 4 || nū̆ naç citrám puruvā̆jâbhir ûtī̆ ágne rayím maghávadbhyaç ca dhehi | yé rā̆dhasâ çrá-

9, 2 útamânâḥ. 4 páçyata imám. ní-sattaḥ ámartyaḥ. 6 ví idám. hṛ́daye. dûré-âdhîḥ. nú. avatu ûtáye naḥ ámartyaḥ. — 10, 1 pra-yatí. 2 dyu-maḥ. mamátâ-iva. 4 urvī̆ *iti*. kṛishṇá-adhvâ. 5 nú. ûtī̆.

vasâ cấty anyấnt suvī́ryebhiç câbhí sánti jánân ‖ 5 ‖ imáṃ yajnáṃ cáno dhâ agna uçán yáṃ ta âsânó juhuté havíshmân | bharádvâjeshu dadhishe suvṛiktím ávîr vấjasya gádhyasya sâtaú ‖ 6 ‖ ví dvéshâṅsînuhí vardháyéḷâm mádema çatáhimâḥ suvī́râḥ ‖ 7 ‖ 12 ‖

11 (452). trishṭubh.

Yájasva hotar ishitó yájîyân ágne bấdho marútâṃ ná práyukti | ấ no mitrấváruṇâ nấsatyâ dyấvâ hotrấya pṛithivî vavṛityâḥ ‖ 1 ‖ tváṃ hótâ mandrátamo no adhrúg antár devó vidáthâ mártyeshu | pâvakáyâ juhvấ váhnir âsấgne yájasva tanvàṃ táva svấm ‖ 2 ‖ dhányâ cid dhí tvé dhishánâ váshṭi prá devấñ jánma gṛiṇaté yájadhyai | vépishṭho áñgirasâṃ yád dha vípro mádhu chandó bhánati rebhá ishṭaú ‖ 3 ‖ ádidyutat sv ápâko vibhấvấgne yájasva ródasî urûcī́ | âyúṃ ná yáṃ námasâ râtáhavyâ añjánti suprayásam páñca jánâḥ ‖ 4 ‖ vṛiñjé ha yán námasâ barhír agnấv áyâmi srúg ghṛitávatî suvṛiktíḥ | ámyakshi sádma sádane pṛithivyấ áçrâyi yajnáḥ sū́rye ná cákshuḥ ‖ 5 ‖ daçasyấ naḥ purvaṇîka hotar devébhir agne agníbhir idhânáḥ | râyáḥ sûno sahaso vâvasânấ áti srasema vṛijánaṃ nấṅhaḥ ‖ 6 ‖ 13 ‖

12 (453). trishṭubh.

Mádhye hótâ duroṇé barhísho rấḷ agnís todásya ródasî yájadhyai | ayáṃ sá sûnúḥ sáhasa ṛitấvâ dûrất sū́ryo ná çocíshâ tatâna ‖ 1 ‖ ấ yásmin tvé sv ápâke yajatra yá-

---

10, 5 ca áti. ca abhí. 6 agne. te. 7 dvéshâṅsi inuhí vardháya íḷâm. — **11**, 1 pṛithivī́ *iti.* 2 ásấ ágne. 3 hí. ha. 4 sú. vi-bhấvâ ágne. r. urûcī́ *iti.* 5 vát. 6 daçasyá. ná áṅhaḥ. — **12**, 1 ródasî *iti.* 2 sú.

kshad râjant sarvátâteva nú dyaúḥ | trishadhásthas tatarúsho ná jáṅho havyā́ maghā́ni mā́nushâ yájadhyai || 2 || téjishṭhâ yásyâratír vanerā́ṭ todó ádhvan ná vṛidhasânó adyaut | adroghó ná dravitā́ cetati tmánn ámartyo 'vartrá óshadhîshu || 3 || sā́smā́kebhir etárî ná çûshaír agníḥ shṭave dáma ā́ jâtávedâḥ | drvànno vanván krátvâ nā́rvosráḥ pitéva jârayā́yi yajnaíḥ || 4 || ádha smâsya panayanti bhā́so vṛíthâ yát tákshad anuyā́ti pṛithvī́m | sadyó yáḥ syandró víshito dhávîyân ṛiṇó ná tâyúr áti dhánvâ rā́ṭ || 5 || sá tvám no arvan nídâyâ víçvebhir agne agníbhir idhânáḥ | véshi râyó ví yâsi duchúnâ mádema çatáhimâḥ suvī́râḥ || 6 || 14 ||

13 (454). trishṭubh.

Tvád víçvâ subhaga saúbhagâny ágne ví yanti vaníno ná vayā́ḥ | çrushṭī́ rayír vā́jo vṛitratū́rye divó vṛishṭír ī́ḍyo rîtír apā́m || 1 || tvám bhágo na ā́ hí rátnam ishé párijmeva kshayasi dasmávarcâḥ | ágne mitró ná bṛihatá ṛitásyā́si kshattā́ vâmásya deva bhū́reḥ || 2 || sá sátpatiḥ çávasâ hanti vṛitrám ágne vípro ví paṇér bharti vā́jam | yáṃ tvám praceta ṛitajâta râyā́ sajóshâ náptrâpā́ṃ hinóshi || 3 || yás te sûno sahaso gîrbhír ukthaír yajnaír márto níçitiṃ vedyā́naṭ | víçvaṃ sá deva práti vā́ram agne dhatté dhânyàm pátyate vasavyaìḥ || 4 || tā́ nṛíbhya ā́ sauçravasā́ suvī́rā́gne sûno sahasaḥ pushyáse dhâḥ | kṛiṇóshi yác chávasâ bhū́ri paçvó váyo vṛikâyâráye jásuraye || 5 || vadmā́ sûno sahaso no víhâyâ ágne tokáṃ tánayaṃ vâjíno dâḥ | víçvâbhir gîr-

12, 2 sarvátâtâ-iva. 3 yásya aratíḥ vane-rā́ṭ. 4 sáḥ asmā́kebhiḥ etári. stave dáme. drú-annaḥ. ná árvâ usráḥ pitā́-iva 5 sma asya. dhánva. 6 nídâyâḥ. — 13, 2 párijmâ-iva. ṛitásya ási. 3 sajóshâḥ náptrâ apā́m. 4 vedyā́ ā́naṭ. 5 su-vī́râ ágne. yát çávasâ. vṛíkâya aráye.

bhír abhí pûrtím açyâm mádema çatáhimâḥ suvī́râḥ ‖ 6 ‖ 15 ‖

14 (455). anushṭubh. 6 çakvarî.

Agnā́ yó mártyo dúvo dhíyaṃ jujósha dhîtíbhiḥ | bhásan nú shá prá pûrvyá íshaṃ vurîtā́vase ‖ 1 ‖ agnír íd dhí prácetâ agnír vedhástama ṛíshiḥ | agníṃ hótâram îḷate yajnéshu mánusho víçaḥ ‖ 2 ‖ nā́nâ hy àgné 'vase spárdhante rā́yo aryáḥ | tū́rvanto dásyum âyávo vrataíḥ sī́kshanto avratám ‖ 3 ‖ agnír apsā́m ṛitîsháhaṃ vîráṃ dadâti sátpatim | yásya trásanti çávasaḥ saṃcákshi çátravo bhiyā́ ‖ 4 ‖ agnír hí vidmánâ nidó devó mártam urushyáti | sahā́vâ yásyā́vṛito rayír vā́jeshv ávṛitaḥ ‖ 5 ‖ áchâ no mitramaho — ‖ 6 ‖ 16 ‖

15 (456). jagatî. 3. 15 çakvarî. 6 atiçakvarî. 10—14. 16. 19 trishṭubh. 17 anushṭubh. 18 bṛihatî.

Imám û shú vo átithim usharbúdhaṃ víçvâsâṃ viçā́m pátim ṛiñjase girā́ | vétī́d divó janúshâ kác cid ā́ çúcir jyók cid atti gárbho yád ácyutam ‖ 1 ‖ mitráṃ ná yáṃ súdhitam bhṛígavo dadhúr vánaspátâv ī́ḍyam ûrdhváçocisham | sá tváṃ súprîto vîtáhavye adbhuta práçastibhir mahayase divé-dive ‖ 2 ‖ sá tváṃ dákshasyâvṛikó vṛidhé bhûr aryáḥ párasyā́ntarasya tárushaḥ | râyáḥ sûno sahaso mártyeshv ā́ chardír yacha vîtáhavyâya saprátho bharádvâjâya sapráthaḥ ‖ 3 ‖ dyutânáṃ vo átithiṃ svàrṇaram agníṃ hótâram mánushaḥ svadhvarám | vípraṃ ná dyukshávacasaṃ

14, 1 bhásat nú sáḥ. vurîta ávase. 2 hí. 3 hí agne ávase. 4 ṛiti-sáham. 5 sahá-vâ yásya ávṛitaḥ. 6 443, 11. — 15, 1 ûṃ *iti* sú. véti ít. kát. 3 dákshasya avṛikáḥ. párasya ántarasya.

suvṛiktíbhir havyavā̆ham aratím devám ṛiñjase || 4 || pâvakáyâ yáç citáyantyâ kṛipā̆ kshā̆man rurucá usháso ná bhânúnâ | tū̆rvan ná yā̆mann étaçasya nū̆ ráṇa ā̆ yó ghṛiṇé ná tatṛishâṇó ajáraḥ || 5 || 17 ||

agním-agnim vaḥ samídhâ duvasyata priyám-priyam vo átithim gṛiṇîsháṇi | úpa vo gîrbhír amṛítam vivâsata devó devéshu vánate hí vā̆ryam devó devéshu vánate hí no dúvaḥ || 6 || sámiddham agním samídhâ girā̆ gṛiṇe çúcim pâvakám puró adhvaré dhruvám | vípram hótâram puruvā̆ram adrúham kavím sumnaír îmahe jâtávedasam || 7 || tvā̆m dûtám agne amṛítam yugé-yuge havyavā̆ham dadhire pâyúm ī̆ḍyam | devā̆saç ca mártâsaç ca jā̆gṛivim vibhúm viçpátim námasâ ní shedire || 8 || vibhū̆shann agna ubháyām̐ ánu vratā̆ dûtó devā̆nâm rájasî sám îyase | yát te dhîtím sumatím âvṛiṇîmáhé 'dha smâ nas trivárûthaḥ çivó bhava || 9 || tám suprátîkam sudṛíçam sváñcam ávidvâṅso vidúshṭaram sapema | sá yakshad víçvâ vayúnâni vidvā̆n prá havyám agnír amṛíteshu vocat || 10 || 18 ||

tám agne pâsy utá tám piparshi yás ta ā̆naṭ kaváye çûra dhîtím | yajnásya vâ níçitim vóditim vâ tám ít pṛiṇakshi çávasotá râyā̆ || 11 || tvám agne vanushyató ní pâhi tvám u naḥ sahasâvann avadyā̆t | sám tvâ dhvasmanvád abhy ètu pā̆thaḥ sám rayíḥ spṛihayā̆yyaḥ sahasrī̆ || 12 || agnír hótâ gṛihápatiḥ sá rā̆jâ víçvâ veda jánimâ jâtávedâḥ | devā̆nâm utá yó mártyânâm yájishṭhaḥ sá prá yajatâm ṛitā̆vâ || 13 || ágne yád adyá viçó adhvarasya hotaḥ pā̆vakaçoce vésh ṭvám hí yájvâ | ṛitā̆ yajâsi mahinā̆ ví yád

---

15, 5 rurucé. nú ráṇe. 9 agne. rájasî *iti*. â-vṛiṇîmáhe ádha sma. 10 su-áñcam. 11 te. vâ út-itim. çávasâ utá. 12 abhí etu. 13 jánima. 14 véḥ tvám.

bhū̆r havyā̆ vaha yavishṭha yā̆ te adyá ‖ 14 ‖ abhí práyâṅsi súdhitâni hí khyó ní tvâ dadhîta ródasî yájadhyai | ávâ no maghavan vā̆jasâtâv ágne víçvâni duritā̆ tarema tā̆ tarema távā̆vasâ tarema ‖ 15 ‖ 19 ‖

ágne víçvebhiḥ svanîka devaír ū̆rṇâvantam prathamáḥ sîda yónim | kulâyínaṃ ghṛitávantaṃ savitré yajnáṃ naya yájamânâya sâdhú ‖ 16 ‖ imám u tyám atharvavád agním manthanti vedhásaḥ | yám aṅkûyántam ā̆nayann ámûraṃ çyâvyâbhyaḥ ‖ 17 ‖ jánishvâ devávîtaye sarvátâtâ svastáye | ā̆ devā̆n vakshy amṛítâñ ṛitâvṛídho yajnáṃ devéshu pispṛiçaḥ ‖ 18 ‖ vayám u tvâ gṛihapate janânâm ágne ákarma samídhâ bṛihántam | asthûrí no gā̆rhapatyâni santu tigména nas téjasâ sáṃ çiçâdhi ‖ 19 ‖ 20 ‖

Prathamo 'nuvâkaḥ.

16 (457). gâyatrî. 1. 6 vardhamânâ. 27. 47. 48 anushṭubh. 46 trishṭubh.

Tvám agne yajnā̆nâṃ hótâ víçveshâṃ hitáḥ | devébhir mā̆nushe jáne ‖ 1 ‖ sá no mandrā̆bhir adhvaré jihvā̆bhir yajâ maháḥ | ā̆ devā̆n vakshi yákshi ca ‖ 2 ‖ vétthâ hí vedho ádhvanaḥ patháç ca devā̆ñjasâ | ágne yajnéshu sukrato ‖ 3 ‖ tvā̆m îḷe ádha dvitā̆ bharató vâjíbhiḥ çunám | îjé yajnéshu yajníyam ‖ 4 ‖ tvám imā̆ vā̆ryâ purú dívodâsâya sunvaté | bharádvâjâya dâçúshe ‖ 5 ‖ 21 ‖

tváṃ dûtó ámartya ā̆ vahâ daívyaṃ jánam | çṛiṇván víprasya sushṭutím ‖ 6 ‖ tvā̆m agne svâdhyò mártâso devávîtaye | yajnéshu devám îḷate ‖ 7 ‖ táva prá yakshi saṃdṛíçam utá krátuṃ sudā̆navaḥ | víçve jushanta kâmínaḥ ‖ 8 ‖

15, 15 ródasi *iti*. áva. táva ávasâ. 16 su-anîka. 17 aṅku-yántam ā̆ ánayan. 18 jánishva. — 16, 2 yaja. 3 véttha. deva áñjasâ. 6 vaha.

tváṃ hótâ mánurhito váhnir âsā́ vidúshṭaraḥ | ágne yákshi divó víçaḥ || 9 || ágna ā́ yâhi vîtáye griṇânó havyádâtaye | ní hótâ satsi barhíshi || 10 || 22 ||

táṃ tvâ samídbhir aṅgiro ghṛiténa vardhayâmasi | bṛihác chocâ yavishṭhya || 11 || sá naḥ pṛithú çravā́yyam áchâ deva vivâsasi | bṛihád agne suvī́ryam || 12 || tvā́m agne púshkarâd ádhy átharvâ nír amanthata | mûrdhnó víçvasya vâghátaḥ || 13 || tám u tvâ dadhyáññ ríshiḥ putrá îdhe átharvaṇaḥ | vṛitraháṇam puraṃdarám || 14 || tám u tvâ pâthyó vríshâ sám îdhe dasyuhántamam | dhanaṃjayáṃ ráṇe-raṇe || 15 || 23 ||

éhy û shú brávâṇi té 'gna itthétarâ gíraḥ | ebhír vardhâsa índubhiḥ || 16 || yátra kvà ca te máno dákshaṃ dadhasa úttaram | tátrâ sádaḥ kṛiṇavase || 17 || nahí te pûrtám akshipád bhúvan nemânâṃ vaso | áthâ dúvo vanavase || 18 || ā́gnír agâmi bhā́rato vṛitrahā́ purucétaṇaḥ | dívodâsasya sátpatiḥ || 19 || sá hí víçvā́ti pā́rthivâ rayíṃ dā́çan mahitvanā́ | vanvánn ávâto ástṛitaḥ || 20 || 24 ||

sá pratnaván návîyasā́gne dyumnéna saṃyátâ | bṛihát tatantha bhânúnâ || 21 || prá vaḥ sakhâyo agnáye stómaṃ yajnáṃ ca dhṛishṇuyā́ | árca gā́ya ca vedháse || 22 || sá hí yó mā́nushâ yugā́ sī́dad dhótâ kavíkratuḥ | dûtáç ca havyavā́hanaḥ || 23 || tā́ rā́jânâ çúcivratâdityā́n mā́rutaṃ gaṇám | váso yákshîhá ródasî || 24 || vásvî te agne sáṃdṛishṭir ishayaté mártyâya | ū́rjo napâd amṛ́itasya || 25 || 25 ||

krátvâ dā́ astu çréshṭho 'dyá tvâ vanvánt surékṇâḥ |

16, 10 ágne. 11 bṛihát çoca. 12 ácha. 16 ā́ ihi ûṃ *iti* sú. te ágne itthā́ ítaràḥ. vardhâse. 17 dadhase. tátra. 18 akshi-pát bhúvat. átha. 19 ā́ agníḥ. 20 víçvâ áti. dā́çat. 21 pratna-vát návîyasâ ágne. 23 hótâ. 24 çúci-vratâ àdityā́n. váso *iti* yákshi ihá.

márta ânâça suvṛiktím ‖ 26 ‖ té te agne tvótâ ishayánto víçvam ā́yuḥ | táranto aryó árâtîr vanvánto aryó árâtîḥ ‖ 27 ‖ agnís tigména çocíshâ yā́sad víçvaṃ ny àtríṇam | agnír no vanate rayím ‖ 28 ‖ suvī́raṃ rayím ā́ bhara jā́tavedo vícarshaṇe | jahí rákshâṅsi sukrato ‖ 29 ‖ tváṃ naḥ pâhy áṅhaso jā́tavedo aghâyatáḥ | rákshâ ṇo brahmaṇas kave ‖ 30 ‖ 26 ‖

yó no agne duréva ā́ márto vadhā́ya dā́çati | tásmân naḥ pâhy áṅhasaḥ ‖ 31 ‖ tváṃ táṃ deva jihváyâ pári bâdhasva dushkṛ́tam | márto yó no jíghâṅsati ‖ 32 ‖ bharádvâjâya sapráthaḥ çárma yacha sahantya | ágne váreṇyaṃ vásu ‖ 33 ‖ agnír vṛitrā́ṇi jaṅghanad draviṇasyúr vipanyáyâ | sámiddhaḥ çukrá ā́hutaḥ ‖ 34 ‖ gárbhe mâtúḥ pitúsh pitā́ vididyutânó aksháre | sī́dann ṛitásya yónim ā́ ‖ 35 ‖ 27 ‖

bráhma prajā́vad ā́ bhara jā́tavedo vícarshaṇe | ágne yád dîdáyat diví ‖ 36 ‖ úpa tvâ raṇvásaṃdṛiçam práyasvantaḥ sahaskṛita | ágne sasṛijmáhe gíraḥ ‖ 37 ‖ úpa châyā́m iva ghṛíṇer áganma çárma te vayám | ágne híraṇyasaṃdṛiçaḥ ‖ 38 ‖ yá ugrá iva çaryahā́ tigmáçṛiṅgo ná váṅsagaḥ | ágne púro rurójitha ‖ 39 ‖ ā́ yáṃ háste ná khâdínaṃ çíçuṃ jâtáṃ ná bíbhrati | viçā́m agníṃ svadhvarám ‖ 40 ‖ 28 ‖

prá deváṃ devávîtaye bháratâ vasuvíttamam | ā́ své yónau ní shîdatu ‖ 41 ‖ ā́ jâtáṃ jâtávedasi priyáṃ çiçîtā́tithim | syoná ā́ gṛihápatim ‖ 42 ‖ ágne yukshvā́ hí yé távā́çvâso deva sâdhávaḥ | áraṃ váhanti manyáve ‖ 43 ‖ áchâ

16, 28 ní atríṇam. 30 ráksha naḥ. 31 duḥ-évaḥ. tásmât. 35 pitúḥ. 41 bhárata. 42 çiçîta átithim syoné. 43 yukshvá. táva áçvâsaḥ. 44 ácha.

no yâhy ā́ vahâbhí práyâṅsi vîtáye | ā́ devā́nt sómapîtaye || 44 || úd agne bhârata dyumád ájasreṇa dávidyutat | çócâ ví bhâhy ajara || 45 || 29 ||

vîtī́ yó devám márto duvasyéd agním îḷîtâdhvaré havíshmân | hótâraṃ satyayájaṃ ródasyor uttânáhasto námasā́ vivâset || 46 || ā́ te agna ṛicā́ havír hṛidā́ tashṭám bharâmasi | té te bhavantûkshaṇa ṛishabhā́so vaçā́ utá || 47 || agníṃ devā́so agriyáṃ indháte vṛitrahántamam | yénâ vásûny ā́bhṛitâ tṛiḷhā́ rákshâṅsi vâjínâ || 48 || 30 ||

Pañcamo 'dhyâyaḥ.

17 (458). trishṭubh. 15 dvipadâ.

Píbâ sómam abhí yám ugra tárda ûrváṃ gávyam máhi gṛiṇâná indra | ví yó dhṛishṇo vádhisho vajrahasta víçvâ vṛitrám amitríyâ çávobhiḥ || 1 || sá îm pâhi yá ṛijîshī́ tárutro yáḥ çípravân vṛishabhó yó matînā́m | yó gotrabhíd vajrabhṛíd yó harishṭhā́ḥ sá indra citrā́ñ abhí tṛindhi vā́jân || 2 || evā́ pâhi pratnáthâ mándatu tvâ çrudhí bráhma vâvṛidhásvotá gîrbhíḥ | âvíḥ sū́ryaṃ kṛiṇuhí pîpihī́sho jahí çátrūñr abhí gā́ indra tṛindhi || 3 || té tvâ mádâ bṛihád indra svadhâva imé pîtā́ ukshayanta dyumántam | mahā́m ánûnaṃ tavásaṃ víbhûtim matsarā́so jarhṛishanta prasā́ham || 4 || yébhiḥ sū́ryam ushásam mandasânó 'vâsayó 'pa dṛiḷhā́ni dárdrat | mahā́m ádrim pári gā́ indra sántaṃ nutthā́ ácyutaṃ sádasaḥ pári svā́t || 5 || 1 ||

táva krátvâ táva tád daṅsánâbhir âmā́su pakváṃ çácyâ ní dîdhaḥ | aúrṇor dúra usríyâbhyo ví dṛiḷhód ûrvā́d gā́

16, 44 vaha abhí. 45 çóca. 46 iḷita adhvaré. námasâ ā́. 47 â — havíḥ 360, 5. bhavantu ukshánaḥ. 48 yéna. — 17, 1 píba. dhṛishṇo *iti*. 3 evá. vavṛidhásva utá. pîpihí íshaḥ. 4 mádâḥ. pra-sáham. 5 mandasânáḥ ávâsayaḥ ápa. 6 dîdhar *iti* dîdhaḥ. dṛiḷhā́ út.

asṛijo áñgirasvân || 6 || paprā̆tha kshā̆m máhi dáṇso vy ùrvī̆m úpa dyā̆m ṛishvó bṛihád indra stabhâyaḥ | ádhârayo ródasî deváputre pratné mâtárâ yahvī̆ ṛitásya || 7 || ádha tvâ víçve purá indra devā̆ ékaṃ tavásaṃ dadhire bhárâya | ádevo yád abhy aúhishṭa devā̆nt svàrshâtâ vṛiṇata índram átra || 8 || ádha dyaúç cit te ápa sā̆ nú vájrâd dvitā̆namad bhiyásâ svásya manyóḥ | áhiṃ yád índro abhy óhasânaṃ ní cid viçvā̆yuḥ çayáthe jaghā̆na || 9 || ádha tváshṭâ te mahá ugra vájraṃ sahásrabhṛishṭiṃ vavṛitac chatā̆çrim | níkâmam arámaṇasaṃ yéna návantam áhiṃ sám piṇag ṛijîshin || 10 || 2 ||

várdhân yáṃ víçve marútaḥ sajóshâḥ pácac chatám mahishā̆ñ indra túbhyam | pûshā̆ víshṇus trī̆ṇi sárâṅsi dhâvan vṛitraháṇam madirám aṅçúm asmai || 11 || ā̆ kshódo máhi vṛitáṃ nadī̆nâm párishṭhitam asṛija ûrmím apā̆m | tā̆sâm ánu praváta indra pánthâm prā̆rdayo nī̆cîr apásaḥ samudrám || 12 || evā̆ tā̆ víçvâ cakṛivā̆ṅsam índram mahā̆m ugrám ajuryáṃ sahodā̆m | suvī̆raṃ tvâ svâyudháṃ suvájram ā̆ bráhma návyam ávase vavṛityât || 13 || sá no vā̆jâya çrávasa ishé ca râyé dhehi dyumáta indra víprân | bharádvâje nṛiváta indra sûrī̆n diví ca smaidhi pā̆rye na indra || 14 || ayā̆ vā̆jaṃ deváhitaṃ sanema mádema çatáhimâḥ suvī̆râḥ || 15 || 3 ||

18 (459). trishṭubh.

Tám u shṭuhi yó abhíbhûtyojâ vanvánn ávâtaḥ puruhûtá índraḥ | áshâḷham ugráṃ sáhamânam âbhír gîrbhír

17, 7 ví ûrvī̆m. r. d. pratné-yahvī̆ *iti*. 8 abhí. vṛiṇate. 9 dvitā̆ anamat. abhí. 10 vavṛitat çatá-açrim. ará-manasam. 11 pácat çatám. 12 prá árdayaḥ. 13 evá. su-âyudhám. 14 çrávase. sma edhi. — 18, 1 stuhi. abhíbhûti-ojâḥ.

vardha vṛishabhám carshaṇînā́m || 1 || sá yudhmáḥ sátvâ kshajakṛít samádvâ tuvimrakshó nadanumā́ñ ṛijîshī́ | bṛihádreṇuç cyávano mā́nushîṇâm ékaḥ kṛishṭînā́m abhavat sahā́vâ || 2 || tvám ha nú tyád adamâyo dásyū́ñr ékaḥ kṛishṭī́r avanor ā́ryâya | ásti svin nú vîryàm tát ta indra ná svid asti tád ṛituthā́ ví vocaḥ || 3 || sád íd dhí te tuvijâtásya mánye sáhaḥ sahishṭha turatás turásya | ugrám ugrásya tavásas távîyó 'radhrasya radhratúro babhū́va || 4 || tán naḥ pratnám sakhyám astu yushmé itthā́ vádadbhir valám áñgirobhiḥ | hánn acyutacyud dasmesháyantam ṛiṇóḥ púro ví dúro asya víçvâḥ || 5 || 4 ||

sá hí dhîbhír hávyo ásti ugrá îçânakṛín mahatí vṛitratū́rye | sá tokásâtâ tánaye sá vajrī́ vitantasā́yyo abhavat samátsu || 6 || sá majmánâ jánima mā́nushâṇâm ámartyena nā́mnā́ti prá sarsre | sá dyumnéna sá çávasotá râyā́ sá vîryèṇa nṛítamaḥ sámokâḥ || 7 || sá yó ná muhé ná míthû jáno bhū́t sumántunâmâ cúmurim dhúnim ca | vṛiṇák píprum çámbaram çúshṇam índraḥ purā́m cyautnā́ya çayáthâya nū́ cit || 8 || udā́vatâ tvákshasâ pányasâ ca vṛitrahátyâya rátham indra tishṭha | dhishvá vájram hásta ā́ dakshiṇatrā́bhí prá manda purudatra mâyā́ḥ || 9 || agnír ná çúshkam vánam indra hetī́ ráksho ní dhakshy açánir ná bhîmā́ | gambhîráya ṛishváyâ yó rurójā́dhvânayad duritā́ dambháyac ca || 10 || 5 ||

ā́ sahásram pathíbhir indra râyā́ túvidyumna tuvivā́jebhir arvā́k | yâhí sûno sahaso yásya nū́ cid ádeva ī́çe pu-

18, 2 samát-vâ. sahá-vâ. 3 adamayaḥ. svit. te. 4 hí távîyaḥ áradhrasya. 5 tát. yushmé *iti*. dasma isháyantam. 6 îçâna-kṛít. 7 nā́mnà áti. çávasâ utá. sám-okâḥ. 8 míthu. nú. 9 út-ávatâ. háste. dakshiṇa-trā́ abhí. 10 hetíḥ. gambhîráyâ. rurója ádhvanayat. dambháyat. 11 nú.

ruhûta yótoḥ || 11 || prá tuvidyumnásya sthávirasya ghríshver divó rarapçe mahimā́ pṛithivyā́ḥ | nā́sya çátrur ná pratimā́nam asti ná pratishṭhíḥ purumâyásya sáhyoḥ || 12 || prá tát te adyā́ káraṇaṃ kṛitám bhût kútsaṃ yád âyúm atithigvám asmai | purú sahásrâ ní çiçâ abhí kshā́m út tū́rvayâṇaṃ dhṛishatā́ ninetha || 13 || ánu tvā́highne ádha deva devā́ mádan víçve kavítamaṃ kavînā́m | káro yátra várivo bâdhitā́ya divé jánâya tanvè gṛiṇânáḥ || 14 || ánu dyā́vâpṛithivī́ tát ta ójó 'martyâ jihata indra devā́ḥ | kṛishvā́ kṛitno ákṛitaṃ yát te ásty ukthám návîyo janayasva yajnaíḥ || 15 || 6 ||

19 (460). trishṭubh.

Mahā́ñ índro nṛivád ā́ carshaṇiprā́ utá dvibárhâ amináḥ sáhobhiḥ | asmadryàg vâvṛidhe vîryā̀yorúḥ pṛithúḥ súkṛitaḥ kartṛíbhir bhût || 1 || índram evá dhishárṇâ sâtáye dhâd bṛihántam ṛishvám ajáraṃ yúvânam | áshâḷhena çávasâ çûçuvā́ṅsaṃ sadyáç cid yó vâvṛidhé ásâmi || 2 || pṛithū́ karásnâ bahulā́ gábhastî asmadryàk sám mimîhi çrávâṅsi | yûthéva paçváḥ paçupā́ dámûnâ asmā́ñ indrâbhy ā́ vavṛitsvâjaú || 3 || táṃ va índraṃ catínam asya çâkaír ihá nûnáṃ vâjayánto huvema | yáthâ cit pū́rve jaritā́ra âsúr ánedyâ anavadyā́ árishṭâḥ || 4 || dhṛitávrato dhanadā́ḥ sómavṛiddhaḥ sá hí vâmásya vásunaḥ purukshúḥ | sáṃ jagmire pathyā̀ rā́yo asmint samudré ná síndhavo yā́damânâḥ || 5 || 7 ||

çávishṭhaṃ na ā́ bhara çûra çáva ójishṭham ójo abhi-

18, 12 ná asya. prati-sthíḥ. 13 adyá. 14 tvâ áhi-ghne. devā́ḥ. 15 te ójaḥ ámartyâḥ jihate. kṛishvá. — 19, 1 vîryā̀ya urúḥ. 3 pṛithū́ *iti.* gábhastî *iti.* yûthā́-iva. paçu-pā́ḥ. indra abhí ā́ vavṛitsva âjaú. 5 pathyā̀ḥ.

bhū́ta ugrám | víçvâ dyumnā́ vṛíshṇyâ mā́nushâṇâm asmábhyaṃ dâ harivo mâdayádhyai || 6 || yás te mádaḥ pṛitaṇâshā́ḷ ámṛidhra índra táṃ na ā́ bhara çûçuvā́ṅsam | yéna tokásya tánayasya sâtaú maṅsîmáhi jigîvā́ṅsas tvótâḥ || 7 || ā́ no bhara vṛíshaṇaṃ çúshmam indra dhanaspṛítaṃ çūçuvā́ṅsaṃ sudáksham | yéna váṅsâma pṛítanâsu çátrūn távotíbhir utá jâmī́ṅr ájâmîn || 8 || ā́ te çúshmo vṛishabhá etu paçcā́d óttarā́d adharā́d ā́ purástât | ā́ viçváto abhí sám etv arvā́ṅ índra dyumnáṃ svàrvad dhehy asmé || 9 || nṛivát ta indra nṛítamâbhir ūtī́ vaṅsîmáhi vâmáṃ çrómatebhiḥ | ī́kshe hí vásva ubháyasya râjan dhā́ rátnam máhi sthūrám bṛihántam || 10 || marutvántaṃ vṛishabháṃ — || 11 || jánaṃ vajrin máhi cin mányamânam ebhyó nṛíbhyo randhayâ yéshv ásmi | ádhâ hí tvâ pṛithivyā́ṃ çū́rasâtau hávâmahe tánaye góshv apsú || 12 || vayáṃ ta ebhíḥ puruhū́ta sakhyaíḥ çátroḥ-çatror úttara ít syâma | ghnánto vṛitrā́ṇy ubháyâni çūra râyā́ madema bṛihatā́ tvótâḥ || 13 || 8 ||

20 (461). trishṭubh. 7 virâj.

Dyaúr ná yá indrâbhí bhū́mâryás tasthaú rayíḥ çávasâ pṛitsú jánân | táṃ naḥ sahásrabharam urvarâsā́ṃ daddhí sûno sahaso vṛitratúram || 1 || divó ná túbhyam ánv indra satrā́suryàṃ devébhir dhâyi víçvam | áhiṃ yád vṛitrám apó vavrivā́ṅsaṃ hánn ṛijîshin víshṇunâ sacânáḥ || 2 || tū́rvann ójîyân tavásas távîyân kṛitábrahméndro vṛiddhámahâḥ | rā́jâbhavan mádhunaḥ somyásya víçvâsâṃ yát purā́ṃ dartnúm ā́vat || 3 || çataír apadran paṇáya indrā́tra dáço-

---

19, 6 abhi-bhûte. dàḥ. 8 táva ûtí-bhiḥ. 9 ā́ uttarā́t. 10 te. dhā́ḥ. 11 281, 5. 12 cit. randhaya. ádha. 13 te. út-tare. — 20, 1 indra abhí bhū́ma aryáḥ. urvarâ-sā́m. 2 satrā́ asuryàm. 3 kṛitá-brahmâ índraḥ. rā́jà abhavat. 4 indra átra dáça-oṇaye.

ṇaye kaváye 'rkásâtau | vadhaíḥ çúshṇasyâçúshasya mâyā̂ḥ pitvó nā́rirecît kíṃ caná prá || 4 || mahó druhó ápa viçvā́yu dhâyi vájrasya yát pátane pā́di çúshṇaḥ | urú shá saráthaṃ sā́rathaye kar índraḥ kútsâya sū́ryasya sâtaú || 5 || 9 ||

prá çyenó ná madirám aṅçúm asmai çíro dâsásya námucer mathâyán | prā́van námîṃ sâyyáṃ sasántam pṛiṇág râyā́ sám ishā́ sáṃ svastí || 6 || ví pípror áhimâyasya dṛiḷhā̂ḥ púro vajriñ chávasâ ná dardaḥ | súdâman tád rékṇo apramṛishyám ṛijíçvane dâtráṃ dâçúshe dâḥ || 7 || sá vetasúṃ dáçamâyaṃ dáçoṇiṃ tū́tujim índraḥ svabhishṭísumnaḥ | ā́ túgraṃ çáçvad íbhaṃ dyótanâya mâtúr ná sîm úpa sṛijâ iyádhyai || 8 || sá îṃ spṛídho vanate ápratîto bíbhrad vájraṃ vṛitraháṇaṃ gábhastau | tíshṭhad dhárî ádhy ásteva gárte vacoyújâ vahata índram ṛishvám || 9 || sanéma té 'vasâ návya indra prá pûrávaḥ stavanta enā́ yajnaíḥ | saptá yát púraḥ çárma çā́radîr dárd dhán dā́sîḥ purukútsâya çíkshan || 10 || tváṃ vṛidhá indra pûrvyó bhûr varivasyánn uçáne kâvyā́ya | párâ návavâstvam anudéyam mahé pitré dadâtha sváṃ nápâtam || 11 || tváṃ dhúnir indra dhúnimatîr ṛiṇór apáḥ sîrā́ ná srávantîḥ | prá yát samudrám áti çûra párshi pâráyâ turváçaṃ yáduṃ svastí || 12 || táva ha tyád indra víçvam âjaú sastó dhúnîcúmurî yā́ ha síshvap | dîdáyad ít túbhyaṃ sómebhiḥ sunván dabhī́tir idhmábhṛitiḥ pakthy àrkaíḥ || 13 || 10 ||

21 (462). trishṭubh.

Imā́ u tvâ purutámasya kârór hávyaṃ vîra hávyâ ha-

20, 4 çúshṇasya açúshasya. ná arirecît. 5 sáḥ. 6 prá âvat. 7 áhi-mâyasya. çávasâ. 8 dáça-mâyam dáça-oṇim. svabhishṭí-sumnaḥ. sṛija. 9 hárî *iti* ádhi ástá-iva. 10 te ávasâ. stavante. hán. 12 sîrā́ḥ. pâráya. 13 dhúnîcúmurî *iti*. pakthī́ arkaíḥ. — 21, 1 hávyâḥ.

vante | dhíyo ratheshṭhā́m ajáram návîyo rayír víbhûtir îyate vacasyā́ || 1 || tám u stusha índram yó vídâno gírvâhasam gîrbhír yajnávṛiddham | yásya dívam áti mahnā́ pṛithivyā́ḥ purumâyásya riricé mahitvám || 2 || sá ít támo 'vayunám tatanvát sū́ryeṇa vayúnavac cakâra | kadā́ te mártâ amṛ́itasya dhā́méyakshanto ná minanti svadhâvaḥ || 3 || yás tā́ cakā́ra sá kúha svid índraḥ kám ā́ jánam carati kā́su vikshú | kás te yajnó mánase çám várâya kó arká indra katamáḥ sá hótâ || 4 || idā́ hí te vévishataḥ purâjā́ḥ pratnā́sa âsúḥ purukṛit sákhâyaḥ | yé madhyamā́sa utá nū́tanâsa utā́vamásya puruhûta bodhi || 5 || 11 ||

tám pṛichántó 'varâsaḥ párâṇi pratnā́ ta indra çrútyā́nu yemuḥ | árcâmasi vîra brahmavâho yā́d evá vidmá tā́t tvâ mahā́ntam || 6 || abhí tvâ pā́jo rakshásо ví tasthe máhi jajnânám abhí tát sú tishṭha | táva pratnéna yújyena sákhyâ vájreṇa dhṛishṇo ápa tā́ nudasva || 7 || sá tú çrudhîndra nū́tanasya brahmaṇyató vîra kârudhâyaḥ | tvám hy ā̂píḥ pradívi pitṛ́îṇā́m çáçvad babhū́tha suháva éshṭau || 8 || prótáye váruṇam mitrám índram marútaḥ kṛishvā́vase no adyá | prá pûsháṇam víshṇum agním púramdhim savitā́ram óshadhîḥ párvatâṅç ca || 9 || imá u tvâ puruçâka prayajyo jaritā́ro abhy àrcanty arkaíḥ | çrudhī́ hávam ā́ huvató huvânó ná tvā́vâṅ anyó amṛita tvád asti || 10 || nū́ ma ā́ vā́cam úpa yâhi vidvā́n víçvebhiḥ sûno sahaso yájatraiḥ | yé agnijihvā́ ṛitasā́pa âsúr yé mánum cakrúr úparam dásâya || 11 || sá no bodhi puraetā́ sugéshûtá durgéshu pathikṛ́íd vídânaḥ |

21, 1 rathe-sthā́m. 2 stushe. 3 vayúna-vat. dhā́ma íyakshantaḥ. çrútyâ ánu. 5 purâ-jā́ḥ. utá avamásya. 6 pṛichántaḥ ávarâsaḥ. te. 7 dhṛishṇo *iti*. 8 çrudhi indra. hí âpíḥ. ā́-ishṭau. 9 prá ûtáye. kṛishva ávase. 10 imé. abhí arcanti. çrudhí. 11 nú me. 12 su-géshu utá.

yé áçramâsa urávo váhishṭhâs tébhir na indrâbhí vakshi vā́jam ‖ 12 ‖ 12 ‖

22 (463). trishṭubh.

Yá éka íd dhávyaç carshaṇînā́m índraṃ táṃ gîrbhír abhy àrca âbhíḥ | yáḥ pátyate vṛishabhó vṛíshṇyâvânt satyáḥ sátvâ purumâyáḥ sáhasvân ‖ 1 ‖ tám u naḥ pū́rve pitáro návagvâḥ saptá víprâso abhí vâjáyantaḥ | nakshaddâbhám táturim parvateshṭhā́m ádroghavâcam matíbhiḥ çávishṭham ‖ 2 ‖ tám îmaha índram asya râyáḥ puruvī́rasya nṛivátaḥ purukshóḥ | yó áskṛidhoyur ajáraḥ svàrvân tám ā́ bhara harivo mâdayádhyai ‖ 3 ‖ tán no ví voco yádi te purā́ cij jaritā́ra ânaçúḥ sumnám indra | kás te bhâgáḥ kíṃ váyo dudhra khidvaḥ púruhûta purûvaso 'suraghnáḥ ‖ 4 ‖ tám pṛichántî vájrahastaṃ ratheshṭhā́m índraṃ vépî vákvarî yásya nū́ gī́ḥ | tuvigrâbháṃ tuvikûrmíṃ rabhodā́ṃ gâtúm ishe nákshate túmram ácha ‖ 5 ‖ 13 ‖

ayā́ ha tyám mâyáyâ vâvṛidhânám manojúvâ svatavaḥ párvatena | ácyutâ cid vîḷitā́ svojo rujó ví dṛiḷhā́ dhṛishatā́ virapçin ‖ 6 ‖ táṃ vo dhiyā́ návyasyâ çávishṭham pratnám pratnavát paritaṅsayádhyai | sá no vakshad animânáḥ suváhméndro víçvâny áti durgáhâṇi ‖ 7 ‖ ā́ jánâya drúhvaṇe pā́rthivâni divyā́ni dîpayo 'ntárikshâ | tápâ vṛishan viçvátaḥ çocíshâ tā́n brahmadvíshe çocaya kshā́m apáç ca ‖ 8 ‖ bhúvo jánasya divyásya rā́jâ pā́rthivasya jágatas tveshasaṃdṛik | dhishvá vájraṃ dákshiṇa indra háste víçvâ ajurya dayase ví mā́yâḥ ‖ 9 ‖ ā́ saṃyátam indra ṇaḥ svastíṃ ça-

---

21, 12 indra abhí. — 22, 1 hávyaḥ. abhí arce. vṛíshṇya-vân. 2 nakshat-dâbhám. parvate-sthā́m. 3 îmahe. 4 tát. cit. puruvaso *iti*. 5 nú. rabhaḥ-dā́m. 7 su-váhmâ índraḥ. 8 tápa. 9 dákshiṇe. 10 naḥ.

trutū́ryâya bṛihatī́m ámṛidhrâm | yáyâ dā́sâny ā́ryâṇi vṛitrā́ káro vajrint sutúkâ nā́hushâṇi || 10 || sá no niyúdbhiḥ puruhûta vedho viçvávârâbhir ā́ gahi prayajyo | ná yā́ ádevo várate ná devá ā́bhir yâhi tū́yam ā́ madryadrík || 11 || 14 ||

23 (464). trishṭubh.

Sutá ít tvám̱ nímiçla indra sóme stóme bráhmaṇi çasyámâna ukthé | yád vâ yuktā́bhyâm maghavan háribhyâm bíbhrad vájram bâhvór indra yā́si || 1 || yád vâ diví pā́rye súshvim indra vṛitrahátyé 'vasi çū́rasâtau | yád vâ dákshasya bibhyúsho ábibhyad árandhayaḥ çárdhata indra dásyûn || 2 || pā́tâ sutám índro astu sómam praṇenī́r ugró jaritā́ram ûtī́ | kártâ vîrā́ya súshvaya u lokám̱ dā́tâ vásu stuvaté kîráye cit || 3 || gántéyânti sávanâ háribhyâm babhrír vájram papíḥ sómam̱ dadír gā́ḥ | kártâ vîrám̱ náryam̱ sárvavîram̱ çrótâ hávam̱ gṛiṇatáḥ stómavâhâḥ || 4 || ásmai vayám̱ yád vâvā́na tád vivishma índrâya yó naḥ pradívo ápas káḥ | suté sóme stumási çáṅsad ukthéndrâya bráhma várdhanam̱ yáthā́sat || 5 || 15 ||

bráhmâṇi hí cakṛishé várdhanâni tā́vat ta indra matíbhir vivishmaḥ | suté sóme sutapâḥ çám̱tamâni rā́ndryâ kriyâsma vákshaṇâni yajnaíḥ || 6 || sá no bodhi puroḷā́çam̱ rárâṇaḥ píbâ tú sómam̱ góṛijîkam indra | édám barhír yájamânasya sîdorúm̱ kṛidhi tvâyatá u lokám || 7 || sá mandasvâ hy ánu jósham ugra prá tvâ yajnā́sa imé açnuvantu | prémé hávâsaḥ puruhûtám asmé ā́ tveyám̱ dhī́r ávasa indra

22, 11 ā́ âbhiḥ. — 23, 1 suté. çasyámâne. 2 vṛitra-hátye ávasi. 3 pra-nenī́ḥ. 3 súsvaye. 4 gántâ íyanti. 5 vavā́na. kár *iti* káḥ. ukthā́ índrâya. yáthâ ásat. 6 te. 7 píba. ā́ idám. sîda urúm. 8 mandasva hí. prá imé. asmé *iti* ā́ tvâ iyám. ávase.

yamyâḥ ‖ 8 ‖ táṃ vaḥ sakhâyaḥ sáṃ yáthâ sutéshu sómebhir îm pṛiṇatâ bhojám índram | kuvít tásmâ ásati no bhárâya ná súshvim indró 'vase mṛidhâti ‖ 9 ‖ evéd índraḥ suté astâvi sóme bharádvâjeshu ksháyad ín maghónaḥ | ásad yáthâ jaritrá utá sûrír índro râyó viçvávârasya dâtā́ ‖ 10 ‖ 16 ‖

Dvitîyo 'nuvâkaḥ.

24 (465). trishṭubh.

Vṛíshâ máda índre çlóka ukthā́ sácâ sómeshu sutapā́ ṛijîshī́ | arcatryò maghávâ nṛíbhya ukthaír dyukshó rā́jâ girā́m ákshitotiḥ ‖ 1 ‖ táturir vîró náryo vícetâḥ çrótâ hávaṃ gṛiṇatá urvyū́tiḥ | vásuḥ çáṅso narā́ṃ kârúdhâyâ vâjī́ stutó vidáthe dâti vā́jam ‖ 2 ‖ áksho ná cakryòḥ çûra bṛihán prá te mahnā́ ririce ródasyoḥ | vṛikshásya nú te puruhûta vayā́ vy ū́táyo ruruhur indra pûrvī́ḥ ‖ 3 ‖ çácîvatas te puruçâka çā́kâ gávâm iva srutáyaḥ saṃcáraṇîḥ | vatsā́nâṃ ná tantáyas ta indra dā́manvanto adâmā́naḥ sudâman ‖ 4 ‖ anyád adyá kárvaram anyád u çvó 'sac ca sán múhur âcakrír índraḥ | mitró no átra váruṇaç ca pûshā́ryó váçasya paryetā́sti ‖ 5 ‖ 17 ‖

ví tvád ā́po ná párvatasya pṛishṭhā́d ukthébhir indrânayanta yajnaíḥ | táṃ tvâbhíḥ sushṭutíbhir vâjáyanta âjíṃ ná jagmur girvâho áçvâḥ ‖ 6 ‖ ná yáṃ járanti çarádo ná mā́sâ ná dyā́va índram avakárçayanti | vṛiddhásya cid vardhatâm asya tanū́ḥ stómebhir ukthaíç ca çasyámânâ ‖ 7 ‖ ná vîḷáve námate ná sthirā́ya ná çárdhate dásyujûtâya sta-

---

23, 9 pṛiṇata. tásmai. índraḥ ávase. 10 evá ít. ít. jaritré. — 24, 1 ákshita-ûtiḥ. 2 gṛiṇatáḥ urví-ûtiḥ. kârú-dhâyâḥ. 3 vayā́ḥ ví ûtáyaḥ. 4 çā́kâḥ. te. 5 çváḥ ásat ca sát. pûshā́ aryáḥ. pari-etā́ asti. 6 indra anayanta. tvâ âbhíḥ. 7 mā́sâḥ.

vā́n | ájrâ índrasya giráyaç cid ṛishvā́ gambhîré cid bhavati gâdhám asmai || 8 || gambhîréṇa na urúṇâmatrin présho yandhi sutapâvan vā́jân | sthā́ û shú ûrdhvá ûtī́ árishaṇyann aktór vyùshṭau páritakmyâyâm || 9 || sácasva nâyám ávase abhī́ka itó vâ tám indra pâhi risháḥ | amā́ cainam áraṇye pâhi rishó mádema çatáhimâḥ suvī́râḥ || 10 || 18 ||

25 (466). trishṭubh.

Yā́ ta ûtír avamā́ yā́ paramā́ yā́ madhyaméndra çushminn ásti | tā́bhir û shú vṛitrahátye 'vîr na ebhíç ca vā́jair mahā́n na ugra || 1 || ā́bhiḥ spṛidho mithatī́r árishaṇyann amítrasya vyathayâ manyúm indra | ā́bhir víçvâ abhiyújo víshûcîr ā́ryâya víçó 'va târîr dā́sîḥ || 2 || índra jâmáya utá yé 'jâmayo 'rvâcînā́so vanúsho yuyujré | tvám eshâṃ vithurā́ çávâṅsi jahí vṛíshṇyâni kṛiṇuhī́ párâcaḥ || 3 || çū́ro vâ çū́raṃ vanate çárîrais tanûrúcâ tárushi yát kṛiṇvaíte | toké vâ góshu tánaye yád apsú ví krándasî urvárâsu brávaite || 4 || nahí tvâ çū́ro ná turó ná dhṛishṇúr ná tvâ yodhó mányamâno yuyódha | índra nákish ṭvâ práty asty eshâṃ víçvâ jâtā́ny abhy àsi tā́ni || 5 || 19 ||

sá patyata ubháyor nṛimṇám ayór yádî vedhásaḥ samithé hávante | vṛitré vâ mahó nṛiváti kshúye vâ vyácasvantâ yádi vitantasaíte || 6 || ádha smâ te carshaṇáyo yád éjân índra trâtótá bhavâ varûtā́ | asmā́kâso yé nṛítamâso aryá índra sûráyo dadhiré puró naḥ || 7 || ánu te dâyi mahá indriyā́ya satrā́ te víçvam ánu vṛitrahátye | ánu kshatrám

---

24, 8 ṛishvā́ḥ. 9 urúṇâ amatrin prá isháḥ. ûṃ *iti* sú. ûtī́. ví-ushṭau. 10 abhī́ke. ca enam. — 25, 1 te. madhyamā́ indra. ûṃ *iti* sú. 2 vyathaya. víçaḥ áva. 3 ájâmayaḥ. kṛiṇuhí. 4 krándasî *iti*. 5 nákiḥ tvâ. abhí asi. 6 patyate. yádi. 7 sma. trâtā́ utá bhava. 8 mahé. yajatra índra.

ánu sáho yajatréndra devébhir ánu te nṛisháhye ‖ 8 ‖ evā́ naḥ spṛídhaḥ sám ajâ samátsv índra rârandhí mithatī́r ádevîḥ | vidyā́ma vástor ávasâ gṛiṇánto bharádvâjâ utá ta índra nûnám ‖ 9 ‖ 20 ‖

26 (467). trishṭubh.

Çrudhī́ na indra hváyâmasi tvâ mahó vā́jasya sâtaú vâvṛishâṇā́ḥ | sáṃ yád víçó 'yanta çū́rasâtâ ugráṃ nó 'vaḥ pā́rye áhan dâḥ ‖ 1 ‖ tvā́ṃ vâjī́ havate vâjineyó mahó vā́jasya gádhyasya sâtaú | tvā́ṃ vṛitréshv indra sátpatiṃ tárutraṃ tvā́ṃ cashṭe mushṭihā́ góshu yudhyán ‖ 2 ‖ tváṃ kavíṃ codayo 'rkásâtau tváṃ kútsâya çúshṇaṃ dâçúshe vark | tváṃ çíro amarmáṇaḥ párâhann atithigvā́ya çáṅsyaṃ karishyán ‖ 3 ‖ tváṃ rátham prá bharo yodhám ṛishvám ā́vo yúdhyantaṃ vṛishabháṃ dáçadyum | tváṃ túgraṃ vetasáve sácâhan tváṃ tújiṃ gṛiṇántam indra tûtoḥ ‖ 4 ‖ tváṃ tád ukthám indra barháṇâ kaḥ prá yác chatā́ sahásrâ çûra dárshi | áva girér dā́saṃ çámbaraṃ han prā́vo dívodâsaṃ citrā́bhir ûtī́ ‖ 5 ‖ 21 ‖

tváṃ çraddhā́bhir mandasânáḥ sómair dabhī́taye cúmurim indra sishvap | tváṃ rajíṃ píṭhînase daçasyán shashṭíṃ sahásrâ çácyâ sácâhan ‖ 6 ‖ aháṃ caná tát sûríbhir ânaçyâṃ táva jyā́ya indra sumnám ójaḥ | tváyâ yát stávante sadhavîra vîrā́s trivárûthena náhushâ çavishṭha ‖ 7 ‖ vayáṃ te asyā́m indra dyumnáhûtau sákhâyaḥ syâma mahina préshṭhâḥ | prā́tardaniḥ kshatraçrī́r astu çréshṭho ghané vṛitrā́ṇâṃ sanáye dhánânâm ‖ 8 ‖ 22 ‖

25, 8 nṛi-sáhye. 9 evá. aja. rarandhí. te. — 26, 1 çrudhí. víçaḥ áyanta çū́ra-sâtau. naḥ ávaḥ. 3 párâ ahan. 4 sácâ ahan. tûtor *iti* tûtoḥ. 5 yát çatā́. prá âvaḥ. 6 sácâ ahan.

27 (468). trishṭubh.

Kím asya máde kím v asya pîtā́v índraḥ kím asya sakhyé cakâra | ráṇâ vâ yé nishádi kíṃ té asya purā́ vividre kím u nū́tanâsaḥ || 1 || sád asya máde sád v asya pîtā́v índraḥ sád asya sakhyé cakâra | ráṇâ vâ yé nishádi sát té asya purā́ vividre sád u nū́tanâsaḥ || 2 || nahí nú te mahimánaḥ samasya ná maghavan maghavattvásya vidmá | ná rā́dhaso-râdhaso nū́tanasyéndra nákir dadṛiça indriyáṃ te || 3 || etát tyát ta indriyám aceti yénā́vadhîr varáçikhasya çéshaḥ | vájrasya yát te níhatasya çúshmât svanā́c cid indra paramó dadā́ra || 4 || vádhîd índro varáçikhasya çésho 'bhyâvartíne câyamânā́ya çíkshan | vṛicī́vato yád dhariyûpī́yâyâṃ hán pū́rve árdhe bhiyásā́paro dárt || 5 || 23 ||

triṅçácchataṃ varmíṇa indra sâkáṃ yavyā́vatyâm puruhûta çravasyā́ | vṛicī́vantaḥ çárave pátyamânâḥ pā́trâ bhindânā́ nyarthā́ny âyan || 6 || yásya gā́vâv arushā́ sûyavasyū́ antár û shú cárato rérihâṇâ | sá sṛiñjayâya turváçam párâdâd vṛicī́vato daivavâtā́ya çíkshan || 7 || dvayā́ñ agne rathíno viṅçatíṃ gā́ vadhū́manto maghávâ máhyaṃ samrā́ṭ | abhyâvartī́ câyamânó dadâti dûṇā́çeyáṃ dákshiṇâ pârthavā́nâm || 8 || 24 ||

28 (469). trishṭubh. 2—4 jagatî. 8 anushṭubh.

Ā́ gā́vo agmann utá bhadrám akrant sī́dantu goshṭhé raṇáyantv asmé | prajā́vatîḥ pururū́pâ ihá syur índrâya pûrvī́r usháso dúhânâḥ || 1 || índro yájvane pṛiṇaté ca çikshaty úpéd dadâti ná svám mushâyati | bhū́yo-bhûyo rayím íd asya vardháyann ábhinne khilyé ní dadhâti deva-

* 27, 1 ráṇâḥ 3 nū́tanasya índra. dadṛiçe. 4 te. yéna ávadhîḥ. svanā́t. 5 abhi-âvartíne. hari-yûpī́yâyâm. bhiyásâ áparaḥ. 6 triṅçát-çatam. bhindânā́ḥ ny-arthā́ni. 7 suyavasyū́ *iti* su-yavasyū́. ûṃ *iti* sú. párâ adât. 8 gā́ḥ. duḥ-náçâ iyám. — 28, 2 úpa ít.

yúm ‖ 2 ‖ ná tā́ naçanti ná dabhâti táskaro nā́sâm âmitró vyáthir ā́ dadharshati | devā́ṅç ca yā́bhir yájate dádâti ca jyóg ít tā́bhiḥ sacate gópatiḥ sahá ‖ 3 ‖ ná tā́ árvâ reṇúkakâṭo açnute ná saṃskṛitatrám úpa yanti tā́ abhí | urugâyám ábhayaṃ tásya tā́ ánu gā́vo mártasya ví caranti yájvanaḥ ‖ 4 ‖ gā́vo bhágo gā́va índro me achân gā́vaḥ sómasya prathamásya bhakshaḥ | imā́ yā́ gā́vaḥ sá janâsa índra ichā́mī́d dhṛidā́ mánasâ cid índram ‖ 5 ‖ yûyáṃ gâvo medayathâ kṛiçáṃ cid açrîráṃ cit kṛiṇuthâ suprátîkam | bhadráṃ gṛiháṃ kṛiṇutha bhadravâco bṛihád vo váya ucyate sabhā́su ‖ 6 ‖ prajā́vatîḥ sûyávasaṃ riçántîḥ çuddhā́ apáḥ suprapâṇé píbantîḥ | mā́ vaḥ stená îçata mā́gháçaṅsaḥ pári vo hetī́ rudrásya vṛijyâḥ ‖ 7 ‖ úpedám upapárcanam âsú góshū́pa pṛicyatâm | úpa ṛishabhásya rétasy úpendra táva vîryè ‖ 8 ‖ 25 ‖

Shashṭho 'dhyâyaḥ.

29 (470). trishṭubh.

Índraṃ vo náraḥ sakhyā́ya sepur mahó yántaḥ sumatáye cakânā́ḥ | mahó hí dâtā́ vájrahasto ásti mahā́m u raṇvám ávase yajadhvam ‖ 1 ‖ ā́ yásmin háste náryâ mimikshúr ā́ ráthe hiraṇyáye ratheshṭhā́ḥ | ā́ raçmáyo gábhastyoḥ sthûráyor ā́dhvann áçvâso vṛíshaṇo yujânā́ḥ ‖ 2 ‖ çriyé te pā́dâ dúva ā́ mimikshur dhṛishṇúr vajrī́ çávasâ dákshiṇâvân | vásâno átkaṃ surabhíṃ dṛiçé káṃ svàr ṇá nṛitav ishiró babhûtha ‖ 3 ‖ sá sóma ā́miçlatamaḥ sutó bhûd yásmin paktíḥ pacyáte sánti dhā́nâḥ | índraṃ náraḥ stu-

---

28, 3 tā́ḥ. ná âsâm. 5 imā́ḥ yā́ḥ. ichā́mi ít hṛidā́. 6 medayatha. kṛiṇutha. 7 su-yávasam. su-prapâṇé. mâ v. s. î. m. 233, 3. hetíḥ. 8 úpa idám. góshu úpa. úpa ṛishabhásya. upá indra. — 29, 2 náryâḥ. rathe-sthā́ḥ. ā́ ádhvan. 3 ná nṛito *iti*.

vánto brahmakârā́ ukthā́ çáṅsanto devávâtatamâḥ ‖ 4 ‖ ná te ántaḥ çávaso dhâyy asyá ví tú bâbadhe ródasî mahitvā́ | ā́ tā́ sûríḥ pṛiṇati tū́tujâno yûthévâpsú samī́jamâna ûtī́ ‖ 5 ‖ evéd índraḥ suháva ṛishvó astûtī́ ánûtî hiriçipráḥ sátvâ | evā́ hí jâtó ásamâtyojâḥ purū́ ca vṛitrā́ hanati ní dásyûn ‖ 6 ‖ 1 ‖

30 (471). trishṭubh.

Bhū́ya íd vâvṛidhe vîryầyañ éko ajuryó dayate vásûni | prá ririce divá índraḥ pṛithivyā́ ardhám íd asya práti ródasî ubhé ‖ 1 ‖ ádhâ manye bṛihád asuryàm asya yā́ni dâdhā́ra nákir ā́ minâti | divé-dive sū́ryo darçató bhûd ví sádmâny urviyā́ sukrátur dhât ‖ 2 ‖ adyā́ cin nū́ cit tád ápo nadī́nâṃ yád âbhyo árado gâtúm indra | ní párvatâ admasádo ná sedus tváyâ dṛiḷhā́ni sukrato rájâṅsi ‖ 3 ‖ satyám ít tán ná tvā́vâñ anyó astī́ndra devó ná mártyo jyā́yân | áhann áhim pariçáyânam árṇó 'vâsṛijo apó áchâ samudrám ‖ 4 ‖ tvám apó ví dúro víshûcîr índra dṛiḷhám arujaḥ párvatasya | rā́jâbhavo jágataç carshaṇînā́ṃ sâkáṃ sū́ryaṃ janáyan dyā́m ushā́sam ‖ 5 ‖ 2 ‖

31 (472). trishṭubh. 4 çakvarī.

Ábhûr éko rayipate rayîṇā́m ā́ hástayor adhithâ indra kṛishṭī́ḥ | ví toké apsú tánaye ca sū́ré 'vocanta carshaṇáyo vívâcaḥ ‖ 1 ‖ tvád bhiyéndra pā́rthivâni víçvā́cyutâ cic cyâvayante rájâṅsi | dyā́vâkshā́mâ párvatâso vánâni víçvaṃ

29, 5 dhâyi. yûthā́-iva ap-sú. 6 evá ít. astu ûtī́. evá. ásamâti -ojâḥ purú. — 30, 1 vavṛidhe vîryầya. ródasî *iti*. 2 ádha. 3 adyá cit nú. 4 tát. asti índra. árṇaḥ áva asṛijaḥ. ácha. 5 rā́jâ abhavaḥ. — 31, 1 sū́re ávocanta. 2 bhiyā́ indra. víçvâ ácyutâ cit cyavayante.

dṛiḷhám bhayate ájmann ā́ te ‖ 2 ‖ tvám̱ kútsenâbhí çúshṇam indrâçúsham̱ yudhya kúyavam̱ gávishṭau | dáça prapitvé ádha sū́ryasya mushâyáç cakrám ávive rápâṅsi ‖ 3 ‖ tvám̱ çatā́ny áva çámbarasya púro jaghanthâpratī́ni dásyoḥ | áçiksho yátra çácyâ çacîvo dívodâsâya sunvaté sutakre bharádvâjâya gṛiṇaté vásûni ‖ 4 ‖ sá satyasatvan mahaté ráṇâya rátham ā́ tishṭha tuvinṛimṇa bhîmám | yâhi prapathinn ávasópa madrík prá ca çruta çrâvaya carshaṇíbhyaḥ ‖ 5 ‖ 3 ‖

32 (473). trishṭubh.

Ápûrvyâ purutámâny asmai mahé vîrā́ya taváse turā́ya | virapçíne vajríṇe çám̱tamâni vácâṅsy âsā́ sthávirâya taksham ‖ 1 ‖ sá mâtárâ sū́ryeṇâ kavînā́m ávâsayad rujád ádrim̱ gṛiṇânáḥ | svâdhī́bhir ṛíkvabhir vâvaçâná úd usríyâṇâm asṛijan nidā́nam ‖ 2 ‖ sá váhnibhir ṛíkvabhir góshu çáçvan mitájnubhiḥ purukṛítvâ jigâya | púraḥ purohā́ sákhibhiḥ sakhîyán dṛiḷhā́ ruroja kavíbhiḥ kavíḥ sán ‖ 3 ‖ sá nîvyâbhir jaritā́ram áchâ mahó vā́jebhir mahádbhiç ca çúshmaiḥ | puruvī́râbhir vṛishabha kshitînā́m ā́ girvaṇaḥ suvitā́ya prá yâhi ‖ 4 ‖ sá sárgeṇa çávasâ taktó átyair apá índro dakshiṇatás turâshā́ṭ | itthā́ sṛijânā́ ánapâvṛid ártham̱ divé-dive vivishur apramṛishyám ‖ 5 ‖ 4 ‖

33 (474). trishṭubh.

Yá ójishṭha indra tám̱ sú no dâ mádo vṛishant svabhishṭír dā́svân | saúvaçvyam̱ yó vanávat sváçvo vṛitrā́ sa-

---

31, 3 kútsena abhí. indra açúsham. áviveḥ. 4 jaghantha apratī́ni. suta-kre. 5 ávasâ úpa. — 32, 2 sū́ryeṇa. su-âdhī́bhiḥ. asṛijat ni-dā́nam. 3 çáçvat. puraḥ-hā́. dṛiḷhā́ḥ. 4 ácha. 5 ánapa-vṛit. — 33, 1 dâḥ. su-abhishṭíḥ.

mátsu sâsáhad amítrân ‖ 1 ‖ tvā̃m hī́ndrā̃vase vívâco hávante carshaṇáyaḥ çū́rasâtau | tvám víprebhir ví paṇī́ñr açâyas tvóta ít sánitâ vā̃jam árvâ ‖ 2 ‖ tvám tā̃ñ indrobháyâñ amítrân dā̃sâ vṛitrā̃ṇy ā̃ryâ ca çûra | vádhîr váneva súdhitebhir átkair ā̃ pṛitsú darshi nṛiṇā̃m nṛitama ‖ 3 ‖ sá tvám na indrā̃kavâbhir ûtī́ sákhâ viçvā̃yur avitā̃ vṛidhé bhûḥ | svàrshâtâ yád dhváyâmasi tvâ yúdhyanto nemádhitâ pṛitsú çûra ‖ 4 ‖ nûnám na indrâparā̃ya ca syâ bhávâ mṛiḷîká utá no abhíshṭau | itthā̃ gṛiṇánto mahínasya çárman diví shyâma pā̃rye goshátamâḥ ‖ 5 ‖ 5 ‖

34 (475). trishṭubh.

Sám ca tvé jagmúr gíra indra pûrvī́r ví ca tvád yanti vibhvò manîshā̃ḥ | purā̃ nûnám ca stutáya ṛíshîṇâm paspṛidhrá índre ádhy ukthârkā̃ ‖ 1 ‖ puruhûtó yáḥ purugûrtá ṛíbhvâñ ékaḥ purupraçastó ásti yajnaíḥ | rátho ná mahé çávase yujânò 'smā̃bhir índro anumā̃dyo bhût ‖ 2 ‖ ná yám híṅsanti dhîtáyo ná vā̃ṇîr índram nákshantī́d abhí vardháyantîḥ | yádi stotā̃raḥ çatám yát sahásram gṛiṇánti gírvaṇasam çám tád asmai ‖ 3 ‖ ásmâ etád divy àrcéva mâsā̃ mimikshá índre ny àyâmi sómaḥ | jánam ná dhánvann abhí sám yád ā̃paḥ satrā̃ vâvṛidhur hávanâni yajnaíḥ ‖ 4 ‖ ásmâ etán máhy âṅgûshám asmâ índrâya stotrám matíbhir avâci | ásad yáthâ mahatí vṛitratū̃rya índro viçvā̃yur avitā̃ vṛidháç ca ‖ 5 ‖ 6 ‖

33, 2 hí indra ávase. 3 indra ubháyân. vánâ-iva. 4 indra ákavâbhiḥ. svàḥ-sâtâ yát hváyâmasi. 5 indra aparā̃ya ca syâḥ bháva. syâma. gosá-tamâḥ. — 34, 1 paspṛidhré. uktha-arkā̃. 2 ṛíbhvâ. yujânáḥ asmā̃bhiḥ. 3 nákshanti ít. 4 ásmai. diví arcā̃-iva. ní ayâmi. 5 ásmai etát. asmai. vṛitra-tū̃rye.

35 (476). trishṭubh.

Kadā́ bhuvan ráthakshayâṇi bráhma kadā́ stotré sahasraposhyàm dâḥ | kadā́ stómam vâsayo 'sya râyā́ kadā́ dhíyaḥ karasi vā́jaratnâḥ || 1 || kárhi svit tád indra yán nṛíbhir nṛī́n vîraír vîrā́n nîḷáyâse jáyâjī́n | tridhā́tu gā́ ádhi jayâsi góshv índra dyumnám svàrvad dhehy asmé || 2 || kárhi svit tád indra yáj jaritré viçvápsu bráhma kṛiṇávaḥ çavishṭha | kadā́ dhíyo ná niyúto yuvâse kadā́ gómaghâ hávanâni gachâḥ || 3 || sá gómaghâ jaritré áçvaçcandrâ vā́jaçravaso ádhi dhehi príkshaḥ | pîpihī́shaḥ sudúghâm indra dhenúm bharádvâjeshu surúco rurucyâḥ || 4 || tám ā́ nûnám vṛijánam anyáthâ cic chū́ro yác chakra ví dúro gṛiṇîshé | mā́ nír aram çukradúghasya dhenór âñgirasā́n bráhmaṇâ vipra jinva || 5 || 7 ||

36 (477). trishṭubh.

Satrā́ mádâsas táva viçvájanyâḥ satrā́ rā́yó 'dha yé pā́rthivâsaḥ | satrā́ vā́jânâm abhavo vibhaktā́ yád devéshu dhâráyathâ asuryàm || 1 || ánu prá yeje jána ójo asya satrā́ dadhire ánu vîryā̂ya | syûmagṛíbhe dúdhayé 'rvate ca krátum vṛiñjanty ápi vṛitrahátye || 2 || tám sadhrī́cîr ûtáyo vṛíshṇyâni paúṅsyâni niyútaḥ saçcur índram | samudrám ná síndhava ukthá̂çushmâ uruvyácasam gíra ā́ viçanti || 3 || sá râyás khā́m úpa sṛijâ gṛiṇânáḥ puruçcandrásya tvám indra vásvaḥ | pátir babhûthā́samo jánânâm éko víçvasya bhúvanasya rā́jâ || 4 || sá tú çrudhi çrútyâ yó duvoyúr dyaúr ná bhū́mâbhí rā́yo aryáḥ | áso yáthâ naḥ çávasâ cakânó yugé-yuge váyasâ cékitânaḥ || 5 || 8 ||

35, 2 yát. jáya âjī́n. 3 yát. viçvá-psu. 4 gó-maghâḥ. áçva-candrâḥ. pîpihí íshaḥ. 5 cit çū́raḥ yát çakra. — 36, 1 rā́yaḥ ádha. 2 syûma-gṛíbhe dúdhaye árvate. 4 sṛija. babhûtha ásamaḥ. 5 duvaḥ-yúḥ. bhū́ma abhí.

37 (478). trishṭubh.

Arvā́g ráthaṃ viçvávâraṃ ta ugréndra yuktā́so hárayo vahantu | kîríç cid dhí tvâ hávate svàrvân ṛidhîmáhi sadhamā́das te adyá || 1 || pró dróṇe hárayaḥ kármâgman punânā́sa ṛíjyanto abhûvan | índro no asyá pûrvyáḥ papîyâd dyukshó mádasya somyásya rā́jâ || 2 || âsasrâṇā́saḥ çavasânám áchéndraṃ sucakré rathyā̀so áçvâḥ | abhí çráva ṛíjyanto vaheyur nū́ cin nú vâyór amṛ́itaṃ ví dasyet || 3 || várishṭho asya dákshiṇâm îyartī́ndro maghónâṃ tuvikûrmítamaḥ | yáyâ vajrivaḥ pariyā́sy áṅho maghā́ ca dhṛishṇo dáyase ví sûrī́n || 4 || índro vā́jasya sthávirasya dâténdro gîrbhír vardhatâṃ vṛiddhámahâḥ | índro vṛitrám hánishṭho astu sátvā́ tā́ sûríḥ pṛiṇati tū́tujânaḥ || 5 || 9 ||

38 (479). trishṭubh.

Ápâd itá úd u naç citrátamo mahī́m bharshad dyumátîm índrahûtim | pányasîṃ dhîtíṃ daívyasya yā́mañ jánasya râtíṃ vanate sudā́nuḥ || 1 || dûrā́c cid ā́ vasato asya kárṇâ ghóshâd índrasya tanyati bruvâṇáḥ | éyám enaṃ deváhûtir vavṛityân madryàg índram iyám ṛicyámânâ || 2 || tám vo dhiyā́ paramáyâ purâjā́m ajáram índram abhy ànûshy arkaíḥ | bráhmâ ca gíro dadhiré sám asmin mahā́ṅç ca stómo ádhi vardhad índram || 3 || várdhâd yáṃ yajná utá sóma índraṃ várdhâd bráhma gíra ukthā́ ca mánma | várdhā́hainam usháso yā́mann aktór várdhân mā́sâḥ çarádo dyā́va índram || 4 || evā́ jajnânáṃ sáhase ásâmi vâvṛidhânáṃ rā́dhase ca çrutā́ya | mahā́m ugrám ávase vipra nûnám ā́ vivâsema vṛitratū́ryeshu || 5 || 10 ||

37, 1 te ugra índra. hí. 2 pró *iti*. kárma agman. 3 ácha índram. nú cit. 4 iyarti índraḥ. 5 dâtā́ índraḥ. sátvâ ā́. — 38, 2 dûrā́t. ā́ iyám. vavṛityât. 3 purâ-jā́m. abhí anûshi. bráhma. 4 várdha áha enam. 5 evá.

39 (480). trishṭubh.

Mandrásya kavér divyásya váhner vípramanmano vacanásya mádhvaḥ | ápâ nas tásya sacanásya devésho yuvasva gṛiṇaté góagrâḥ || 1 || ayám uçânáḥ páry ádrim usrấ ṛitádhîtibhir ṛitayúg yujânáḥ | rujád árugṇam ví valásya sấnum paṇī́ṅr vácobhir abhí yodhad índraḥ || 2 || ayáṃ dyotayad adyúto vy àktū́n doshấ vástoḥ çaráda índur indra | imáṃ ketúm adadhur nū́ cid áhnâṃ çúcijanmana ushásaç cakâra || 3 || ayáṃ rocayad arúco rucânò 'yáṃ vâsayad vy ṛìténa pûrvī́ḥ | ayám îyata ṛitayúgbhir áçvaiḥ svarvídâ nấbhinâ carshaṇiprấḥ || 4 || nū́ gṛiṇânó gṛiṇaté pratna râjann íshaḥ pinva vasudéyâya pûrvī́ḥ | apá óshadhîr avishấ vánâni gấ árvato nṛī́n ṛicáse rirîhi || 5 || 11 ||

40 (481). trishṭubh.

Índra píba túbhyaṃ sutó mádâyấva sya hárî ví mucâ sákhâyâ | utá prá gâya gaṇá ấ nishádyấthâ yajnấya gṛiṇaté váyo dhâḥ || 1 || ásya piba yásya jajnâná indra mádâya krátve ápibo virapçin | tám u te gấvo nára ấpo ádrir índuṃ sám ahyan pîtáye sám asmai || 2 || sámiddhe agnaú sutá indra sóma ấ tvâ vahantu hárayo váhishṭhâḥ | tvâyatấ mánasâ johavîmī́ndrấ yâhi suvitấya mahé naḥ || 3 || ấ yâhi çáçvad uçatấ yayâthéndra mahấ mánasâ somapéyam | úpa bráhmâṇi çṛiṇava imấ nó 'thâ te yajnás tanvè váyo dhât || 4 || yád indra diví pấrye yád ṛídhag yád vâ své sádane yátra vấsi | áto no yajnám ávase niyútvânt sajóshâḥ pâhi girvaṇo marúdbhiḥ || 5 || 12 ||

39, 1 vípra-manmanaḥ. ápâḥ. deva íshaḥ. 3 ví aktū́n. nú. 4 rucânáḥ ayám. ví ṛiténa. îyate. 5 nú. — 40, 1 mádâya áva. muca. gaṇé. ni-sádya átha. 3 suté. sóme. johavîmi índra ấ. 4 yayâtha índra. naḥ átha. 5 vâ ási.

41 (482). trishṭubh.

Áheḷamâna úpa yâhi yajnám̐ túbhyam pavanta índavaḥ sutā́saḥ | gā́vo ná vajrint svám óko áchéndrā́ gahi prathamó yajníyânâm || 1 || yā́ te kâkút súkṛitâ yā́ várishṭhâ yáyâ çáçvat píbasi mádhva ûrmím | táyâ pâhi prá te adhvaryúr asthât sám̐ te vájro vartatâm indra gavyúḥ || 2 || eshá drapsó vṛishabhó viçvárûpa índrâya vṛíshṇe sám akâri sómaḥ | etám piba harivaḥ sthâtar ugra yásyéçishe pradívi yás te ánnam || 3 || sutáḥ sómo ásutâd índra vásyân ayám̐ çréyâñ cikitúshe ráṇâya | etám̐ titirva úpa yâhi yajnám̐ téna víçvâs távishîr ā́ pṛiṇasva || 4 || hváyâmasi tvéndra yâhy arvā́ñ áram̐ te sómas tanvè bhavâti | çátakrato mâdáyasvâ sutéshu prā́smā́ñ ava pṛítanâsu prá vikshú || 5 || 13 ||

42 (483). anushṭubh. 4 bṛihatî.

Práty asmai pípîshate víçvâni vidúshe bhara | aram̐gamā́ya jágmayé 'paçcâddaghvane náre || 1 || ém enam pratyétana sómebhiḥ somapā́tamam | ámatrebhir ṛijîshíṇam índram̐ sutébhir índubhiḥ || 2 || yádî sutébhir índubhiḥ sómebhiḥ pratibhū́shatha | védâ víçvasya médhiro dhṛishát tám̐-tam íd éshate || 3 || asmā́-asmâ íd ándhasó 'dhvaryo prá bharâ sutám | kuvít samasya jényasya çárdhato 'bhíçaster avaspárat || 4 || 14 ||

43 (484). ushṇih.

Yásya tyác chámbaram máde dívodâsâya randháyaḥ | ayám̐ sá sóma indra te sutáḥ píba || 1 || yásya tîvrasútam

---

41, 1 pavante. ácha índra ā́. 3 yásya ī́çishe. 5 tvâ ā́ indra. mâdáyasva. prá asmā́n. — 42, 1 jágmaye ápaçcât-daghvane. 2 ā́ îm. prati-étana. 3 yádi. véda. ā́ îshate. 4 asmaí-asmai. ándhasaḥ ádhvaryo *iti*. bhara. ava-spárat. — 43, 1 tyát çámbaram.

mádam mádhyam ántaṃ ca rákshase | ayáṃ sá — || 2 || yásya gā́ antár áçmano máde dṛiḷhā́ avā́sṛijaḥ | ayáṃ sá — || 3 || yásya mandânó ándhaso mā́ghonaṃ dadhishé çávaḥ | ayáṃ sá — || 4 || 15 ||

Tṛitîyo 'nuvâkaḥ.

44 (485). trishṭubh. 1—6 anushṭubh. 7. 9 virâj oder trishṭubh. 8 virâj.

Yó rayivo rayíṃtamo yó dyumnaír dyumnávattamaḥ | sómaḥ sutáḥ sá indra té 'sti svadhâpate mádaḥ || 1 || yáḥ çagmás tuviçagma te râyó dâmā́ matînā́m | sómaḥ sutáḥ — || 2 || yéna vṛiddhó ná çávasâ turó ná svā́bhir ûtíbhiḥ | sómaḥ sutáḥ — || 3 || tyám u vo ápraháṇaṃ gṛiṇîshé çávasas pátim | índraṃ viçvâsā́haṃ náram máṅhishṭhaṃ viçvácarshaṇim || 4 || yáṃ vardháyantī́d gíraḥ pátiṃ turásya rā́dhasaḥ | tám ín nv àsya ródasî devī́ çúshmaṃ saparyataḥ || 5 || 16 ||

tád va ukthásya barháṇéndrâyopastṛiṇîsháṇi | vípo ná yásyotáyo ví yád róhanti sakshítaḥ || 6 || ávidad dáksham mitró návîyân papânó devébhyo vásyo acait | sasavā́nt staulā́bhir dhautárîbhir urushyā́ pâyúr abhavat sákhibhyaḥ || 7 || ṛitásya pathí vedhā́ apâyi çriyé mánâṅsi devā́so akran | dádhâno nā́ma mahó vácobhir vápur dṛiçáye venyó vy ā̂vaḥ || 8 || dyumáttamaṃ dákshaṃ dhehy asmé sédhâ jánânâm pûrvī́r árâtîḥ | várshîyo váyaḥ kṛiṇuhi çácîbhir dhánasya sâtā́v asmā́ñ aviḍḍhi || 9 || índra túbhyam ín maghavann abhûma vayáṃ dâtré harivo mā́ ví venaḥ | nákir

---

43, 3 ava-ásṛijaḥ. — 44, 1 rayi-vaḥ. te ásti. 4 ápra-hanam. viçva-sáham. 5 vardháyanti ít. ít nú asya ródasî *iti* devī́ *iti*. 6 barháṇâ índrâya upa-stṛiṇîsháṇi. yásya ûtáyaḥ. sa-kshítaḥ. 8 ví âvar *ity* âvaḥ. 9 sédha. 10 ít.

âpír dadṛiçe martyatrā́ kím aṅgá radhracódanaṃ tvâhuḥ || 10 || 17 ||

mā́ jásvane vṛishabha no rarîthâ mā́ te revátaḥ sakhyé rishâma | pū́rvī́sh ṭa indra nishshídho jáneshu jahy ásushvîn pra vṛihā́pṛiṇataḥ || 11 || úd abhrā́ṇîva stanáyann iyartī́ndro rā́dhâṅsy áçvyâni gávyâ | tvám asi pradívaḥ kârúdhâyâ mā́ tvâdâmā́na ā́ dabhan maghónaḥ || 12 || ádhvaryo vîra prá mahé sutā́nâm índrâya bhara sá hy àsya rā́jâ | yáḥ pûrvyā́bhir utá nū́tanâbhir gîrbhír vâvṛidhé gṛiṇatā́m ṛíshîṇâm || 13 || asyá madé purú várpâṅsi vidvā́n índro vṛitrā́ṇy apratī́ jaghâna | tám u prá hoshi mádhumantam asmai sómaṃ vîrā́ya çipríṇe píbadhyai || 14 || pā́tâ sutám índro astu sómaṃ hántâ vṛitráṃ vájreṇa mandasânáḥ | gántâ yajnám parâvátaç cid áchâ vásur dhînā́m avitā́ kârúdhâyâḥ || 15 || 18 ||

idáṃ tyát pā́tram indrapā́nam índrasya priyám amṛítam apâyi | mátsad yáthâ saumanasā́ya deváṃ vy àsmád dvésho yuyávad vy áṅhaḥ || 16 || enā́ mandânó jahí çūra çátrūñ jâmím ájâmim maghavann amítrân | abhishenā́ṅ abhy âdédiçânân párâca indra prá mṛiṇâ jahī́ ca || 17 || âsú shmâ ṇo maghavann indra pṛitsv àsmábhyam máhi várivaḥ sugáṃ kaḥ | apā́ṃ tokásya tánayasya jeshá índra sūrī́n kṛiṇuhí smâ no árdham || 18 || ā́ tvâ hárayo vṛíshaṇo yujânā́ vṛísharathâso vṛísharaçmayó 'tyâḥ | asmatrā́ñco vṛíshaṇo vajravā́ho vṛíshṇe mádâya suyújo vahantu || 19 || ā́ te vṛishan vṛíshaṇo dróṇam asthur ghṛitaprúsho nórmáyo má-

---

44, 10 tvâ âhuḥ. 11 rarī́thâḥ. pûrvī́ḥ te. jahí ásusvîn prá vṛiha ápṛiṇataḥ. 12 abhrā́ṇi-iva. iyarti índraḥ. kârú-dhâyâḥ. tvâ adâmā́naḥ. 13 hí asya. 14 apratí. 15 pā́tâ — sómam 464, 3. ácha. 16 ví asmát. ví. 17 abhi-senā́n abhí â-dédiçânân. mṛiṇa jahí. 18 sma naḥ. pṛit-sú asmábhyam. jeshé. sma. 19 yujânā́ḥ. vṛísha-raçmayaḥ átyâḥ. 20 ná ûrmáyaḥ.

dantaḥ | índra prá túbhyam̧ vṛíshabhiḥ sutā́nâm̧ vṛíshṇe bharanti vṛishabhā́ya sómam || 20 || 19 ||

vṛíshâsi divó vṛishabháḥ pṛithivyā́ vṛíshâ síndhûnâm̧ vṛishabháḥ stíyânâm | vṛíshṇe ta índur vṛishabha pîpâya svâdū́ ráso madhupéyo várâya || 21 || ayám̧ deváḥ sáhasâ jā́yamâna índreṇa yujā́ paṇím astabhâyat | ayám̧ svásya pitúr ā́yudhânī́ndur amushṇâd áçivasya mâyā́ḥ || 22 || ayám akṛiṇod ushásaḥ sapátnîr ayám̧ sū́rye adadhâj jyótir antáḥ | ayám̧ tridhā́tu diví rocanéshu tritéshu vindad amṛítam̧ nígûḻham || 23 || ayám̧ dyā́vâpṛithivī́ ví shkabhâyad ayám̧ rátham ayunak saptáraçmim | ayám̧ góshu çácyâ pakvám antáḥ sómo dâdhâra dáçayantram útsam || 24 || 20 ||

45 (486). gâyatrî. 29 atinicṛit. 33 anushṭubh.

Yá ā́nayat parâvátaḥ súnîtî turváçam̧ yádum | índraḥ sá no yúvâ sákhâ || **1** || avipré cid váyo dádhad anâçúnâ cid árvatâ | índro jétâ hitám̧ dhánam || 2 || mahī́r asya práṇītayaḥ pûrvī́r utá práçastayaḥ | nā́sya kshîyanta ûtáyaḥ || 3 || sákhâyo bráhmavâhasé 'rcata prá ca gâyata | sá hí naḥ prámatir mahī́ || 4 || tvám ékasya vṛitrahann avitā́ dváyor asi | utédṛíçe yáthâ vayám || 5 || 21 ||

náyasī́d v áti dvíshaḥ kṛiṇóshy ukthaçaṅsínaḥ | nṛíbhiḥ suvī́ra ucyase || 6 || brahmā́ṇam bráhmavâhasam̧ gîrbhíḥ sákhâyam ṛigmíyam | gā́m̧ na doháse huve || 7 || yásya víçvâni hástayor ûcúr vásûni ṇí dvitā́ | vîrásya pṛitanâshháhaḥ || 8 || ví dṛiḻhā́ni cid adrivo jánânâm̧ çacîpate | vṛihá mâyā́ anânata || 9 || tám u tvâ satya somapâ índra vâjânâm pate | áhûmahi çravasyávaḥ || 10 || 22 ||

44, 21 vṛíshâ asi. pṛithivyā́ḥ. te. svâdúḥ. 22 ā́yudhâni índuḥ. 23 adadhât. 24 skabhâyat. — 45, 1 ā́ ánayat. 3 ná asya kshîyante. 4 bráhma-vâhase árcata. 5 utá ídṛíçe. 6 náyasi ít ûm̧ *iti*.

tám u tvâ yáḥ purā́sitha yó vâ nûnáṃ hité dhánc | hávyaḥ sá çrudhî hávam || 11 || dhîbhír árvadbhir árvato vā́jāñ̆ indra çravā́yyân | tváyâ jeshma hitáṃ dhánam || 12 || ábhûr u vîra girvaṇo mahā́ñ̆ indra dháne hité | bháre vitantasā́yyaḥ || 13 || yā́ ta ûtír amitrahan makshū́javastamā́sati | táyâ no hinuhî rátham || 14 || sá ráthena rathī́tamo 'smā́kenâbhiyúgvanâ | jéshi jishṇo hitáṃ dhánam || 15 || 23 ||

yá éka ít tám u shṭuhi kṛishṭînā́ṃ vícarshaṇiḥ | pátir jajné vṛíshakratuḥ || 16 || yó gṛiṇatā́m íd ā́sithâpír ûtī́ çiváḥ sákhâ | sá tváṃ na indra mṛiḷaya || 17 || dhishvá vájraṃ gábhastyo rakshohátyâya vajrivaḥ | sâsahîshṭhā́ abhí spṛídhaḥ || 18 || pratnáṃ rayîṇā́ṃ yújaṃ sákhâyaṃ kîricódanam | bráhmavâhastamaṃ huve || 19 || sá hí víçvâni pā́rthivāñ̆ éko vásûni pátyate | gírvaṇastamo ádhriguḥ || 20 || 24 ||

sá no niyúdbhir ā́ pṛiṇa kā́maṃ vā́jebhir açvíbhiḥ | gómadbhir gopate dhṛishát || 21 || tád vo gâya suté sácâ puruhûtā́ya sátvane | çáṃ yád gáve ná çâkíne || 22 || ná ghâ vásur ni yamate dânáṃ vā́jasya gómataḥ | yát sîm úpa çrávad gíraḥ || 23 || kuvítsasya prá hí vrajáṃ gómantaṃ dasyuhā́ gámat | çácîbhir ápa no varat || 24 || imā́ u tvâ çatakrato 'bhí prá ṇonuvur gíraḥ | índra vatsáṃ ná mâtáraḥ || 25 || 25 ||

dûṇā́çaṃ sakhyáṃ táva gaúr asi vîra gavyaté | áçvo açvâyaté bhava || 26 || sá mandasvâ hy ándhaso - || 27 || imā́ u tvâ suté-sute nákshante girvaṇo gíraḥ | vatsáṃ gā́vo ná dhenávaḥ || 28 || purûtámam purûṇā́ṃ stotṝîṇā́ṃ vívâci | vā́-

45, 11 purā́ ā́sitha. çrudhi. 14 te. makshújavas-tamâ ásati. hinuhi. 15 asmā́kena abhi-yúgvanâ. 16 stuhi. 17 ā́sitha âpíḥ. 18 gábhastyoḥ. 20 pā́rthivâ. 23 gha. 24 kuvít -sasya. 25 nonuvuḥ. 26 duḥ-náçam. 27 = 275, 6.

jebhir vâjayatā́m ‖ 29 ‖ asmā́kam indra bhûtu te stómo vā́hishṭho ántamaḥ | asmā́n râyé mahé hinu ‖ 30 ‖ ádhi bṛibúḥ paṇînā́ṃ várshishṭhe mûrdhánn asthât | urúḥ káksho ná gâñgyáḥ ‖ 31 ‖ yásya vâyór iva dravád bhadrā́ râtíḥ sahasríṇî | sadyó dânā́ya máṅhate ‖ 32 ‖ tát sú no víçve aryá ā́ sádâ gṛiṇanti kârávaḥ | bṛibúṃ sahasradā́tamaṃ sûríṃ sahasrasā́tamam ‖ 33 ‖ 26 ‖

46 (487). Strophe um Strophe bṛihatî und satobṛihatî.

Tvā́m íd dhí hávâmahe sâtā́ vā́jasya kârávaḥ | tvā́ṃ vṛitréshv indra sátpatiṃ náras tvā́ṃ kā́shṭhâsv árvataḥ ‖ 1 ‖ sá tváṃ naç citra vajrahasta dhṛishṇuyā́ maháḥ stavânó adrivaḥ | gā́m áçvaṃ rathyàm indra sáṃ kira satrā́ vā́jaṃ ná jigyúshe ‖ 2 ‖ yáḥ satrâhā́ vícarshaṇir índraṃ táṃ hûmahe vayám | sáhasramushka túvinṛimṇa sátpate bhávâ samátsu no vṛidhé ‖ 3 ‖ bā́dhase jánân vṛishabhéva manyúnâ ghṛíshau mîḷhá ṛicîshama | asmā́kam bodhy avitā́ mahâdhané tanū́shv apsú sū́rye ‖ 4 ‖ índra jyéshṭhaṃ na ā́ bharaṅ ójishṭham pápuri çrávaḥ | yénemé citra vajrahasta ródasî óbhé suçipra prā́ḥ ‖ 5 ‖ 27 ‖

tvā́m ugrám ávase carshaṇîsáhaṃ rā́jan devéshu hûmahe | víçvâ sú no vithurā́ pibdanā́ vaso 'mitrânt susháhân kṛidhi ‖ 6 ‖ yád indra nā́hushîshv ā́ñ ójo nṛimṇáṃ ca kṛishṭíshu | yád vâ páñca kshitînā́ṃ dyumnám ā́ bhara satrā́ víçvâni paúṅsyâ ‖ 7 ‖ yád vâ ṭrikshaú maghavan druhyā́v ā́ jáne yát pûraú kác ca vṛíshṇyam | asmábhyaṃ tád rirîhi sáṃ nṛishā́hye 'mítrân pṛitsú turváṇe ‖ 8 ‖ índra tridhā́tu çaraṇáṃ trivárûthaṃ svastimát | chardír yacha ma-

46, 1 hí. 3 bháva. 4 vṛishabhá-iva. mîḷhé. 5 bhara. yéna imé *iti*. ródasî *iti* ā́ ubhé *iti*. 7 ā́. 8 kát.

ghávadbhyaç ca máhyaṃ ca yâváyâ didyúm ebhyaḥ || 9 || yé gavyatā́ mánasâ çátrum âdabhúr abhipraghnánti dhṛishṇuyā́ | ádha smâ no maghavann indra gírvaṇas tanûpā́ ántamo bhava || 10 || 28 ||

ádha smâ no vṛidhé bhavéndra nâyám avâ yudhí | yád antárikshe patáyanti parṇíno didyávas tigmámûrdhânaḥ || 11 || yátra çū́râsas tanvò vitanvaté priyā́ çárma pitṛ́îṇā́m | ádha smâ yacha tanvè táne ca chardír acíttaṃ yâváya dvéshaḥ || 12 || yád indra sárge árvataç codáyâse mahâdhané | asamané ádhvani vṛijiné pathí çyenā́ñ iva çravasyatáḥ || 13 || síndhûñr iva pravaṇá âçuyā́ yató yádi klóçam ánu shváṇi | ā́ yé váyo ná várvṛitaty ā́mishi gṛibhîtā́ bâhvór gávi || 14 || 29 ||

47 (488). trishṭubh. 19 bṛihatî. 23 anushṭubh. 24 gâyatrî. 25 dvipadâ. 27 jagatî.

Svâdúsh kílâyám mádhumâñ utā́yáṃ tîvráḥ kílâyáṃ rásavâñ utā́yám | utó nv àsyá papivā́ṅsam índraṃ ná káç caná sahata âhavéshu || 1 || ayáṃ svâdúr ihá mádishṭha âsa yásyéndro vṛitrahátye mamā́da | purū́ṇi yáç cyautnā́ çámbarasya ví navatíṃ náva ca dehyò hán || 2 || ayám me pîtá úd iyarti vā́cam ayám manîshā́m uçatī́m ajîgaḥ | ayáṃ shá̱ḷ urvī́r amimîta dhī́ro ná yā́bhyo bhúvanaṃ kác canā́ré || 3 || ayáṃ sá yó varimā́ṇam pṛithivyā́ varshmā́ṇaṃ divó ákṛiṇod ayáṃ sáḥ | ayám pîyū́shaṃ tisṛ́ishu pravátsu sómo dâdhârorv àntáriksham || 4 || ayáṃ vidac citradṛíçîkam árṇaḥ çukrásadmanâm ushásâm ánîke | ayám mahā́n ma-

---

46, 9 yaváya. 10 sma. 11 sma. bhava índra. ava. 12 sma. yaváya. 14 pravaṇé. sváni. gṛibhîtā́ḥ. — 47, 1 svâdúḥ kíla ayám. utá ayám. utó *iti* nú asyá. sáhate. 2 yásya índraḥ. 3 kát caná âré. 4 pṛithivyā́ḥ. dâdhâra urú antáriksham. 5 vidat.

hatā̆ skámbhanenód dyā̆m astabhnâd vṛishabhó marútvân || 5 || 30 ||

dhṛishát piba kaláçe sómam indra vṛitrahā̆ çûra samaré vásûnâm | mā̆dhyaṃdine sávana ā̆ vṛishasva rayisthā̆no rayím asmā̆su dhehi || 6 || índra prá ṇaḥ puraetéva paçya prá no naya pratarámṃ vásyo ácha | bhávâ supâró atipârayó no bhávâ súnîtir utá vâmánîtiḥ || 7 || urúṃ no lokám ánu neshi vidvā̆nt svàrvaj jyótir ábhayaṃ svastí | ṛishvā̆ ta indra sthávirasya bâhū̆ úpa stheyâma çaraṇā̆ bṛihántâ || 8 || várishṭhe na indra vandhúre dhâ vábishṭhayoḥ çatâvann áçvayor ā̆ | ísham ā̆ vakshîshā̆ṃ várshishṭhâm mā̆ nas târîn maghavan rā̆yo aryáḥ || 9 || índra mṛiḷá máhyaṃ jîvā̆tum icha codáya dhíyam áyaso ná dhā̆râm | yát kíṃ câháṃ tvâyúr idáṃ vádâmi táj jushasva kṛidhí mâ devávantam || 10 || 31 ||

trâtā̆ram índram avitā̆ram índraṃ háve-have suhávaṃ çū̆ram índram | hváyâmi çakrám puruhûtám índraṃ svastí no maghávâ dhâtv índraḥ || 11 || índraḥ sutrā̆mâ svávâñ ávobhiḥ sumṛiḷîkó bhavatu viçvávedâḥ | bā̆dhatâṃ dvésho ábhayaṃ kṛiṇotu suvī̆ryasya pátayaḥ syâma || 12 || tásya vayáṃ sumataú yajníyasyā̆pi bhadré saumanasé syâma | sá sutrā̆mâ svávâñ índro asmé ârā̆c cid dvéshaḥ sanutár yuyotu || 13 || áva tvé indra praváto nórmír gíro bráhmâṇi niyúto dhavante | urū̆ ná rā̆dhaḥ sávanâ purū̆ṇy apó gā̆ vajrin yuvase sám índûn || 14 || ká îṃ stavat káḥ pṛiṇât kó yajâte yád ugrám ín maghávâ viçváhā̆vet | pā̆dâv iva

---

47, 5 skámbhanena út. 6 sávane. 7 naḥ puraetā̆-iva. bháva. 8 svàr-vat. te. bâhū̆ *iti*. 9 dhâḥ. çata-van. vakshi ishā̆m. târît. 10 ca ahám. tát. 13 yajníyasya ápi. asmé *iti* ârā̆t. 14 tvé *iti*. ná ûrmī́ḥ. urú. gā̆ḥ. 15 ít. viçváhâ ávet.

prahárann anyám-anyaṃ kriṇóti pū́rvam áparaṃ çácîbhiḥ || 15 || 32 ||

çriṇvé vîrá ugrám-ugraṃ damâyánn anyám-anyam atineniyámânaḥ | edhamânadvíḷ ubháyasya rā́jâ coshkûyáte víça índro manushyân || 16 || párâ pū́rveshâṃ sakhyā́ vriṇakti vitárturâṇo áparebhir eti | ánânubhûtîr avadhûnvânáḥ pûrvī́r índraḥ çarádas tartarîti || 17 || rûpáṃ-rûpam prátirûpo babhûva tád asya rûpám praticákshaṇâya | índro mâyā́bhiḥ pururū́pa îyate yuktā́ hy àsya hárayaḥ çatā́ dáça || 18 || yujânó haritâ ráthe bhū́ri tváshṭehá râjati | kó viçvā́hâ dvishatáḥ páksha âsata utā́sîneshu sûríshu || 19 || agavyûtí kshétram ā́ganma devâ urvī́ satī́ bhū́mir aṅhûraṇā́bhût | bríhaspate prá cikitsâ gávishṭâv itthā́ saté jaritrá indra pánthâm || 20 || 33 ||

divé-dive sadríçîr anyám árdhaṃ krishṇā́ asedhat ápa sádmano jā́ḥ | áhan dâsā́ vrishabhó vasnayántodávraje varcínaṃ çámbaraṃ ca || 21 || prastoká ín nú rā́dhasas ta indra dáça kóçayîr dáça vâjíno 'dât | dívodâsâd átithigvasya rā́dhaḥ çâmbaráṃ vásu práty agrabhîshma || 22 || dáçā́çvân dáça kóçân dáça vástrā́dhibhojanâ | dáço hiraṇyapiṇḍā́n dívodâsâd asânisham || 23 || dáça ráthân práshṭimataḥ çatáṃ gā́ átharvabhyaḥ | açvatháḥ pâyáve 'dât || 24 || máhi rā́dho viçvájanyaṃ dádhânân bharádvâjânt sárñjayó abhy àyashṭa || 25 || 34 ||

vánaspate vîḍvàñgo hí bhûyā́ asmátsakhâ pratáraṇaḥ suvī́raḥ | góbhiḥ sáṃnaddho asi vîḷáyasvâsthâtā́ te jayatu

---

47, 16 dama-yán. edhamâna-dvíṭ. 17 ánanu-bhûtiḥ. 18 yuktā́ḥ hí asya. 19 tváshṭâ ihá. âsate utá ā́sîneshu. 20 ā́ aganma. aṅhûranā́ abhût. cikitsa. jaritré. 21 vasna-yántâ udá-vraje. 22 ít. te. 23 dáça ā́çvân. vástrâ ádhi-bhojanâ dáço *iti*. 25 abhí ayashṭa. 26 vîḷú-añgaḥ. vîḷáyasva â-sthâtā́.

jétvâni || 26 || divás pṛithivyā́ḥ páry ója údbhṛitaṃ vánaspátibhyaḥ páry ā́bhṛitaṃ sáhaḥ | apā́m ojmā́nam pári góbhir ā́vṛitam índrasya vájraṃ havíshâ ráthaṃ yaja || 27 || índrasya vájro marútâm ánîkam mitrásya gárbho váruṇasya nā́bhiḥ | sémā́ṃ no havyádâtiṃ jushâṇó déva ratha práti havyā́ gṛibhâya || 28 || úpa çvâsaya pṛithivī́m utá dyā́m purutrā́ te manutâṃ víshṭhitaṃ jágat | sá dundubhe sajū́r índreṇa devaír dûrā́d dávîyo ápa sedha çátrûn || 29 || ā́ krandaya bálam ójo na ā́ dhâ níḥ shṭanihi duritā́ bā́dhamânaḥ | ápa protha dundubhe duchúnâ itá índrasya mushṭír asi vîḷáyasva || 30 || ā́mū́r aja pratyā́vartayemā́ḥ ketumád dundubhír vâvadîti | sám áçvaparṇâç cáranti no náro 'smā́kam indra rathíno jayantu || 31 || 35 ||

Saptamo 'dhyâyaḥ.

48 (489). 1. 3. 5. 9. 14. 19. 20 bṛihatî. 2. 4. 10. 12. 17 satobṛihatî. 6. 8 mahâsatobṛihatî. 7 mahâbṛihatî. 11. 16 kakubh. 13. 18 puraüshṇih. 15 atijagatî. 21 yavamadhyâ mahâbṛihatî. 22 anushṭubh.

Yajnā́-yajnâ vo agnáye girā́-girâ ca dákshase | prá-pra vayám amṛ́taṃ jâtávedasam priyám mitráṃ ná çaṅsisham || 1 || ûrjó nápâtaṃ sá hinā́yám asmayúr dā́çema havyádâtaye | bhúvad vā́jeshv avitā́ bhúvad vṛidhá utá trâtā́ tanū́nâm || 2 || vṛíshâ hy àgne ajáro mahā́n vibhā́sy arcíshâ | ájasreṇa çocíshâ çóçucac chuce sudîtíbhiḥ sú dîdihi || 3 || mahó devā́n yájasi yákshy ânushák táva krátvotá daṅsánâ | arvā́caḥ sîṃ kṛiṇuhy agné 'vase rā́sva vā́jotá vaṅsva || 4 || yám ā́po ádrayo vánâ gárbham ṛitásya píprati | sáhasâ yó mathitó jā́yate nṛíbhiḥ pṛithivyā́ ádhi sā́navi || 5 || 1 ||

47, 28 sáḥ imā́m. 30 dhâḥ. stanihi. 31 ā́ amū́ḥ. prati -ā́vartaya imā́ḥ. — 48, 2 hiná ayám. 3 hí agne. çóçucat çuce. 4 krátvâ utá. agne ávase. vā́jâ utá.

ấ yáḥ papraú bhânúnâ ródasî ubhé dhûména dhâvate divi | tirás támo dadṛiça ū̆rmyâsv ấ çyâvā̆sv arushó vṛíshā̆ çyâvā̆ arushó vṛíshâ || 6 || bṛihádbhir agne arcíbhiḥ çukréṇa deva çocíshâ | bharádvâje samidhânó yavishṭhya reván naḥ çukra dîdihi dyumát pâvaka dîdihi || 7 || víçvâsâṃ gṛihápatir viçā̆m ási tvám agne mā̆nushîṇâm | çatám pûrbhír yavishṭha pâhy áṅhasaḥ sameddhā̆raṃ çatáṃ hímâḥ stotṛíbhyo yé ca dádati || 8 || tváṃ naç citrá ûtyā̆ váso rā̆dhâṅsi codaya | asyá râyás tvám agne rathī̆r asi vidā̆ gâdháṃ tucé tú naḥ || 9 || párshi tokáṃ tánayam partṛíbhish ṭvám ádabdhair áprayutvabhiḥ | ágne hélâṅsi daívyâ yuyodhi nó 'devâni hvárâṅsi ca || 10 || 2 ||

ấ sakhâyaḥ sabardúghâṃ dhenúm ajadhvam úpa návyasâ vácaḥ | sṛijádhvam ánapasphurâm || 11 || yā̆ çárdhâya mā̆rutâya svábhânave çrávó 'mṛityu dhúkshata | yā̆ mṛiḷîké marútâṃ turā̆ṇâṃ yā̆ sumnaír evayā̆varî || 12 || bharádvâjâyā̆va dhukshata dvitā̆ | dhenúṃ ca viçvádohasam íshaṃ ca viçvábhojasam || 13 || táṃ va índraṃ ná sukrátuṃ váruṇam iva mâyínam | aryamáṇaṃ ná mandráṃ sṛiprábhojasaṃ víshṇuṃ ná stusha âdíçe || 14 || tveshám çárdho ná mā̆rutaṃ tuvishváṇy anarvā̆ṇam pûsháṇaṃ sáṃ yáthâ çatā̆ | sáṃ sahásrâ kā̆rishac carshaṇíbhya ā̆ň âvír gûḷhā̆ vásû karat suvédâ no vásû karat || 15 || ā̆ mâ pûshann úpa drava çáṅsishaṃ nú te apikarṇá âghṛiṇe | aghā̆ aryó árâtayaḥ || 16 || 3 ||

mā̆ kâkambī̆ram úd vṛiho vánaspátim áçastîr ví hí nī̆naçaḥ | mótá sū̆ro áha evā̆ caná grîvā̆ âdádhate véḥ || 17 ||

48, 6 r. ubhé *iti*. dadṛiçe. vṛíshâ ấ çyâvā̆ḥ. 7 revát. 9 vidā̆ḥ. 10 partṛí-bhiḥ tvám. naḥ ádevâni. 12 çrávaḥ ámṛityu. 13 bharát-vâjâya áva. 14 stushe. 15 tuvi-sváni. kā̆rishat. ấ. vásu. 16 api-karṇé. 17 mā̆ utá. áhar *iti* evá.

dṛíter iva te 'vṛikám astu sakhyám | áchidrasya dadhanvátaḥ súpûrṇasya dadhanvátaḥ || 18 || paró hí mártyair ási samó devaír utá çriyā́ | abhí khyaḥ pûshan pṛítanâsu nas tvám ávâ nûnáṃ yáthâ purā́ || 19 || vâmī́ vâmásya dhûtayaḥ práṇîtir astu sûnṛítâ | devásya vâ maruto mártyasya vejànásya prayajyavaḥ || 20 || sadyáç cid yásya carkṛitíḥ pári dyā́ṃ devó naíti sū́ryaḥ | tvesháṃ çávo dadhire nā́ma yajníyam marúto vṛitraháṃ çávo jyéshṭhaṃ vṛitraháṃ çávaḥ || 21 || sakṛíd dha dyaúr ajâyata sakṛíd bhū́mir ajâyata | pṛíçnyâ dugdháṃ sakṛít páyas tád anyó nā́nu jâyate || 22 || 4 ||

49 (490). trishṭubh. 15 çakvarī.

Stushé jánaṃ suvratáṃ návyasîbhir gîrbhír mitrā́váruṇâ sumnayántâ | tá ā́ gamantu tá ihá çruvantu sukshatrā́so váruṇo mitró agníḥ || 1 || viçó-viça ī́ḍyam adhvaréshv ádṛiptakratum aratíṃ yuvatyóḥ | diváḥ çíçuṃ sáhasaḥ sûnúm agníṃ yajnásya ketúm arusháṃ yájadhyai || 2 || arushásya duhitárâ vírûpe stṛíbhir anyā́ pipiçé sū́ro anyā́ | mithastúrâ vicárantî pâvaké mánma çrutáṃ nakshata ṛicyámâne || 3 || prá vâyúm áchâ bṛihatī́ manîshā́ bṛihádrayiṃ viçvávâraṃ rathaprā́m | dyutádyâmâ niyútaḥ pátyamânaḥ kavíḥ kavím iyakshasi prayajyo || 4 || sá me vápuç chadayad açvínor yó rátho virúkmân mánasâ yujânáḥ | yéna narâ nâsatyeshayádhyai vartír yâthás tánayâya tmáne ca || 5 || 5 ||

párjanyavâtâ vṛishabhâ pṛithivyā́ḥ púrîshâṇi jinvatam ápyâni | sátyaçrutaḥ kavayo yásya gîrbhír jágataḥ sthâtar

---

48, 19 áva. 20 vâ ijànásya. 21 ná éti. 22 ha. pṛíçnyâḥ. ná ánu. — 49, 1 té. 3 vírûpe-vicárantî-pâvaké-ṛicyámâne *iti.* 4 ácha. 5 yéna etc. 183, 3.

jágad ā́ kriṇudhvam ‖ 6 ‖ pā́vîravî kanyā̂ citrā́yuḥ sárasvatî vîrápatnî dhíyaṃ dhât | gnā́bhir áchidraṃ çaraṇáṃ sajóshâ durâdhársham griṇaté çárma yañsat ‖ 7 ‖ patháspathaḥ páripatiṃ vacasyā́ kā́mena kritó abhy ânaḷ arkám | sá no râsac churúdhaç candrā́grâ dhíyaṃ-dhiyaṃ sîshadhâti prá pûshā́ ‖ 8 ‖ prathamabhā́jaṃ yaçásaṃ vayodhā́ṃ supâṇíṃ deváṃ sugábhastim ríbhvam | hótâ yakshad yajatám pastyā̂nâm agnís tváshṭâram suhávaṃ vibhā́vâ ‖ 9 ‖ bhúvanasya pitáraṃ gîrbhír âbhī́ rudráṃ dívâ vardháyâ rudrám aktaú | briхántam rishvám ajáraṃ sushumnám rídhag ghuvema kavíneshitā́saḥ ‖ 10 ‖ 6 ‖

ā́ yuvânaḥ kavayo yajniyâso máruto gantá griṇató varasyā́m | acitráṃ cid dhí jínvathâ vridhánta itthā́ nákshanto naro añgirasvát ‖ 11 ‖ prá vîrā́ya prá taváse turā́yā́jâ yûthéva paçurákshir ástam | sá pisprịçati tanvì çrutásya strí-bhir ná nā́kaṃ vacanásya vípaḥ ‖ 12 ‖ yó rájâñsi vimamé pā́rthivâni tríç cid víshṇur mánave bâdhitā́ya | tásya te çármann upadadyámâne râyā́ madema tanvā̂ tánâ ca ‖ 13 ‖ tán nó 'hir budhnyò adbhír arkaís tát párvatas tát savitā́ cáno dhât | tád óshadhîr abhí râtishā́co bhágaḥ púraṃdhir jinvatu prá râyé ‖ 14 ‖ nū́ no rayíṃ rathyàṃ carshaṇiprā́m puruvī́ram mahá ritásya gopā́m | ksháyaṃ dâtâjáraṃ yéna jánânt sprídho ádevîr abhí ca krámâma víça ā́devîr abhy àçnávâma ‖ 15 ‖ 7 ‖

Caturtho 'nuvâkaḥ.

50 (491). trishṭubh.

Huvé vo devī́m áditiṃ námobhir mriḷîkā́ya várunam

49, 7 citrá-âyuḥ. sa-jóshâḥ. 8 abhí ânaṭ. râsat çurúdhaḥ candrá-agrâḥ. 10 âbhíḥ. vardháya. huvema kavínâ ishitā́saḥ. 11 hí jínvatha. 12 turā́ya ája yûthā́ iva. 14 tát naḥ áhiḥ. 15 nú. dâta ajáram. abhí açnávâma.

mitrám agním | abhikshadā́m aryamáṇaṃ suçévaṃ trâtrī́n devā́nt savitā́ram bhágaṃ ca || 1 || sujyótishaḥ sûrya dákshapitṛîn anâgâstvé sumaho vîhi devā́n | dvijánmâno yá ṛitasā́paḥ satyā́ḥ svàrvanto yajatā́ agnijihvā́ḥ || 2 || utá dyâvâpṛithivî kshatrám urú bṛihád rodasî çaraṇáṃ sushumne | mahás karatho várivo yáthâ no 'smé ksháyâya dhishaṇe aneháḥ || 3 || ā́ no rudrásya sûnávo namantâm adyā́ hûtā́so vásavó 'dhṛishṭâḥ | yád îm árbhe mahatí vâ hitā́so bâdhé marúto áhvâma devā́n || 4 || mimyáksha yéshu rodasī́ nú devī́ síshakti pûshā́ abhyardhayájvâ | çrutvā́ hávam maruto yád dha yâthá bhū́mâ rejante ádhvaṇi právikte || 5 || 8 ||

abhí tyáṃ vîráṃ gírvaṇasam arcéndram bráhmaṇâ jaritar návena | çrávad íd dhávam úpa ca stávâno rā́sad vā́jâñ̆ úpa mahó gṛiṇânáḥ || 6 || omā́nam âpo mânushîr ámṛiktaṃ dhā́ta tokā́ya tánayâya çáṃ yóḥ | yûyáṃ hí shṭhā́ bhishájo mâtṛítamâ víçvasya sthâtúr jágato jánitrîḥ || 7 || ā́ no deváḥ savitā́ trā́yamâṇo híraṇyapâṇir yajató jagamyât | yó dátravâñ̆ usháso ná prátîkaṃ vyûrṇuté dâçúshe vā́ryâṇi || 8 || utá tváṃ sûno sahaso no adyā́ devā́ñ̆ asmínn adhvaré vavṛityâḥ | syā́m aháṃ te sádam íd râtaú táva syā́m agné 'vasâ suvī́raḥ || 9 || utá tyā́ me hávam ā́ jagmyâtaṃ nā́satyâ dhîbhír yuvám aṅgá viprâ | átriṃ ná mahás támaso 'mumuktaṃ tū́rvataṃ narâ duritā́d abhī́ke || 10 || 9 ||

té no râyó dyumáto vā́javato dâtā́ro bhûta nṛivátaḥ purukshóḥ | daçasyánto divyā́ḥ pā́rthivâso gójâtâ ápyâ mṛilátâ ca devâḥ || 11 || té no rudráḥ sárasvatî sajóshâ mîḷhúsh-

50, 1 abhi-kshadā́m. 2 su-mahaḥ. yé. 3 rodasî-susumne-dhishaṇe *iti*. 4 adyá. vásavaḥ ádhṛishṭâḥ. 5 pûshā́ abhyardha-yájvâ. 5 ha. bhū́ma. 6 arca índram. hávam. 7 sthá. mâtṛí-tamâḥ. 8 vi-ûrṇuté. 9 adyá ā́. agne ávasâ. 11 ápyâḥ mṛiḷáta. 12 sa-jóshâḥ.

manto víshṇur mṛiḷantu vâyúḥ | ṛibhukshā́ vā́jo daívyo vidhâtā́ parjányâvā́tâ pipyatâm ísham naḥ || 12 || utá syá deváḥ savitā́ bhágo no 'pā́ṃ nápâd avatu dā́nu pápriḥ | tváshṭâ devébhir jánibhiḥ sajóshâ dyaúr devébhiḥ pṛithivī́ samudraíḥ || 13 || utá nó 'hir budhnyàḥ çṛiṇotv ajá ékapât pṛithivī́ samudráḥ | víçve devā́ ṛitâvṛídho huvânā́ḥ stutā́ mántrâḥ kaviçastā́ avantu || 14 || evā́ nápâto máma tásya dhîbhír bharádvâjâ abhy àrcanty arkaíḥ | gnā́ hutā́so vásavó 'dhṛishṭâ víçve stutā́so bhûtâ yajatrâḥ || 15 || 10 ||

51 (492). trishṭubh. 13—15 ushṇih. 16 anushṭubh.

Úd u tyác cákshur máhi mitráyor ā́ñ éti priyáṃ váruṇayor ádabdham | ṛitásya çúci darçatám ánîkaṃ rukmó ná divá úditâ vy àdyaut || 1 || véda yás trī́ṇi vidáthâny eshâṃ devā́nâṃ jánma sanutár ā́ ca vípraḥ | ṛijú márteshu vṛijinā́ ca páçyann abhí cashṭe sū́ro aryá évân || 2 || stushá u vo mahá ṛitásya gopā́n áditim mitráṃ váruṇaṃ sujâtā́n | aryamáṇam bhágam ádabdhadhîtîn áchâ voce sadhanyàḥ pâvakā́n || 3 || riçā́dasaḥ sátpatīñr ádabdhân mahó rā́jnaḥ suvasanásya dâtṝ́n | yū́naḥ sukshatrā́n ksh//áyato divó nṝ́n âdityā́n yâmy áditiṃ duvoyú || 4 || dyaùsh pitaḥ pṛíthivi mā́tar ádhrug ágne bhrâtar vasavo mṛiḷátâ naḥ | víçva âdityâ adite sajóshâ asmábhyaṃ çárma bahuláṃ ví yanta || 5 || 11 ||

mā́ no vṛíkâya vṛikyè samasmâ ṛighâyaté rîradhatâ yajatrâḥ | yûyáṃ hí shṭhā́ rathyò nas tanū́nâṃ yûyáṃ dákshasya vácaso babhûvá || 6 || mā́ va éno anyákṛitam bhujema mā́ tát karma vasavo yác cáyadhve | víçvasya hí

50, 12 ṛibhukshā́ḥ. 13 sa-jóshâḥ. 14 naḥ áhiḥ. stutā́ḥ. 15 evá. abhí ąrcanti. gnā́ḥ. vásavo ádhṛishṭâḥ. bhûta. — 51, 1 tyát. ā́. út-itâ ví adyaut. 3 stushé. ácha. 5 dyaùḥ. mṛiḷáta. víçve. 6 samasmai. agha-yaté rîradhata. sthá. 7 yát.

ksháyatha viçvadevâḥ svayáṃ ripús tanvàṃ rîrishîshṭa ‖ 7 ‖ náma íd ugráṃ náma ā́ vivâse námo dâdhâra pṛithivī́m utá dyā́m | námo devébhyo náma îça eshâṃ kṛitáṃ cid éno námasā́ vivâse ‖ 8 ‖ ṛitásya vo rathyàḥ pûtádakshân ṛitásya pastyasádo ádabdhân | tā́ñ ā́ námobhir urucákshaso nṛī́n víçvân va ā́ name mahó yajatrâḥ ‖ 9 ‖ té hí çréshṭhavarcasas tá u nas tiró víçvâni duritā́ náyanti | sukshatrā́so váruṇo mitró agnír ṛitádhîtayo vakmarā́jasatyâḥ ‖ 10 ‖ 12 ‖

té na índraḥ pṛithivī́ kshā́ma vardhan pûshā́ bhágo áditiḥ páñca jánâḥ | suçármâṇaḥ svávasaḥ sunîthā́ bhávantu naḥ sutrâtrā́saḥ sugopā́ḥ ‖ 11 ‖ nū́ sadmā́naṃ divyáṃ náṅçi devâ bhā́radvâjaḥ sumatíṃ yâti hótâ | âsânébhir yájamâno miyédhair devā́nâṃ jánma vasûyúr vavanda ‖ 12 ‖ ápa tyáṃ vṛijináṃ ripúṃ stenám agne durâdhyàm | davishṭhám asya satpate kṛidhī́ sugám ‖ 13 ‖ grā́vâṇaḥ soma no hí kaṃ sakhitvanā́ya vâvaçúḥ | jahī́ ny àtríṇam paṇíṃ vṛíko hí sháḥ ‖ 14 ‖ yûyáṃ hí shṭhā́ sudânava índrajyeshṭhâ abhídyavaḥ | kártâ no ádhvann ā́ sugáṃ gopā́ amā́ ‖ 15 ‖ ápi pánthâm aganmahi svastigā́m anehásam | yéna víçvâḥ pári dvísho vṛiṇákti vindáte vásu ‖ 16 ‖ 13 ‖

52 (493). 1—6. 13. 15—17 trishṭubh. 7—12 gâyatrî. 14 jagatî.

Ná tád divā́ ná pṛithivyā́nu manye ná yajnéna nótá çámîbhir âbhíḥ | ubjántu táṃ subhvàḥ párvatâso ní hîyatâm atiyâjásya yashṭā́ ‖ 1 ‖ áti vâ yó maruto mányate no bráhma vâ yáḥ kriyámâṇaṃ nínitsât | tápûṅshi tásmai vṛijinā́ni santu brahmadvísham abhí táṃ çocatu dyaúḥ ‖ 2 ‖

51, 7 ririshîshṭa. 8 íçe. námasâ ā́. 10 té. vakmarā́ja-satyâḥ. 11 su-ávasaḥ su-nîthā́ḥ. 12 nú. devâḥ. 13 kṛidhí. 14 jahí ní atríṇam. sáḥ. 15 sthá. kárta. — 52, 1 pṛithivyā́ ánu. ná utá.

kím aṅgá tvâ bráhmaṇaḥ soma gopā́ṃ kím aṅgá tvâhur abhiçastipā́ṃ naḥ | kím aṅgá naḥ paçyasi nidyámânân brahmadvíshe tápushiṃ hetím asya || 3 || ávantu mā́m usháso jā́yamânâ ávantu mâ síndhavaḥ pínvamânâḥ | ávantu mâ párvatâso dhruvā́só 'vantu mâ pitáro deváhûtau || 4 || viçvadā́nîṃ sumánasaḥ syâma páçyema nú sū́ryam uccárantam | táthâ karad vásupatir vásûnâṃ devā́ñ óhânó 'vasā́gamishṭhaḥ || 5 || 14 ||

índro nédishṭham ávasā́gamishṭhaḥ sárasvatî síndhubhiḥ pínvamânâ | parjányo na óshadhîbhir mayobhúr agníḥ suçáṅsaḥ suhávaḥ pitéva || 6 || víçve devâsa ā́ gata çriṇutā́ ma imáṃ hávam | édám barhír ní shîdata || 7 || yó vo devâ ghṛitásnunâ havyéna pratibhū́shati | táṃ víçva úpa gachatha || 8 || úpa naḥ sûnávo gíraḥ çriṇvántv amṛítasya yé | sumṛiḷîkā́ bhavantu naḥ || 9 || víçve devā́ ṛitâvṛídha ṛitúbhir havanaçrútaḥ | jushántâṃ yújyam páyaḥ || 10 || 15 ||

stotrám índro marúdgaṇas tváshṭṛimân mitró aryamā́ | imā́ havyā́ jushanta naḥ || 11 || imáṃ no agne adhvaráṃ hótar vayunaçó yaja | cikitvā́n daívyaṃ jánam || 12 || víçve devâḥ çriṇutémáṃ hávam me yé antárikshe yá úpa dyávi shṭhá | yé agnijihvā́ utá vâ yájatrâ âsádyâsmín barhíshi mâdayadhvam || 13 || víçve devā́ máma çriṇvantu yajñíyâ ubhé ródasî apā́ṃ nápâc ca mánma | mā́ vo vácâṅsi paricákshyâṇi vocaṃ sumnéshv íd vo ántamâ madema || 14 || yé ké ca jmā́ mahíno áhimâyâ divó jajñiré apā́ṃ sadhásthe | té asmábhyam isháye víçvam ā́yuḥ kshápa usrā́ va-

---

52, 3 tvâ âhuḥ. 4 dhruvā́saḥ ávantu. 5 ut-cárantam. óhânaḥ ávasâ ā́-gamishṭhaḥ. 6 ávasâ ā́-gamishṭhaḥ. pitā́-iva. 7 = 242, 13. 8 devâḥ. víçve. 9 su-mṛiḷîkā́ḥ. 12 vayuna-çáḥ. 13 çriṇutá imám. yé úpa. sthá. â-sádya asmín. 14 devā́ḥ. ubhé ródasî *iti*. nápât. ántamâḥ. 15 áhi-mâyâḥ. usrā́ḥ.

rivasyantu devā̆ḥ ‖ 15 ‖ ágnîparjanyâv ávataṃ dhíyam me 'smín háve suhavâ sushṭutíṃ naḥ | íḷâm anyó janáyad gárbham anyáḥ prajā̆vatîr ísha ā̆ dhattam asmé ‖ 16 ‖ stîrṇé barhíshi samidhâné agnaú sûkténa mahā̆ námasā̆ vivâse | asmín no adyá vidáthe yajatrâ víçve devâ havíshi mâdayadhvam ‖ 17 ‖ 16 ‖

53 (494). gâyatrí. 8 anushṭubh.

Vayám u tvâ pathas pate rátham ná vā̆jasâtaye | dhiyé pûshann ayujmahi ‖ 1 ‖ abhí no náryaṃ vásu vîrám práyatadakshiṇam | vâmáṃ grihápatiṃ naya ‖ 2 ‖ áditsantaṃ cid âghriṇe pū̆shan dā̆nâya codaya | paṇéç cid ví mradâ mánaḥ ‖ 3 ‖ ví pathó vā̆jasâtaye cinuhí ví mṛídho jahi | sā̆dhantâm ugra no dhíyaḥ ‖ 4 ‖ pári tṛindhi paṇînā̆m ā̆rayâ hṛídayâ kave | áthem asmábhyaṃ randhaya ‖ 5 ‖ 17 ‖

ví pûshann ā̆rayâ tuda paṇér icha hṛidí priyám | áthem — ‖ 6 ‖ ā̆ rikha kikirā̆ kṛiṇu paṇînā̆ṃ hṛídayâ kave | áthem — ‖ 7 ‖ yā̆m pûshan brahmacódanîm ā̆râm bíbharshy âghṛiṇe | táyâ samasya hṛídayam ā̆ rikha kikirā̆ kṛiṇu ‖ 8 ‖ yā̆ te áshṭrâ góopaçā̆ghṛiṇe paçusā̆dhanî | tásyâs te sumnám îmahe ‖ 9 ‖ utá no gosháṇiṃ dhíyam açvasā̆ṃ vâjasā̆m utá | nṛivát kṛiṇuhi vîtáye ‖ 10 ‖ 18 ‖

54 (495). gâyatrí.

Sám pûshan vidúshâ naya yó ā̆ñjasânuçā̆sati | yá evédám íti brávat ‖ 1 ‖ sám u pûshṇā̆ gamemahi yó gṛihā̆ñ abhiçā̆sati | imá evéti ca brávat ‖ 2 ‖ pûshṇáç cakráṃ ná

52, 17 námasâ ā̆. yajatrâḥ. devâḥ. — 53, 3 mrada. 5 átha im. 9 gó-opaçâ ā̆ghṛiṇe. 10 go-sánim. — 54, 1 ā̆ñjasâ anu-çā̆sati. evá idám. 2 imé evá íti.

rishyati ná kóçó 'va padyate | nó asya vyathate pavíḥ || 3 || yó asmai havíshā́vidhan ná tám pûshā́pi mrishyate | prathamó vindate vásu || 4 || pûshā́ gā́ ánv etu naḥ pushā́ rakshatv árvataḥ | pûshā́ vā́jaṃ sanotu naḥ || 5 || 19 ||

pū́shann ánu prá gā́ ihi yájamânasya sunvatáḥ | asmā́kaṃ stuvatā́m utá || 6 || mā́kir neçan mā́kîṃ rishan mā́kîṃ sáṃ çâri kévaṭe | áthā́rishṭâbhir ā́ gahi || 7 || çriṇvántam pûsháṇaṃ vayám íryam ánashṭavedasam | ī́çânaṃ râyá îmahe || 8 || pū́shan táva vraté vayáṃ ná rishyema kádâ caná | stotā́ras ta ihá smasi || 9 || pári pûshā́ parástâd dhástaṃ dadhâtu dákshiṇam | púnar no nashṭám ā́jatu || 10 || 20 ||

55 (496). gâyatrî.

Éhi vā́ṃ vimuco napâd ā́ghriṇe sáṃ sacâvahai | rathī́r ritásya no bhava || 1 || rathī́tamaṃ kapardínam ī́çânaṃ rā́dhaso maháḥ | râyáḥ sákhâyam îmahe || 2 || râyó dhā́râsy âghriṇe váso râçír ajâçva | dhī́vato-dhîvataḥ sákhâ || 3 || pûsháṇaṃ nv àjā́çvam úpa stoshâma vâjínam | svásur yó jârá ucyáte || 4 || mâtúr didhishúm abravaṃ svásur jâráḥ çriṇotu naḥ | bhrā́téndrasya sákhâ máma || 5 || ā́jā́saḥ pûsháṇaṃ ráthe niçrimbhā́s té janaçríyam | deváṃ vahantu bíbhrataḥ || 6 || 21 ||

56 (497). gâyatrî. 6 anushṭubh.

Yá enam âdídeçati karambhā́d íti pûsháṇam | ná téna devá âdíçe || 1 || utá ghâ sá rathī́tamaḥ sákhyâ sátpatir

---

54, 3 kóçaḥ áva. nó *iti*. 4 havíshâ ávidhat. pûshā́ ápi. 7 neçat. rishat. átha árishṭâbhiḥ. 9 te. 10 hástam. ā́ ajatu. — 55, 1 ā́ ihi. 3 dhā́râ asi. vásoḥ. 4 nú ajá-açvam. 5 bhrā́tâ índrasya. 6 ā́ ajā́saḥ. — 56, 1 karambha-át. 2 gha.

yujā́ | índro vṛitrā́ṇi jighnate || 2 || utā́dáḥ parushé gávi sū́raç cakrám hiraṇyáyam | ny aìrayad rathī́tamaḥ || 3 || yád adyá tvâ purushṭuta brávâma dasra mantumaḥ | tát sú no mánma sâdhaya || 4 || imám ca no gavéshaṇam sâtáye sîshadho gaṇám | ârā́t pûshann asi çrutáḥ || 5 || ā́ te svastím îmaha âréaghâm úpâvasum | adyā́ ca sarvátâtaye çváç ca sarvátâtaye || 6 || 22 ||

57 (498). gâyatrî.

Índrâ nú pûsháṇâ vayám sakhyā́ya svastáye | huvéma vā́jasâtaye || 1 || sómam anyá úpâsadat pā́tave camvòḥ sutám | karambhám anyá ichati || 2 || ajā́ anyásya váhnayo hárî anyásya sámbhṛitâ | tā́bhyâm vṛitrā́ṇi jighnate || 3 || yád índro ánayad ríto mahī́r apó vṛíshantamaḥ | tátra pûshā́bhavat sácâ || 4 || tā́m pûshṇáḥ sumatím vayám vṛikshásya prá vayā́m iva | índrasya cā́ rabhâmahe || 5 || út pûsháṇam yuvâmahe 'bhī́çûn̄r iva sā́rathiḥ | mahyā́ índram svastáye || 6 || 23 ||

58 (499). trishṭubh. 2 jagatî.

Çukrám te anyád yajatám te anyád víshurûpe áhanî dyaúr ivâsi | víçvâ hí mâyā́ ávasi svadhâvo bhadrā́ te pûshann ihá râtír astu || 1 || ajā́çvaḥ paçupā́ vā́japastyo dhiyamjinvó bhúvane víçve árpitaḥ | áshṭrâm pûshā́ çithirā́m udvárîvṛijat saṃcákshâṇo bhúvanâ devá îyate || 2 || yā́s te pûshan nā́vo antáḥ samudré hiraṇyáyîr antárikshe cáranti | tā́bhir yâsi dûtyā́m sū́ryasya kā́mena kṛita çráva ichámânaḥ || 3 || pûshā́ subándhur divá ā́ pṛithivyā́ iḷás pátir ma-

56, 3 utá adáḥ. ní airayat. 5 go-éshaṇam. 6 îmahe. úpa-vasum adyá. — 57, 1 úpa asadat. 3 hárî *iti*. 4 pûshā́ abhavat. 5 ca ā́. 6 mahyaí. — 58, 1 víshurûpe-áhanî *iti*. iva asi víçvâḥ. 2 paçu-pā́ḥ.

ghávâ dasmávarcâḥ | yáṃ devā́so ádaduḥ sûryā́yai kā́mena kṛitáṃ tavásaṃ svā́ñcam || 4 || 24 ||

59 (500). bṛihatî 7 — 10 anushṭubh.

Prá nú vocâ sutéshu vâṃ vîryầ yā́ni cakráthuḥ | hatā́so vâm pitáro deváçatrava índrâgnî jī́vatho yuvám || 1 || bá̤l itthā́ mahimā́ vâm índrâgnî pánishṭha ā́ | samânó vâṃ janitā́ bhrā́tarâ yuváṃ yamā́v ihéhamâtarâ || 2 || okivā́ṅsâ suté sácâṅ áçvâ sáptî ivā́dane | índrâ nv àgnī́ ávasehá vajríṇâ vayáṃ devā́ havâmahe || 3 || yá indrâgnî sutéshu vâṃ stávat téshv ṛitâvṛidhâ | joshavâkáṃ vádataḥ pajrahoshiṇâ ná devâ bhasáthaç caná || 4 || índrâgnî kó asyá vâṃ dévau mártaç ciketati | víshûco áçvân yuyujâná îyata ékaḥ samâná ā́ ráthe || 5 || 25 ||

índrâgnî apā́d iyám pū́rvā́gât padvátîbhyaḥ | hitvī́ çíro jihváyâ vā́vadac cárat triṅçát padā́ ny àkramît || 6 || índrâgnî ā́ hí tanvaté náro dhánvâni bâhvóḥ | mā́ no asmín mahâdhané párâ varktaṃ gávishṭishu || 7 || índrâgnî tápanti mâghā́ aryó árâtayaḥ | ápa dvéshâṅsy ā́ kṛitaṃ yuyutáṃ sū́ryâd ádhi || 8 || índrâgnî yuvór ápi vásu divyā́ni pā́rthivâ | ā́ na ihá prá yachataṃ rayíṃ viçvā́yuposhasam || 9 || índrâgnî ukthavâhasâ stómebhir havanaçrutâ | víçvâbhir gîrbhír ā́ gatam asyá sómasya pîtáye || 10 || 26 ||

60 (501). gâyatrî. 1—3. 13 trishṭubh. 14 bṛihatî. 15 anushṭubh.

Çnáthad vṛitrám utá sanoti vā́jam índrâ yó agnī́ sáhurî

58, 4 su-áñcam. — 59, 1 voca. 3 sácâ. sáptî iv*eti* sáptî iva ā́dane. nú agnī́ *iti* ávasâ ihá. 5 îyate. samâné. 6 índrâgnî *iti*. pū́rvâ ā́ agât. vā́vadat. ní akramît. 7 índrâgnî *iti*. gó-ishṭishu. 8 mâ aghā́ḥ. 9 viçvā́yu-poshasam. 10 índrâgnî *iti*.

saparyā̆t | irajyántâ vasavyàsya bhū̆reḥ sáhastamâ sáhasâ vâjayántâ || 1 || tā̆ yodhishṭam abhí gā̆ indra nûnám apáḥ svàr usháso agna ûḷhā̆ḥ | díçaḥ svàr ushása indra citrā̆ apó gā̆ agne yuvase niyútvân || 2 || ā̆ vṛitrahaṇâ vṛitrahábhiḥ çúshmair índra yâtáṃ námobhir agne arvā̆k | yuváṃ rā̆dhobhir ákavebhir indrā̆gne asmé bhavatam uttamébhiḥ || 3 || tā̆ huve yáyor idám papné víçvam purā̆ kṛitám | indrâgnī̆ ná mardhataḥ || 4 || ugrā̆ vighanínâ mṛídha indrâgnī̆ havâmahe | tā̆ no mṛiḷâta îdṛíçe || 5 || 27 ||

ható vṛitrā̆ṇy ā̆ryâ ható dā̆sâni sátpatî | ható víçvâ ápa dvíshaḥ || 6 || índrâgnî yuvā̆m imè 'bhí stómâ anûshata | píbataṃ çambhuvâ sutám || 7 || yā̆ vâṃ sánti puruspṛího niyúto dâçúshe narâ | índrâgnî tā̆bhir ā̆ gatam || 8 || tā̆bhir ā̆ gachataṃ narópedáṃ sávanaṃ sutám | índrâgnî sómapîtaye || 9 || tám îḷishva yó arcíshâ vánâ víçvâ parishvájat | kṛishṇā̆ kṛiṇoti jihváyâ || 10 || 28 ||

yá iddhá âvívâsati sumnám índrasya mártyaḥ | dyumnā̆ya sutárâ apáḥ || 11 || tā̆ no vā̆javatîr ísha âçū̆n pipṛitam árvataḥ | índram agníṃ ca vóḷhave || 12 || ubhā̆ vâm indrâgnî âhuvádhyâ ubhā̆ rā̆dhasaḥ sahá mâdayádhyai | ubhā̆ dâtā̆râv ishā̆ṃ rayîṇā̆m ubhā̆ vā̆jasya sâtáye huve vâm || 13 || ā̆ no gávyebhir áçvyair vasavyaìr úpa gachatam | sákhâyau devaú sakhyā̆ya çambhúvendrâgnī̆ tā̆ havâmahe || 14 || índrâgnî çṛiṇutáṃ hávaṃ yájamânasya sunvatáḥ | vîtáṃ havyā̆ny ā̆ gatam píbataṃ somyám mádhu || 15 || 29 ||

61 (502). gâyatrî. 1—3. 13 jagatî. 14 trishṭubh.

Iyám adadâd rabhasám ṛiṇacyútaṃ dívodâsaṃ vadhry-

60, 2 agne. 3 indra ágne. 7 imé abhí. 8 vgl. 343, 4. 9 narâ úpa idám. 10 pari-svájat. 11 iddhé. 13 indrâgnî *iti*. â-huvádhyai. 14 çam-bhúvâ indrâgnī̆ *iti*. — 61, 1 vadhri-

açvā́ya dâçúshe | yā́ çáçvantam âcakhā́dâvasám paṇím tā́ te dâtrā́ṇi tavishā́ sarasvati || 1 || iyám çúshmebhir bisakhā́ ivârujat sā́nu girîṇā́m tavishébhir ûrmíbhiḥ | pârâvataghnī́m ávase suvṛiktíbhiḥ sárasvatîm ā́ vivâsema dhîtíbhiḥ || 2 || sárasvati devanído ní barhaya prajā́m víçvasya bṛísayasya mâyínaḥ | utá kshitíbhyo 'vánîr avindo vishám ebhyo asravo vâjinîvati || 3 || prá ṇo devī́ sárasvatî vā́jebhir vâjínîvatî | dhînā́m avitry àvatu || 4 || yás tvâ devi sarasvaty upabrûté dháne hité | índraṃ ná vṛitratū́rye || 5 || 30 ||

tváṃ devi sarasvaty ávâ vā́jeshu vâjini | rádâ pûshéva naḥ saním || 6 || utá syā́ naḥ sárasvatî ghorā́ híraṇyavartaniḥ | vṛitraghnī́ vashṭi sushṭutím || 7 || yásyâ anantó áhrutas tvesháç carishṇúr arṇaváḥ | ámaç cárati róruvat || 8 || sā́ no víçvâ áti dvíshaḥ svásṛîr anyā́ ṛitā́varî | átann áheva sū́ryaḥ || 9 || utá naḥ priyā́ priyā́su saptásvasâ sújushṭâ | sárasvatî stómyâ bhût || 10 || 31 ||

âpaprúshî pā́rthivâny urú rájo antáriksham | sárasvatî nidás pâtu || 11 || trishadhásthâ saptádhâtuḥ páñca jâtā́ vardháyantî | vā́je-vâje hávyâ bhût || 12 || prá yā́ mahimnā́ mahínâsu cékite dyumnébhir anyā́ apásâm apástamâ | rátha iva bṛihatī́ vibhváne kṛitópastútyâ cikitúshâ sárasvatî || 13 || sárasvaty abhí no neshi vásyo mā́pa spharîḥ páyasâ mā́ na ā́ dhak | jushásva naḥ sakhyā́ veçyầ ca mā́ tvát kshétrâṇy áraṇâni ganma || 14 || 32 ||

Pañcamo 'nuvâkaḥ.

Ashṭamo 'dhyâyaḥ.

CATURTHO 'SHṬAKAḤ.

61, 1 -açvā́ya. â-cakhā́da avasám. 2 iva arujat. 4 naḥ. avitrī́ avatu. 6 áva. ráda pûshā́-iva. 9 áhâ-iva. 13 mahínâ âsu. kṛitā́ upa-stútyâ. 14 mā́ ápa.

62 (503). trishṭubh.

Stushé nárâ divó asyá prasántâçvínâ huve járamâṇo arkaíḥ | yā́ sadyá usrā́ vyúshi jmó ántân yúyûshataḥ páry urú várâṅsi ‖ 1 ‖ tā́ yajnám ā́ çúcibhiç cakramâṇā́ ráthasya bhânúm rurucû rájobhiḥ | purú várâṅsy ámitâ mímânâpó dhánvâny áti yâtho ájrân ‖ 2 ‖ tā́ ha tyád vartír yád áradhram ugretthā́ dhiya ûhathuḥ çáçvad áçvaiḥ | mánojavebhir ishiraíḥ çayádhyai pári vyáthir dâçúsho mártyasya ‖ 3 ‖ tā́ návyaso járamâṇasya mánmópa bhûshato yuyujânásaptî | çubhám príksham ísham ū́rjam váhantâ hótâ yakshat pratnó adhrúg yúvânâ ‖ 4 ‖ tā́ valgū́ dasrā́ puruçā́katamâ pratnā́ návyasâ vácasā́ vivâse | yā́ çáṅsate stuvaté çámbhavishṭhâ babhûvátur griṇaté citrárâtî ‖ 5 ‖ 1 ‖

tā́ bhujyúm víbhir adbhyáḥ samudrā́t túgrasya sûnúm ûhathû rájobhiḥ | areṇúbhir yójanebhir bhujántâ pratatríbhir árṇaso nír upásthât ‖ 6 ‖ ví jayúshâ rathyâ yâtam ádrim çrutám hávam vrishaṇâ vadhrimatyā́ḥ | daçasyántâ çayáve pipyathur gā́m íti cyavânâ sumatím bhuraṇyû ‖ 7 ‖ yád rodasî pradívo ásti bhū́mâ hélo devā́nâm utá martyatrā́ | tád âdityâ vasavo rudriyâso rakshoyúje tápur aghám dadhâta ‖ 8 ‖ yá îm rā́jânâv rituthā́ vidádhad rájaso mitró váruṇaç cíketat | gambhîrā́ya rákshase hetím asya dróghâya cid vácasa ā́navâya ‖ 9 ‖ ántaraiç cakraís tánayâya vartír dyumátā́ yâtam nrivátâ ráthena | sánutyena tyájasâ mártyasya vanushyatā́m ápi çîrshā́ vavriktam ‖ 10 ‖ ā́ paramā́bhir utá madhyamā́bhir niyúdbhir yâtam avamā́bhir arvā́k | drilhásya cid gómato ví vrajásya dúro vartam griṇaté citrarâtî ‖ 11 ‖ 2 ‖

62, 1 pra-sántâ açvínâ. vi-úshi. 2 rurucuḥ. mímânâ apáḥ. 3 ugrâ itthá. 4 mánma úpa. 5 valgū́-citrárâtî *iti*. vácasâ ā́. 6 ûhathuḥ. 8 bhū́ma. âdityâḥ. 9 vácase. 10 dyu-mátâ ā́.

63 (504). trishṭubh. 11 ekapadâ.

Kvà tyā́ valgū́ puruhûtā́dyá dûtó ná stómo 'vidan námasvân | ā́ yó arvā́ñ nā́satyâ vavárta préshṭhâ hy ásatho asya mánman || 1 || áram me gantaṃ hávanâyâsmaí gṛiṇânā́ yáthâ píbâtho ándhaḥ | pári ha tyád vartír yâtho rishó ná yát páro nā́ntaras tuturyā́t || 2 || ákâri vâm ándhaso várîmann ástâri barhíḥ suprâyaṇátamam | uttânáhasto yuvayúr vavandā́ vâṃ nákshanto ádraya âñjan || 3 || ûrdhvó vâm agnír adhvaréshv asthât prá râtír eti jûrṇínî ghṛitā́cî | prá hótâ gûrtámanâ urâṇó 'yukta yó nā́satyâ hávîman || 4 || ádhi çriyé duhitā́ sū́ryasya ráthaṃ tasthau purubhujâ çatótim | prá mâyā́bhir mâyinâ bhûtam átra nárâ nṛitû jániman yajníyânâm || 5 || 3 ||

yuváṃ çrîbhír darçatā́bhir âbhíḥ çubhé pushṭím ûhathuḥ sûryā́yâḥ | prá vâṃ váyo vápushé 'nu paptan nákshad vā́ṇî súshṭutâ dhishṇyâ vâm || 6 || ā́ vâṃ váyó 'çvâso váhishṭhâ abhí práyo nâsatyâ vahantu | prá vâṃ rátho manojavâ asarjîsháḥ pṛikshá ishídho ánu pûrvī́ḥ || 7 || purú hí vâm purubhujâ deshṇáṃ dhenúṃ na ísham pinvatam ásakrâm | stútaç ca vâm mâdhvî sushṭutíç ca rásâç ca yé vâm ánu râtím ágman || 8 || utá ma ṛijré púrayasya raghvī́ sumîḷhé çatám peruké ca pakvā́ | çâṇḍó dâd dhiraṇínaḥ smáddishṭîn dáça vaçā́so abhishā́ca ṛishvā́n || 9 || sáṃ vâṃ çatā́ nâsatyâ sahásrā́çvânâm purupánthâ giré dât | bharádvâjâya vîra nū́ giré dâd dhatā́ rákshâṅsi purudaṅsasâ syuḥ || 10 || ā́ vâṃ sumné várimant sûríbhiḥ shyâm || 11 || 4 ||

63, 1 valgū́ *iti* puru-hûtā́ adyá. avidat. arvā́k. hí. 2 hávanâya asmaí. ná ántaraḥ. 3 vavanda ā́. 4 áyukta. 5 çatá-ûtim. nṛitû *iti*. 6 vápushe ánu. 7 váyaḥ áçvâsaḥ. asarji isháḥ. 9 me ṛijré-raghvī́ *iti*. hiraṇínaḥ. abhi-sā́caḥ 10 sahásrâ áçvânâm puru-pánthâḥ. nú. hatā́. syur *iti* syuḥ. 11 syâm.

64 (505). trishṭubh.

Úd u çriyá usháso rócamânâ ásthur apā̃ṃ nórmáyo rúçantaḥ | kriṇóti víçvâ supáthâ sugā̃ny ábhûd u vásvî dákshiṇâ maghónî ‖ 1 ‖ bhadrā̃ dadṛiksha urviyā̃ ví bhâsy út te çocír bhânávo dyā̃m apaptan | âvír vákshaḥ kriṇushe çumbhámânósho devi rócamânâ máhobhiḥ ‖ 2 ‖ váhanti sîm aruṇā̃so rúçanto gā̃vaḥ subhágâm urviyā̃ prathânā̃m | ápejate çū̃ro ásteva çátrûn bā̃dhate támo ajiró ná vóḷhâ ‖ 3 ‖ sugótá te supáthâ párvateshv avâté apás tarasi svabhâno | sā̃ na ā̃ vaha prithuyâmann ṛishve rayíṃ divo duhitar ishayádhyai ‖ 4 ‖ sā̃ vaha yókshábhir ávâtósho váraṃ váhasi jósham ánu | tváṃ divo duhitar yā̃ ha devī́ pûrváhûtau maṅhánâ darçatā̃ bhûḥ ‖ 5 ‖ út te váyaç cid vasatér apaptan náraç ca yé pitubhā̃jo vyùshṭau | amā̃ saté vahasi bhū̃ri vâmám úsho devi dâçúshe mártyâya ‖ 6 ‖ 5 ‖

65 (506). trishṭubh.

Eshā̃ syā̃ no duhitā̃ divojā̃ḥ kshitī́r uchántî mā̃nushîr ajîgaḥ | yā̃ bhânúnâ rúçatâ râmyā̃sv ájnâyi tirás támasaç cid aktū̃n ‖ 1 ‖ ví tád yayur aruṇayúgbhir áçvaiç citrám bhânty ushásaç candrárathâḥ | ágraṃ yajnásya briható náyantîr ví tā̃ bâdhante táma ū̃rmyâyâḥ ‖ 2 ‖ çrávo vā̃jam ísham ū̃rjaṃ váhantîr ní dâçúsha ushaso mártyâya | maghónîr vîrávat pátyamânâ ávo dhâta vidhaté rátnam adyá ‖ 3 ‖ idā̃ hí vo vidhaté rátnam ástîdā̃ vîrā̃ya dâçúsha ushâsaḥ | idā̃ víprâya járate yád ukthā̃ ní shmâ mā̃vate vahathâ purā̃ cit ‖ 4 ‖ idā̃ hí ta usho adrisâno gotrā̃ gávâm

64, 1 çriyé. ná ûrmáyaḥ. 2 dadṛikshe. çumbhámânâ úshaḥ. 3 ápa îjate. ástâ-iva. 4 su-gā́ utá. 5 sā́ ā́ vaha yā́ ukshábhiḥ ávâtâ úshaḥ. — 65, 1 divaḥ-jā́ḥ. 2 tā́ḥ. 3 dâçúshe. 4 ásti idā́. dâçúshe. sma. vahatha. 5 te. adrisâno *ity* adri-sâno.

áñgiraso gṛiṇánti | vy àrkéṇa bibhidur bráhmaṇâ ca satyā́ nṛiṇā́m abhavad deváhûtiḥ || 5 || uchā́ divo duhitaḥ pratnaván no bharadvâjavád vidhaté maghoni | suvī́raṃ rayíṃ gṛiṇaté rirîhy urugâyám ádhi dhehi çrávo naḥ || 6 || 6 ||

66 (507). trishṭubh.

Vápur nú tác cikitúshe cid astu samânáṃ nā́ma dhenú pátyamânam | márteshv anyád doháse pîpā́ya sakṛíc chukráṃ duduhe pṛíçnir ū́dhaḥ || 1 || yé agnáyo ná çóçucann idhânā́ dvír yát trír marúto vâvṛidhánta | areṇávo hiraṇyáyâsa eshâṃ sâkáṃ nṛimṇaíḥ paúṅsyebhiç ca bhûvan || 2 || rudrásya yé mîlhúshaḥ sánti putrā́ yā́ñç co nú dā́dhṛivir bháradhyai | vidé hí mâtā́ mahó mahī́ shā́ sét pṛíçniḥ subhvè gárbham ā́dhât || 3 || ná yá ī́shante janúshó 'yā́ nv àntáḥ sánto 'vadyā́ni punânā́ḥ | nír yád duhré çúcayó 'nu jósham ánu çriyā́ tanvàm ukshámâṇâḥ || 4 || makshū́ ná yéshu doháse cid ayā́ ā́ nā́ma dhṛishṇú mā́rutaṃ dádhânâḥ | ná yé staunā́ ayā́so mahnā́ nū́ cit sudā́nur áva yâsad ugrā́n || 5 || 7 ||

tá íd ugrā́ḥ çávasâ dhṛishṇúsheṇâ ubhé yuñjata ródasî suméke | ádha smaishu rodasī́ sváçocir ā́mavatsu tasthau ná rókaḥ || 6 || anenó vo maruto yā́mo astv anaçváç cid yám ájaty árathîḥ | anavasó anabhîçū́ rajastū́r ví ródasî pathyā̂ yâti sā́dhan || 7 || nā́sya vartā́ ná tarutā́ nv àsti máruto yám ávatha vā́jasâtau | toké vâ góshu tánaye yám apsú sá vrajáṃ dártâ pā́rye ádha dyóḥ || 8 || prá citrám

---

65, 5 ví arkéṇa. 6 uchá. pratna-vát. — 66, 1 tát. sakṛít çukrám. 2 idhânā́ḥ. 3 putrā́ḥ yā́n co *iti*. sā́ sā́ ít. ā́ adhât. 4 yé. janúshaḥ ayā́ nú antár *iti*.. çúcayaḥ ánu. 5 makshú. nú. 6 té. dhṛishṇú-senâḥ. ubhé-ródasî-suméke *iti*. sma eshu. ā́ ámavat-su. 7 anabhîçúḥ. ródasî *iti* pathyā̊ḥ. 8 ná asya v. n. t. vgl. 40, 8. nú asti.

arkám̃ gr̥ṇaté turā̆ya mā̆rutâya svátavase bharadhvam | yé sáhâṅsi sáhasâ sáhante réjate agne pr̥thivī́ makhébhyaḥ || 9 || tvíshîmanto adhvarásyeva didyút trishucyávaso juhvò nā̆gnéḥ | arcátrayo dhúnayo ná vîrā̆ bhrā̆jajjanmâno marúto ádhr̥shṭâḥ || 10 || tám̃ vr̥dhántam mā̆rutam bhrā̆jadr̥shṭim̃ rudrásya sûnúm̃ havásā̆ vivâse | diváḥ çárdhâya çúcayo manîshā̆ giráyo nā̆pa ugrā̆ aspr̥dhran || 11 || 8 ||

67 (508). trishṭubh.

Víçveshâm̃ vaḥ satā̆m̃ jyéshṭhatamâ gîrbhír mitrā̆váruṇâ vâvr̥dhádhyai | sám̃ yā̆ raçméva yamátur yámishṭhâ dvā̆ jánâṅ̆ ásamâ bâhúbhiḥ svaíḥ || 1 || iyám mád vâm prá str̥ṇîte manîshópa priyā̆ námasâ barhír ácha | yantám̃ no mitrâvaruṇâv ádhr̥shṭam̃ chardír yád vâm̃ varûthyàm̃ sudânû || 2 || ā̆ yâtam mitrâvaruṇâ suçasty úpa priyā̆ námasâ hûyámânâ | sám̃ yā̆v apnaḥsthó apaséva jánâṅ̆ chrudhîyatáç cid yatatho mahitvā̆ || 3 || áçvâ ná yā̆ vâjínâ pûtábandhû r̥tā̆ yád gárbham áditir bháradhyai | prá yā̆ máhi mahā̆ntâ jā̆yamânâ ghorā̆ mártâya ripáve ní dîdhaḥ || 4 || víçve yád vâm maṅhánâ mándamânâḥ kshatrám̃ devā̆so ádadhuḥ sajóshâḥ | pári yád bhûthó ródasî cid urvī́ sánti spáço ádabdhâso ámûrâḥ || 5 || 9 ||

tā̆ hí kshatrám̃ dhâráyethe ánu dyū̆n dr̥ṅhéthe sā̆num upamā̆d iva dyóḥ | dr̥ḷhó nákshatra utá viçvádevo bhū̆mim ā̆tân dyā̆m̃ dhâsínâyóḥ || 6 || tā̆ vigrám̃ dhaithe jaṭháram pr̥ṇádhyâ ā̆ yát sádma sábhr̥tayaḥ pr̥ṇánti | ná mr̥sh-

---

66, 10 tvíshi-manto adhvarásya-iva. ná agnéḥ. vîrā̆ḥ bhrā̆jat-janmânaḥ. 11 havásâ ā̆. manîshā̆ḥ. ná ā̆paḥ. — 67, 1 raçmā̆-iva. 2 manîshā̆ úpa. 3 su-çastí. apásâ-iva jánân çrudhi-yatáḥ. 4 pûtábandhû *iti*. didhar *iti* dîdhaḥ. 5 ródasî-urvī́ *iti*. 6 ā̆ atân. dhâsínâ âyóḥ. 7 dhaithe *iti*. pr̥ṇádhyai.

yante yuvatáyŏ 'vâtâ ví yát páyo viçvajinvâ bhárante || 7 || tắ jihváyâ sádam édáṃ sumedhắ ắ yád vâṃ satyó aratír ṛité bhŭt | tád vâm mahitváṃ ghṛitânnâv astu yuváṃ dâçúshe ví cayishṭam áṅhaḥ || 8 || prá yád vâm mitrâvaruṇâ spûrdhán priyắ dhắma yuvádhitâ minánti | ná yé devắsa óhasâ ná mártâ áyajnasâco ápyo ná putrắḥ || 9 || ví yád vắcaṃ kîstắso bhárante çáṅsanti ké cin nivído manânắḥ | ắd vâm bravâma satyắny ukthắ nákir devébhir yatatho mahitvắ || 10 || avór itthắ vâṃ chardísho abhíshṭau yuvór mitrâvaruṇâv áskṛidhoyu | ánu yád gắvaḥ sphurắn ṛijipyáṃ dhṛishṇúṃ yád ráṇe vṛíshaṇaṃ yunájan || 11 || 10 ||

68 (509). trishṭubh. 8. 9 jagatî.

Çrushṭí vâṃ yajná údyataḥ sajóshâ manushvád vṛiktábarhisho yájadhyai | ắ yá índrâváruṇâv ishé adyá mahé sumnắya mahá âvavártat || 1 || tắ hí çréshṭhâ devátâtâ tujắ çắrâṇâṃ çávishṭhâ tắ hí bhûtám | maghónâm máṅhishṭhâ tuviçúshma ṛiténa vṛitratúrâ sárvasenâ || 2 || tắ gṛiṇîhi namasyèbhiḥ çûshaíḥ sumnébhir índrâváruṇâ cakânắ | vájreṇânyáḥ çávasâ hánti vṛitráṃ síshakty anyó vṛijáneshu vípraḥ || 3 || gnắç ca yán náraç ca vâvṛidhánta víçve devắso narắṃ svágûrtâḥ | praíbhyo indrâvaruṇâ mahitvắ dyaúç ca pṛithivi bhûtam urví || 4 || sá ít sudắnuḥ svávâñ ṛitắvéndrâ yó vâṃ varuṇa dắçati tmán | ishắ sá dvishás tared dắsvân váṅsad rayíṃ rayivátaç ca jánân || 5 || 11 ||

yáṃ yuváṃ dâçvàdhvarâya devâ rayíṃ dhatthó vásumantam purukshúm | asmé sá indrâvaruṇâv ápi shyât prá

67, 7 yuvatáyaḥ ávâtâḥ. 8 ắ idám. ghṛita-annau. 9 yuvá-dhitâ. 10 cit. — 68, 1 sa-jóshâḥ. mahé â-vavártat. 2 tuvi-çúshmâ. 3 vájreṇa anyáḥ. 4 yát. prá ebhyaḥ. urví *iti*. 5 svá-vân ṛitá-vâ índrâ. varuṇâ. 6 dâçú-adhvarâya. syât.

yó bhanákti vanúshâm áçastîḥ || 6 || utá naḥ sutrâtró devágopâḥ sûríbhya indrâvaruṇâ rayíḥ shyât | yéshâṃ çúshmaḥ pṛítanâsu sâhvā̆n prá sadyó dyumnā̆ tiráte táturiḥ || 7 || nū̆ na indrâvaruṇâ gṛiṇânā̆ pṛiñktáṃ rayíṃ sauçravasā̆ya devâ | itthā̆ gṛiṇánto mahínasya çárdho 'pó ná nâvā̆ duritā̆ tarema || 8 || prá samrā̆je bṛihaté mánma nú priyám árca devā̆ya váruṇâya sapráthaḥ | ayáṃ yá urvī̆ mahinā̆ máhivrataḥ krátvâ vibhā̆ty ajáro ná çocíshâ || 9 || índrâvaruṇâ sutapâv imáṃ sutáṃ sómam pibatam mádyaṃ dhṛitavratâ | yuvó rátho adhvaráṃ devávîtaye práti svásaram úpa yâti pîtáye || 10 || índrâvaruṇâ mádhumattamasya vṛíshṇaḥ sómasya vṛishaṇā̆ vṛishethâm | idáṃ vâm ándhaḥ párishiktam asmé âsádyâsmín barhíshi mâdayethâm || 11 || 12 ||

69 (510). trishṭubh.

Sáṃ vâṃ kármaṇâ sám ishā̆ hinomī̆ndrâvishṇû ápasas pâré asyá | jushéthâṃ yajnáṃ drávinaṃ ca dhattam árishṭair naḥ pathíbhiḥ pâráyantâ || 1 || yā̆ víçvâsâṃ janitā̆râ matînā̆m índrâvíshṇû kaláçâ somadhā̆nâ | prá vâṃ gíraḥ çasyámânâ avantu prá stómâso gîyámânâso arkaíḥ || 2 || índrâvishṇû madapatî madânâm ā̆ sómaṃ yâtaṃ drávino dádhânâ | sáṃ vâm añjantv aktúbhir matînā̆ṃ sáṃ stómâsaḥ çasyámânâsa ukthaíḥ || 3 || ā̆ vâm áçvâso abhimâtishā̆ha índrâvishṇû sadhamā̆do vahantu | jushéthâṃ víçvâ hávanâ matînā̆m úpa bráhmâṇi çṛiṇutaṃ gíro me || 4 || índrâvishṇû tát panayā̆yyaṃ vâṃ sómasya máda urú cakramâthe | ákṛiṇutam antáriksham várîyó 'prathataṃ jîváse no rájâṅsi

68, 7 syât. 8 nú. 9 urvī̆ *iti*. 10 yuvóḥ. 11 vṛíshṇaḥ s. v. v. 108, 3. asmé *iti* â-sádya asmín. — 69, 1 hinomi índrâvishṇû *iti*. 5 máde. várîyaḥ áprathatam.

|| 5 || índrâvishṇû havíshâ vâvṛidhânā̆grâdvânâ námasâ râtahavyâ | ghṛítâsutî drávinam dhattam asmé samudráḥ sthaḥ kaláçaḥ somadhā̆naḥ || 6 || índrâvishṇû píbatam mádhvo asyá sómasya dasrâ jaṭháram pṛiṇethâm | ā̆ vâm ándhâṅsi madirā̆ṇy agmann úpa bráhmâṇi çṛiṇutam hávam me || 7 || ubhā̆ jigyathur ná párâ jayethe ná párâ jigye kataráç canaínoḥ | índraç ca vishṇo yád ápaspṛidhethâm tredhā̆ sahásram ví tád airayethâm || 8 || 13 ||

70 (511). jagatî.

Ghṛitávatî bhúvanânâm abhiçríyorvī́ pṛithvī́ madhudúghe supéçasâ | dyā̆vâpṛithivī́ váruṇasya dhármaṇâ víshkabhite ajáre bhū̆riretasâ || 1 || ásaçcantî bhū̆ridhâre páyasvatî ghṛitám duhâte sukṛíte çúcivrate | rā̆jantî asyá bhúvanasya rodasî asmé rétaḥ siñcatam yán mánurhitam || 2 || yó vâm ṛijáve krámaṇâya rodasî márto dadā̆ça dhishaṇe sá sâdhati | prá prajā̆bhir jâyate dhármaṇas pári yuvóḥ siktā̆ víshurûpâṇi sávratâ || 3 || ghṛiténa dyā̆vâpṛithivī́ abhívṛite ghṛitaçríyâ ghṛitapṛícâ ghṛitâvṛídhâ | urvī́ pṛithvī́ hotṛivū̆rye puróhite té íd víprâ îḷate sumnám ishṭáye || 4 || mádhu no dyā̆vâpṛithivī́ mimikshatâm madhuçcútâ madhudúghe mádhuvrate | dádhâne yajnám drávinam ca devátâ máhi çrávo vā̆jam asmé suvī́ryam || 5 || ū̆rjam no dyaúç ca pṛithivī́ ca pinvatâm pitā̆ mâtā̆ viçvavídâ sudáṅsasâ | samrarâṇé ródasî viçváçambhuvâ saním vā̆jam rayím asmé sám invatâm || 6 || 14 ||

69, 6 vavṛidhânā̆ ágra-advânâ. ghṛítâsuti *iti*. 8 caná enoḥ. — 70, 1 ghṛitávatî *iti*. abhi-çríyâ urvī́ *iti*. p. madhudúghe-dyā̆vâpṛithivī́-víkabhite-ajáre *iti*. 2 a. bh. páyasyatî *iti*. duhâte-çúçivrate-rā̆jantí-rodasî -asmé *iti*. yát. 3 rodasî-dhishaṇe *iti*. 4 d. abhívṛite *iti*. urvī́-pṛithvī́ -puróhite-té *iti*. 5 m. m. dádhâne *iti*. 6 s. ródasî *iti*.

71 (512). 1—3 jagatî. 4—6 trishṭubh.

Úd u shyá deváḥ savitā́ hiraṇyáyâ bâhū́ ayaṅsta sávanâya sukrátuḥ | ghṛiténa pâṇī́ abhí prushṇute makhó yúvâ sudáksho rájaso vídharmaṇi || 1 || devásya vayáṃ savitúḥ sávîmani çréshṭhe syâma vásunaç ca dâváne | yó víçvasya dvipádo yáç cátushpado nivéçane prasavé cā́si bhū́manaḥ || 2 || ádabdhebhiḥ savitaḥ pâyúbhish ṭváṃ çivébhir adyá pári pâhi no gáyam | híraṇyajihvaḥ suvitā́ya návyase rákshâ mā́kir no agháçaṅsa îçata || 3 || úd u shyá deváḥ savitā́ dámûnâ híraṇyapâṇiḥ pratidoshám asthât | áyohanur yajató mandrájihva ā́ dâçúshe suvati bhū́ri vâmám || 4 || úd û ayân̐ upavaktéva bâhū́ hiraṇyáyâ savitā́ suprátîkâ | divó róhâṅsy aruhat pṛithivyā́ árîramat patáyat kác cid ábhvam || 5 || vâmám adyá savitar vâmám u çvó divé-dive vâmám asmábhyaṃ sâvîḥ | vâmásya hí ksháyasya deva bhū́rer ayā́ dhiyā́ vâmabhā́jaḥ syâma || 6 || 15 ||

72 (513). trishṭubh.

Índrâsomâ máhi tád vâm mahitváṃ yuvám mahā́ni prathamā́ni cakrathuḥ | yuváṃ sū́ryaṃ vividáthur yuváṃ svàr víçvâ támâṅsy ahataṃ nidáç ca || 1 || índrâsomâ vâsáyatha ushā́sam út sū́ryaṃ nayatho jyótishâ sahá | úpa dyā́ṃ skambháthuḥ skámbhanenā́prathatam pṛithivī́m mâtáraṃ ví || 2 || índrâsomâv áhim apáḥ parishṭhā́ṃ hathó vṛitrám ánu vâṃ dyaúr amanyata | prā́rṇâṅsy airayataṃ nadī́nâm ā́ samudrā́ṇi papráthuḥ purū́ṇi || 3 || índrâsomâ pakvám âmā́sv antár ní gávâm íd dadhathur vaksháṇâsu | jagṛibháthur

71, 1 syáḥ. bâhū́ *iti*. pâṇī́ *iti*. 2 ca ási. 3 pâyú-bhiḥ tvám. ráksha. 4 dámûnâḥ. 5 ûṃ *iti* ayân upavaktā́-iva. kát. — 72, 2 skámbhanena áprathatam. 3 prá árṇâṅsi. 4 pakvám â. a. vgl. 231, 2.

ánapinaddham âsu rúçac citrā́su jágatîshv antáḥ || 4 || índrâsomâ yuvám aṅgá tárutram apatyasā́cam çrútyaṃ rarâthe | yuváṃ çúshmaṃ náryaṃ carshaṇíbhyaḥ sáṃ vivyathuḥ pṛitanâshā́ham ugrâ || 5 || 16 ||

73 (514). trishṭubh.

Yó adribhít prathamajā́ ṛitā́vâ bṛíhaspátir âṅgirasó havíshmân | dvibárhajmâ prâgharmasát pitā́ na ā́ ródasî vṛishabhó roravîti || 1 || jánâya cid yá ī́vata u lokám bṛíhaspátir deváhûtau cakā́ra | ghnán vṛitrā́ṇi ví púro dardarîti jáyañ chátrûñr amítrân pṛitsú sā́han || 2 || bṛíhaspátiḥ sám ajayad vásûni mahó vrajā́n gómato devá esháḥ | apáḥ síshâsant svàr ápratîto bṛíhaspátir hánty amítram arkaíḥ || 3 || 17 ||

74 (515). trishṭubh.

Sómârudrâ dhâráyethâm asuryàm prá vâm ishṭáyó 'ram açnuvantu | dáme-dame saptá rátnâ dádhânâ çáṃ no bhûtaṃ dvipáde çáṃ cátushpade || 1 || sómârudrâ ví vṛihataṃ víshûcîm ámîvâ yā́ no gáyam âvivéça | âré bâdhethâṃ nírṛitim parâcaír asmé bhadrā́ sauçravasā́ni santu || 2 || sómârudrâ yuvám etā́ny asmé víçvâ tanū́shu bheshajā́ni dhattam | áva syatam muñcátaṃ yán no ásti tanū́shu baddháṃ kṛitám éno asmát || 3 || tigmā́yudhau tigmáhetî suçévau sómârudrâv ihá sú mṛiḷataṃ naḥ | prá no muñcataṃ váruṇasya pā́çâd gopâyátaṃ naḥ sumanasyámânâ || 4 || 18 ||

72, 4 rúçat. 5 pṛitanâ-sáham. — 73, 2 ī́vate. çátrûn. sáhan. 74, 1 ishṭáyaḥ áram. 3 yát. 4 tigmáhetî *iti*.

75 (516). trishṭubh. 6. 10 jagatî. 12. 13. 15. 16. 19 anushṭubh. 17 pañkti.

Jîmū́tasyeva bhavati prátîkaṃ yád varmī́ yā́ti samádâm upásthe | ánâviddhayâ tanvā̂ jaya tváṃ sá tvâ vármaṇo mahimā́ pipartu || 1 || dhánvanâ gā́ dhánvanâjíṃ jayema dhánvanâ tîvrā́ḥ samádo jayema | dhánuḥ çátror apakâmáṃ kṛiṇoti dhánvanâ sárvâḥ pradíço jayema || 2 || vakshyántîvéd ā́ ganîganti kárṇam priyáṃ sákhâyam parishasvajânā́ | yósheva çiñkte vítatā́dhi dhánvañ jyā́ iyáṃ sámane pârá-yantî || 3 || té âcárantî sámaneva yóshâ mâtéva putrám bibhṛitâm upásthe | ápa çátrûn vidhyatâṃ saṃvidâné ā́rtnî imé vishphurántî amítrân || 4 || bahvînā́m pitā́ bahúr asya putráç ciççā́ kṛiṇoti sámanâvagátya | ishudhíḥ sáñkâḥ pṛ́tanâç ca sárvâḥ pṛishṭhé nínaddho jayati prásūtaḥ || 5 || 19 ||

ráthe tíshṭhan nayati vâjínaḥ puró yátra-yatra kâmáyate sushârathíḥ | abhī́çûnâm mahimā́nam panâyata mánaḥ paççā́d ánu yachanti raçmáyaḥ || 6 || tîvrā́n ghóshân kṛiṇvate vṛ́ishapâṇayó 'çvâ ráthebhiḥ sahá vâjáyantaḥ | avakrā́mantaḥ prápadair amítrân kshiṇánti çátrūñr ánapavya-yantaḥ || 7 || rathavā́hanaṃ havír asya nā́ma yátrā́yudhaṃ níhitam asya várma | tátrâ rátham úpa çagmáṃ sadema viçvā́hâ vayáṃ sumanasyámânâḥ || 8 || svâdushaṃsádaḥ pitáro vayodhā́ḥ kṛichreçrítaḥ çáktîvanto gabhîrā́ḥ | citrásenâ íshubalâ ámṛidhrâḥ satóvîrâ urávo vrâtasâhā́ḥ || 9 || brā́hmaṇâsaḥ pítaraḥ sómyâsaḥ çivé no dyā́vâpṛithivī́ anehásâ |

75, 1 jîmū́tasya-iva. sa-mádâm. 2 gā́ḥ dhánvanâ âjím. 3 vakshyántî-iva ít. yóshâ-iva. ví-tatâ ádhi. jyā́. 4 té-âcáranti *iti* sámanâ-iva. mâtā́-iva. s. ā́. i. visphurántî *iti*. 5 sámanâ ava-gátya. 6 su-sârathíḥ. 7 vṛ́isha-pâṇayaḥ áçvâḥ. 8 yátra ā́yudham. tátra. 9 svâdu-saṃsádaḥ. kṛichre-çrítaḥ çákti-vantaḥ. satáḥ-vîrâḥ. vrâta-sahā́ḥ. 10 çivé-dyā́vâpṛithivī́ *iti*.

pûshā̆ naḥ pâtu duritā̆d ṛitâvṛidho rákshâ mā̆kir no aghá-çaṅsa îçata || 10 || 20 ||

suparṇám vaste mṛigó asyâ dánto góbhiḥ sáṃnaddhâ patati prásûtâ | yátrâ náraḥ sáṃ ca ví ca drávanti tátrâsmábhyam íshavaḥ çárma yaṅsan || 11 || ṛíjîte pári vṛindhi nó 'çmâ bhavatu nas tanū̆ḥ | sómo ádhi bravîtu nó 'ditiḥ çárma yachatu || 12 || ā̆ jaṅghanti sā̆nv eshâṃ jaghánâñ úpa jighnate | áçvâjani prácetasó 'çvânt samátsu codaya || 13 || áhir iva bhogaíḥ páry eti bâhúṃ jyā̆yâ hetím paribā̆dhamânaḥ | hastaghnó víçvâ vayúnâni vidvā̆n púmân púmâṅsam pári pâtu viçvátaḥ || 14 || ā̆lâktâ yā̆ rúruçîrshṇy átho yásyâ áyo múkham | idám parjányaretasa íshvai devyaí bṛihán námaḥ || 15 || 21 ||

ávasṛishṭâ párâ pata çáravye bráhmasaṃçite | gáchâmítrân prá padyasva mā̆mī̆shâṃ káṃ canóc chishaḥ || 16 || yátra bâṇā̆ḥ sampátanti kumârā̆ viçikhā̆ iva | tátrâ no bráhmaṇas pátir áditiḥ çárma yachatu viçvā̆hâ çárma yachatu || 17 || mármâṇi te vármaṇâ châdayâmi sómas tvâ rā̆jâmṛítenā̆nu vastâm | urór várîyo váruṇas te kṛiṇotu jáyantaṃ tvā̆nu devā̆ madantu || 18 || yó naḥ svó áraṇo yáç ca níshṭyo jíghâṅsati | devā̆s táṃ sárve dhûrvantu bráhma várma mámā̆ntaram || 19 || 22 ||

Shashṭho 'nuvâkaḥ.

SHASHṬHAM MAṆḌALAM.

75, 10 ṛita-vṛidhaḥ ráksha. 11 asyâḥ. yátra. tátra asmábhyam. 12 naḥ áçmâ. naḥ áditiḥ. 13 áçva-ajani prá-cetasaḥ áçvân. 14 jyā̆yâḥ. 15 ā̆la-aktâ. rúru-çîrshṇî átho *iti*. parjánya-retase. bṛihát. 16 gácha amítrân. mā̆ amī̆shâm. caná út çishaḥ. 17 kumârā̆ḥ. tátra. 18 rā̆jâ amṛítena ánu. tvâ ánu devā̆ḥ. 19 máma ántaram.

Gedruckt bei A. W. Schade in Berlin, Stallschreiberstr. 47.

Anzeige.

Dafs wir hiermit den sechsten Band der Indischen Studien vorlegen, bevor der fünfte, von dem vor zwei Monaten das erste Heft erschien, vollständig geworden, findet seinen Grund in der Wichtigkeit des hier mitgetheilten Werkes, dessen Ausgabe wir nicht bis zu jenem noch unbestimmten Zeitpunkt zurückhalten wollten, wo die zwei noch ausstehenden Hefte des fünften Bandes erschienen sein werden, die je nach dem Eingang von Material sich früher oder später an das erste anschliefsen. Der nächste (siebente) Band, der den zweiten und letzten Theil des Rigveda enthalten wird, soll nächste Ostern folgen.

Die Verlagshandlung.